
Vademecum in opus Saxonis et alia opera Danica compendium ex indice verborum

Hoc est tomus II (auctore Franz Blatt) operis Gesta Danorum ut appellantur; tomus II labori meo fuit fundamentum, sed necessitate coactus omnia errata atque delicta in huius temporis scriptorio facta emendavi ut spero. Notionibus modo et constructionibus servatis omnes pæne notas ad textum nonnisi exempli gratia omisi ad unumquemque locum celeriter perspiciendum; id quod in animo habebam. Angulatis uncis [ ] propria ad deliberandum digna annotavi et omni tempore cum RH signavi. Facultates mechanicae omnes magistros linguae latinae ex amatoribus in exploratores huius artis fecerunt; ob eam causam supplementa huius opusculi sequentur et nos complures et varios auctores cognoscere et legere sperabimus.

Reimer Hemmingsen
Porsevænget 5
DK-8600 Silkeborg

Ad usum

Ordo post lemmata hic est:

- Si satis est significationem simplicem afferre, divisionem non invenies.
- Quod nisi ita est, divisio notionum et constructionum est haec:
- Voces quae in duo sola capita dividendae sunt, parvis litteris (a-b etc.) dividuntur
- Secundo numeri arabici adhibentur (1 a-b; 2 a-b etc.)
- Tertio litterae maximae adhibentur (A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b etc.)

- Quarto numeri Romani adhibentur (I A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b; II identidem etc.)

Voces ordine alphabetico afferuntur ita tamen ut participia post verba, adverbia post adiectiva ponantur; ut participia et adverbia derivata esse monstretur, lemmata ista a margine maiore spatio separata sunt.
* ante lemma ostendit non omnes locos Saxonicos allatos esse;
‡ ostendit vocem ante finem sexti saeculi post Chr. natum inveniri non posse;
[ ] indicantur alia ad recensionem vel ad formas pertinentia.

Index abbreviationum

aa, bb etc. pro littera Graeca
abs. absolute
adi. adiectivus/adiective
app. apponitur
c. cum
coni. coniunctivus
consec. consecutivus
demin. deminutivus
demonstr. demonstrativus
e.g. exempli gratia
enunt. prim. /sec.
enuntia prima
enuntia secunda
f. femininum
g.c. genus commune
gr. graece
i.e. id est
imp. imperativus
i.q. idem quod (synonyma)
m. masculinum
n. neutrum
obi. obiectus
opp. opponitur
pers. persona
pos. positivus
poss. possessivus
q.v. quod vide
® id quod in Indice Saxonis non est
RH meo iure et culpa in Latinum translatum, citatum vel explicatum
sc. scilicet
sim. similia
sqq. sequentes
subi. subiectivus / subiectum
superl. superlativus
s.v. sub voce
syn. synonymon
t.t. terminus technicus
v. vide

Gertz M: Scriptores minores historiae danicae.Vol. I et II
Gertz S: Vitae sanctorum danorum Libellus I, II et III
MGH: Monumenta Germaniae Historica Scriptorum
A.M. Albertus Magnus Ausgewählte Texte Darmstadt 1981

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

A

***a(b) a** *ante consonantes et i (e.g.* 6,16 a Iutiæ prominentia), ab *ante vocales et h (e.g.* 3,18 ab hortatoris amplitudine) abs *semel legitur* I *de qualibet separatione cum sensu locali tum in imagine (hic illic in notionem* \`adversus´ *vergit)* A *c verbis movendi, transferendi, revocandi, deflectendi sim. 1 composita* 2 *simplicia* B *c. subst.* a *verbis derivatis* C *c. adi* D *c. indecl.* II ab re *i. sine causa* III *spectat ad initium separationis sive actionis unde loci vel* a *qua persona profiscatur, oriatur, fiat (sensu locali non iam interlucente meram relationem indicat; hic illic vergit in notionem causalem \`propter´) A strictius* 1 *c. verbis* 2 *c.adi*. B *liberius* 1 *c. verbis accipiendi, exigendi, petendi, quærendi sim.* 2 *c. verbo*\`esse´ IV *sensu separationis vanescente significat locum ubi quid fiat* V *sensu separationis penitus exstincto de tempore* VI *de origine A gentis, hominis etc*.B *nominis* VII *de auctore et causa* A *c. verbis (genere passivo sive eadem significatione)* B *c. adi. vi passiva* C *c. subst. a verbo derivato*; *cum adverbiis iunctum: ab hinc, ab inde, ab invicem, a longe, a remotis, amodo = ex hoc tempore, ab olim*

abbas -tis m.vir venerandus monasterio præfectus

abdicatio actio abdicandi magistratum 1 c.gen.obi. 2 c.gen.subi.

abdico-avi -atum are 1 i.q.depono 2 i.q. aspernor, repudio, desero. 3 technice exautoro 298,24

abdo abscondo, occulto, removeo

abditum locus occultus

abdita de locis occultis

abdomen adeps, pinguedo

abduco, -xi, .ctum, -cere I proprie i.q. ab aliquo loco duco; Gertz M= auferre, asportare A c.abl. B sine abl. 1 homines 2 res II translate i.q. illicio

abeo, -ii, -itum, -ire I sensu stricto i.q. abscedo A de hominibus 1 abs. 2 c.abl. 3 c. acc. B de rebus 1 abs. 2 c. præp. II sensu latiore i.q. convertor, evado

aberro, -avi i.q. erro 1 proprie 2 translate

® **abhominabilis** = abominabilis = detestabilis/nefariusRH Gertz S III Index V;

® **ab(h)ominatio** Gertz M II, 169,5 (*medii aevi etiam* = aversatio RH)

abhorreo,-ui,-ere i.q. recuso, abnego

***abicio**,-ieci,-iectum,-icere 1 i.q. proicio, despuo, amitto a proprie b translate i.q. depono, omitto 2 i.q. deicio a proprie b translate

abiectus,-a,-um i.q. humilis 1 adi. 2 subst.

abiectio,-nis i.q. actio abiciendi

‡**abiecto**,-avi i.q. abicio

‡**abiectus**,-us m. i.q. deformatio

‡**abietinus**,-a,-um i.q. abiegnus (< abies = *Pinus abies / Pinus picea* Linné)

abigo,-egi,-actum,-igere 1 i.q. expello 2 i. propello, depello

abinde i.q.ex eo tempore

abitus,-us m. i.q.discessus

® *ablativus sæpe pro accusativo de temporis spatio* Gertz S III Index V

® **ablata**,-orum n.plur. 27,20 *vide part.perf.* ablatus < **aufero**

ablego, avi -atum-are i.q.discutio

abluo,-i,-tum,-ere 1 proprie a i.q. :lavo b i.q. eluo 2 translate i.q.diluo

® **ablutio** pedum in cena domini Gertz S 508 sub "mandare"
abnego,-avi i.q.nego ® se abnegare Gertz S I 63,2 et S II 338,9
abnuo,-i,-ere i.q. nego, abnego 1 abs. 2 c.acc. 3 c.inf.
aboleo,-evi,-itum,-ere 1 i.q.deleo, tollo, abrogo 2 i.q. diluo expio
abrado,-si,-sum,-dere 1 i.q.:rado, demo 2 i.q. reseco
abripio,-ripui,-reptum,-ripere 1 i.q. abduco, rapio, tollo a proprie b translate 2 i.q. decido 3 i.q. irritum facio
abrogo,-avi i.q. tollo, aboleo, infirmo
abrumpo,-pi,-ptum,-mpere 1 i.q.abscindo a proprie b translate 2 i.q. dirimo 3 i.q excludo, secerno
abscedo,-ssi,-ssum,-dere i.q. abeo 1 de hominibus a abs. b c.abl. 2 de rebus
abscessus,-us i.q. discessus
abscido,-di,-sum,-dere 1 i.q. amputo, decido 2 i.q. removeo, aboleo
  abscisus,-a,-um i.q. brevis
  abscise i.q.breviter
abscindo,-di,-ssum,-ndere i.q. violenter amputo
® **a(b)scultare =** auscultare Gertz S II 303,8
absens,-tis i.q. qui abest 1 de hominibus 2 de rebus
® **absentare se =** abire, discedere Gertz S III 427,11; Gertz M absentare velum aspectu I,90,16-17
***absentia**,-æ i.q. status `abessendi´ 9,34
absisto,-stiti,-stitum,-sistere 1 i.q.absum, remotus sum a proprie b translate 2 i.q. desisto
absolutio,-nis 1 i.q. liberatio 2 i.q. venia
absolvo,-vi,-utum,-vere 1 i.q. facio, efficio, conficio 2 i.q. satisfacio, expleo 3 i.q. libero a generatim b de iudice 4 i.q. diluo, se absolvere = recusare, absolvere ab excommunicatione, absolvere de peccatis, absolvere votum
absonus,-a,-um i.q. disconveniens, alienus
absorbeo,-ui,-ere i.q. exsorbeo
*__absque__ c.abl. i.q. sine
abstergeo,-si,-sum,-gere 1 proprie i.q. detergeo 2 translate i.q. diluo
abstinentia,-æ 1 i.q. moderatio, temperantia 2 c.gen. obi. i.q. actio abstinendi, carendi
abstineo,-ui,-ere 1 i.q. cohibeo, arceo 2 i.q. abstineo me a abs. b c.abl. c c. ab d c. quo minus
  abstinens,-tis c.gen
abstraho,-xi,-ctum,-here 1 i.q. abduco, removeo a c.abl generatim b sine abl. 2 translate i.q. averto, abstineo a c. ab b c.abl. c sine abl.
abstrusus,-a,-um 1 proprie i.q. occultus, remotus 2 translate
absum,-fui,-esse 1 i.q. non adsum, remotus sum, disto a de hominibus b de rebus 2 i.q. desum, non suppeto
*__absumo__,-psi,-ptum,-ere I i.q. consumo, utor II i.q. deleo, destruo 1 res 2 animantes a active i.q cædo, neco b passive i.q. morior
absurdus,-a,-um i.q. iniquus
abundantia,-æ i.q. affluentia, copia, ubertas 1 abs. 2 c.gen.subi.3 c.gen.obi.
abunde i.q. abundanter, affatim, copiose; *iunctura*: abunde est 1 c.inf. i.q. satis est 2 sine inf.
abundo,-avi 1 nude i.q. :multis comitibus nitor, superior sum 2 c.abl.copiæ i.q.affluo, copiosus opulentus sum

abundans,-tis i.q. affluens, uber, permagnus 2 i.q. plenus, præditus a c.abl. de hominibus b c.gen.
® **abusio** = contemptio Gertz S II 307,14
abutor,-usus sum i.q. falso utor
® **abyssus** =altum mare Gertz M II 475,13
*__ac__ (cf.atque) particula copulativa; prævalet ante consonantes(ante gutturales quoque e.g. 6,17)sed legitur et ante vocales et ante h. Semper dicitur : ac deinde, ac(atque) demum 1 *vi connexa* a *iunguntur duo membra* b *ultimum membrum aliis coniungit* c *iunguntur numeralia* d iuncturæ notabiliores: -que ac ; ac...nec non et e ac ne f ac pro `neve´ 2 *vi comparativa vel potius æquativa* : æque ac, idem ac, nec minus ac, pariter ac, perinde ac, haud (nec) secus ac, simul ac
ac si i.q.quasi
*__accedo__,-ssi,-ssum,-dere I *prævalente sensu motionis i.q.* adeo, advenio A *proprie (pro subi.cum homines tum res corporeæ)* 1 nude 2 c.adv. 3 *ad homines* a c.acc. b c.dat 4 *ad res, loca, sim.* a c.acc. b *c.* in d *c. dat.* B *translate (pro subi. incorporalia* a c. dat. b sine dat.II *prævalente sensu augmentationis i.q*. addor a *c. dat.* b *sine dat.*
acceleratio,-nis i.q. actio accelerandi 1 c.gen. obi. 2 nude
accelero,-avi i.q. maturo, etiam + inf. Gertz M 398,30
accendo,-di,-sum,-dere 1 proprie i.q. incendo 2 translate i.q. commoveo, concito, impello a c.abl. b sine abl. 3 i.q. efficio, conflo, moveo
acceptabilis,-e i.q. acceptus, gratus
® **acceptio** = existimatio, dignitas Gertz S I 75,1, Gertz M = gratia 62,6
accepto,-avi 1 i.q. accipio 2 i.q. probo
*__accerso__,-ivi,-itum,-ere I *generatim i.q.* accieo, venire jubeo, venire facio A *homines* 1 *singulos* (i.q. voco) 2 *plures* a *i.q.* voco b *i.q.* convoco B manum in medium prodire iubeo (iocose dicitur) II *speciatim i.q.* invito ® **accersire =** arcessere Gertz S passim
accessio,-nis 1 i.q actio accedendi, adeundi, aditus 2 i.q. incrementum
accessus,-us i.q. actio accedendi, aditus 1 proprie a *c.gen.obi.* b *c. gen.subi.* 2 translate i.q. facultas, potestas
accido,-i,-ere i.q. evenio, contingo, fio 1 personaliter 2 impersonaliter a *c.adv.* b *c.* ut c *c. acc.c.inf.*
accingo,-xi,-ctum,-gere i.q. cingo, armo 1 proprie 2 translate i.q. orno
accio,-vi,-tum,-re i.q.accerso, advoco, convoco 1 homines 2 res a corporeas b incorporeas
*__accipio__,-cepi,-ceptum,-cipere I i.q. adipiscor, habeo; Gertz M II 119,11 = vi sumere A abs. B c.acc. 1 corporea 2 incorporea II comperio, audio 1 c.abl. 2 sine abl III recipio, excipio IV intelligo, habeo exsistimo
acceptus,-a,-um i.q. carus, gratus
accepta,-orum subst. n. ad II i.q. res auditæ, fama
accipiter,-ris m. nomen avis rapacis (`høkia´)
acclamatio,-nis i.q. clamor assentiens
acclamo,-avi 1 i.q. clamo a abs. b c.acc.c inf 2 i.q. consentio ® = exclamare Gertz S I,118,6; = imperare Gertz S 122,21
acclinis,-e i.q. acclinatus
accola,-æ m. 1 i.q. qui iuxta vel circa locum habitat 2 i.q. incola
accommodo,-avi i.q.do, præbeo
accresco,-vi,-tum,-scere i.q. adiungor, addor

accubitus,-us m. i.q. locus accubandi, sedes
accubo,-are i.q. mensæ accubo, sedeo
accumbo,-bui,-bitum,-mbere i.q. :sedem, locum capio
accuratus,-a,-um i.q. cum cura factus, diligens 2 i.q splendidus
  accurate i.q.diligenter
® **accuratio =**diligentia, diligens cautio Gertz M II 168,35
® **accurare** i.e. cum cura facere, *etiam + inf.* accurabo evincere Gertz M II 400,29
accurro,-ri,-sum,-rere i.q. advolo, appropero
accursus,-us i.q. actio accurrendi
accusatio,-nis i.q. criminatio, insimulatio 1 sensu iuridicali 2 sensu a c.gen.obi. b sine gen.obi.
accusator,-is 1 i.q. qui accusat, insimulator 2 i.q.detrectator c.gen.obi.
accuso,-avi 1 iuridicialiter i.q. insimulo 2 i.q. vitupero
  accusans,-tis opp.reus
® **acephali** *proprie* capite carentes i.e. præcipue hæretici quidam sic vocantur Gertz M I, 80,11
***acer**,-ris,-e 1 de animantium vi agendi a *de ipsis hominibus i.q.*audax crudelis, vehemens b de facultatibus animi c de sensibus d de sagacibus bestiis 2 de rerum vi afficiendi i.q. gravis, vehemens
***acriter** 1 de actione vehementi a *speciatim de actione infesta, bellicosa* b generatim 2 de affectu gravi
acerbitas,-tis de sapore acri 2 iniucunditas, tristitia, asperitas (*c.gen.causæ moventis sive rei acerbæ)* 3 (c.gen.) feritas
acerbus,-a,-um i.q. iniucundus, tristis
  acerbe i. amare syn.acriter
acerra,-æ turibulum, vas fragrantiam continens
acervus,-i 1 de rebus aliis super alias comulatis i.q. congeries, strues a c.gen. b nude 2 de hominum multitudine, globo
***acies**,-i I *proprie i.q*. acumen cultri, gladii sim.II translate A de oculis 1 i.q. obtutus acer 2 i.q.vis videndi 3 obtutus 4 oculus.B *in arte militari significat* 1 locum prælii (nostra lingua \`frontlinie´.....)2 totum exercitum dispositum 3 partem exercitus (sive classis) consilio quodam per ordines dispositi 4 prælium exercitu instructo in aperto campo commissum (acie aggredi, excipere, manum conserere, superare sim.)
® **acoli(y)tus/acoluthus** gr. (= comites sacerdotis) = clericulus minoris ordinis, qui quartum gradum adeptus est, vide et **ostiarius** 1º, lector 2º, **exorcista** 3 º > **subdiaconus** ordinis maioris **> diaconus**
® **aconîtum** Linné (teutonice Eisenhut, Sturmhut, Venuswagen) Gertz M I,78,25 aconita : herba quae venenum continet
acquiesco,-vi,-tum,-scere nonnisi proprio sensu i.q. quieti me dedo 1 de animantibus 2 de classe 3 de cineribus mortui 4 de procella consternationis i.q. tranquillam fieri; Gertz M = obtemperare I,232,24, = morem gerere II,140,17, cum inf.: acquievit scribere = voluit scribere
acquiro,-sivi,-situm,-rere i.q. mihi paro (*cum homines tum res*) ; Gertz M II,409,24 :aliquam legaliter acquirere = in matrimonium ducere RH
  acquirenda,-orum n.
  acquisita,-orum n.
acritas,-tis de visu acri (c.gen.)
® **actenus** *vide* hactenus
actio,-nis 1 generaliter i.q. agendi ratio a *generatim* nude b *speciatim de missa* 2 in re iudiciaria de causa

adversus reum agenda (hic illic de oratione in iudicio habita) 3 fere i.q. oratio
® **actitare** (*frequentative* ago) saepenumero litem habere
actor,**-**is i.q. accusator, opp. reus**;** Gertz M **=**auctor, deo actore = deo agente
actus,-us 1 de gladio agendo i.q. ictus 2 de rebus gestis sive gerendis a c.gen. subi. b c.gen.obi. c sine gen.
aculeus,-i 1 proprie de rebus acutis 2 translate a *de procacitate facundiæ* b *fere i.q.* stimulus
acumen,-inis n. 1 de acutis beluæ dentibus 2 de rebus acutis (cum de armis tum de aliis) a c.gen. b sine gen.3 de ingenio, de sagitate a *c. gen. vel pron.poss*. b sine gen. > *vergit in notionem artificii* e.g. 236,24
acuo,-i,-tum,-ere 1 i.q. sagacem facio 2 i.q. augeo
acutus,-a,-um de instrumentis ad pungendum vel cædendum aptis
acute i. callide
*__ad__ I de motu et directione (*sæpe accedit* usque) A cum sensu locali tum in imagine 1 *c. verbis a movendi, transferendi, pertinendi sim. (c.gerund vergit in notionen finalem)* b dicendi, scribendi, respondendi sive non 2 *c. subst.* a: *a verbis derivatis* b aliis 3 c. adi. 4 c. participiis B temporaliter C spectat ad mensuram II *de relatione finali (sæpissime c. gerund.*) A c. verbis adhortandi, impellendi, provocandi B c. verbis sufficiendi sive non C c. aliis III <u>*de positione et situ*</u> A notione directionis nondum plane exstincta B notione directionis deperdita 1 generatim 2 c. numeralibus i.q. circa 3 de tempore (quando) (iunctura: ad tempus i.suo tempore IV <u>*de modo*</u> 64,28 V <u>*de rebus*</u> *comitantibus (transit in notionem causalem) pro abl.*nudo VI <u>*formulæ:*</u> ad instar 208,7,. ad hæc (i.qu. præterea 297,32 (syn. usque) ® ad invicem = invicem; = inter se; ad modicum = (ad) breve tempus ; ad plenum = satis ; ad presens = nunc / statim Gertz S; Gertz M ad instar = pro;ad modum = sicut;ad minus = saltem;ad maius = maxime; ad instantiam = rogatione alicuius etiam atque etiam *vel* ad preces, ad tempus i.q. pro tempore; ad duas noctes = duas noctes; postea ad multa tempora = multis temporibus post; ad longum tempus ante = multo ante
® **adacutus** = acutus Gertz S I 79,12
adæquo,-avi 1 i.q. æquum facio, comparo 2 fere i.q. compleo
adamo,-avi i q. concupisco, uxorem habere volo
adapto,-avi i.q. accommodo
® **adaquare** = irrigare Gertz S III 403,27
adaquo,-avi i.q. ad aquam duco (equos)
® **adarmare** = armare Gertz S 102,11
adaugeo,-xi,-ctum,-gere i.q. augeo, maiorem facio Gertz M adaugere = dotare
® **adbreviare** = brevius facere RH
addico,-xi,-ctum,-cere 1 in iudicioextremo ad pønam condemno 2 translate i.q. designo, attribuo
additamentum,-i de ea re quæ additur c.gen.rei additæ
additio,-nis i. actio addendi
addo,-didi,-ditum,-dere 1 i.q. appono a *proprie* b *translate* 2 *c. notione augendi* a *generaliter i.q. præter aliud tribuo c.acc. et dat.* b *dicendo addo* c *cogitatione addo (sequitur* quod)
*__adduco__,-xi,-ctum,-cere 1 *proprie* ad aliquem locum vel hominem duco, Gertz M = affero a abs. b addito loco 2 translate i.q. compello, perduco a *c.acc.et abl.* b *c. acc.* c. *acc.omisso abl. c ad c.gerund*. d *adductus* ut; iunctura : mentes adducere Gertz M 90, V<u>a</u>,9 = mentem advertere *vel* = animadvertere; adductus-us m. actio veniendi (opp. reductus actio revertendi) Gertz M I,424,10
adedo,-di,-sum,-dere [nonnisi perf.part.] 1 proprie i.q. arrodo 2 translate i.q.(partim) consumo, attero

*__adeo__,-ii,-itum,-ire 1 *proprie sensu motionis prævalente i.q*. peto, appropinquo 2 *translate sensu motionis evanescente* a *sensu hostili* b *sensu amico* c *oscillat inter* a et b 3 *vergit in notionem subeundi*
® **adeo** adv. =aeque ut Gertz M I,437,16 ; eo modo quo RH *vide* *__adeo__ i.q. usque eo
adiens,-euntis substantive 241,26 (< adire)
*__adeo__ i.q. usque eo I retro spectat II *e contextu supplenda res ad quam spectat particula* III *spectat versus sequentia* A *auget adi.sive adv. i.q*. tam. 1 *sequente enunt.sec*.ut a *anteponitur* 7,8 b *postponitur* 125,2 B *auget verba i.q*. tantum 1 *sequente enunt.sec.* a adeo ...ut b adeo ut (i. ita ut cf. àdeo quod apud quosdam scriptores) c quin 9,15 2 non adeo ...quam iunctura : adeo usque 496,31
adeps,-ipis m. i.q. pinguedo; Gertz M proponit **adipum** laternam parvam esse quae adipe alenda est
adeptio,-nis actio adipiscendi, comparatio.
adhibeo,-ui,-itum,-ere i.q. adduco, affero, *sæpe notione propria vanescente in notionem utendi vergit* 1 *c. acc. et dat*. a *pro obi. homines* b *pro obi. res* 2 *c.acc. solo* a *pro obi. homines* b *pro obi. res, fere i.q.* utor
adhortatio,-nis actio adhortandi, monendi 1 generatim 2 speciatim de actione stimulandi ad pugnam a abs. b c. gen. poss.
adhortor,-atus sum,-ari i.q. animum do, stimulo, moneo
*__adhuc__ 1 hodie quoque a in oratione directa b in oratione obliqua 2 etiam tum 3 ad id tempus
adiaceo,-ui,-ere 1 de situ locorum i.q. vicinum esse 2 de aliis
*__adicio__,-ieci,-iectum,-icere 1 generaliter i.q. addo affero a *c. acc. et dat*.:de animantibus 2 speciatim i.q. dicendo, scribendo aliquid addo. a *sequitur obi.nominale* b *sequitur acc. c.inf*. c *sequitur quæstio indirecta*
adiectio,-nis actio adiciendi
*__adigo__,-egi,-actum,-igere 1 proprie i.q.adduco, impello sensu locali a *de animantibus* b *de rebus* 2 *in imagine* 3 *translate fere i.q*.aliquem ad aliquid cogo, aliqua re obstringo a *c.dat.* b sine dat.
*__adimo__,-emi,-emptum,-imere i.q. eripio, aufero (sæpe omisso dat.) 1 homines 2 res
adimpleo,-vi,-tum,-re i. ad finem perduco ® = implere, etiam præsagium, promissum, desiderium Gertz S e.g. II 190,11; = perficere e.g. 103,15
® **adinvenire** = nova(nec bona) comminisci Gertz S II 326,13 ; adinventiones S I 94,11
*__adipiscor__,-eptus sum, -ipisci studio assequor, impetro 1 homines 2 res
® **adipum** *vel* adipus Gertz M II 210,17 (< adeps *quod vide*)
*__aditus__,-us 1 sensu locali (sæpe c.gen. loci adeundi vel personæ et rei adeundæ sive c.gen. eius qui adit a *actio adeundi* b *via, locus adeundi* c *facultas, potestas adeundi* 2 *sensu locali deperdito vergit in notionem facultatis* (*c.gen. et nude*)
adiudico,-avi 1 c.dat. i.q. iudicio attribuo 2 *sine dat.i.q.* iudico
adiumentum,-i i.q. auxilium
adiungo,-xi,-ctum,-gere i.q. adnecto, coniungo, addo
adiuratio,-nis i. actio vehementer orandi et obtestandi
adiuro,- avi i. vehementer peto (® aliquem ut Gertz S II 342,29; adiuratus = dato jurejurando 302,18)
adiutor,-is qui adiuvat 1 c.gen. 2 nude
® **adiutorium** = auxiliumRH Gertz M II173,28
adiuvo,-vi,-tum,-vare i.q. sustento 1 *vergit in notionem augendi* 2 *vergit in notionem auxilio tollendi*
adminiculor,-atus sum, -ari de hominibus adiuvantibus
adminiculum,-i 1 de fulcimento rei corporalis 2 *sensu proprio penitus extincto fere i.q*. auxilium
administratio,-nis 1 *sensu strictiore de actione præbendi* 2 *sensu latiore* a *de qualibet actione* : c.*gen.*

rei gerendæ, gubernandæ b *i.q.* functio
administrator,-is 1 i.q. minister 2 de ministris ecclesiæ
administro,-avi 1 *sensu strictiore i.q.* præsto, præbeo a *c.dat.* b *sine dat.*2 *sensu latiore fere i.q.* ago, gero, curo, moderor (cum de muneribus exercendis tum de aliis
admirabilis,-e 1 quod admirationem movet 2 quod mirum videtur
*__admiratio__,-nis 1 affectus verantis vel reverentis a *abs.* b *c.gen.subi.* c *c.gen. obi*.2 *affectus obstupescentis* a *abs.* b *c.gen.subi.* c *c.gen. rei mirabilis*
admirator,-is qui veneratur vel suspicit
admiratrix,-cis quæ veneratur vel suspicit
admiror,-atus sum,-ari 1 i.q. veneror, suspicio 2 i.q. miror, stupeo
  admiranter i. cum admiratione
admisceo,-scui,-xtum,-scere i. miscendo infero, adicio 1 c.dat. 2 sine dat.
admissio,-nis i.q. permissio
***admitto**,-si,-ssum,-ttere 1 i.q. appono, iuxta pono 2 i.q.aditum præbeo, adhibeo(pro obi. homines) 3 i.q. permitto, concedo (pro obi. res) 4 *vergit in notionem committendi* (® = capere consilium Gertz S I 113,18 ; admittere = infligere (ictus 118,1) = ferre, dare (opem 135,15) = accipere (dona 124,6) = dare (vela ventis 101,2) ; = celari non posse (380,5); admittere se incendiis = se conicere i.(90,15)
  admissum,-i n. de delicto commisso
*__admodum__ indeclin.i.q. satis(restringit vim adi vel verbi) 1 c. adi (<u>*numquam plus uno vocabulo intercedit, sæpe inter subst. et adi. ponitur*</u>) a speciatim de ætate b generatim 2 c. verbis (*sæpe intercedunt nonnullæ voces*)
admoneo,-ui,-itum,-ere i.q. moneo 1 c. abl. 2 c. gen., 3 c.acc. c. inf..4 c. ut, ne
admonitio,-nis i.q. monitio
admoveo,-vi,-tum,-vere 1 i.q. affero, adduco, adhibeo a animantia *c.dat.* b res *c.dat.* 2 *vanescente sensu movendi i.q.* iungo
adn. vide **ann**.
® **adnihilare** = ad nihilum redigere Gertz S II 363,23, **adnihilatio** Gertz M I,32,4 = eversio RH cf. teutonice Vernichtung
*__adolescens__,-tis m. i.q. iuvenis
adolescentia,-æ i.q. de prima ætate
adolescentulus,-i m. i.q. admodum adolescens
adolesco,-olevi,-ultum,-olescere 1 i.q. cresco a de animalibus b de rebus 2 i.q.nutrio
  adultus,-a,-um 1 de hominibus i.q. pubes 2 de rebus i.q. vetus et validus
adopto,-avi i.q. opto; Gertz M adoptare fidem I,118,10, adoptare ecclesiam = ecclesiae (dat.) favere RH, II,440,32
® **adorare** = orare Gertz S II 362,2
adordior,-sus sum,-diri 1 i.q. incipio a *c.acc.* b *c.inf.* 2 i.q.aggredior, attento
*__adorior__,-tus sum,-iri i.q.aggredior, hostiliter peto 1 animantia a *c.abl*. b sine abl. 2 res a *c.abl*. bb sine abl.
adorno,-avi 1 i.q. orno a c.abl. b sine abl. 2 i.q. honoro
adoro,-avi i.q. veneror
adp-.>**app-**
ads.> **ass-**

adsc-> **asc-**
adsp->**asp-**
adst->**ast-**
adulatio,-nis i.q.actio adulandi, blanditia 1 nude 2 c. obi. gen.
adulatrix,-cis i.q. assentatrix
adulor,-atus sum,-ari 1 i.q. blandior a abs. b c.acc. c *c.dat* 2 i.q. peto, contendo
adulter -a-um i.q. 1 m.i.q. adulterator 2 f.femina infidelis
adulterinus,-a,-um 1 i.q. falsus 2 i.q. alienus
adulterium,-i i.q. stuprum
adumbratio,-nis 1 i.q. imago 2 i.q.simulatio
adumbro,-avi 1 i.q.depingo 2 i.q.fingo 3 i.q.obscure indico, portendo 4 i.q. umbris afficio, vexo
adumbratus,-a,-um i.q. fictus, falsus
® **adunare** = in unum cogere, congregare Gertz S I 105,2; = adiungere 158, 11 seq.
aduncus,-a,-um i.q.uncus, incurvus
aduro,-ssi,-stum,-rere 1 i.q. uro 2 translate deleo, exstinguo
adusque i.q. usque ad
® **adustio** = incendium Gertz S 83,16
advecto,-avi i.q. adduco
adveho,-xi,-ctum,-here 1 i.q.affero 2 passive i.q. advenio, appropinquo a *c.abl. instr*.b *c.dat.loci*
advena,-æ g.c. i.q. alienigena, externus 1 subst.2 adi.
advenio,-i,-tum,-ire i.q. accedo, ad aliquem locum venio, pervenio 1 de hominibus a abs. b c.abl. instr. c *c.ex* d *c. apud* e *c.acc.* 2 translate
adventatio,-nis i.q. actio adventandi, accessus
advento,-avi i.q. appropinquo 1 de hominibus a abs. b c.adv. 2 de rebus
***adventus**,-us m. i.q. actio adveniendi 1 hominum (cum nude tum gen. et adi.accedentibus) 2 rerum
adversarius,-a,-um 1 subst. i.q. hostis 2 adi. i.q.hostilis
adversitas,-tis 1 i.q. fortuna adversa 2 i.q. iniquitas ® = impedimentum Gertz S I 91,21
adversor,-atus sum,-ari i.q. repugno c.dat.
***adversus**,-a,-um 1 i.q. oppositus (hic illic c.dat.) 2 i.q. infestus, infaustus 3 i.q.hostilis a *c. dat*. b *sine dat*..
adversum,-i n. 1 i.q. latus oppositum a c. gen. b sine gen.2 nota sensum hostilem 398,21
***adversum** præp.c.acc.de relatione hostili 1 c.verbis 2 c. subst. a *a verbis derivatis* b aliis 3 c.adi.
***adversa**,-orum n. i.q. res adversæ
adverto,-ti,-sum,-tere 1 i.q. aliquid ad aliquam rem verto a c. dat. b c. in 2 i.q.do, dedo 3 i.q. adnimadverto, cognosco a c.acc. b *c. duobus acc.* c *c.acc. c.inf.* d *c. quæstione indirecta* 4 i.q. habeo æstimo (*nonnisi passive*)
® **advesperare**/ **advesperascere** Gertz M II,484,28 = die inclinante in vesperam RH
® **advivere** = ultra vivere Gertz S I 85,12, =adhuc vivere Gertz M II,33,27
advocatio,-nis 1 i.q. vocatio c.gen.obi. 2 i.q. auxilium advocati.
advoco,-avi 1 i.q. ad me voco a generatim b speciatim in matrimonium 2 i.q. convoco 3 i.q. imploro
® **advocatus** = patronus Gertz S I 81,5, Gertz M II,119,6 advocatus regis = regis præfectus
® **advolitare** (frequentative < advolo) = identidem advolare RH, Gertz M =cito accurrere II,400,25
advolo,-avi i.q.accurro, appropero de hominibus; Gertz M = cito obtemperare iussioni II,393,9

advolvo,-volvi,-volutum,-vere 1 i.q. admolior, voluto a c.dat. b sine dat. 2 i.q. applico 3 me advolvo vel advolvor (de supplicis gestu)
*__ædes__,-is I generaliter i.q. domus (de singulis conclavibus *fortasse* 83,38.etc.) A sing.(syn. domus) B plur. II specialiter i.q. ædificium sacris usibus destinatum A de ecclesiis Christianis 1adiectivum sanctitatem indicat a plur. b sing. 2 c. gen.(nonnisi sing.) 3 nude (nonnisi sing.) B de delubris paganis 1 c. gen. 2 nude (nonnisi sing.)
ædificatio,-nis i.q. actio ædificandi
® **ædificator** Gertz M II,29,10 translate :ædificator morum
ædificium,-i i.ædes, domus, fabrica
ædifico,-avi i.q. construo, facio; Gertz M II,332,21 translate = pietatis sensu aliquem implere
ædituus,-i m. de eo qui domum tutatur
æger,-ra,-rum I proprie i.q.invalidus, graviter affectus A de corpore 1 subst. a nude b c.abl. 2 adi. B de animo II translate i.q. miser
ægre 1 i.q. invite ; ægre ferre i.q.graviter ferre 2 i.q. vix, difficulter
ægritudo,-inis i.q. sollicitudo, mæstitia
ægrotus,-a,-um i.q. æger, invalidus
æmulatio,-nis i.q. actio æmulandi 1 in bonam sententiam : certatio, studium *c.gen. obi* 2 in malam sententiam i.q. invidia a abs. b *c.gen.obi*.
æmulor,-atus sum,-ari 1 i.q. æquare studeo a. c.abl. instr. b sine abl. 2 i.q. studeo, faveo, colo
æmulans,-tis c.gen.
æmulus,a,um, 1 adi.i.q. æmulans 2 subst. (c.gen.) a i.q. competitor b i.q. studiosus, fautor
æneus,-a,-um i.q. ex ære factus
Æolicus,-a,-um i. ad Æolum ventorum dominatorem pertinens
æquabilis,-e i.q. constans
æquabilitas,-tis i.q. constantia
æqualis,-e i.q. par 1de similitudine quantitatis a c.dat b sine dat. 2 de similitudine qualitatis, dignitatis
æqualiter i.q. pariter
æqualitas,-tis de concordia, paritate
æquanimiter i.q. æquo animo
æquiparo,-avi i.q. æquo, par sum
æquitas,-tis i.q. iustitia
® **aequivocus** = ambiguus, anceps, dubius > equivocus = idem nomen habens Gertz S 425,III,4
æquo,-avi 1 i.q.æquum facio, exæquo a c. dat.b sine dat. 2 i.q. exæquor, consequor a *c.abl.instr*.b sine abl..
æquor,-is n. i.q. mare
æquoreus,-a,-um i.q. marinus
æquus,a,um 1 i.q. par, idem a c. dat b sine dat 2 i.q.justus meritus 3 i.q.favens, benevolus 4 i.q. patiens, constans
æque i.q. pariter 1 nude 2 c. ac, atque (ante vocales) a *dirimuntur e.g.* 54,23 b coniunguntur e.g. 75,1 3 c. ut
æquum,-i n. substantive
aer,-is 1. elementum inter cælum et terram spatium complet 2 loci ad qualitatem cæli spectantes i.q. tempestas

ærarium,-i i..locus quo opes regiæ servantur
aerius,-a,-um [*verbum non recte interpretatum* :ad ærem pertinens ; *recte* Georges II translate color caeruleus 214,33 : aeriique coloris parmulis utebantur RH] ® aerii hostes = spiritûs maligni Gertz S I 93,4
® **aerugo** (teutonice Grünspan, danice kobberrust = ir) Gertz M erugo oblivionis; *etiam* invidia Georges; *vide etiam* **ferrugo *et* robigo**
aerumna,-æ i.q.calamitas, res adversa
****æs**,-ris n. I sensu strictiore de metallo A de quodlibet metallo rudi B de metallo facto et signato cum de generibus naturalibus tum de mixturis1 in rebus artificiosus 2 in re monetali II sensu latiore de pecunia, opibus, bonis
æs alienum 1 de pecunia quæ alteri debetur 2 i.q. fænus
æstas,-tis i.pars anni bello gerendo præcipue apta 1 opp.hiems 2 opp. autumnus
æstimatio,-nis i. actio æstimandi (sæpe c. gen.) 1 strictius ex pecunia 2 latiore sensu ; fere i.q. comparatio 193,5
æstimator,-is de eo qui aliquid æstimat c.gen obi.
‡**æstimatrix** : i. quæ æstimat
****æstimo**,-avi 1 de actione iudicantis, pendentis, censentis a *sensu strictiore ex pecunia* b *sensu latiore syn*. metior 74,30
structuræ variæ *c.duobus acc.(nom)* 2 *c.acc.c.inf. i.q.* existimo 3 *accedit c. gen pretii*
æstivalis,-e i.q.æstivus
æstivus,-a,-um i. ad æstatem pertinens 1 generatim 2 t.t. de tributo quod regi ab urbibus conferabatur (*danice* `midsommers gieldtt´...)
æstuarium,-i de aggeribus Fresiæ ad fluctus maris intercipiendos factis (*lingua nostra* dige) de variis animi affectibusa a *imagine nondum exstincta* b *imagine sublata pro subi*. homines ; ipse affectus *pro subi.* 377,4 3 i.q. cupio
æstuosus,-a,-um 1 i.q. valde calidus 2 de mari i.q agitatus
æstus,-us m. I proprie. A de fervore, ardore magno B de umoribus agitatis 1 de undis maris i.q. fluctus. 2 speciatim de accessu et recessu maris II in imagine III translate de concitato animo i.q. commotio, concitatio.
****aetas**,-tis I de vitæ humanæ tempore A de tota vitæ spatio B de parte vitæ humanæ 1 de qualibet parte 2 de iuventute 3 de senectute 4 de ætate provecta II metonym.de hominibus certæ ætatis III tempus, ævum IV de genrationibus; Gertz M : in etate David = ante multa sæcula
ætatula,-æ de infantia
® **aeternaliter** adv. in perpetuum RH
æternitastis i.q.perennitas
æternus,-a,-um i.q. perennis, immortalis
æther,-is m. i.q. cælum
ævum,-i 1 i.q.sæculum, ætas 2 i.q tempus
® **affamen-**is = compellatio (i.e.vehementer loquendi actioRH) Gertz M II,210,25, *sed* = colloquium M II 397,17
affatim i.q.valde
® **affectanda** (*hic suppleamus* materia) Gertz M II,458 notavit: = studiose et iucunde legenda
affectatio,-nis i.q. cupiditas 1 c.gen.obi. 2 nude

affectator,-is qui cupiditate incensus est
affectio,-nis fere i.q. affectus 1 de constitutione corporis 2 de statu animi a generatim b fere i.q. lætitia c i.q. amor
*__affecto__,-avi i.q. concupisco, appeto 1 c.acc 2 *c.acc. c. inf.* 3 impersonaliter (*sequitur* ut)
* **affectus**,-us 1 i.q.status animi 2 i.q.animi motus, commotio 3 i.q.benevolentia, amor 4 i.q.studium, voluntas a c.gen obi. b c.gen subi.; Gertz M = votum II,395,1
affectuose i.q. cum amore
® **affectuosus** Gertz S 310,3
affero,-attuli,-allatum,-afferre I de corporeis A res i.q. mecum fero1c.dat.2 sine dat.B homines i.q. adduco 1 c.dat. 2 sine dat. II translate de incorporeis:A i.q.apporto, nuntio 1 c.acc. 2 c. enunt.sec.8,24. 3 c.acc.c. inf. 542,37 B i.q. efficio, do, infero 1 c.dat. 2 sine dat.C i.q. prosum
® afferre = arcessere Gertz M II,150,3, = adducere II,217,3
allata,-orum n. i.q. res allatæ
*__afficio__,-feci,-fectum i.q. personam vel rem moveo, in statum aliquem adduco 1 generatim a *c.acc.* b: *c. abl. fere i.q*. infero alicui aliquid.(pro obi. homines) 2 speciatim in malam partem i.q. debilito affligo
affectus,-a,-um i.q. debilitatus, confectus.
affigo,-xi,-xum,-gere i.q.artius cum aliqua re iungo 1 corporaliter a homines, bestias 2 translate.
affirmatio,-nis actio affirmandi, enuntiatio
affinis,-e 1 adi. i.q. quolibet modo cum aliqua re coniunctus, ad rem aliquam pertinens, alicuius rei particeps, noxius a de rebus b de hominibus 2 subst. i.q. vinculo necessitudinis et matrimonio et sanguinis cum aliquo coniunctus, propinquus
affinitas,-tis1 i.q.coniunctio, propinquitas, vicinitas 2 de coniunctione cum sanguinis tum matrimonii
® **affinus =** adhaerens Gertz S I 164
*__affirmo__,-avi i.q. dictis confirmo, assevero 1 c.acc. 2 c.acc.c.inf.
afflatus,-us de impetu rabioso
afflictatio,-nis i.q. vexatio
afflicto,-avi i.q. vexo
affligo,-xi,-ctum,-gere i.q. male accipio, male tracto 1 c.acc. 2 c.abl. eius rei qua conficitur aliquis
afflo,-avi i. (vento) adduco
affluens,-tis i.q. abundans, luxuriosus
affor -atus sum,-ari i.q. alloquor
affulgeo,-si,-gere de rebus lætis inopinatisque i.q. appareo
agaso,-nis m. de eo qui cenantibus ministrat
‡ **agathum**,-i i. res insignis, pretiosa.
agellus,-i m. i.q. parvus ager
*__ager__,-ri 1 terra culta, arvum 2 i.q.territorium a sing. b plur.; Gertz M = fundus
*__agger__,-is 1 i.q. strues cum aliis de causis tum munimenti gratia congesta 2 fere i.q. acervus, cumulus
aggero,-ssi,-stum,-rere i.q.affero, apporto
agglomero,-avi,-atum,are i q.adiungo
aggravo,- i. in malem partem augeo
*__aggredior__,-ssus sum,-di I prævalente sensu motionis i.q. adeo, accedo II vanescente sensu motionis A comiter i.q.me ad aliquem converto 1 c.abl. 2 sine abl. III i.q. incipio, conor a c.acc. b c. inf.® aggressus *passive* Gertz S I 97,16

® **aggregare** = coniungere (terras suo regno) Gertz M I,66,13
agilis,-e i.q. celer, promptus
agilitas,-tis 1 i.q. mobilitas, celeritas 2 i.q.facultas, habilitas
agitabilis,-e quæ agitari potest
agitatio,-nis i.q. actus agitandi, motio 1 proprie 2 translate a i.q. exercitatio b i.q. insectatio
agito,-avi 1 i.q.moveo a proprie 2 i.q. vexo 3 vanescente sensu motionis a i.q. facio, exerceo b i.q. mecum reputo; Gertz M controversiam, querelam in iudicio agitare
***agmen**,-inis n. i.q. multitudo 1 generatrim a hominum deorumque b bestiarum 2speciatim armatorum a de exercitu iter faciente b de copiis cuiuslibet generis
agnitio,-nis i. facultas agnoscendi, recognitio 1 active 2 passive
agnomen,-inis n. i.q. cognomen personæ vel rei certa de causa inditum 1 de hominibus 2 de portu (danice `Isøre´) 281,26
‡ **agnomino**,-avi i.q. agnomine orno
agnosco,-ovi,-itum,-oscere 1 i.q. recognosco a homines b res 2 i.q. cognosco, intellego a c.acc. b c. duobus acc, (nom.) c *c. acc. (c.inf.)* d c.quæstione indirecta
ago,-egi,-actum,-agere I i.q. moveo, pello, duco A proprie in rebus corporeis 1 trans. a de hominibus b de bestiis c de rebus 2 intransitive i.q. proficiscor B translationes 1 prævalet notio pellendi a nude b c.abl. instr. 2 *vanescente notione pellendi i.q.* afficio, vexo, sollicito 3 aliquem reum ago i.q. accuso 4 i.q. cogo 5 de fama i.q. fero II i.q. facio, efficio A trans. 1 generatim; *cum* ago *iuncturæ Saxoni gratissimæ eiusque stylo propriæ ordine alphabetico afferuntur*: confessionem, contemptum, curam, defensionem, delectum, dissimulationem, expeditionem, mentionem, moram, navigationem, nuptias, partitionem, rem...divinam, respectum, silentium, stragem ago 2 speciatim de tempore a in universum b: annum aliquem ago *i.* in aliquo anno sum 3 *locutiones variæ:* partes agere, gratias agere 4 i.q.agere se : tolerabiliorem regem quam militem 342,8 B intransitive 1 i.q. rem gero a c.abl.instr. b modus indicatur 2 i.q. loquor, colloquor, tracto 3 i.q.defendo, causam dico 4 actum est de aliquo *fere i.q.* periit 5 i.q. moror, sum III se agere i.q. se præbere, se gerere A c.acc.prædicativo B modus indicatur; Gertz M: iuncturae: agi exsilio =agi in exsilium, agi periculo = periculose versari; deo agente = providentia divina; confessionem agere = confiteri, longe agere = procul abesse
acta,-orum n. i.q. res gestæ
agon,-is m.i.q. certamen, duellum; Gertz M agon = passio
® **agonia** (exitus) i.q. timor mortis
® **agonista** = miles Gertz S 160,23
agonizo,avi, i.q. luctor, pugno
agrestis,-e 1 adi a i.q agrestium, rusticorum b fere i.q. rudis, asper 2.substantive a i.q. rusticus (bundo) b cognomen; Gertz M agrestes = rustici (gen. agrestum) = popularis I,124,20
agricola,-æ m. de eo qui agros colit
***aio** (leguntur hæ formæ solæ:ait, aiunt, aiebat, aiebant;352,4 aisti)1 sine obiecto 2 pro obiecto verba ipsa quæ afferuntur 3 c. acc. c.inf.
® **aïus** cf. Aïus > sanctus, beatus Gertz S I 66,6
ala,-æ 1 proprie i.q. penna avium 2 translate in re militari (partes exercitus (classis) in extremis lateribus constitutæ
alacer,-ris,-re i.q.mobilis, promptus, gaudio commotus 1 dehominibus ipsis 2 de rebus
alacriter adv.

alacritas,-tis mobilitas gaudium significans, gaudium, studium 1 c.gen. 2 sine gen.
alapa,-æ f. colaphus genæ infractus (*lingua danica* ørefigen)
® **alba** sc.vestimenta Gertz S II 245,2
albico,-avi 1 album facio 2 albus sum
albidus,-a,-um i.colore fere albus
albus,-a,-um de colore `blancus`; Gertz M alba vestimenta = angelorum et sanctorum habitus
alea,-æ1 cubus, talus certis signis præditus quo in lusum utuntur 2 lusus aleæ
ales,-itis m. vocabulum sermonis poetici i.q. avis 1 in versibus 2 in soluta oratione
algor,-is m. i.q. frigus
algus,-us i.q.algor
*__alias__ 1 alio loco 2 in alium locum 3 alia occasione
alibi i. alio loco
alienatio,-nis i.q. commutatio (notio vergentis latinitatis)
alienigenus,-a,-um i. aliunde ortus, alio loco natus, extraneus
  alienigena,-æ m. 1 subst. 2 adi
*__alienus__,-a,-um 1proprie i.q. qui ad alium pertinet, alterius est a *adi*. b æs alienum c *subst. n*. d subst. m. i.q. extraneus, alius 2 translationes a *c.gen. i.q*.. ignarus, aversus ab *sim*. b *c*.a(b) *fere i.q*. exclusus ; fere i. q. abhorrens, distans sim. c *c*, *dat*.® = malignus Gertz S I 94,15
*__alimentum__,-i I de rebus corporeis A hominum, bestiarum etc.1 i.q. nutrimentum, cibus 2 actio alendi B ignis II translate de incorporalibus
alimonia,-æ i.q. alimentum, cibus
alio (in alium locum)
alioqui condicionem indicat (i.q.si id non fecisset [faceret])
alipes,-dis m. vox Vergiliana de equo
*__aliquamdiu__ 1 significat certum temporis spatium 2 collocatur inter gen. et subst.
aliquando i.q. olim 1 de præterito 2 de futuro
® **aliquanti** = aliquot Gertz S II 321,23
aliquantisper i.q. aliquamdiu; Gertz M = aliquatenus
aliquantulus,-a,-um i.q. haud multus, paululus 1 c.gen. 2 acc. neutr. adverbialiter
*__aliquantus__,-a,-um 1 c.subst. i.q. satis grandis , admodum magnus 2 abl. (satis magnæ) differentiæ additur a comparativis b verbo significationis comparativæ
aliquatenus fere i.q. paululum Gertz M = ullo modo
® **aliqui** = aliquot Gertz S II 263,17
*__aliquis__,-a,-id pron. indefinitum(antecedente ne) 1 adi. a *notione propria retenta* b i.q. ullus 2 subst.a *notione propria retenta m*. b i.q. quisquam c *i.q.* gr. tis(*lingua nostra* mangen en)
aliquot i.q. nonnulli (cum adi tum subst.)
aliter i.alia condicione, nonnisi in iunctura: non (nec) aliter quam
alitrix,-cis f. i. quæ alit
® **alitus** vide **halitus**
aliunde i. aliis opibus
*__alius__,-a,-ud de novis personis et rebus quæ commemoratis vel commemorandis opponuntur I semel ponitur A subst. 1 e compluribus 2 e duobus i.q. alter B adi. 1 e comnpluribus 2 e duobus II alius ... alius A e compluribus B e duobus i.q.alter ...alter notandæ iuncturæ 63,21 aliisis ... aliis ... quibusdam;

quosdam ... quosdam, partim ... partim ... -alia, quosdam ... -is ... -os ... -os ... quorundam ... -is ... -os ... 107,12; -i ... quidam 109,37. -i ... pars ... nonnulli 462,34, -is ... -is ... quidam ... -i 525,37
allabor,-psus sum,-bi 1 propie i.q. affluo 2 *translate fere i.q.*appropinquo a de navibus et navigantibus b de sono c *de volantibus* d *de serpentibus* e *de supplicum gestu*
allapsus,-us m.actio affluendi 2 actio allabendi 258,4 de lubricis stipitibus (lingua norvagica hodierna \`ski ´)
® **allegare =** obiciendo proponere Gertz S III 446,10; Gertz M I,254,15 = in commendationem, defensionem, excusationem suam afferre.
allegatio,-nis i.q. actio afferendi, dicendi (*t. t. iurisconsultorum ad res privatas transfertur* 108,23.)
allevo,-avi i.q levo, tollo, erigo
® **alleuiare** = leviorem reddere Gertz S II 225
allicio,-lexi,-lectum,-licere1 i.q. attraho, accieo 2 vergit in notionem seducendi 349,3
allido,-si,-sum,--dere i.alluendo adveho ® = affligere Gertz S I 158, 22 sequentes
alligo,-avi 1 proprie i.q.funibus aliquam rem alicui rei adnecto 2 translate i.q.adstringo
allocutio,-nis i.q. sermo, affatus (syn. alloquium)
® **al(l)odialis** adi. vide **al(l)odium**
® **al(l)odium** > *teutonice* das Allod = Freigut (frei von Abgabepflichten) < *a Visigothiis* alaudis RH Gertz M II,183,7; RH: opp. teutonice: feudum
*__alloquium__,-i i.q. sermo, affatus 1 c.adi. 2 c.gen.
*__alloquor__,-cutus sum,-qui i.q. appello, affor
allubesco,-ere i.q. inhio, cupio 1 proprie de libidine 2 translate de qualibet voluntate.
alludo,-si,-sum,-dere i. verbis animum ad aliquam rem refero; Gertz M I,96,8 vocabulo alludere
® **almificus**, almus, alma opera faciens Gertz S III 385,3
almus,-a,-um epitheton numinis.
® **almutia/almutium = capucium** RH
alo,-ui,-itum,-ere 1 propie a educo (de infantibus) b cibum præbeo, sustento c nutrio (de igne) 2 trans late i.q. augeo
altare,-is n. [forma \`altaria´ quæ et ab \`altare´ et ab \`altarium´] hic affertur nonnisi de christianorum aris; altaris sacra i. missa; altaris libamenta (i. communio)
altarium,-i i.q. altare
*__alter__,-a,-um I semel ponitur A subst.1 unus e duobus 2 unus e compluribus i.q. alius B adi. 1 unus e duobus 2 unus e compluribus i.q. alius 3 i.q. alteratus II alter......alter, notandæ iuncturæ 83,4 unum....-um....tertium, quidam...alter...tertius, primam, alteram...tertiam; alter..reliquus; nota abl.abs. pro oppositione 122,17.; Gertz M II,250,7 = **alteruter** quod vide.
altercatio,-nis i.rixa, controversia, certamen verborum
altercor,-atus sum,-ari i rixor, verbis certo
alterno,-avi 1 i.misceo 2 i. vario, interrumpo ® = colloqui Gertz S II 302,9
® **alternatim** = vicissim Gertz S 118,1
® **alternatio** = significatio <u>disiunctiva</u> t.t. in iuris prudentia
*__alternus__,-a,-um de qualibet vicissitudine et duplicate
alteruter,-ra,-rum disiunctive i.q. unus de duobus, aut hic aut ille
altitudo,-inis 1 celsitudo rei corporalis 2 profunditas rei corporeæ
altrinsecus: a duabus partibus

*__altus__,-a,-um I proprie A de celsitudine corporali a *abs*. b *c.gen*. 2 adi.B de profunditate corporali 1 subst. 2 adi. C de mari (nonnisi subst.) II translationes A de magna voce B de ingenii sublimitate seu profunditate C *vergit in notionem* `difficilis` D *de somni tranquillitate* E *de suspiriis ab intimo ductis* F de tenebris obscuris
*__alte__ 1 de actionibus ad interiorem corporeæ rei penetrantibus 2 i.q alta voce 3 de actionibus ad mentem spectantibus 4 de suspiriis
alumnus,-a 1 sensu strictiore de eo (ea) qui (quæ) in pueritia sub tutela alicuius fuit 2 sensu latiore i.q. assecula
alveus,-i I cavitas terræ molem aquæ (flumen, fontem) continens A proprie 1 plur. 2 sing. B in imagine de cruore II *vanescente sensu propio fere i.q.* flumen, amnis.
alvus,-i f. de ventre
amaritudo,-inis i.q. acerbitas, tristia 1 c.gen. rei 2 nude a *opp.voluptas* b *voluptas non opponitur*
amarus,-a,-um i.q. acerbus
amasia,-æ i.q. amica, sponsa
amator,-is qui amat 1 c.gen. 2 nude
amatorius i.,-a,-um i.q. amatore dignus, ab amatore proveniens
amatrix,-cis quæ amat
ambages,-is i.q. anfractus, recursus, occursus 1 proprie 2 translate a de sermonum circuitu obscuro, callido, diutino b de scrupulosa cura c de dolosis insidiis.
ambigo,-ere i.q. dubito 1 enuntiato non addito 2 *c. acc. c. inf.* 3 *c. quæstione indirecta*.
ambiguitas,-tis i.q. dubietas; ® dubitatio Gertz S I 80,5
ambiguus,-a,-um i.q. dubius 1 active de ea re quæ ad quam partem vergat, dubitat, varius 2 passive de ea re qua dubitatur a *c. quæstione indirecta disiunctiva* b *c. quæstione indirecta* c *c.acc.c.inf.*
ambio,-vi,-tum,-re 1 proprie i.q.circumeo a de motu b c. sensu motionis vanescente i.q.:includo, cicumdo 2 translate i.q. peto
ambitio,-nis actio petendi 1 de aditu sollemniter impetrando 2 de cupiditate regni, dominationis a nude b c.gen.
ambitiose i. cum ambitione (de cupiditate honoris)
ambitor -is m. adi de eo qui circumdat
ambitrix,-cis f. adi. de ea quæ circumdat
ambitus,-us I proprie i.q. circuitus A *movendi notione vanescente* B *movendi notione penitus deperdita i. q*. atrium, quod est in circuitu 1 ecclesiæ (*vel* porticus atrium claustri circumdans Gertz M II,150,25) 2 templi pagani 3 aulæ regiæ II translate i.q.actio petendi, ambitio, cupiditas;Georges :lex de ambitu iam Cic.RH *vide* **simonîa**
*__ambo__,-æ,-o i.q. uterque (de duobus) 1 m.[acc. plur. semper ambos 96,30] nonnisi subst. 2 nonnisi adi.
® **ambo** = pulpitum Gertz M I,375,28
® **ambulare** ® = aller á l`amble Gertz S II 333,19
amens,-tis i.q. mente privatus, demens
amentatus,-a,-um i. amente præditus
amentia,-æ i.q. furor, cæcitas, dementia
® **amfractus** vide **anfractus**
® **amicabiliter** Gertz M I,191,12 tarde
*__amicitia,-__æ (pluralis hic illic singulariter ponitur) I de singulorum consuetudine et coniunctione A nude

1 generatim 2 de insolubili veterum coniunctione alterno cruore firmata B c.gen. II de publica coniunctione, societate, foedere (< foedus,-eris)
amictus,-a,-um i.q.indutus, circumdatus
amictus,-us i.q. vestis (nonnisi abl.)
***amiculum**,-i i.q. tegumentum, vestis
***amicus**,-a,-um I subst. de eo(ea) qui (quæ) familaritate alius utitur A m. in vita cum publica tum vero privata 1 nude 2 c.gen. 3 c.adi. B f.de amica viri II adi A nude 1 i.q.benignus 2 adi. pro subst.gen. a obi. b poss.B c. dat. i.q.coniunctus
amice i.q.benigne, ut inter amicos
amissio,-nis i.q. actio amittendi
‡**amissor**,-is m. de eo qui amittit
***amitto**,-si,-ssum,-ttere i.q. perdo, iacturam facio (de personis et rebus quæ nobis insciis vel invitiis elabuntur 1 c.acc. 2 c.gen.389,13
amissa,-orum127,38
® **amminiculum** *vel* adminiculum = subsidium Christi Gertz MI,74,10
amnis,-is m. 1 de aquæ mole in alveo fluitante(hic illic variationis causa pro fluvio, flumine sim. ponitur sine magnitudinis discrimine, *sæpissime i.q. lingua nostra*`å´*dicitur*, *teutonice* `Bach´) a abs. b c. nomine fluminis eodem casu adnexo 2 in imagine de sanguine indecente
amo,-,-avi 1 de amore inter diversos sexus a c.obi. 2 de favore, affectu quolibet
amans,-tis præs.part. *vi verbali penitus deperdita* 1 de amore inter diversos sexus a nude b *c.gen.* 2 de qualibet affectu a de hominibus (c.gen.) b transfertur verbum ad animum *sim.*
amodo i.q. in futurum (*vox scriptorum ecclesiasticorum*)
amoenitas,-tis de locorum pulchritudine 2 de pulchra forma 3 de lætitia ob pulchritudinem ornamentorum 4 de morum pulchritudine
amoenus,-a,-um 1 de locorum pulchritudine 2 de suavitate verborum
amolitus,-a,-um i.q. remotus ? (*perf.part. vi passiva verbi* < amolior)
* **amor**,-is I de amore inter sexus A abs. B c.gen. sive pron.poss. 1 personarum 2 nuptiarum C c.adi. II de quolibet affectu inter homines A abs. B c.gen. C c.gen. obi. D c. præp. E c.adi.III de amore in res IV abstr. pro concr.
amoveo,-vi,-tum,-vere I i.q. aufero, tollo, efficio ut non iam adsit A pro obi. homines 1 c.abl. 2 sine abl. B *pro obi.* res corporeæ C *pro obi.* incorporalia II i.q.e medio tollo, interficio
amphora,-æ vas ad liquores condendos
amplector,-xus sum,-cti I proprie i.q.brachia alcui circumdo A de amantibus 1 c.acc. B de aliis II notiones translatæ A *pro subi* homines; *prævalent hæ notiones* 1 arripio, (avide) capio a *pro obi*.res corporeæ b *pro obi*. incorporalia 2 confugio a ad aliquem locum b ad aliquam rem 3 fere i.q. tracto consulo 4 i.q.veneror, colo 5 *periphrastice* B pro subi. res 1 complector includo 2 i.q. compleo 3 i.q. nitor
amplexor,-atus sum,-ari 1 proprie i.q. brachia alicui circumdo sim. ;pro obi. a homines b abstr. pro concr. 2 notiones translatæ :a arripio, gratanter accipio b confugio ad
amplexus,-us : actus amplectendi I proprie A de amantibus 1 c.gen.obi. 2 sine gen.obi. 3 c.adi. B de aliis II *translate vanescente sensu brachia circumdandi*
amplifico,-avi i.q. augeo, extollo, honoro
amplio,-avi,atum,are i.q. augeo, dilato; *etiam* ampliator Gertz M II,83,11

amplitudo,-nis I prævalet propria notio magnitudinis, latitudinis, potestatis A generatim 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude B de voce II prævalet notio dignitatis A c.gen. B c.adi. C nude
amplus,-a,-um 1proprie fere i.q. magnus, latus, ingens a de corporeis b de incorporeis 2 translate i.q. splendidus, insignis, illustris
amplius comp. nude ponitur i.q. \`plus´1 subst vice(c.gen.) 2 adv vice a amplius quam b non (nec) amplius.
® **ampullositas** = arrogantia/magniloquentia Gertz M I,100,11
amputo,-avi 1 proprie i.q.abscido 2 translate i.q. tollo, deleo, aufero
*an 1 *inducit sententiam interrogativum simplicem* a *in oratione directa i.q.* \`ne´ b *in oratione indirecta i.q.* \`num´ 86,33 syn. utrum (*variationis causa*) 2 *inducit alteram disiunctivæ quæstionis partem* (quæstio disiunctiva consistit sive duabus sententiis sive duabus eiusdem sententiæ partibus) a *deest particula ad priorem disiunctivæ quæstionis partem inducendam* b uter...an c utrum...an d -ne...an
anathema,-tis i.q.excommunificatio ecclesiæ
anceps,-ipitis 1 varius, suspensus, incertus (de ea re quæ modo huc modo illuc vacillat quæ in utram partem vergat nescimus, cuius exitus incertus est a nude b *c. gen.forensi* 2 de periculo nunc hinc nunc illinc imminente.
ancile,-is n. scuti genus
ancilla,-æ femina non libera, serva
ancillaris,-e quod ancillæ est 82,8.
ancillula dem. vocis, q. e. ancilla
® **ancipiter =** accipiter Gertz S II 360,12
***ancora**,-æ f. 1 proprie de instrumento quod fundo maris sive amnis insidens naves retentat 2 translate ancora salutis 275,31.
anfractus,-us iq. flexus, tractus sinuosus, recursus occursusque 1 *motionis sensu nondum deperdito* 2 sine motionis sensu a c.gen. b c.adi.
® **angaria** *teutonice* Spanndienst, *danice* hoveri MGH Epistolarum I pagina 433
® **angelus** gr. nuntius dei RH, **angelicus** = modus angeli RH Gertz M II,470,26
ango,-ere [*ango nusquam sensu proprio stringendi legitur*] translate i.q. sollicito
angor,-is i.q. sollicitudo
anguis,-is m.1 generatim i.q. serpens 2 speciatim de colubris vi magica præditis sive venenosis cum quibus pugnant viri fortes
angulus,-i locus abditus, latebrosus 1 c.gen. 2 nude ® angulus occidentalis simul et aquilonalis = inter septentriones et occasum solis Gertz S 127,16
® **angustia spiritus** = brevi spiritu Gertz S 398,20
angustiæ,-arum 1 de demensionibus locorum i.q. parvus, strictus, consertus a c.gen. b sine gen. 2 de tempore 3 de mensura i.q. inopia, indigentia 4 translate de rebus quæ animum quoque angunt (necessitas) a c.gen. b nude
® **angustiare** Gertz M I,294,3 siti angustiari
angustus,-a,-um 1 de dimensionibus locorum i.q. artus, brevis, strictus a adi. b subst.2 de temporibus 3 de inopia, indigentia 4 de rebus quæ animum angunt.
anhelitus,-us1 i.q. spiritus 2 exspiratio 3 de risu compresso ® anhilitus (galli) = cantus galli Gertz S 79,11
anhelo,-avi i.q. inhio, cupio (oscillat inter translatam et propriam notionem)

anhelus,-a,-um i.q. anhelans
anima,-æ de immortali hominis parte, de vitali spiritu qui morte evanescere putatur, de ipsa vita sive de ipso homine
animadversio,-nis 1 i.q. observatio, cognitio 2 i.q. poena a generatim b speciatim de poenitentia ecclesiæ de poena legis castrensis 297,16
*__animadverto__,-ti,-sum,-tere 1 intelligo, video ac.acc.singulis b c. duobus acc. 2 noto, punio
*__animal__,-is i.q. bestia cuiuslibet formæ aut magnitudinis
animo,-avi i.q. inflammo
animositas,-tis vocabulum vergentis latinitatis i.q. fortitudo, audacia
animosus,-a,-um i animo præditus(de virtute, fortitudine sim. 1 fere i.q. fortis, virilis, audax
*__animus__,-i 1 de omnibus ingenii humani facultatibus earumque sede a *opponitur sive apponitur corporeis facultatibus* b in universum 2 *de cogitandi, reminiscendi, divinandi facultate* 3 de voluntate sive concupiscendi facultate 4 *de sentiendi facultate* a *de animi commotione*, de sede commotionis, de variis affectibus b *de fortitudine, virtute* c *de quolibet animi statu* 5 *fere periphrastice*(c.gen.)
annales,-ium (sc. libri) de libris quibus res gestæ Danorum traduntur
annavigo,-avi,-atum -are 1 *trans.*de navibus locum capientibus 2 *intrans.i.q*. navigando advenio
annecto,-xui,-xum,-ctere i.q. iungo
annellus,-i i.q. an(n)ulus(*metri causa*)
®**annihilare** vide **adnihilare**
annitor,-xus sum,-ti 1 alicuius rei amminiculo utor a *c.dat. auxilii, amminiculi, fulcimenti* b *c.dat. et acc.* 2 *sine dat*.a i.q. fulcio, præsidio sum b i.q.laboro.
® **anniversarium** < anniversaria-orum Gertz S 443,5 *teutonice* Gedenktag.
annona,-æ i.q.frumentum
annosus,-a,-um i.q. multorum annorum, vetus; Gertz M annosi = senes
annotatio,-nis actio annotandi
annoto,-avi 1 de scribendo i.q. notando addo a *pro obi. est id quod rei inscribitur* b *pro obi.est id cui inscribitur* 2 de sentiendo a *i.q.animadverto* b i.q. numero
annuatim i.q (*vocabulum vergentis latinitatis*) i.q. quotannis, de iis quæ singulis annis repetuntur
® **annullare** = **annihilare** Gertz M II,251,29
annulus vide **anulus**
annumero,-avi i.q. numerando addo
annuo,-ui,-ere i.q. signum assensus do, assentior, faveo 1 abs. 2 c.dat. 3 c.acc. rei quæ assensione promittitur
*__annus__,-i spatium temporis1 in universum 2 ad hominum ætatem spectans a generatim 3 fere i.q. vita 4 fere i.q. tempus.
annuus,-a,-um 1 adi. a unius anni b anniversarius, de iis quæ singulis annis redeunt, præstantur sim. (speciatim de decima frugum 325,24 2 subst.i.q. tempus unius anni
*__ante__ I *adv*.A de tempore i.q. antea B de loco II *præp.c.acc*.A de tempore 1 generatim 2 speciatim a: *c. acc. et part.* b: *ante id i.q* antea c*: vergit in notionem comparativam* 94,19 B de loco (*sensu cum locativo tum lativo*[*`lativ´ = quo cursu (navis)*? *acc. RH*] 1 generatim 2 speciatim (*vergit in notionem comparativam*) C *in comparatione i.q*. præ.® *periphrastice* ante septem annos transitus = septem annis ante transitum Gertz S 334,24.Vide etiam `post´
*__antea__ de tempore quod ante fuit. Nota positionem 1 inter subst.et part.2 inter subst et adi.

antecedo,-ssi,-ssum,-dere 1 proprie 2 translate i.q. antecello, supero
antecello,-ere i.q. superior sum
antecessor,-is de iis regibus qui ante fuere
anteeo,-ire1 proprie 2 translate: i.q. supero, antecello
antefero,-re 1 proprie 2 translate (syn. antepono, præfero)
antelucanus,-a,-um : quod est ante lucem 2 quod fit ante lucem
antenna,-æ (< **antemna** RH) i.q. malus navis
*__antepono__,-sui,-situm,-nere translate i.q, præfero (syn. anteferre 93,32)
* **antequam** 1 c. ind. 2 c. coniunc. (usus recentior) a ante *et* quam *seorsum positis*..Nota frequentiam iuncturæ : non (nec) ante ....quam b ante *et* quam *iunctis*3 quam *sine verbo finito*
anterior,-us (nonnisi de loco) adv. anterius = exterius *vel* præcedere *vel* continuare ® natu anterior Gertz S 90,9 = maior
antesignanus,-i m. (de eo qui ceteris militibus anteit, aquilifer)
antevenio,-i,-tum,-ire 1 *proprie i.q.* prævenio 2 *translate* antecello, supero
anticipo,-avi 1 ante occupo, (*vanescente vi præp. fere i.q*. capio 278,14) 2 prævenio
® **antiphona**: cantus alternus *sive* versus alterni (Ps.Augustin.) RH;= genus cantus ecclesiastici Gertz M II,122,8
® **antiquare** = in antiquitatis tenebras condere Gertz M I,64,10
® **antiquior** = maior natu Gertz M I,292,13
antiquitas,-tis 1 antiquum tempus, ætas maiorum 2 vetustas
antiquitus,-a,-um 1 adi.i.q. qui ante fuit, prior b i.q.vetus, priscus 2 substantive i.q. maiores a pos. b comp. (in nomine proprio: 495,9 urbem..antiquam i.e. Oldenburg)
*__antistes__,-itis I qui præest (sacrorum) II de episcopis christianis A de papa B de episcopis et archiepiscopis 1 c. adi.(nomen episcopatus indicatur 2 c.gen.3 sine adiectione loci:(syn. præsul) III in imagine cui subest notio rerum christianarum
antrum,-i i.q. caverna, cavitas terrena 1 c.gen. 2 nude
® **antrustio** = comes nobilis Francorum *vide* **comitatus**RH
anulus,-i 1 generatim 2 speciatim a de anulo signatorio b de anulo episcopali
anus,-us f. i.q. vetula femina
ânus,-i m.de podice
® **anxiare** = vexare Gertz S 242,14
anxietas,-tis i.q. sollicitudo, timor
anxius,-a,-um1 de hominibus i.q.sollicitus, trepidus, pavidus a *c.gen. rei quæ angit* b *cum enunt.secund. interr*.236,16 c nude 2 de re quæ hominem angit
anxie i.q.sollicito animo
*__aperio__,-ui,-tum,-ire 1 proprie i.q. recludo, detego, patefacio a pro obi. id quod reseratur, detegitur, pervium fit b *pro obi*. id quod detectum, reseratum, patefactum apparet 2 translate i.q. ostendo, prodo, patefacio sive dictis sive factis
® **apertura =** rima Gertz M I,295,5
apertus,-a,-um 1 proprie de rebus corporeis a generatim i.q. reclusus b speciatim de alto mari ; de litteris patentibus (subest t.t. medievalis 509,29 et,32 2 translate i.q. manifestus a *pos.* b *sup.*
aperte i.q. manifeste, perspicue, palam 1 pos. 2 comp. 3 sup.
apex,-icis m. 1 summitas, culmen, vertex 2 litterarum characteres 3 litteræ, epistola (*notio vergentis*

latinitatis : 396,7
apis,-is nomen bestiolæ 82,32
® **apostatare** = a fide deficere (*proprie sine obi*.) Gertz M I,169,2
® **apostata-**ae m. i.e. qui deficit
® **apostulus-**i m. 1 = litterae dimissoriae ad judicem maiorem civilem Gertz M II,223,24 nota 2 = Apostel
® **apostolicus** sc. dominus, pater = papa;apostolica (benedictio, auctoritas, sedes etc. = papalis
*__apparatus__,-us 1 actio præparandi 2 res præparata a generatim (vox media hic illic in notionem magnifici apparatus abit e.g.81,36 b speciatim de armatura cum terrestri tum navali; Gertz M II,198,30 = expensæ visitationis episcopalis
appareo,-ui,-ere 1 in conspectum prodeo, me ostendo 2 vi imminuta quasi copula cum prædicato fere i. q. factus(facta) est 267,20
® **apparescere** = apparere Gertz M II,399,1
apparitor i.q. minister, adiutor
apparo,-avi i.q. armo
apparatus,-a,-um i.q. luxuriosus, magnificus
appellatio,-nis 1 actio appellandi, vocandi, nominandi 2 sensu iudicali i.q. actio invocandi, permittendi 3 fere i.q. nomen
*__appello__,-avi 1 i.q. voco, nomino 2 sensu iuridicali i.q. arbitrium papæ invoco, papali iudicio causam permitto
*__appello__,-puli,-pulsum,-pellere I de navigantibus ad terram sive portum pervenientibus A terræ sive litoris nomen indicatur 1 *accedente acc*.2 *accedente dat*. a intr. b *trans*.3 *accedente præp*. a intr. b trans., nota usum reflexivum 238,7 ad Gutlandiam se appulerunt. II de navibus terram sive portum...... attingentibus A *litoris nomen indicatur*1*accedente dat.*a intr. b trans.2 *accedente præp.* a intr. b trans. B nude III de cadavere litori advecto IV de arena quæ maris æstu advehitur.
® **appendicium**,-i n. inde ab Hier.ep.54,8 (< appendix,is f.) A.M. de homine q 59 a
® **appenditiae** plur.**= attinentiae** *vel* attinenciæ *vel* attinencia n. plur. = (quæ confinia sunt RH) Gertz M II,183,11,II,121,12
appendo,-di,-sum,-dere i.q. suspendo 1 c.dat. 2 abs.
® **appensio** sigilli = sigillo subiuncto paginam communire ut cautio fiat RH < Gertz M II,202,9
appetibilis,-e i.q. concupiscendus
appetitor,-is i.qui appetit (syn. captator)
appetitus,-us i.q. studium, cupiditas 1 c.gen. eius rei quæ appetitur 2 abs.
appeto,-ivi,-itum,-ere I trans. A capto, affecto, concupisco B attingere cupio (de locis) C sensu hostili i. q. persequor, adorior, ferire cupio 1 c. abl. 2 sine abl. II intrans.de tempore i.q. appropinquo
A abl.abs. B oratione finita
appetens,-tis i.q. cupidus (c.gen.)
applaudo,-si,-sum,-dere i.q. læto animo accipio, acclamo
applicatio,-nis i.q. adiunctio, accessio
*__applico__,-ui,-(quinquies)sive -avi(semel),-atum,-are I proprie de rebus corporeis A i.q adiungo, acclino, adnecto (cum dat.) 1 res 2 corporis partes 3 homines 4 animalia B i.q. admoveo, adhibeo(abs.) C i.q. admoveo, appello (de navibus et navigantibus) 1 c.obi. 2 abs.III translate de incorporeis A adiungo B fere i.q. concilio

appono,-sui,-situm,-nere i.q. iuxta pono, admoveo de rebus et de personis ® apponere cor =alicui cordi esse Gertz S 19,23
appecor,-atus sum,-ari i precibus impetro
apprehendo,-di,-sum,-dere 1 pro obi. sunt corporea a *i.q. manu capio* b *i.q. teneo* 2 pro obiecto incorporea a i.q, capio, arripio, adipiscor b fere i.q, disco
apprime i.q. valde
approbo,-avi 1 laudo, assentior 2 commendo, insignio, orno
approbatus,-a,-um i.ad iudicandum aptus
appropero,-avi i.q. festinanter appropinquo
® **appropiare** = appropinquare *vel* approximare
® **appropriatus** = proprius
® **approximare =** valde appropinquare Gertz S 449,14
‡**appulsio**,-nis i.q. actio appellandi
appulsus,-us de adventu navigantium
apricus,-a,-um i.q. soli expositus
aptitudo,-inis de rebus ad alias res vel inter se aptis (hic illic vergit in notionem decoris)
apto,-avi 1 de incorporeis a i.q. convenienter iungo b i.q. vindico 2 de corporeis i.q. accommodo; se aptare + inf. Gertz M II,404,8
aptus,-a,-um i.q. idoneus 1 accedit dat.qui nonnullis locis ad verbum trahi potest 2 abs.
apte i. convenienter 1 pos. 2 comp. 3 sup.
*__apud__ I cum loci notionibus A fere i.q. iuxta B i.q. in c. abl. 1 generatim 2 speciatim cum terrarum nominibus C vi locativi c.nominibus oppidorum D i.q. ad c. verbis motionem significantibus II cum personarum notionibus A i.q. coram, penes 1 apud singulos 2 apud populos i. in eorum terra vel lingua B i.q. domi alicuius C i.q. iudicio alicuius sive in mente alicuius III periphrastice i.q. coram, penes
*__aqua__,-æ 1 in universum de fluidi elementi natura, vi, spatio a c.gen. b epitheta c iuncturæ nominales 2 speciatim de baptismo ® aqua benedicta Gertz S 357,28
aquila,-æ 1 nomen avis 2 signum exercitus (syn. vexillum 286,13) 3 signum dignitatis ducalis
aquilifer,-feri[Georges],-am 218,16,-um 286,16,- fero, abl.286,20 qui signa aciei fert
aquilo,-nis m.i.q. regio septentrionalis ® **aquilonalis** = septentrionalis Gertz S 82,18 = aquilonaris 68,5 ibidem.
aquilus,-i nomen avis monstruosi
aquosus,-a,-um i.q. maritimus
ara,-æ 1 proprie i.q. monumentum sacrificandi causa exstructum a apud paganos b apud christianos 2 translate i.q. ecclesia
aranea,-æ nomen animalis (danice edderkop, teutonice `Spinne´)
® **aratralis** = pro singulis aratris vectigal unius denarii impositum est possessoribus agrorum Gertz M II,34,26 et Georges; ferramenta aratralia = ad arandum parata Gertz M
aratrum,-i instrumentum arandi (danice `plov´, teutonice `Pflug´) 2 pro agricultura 199,10
arbiter,-ri I subest notio testis A c.gen. rei i.q. conscius B de principis sive cuiuslibet potentis amico, consiliario, comite 1 abs. 2 *accedit gen. eius in cuius consilio* II *subest notio disceptatoris* 2 fere i.q. dominus B abs. 1 i.q. iudex 2 de lectore 3 de auctore, amicitia, fide est arbiter II subest notio disceptatoris A c.gen.rei disceptatæ 1 fere i.q.iudex 2 fere i.q. dominus B 1 abs. 2 i.q. iudex 3 de auctore
arbitrarius,-a,-um de iis quæ ad arbitrium fiunt, fere i.q. liber

arbitrium,-i 1 i.q. voluntas, libera decernendi facultas, hic illic transit in notionem iudicii 2 de ultima voluntate 3 i.q. iudicium
iuncturæ 1 c.gen.eius rei ad quam spectat libera decernendi facultas 2 c. gen. eorum quorum libera decernendi facultas est, quorum de voluntate agitur
*__arbitror__,-atus sum i.q. puto, credo, censeo 1 c. acc.c. inf. 2 deest forma infinitivi a c.part. vel gerund.b c. acc. nominum 3 c.enunt.sec. (ut)
arbor,-is gignentium species
arboreus,-a,-um adi. pro gen.arboris usurpatum
arbustum,-i i.q. virgultum
arca,-æ cista res pretiosas includens
arcanus,-a,-um i.q. reconditus, occultus, secretus 1 adi. 2 n. substantive
arceo,-ui,-ere 1 coerceo, contineo 2 prohibeo
arcesso v. **accerso**
® **archielectus** = in archiepiscopum electus sed nondum confirmatus
® **archipirata =** dux Normannorum (danice vikingehøvding) Gertz M
® **archipresul** = archiepiscopus
® **arctare** *vide* **arto**
arcus,-us 1 instrumentum.. unde sagittæ excutiuntur a proprie b in imagine c pro arte sagittaria d pro sagittariis 2 forma arcus
ardeo,-si,-dere 1 proprie de igni 2 translate de hominum affectu
  ardens,-tis 1 proprie de igni 2 translate a de hominum affectu b de cursu vehementi 271,36
  ardenter i.q.vehementer
ardor,-is I proprie de flammarum calore II translate A de morbo qui vocatur sacer ignis 321,18 F.C.C. Hansen De ældste Kongegrave...i Roskilde Domkirke Kbh. 1914. Vide etiam Georges ignis : sacer ignis: `Rose ` und`Àntoniusfeuer`B de studio, aviditate, cupiditate 1 c.gen.obi. 2 gen.meram coniunctionem indicat 3 c.adi
arduus,-a,-um I proprie i.q, altus A adiective B subst.II translate A i.q.eminens, excellens, superbus B i. q.difficilis 1 additur subst. 2 subst.non additur; Gertz M compar.arduior
area,-æ i.q. locus certis terminis circumscriptus; Gertz M fortasse = pratum
arena,-æ I sensu strictiore de tenuissimo terræ pulvere A in universum B speciatim de sabulo maris aggregato 1 in litore aperto 2 in ipso mari cum de insolis quas æstus efficere solet tum de solo arenoso semper occulto II sensu latiore de terra, solo; Gertz M arena = vadum maris I,377,6
arens,-tis i.q. siccus
argenteus,-a,-um 1 adi. i.q. ex argento factus 2 subst.i.q. denarius
argentum,-i *n*. nomen metalli
argumentor,-atus sum,-ari 1 argumenta proferendo demonstro 2 argumenta profero
argumentum,-i I res quæ arguit i. manifestat, demonstrat A abs. B c.gen. 1 obi. 2 subi.II res quæ arguitur, exponitur, exornatur (materia opificis manibus illustrata)
arguo,-i,-ere 1 ostendo, patefacio, detego 2 ostendo culpam i.q. accuso, vitupero, castigo a abs. b aliquem c c.gen. de re vituperata
argutus,-a,-m de mentis acie i.q. catus, callidus, ingeniosus
aridus,-a,-um 1 adi a proprie i.q. siccus, umore carens b in imagine i.q. sterilis (de hominibus christianæ fidei salutem aspernantibus) 2 n. subst.

aries,-tis i.q.ovis masculus
arieto,-avi,-atum, are i.q. (ad modum arietis) impingo, præcipito, proruo
arista,-æ 1 de spica 2 de frumento (da.aks, bygaks)
***arma**,-orum 1 instrumentum bellicum 2 de arte, virtute, exercitatione bellica 3 de bello, pugna, expeditione 4 de exercitu, armatis, armata potestate a *i.q.* imperium b i.q. partes
armamenta,-orum n. i.q. instrumenta navium
armamentarium,-i i.q. locus ubi ecclesiæ ornamenta conduntur.
® **armarium =** scrinium Gertz S 93,12, = archivum, bibliotheca 405,16 ibidem
armatura,-æ cuncta militis arma
armentum,-i i.q**,** pecus, boves
armi,-orum (< armus)1 *sensu strictiore* de quadrupedum parte anteriore 2 sensu strictiore i.q. latus 3 Georges: de hominibus = (teutonice Schulterblatt) *opp.* umerus *magis* = lacertus
armiger,-a,-um1 adi qui arma gerit2 subst. qui arma ferens dominum in bello sequitur (danice `væbner´)
armilla,-æ i.ornamentum quod bracchiis geritur anuli formam præbens
armipotens,-tis m.*epitheton poeticum antiquis temporibus cum aliis tum Marti deo affixum*
armo,-avi 1 armis instruo a c.obi.b sensu reflexivo 2 vanescente sensu proprio a i.q. instruo, adorno b i. q. sollicito, concito (omisso abl.)
***armatus**,-a,-um 1 proprie i.q. armis præditus a adi.b subst. 2 translate i.q, præditus
aro,-avi i. terræ sulcos imprimo
® **aromata** (aromatibus mortuos condio) Gertz M II,398,22
arrepo,-si,-tum,-ere de serpente i.q. repo ad aliquem
arrideo,-si,-sum,-dere 1 proprie de hominibus erga aliquem ridentibus 2 in imagine de rebus personatis 3 translate i.q. faveo
arripio,-ripui,-reptum,-ripere 1 proprie i.q. (vehementer) aliquid capio (*pro obi* corporalia) 2 translate i. q. amplector, capesso (*pro obi.* incorporalia) ® arripere iter Gertz S 189,13
® **arreptus =** obsessus a demonio Gertz S 346,22 < correptus daemone
arrogo,-avi i.q. vindico, adscribo, addo
***ars**,-tis 1 de virtute, facultate, peritia cuiuslibet rei laburibus parta (opp.natura, ingenium) 2 de facultatibus necessariis ad certam quandam disciplinam vel studii vel quæstus causa exercendam a generatim b *speciatim de artibus ex argumentis et existimatione definitis per gen*. 3 de artificis virtute artis operibus expressa 4 i.q. machinatio 5 i.q. fraus, dolus
articulus,-i nonnisi in cognomine ® = digitus Gertz S 79,4 = momentum (necessitatis) 329,24 momentum temporis 426,23 casus 348,2 ibidem.= doctrina, sententia Gertz M II,361,8
artifex,-icis g.c. 1 qui quamlibet artem exercet a nude b argumentum artis (gen.) accedit 157,16 2 de natura 3 auctor doli (vide ars 5)
arteficialis,-e arte factus
® **arteficiosus** = arte peritus
artificium,-i 1 habilitas, peritia, sollertia qua officio fungitur artifex b speciatim de peritia machinarum bellicarum 2 de labore sollerter facto
arto,-avi nonnisi de hominibus 1 i.q. premo 2 translate i.q. vexo, sollicito; Gertz M = cogo
***artûs**,-uum (plur. tant.) i.q, membrum corporis humani
artus,-a,-um I proprie de contactu et iunctura : A rerum corporalium 1 i.q. presse, proxime inter se cohærens, non lange distans, insolubilis 2 i.q. angustus B in imagine de rebus incorporalibus II translate

A i.q. sollicitans, vexans, premens B i.q. fidem stringens C i.q. expressus, accuratus
arte (positive non legitur) 1 proprie i.q. astricte 2 translate i.q. accurate, strenue, acriter
artuatim i. membratim (*vox vergentis latinitatis*)
arvum,-i i.q. ager aratro colendus vel cultus
arx,-cis 1 proprie de loco munito ad tuendum apto 2 in imagine de imperio, throno, summa potestate 3 translate de quolibet loco edito, de fastigio
ascendo,-di,-sum,-dere nonnisi de motu locali ex inferiore in alteriorem locum
ascensus,-us i. actio, facultas ascendendi
® **ascilla** (ascella) = axilla Gertz M I,84,18
*__ascisco__,-vi,-tum,-scere I pro obiecto sunt homines A sensu strictiore i.q. (ad)voco, recipio, assumo 1 obiecto solo (sive c. duobus acc.) 2 c. obi. et præp. B sensu latiore i.q. (ad)iungo, concilio (c.obi. sive c. duobus acc. II pro obiecto sunt res A corporeæ 1 cum obi. solo i.q. paro 2 c. obi. et dat. i.q. iungo B incorporeæ i.q. concilio, adhibeo
ascribo,-psi,-ptum,-bere 1 i.q. scribendo tribuo, addo, assigno 2 *vanescente sensu scribendi i.q*. addico, attribuo, assigno
® **ascultare** *vide* **auscultare**
® **asilum** *vide* **asylum**
asinus,-i nomen animalis
® **asmate** abl < asthma Gertz S 444,11
aspectus,-us 1 sensu activo i.q. aspiciendi actus sive facultas 2 sensu passivo i.q. species, facies, habitus
asper,-a,-um I proprie de iis quæ sensus offendunt, de rebus tactu vel superficie duris vel acerbis II translate de iis quæ animum offendunt, de rebus et hominibus sævis et acerbis A adi.1 generatim 2 speciatim de puellis amorem spernentibus B subst.
aspere i.q. dure, acerbe
® **aspergillum** i.q. flabellum sive flabellulum in ecclesia.
aspergo,-si,-sum,-gere nonnisi translate i.q. afficio, tango, imminisceo 1 pro obi.est ea res quæ afficitur 2 pro obi. est ea res qua afficitur
aspergo,-inis f.nonnisi proprie i.q. umor
asperitas,-tis i.q. acerbitas 1 proprie de iis quæ sensus offendunt 2 translate de iis quæ animum offendunt
aspernatio,-nis actio aspernandi, contemptus
aspernator,-is qui aspernatur, contemptor
aspernor,-atus sum contemno, abhorreo, neglego 1 c. acc. 2 c. acc. c. inf.
aspero,-avi i.q. incito, commoveo 1 proprie 2 translate
aspersio,-nis actio aspergendi
® **aspersorium** (vas), in quo aqua lustralis continetur, i.q.aspergilium;aspergillum= flabellum.
*__aspicio__,-exi,-ectum,-icere I de hominibusA active 1 proprie i.q. oculis intueor, video a c.acc.b. c. acc. c. inf 2 translate i.q. mente inspicio, intellego B passive i.q. appareo, invenior II de rebus personatis
aspiro,-avi de vento cæloque lenibus, mollibus, secundis i.q. afflo, faveo ® = appetere Gertz S 272,4 / cupere; Gertz M aspirare ad = appetere
aspis,-dis i.q. serpens
asporto,-avi i.q. aufero, deporto, abduco
assecla,-æ qui regem sequitur

assensio,-nis actio assentiendi
assenso,-is qui assentitur, i.q, fautor
assensu,-us actio assentiendi, favor
assentatio de factione faventium
assentator,-is i.q. adulator
assentior,-sus sum,-tiri 1 c. dat. i.q. assensum præbeo, acclamo, suffragor 2 nude i.q, faveo
assequor,-cutus sum,-qui 1 i.q. adipiscor 2 i.q.pervenio ad
asser,-is m.1 i.q. trabs 2 i.q. paries
asserculus,-i i.q. trabecula
*__assero__,-ui,-tum,-ere 1 tutor, defendo 2 affirmo, dico a *c. acc.pron. relat*. b *c. acc. adi.n.*; c *c. duabus acc.quorum alter vi prædicativa fungitur*; d *c. acc c.inf.;* e *c.acc.et part. sive gerund*.; f *additur nom. et inf*. 170,10
asserta,-orum i.q. dicta
assertio,-nis i.q, declaratio, dictum, narratio 1 c. gen.a eius qui asserit b eius rei quæ asseritur, dicitur 2 sine gen.; Gertz M = opinio I,76,5
assertor,-is de eo qui asserit, contendit, dicit
asservo,-avi 1 prævalet notio custodiendi, continendi a homines b equos 2 prævalet notio servandi, retinendi a homines sive vivos sive mortuos b res
asseveratio,-nis actio asseverandi, assertio
asevero,-avi i.q. affirmo, assero, contendo 1 c. duobus acc., quorum alter vi prædicativa fungitur 2 c acc. c. inf. 3 c.acc. et part.
assideo,-sedi,-sessum,-sidere 1 i.q. sedeo ad 2 i.q. intersum
   assidens,-tis de eo qui assidet
assiduitas,-tis fere i.q. opera, labor
assiduus,-a,-um i.q. frequens, continuus, numquam intermissus
   assidue [frequenterRH]209,10
assigno,-avi de traditione sollemni i.q. attribuo; Gertz M assignare = adiungere, = conferre, = indicare
assimulo,-avi i.q. similem facio 1 æstimatione 2 re vera i.q. imitando exprimo, imitor; Gertz M = comparare
® **assistencia** = auxilium Gertz M
assisto,-stiti,-sistere i.q. me vicinum sisto, prope consisto
asso,-avi i.q. super ignem porrectum calefacio, torreo 173,21;*vide etiam* **assus**
associo,-avi i.q. iungo, socium addo
assolet,-re i.q. solet (nonnisi 3. pers. sing. legitur) 1 personaliter 2 impersonaliter
assuefacio,-feci,-factum,-facere fere i.q. in consuetudinem adduco, peritum facio 1 c. dat.2 c.abl. 3 utrum c.dat. an c.abl. iungatur dici non potest
assuesco,-vi,-scere i.q. in consuetudinem adducor, familiaris fio(verbum intransitivum), accedente dat. eius rei in cuius consuetudinem adducimur
   assuetus,-a,-um 1 de familiaritate, peritia consuetudine alicuius rei (accedit dat) active a corporea b incorporea 2 de iis rebus in quarum consuetudinem venit subi.(passive)
assuetudo,-inis i.q. consuetudo, mos
assultus,-us actus assiliendi, impetus
*__assum__,-affui,-adesse 1 nude i.q. præsens sum, præsto sum 2 c. dat a i.q. præsens sum, præsto sum b

auxilio sum c obødio d satisfacio
assumo,-psi,-ptum,-ere 1 res corporeas i.q. adscisco a hominem b res 2 incorporalia i.q. suscipio, assumere in celum, inde assumptio Marie; Gertz M assumere in regnum = adhibere aliquem
assuo,-ere i. suendo annecto
assurgo,-rexi,-rectum,-gere 1 proprie i.q. corpus erigo iacens vel sedens a generatim b sensu hostili c propter reverentiam 2 in imagine i.q. tollor 3 vanescente sensu proprio i.q. pervenio
assus,-a,-um de cibis tostis vel sicce coctis (opp. elixus) *;subst* assum *n* Georges/RH
ast i.q. at (metri causa)
astipulatio,-nis i.q. assensio
astipulor,-atus sum i. assentior
® **astituo =** constituere RH
asto,-iti,-are 1 nude i.q. prope sto 2 c.dat.a eadem quæ supra (*sc.* astituo RH);b : auxilio sum = servans
astrictio,-nis i. actio astringendi, comprimendi
astringo,-nxi,-ctum,-ngere i.q. comprimo, cogo, colligo 1 proprie a *c.acc.rei firmiter captæ* b *c.acc.rei tenacis factæ* c *c.acc. et dat. i.q*. affigo 2 in imagine 3 translate
® **astronomus** =astrologus Gertz S 404,5
astructio,-nis i.q. assertio
astrum,-i i.q. stella (*nonnisi in carminibus)pro cælo ponitur* 39,38
astruo,-xiu,-ctum,-ere i.q. assero, affirmo, verbis affero 1 c.acc. simpl.2 c.acc c. inf 3 c.acc. et quod 4c quæstione indirecta
astus,-us i. artificium, calliditas, dolus 1 nude 2 c.gen.
astutia,-æ i. artificium, calliditas, dolus
asylum,-i i. locus refugii
***at** particula adversativa 1 *vi propria nondum perdita sæpe occupationem inducit*(speciatim in dialogo)2 *vi adversativa imminuta seriem sententiarum connectit*
ater,-ra,-rum i.q. niger, malus, horrendus
***athleta**,-æ m. 1 proprie i.q. monomachia dimicans, homo viribus præstans 2 translate c.gen. rei i.q. exercitatus, probatus in aliqua re; Gertz M Christi athleta
athleticus,-a,-um ad athletam pertinens (pro gen. athletæ)
***atque** *particula copulativa; prævalet ante vocales et litteram* h; *legitur ante consonantes quoque* 1 *vi connexiva* a *iunguntur duo membra* b *ultimum membrum aliis coniungit* c iuncturæ notabiliores 178,18 261,35 ; 2 *vi comparativa vel potius æquativa*; notanda est contaminatio 429,12
atqui *particula adversativa vi propria imminuta* 402,26 (*in oratione continenti præcedente interrogatione negativa*)
atrium,-i 1 area clausa ante ecclesiam(de lignea ecclesia Roschildensi 313,6) 2 area clausa ecclesiam circumdans (de saxea ecclesia Roschildensi, syn ambitus 406,11) 3 aula quæ est extra palaium regale 336,15
atrocitas,-tis i. atrox habitus, natura, animus 1 hominum 2 rerum vel factorum: a malorum nominibus adiungitur b nude positum atrocem mentem, actionem, rem significat
atrox,-cis fere i.q. crudelis, asper, acerbus 1 de ipsis animantibus a de hominibus b de bestiis 2 de hominum mente, de habitu mentis 3 de rebus
atrociter i.q. crudeliter, graviter, vehementer
attactus,-us i.actio attingendi

attamen i. at tamen
attendo,-di,-tum,-dere 1 animo attendo, animum adverto, curo a *c.acc.*, b *abs.*58,18 (sequitur coniunctivus), c. *sequitur* ut 31,1, d *sequitur quæstio indirecta* 2 ante oculos habeo, specto
attentus,-a,-um 1 de homine i.q. studiosus, docilis 2 de incorporeis i.q. suspensus
attente i. studiose, cum cura
attentatio,-nis i. actio attemptandi impetus (lingua nostra `attentat´)
attento,-avi i. aggredior, lacesso 1 c. acc.2 c.acc.et abl.
® **attenuare =** debilitare, mitigare Gertz S 82,3, 114,1; Gertz M = spoliare
attero,-trivi,-tritum,-terere 1 speciatim i.q. devoro 2 generatim i.q tribulo, destruo, vexo
® **attestatio** = testimonium
® **attinentiæ** *vide* **appenditiæ**
attineo,-tinui,-tentum,-tinere de relatione i.q. pertineo 2 c.dat. 3 nude adiacio; Gertz M attinere alicui = possidere
attingo,-tigi,-tactum,-tingere 1 sensu strictiore de hominibus et rebus inter se tangentibus 2 sensum, animum alicuius attingo 3 pervenio in a *notione locali* 2 *notione latiore* ® =denotare
® **attinguo** Gertz S 347,9 *coniectura pro* attingens.
attollo,-ere 1 proprie i.q. sursum tollo, sustollo, erigo a sensu strictiore b sensu latiore de oculis 2 translate i.q. elevo, amplifico (syn.erigo, nota lusum verborum)
attondeo,-di,-sum,-dere de crinibus demendis fere i.q. corrado 1 generatim 2 speciatim de tonsura sacerdotum
attonitus,-a,-um i.q. stupefactus, perculsus, perterritus 1 retenta vi verbali (c.abl.) 2 adi.
attraho,-xi,-ctum,-here nonnisi proprie i.q. ad me adduco
attrectatio,-nis i.q. contrectatio, actio attrectandi
attrecto,-avi 1 generatim i.q. tango, tracto a *c.abl*. b sine abl. i.q. manibus tracto 2 sensu peiorativo fere id q. inquino
attribuo,-i,-tum,-ere 1 generatim i.q. assigno 2 speciatim de provinciis sub dicionem alicuius redigendis
attributio,-nis i. assignatio (cf. attribuo 2)
attundo,-ere i.q. percutio, pulso
® **auctenticus** *vide* **authenticus =** sua manu
*__auctor__,-is I speciatim A de deo omnium rerum creatore B de parentibus C artibus exercendis, litteris aliisque rebus tradentis II generatim sensu strictiore de cuiuslibet rei effectore, creatore, suasore 1 c. gen. subst. 2 c. gen.subst. et gerund. sive part. 3 nude B liberius fere i.q. adiutor, fautor, dux; Gertz M auctor = arbiter/iudex II,237,4; au(c)tor causæ = actor
*__auctoritas__,-tis I hominum deorumque A fere i.q. præstantia, dignitas, honor 1 c. gen. subi. 2 c. gen. forensi 3 nude B de magistratu ecclsiastico II rerum A fere i.q, vis, gravitas, momentum1 c gen.2 abs. B vi propria imminuta fere i.q. opinio; Gertz M autoritas I,92,4 = teutonice die Autorität
® **auctorizare** = extollere ad dignitatem Gertz S 201,6, = canonizare, idem 219,16 et 20
aucupium,-i i. ars avium capiendarum
aucupor,-atus sum,-ari nonnisi translate fere i.q. corripio, capio
*__audacia__,-æ 1 in malam partem fere i.q. impudentia, insolentia, temeritas a c.gen. de re impudenter gesta b. c.gen de eo qui rem impudenter gerit 2 in bonam partem fere i.q. fortitudo a c.gen. b nude
audax,-cis 1 de hominibus a in malam partem fere i.q. temerarius b in bonam fere i.q. fortis 2 de rebus
*__audacter__ [impavide RH]

*__audeo__,-ausus sum,-audere i.q. præsumo 1c.inf. (i. satis insolens, temerarius, fortis sum, ut alquid faciam 2 c acc. 3 abs. i.q.audaciam induo

ausum,,-i i. res audacter gesta

*__audio__,-vi,-tum,-re 1 auribus accipio 2 narratione comperio, cognosco a c.acc. b c.duobus acc. sive acc. c.inf. c sequitur enunt.relat. 272,20 d sequitur ne 3 secundas aures præbeo; Gertz M audiri = vocari ®

audientia = auditus, aures Gertz S 275 ep.3; Gertz M audientia = cognitio episcopalis; postulare audientiam = rogare audientiam; pervenire ad audientiam = fama accipere RH

auditor,-is de eo qui audit

auditus,-us 1 sensus, facultas audiendi 2 actus audiendi 3 spatium intra quod audiri potest sonus

aufero,-abstuli,-ablatum,-auferre 1 proprie de corporeis a i.q. removeo b i.q. absumo 2 translate de incorporeis 3 aufero me

ablatus,-a,-um ;**ablata**,-orum n. 27,20 [sine explicatione; indulgentia RH]

aufugio,-i,-ere i. fugâ me aufero 1 abs. 2 additur quo

augeo,-xi,-ctum,-gere1 res maiores reddo, vim earum intendo 2 i.q. amplio, orno

®augmentare = augere Gertz S 143,8

augmentum,-i i.q. incrementum 1 c.gen. de ea re quæ augetur 2 c.gen.de ea re qua aliquid augetur

augur,-is i. divinandi peritus, futuri præscius 1 adi. 2 subst.

augurium,-i 1 omen, signum qualecumque 2 actio prædicendi, prædictio 3 prævalente notione incertitudinis fere i.q. arbitrium, præsensio (syn præsagium 535,38)

auguror,-atus sum,-ari i. prædico, præsentio 1 c.acc., acc. c.inf., c.duobus acc. 2 abs.

augustus,-a,-um i.q. divinus sublimis et sim.

aula,-æ 1 regia domus, sedes principis 2 i. conclave regiæ domus (nonnulli loci sub 1 allati huc trahi possunt) 3 i.q. convictus hominum apud regem versantium (lingua nostra `hof`´)

aulæa,-æ 1 tegumen, stragulum quod aliis rebus inicitur 2 cortina

aulicus,-a,-um 1 adi. i.q. ad domum regiam pertinens 2 substantive(nonnisi plurali numero) de regis ministris, de iis qui in clientela regis sunt

aura,-æ 1 aer; motus, ventus, flatus 2 laxiore sensu de ipso aeris elemento 3 metonum. de regionibus quæ ventis perflantur 4 translate a de rebus adversis b de favore populari

auratus,-a,-um i. auro ornatus vel obductus

aureus,-a,-um i.q. auro ornatus vel obductus sive auro factus; Gertz M aureus sc. nummus = solidus *vel fortasse* florenus

®**aurifrigium** i.q stragulum sericum, Phrygio opere factum et auro intertextum. Arnoldi chronica L I 119MGH scriptorum tomus XXI RH

auriga,-æ m. de eo qui currum dirigit

*__auris__,-is 1 membrum duplex in capite animalis utrimque positum 2 de auribus audiendi instrumentis, de facultate audiendi 3 i.q. auditus 4 accedente verbo accipiendi, excipiendi, sentiendi i.q. audio a pro obi res b pro obi homines

*__aurum__,-i 1 sensu strictiore de ipso metallo sive de rebus ex auro factis (anulis, toquibus, ornamentis sim.) 2 sensu latiore i.q. opes, divitiæ, pecunia

® **auscultare** = aucupari ?RH Gertz M II,232,7

auscultatio,-nis i.q.actio auscultandi

auspicium,-i i.q. omen a c.gen.obi. b sine gen.obi 2 i.q. imperium, ductus a proprie b translate3 i.q. fortuna

auspicor,-atus sum i.q. incipio, aggredior1 *c.* ab 2 *c.abl*.; Gertz M auspicari = favere
auspicata,-orum *vi passiva i.q.*res captæ
auster,-ri nomen venti
austere i.q. severe
austeritas,-tis i.q. severitas
australis,-e 1 adi i.q. ad austrum pertinens, meridianus 2 substantive de incolis australium (sc. Scaniæ) partium
ausus,-us 1 i.q. ausum [inceptum audax RH] 2 i.q. animus a c.gen.obi.
*__aut__ particula disiunctiva 1 semel ponitur a *in sententia positiva* b in sententia negativa 2 aut....aut a in sententia positiva b in sententia negativa 3 *notione disiunctiva vanescente fere i.q*. et 4 *i.q*. -ve 5 aut....vel 323,33 sq;.(*nulla explicatione*) Gertz M aut...vel = aut...aut; = vel...aut
*__autem__.particula adversativa (*vi adversativa exstincta transit in notionem causalem i.q*. enim) 1 *secundo loco ponitur* 2 *tertio loco ponitur*
® **authenticus** = sua manu
® **au(c)torizare** vide **auctorizare**
autumnalis,-e i.q.ad autumnum pertinens
autumnus,-i de eo anni tempore quod æstatem sequitur
autumo,-avi i.q. existimo, habeo, puto 1 c.adv. 2 c acc. 3 c.duobus acc. 4 c. acc. c. inf; Gertz M autumare = credere, putare; = affirmare, contendere
auxiliares,-ium m. i.q. copiæ auxiliares, socii
*__auxilium__,-i 1 sing.de adiumento, subsidio, ope 2 plur. i.q. auxilium b i.q. auxilium armatum, copiæ auxiliares
avaritia,-æ i.q. cupiditas pecuniæ vel potentiæ, aviditas
avarus,-a,-um i.q. cupidus pecuniæ
avare i.q. avide
avello,-vulsi,-vulsum,-vellere i.q. violenter aufero, divello 1 c.dat. 2 sins dat.
aveo,-re i.q. cupio, appeto
aversor,-atus sum,-ari i.q. aspernor, refugio, recuso 1 nude 2 homines 3 res
averto,-ti,-sum,-tere1 i.q. in aliam partem verto a *c.acc*. b *c. acc. et* ab c.*acc.et abl*. d *c.acc. et* in 2 i.q. (malum) prohibeo, arceo a *c acc*. b *c acc. et* ab 3 i.q. aspernor 4 i.q. abalieno; Gertz M petitionem avertere = negare
aversus,-a,-um 1 i.q. in aliam partem conversus b c.dat.c *c*. ab 2 translate i.q, alienus, abhorrens
avia,-æ i.q, mater patris
avicula,-æ i.q. avis
aviditas,-tis i.q. cupiditas 1 abs. 2 c.gen.obi.
avidus,-a,-um i.q. cupidus 1 abs. 2 c.gen.obi. 3 c.inf.
avide i.q. cupide
avis,-is f. i. nomen animalis pennati, volucris
avitus,-a,-um i.q. ad avum pertinens
avius,-a,-um 1 adi. i.q. devius, a via situs 2 n.plur. substantive i.q. loca avia
avoco,-avi i.q.abstraho, averto
avolo,-avi i.q. celeriter abeo
avunculus,-i 1 i.q. frater parentis (matris) 2 de avunculo magno 322,32 (paternus ponitur pro patris)

(patruus = frater patris) Gertz M avunculus = patruus II,437,13
avus,**-**i 1 i.q. pater parentis a generatim b speciatim patris (matris 81,18) maternus i. matris avus 503,8 2 minus accurate de avunculo patris 323,5
axis,-is m. i.q. regio (uterque198,17 i. de terra et subterranea regione app, geminus orbis)

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

B

baccalaureus (decretorum i.e.iuris canonici) qui primum gradum Academicum adeptus est Gertz M II,127,7 *vide* **canones** = decreta iuris canonici
bacchor,-atus sum,-ari i.q. immodice lætor
bacillus,-i i.q.baculus
baculus,**-**i i.q. scipio, fustis 1 generatim 2 speciatum de sceptro antistitis
® **baiulare** (baiolare) = portare/trahere (crucem) Gertz M I,128,26
bal(l)ista,-æ i instrumentum ad sagittas sim.emittendas factum
balneæ,-arum i.q. locus lavandi, conclave lavationibus proprium (lingua nostra badstue)
balneum,**-**i i.q. lavacrum, lavatio
® **baptilla/baptillus =** clava campanæ qua pulsatur Gertz M II,352,17
® **baptisma, baptismus, baptizare**< Iohannes Baptista *vide* Evangelium secundum Ioannem
® **barat(h)rum** = infernum Gertz S 88,2
barba de lanugine, capillis, pilis 1 oris humani 2 obscene 118,22
barbaria,-æ 1 i.q. gentes feræ 2 i.q. feritas, paganitas
barbaricus,-a,-um 1 i.q. ferus, incultus 2 i.q. paganus
barbaries,-i 1 i.q, terræ externæ 2 i.q. gentes feræ 3 i.q. paganitas, pagani
*****barbarus**,-a,-um I adi.A i.q. exterus B sensu peiorativo i.q. ferus, rudis, incultus 1 generatim 2 speciatim de Sclavis C i.q. vernaculus, vulgaris (de Danica lingua) II subst. A i.q. exterus B *sensu peiorativo i.q*. homo ferus incultusque 2 speciatim a de Sclavis b de Estonibus et Curis C i.q. paganus
barbitos,-i m. i.q.fides, lyra
® **baro**-nis = dominus prædii (plur.= nobiles, magnates) Gertz M; Georges : Cic. barones et (=)rustici
basilica,-æ i.q. ædes sacra, ecclesia Christiana
basis,-is i.q, fultura, fulcrum ædificii vel statuæ, ® = pes Gertz S 364,19
basium,**-**i i.q. osculum
® **batulus = scapha**
beatitudo,-inis fere i.q. sanctitas
beatus,-a,-um 1 i.q. felix a c.abl. b sine abl. 2 i.q. sanctus
bellator,-is i.q. miles
bellatrix,-cis i.q. pugnax (lingua nostra skjoldmø)
bellicosus,**-**a,-um i.q. belli cupidus

*__bellicus__,-a,-um 1 adi. a de rebus ad bellum pertinentibus b de hominibus i.q. bellicosus 2 subst.i.q. miles
belliger,-a,-um i.q. bellicosus
belligero,-avi i.q. bello
bello,-avi i.q. bellum gero, pugno
*__bellum__,-i 1 de hostili inter armatos statu a *c.significatione adversariorum c.gen.obi* b sine significatione 2 de singulis proeliis et pugnis
*__belua__,-.æ i.q. fera, animal ferocitate, magnitudine, immanitate excellens, monstrum (de homine fabuloso)
*__bene__ 1 i.q. accurate, apte, efficienter 2 i.q. clare, recte ® = valde Gertz S 339,15, Gertz M = plus/quam, = certe, = prudenter
benedico,-xi,-ctum,-cere *t.t. ecclesiasticus i.q*. verbis sanctifico
benedictio,-nis i. actio benedicendi ® idem fere est quod xenium appellatur sive munus; benedictiones lectionum in responsorio
® **benefactum** = **beneficium**
beneficentia,-æ i. actio beneficii conferendi
*__beneficium__,-i 1 generatim de bono quod alicui tribuitur, de dono a nude (sæpe de dono regis, sive de dono deorum 101,10 b c.gen.subi. et inhærentiæ (nota de animi donis 63,12) 2 speciatim in vita publica a de quolibet honore magistratibus tributo b de donis ecclesiæ vel clero datis c technice de provinciis vel terris a rege vel imperatore cuidam nobili vel regulo traditis (hic illic congruit linguæ nostræ ` len ´ 3 vanescente vi bene facti a *plus minus periphrastice* b beneficio c. gen. i.q. per beneficium auxilium, operam (*transit in notionem præpositionis* `propter ´)
beneficus,-a,-um i.q. largus, liberalis, benignus
® **beneplacitum** = gratia Gertz S 307,11, Gertz M = **beneficium**, = votum
*__benevolentia__,-æ i.q. bona voluntas, favor
benevolus,-a,-um i. benignus, benevolentia plenus
benignitas,-tis i. munificentia, liberalitas, benevolentia
benignus,-a,-um i. liberalis, largus, humanus, 1 de hominibus ipsis 2 de variis hominum qualitatibus vel actionibus 3 de natura
benigne i. liberaliter, large, amice
® **benivolentes** = bene volentes
bestia, -æ i.q. ferum animal
beo, -avi 1 beatum reddo, delecto 2 beatum prædico
biblus, -i f. de iuncis ad varias res texendas aptis
® **biber-**is f. (< inf..bibere) = potio
bibo, -i, -ere i. potum ore haurio 1 abs. 2 c.acc.
bibulus, -a, -um.i.q, ebriosus, bibendi cupidus 1 subst.m. 236, 16 2 adi.305, 3
bidens, -tis f. pro ove ponitur 189, 3
® **biduanus** qui per biduum mortui iacuere Gertz M II, 44, 21
biduum, -i n. i spatium duorum dierum
biennium, -i n. i. tempus duorum annorum
bifariam adv. (sc.partem) i in duas partes 492, 1
bifidus, -a, -um i. cum ungulis in duas partes fissis

biformis, -e de specie duabus formis prædita 22, 11
biga, -æ nomen vehiculi
bilis, -is f. de ira
bimestris, -e i. duorum mensium
® **binominis,** e: qui duo habet nomina ut Palno Tokki
*__binus__, -a, -um 1 plur. a *distributive* b *vi distributiva amissa i.q.* duo c. *plur. tant.* (*fere semper de duabus rebus vel personis cohærentibus*) 2 *sing. i.q.* duplex
bipennis, -e i. securis ex utraque parte latissimum et acutissimum ferrum habens
bipatens, -tis i. duobus valvis apertis
bipertitus, -a, -um i.e. bifariam vel in duas partes divisus
® **birrus** (byrrus/byrrhus) (gr.purros, gallice: bure, danice Vadmel Gertz) Gertz M II, 272, 8 in mantili ex griseo birro, desubtus ex pellibus agninis albis. Teutonice: Die Serviette aus grauer Wolle, darunter aus weißem Lammfell RH
bis i. duabus vicibus 1 generatim2 speciatim numeros duplicans
bissenus, -a, -um 1 plur. a vi distributiva nondum diminuta b i.q. duodecim 2 sing, i.q. e duodecim consistens
® **bivium** Gertz S 226, seq. 2, 6 id est bivium mortis; Gertz M bivium = compitum < I, 94, 10
blandimentum, -i i. res vel actiones sensus suaviter afficientes, delinamenta, illecebræ1 c.gen. 2 nude
blandior, -tus sum, -ri i.q. adulor
blanditiæ, -arum i.q. illecebræ , res vel actiones sensus blande afficientes 1 c.gen. 2 abs.
blandus, -a, -um i.q. adridens, benignus, comis 1 de animantibus 2 de corporis partibus 3 de rebus sensus blande afficientibus
blanda, -orum n. 527, 19 sine explicatione [sc. verba RH]
blande i.q. amice, benigne, clementer; opp. minaciter
® **blasphemare**= irridere; blasphemia/blasphemium, blasphemator
® **bola** <ex danico detorsum = mansus
® **bondo** ex danico = agricola
bonitas, -tis i. mansuetudo animi
*__bonus__, -a, -um I ad mores et ingenium hominis spectat A de iis ipsis qui artibus, moribus, negotiis suis excellunt i.q. strenuus 1 adi 2 subst.B de eorum animo C de rebus II omissa vi morali.i.q. faustus, prosper, aptus A adi. B subst.
*__bonum__, -i n. 1 spectat ad mores 2 de qualibet bona re 3 de bonis hereditariis (lingua nostra `gods ´
bos, -vis nomen bestiæ 1 terrestris a *f. i.q.* vacca b genus commune. 2 maritimæ
bovinus, -a, -um i.q. bubulus *sive gen.*bovis
braccæ, -arum i.q, vestimentum femora cruraque tegens
brachium, -i i.q. lacertus
bracteatus, -a, -um i.q. bracteis ornatus 217, 12
®**brandeum** i.q.velum sanctificatum, palla lintea vel serica, qua divorum reliquiae vel corpora involvi a Christianis solebant (Du Cange) Palliola idem significat ac brandeum MGH epistularum tomus I Gregorii I registri L IV 30 (loco primo: anno 594 XII IUN.)
® **bravium** (gr.brabeion) victoriæ signum et præmium
® **braxare** = Bier brauen Gertz S 415, 4 et translate, braxatorium ubi braxatur, braxatrix, idem 441, 21
® **breve =** chartula indicem continens Gertz S 381, 5

® **breviarius** sc. liber ordinem ecclesiasticorum continens
*__brevis__, -e i.q. parvus, exiguus 1 sensu corporali de spatio a *c.subst*. b *omisso subst.* plur. n. i.q. vada 2 de tempore a *c.subst.* b *omisso subst.*:in brevi i.q. in brevi tempore ;*nota* brevi i.q. brevi tempore
brevissime de oratione i.q. valde presse
brevitas, -tis 1 i.q. parvitas, exiguitas (sensu corporali) 2 de oratione brevi
bruma, -æ i, q. frigus
brumalis, -e i.q. hiemalis
brutum, -i i.animal [opp. sapiens et rationale animans RH]
‡**bubalinus**, -a, -um i.q. ad bubalum pertinet 140, 17 cornua
bubalus, -i m. i. nomen animalis (lingua nostra `bøffel ´)
bubo, -nis m. i.q. noctua
bubulcus, -i i.q. bovum pastor, arator
bucca, -æ de ea capitis cavitate quæ intra genas sita auris completur :206, 37 :plenas aurarum buccas violenta flatus excussione laxare.
® **bucina** qua signum militibus datur *vide et* **lituus** / **tuba** RH Georges incertum est quibus instrumentis diversi milites utantur.
bulla, -æ 1 i.q. umbilicus, umbo pro ornamento (egl. skjoldbukkel) 2 i.q. sigillum papale et scriptum eo munitum, **bullare**: bullâ munire
® **bullire** Gertz S 324, 8 coquere
‡**bulligo**, -inis f. an i.q. umor ebulliens `bouillon´
® **bundones** = agricolae
® **burgenses** = cives
® **bursa** = crumina
bustum, -i 1 proprie i.q. sepulcrum 2 translate i.q. mors
® **butyrum** *iam in* Celsius < gr. (fr.beurre, Butter)
® **buxis** i.q. capsula vel capsella. MGH Epistolarum tomus I Liber IV, 30 pagina 265 :in buxide brandeum mittitur.

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

C

caballus, -i i.q. equus
cacabus, -i i.q. vas ad cibos coquendos factum
cachinnus, -i i q. risus efusus
cacumen, -inis i.q. culmen
*__cadaver__, -is i.q. corpus mortuum 1 hominem a c.gen. b sine gen. 2 bestiarum
cado, -cecidi, -casum, -cadere I i.q. labor, decido A de hominibus 1 proprie 2 translate 459, 23 B de rebus 1 proprie 2 translate i.q. incido II i.q. morior, necor III i.q. damnor, condemnor
cadens, -tis de eo qui cadit

caducus, -a, -um i.q. instabilis, fragilis, caducus morbus = epilepsia Gertz S 345, 10
cæcatus, -a, -um i. lumine privatus, cæcus
cæcitas, -tis i.q. orbatio luminis
cæcus, -a, -um 1 proprie i.q. oculorum acumine privatus *syn* oculis captus 2 translate i.q. acumine ingenii privatus a *c. abl.*b sine abl.
*__cædes__, -is1 proprie i.q. occisio cum singulorum e.g.33, 34, 48, 22 tum multorum e.g.28, 17 a c.gen.obi. 2 metonym. a i.q. cruor b certamen, pugna
*__cædo__, -cecîdi, -cæsum, -cædere 1 i.q. abscindo, seco 2 i.q. percutio 3 i.q. occido, neco a homines b bestias
cæsi, -orum 57, 16
cælamen, -inis i.q, opus cælatum, cælatura
cælatura, -æ i.q. ars cælandi vel potius id ipsum quod in duris rebus cælatum est
cælebs, -ibis g.c.1 de iis qui (quæ) sine coniuge sunt a de viris b de feminis 2 metonym. vita (de viro) castimonia (de femina) ; Gertz M :celebs humus i.e. virginea/pura/sancta
cælestis, -e1 adi. a i.q. ad cælum pertinens b i.q. ad deos pertinens, divinus 2 *subst.plur m.* i.q. superi
cælibatus, -us1 de viris i.q. vita cælebs 2 de feminas i.q, virginitas
cælicus, -a, -um i.q. cælestis, divinus
cælites, -um m. i.q. di, superi
cælitus indecl. i.q. divinitus, a dis
cælum, -i 1 i.q. æther a proprie b de sede deorum 2 i.q. aer 3 spectat ad tempestatem, clima
cænulentus, -a, -um i.q. cænosus
cænum, -i i.q. lutum, sordes
cærimonia, -æ i.q. ritus
*__Cæsar__, -is nomen proprium, hinc pendet adi
***Cæsarianus** (e.g.531, 31)
cæsaries, -i i.q. coma hominum, crines capitis
cæspes, -itis 1 i.q. glæba, cui adhæret gramen 2 i.q. herba, gramen:
cæstus, -us i.q. instrumentum pugilis corio factum
calamitas, -tis i.q. res adversæ, infortunium clades
calamitosus, -a, -um 1 i.q. miser 2 i.q. luctuosus
calamitose i.q. infeliciter, misere
calamus, -i 1 i.q. sagitta 2 i.q. tibia
calathus, -i m. i.q. corbis, fiscina 194, 36
calcar, -is i.q. stimulus ferreus calci alligatus 1 proprie 2 in imagine
calceamentum, -i i.q. calceus
calceus, -i m. de pedis tegumento
calco, -avi1 proprie i.q. calce premo 2 translate i.q. coerceo, sperno
® **calculatio** = actio rationem alicuius rei ineundi RH
calculus, -i 1 de quolibet lapillo 2 de tessera ® calculo laborans Gertz S 244, 8 = cystolithiasis
® **calefacere** =reflexive Gertz S 415, 13;**calefactorium**< (lateramen) calefactorium, <sic ut catinus qui cenam calidam retineat. (danice varmeplade), postea =triclinium. **stuba** *quod vide* **fornax** *quod vide*
caleo, -ui, -ere i.q. calidus sum
® **calibs**-bis f. = chalybs-ybis m. aes quo arma efficiuntur (teutonice der Stahl)

calidus, -a, -um i.q. fervens, calorem emittens
caligatus, -a, -um i.q. caligis indutus
caligo, -inis i.q. tenebræ 2 notiones translatæ
caligo, -avi i.q. caliginosus sum
calix, -cis m.i.q. poculum, scyphus
calleo, -ui, -ere 1 intr.i.q. peritus sum a nude b c abl. 2 trans. i.q. scio, intelligo, possum a c.acc.b c.inf. c *c. quæstione indirecta*; Gertz M = valeo
***calliditas**, -tis i.q. sagacitas, prudentia, astutia, cum in malam sententiam, tum in bonam 1 c.gen. sagacis rei vel hominis 2 nude
callidus, -a, -um i.q. prudens, astutus 1 de hominibus2 de rebus
***callide** i.q. prudenter, astute
callis, -is m. i.q semita, Gertz S via
callosus, -a, -um i.q. callo obductus, obduratus
calor, -is m. i.q. ardor, æstus 1 proprie 2 translate a c.gen. b nude
calumnia, -æ 1 i.q. falsa accusatio 2 i.q. iniuria
calumnior, -atus sum, -ari i.q. falso arguo
calvitium, -i i.q. calvities
calx, -cis f. i.q. calcaneum, ungula
® **camera** proprie: tectum concameratum > = cella Gertz S 336, 8
® **camerarius** Greg. Tur.hist. Franc. 4, 7 teutonice Kämmerer
® **campana** Gertz S 443, 7 > campanella (dimin.) = mlat.7.saecula: clocca
® **campio** =pugil
campus, -i 1 i.q, ager planus, planities 2 de plana glacie
® **cancellarius** = episcopus qui regi auxilio est RH
® **cancelli** (< cancer) qui portam ecclesiae saeptam habent
candens, -tis i.q. fervidus
candidus, -a, -um i.q. albus
candor, -is 1 i.q.color albus, albedo 2 i.q. pulchritudo a proprie b translate i.q. castitas 308, 36;i.q. splendor 305, 3
canicula, -æ i.q, parvus canis, catulus
® **canine** = canis more
caninus, -a, -um i.q. ad canem pertinens
***canis**, -is nomen animalis (domestici)
canities, -ei f. i.q. senectus
cano, cecini, -cantum, -canere i.q. sonum edo 1 intr.a: voce i.q. cantum edo b instrumentis i.q. psallo c de ipsis instrumentis i.q. sono 2 trans. a: voce i.q. versibus persequor b instrumentis
® **canon**-is m. 1 index sanctorum > inde canonizare 2 canon missae: oratio, quae in missa ante consecrationem etc. a sacerdote recitatur Gertz S
® **canones** = decreta iuris canonici
canonicus, -a, -um fere i.q. ecclesiasticus. Gertz S: canonicus regularis, clericus qui secundum certam regulam quasi monasticam vivit, etiam vocatur canonicus saecularis.; canonica-orum = praebenda; canonia = canonicatus (munus episcopale ?)
® **canonizare** = in canona (i.e.indicem) sanctorum referre Gertz M

canor, -is m. i.q. sonus
canorus, -a, -um i.q. canens
cantharus, -i m. i.q. vas vinarium
cantilena, -æ 1 carmen maledicum 2 i.q. cantus, carmen
cantor, -is de eo qui artem canendi profitetur 1 generatim 2 speciatim de eo qui in ecclesia canit
cantus, -us 1 i.q. sonus 2 i.q. carmen
canus, -a, -um nom. plur. m. (omisso capilli) i.q. canities, senectus
capacitas, -tis i.q. mensura opp. mensuræ
capax, -cis de eo qui capere, continere, accipere potest, continens, patiens 1c. gen. 2 sine gen. fere i.q. magnus, amplus Gertz S capacitas : intelligendi facultas 231, 38
capella, -æ i.q. capra Gertz S capella : proprie brevior cap(p)a > ædicula palatii in qua hæc asservabatur > quævis ædicula sacra vel sacellum in maiori ecclesia cum altare vel = capella sola., **capellanus**
® **capescere** = recipere Gertz S 355, 22 = capessere Gertz M II, 400, 2
*__capesso__, -ivi, itum, -ere 1 i.q. capio, comprehendo a *manu* b *ore* 2
i.q.suscipio, incipio, acquiro, comparo
capillitium, -i i.q. cæsaries, coma
capillus, -i i.q. pilus 1 plur.2 sing.(collective) i.q. coma
® **capitaneus =** dux
® **capitium** *vide* **caputium**
*__capio__, -cepi, -captum, -capere I i.q. prehendo, sumo A corporea1 sine significatione violentiæ; vergit in notionem eligendi :67, 19 2 inest significatio violentæ a *animantes i.q.* comprehendo b res i.q.occupo, expugno, potior B incorporea 1 i.q. ineo, incipio, facio 2 i.q. nanciscor, habeo II i.q. moveo, commoveo, occupo A active B passive (*accedit c. abl*) III i.q. privor, debilitor (passive) IV i.q. contineo A de quantitate B de qualitate i.q. ad aliquid aptus sum
captus, -a, -um i.q. captivus
capitalis, -e i.q.mortem afferens
capitaliter i. ita ut mortem afferat, mortali pøna
® **capitulum** 1 congregatio canonicorum 203, 2, 2 congreg. monachorum 437, 22, 3 conclave in quo canonici congregantur 311, 6 Gertz S, capitula = lectiones ex biblia vel aliis sacris scripturis desumptæ
® **cap(p)a** =vestimenti genus Gertz M
capra, -æ nomen animalis *syn.* capella
caprigenus, -a, -um i. caprinus (de pelle caprina 242, 9)
caprinus, -a, -um de rebus a capris oriundis 189, 4: sperne -os agitare gressus *i.q.* relinque pastoris officium
® **capsa** ubi hostia servatur
® **capsula** dimin. e capsa : reliquiarium (teutonice: der Kapsel)
captator, -is i appetitor
*__captio__, -nis 1 i.actio capiendi 2 passive de iis qui se captivos offerunt 3 de statu eius qui captus est i.q. captivitas
captivitas, -tis i status, condicio eius qui belli iure captus est
captivo, -avi i.captivum facio
*__captivus__, -a, -um (sæpissime substantive e.g. 518, 18) 1 de hominibus belli iure sive aliter captis 2 de bestiis 3 de inanimis

*capto, -avi i capio vel capere volo 1 pro obiecto sunt homines (de captatione benevolentiæ) 2 pro obiecto sunt inanima :i.q. appeto
captor, -is de eo qui captivum facit
captura, -æ 1 de piscatu 2 de lucro (periphrastice)
captus, -us i.q. impetus, potius periphrastice
*capulus, -i i.q. manubrium gladii opp. cuspis, vagina
*caput, -itis I proprie de suprema parte corporis cum humani tum ferini II *vanescente sensu proprio* A metonym.de tota persona B de cuiusdam personæ vita, condicione civili etc C periphrastice. III in imagine IV translate de suprema sive principali parte cuiuslibet rei A homines i.q. \`chef´´ 2 de regina qua nititur maiestas danica B res corporeæ C incorporea 1 initium 2 locus principalis 3 intimam partem ædis significare videtur
® **capucium =** pileus, galerus, cucullusRH =capitium/caputium
carabus, -i m. i.q. navicula
carbasum, -i *proprie* lini genus significat, hic *poetice i.q.* velum
carbo, -nis m. i.q ligna cæsa et cocta [? RH][160, 31 foedas carbone manus in pectore ferre ; *graece* : anthrakìasRH]
® **carbunculus** lapis quidam preciosus Gertz S 92, 12
carcer, -is m. i. locus quo includuntur 1 homines 2 venti 29, 18 3 miseriæ 247, 2
carceralis, -e a \`carcer´ derivatum, [ad carcerem pertinens RH]
cardinalis, -is m. de dignitate ecclesiastica [i.q. pontifex RH]
cardo, -inis m. proprie dicitur de vertebra quâ porta circumvehitur (dørtap) Apud Saxonem nonnisi in imagine et translate 1 in imagine 2 translate
® **carena =** ieiunium quadragesimale penitentiæ causa impositum
® **carentia** = egestas ignis Gertz M I 334, 23
*careo, -ui, -iturus, -ere i.sine aliqua re sum, aliqua re non fruor (hic illic sensu perfectivo i.q. amitto) 1 iungitur c.abl.a personæ b rei 2 *iungitur* c.gen. 56, 23
carina proprie i.q. ima pars navis; hic nonnisi sensu metonymico i.q. navis
® **caristia** = annonæ caritas (significatio I) Gertz M II, 251, 1
*caritas, -tis I de pretio (opp. vilitas) II de amore A accedit is qui amatur 1 per gen.obi.2 per adi. B accedit is qui amat 1 per gen. 2 per adi. C abs. ponitur III vergit in notionem cupiditatis
® **c(h)aritative** < caritas < carus (significatio II)
***carmen**, -inis i opus poeticum 1 generatim de verbis metrica ratione et in laudem et in contumeliam alicuius compositis 2 speciatim afferuntur loci qui spectant ad vim magicam quam versibus quibusdam inesse putabant maiores;carmen **incantare** *quod vide*; **littera** (quae nostra lingua rune est) ; litteram **incidere** *quod vide*
carneus, -a, -um a caro factum
® **carnalis** = carneus Gertz M; **carnaliter** ibidem
carnifex, -icis1 sensu latiore de quolibet homine cædis cupido 2 sensu strictiore de eo homine cuius munus est alios occidere
® **carnisprivium =** dies ieiunia Quadragesimæ præcedentes > **dies carniprivii** = teutonice Fastnacht Gertz M II, 123, 10
caro, -nis 1 de corporis mollibus partibus 2 de homine (pars pro toto) 3 de voluptate carnis, de libidine [?] . Gertz S 224, 45 de carnis ergastulo, 340, 12 anima a carnis ergastulo egressa, de tristitia, ..de

labore, ..de mundo; vide *ergastulum* RH
carpentum, -i i vehiculum
carpo, -si, -tum, -ere 1 i.q. capio, fruor 2 i.q. eripio 3 i.q. vitupero; Gertz M :mare carpens = mare percurrens Gertz M : carina(sc.mare) carpente
carptim a carpo tractum (discerpo, lacero)
® **cartula** < chartula = scriptum breve = pagina Gertz M II, 180, 14
carus, -a, -um i. amatus, dilectus 1 *adi*.a de hominibus b de rebus 2 *subst*. *nota iuncturam* ex antiquis scriptoribus ductam 269, 24 proprio spiritu carior
casa, -æ i domuncula
cassis, -dis i.q. armatura capitis
cassis, -is i.q. rete quo utuntur venatores
casso, -avi i.q. frustro, irritum facio
cassus, -a, -um 1 abs.i.q. vanus, inanis, inutilis 2 *accedente abl. i.q*. orbatus 3 *accedente gen. i.q*. egens
® **castellanus** præfectus *vel* custos castelli RH Gertz M
castellum, -i i. locus munitus, arx
castigatio, -nis 1 i.q. pæna 2 i.q. vituperatio
castigo, -avi 1 i.q. refreno, repello.tempero2 i.q.punio
castimonia, -æ i.q. castitas
castitas, -tis de abstinentia rerum Venerearum
‡**castorius**, -a, -um i.q. castoreus, castorinus, fibri(i.castoris) pelle factus
castrensis, -e 1 adi. de iis rebus quae ad milites curiæ lege astrictos spectant 2 subst. de militibus castri sive castelli
castro, -avi i.q. genitalia abscido
castrum, -i locus firmus, arx; = villa Gertz S 22, 20
castra, -orum I plur. vocabuli q.e. castrum (i.arx., locus firmus) II plur. tantum A locus munitus B mobilis (inter A et B difficile est distinguere e.g. 360, 17 1 generatim 2 speciatim de castris navium B dicitur pro exercitu qui in castris est C de vita castrensi, militari, bellica
® **casula** (cum cappa) fere amiculum (purpureum?) Arnoldus I, c.12 MGH XXI. Gertz S 26, b danice : messehagel
***casus** sensu strictiore i.q. lapsus 2 sensu latiore de temeritate fortunæ ; plur. i.q.vicissitudines rerum b speciatim vergit in malam fortunam; c: casu quo = casu accidit ut Gertz M II, 360, 21
® **cat(h)alogus** gr. = index
catellus, -i m. i.q. parvus canis
catena, -æ vinculum ferreum 1 proprie 2 in imagine Gertz S <u>catenatus</u>, catenis vinctus 244, 15
caterva, -æ i.q. turba
cathedra, -æ i.q. sella; sedes episcopalis Gertz M
® **catholicianus =** carnifex regius RH, Gertz M : satelles regius I, 136, 27
catholicus, -a, -um i.q. quod ad ecclesiam catholicam pertinet
catillus, -i i. vas
catinus, -i i vas
® **caucio** *vide infra* **cautio** RH
cauda pars posterior bestiæ
***causa**, -æ ratio quæ effecit, causa efficiens (hic illic vergit in notionem excusationis a c.gen.b. abs. c

causa c.gen idem significat atque propter c.acc. 2 res quæ in iure defenditur vel disceptatur, de actione ipsa; Gertz S rei causa = cohaerentia *danice :sammenhæng* ; sine causa = frustra 123, 5
causabundus, -a, -um i.culpans 352, 30
® **causare** = litigare 227, 27; queri de 426, 19
causor, -atus sum 1 causam affero 2 causam miseriarum affero, culpo, conqueror *c.acc.c. inf.*
cautela, -æ i.q. cura, providentia, vigilantia 1 nude 2 c.gen obi.
cauterium, -i i.q. nota quæ ferro inuritur 108, 38
cautes, -ium proprie i.q. scopuli, saxa *sim.* 2 translate i.q. obstacula
cautio, -nis i.q. testamentum
cavea i.q. locus cavus et vacuus, antrum, specus
*__caveo__, -vi, -utum, -vere I prospicio, vito A abs.B.accedit i.q. vitandum est 1 subst. 2 ne 3 inf. II *sensu iudiciali (t.t.) i.q.* sancio, statuo, constiuo
  cautus, -a, -um i.q. providus, prudens 1 de hominibus 2 de motu
  caute sine explicatione
® **caucio?** Gertz M: persuasum est mendum esse II, 269, 22, RH mendum pro **theca**
caverna, -æ i.q. cavea, antrum, specus
[**cavilla**, -æ i. cavillatio 105, 21
cavillatio, -nis fere i.q. derisio, irrisio, iocus; Gertz M = captiones II, 169, 3
cavillor, -atus sum i.q. irrideo
cavo, -avi i cavum facio
cavus, -a, -um de rebus intrinsecus cavatis, concavis, curvis 1 adi. 2 subst. a m. b n.
-ce particula demonstrativa quæ vi \`deictica´pron. q.e. hic suffigitur 265, 7
*__cedo__, -ssi, -ssum, -dere I abs. A i.q. abeo, fugio B i.q. evado II *accedente dat.* A i.q. morem gero, obsequor, obtempero B inferior sum aliquo, vincor ab aliquo, succumbo alicui 1 homines 2 res Ci.q. obtingo D i.q. evado III *accedente acc. i.q.* trado IV *accedente abl.separativo* V *c variis præpos.* 1 ab 2 in a *proprium sensum motionis habet* b *vanescente motionis vi i.q.* se vertere vocabulum significat; *iunctura:* in matrimonium cedo i.q. nubo; in comitatum cedo i.q. comes fio
® **cedula** = schedula/scidula = pagina in quo scriptum est
celeber, -ris, -re 1 i.q. frequens, magnus 2 i.q. creber 3 i.q. clarus, insignis, notus a *c.abl.* b sine abl. Gertz S 91, 8 celebris *masc.*
  celebriter i.q sollemniter Gertz S 24 h 9 celebre.
celebratio, -nis i.q. actio celebrandi, sollemnia
celebritas, -tis 1 i.q. cultus 2 sollemnitas 3 i.q. gloria, amplitudo
celebro, -avi 1 i.q. colo a c.abl. b sine abl. 2 i.q. clarum facio, laude effero 3 i.q. ago, facio a *c.abl.* b sine abl.; Gertz M divina celebrare (quod sæpe omittitur)
® **celebs** *vide* caelebs
celer, -is, -e i.q. velox 1 de hominibus 2 de rebus
  celeriter i.velociter
celeritas, -tis i.q velocitas 1 c.gen. 2 sine gen.
® **celigens** =civis caeli Gertz S 160, v.1
cella, -æ i. ecclesia Christiana; **promptuaria** cella: Plautus, Amph.156 = carcer Georges
® **cellarius** qui cellam administrat
cellula, -æ i. parva cella (de ecclesiis Christianis)

celo, -avi i.q. abdo, occulto 1 corporea 2 incorporea a *c.abl.* b sine abl.
celsitudo, -inis 1 i.q. altitudo 2 i.q. maiestas regis
celsus, -a, -um i.q. clarus, magnus
cena, -æ i.q. epulæ, cena domini = *teutonice* Gründonnerstag; = communio ibidem;cena pura = ieiunium/ dies ieiunii; cena sacra/Domini (= teutonice Abendmahl)
cenaculum, -i i.q. locus cenandi
cenito, -avi i.q. ceno
ceno, -avi i.q.epulor, cibum sumo
® **cenobialis** = claustralis/monachalis
® **cenobium** = claustrum, monasterium Gertz S 128, 1
*__censeo__, -ui 1 i.q. æstimo (c.abl. mensuræ)2 i.q. habeo, existimo, puto a *c.acc.*b c.duobus acc.c c. acc.c. inf. 3 i.q. nomino 4 fere i.q. credo;censere = decernere ; = iudicare; = vocare Gertz M
censorius, -a, -um i.q. severus, gravis
censura, -æ i.q. iudicium, sententia 1 generatim 2 speciatim de sententia pontificali, qua aliquis excommunicatur(`bannus´) Gertz S 320, 2 disciplina
census, -us1 i.q. pecunia 2 i.q. tributum; Gertz M census æstivus = tributum aestatis mediae
centeni, -æ, -a i.q. centum (sensu distributivo)
centum i.q. i.q. decies decem(nusquam indefinite)
centuria, -æ i.q. manus, caterva
centuriatim per centurias, fere i.q.catervatim
centurio, -nis i. præfectus regius incerti ordinis (e comitatu regis); Gertz M= præfectus secundi ordinis
centurio, -avi 1 i.q. ordino 2 i.q.congrego
centurionatus, -us i. dignitas vel territorium centurionis
cera, -æ de materia molli
cerealis, -e 1 i.q. ad cerevisium pertinens 2 ad frumentum pertinens
cerebrosus, -a, -um i.q. amens, demens
cereus, -a, -um i.q. mollis, mutabilis
® **cer(e)visia** = *teutonice*: Bier; **penus**-us cerevisiarius = cella penaria
*__cerno__, -crevi, -cretum, -cernere 1 i.q. video oculis a *c.acc.* b c.duobus acc. vel nom. c *c.acc.c.inf.*2 i.q. intelligo, agnosco a *c.duobus acc*. b c.acc c. inf.
® cernuus =pronus sc. inclinans Gertz S 128, 23
certamen, -inis 1 i.q. contentio, æmulatio a c. gen. b sine gen. 2 de pugna, prølio
certatim i.q. cum contentione, cum æmulatione
certitudo, -inis de rebus certis
certo, -avi 1 i.q. æmulor 2 i.q. pugno a c.abl. b sine abl. 3 i.q. affirmo, assevero, contendo (c.acc c. inf.)
*__certus__, -a, -um 1 i.q. firmus, indubitatus, apertus, verus 2 i.q. statutus, constitutus 3 de eo cui aliquid compertum est a i.q. confisus b fere i.q. sciens
certe 1 i.q. certo, firmiter, vere 2 i.q. profecto 3 i.q. saltem
® certificare = certiorem facere Gertz S 424, 8
cervical, -is i.q. pulvinus
cervix, -cis de ea corporis parte quæ dorso collum iungit [nakke] 1 proprie 2 pars pro toto ponitur i.q. caput
cervus, -i nomen animalis 1 ut apud antiquos2 de `tarandris´ (lingua nostra rensdyr) usurpari videtur 64,

20 3 in nomine proprio 58, 30
cessatio, -nis 1i.q. mora 2 i.q. intermissio
cessim i.q. retro (i. incertis et titubandis passibus plus retrocedere quam accedere)
® **cessio** = depositio Gertz M, = licentia cedendi ibidem
cesso, -avi 1 i.q. desino, recedo a nude (fere i.q, absum 141, 25;)fere i.q. intereo 59, 21 b *c.inf.* c *c.ab* d *c.* quominus 2 i.q. intermitto, interrumpo
*__ceterus__, -a, -um i.q. reliquus I sing. (de cetero i. in reliquum tempus II plur. 1 adi. a de hominibus b de aliis 2 subst. a de hominibus b de bestiis c de rebus : cetera :i.ceteræ res ;inter cetera i. inter alia
*__ceterum__ *acc. respectûs* n. 1 i.q. in aliis causis 2 parenthesin inducit 3 particula acversativa (hic illic vi imminuta transitionem indicat 4 non modo....ceterum etiam 211, 32
cetra, -æ i.q. parma
ceu particula comparativa 1 i.q. quasi, velut 2 sicut 3 imaginem inducit a *accedit* `quidam´b solum ponitur 7, 1. 487, 7
chalybs, -is f. i.q. ferrum
chaos (nom et acc.; abl. chao) 1 i.q. baratrum 2 i.q. tenebræ 3 i.q. inferi ;chaos ultimum i.q. mundi interitus 135, 8
character, -is m. de litteris runicis; Gertz S c(h)aracter = sigillum 379, 2
charta, -æ1 i.q. epistula (i. litteræ ligno insculptæ)2 de materia cui insculpuntur litteræ 81, 27
chela, -æ i.q. brachium
chelys, -ys vel -is i.q. cithara
‡**chirotheca**, -æ i.q. tegumentum manus formam accipiens (*lingua nostra* `handske´)
chlamys, -dis i.q. indumentum pretiosum pallium
chorda, -æ i.q. nervus 1 sagittæ 2 citharæ
chorea, -æ i.q. saltatio
chorus, -i m.1 i.q. grex 2 i.q. collegium canonicorum, capitulum;Georges **chorus** = actio saltandi choream; **c(h)oruscare** = fulgere
chrisma, -tis n.i.q. unguentum sacrum
® **christus domini** = unctus domini (de regibus) Gertz S 68, 4
® **chronicus** (< Xronikos < Xronos) : chronica, -orum = libri chronici = annales
® **cibaria**-orum = **penus/promptuarium** quae vide
*__cibus__, -i m. i.q. esca, edulium
cicatrix, -cis i.q. vestigium vulneris sanati
cicuta, -æ i.q. nomen herbæ venenosæ caule cavo insignis [`med en giftig hul stængel´RH]
® **cilicium** < Cilicia : tunica caprina qua induta homo poenam persolvit, Gertz S 329, 27
cieo, -vi, -tum, -ere 1 i.q. ad pugnam voco 2 i.q. elicio, moveo
® **cimba** *vide* **cymba**
® **cimiterium** < coemeterium (ubi mortui quiescunt RH) / cemiterium / cymiterium Gertz M
cingo, -xi, -ctum, -gere 1 i.q. complector 2 i.q. succingo, armo 3 i.q. circumdo a c.abl. b sine abl. vergit in notionem tuendi
cingulum, -i i.q.balteus, zona 1 proprie 2 translate 202, 35
ciniflo, -nis m.i.q. cinerarius (contemptim de fabro ferrario)
*__cinis__, -eris 1 i.q. favilla in universum 2 de favilla mortui, de corpore mortuo a sing. b plur.
® **ciphos** = scyphus, poculum Gertz M

*__circa__ 1 de loco a i.q. circum b i.q. ad, apud 2 de tempore 3 variæ relationes neque locales neque temporales a i.q. de (vergit in notionem `adversus´, `erga ´) b *i.q.* in *c. abl*. c *i.q.* adversus d *i.q.* erga
circiter i.q. circa, fere (de tempore)
circueo, -ii, -itum, -ire 1 i.q. ad aliquem rem gyro, viso 2 i.q. circumvehor 3 i.q. circumvenio = fallere, decipere/corrumpere RH Gertz M
circuitus, -us 1 de tempore quod recurrit 2 de insidiis 3 i.q. conturbatio
® **circulatim** paene i.q. in circuitu Gertz S 240 b 20, 2
circulo, -avi i.q. circumscribo
circulus, -i m. 1 i.. laqueus 2 i.q. anulus
circumago, -egi, -actum, -agere 1 i.q. induo, amicio aliquem 2 i.q. protego, munio aliquem 3 i.q. moveo
circumamictus, -a, -um i.q. amictus, circumactus, indutus
circumcisio, -nis i.dies quâ domini circumcisio (i. amputatio præputii) celebratur; Gertz M (gentiles) autumant novum annum inchoare I, 76, 4-5
circumdo, -dedi, -datum, -dare 1 i.q. circumvenio 2 i.q. cingo 3 i.q induo, amicio
circumduco, -xi, -ctum, -cere i.q. in omnes partes duco, veho
circumfero, -tuli, -latum, -ferre1 i.q. circum porto, circumduco 2 i.q. affero
circumfluus, -a, -um i.q.circumfluens
circumfundo, -fudi, -fusum, -fundere 1 i.q. circumdo, circumvenio, includo 2 i.q. caligo (trans), corrumpo
  circumfusus, -a, -um i.q. circumfluus
circumiacens, -tis i.q. circumiectus
‡**circumincludo**, -si, -sum, -dere ab omnibus partibus includo, circumdo (*nota:* cursum hoc verbo effectum)
circumligo, -avi i.q. vincio
circumpendeo, -re i.q. circum aliquid pendeo
  circumpensus, -a, um i.q. circumpendens
circumpositus, -a, -um i.q. circumiectus
circumquaque i.q. ubique / undique Gertz S 83, 3
® **circumscrutari** = undique scrutari Gertz M
circumsedeo, -di, -ssum, -dere1 abs.i.q. assideo 2 i.q.circumvenio, includo
circumsido, -sedi, -sidere i.q. obsido
circumspectio, -nis i.q. cautio, diligentia
circumspicio, -spexi, -spectum, -spicere 1 circum me video, conspicio 2 i.q. inspicio, considero 3 i.q. respicio, alicuius rei curam ago a *c acc*. b *c. quæstione indirecta*
  circumspectus, -a, -um 1 i.q. probatus, insignis 2 i.q. diligens, prudens
  circumspecte i.q. caute, diligenter
circumstantia, -æ i.q. qualitas
circumsto, -steti, -stare 1 proprie i.q. circum aliquid vel aliquem sto a abs. (nonnisi part. præs.) b c.acc.2 translate i.q. immineo, insto
*__circumstantes__, -ium m.i.homines qui astant
circumveho, -xi, -ctum, -here i.q. circumago
circumvenio, -i, -tum, -ire 1 i.q includo, circumdo a c.abl. b sine abl.2 i.q. irretio, capio, premo a c. abl. b sine abl.

circumvolo, -avi i.q. velociter circumvenio
circumvolvo, -vi, -utum, -vere i.q. me circumvolvo = circumagor
circus, -i m. i.q. corona
® **c(h)irot(h)eca /cirotica** teutonice :der Handschuh;iunctura : chirothecam porrigere = alicui chirothecam obicere.
cista, -æ i.q. capsa, arca
cistula, -æ i.q. arcula
‡**citator**, -is m. de iis commilitonibus qui alium in ius vocant
citerior, -us i.q. propior
citimus, -a, -um i.q. proximus
cithara, -æ i.q. fides
citharædus, -i i.q. fidicen
cito, -avi i.q. velociter moveo, maturo, accelero 1 proprie 2 translate i.q. vexo
  citatus, -a, -um i.q. citus, velox
  citato i.q. cito
citra 1 i.q. cis 2 i.q. ante 3 i.q. intra 4 i.q. præter
citus, -a, -um i.q. celer, velox
  cito i.q. celeriter, mox
civilis, -e i.q. civicus, ad cives pertinens, domesticus
*__civis__, -is m. i.q. incola cum oppidæ tum totius terræ 1 de incolis oppidi, fere i.q. oppidanus 2 de incolis totius terræ, fere i.q. \`concivis´.popularis
civitas, -tis de iis qui urbem incolunt i.q.cives 2 i.q. urbs
® **civitatula** < civitas minora Gertz M II, 471, 25
*__clades__, -is 1 i.q. calamitas 2 de calamitate in bello vel simultatibus accepta, cum de singulorum cæde pernicieque tum de multorum strage
clam i.q. occulte, nullo sciente 1 adv. 2 præp. c. abl. 68, 39
® **clamis** vide chlamys Gertz S
clamito, -avi i.q. valde clamo
clamo, -avi i.q. vociferor, magna voce dico
clamor, -is i.q. vociferatio
® **clanculum** adv. = clam / præp.+acc. ; **clanculo** adv Gertz M in clanculo = clam
clandestinus, -a, -um i.q. occultus, secretus
clango, ere i.q. cano
clareo, -ui, -ere 1 i.q. liqueo, appareo 2 i.q. insignis sum
claresco, -ui, -escere 1 i.q. manifestus fio 2 i.q.insignis fio
® **clarificare** = clarum reddere Gertz S
*__claritas__, -tis 1 proprie i.q. lux 2 translate i.q. splendor, fama, gloria
claritudo, -inis i.q. nobilitas, gloria 1 c.gen.2 sine gen.
*__clarus__, -a, -um 1 i.q. lucens, lucidus, perspicuus 2 de sono 3 i.q. nobilis, insignis a c. abl. b sine abl.
  clare i.q. plane, aperte
® **classica** (sc.tuba/ bucina) > classicâ inflare
classicum, -i (sc.signum) i.q. signum lituo datum ; *vide* lituus
*__classis__, -is i. multitudo navium;**iuncturæ** notabiliores 1 nominales a *c.adi*. b.*c.gen. poss.* c *c.gen.*

qualitatis 2 verbales a *nom.* b *acc.* c *abl.* d *dat.* e in classem sociant 377, 11
claudicatio, -nis i.q. actio claudicandi
claudico, -avi 1 proprie i.q. claudus sum 2 translate i.q. vacillo, laboro a c.abl. b sine abl.
claudo, -si, -sum, -dere 1 i.q. obsero a c.abl. b sine abl. 2 i.q. circumdo, includo b.c. abl. c *c*. intra d c.in 3 i.q. definio, comprehendo; Gertz M **iunctura**: claudere diem ultimum *vel* extremum = mori
claustra, -orum 1 i.q. instrumentum claudendi, sera a proprie b translate 2 metonym, in versu i.q. arca 3 fere i.q. vinculum
® **claustrales** qui in claustro habitant Gertz S 320, 3; Gertz M **iunctura**: claustralis quietis terra = residens in claustro quietis
® **claustralia lora** = vincula
® **claustrum** = monasterium Gertz S
clausula, -æ i.q. exitus, finis orationis
® **clausura** > claustrali clausura Gertz S 320, 4, firmis clausuris signari 332, 9 ; Gertz M clausura = *proprie* claustrum I, 219, 9; **clausura** = ponticulus versatilis Gertz M II, 120, 1 *nota*
clava, -æ i.q. ramus ad feriendum aptus 1 generatim 2 speciatim de malleo Thor dei
® **clavis** (sc.portae) Gertz M II, 225, 18 contemptus clavium i.e.auctoritatis papalis
clavus, -i m. 1 i.quo aliquid figitur, uncus 2 i.q. navis gubernaculum
® **cleinodium** nomen latinizatum(< mhd.kleinõt < klein RH) = res pretiosa Gertz M
clemens, -tis i.q. lenis, mitis cum de personis tum de rebus1 abs. 2 c. dat.
clementer i.q. leniter, benvole
clementia, -æ i.q. lenitas
® **clenodium** *vide* **cleinodium**
clepsydra, -æ i.q. horologium e quo aqua stillat ;hic scriptum est clepsedra/clapsedra *i.* ducillus quo dolium clauditur = obturaculum (< obturare)RH-Blatt- Gertz.
clericalis, -e i.q. ad clericum pertinens
® **clericatura** = curatio et administratio res divinas spectantes Gertz M. II, 269, 7 et 19 RH
clerici, -orum nonnisi substantive de eorum ordine qui sacris præsunt
clerus, -i i.q. clerici; Gertz M clerus = collect.: ordo clericorum
® **clibanus** *quodam modo* = sartago; Gertz S 318, 19 in clibanum intrare ;= furnus
clientela, -æ 1 i.q. comitatus a *de iis qui regem vel regulum sequuntur corporisque eius custodes sunt (lingua nostra* \`hird´) b *de comitatu aliorum nobilium* 2 i.q. usus, familiaritas
® **clientes =** ministri, satellites
clima, -tis i.q. cælum 2 i.q. regiones mundi
clipeolum, -i (< clipeum RH) i.q. parvus clipeus
*clipeus**, -i i.q. scutum, parma 2 translate i.q. præsidium 3 metnym. de eo qui clipeum gerit, de satellite
clivus, -i i.q. fastigium, collis 1 c.gen.2 sine gen.
cloaca, -æ i.q. canalis, fusorium; Gertz M I, 249, 22 = latrina
clunes, -ium i.q. nates \`*danice* bagdelen ´; *teutonice*: das Gesäß; clunes *pl.*= *teutonice* der Steiß
® **coabbas** Gertz M II, 211, 24 = ab abbate secundus RH
® **coalere** =coalescere Gertz S 66, 11
coactio, -nis i.q. necessitas, vis, coercitio 1 nude 2 c.gen.
coactus, -us 1 i.q. vis illata, impulsus 2 i.q. condensatio, conclusio
® **coadiutor** = adiutor Gertz M

® **coadunare** = adunare
® **coagitare** i.e. cribro agitare RH
coæquo, -avi i.q. æquum facio, æquo
coævus, -a, -um æqualis, eiusdem ætatis 1 c.dat. 2 sine dat.
coagmentum, -i i.q. coagmentatio, congestio
coalesco, -ui, -itum, -escere i.q. cresco (in unum)
coapto, -avi i.q. apto, adapto; Gertz M = similia exempla addo II, 270, 5 RH
coaresco, -ui, -escere i.q. aresco, arefio
® **coarcere** = coercere Gertz S appendix 2, 6
coarguo, -i, -ere 1 i.q. repudio, improbo, reprehendo 2 i.q. demonstro
coarto, -avi i.q. artum facio, arto 1 proprie 2 translate i.q. obscuro
® **coaugere** = amplificare RH, Gertz M I, 120, 16
coctilis, -e i.q. coctus
codex, -icis i.q. liber
cæmeterium, -i i.q. locus cadaveribus destinatus
cænobium, -i i.q. monasterium
® **coemptio** = emptio RH; Gertz M: = effectio emptionis
coeo, -ii, -itum, -ire 1 i.q. convenio, concurro a nude b *c*. in ;translate fere i.q. consentio c *c*.ad d *c*. acc. e *c.dat.* (*fere i.q*. me alicui adiungo) 2 i.q. respondeo, congruo
cæpi, isse i.q. initium feci, incepi I trans. A active 1 c. acc. 2 c. inf. act.3 c. inf. pass.B passive abl. abs.II intrans A abs. B c.adv. i.q. dicere cæpi C *c*. ab 63, 4
  cæptus, -a, -um i. initiatus
*__cæptum__ i.q, inceptum, propositum
® **coangustare** Gertz M II, 402, 17 = artius coire RH
® **coepiscopus** = qui similiter episcopus est
coerceo, -ui, -itum, -ere 1 i.q. includo, impedio 2 i.q. cohibeo, supprimo, comprimo a *c.abl*. b sine abl. 3 i-q. castigo, punio
cætus, -us i.q. conventus, numerus 529, 22 *syn.* concilium, lingua nostra \`landemode´
® **coëternus =**æternitate similis Gertz S 86, 15
® **coëvus,** æqualis, eiusdem ætatis Gertz S 300, 12
cogitatio, -nis i.q. actio cogitandi, meditatio
cogito, -avi i.q. cogitatione comprehendo, in animo habeo, meditor 1 c.acc. 2 c.quæstione indirecta 3 nude 4 c. inf. 5 c.de ; Gertz M cogitare ut = in animo habere RH
  cogitatus, -a, -um i.q.propositus
  cogitata, -orum i.q. sententia
cognatio, -nis i.q.propinquitas quæ ex sanguine pendet *syn.* propinquitas
cognatus, -a, -um i.q.cognatione iunctus, consanguineus 2 subst.
cognitio, -nis 1 i.q. actio cognoscendi, notitia, scientia a c. gen.b sine gen. 2 i.q. inquisitio (sensu judiciali)
cognitor, -is i.q. defensor, vindex
cognitrix, -cis de ea quæ cognoscit, intelligit
cognomen, -inis i.q. agnomen, nomen quod alii nomeni additur 1 c. gen. definitivo 2 sine gen.
*__cognomentum__, -i i.q. cognomen 1 c.gen. 2 sine gen.

cognomino, -avi i.q. cognomine appello, orno; c. duobus acc. (sive nom.)
***cognosco**, -novi, -nitum, -noscere I i.q. nosco A abs.. B c.acc. 1 *simpl. i.q*. cum aliqua concumbo 128, 8 2 c.duobus acc. (nom.) 3 c. abl.instr.4 c. per 5 c. ab 6 c. ex C *c. acc. (nom.)c. inf*. 1 nude 2 *c.abl.instr*. 3 ex aliquo (aliqua re) D *c.quæstione indirecta* E *c*.de F *c*. quod II i.q. agnosco III i.q. examino, inquiro, scrutor
cognitus, -a, um i.q. agnitus
***cogo**, -egi, -actum, -gere I i.q. colligo II i.q. necessitatem affero, compello A abs.B c.acc. 1 nude 2 *c. inf*.a active b passive 3 *c*. in 4 *c*.ad
cohærentia, -æ i.q. connexio
cohæreo, -si, -sum, -rere i.q. coniunctus sum 1 proprie a *c.dat.* b *c*.cum c. *abs.* d *c.abl. instr*. 2 translate a *c. dat.* b abs.
® **cohabitatio** = habitatio cum turpitudine fit RH; Gertz M = cohabitator II, 461, 2
cohibeo, -ui, -itum, -ere i.q. coerceo, retineo, comprimo 1 *c. abl. instr*. 2 sine abl. (fere i.q. claudo 58, 2 3 *c*. intra 4 *c*. citra 5 *c.* ab
cohors, -tis 1 de parte exercitus, i.q. numerus militum, manus a generatim 2 speciatim de comitatu regio 2 i.q. exercitus agmen
cohortatio, -nis i actio hortandi, monendi
cohortor, -atus sum i.q. hortor, admoneo
coitus, -us i.q.concubitus
colaphus, -i m. i.q. ictus manu inflictus
colectio, -nis *i.q.* conventus, actio conveniendi
collabor, -psus sum i.q. labor, cado, concido1 proprie a de hominibus b de rebus2 translate i.q. frangor, dilabor
® **collaborare** =coniunctim laborareRH
collactaneus, -a, -um i. eodem lacte nutritus
collacteus, -a i.q. collactaneus 1 *m.* a *c.gen.* b *sine gen.* 2 *f.*
‡**collambo**, -i, -ere i.q. lambo
‡**collateralis**, -e i.q. iuxta positus Gertz S = socius, familiaris
collatio, -nis actio conferendi 1 de tributo b speciatim de multa ob expeditionis desertionem irrogata (nostra lingua \`ledingsbøde´) 2 de titulo 349, 13
collaudo, -avi i.q. valde laudo, probo
® **collecta** : 1 oratio a clerico principali omnium nomine pronuntiata Gertz S 318, 2 2: collectio pecuniæ ad donum votivum destinatæ ibidem 439, 18
colectio, -nis i.q. conventus, actio conveniendi
collega, -æ m. i.q. socius 1c.gen 2 nude.
collegium, -i I i.q. societasA c.gen.1 hominum 2 rerum B sine gen. II de iis qui conjuncti sunt i.q. conventus, ordo
collibet, -uit, -itum, -ere i.q. libet, gratum est *c acc. c. inf*./ *c.inf.*
collibro, -avi i.q. libro
collido, -si, -sum, -ere i.q. frango
‡**colligamentum**, -i i.q. colligatio
colligo, -avi i.q. connecto, coniungo 1 proprie 2 translate: 23, 30, 519, 32
colligo, -legi, -lectum, -ligere 1 i.q. comprimo 2 i.q. confero, congero, conquiro 3 i.q. percipio, intellego

a *c.acc*.. b *c. acc.c.inf*. 4 i.q. nanciscor 5 i.q. accipio, excipio 6 i.q reficio; Gertz M = ad se recipere, = se intra se colligere i.e. mores suos mutareRH
‡**collimatus**, -a, -um i.q. limatus, acutus
® **collingere = lingo**, -linxi, -linctum, -ere : canes carnem collingent et devorant RH;teutonice :lecken
collis, -is m. i.q. locus editus1 natura factus 2 manu factus i.q. tumulus
collisio, -nis i.q. contusio;Georges : velut fluctibus turbulentis
colloco, -avi i.q. loco, pono, statuo 1 homines 2 res
collocutio, -nis i.q. actio colloquendi, colloquium, sermo
® **collustrare =** inquirere in + *acc.*
colocutor, -is de eo qui cum aliquo colloquitur
colloquium, -i i.q. collocutio 1 generatim a *c.gen obi*.b *sine gen.obi.* 2 speciatim t.t. de contione primorum i.q. danice `huskarlestefne ´
colloquor, -cutus sum, -qui *i.q.* cum aliquo loquor
colluceo, -xi, -cere i.q. luceo
colluctatio, -nis i.q. actio colluctandi, lucta
colluctor, -atus sum i.q. luctor
collum, -i i.q. cervix 1 proprie 2 in imagine
collusor, -is i.q qui cum aliquo alea ludit
‡**collustratio**, -nis i.q. actio collustrandi, indagatio, perscrutatio
collustro, -avi i.q. inspicio, cicumspicio
colluvies, -i i.q. limus, lutum
colluvio, -nis 1 i.q. confluentia 2 i.q. turba, perturbatio 3 translate i.q. fæx, sentina
colo, -colui, -cultum, -colere 1 *i.q.* incolo, inhabito 2 i.q. tracto, amplector, accipio a homines b res (hic illic vergit in notionem exercendi *c.acc*.3 i.q. veneror, diligo, laudo a homines b res *c.acc*.4 i.q. orno, instruo a homines b res 5 i.q. induo 6 i.q. celebro
® **colonus** agricola qui decumas reddit patrono. Gertz S 244, 26
® **colorare** = ornare RH
cultus, -a, -um 1 i.q. bene curatus, tractatus a in agricultura: *adi et subst*.b de equorum ungulis2 de vita, victu, cultu3 i.q. ornatus
culte i. ornate(nonnisi comp.)
color, -is 1 sensu strictiore de qualitate rei exteriore lucis repercussu producta 2 sensu latiore de forma et facie
coloro, -avi nonnisi translate i.q. exorno, occulo, velo
coluber, -ri m. [ad colubra trahi possunt e, g. 242, 4.] i.q. serpens
colubra, -æ i.q. serpens
® **columbinus** (columbini = columbae quae adhuc pulli sunt) = pius ut columbae sunt RH
columen, -inis 1 i.q. firmitas (de rebus)2 metonym. de hominibus i.q. præsidium, caput, decus a de singulis b de tota stirpe regia
columna, -æ i.q. fulcimentum, pilus erectus (in architectura)
colus, -i ;m.sive f. i. instrumentum lanificii. Danice Rokken`sive tråden
coma, -æ de capillis capitis 1 humani a sing. b plur.2 equini
combibo, -i, -ere i.q. bibo, poto
® **combinare** = conectere RH

comburo, -ssi, -stum, -ere i.q. igni consumo
comedo, -di, -sum, -dere i.q. manduco, devoro
*__comes__, -itis g.c. I de hominibus (nusquam i.q. vox francogall. "comte" A proprie de iis qui in itinere, expeditione, venatione sim. cum aliquo proficiscuntur, *prævalente sensu motus* 1 generatim2 speciatim de iis qui regem sive regis filium (filiam) sequuntur B translate et latiore sensu de iis qui cum aliquo artius coniuncti sunt, *prævalent status notione, fere i.q.* assecula, socius, amicus (nostra lingua `hirdmand ´) 1 regis sive regis filii 2 episcopi 3 schismaticarum partium 435, 18 ;structuræ 1 nominales:*accedit gen. eius rei in qua aliquis aliquem sequitur* II de aliis e.g. 74, 32
® **comestibilia** = victualia Gertz M
® **comestio** = cena
comis, -e de urbanitate 1: morum, fere i.q. nobilis 2 sermonis
comiter ad 1 (comis)140, 16 ad 2 240, 11
® **comitiva**, -ae (sc.dignitas) = comitatus
commissabundus, -a, -um de eo qui convivio interest
commisatio, -nis actio commissandi vel epulandi, epulum, convivium
comitas, -tis i.q.affabilitas, urbanitas, elegantia 1 de moribus a generatim b speciatim de aulico ritu `høflig, høvisk´2 de sermone
comitatus, -us 1 i.q. actio comitandi a de hominibus b de navibus2 i.q.numerus, multitudo eorum qui comitantur (lingua nostra `hird´); *Vide etiam* **antrustiones**, **trustes, vassus** (**> Vasal**) b de navibus; *syn.* clientela, commilitium, contubernium
comitor.-atus sum, -ari I i.q. aliquem sequor *cum proprie tum translate* A homines 1 *proprie i.q* vestigiis alicuius itinerantis, fugientis, militantis -et regis et aliorum- insisto 2 *translate et latiore sensu* a morientem sequor b *vanescente motionis sensu* B res mobiles II i.q. post aliquid venio (temporaliter)
comitatus, -a, -um *sensu passivo* 1 *pos.* 2 *comp*.a *nude e.g.* 36, 30 b *c.abl. differentiæ* 458, 1 c *c.abl. instr*. 441, 22
commaculo, -avi i.q. vitio afficio, inquino
commanduco, -avi i.q. manduco, devoro
*__commeatus__, -us i.q. victus, alimentum (6 loci in sing., alii in plur.)
commemini, -isse i.q. memini
®commemoro = dicere Saxo et Gertz S 84, 7, = reminisci ibidem 327, 26; Gertz M : mentionem facereRH; Gertz M = suadere?
® **commemoratio** = memoria Gertz S 369, 22
commendabilis, -e i.q. aptus ad commendandum, gratus, acceptus
® **commendaticius**> commendaticiae sc. litterae = epistula suasoriaRH
commendatio, -nis: actus commendandi, laudandi, probatio
commendo, -avi 1 i.q. trado, relinquo 2 i.q. gratum facio 3 i.q orno a *c.abl*. b *sine abl*., = laudare 194, 24; Gertz M :commendare scripto = notare; = tradere memoriae ; memoriae commedare = reminisci
® **commentator** = commentor Gertz S 379, 14 et Georges.
commentum, -i i.q. figmentum, dolosum consilium, dolus 1 *c.gen*. a *rei* b *personæ* 2 sine gen.; Gertz M II, 458, 20, nota : opinata commenta philosophorum poetarumque *i.e.* famosa et celebria scripta
commeo, -avi 1 i.q. ambulo, proficiscor (*præs. part. i.q.* viator 7, 15) 2 i.q. abeo
commercium *nonnisi translate de quavis societate et communitate* (de certo maiorum ritu quo insolubile amicitiæ fædus componitur 23, 29); Gertz M II, 168, 17 commercia meritorum = officia

gratuita = non aere partus RH, Georges
® **commestibilia** *vide* **comestibilia**
commetior, -nsus sum, -iri i.q.metior
commiles, -itis i.q. commilito
commilitium, -i 1 proprie i.q. actio commilitandi, communis militia 2 metonym. de iis qui commilitant (hic illic de commitatu regis `hird´)
commilito, -nis 1 sensu latiore de eo qui cum alio militiam facit, de socio 2 sensu strictiore de eo qui in regis militia sive comitatu stipendia meret (lingua nostra `hirdmand´) a speciatim in lege castrensi 294, 14 b sensu latiore
comminatio, -nis actio minandi, mina 1 c. gen. obi. 2 nude
comminiscor, -mentus sum, -minisci *i.q.* excogito
comminor, -atus sum, -ari i.q. minor 1 *c acc rei* 2 *c.dat personæ*
comminuo, -i, -tum, -ere i.q. frango, disicio
comminus 1 sensu strictiore a *i.q.* manu ad manum (de verbis pugnandi) b *i.q.* in pugna quæ manu ad manum pugnatur 2 sensu latiore de qualibet propinquitate a *c. verbis transitivis* b *c. verbis intransitivis* c *i.q.* e propinquo (danice `nærkamp´)
*__committo__, -si, -ssum, -ttere de actione conferendi, dandi, tradendi 2 de actione coniungendi 3 de qualibet actione i.q. facio, efficio a generatim b speciatim i.q. pecco
® **commissarius** = ad inspiciendum deputatus Gertz M II, 312, 13;316, 20
commissum, -i 1 fere i.q.secretum, arcanum 2 a i.q. scelus b i.q.peccatum
® **commissura** = iunctura
commoditas, -tis 1 i.q. utilitas 2 de recto rerum statu
commodo, -avi1 i.q. do, præbeo 2 i.q. apto
commodus, -a, -um i.q. aptus, facilis, idoneus 1 c.dat 2 sine dat
commodum 1 i.q. utilitas, emolumentum 2 periphrastice c.gen rei commode gerendæ
commode 1 i.q. utiliter, cum effectu 2 i.q. facile, suaviter
commolo, -ui, -itum, -ere *i*.fricando contero; Gertz M farinam commolere I, 248, 11
® **commonachus** = qui etiam monachus est
commoneo, -ui, -itum, -ere *i.q* admoneo, incito
commorior, -uus sum, -i *i*. cum aliquo morior
commoror.-atus sum, -ari *i*. exspecto, moror cum aliquo
commotio, -nis i.q. affectus, concitatio, perturbatio
commoveo, -vi, -tum, -vere i.q.afficio, impello
communico, -avi 1 *trans. i.q*.comunem habeo a *abs. i.q.* partior b *c.dat*.(Gertz M : communicare alicui = commercium alcui esse c *accedit* cum 2 *intrans*.a *c. dat. etabl. i.q*. participo b sine abl i.q commercium habeo, coniungor; Gertz M **communicare** = in commune persolvere; Gertz M = dicere ;RH = dare I, 243, 5;II, 42, 18 : communicare = sacramentum/sacramenta accipere
communio, -vi, -tum, -re i.q. munimine firmo, tutor, defendo 481, 27
communio, -nis i. coniunctio, status communis 2 c.gen. a *animantium quibus aliquid communicatur* b b *rei participandæ* ; communio = eucharistia Gertz S 117, 16
*__communis__, -e I *adi* A de iis rebus quæ duorum trium, plurium sunt (hic illic accedit `omnium´ *nonnisi iuncturæ notabiliores afferuntur* 1 generatim 2 speciatim 277, 35 silvas (danice àlmenning skogh´) B *i.q.* par C *i.q.* humilis, simplex D *c. nota vituperationis i.q.* immundus, inquinatus II *subst. i.q.* in omnium

notitiam, possessionem B *c. aliis verbis i.q.* publice; Gertz M I, 120, 19 **communia =** silvarum et nemorum regiones publicae factae sunt

communiter 2 *de actione* a compluribus (*insimul*) facienda vel facta; Gertz M = plerumque

communitas, -tis i.q. consensio; = civitas /commune Gertz S 415, 4; Gertz M = totum vulgus I, 301, 16

commuto, -avi i. mutando acquiro

como, -psi, -ptum i.q. orno

comptus, -a, -um i. ornatus

compactilis, -e i. duabus e partibus compositus 517.18 (de ligno in duas partes diviso quæ rursum compositæ agnitionem efficiunt)

compages, -is f.1 de rebus(cum humanis corporibus tum aliis) compactis, coactis, nexis (spectat vel ad actionem compingendi vel ad statum eius quod compactum est: a *c. gen* b *abs*. 2 de; Gertz M II, 25, 20 =corporis figura; Gertz M I, 421, 15 compages (plur.) navis solvuntur.

® **compaginatio** = coniunctio Gertz M, RH

compagino, -avi i arte compono Gertz M I, 366, 3 pons ex lignis compaginatis

compago, -inis *f.i.q.* compages

compar, -is i.q. par, æqualis 1 adi. 2 subst.

comparatio, -nis i. actio comparandi, conferendi 1 c gen rei quæ comparationis causa spectatur2 c gen. spectantis

compareo, -ui, -ere i. appareo; Gertz M = in iudicium venire II, 220, 17

comparo, -avi 1 i.q. acquiro a: *c. acc*, b *c.acc.et abl pretii* 2 *i.q.* paro, struo

compassio, -nis i.q. misericordia, dolorum societas

compatior, -ssus sum, -ti *i*.cum aliquo patior, miserior; Gertz M (*superlat.*) compatientissimus

® **compatriota** = homo noster

compedio, -ivi, -tum, -re i.(pedibus) vincio

***compello**, -puli, -pulsum, -pellere Gertz M = cogere1 *c. obiecto et inf.* (*sæpe accedit abl. instr*.) 2 *omisso inf*. a *c.abl.* b *c*.in c *c*.ad 3 *omisso obi* 4 *omisso et obi et inf.* 387, 18

compello, -avi, -atum, -are i.q. alloquor

compendiarius, -a, -um i.q. brevior

® **compendiose =** breviter ; compendiosior = brevior Gertz M

compendium, -i 1 de quolibet lucro, emolumentum, termino 2 de via breviore sive de actione viæ abbreviandæ a *c.gen.* b *sine gen.* 3 *periphrastice de re parva*

compensatio, -nis de præmio divino 265, 28

compenso, -avi i. invicem do, infligo; = pendere Gertz S 303, 15

***comperio**, -i, -tum, -ire i.q. audio, cognosco 1 *c.acc.* 2 *c. duobus acc.* 3 *c. acc. c inf. (nom c. inf* 430, 36 4 c. quæstione indirecta; Gertz M comperire = sentire II, 44, 16

compertus, -a, -um *i.q.* notus 1 de homine 2 impersonaliter a compertum est b compertum habeo c. acc. 112, 25 c.accc. inf.106, 34

‡**compertio**, -nis i.q. cognitio, experientia

‡**compertio**, -vi, -tum, -re i. participem reddo

compedes, -um f.i.impedimenta quibus pedes alligantur

compesco, -ui, -, ere i.q. cohibeo, coerceo

competitor, -is de iis qui eandem rem petunt 1 de procis 2 de regni æmulis

competo, -ere *nonnisi intrans., tertia pers. i.q*. congruit, convenit, decet, pertinet ad ;1 c.dat. 2 sine dat.;

Gertz M I, 80, 10 + *dat* = tribuenda est indulgentia
competens, -tis, aptus, conveniens, proprius 1 c. dat. 2 sine dat.
competenter i. convenienter, congruenter
® **compilare** Gertz M falsa compilare = falsa corripere II, 391, 18
compingo, -pegi, -pactum, -pingere i.q. coniungo, formo, efficio 1 rem corpoream 2 cum rebus incorporeis *speciatim i.q*. compono, scribo
complaceo, -ere i.q. placeo; complacita = complacentia Gertz S 92, 3 ;= arbitrium ®
complacitus, -a, um de iis rebus quæ delectant, placent 1 adi. 2 subst.
complaco, -avi i.q. placo
complano, avi i. planum reddo
*__complector__, -xus sum, -cti I *vi propria retenta i.q*. manus, lacertos, pedes circumdo A *pro obi*. homines humanique corporis partes (sæpe de concubitu) B *pro obi.* res1 *c acc*.II vi propia exstincta A *pro obi*. homines 1 *c.acc.i.q*. eligo, præfero 2 *c.acc. et abl*. a de matrimonio *sim.* b de qualibet coniunctione B *pro obi* res 1 *c.acc*.a contineo, includo b litteris, verbis digero c mihi ascisco, coniungo, eligo 2 *c. acc. et abl. i.q*.comprehendo (*sæpe periphrastice*) a occupo locum, circumdo rem aliqua re :pro obi locus b litteris, verbis digero c: arte, arteficio fingo d: animi facultatibus comprehendo *nota i.q.* intelligo, percipio 115, 40 350, 15
complementum, -i i. actio complendi, operandi (*periphrastice*)
compleo, -vi, -tum, -re 1 i.q. plenum reddo a *c.acc*. b *c.acc. et abl*. 2 *i.q*. ad finem perduco, solvo a *c. acc*. b *c acc. et abl*. 3 *i.q*. perficio, exsequor ; completa = ultima precatio diurna ® completorium oratio ultima post vesperas Gertz S 402, 9
complex, -icis 1 i.q. socius 2 i.q. sceleris consors
complexio, -nis i. comprehensio; Gertz M corporis constitutio/valetudo
complexus, -us i. actio complectendi, amplexus a de hominibus (sæpe de concubitu) b de rebus 2 de terræ ambitu, circuitu 3 i.q. multitudo, universitas 4 i.q. coniunctio
® **complices** = socii; sceleris consortes Gertz M
® **complicium** =participatio culpae / sceleris Gertz S 125, 14
complico, -avi 1 *proprie i.q.* plicando compono, colligo 2 *translate i.q*.irretio
® **complodo**-plosi, -plosum, -ere Gertz M manus complodere admiratione/laetitia/clamore
*__complures__, -a i. nonnulli, multi 1 adi. 2 subst.
compluries i. sæpius, frequenter
complurimi, -æ, -a i. quam plurimi 257, 32
complutus, -a, -um i. irrigatus
compondero, -avi i.q. comparo, compono (*diiudicationis causa*)
*__compono__, -sui, -situm, -nere I *i.q.* pono II *i.q.* facio A corporea 509, 4 epistolas B incorporea 1 *c.abl. instr*. 2 *sine abl.instr*.III *i.q*.dispono, digeroA *proprie* B *translate* 122, 2 IV *i.q.* apto, accommodo V de inimicis conciliandis 1 *abs* 2 *c.acc*.; Gertz M componere = satisfacere (poenas persolvere)
® **compositio =** pactum Gertz S 195, 2; Gertz M = compensatio
compositus, -a, -um 1 i.q. ordine dispositus, bene ordinatus a *proprie* b *translate* 157, 7 2 i.q, callidus a de hominibus b de rebus
composite i.q. ordine
comporto, -avi i.q. confero, colligo
compos, -tis m.de eo qui alquid obtinuit, perfecit, habet (c.gen.)

compositio, -nis 1 i.q. institutum 2 i.q. pactio, placatio, conventio 3 de satisfactione quæ danice appellatur `mannebot 83, 14´
*__comprehendo__, -di, -sum, -dere I i.q. prehendo A *sensu strictiore i.q.* arripio 1 homines a *c.abl.* b nude 2 res B *sensu latiore i.q.* capio II *i.q.* cupio, appeto III *i.q.* intellego, percipio, perspicio A sine abl. B c. abl. IV *i.q.* exprimo, complector A *proprie* de pictore B *translate*
comprenso, -avi i.q. comprehendo, capio
comprimo, -pressi, -pressum, -primere 1 i.q. primo a *c.abl. instr.* b *sine abl.instr.* 2 i.q.opprimo, coerceo, cohibeo a *c.abl. instr.* b *sine abl.instr.*
compressus, -a, -um i.q. pressus, clausus
comprobo, -avi 1 i.q. probo, assentior 2 i.q. demonstro, confirmo a *c.acc.* b *c duobus acc.*
® **comprocurator** qui etiam episcopi loco procurat
® **compulsare** signa = tinnire Gertz S 350, 18
compulsus, -us i.q. impulsus
® **compunctio** = paenitentia Gertz S 232.9
compungo, -xi, -ctum, -gere i.q. stimulo; compunctus = paenitens Gertz S 269, 21
computo, -avi 1 i, q. numero a *proprie* b *translate* 2 i.q. enumero
conamen, -inis 1 i.q. labor, contentio a *abs* b *c gen subi* c *c. gen obi.* 2 *i.q.* factum 3 *i.q.* pugna, certamen
*__conatus__, -us I i.q. labor, contentio A c. gen. B sine gen.II i.q.actio conandi, tentandi A *c.gen vel pron. poss*. 1 hominum 2 rerum B *c.gen.obi* C *sine gen.*
® **concambium** < cambiare < gr.: permutatioRH, Gertz M
concavitas, -tis i.q. cavitas
concavus, -a, -um i.q.cavus
concedo, -ssi, -ssum, -dere I *intrans.*A *proprie i.q.* cedo, vado, confero me (*sæpe de fugiendo*) e.g. 68, 4 1 de hominibus a *c.acc.* b: *c.* in c: *c.*ad d: *c. adv.* 2 de navibus 460, 9 B translate de commutatione 1 de hominibus i.q. venio 2 de rebus i.q. evenio, evado, fio C i.q. advenio, obvenio, obtingo D i.q. accedo, assentior II *trans. i.q.* do, permitto, largior A *c.acc.* 1 *c. dat* 9, 38 : expertoribus incolumitatem 2 *sine dat.* B *c. duobus acc. sive nom.* 1 *c. dat* 2 *sine dat.* C *c.dat.c. inf.* D *c.acc.c.inf.*1 c. dat. 2 sine dat
concentor, -is de eo qui cum aliquo religiosum psallendi ritum peragit 460, 13
concentus, -us 1 de vocibus avium 2 i.q carmen 3 de carmine chori religiosi
conceptus, -us i.q. actio concipiendi
concertator, -is de eo qui cum aliquo pignus ponit 247, 33
concertans, -tis i.q. qui cum aliquo certat, adversarius
concha, -æ i. scutra, catillus cibus continens 2 de testa, cui immittitur æs 161, 10 *syn* testæ
conchyllium, -i i.q. concha, ostrea
concido, -i, -ere 1 i.q. cado, decido a de hominibus b de rebus 2 i.q. interficior, cædor 3 i.q. commiuor
concîdo, -di, -sum, -ere i.q. diffindo, descindo
concieo, -vi, -tum, -ere 1 i.q. evoco 2 i.q. comparo, concilio
concitus, -a, -um i.q. celer, velox 1de hominibus 2 de rebus
conciliator, -is i.q. qui aliquid sibi parat
concilio, -avi I i.q. iungo, , coniungo II i.q. amicum benevolum facio aliquem A *pro subi.* homines B *pro subi.* res III i.q. comparo, acquiro A *pro subiecto* animantes 1 *c.dat*. a *pro obi*. corporea b *pro obi* incorporea 2 *sine dat.* a *c.abl.instr*. B *pro subiecto* res 1 *c.dat* a *pro obi*.corporea b *pro obi*. incorporea 2 sine dat..

concilium, -i i.q. conventus, cætus 1 generatim 2 speciatim a de terræ placitis sive contionibus b de placitis provincialibus (danice `hæreths thing´) c de conventu totius cleri (lingua nostra `landemode´) d de coloquio, quo rex commilitionibus ius dicere solebat (danice `huskarlestefne´)
® **concil(l)iabulum**< concilliare Gertz S 105, 3 (congregatio)
® **concinnare** = coniungere, praedicare Gertz S 151, 38
concinnus, -a, -um 1 de hominibus i.q. insignis 2 de rebus i.q. dignus, elegans
concino, -cinui, -centum, -cinere i.q. psallo
concipio, -cepi, -ceptum, -cipere 1 de feminis i.q. comprehendo 2 i.q. facio 3 i.q. excogito 4 i.q. capio 5 i. q. suscipio, afficior a *c. abl. causæ* b *c.* ex c *c.* ob d sine significatione causæ
concitatio, -nis i.q. commotio
® **concite** = citato cursu Gertz S 107, 15
concito, -avi I proprie i.q. celeriter moveo, incito A *c abl. ; in imagine fere i.q*. verto 189, 26 B *sine abl.* II *translate* A *i.q.* agito, excito, impello (*pro obi. fere semper homines*) *sæpius passive*1 *c.abl*.a solo b *c.* ad c *c.* in d *c*.adversum (*fere i.q.* infestum facio) 2 sine abl. a *c.acc. solo* b *c*. ad c *c*. in B *i.q.* conflo, efficio 1 c. abl. 2 sine abl.
concitatus, -a, -um 1 i.q. turbatus, turbidus 2 i.q. magnus 3 i.q. acer, fervidus; *fere i.q.* gravis 527, 24 notæ
® **concivis** = qui mecum civis est
conclamatio, -nis i.q. clamatio
conclamo, -avi i.q. clamo
*__conclave__, -is i.q. cubiculum
concludo, -si, -sum, -dere I i.q. claudo, obsero II i.q. includo A homines1 c. abl. 2 sine abl. B res 1 c.abl. 2 sine abl. III i.q. perficio; Gertz M cornuto sillogismo eos concludere
conclusio, -nis i.q. inclusio (sensu pass.)
concoquo, -xi, -ctum, -quere i.q. coquo
® **concordantiæ** (maiores bibliæ) Gertz M II, 321, 27 = Konkordanz
*__concordia__ i. unanimitas, consensio 1 *c gen. vel pron. poss*. 2 sine gen.
concordo, -avi i.q. consentio RH:1 *intransitive* : consentientes;2 *transitive* : convenit alicui cum aliquo; Gertz M: cantus concordatus est : cantus idem sonat in Dacia.II, 108, 14 RH
concors, -dis i.q. consentiens, unanimus
concorditer i.q. unanimiter
concremo, -avi i.q. cremo
concrepo, -ui, -are i.q. crepo, strepo; clara voce concinere Gertz S 156, h1
concresco, -vi, -tum, -scere 1 i.q. conglacio 2 i.q. coalesco
concretus, -a, -um i.q. obsitus
concubina, -æ i.q. pelex
‡**concubinarius**, -a, -um i.q. concubina natus
concubinatus, -us i.q. consuetudo cum pelice concumbendi
*__concubitus__, -us i.q. coitus 1 significatur is (ea) quocum(quacum) concubitus fit a *per gen*. b *per adi*. 2 *sine gen. vel adi*.
concubius, -a, -um *de nocturno tempore* (*i*. media nocte)
® **concupiscentia** = cupiditas RH
concupisco, -vi, -tum, -scere i.q. peto, appeto, cupio; concupiscentia = magna cupiditas Gertz S 95, 19

® **concurrere** assensu = assentiri Gertz M II, 261, 18
concurro, -ri, -sum, -rere 1 i.q. coeo, convolo a *abs.*b *c.* ad c *c*. in d *c.inf* 2 i.q.confligo, congredior, certo a *c.abl.* b *sine abl.*
concursus, -us 1 i.q. actio concurrendi 2 i.q. concursio 3 i.q. congressus, incursio, impetus
concussio, -nis 1 *proprie i.q.* actio concutiendi 2 *translate i.q.* perturbatio
concutio, -ssi, -ssum, -tere 1 i.q. commoveo a *proprie* b *translate e. g*. 55, 35 2 i.q. ango, terreo 3 i.q. conficio 37, 21
concussus, -a, -um i.q. anxius
® **condam** *vide* **quondam**
® condecens = **decens**
condecet, -ere i.q. decet
condecoro, -avi i.q. decoro
condemno, -avi, atum, -are i.q. capite condemno
® **condescendere** i.e. alicui occurrere ad iuvandum
*__condicio__, -nis I i.q. status, sors, qualitas A *c. gen. vel pron. poss.*1 hominum 2 rerum B *c. adi*.C *nude* II *i.q*. lex, pactio A *c. gen.* B *sine gen* III *i.q*. dicio; Gertz M I, 68, 14;II, 391, 21 = natura humana cfr. humanitatis consvetudo;= consvetudo; = dignitas I, 254, 5
condico, -xi, -ctum, -cere 1 i.q. constituo a *c.acc.* b *c. inf.* c *c. acc. c. inf* d *c*. ut 2 i.q. assentior
condictum, -i i.q. constitutum, conventum; Gertz M *etiam* pactum
[**condictio**, -nis i.q. pactio 162, 13]
condignus, -a, -um i.q. dignus, consentaneus
condio, -vi, -tum, -re de cibo variis modis servandi
conditor, -is i.q. auctor
condo, -didi, -ditum, -dere 1 i.q. facio, fundo, instituo 2 i.q. compono 3 i.q. claudo, transigo 4 i.q. abscondo, tego
condoleo, -ui, -ere i.q. doleo, mæreo 1 *c.dat.* 2 *c.acc. c. inf.*
condono, -avi i.q. dono, do
® **conducibilis** = utilis Gertz M
conduco, -xi, -ctum, -cere 1 i.q. comparo 2 i.q. prosum, iuvo;Georges: conduco = mercede > miles qui mercede conductus est = mercenarius ; *opp.* **loco** = redimo : portorium/fundum/vectigalia locare pecuniâ/frumentô; Gertz M II, 130, 24 exponere in conductum
conducticius, -a, -um i.q. conductus, mercenarius
conductor, -is i.q. dux qui viam monstrat
® **conductus = comitatus**
condulus, -i m. 1 de medio digiti articulo 2 de qualibet iunctura
® **confabulor**-atus sum, -ari: familiariter colloqui
® **confederare** = fædere coniungere Gertz S 193, 8
confectio, -nis i.q. apparatio 1 *c.gen obi*.2 nude
confercio, -si, -tum, -cire i.q. compleo, impleo
confertus, -a, -um 1 i.q. densus 2 i.q. plenus a *abs*.= incolis frequens b *c. abl*. c *c.gen*.
confero, -tuli, -latum, -ferre I *prævalente sensu congerendi* A i.q. colligo, congero B i.q. committo C i.q. comparo, contendo 1 c.dat. 2 sine dat. D *de sermone* 1 i.q. discepto 2 *pro obi*. sermonem 429, 4 invicem II *prævalente sensu afferendi* A i.q. adduco 1 corporea 2 incorporea B i.q. do, præbeo, condono, concedo

1 corporea a *c.dat.* b *dat. omisso* c *c*. in 2 incorporea a *c.dat.* b *c*. ad c *c*. in C *i.q.* adhibeo, consumo, utor III confero me vel conferor i.q. eo, proficiscor 1 *c.* ad 2 *c*. in 3 eo loci 90, 38
*__confessio__, -nis i.q. actio confitendi 1 *generatim* a *c.gen.obi* b *c.gen poss.* c *sine gen.* 2 *speciatim* de sacramento (lingua nostra `skriftemål´)
confessor, -is de eo qui confitetur *c.gen..obi*.; Gertz M confessor =apud quem confitetur fidelis; confessores *i.e*. viri sancti sed non martyres II, 42, 8
*__confestim__ i.q. statim, continuo
conficio, -feci, -fectum, -ficere I i.q. facio, perficio A *proprie de corporeis* B *translate de incorporeis* 1 *generatim* 2 *speciatim* a *de tempore i.q*. dego b *de spatio i.q.* permetior, decurro II i.q. efficio, comparo III i.q. occido, interficio IV i.q. debilito, afficio; Gertz M II, 271, 20 conficere corpus Christi = consecrare hostiam
® **confidenter** = animo fidenti
® **confidentia** = fides
confido, -sus sum, -dere 1 i.q. fido a *c.dat.* b *c.acc. c. inf.* 2 *i.q.* audeo (*c.inf.*)
configo, -xi, -xum, -gere 1 i.q. figo 2 i.q. transfigo, transfodio a *c.abl*. b *sine abl*. 3 de equo calcando
® **configurare** = conformare Gertz S 312, 18
confingo, -nxi, -ctum, -ngere i.q. fingo 1 c. acc. 2 c. duobus acc.
confictus i.q. falsus, commenticius
confinis, -e 1 proprie i.q. vicinus, finitimus a *c.dat* b *sine dat*. 2 *translate i.q*. proximus
confinium, - 1 sing.i.q. vicinitas 2 plur. i.q. regiones adiacentes, cicumiacentes; *etiam plur*.confinia
confirmatio, -nis de littera curiæ confirmatoria 389, 20
confirmo, -avi 1 i.q. firmo 2 i.q. ratum facio, sancio 3 i.q. probo 4 i.q.assevero, promitto (*c.acc. c. inf*.) 117, 38; Gertz M confirmare sigillo aliquod donum
*__confiteor__, -fessus sum, -fiteri 1 i.q. fateor a *abs.* b *c.acc.* c *c.acc. c. inf. fere i.q.* assero, dico : 550, 26 2 i.q. ostendo, indico
conflagro, -avi i.q. flagro, ardeo; Gertz M II, 199, 12: conflagrante animos malorum = inflammare
® **conflictatio =**acies Gertz M II, 405, 29
conflictus, -us i.q pugna, , prælium, certamen
confligo, -xi, -ctum, -gere i.q. pugno, congredior 1 c.abl. 2 sine abl. b *additur* cum 97, 24
conflo, -avi i.q. fabricor, facio 1 proprie 2 translate 4, 29
confluo, -xi, -ere i.q. convenio, concurro, convergo
confluus, -a, -um i.q. confluens
confluxus, -us i.q. concursus
confodio, -di, -ssum, -dere 1 i.q. perterebro, perforo 2 i.q. transfigo a c.abl. b sine abl.
® **conformare** se = se in consvetudinem dare Gertz M II, 196, 6
conformitas, -tis i.q. paritas, æqualitas
conforto, -avi i.q. corroboro, firmum facio
confoveo, -ere i.q. foveo, augeo
confringo, -fregi, -fractum, -fringere i.q. frango, contundo
confugio, -i, -ere i.q. perfugio, fugiens me confero 1 proprie 2 translate 243, 30
confundo, -di, -sum, -ndere 1 i.q. commisceo 2 i.q. perturbo a proprie b translate (c.abl.) 114, 15 3 i.q. deformo, muto 4 i.q. aspernor 161, 31
® **confusibiliter** = **ignominiose** Gertz M

confusus, -a, -um i.q. perturbatus
confusio, -nis i.q. perturbatio, consternatio
confuto, -avi i.q. refuto, confundo
congaudeo, -ere i.q. gratulor, gaudeo ob aliqem rem
congeries, -i 1 i.q. acervus a *c.gen* b *sine gen.* 2 *i.q.* moles 3 *fere i.q.* densitas 4 *i.q.* copia, vis
congero, -ssi, -stum, -rere i.q. confero, in unum locum porto, coacervo
congestus, -us i.q. acervus
® **congiarium** sc.vas (< congius) = donum olei/vini/frumenti/salis populo datum
® **congirare** = congyrare Gertz M funes in gyrum trahere
conglobo, -avi i.q.adnecto, coniungo
® **conglomerare** = cumulare Gertz S 116, 11
congredior, -ssus sum, -di 1 i.q. confluo 2 i.q. confligo, pugno a *c.abl.* b *sine abl.*
® **congregatio** (sc.sacra/monachorum/monialium (< sanctimonialis mulier = monacha)
congressio, -nis i.q. conflictus, pugna
congressus, -us i.q. congressio, pugna, impetus 1 c.gen. eius cum quo congressio fit 2 sine gen.
congruo, -i, -ere 1 i.q.respondeo, consentio 2 i.q. convenio, aptus sum
congruus, -a, -um i.q. debitus, iustus, dignus Gertz S 247, 16 = decens
conicio, -ieci, -iectum 1 i.q. iacio a res b animantes 2 i.q. exstruo, conficio
coniecto.-avi i.q. coniecturam facio, conicio, intellego 1 *c.acc.* 2 *c.duobus acc.* 3 *c.acc. c.inf.*
coniectura, -æ 1 i.q. actio coniectandi a *sine gen.* b *c.gen. obi* 2 *i.q.* interpretatio a *sine gen.* b *c.gen.obi.*
® **coniubilare** (concinere) Gertz S 150, 13
coniugalis, -e i.q. ad coniugium pertinens
® **coniugatio** qua homines coniuncti sunt
***coniugium**, -i 1 de connubio, de legitima consuetudine 1 *c.gen. vel pron. poss*.2 *sine gen.* 2 *de coitu bestiarum*
coniunctim i.q. coniuncte, simul
coniunctio, -nis 207, 38 de iis mediæ turmæ militibus qui in singulis ordinibus ultimo loco collocati proximi erant militibus alarum atque ita turmas coniungebant
coniungo, -xi, -ctum, -gere i.q. adiungo
coniunctus, -a, -um 1 i.q. finitimus, conterminus, vicinus a *c.dat*. b *sine dat*. 2 *i.q.* eiusdem temporis 3 *i.q.* iunctus, connexus, consociatus 4 *fere i.q.* una cum 83, 29
***coniunx**, -iugis 1 m. *i.q.* maritus 2 f. *i.q.* uxor a *c.gen. vel pron. poss.* b *sine gen*. 3 *plur.* de marito et uxore
coniuratio, -nis 1 i.q. actio conspirandi, coniurandi 2 i.q. convivium (lingua nostra \`gilde´) 413, 1, 4133 syn. sodalitas
coniuro, -avi i. cum alio iuro, iusiurandum facio
coniuratus, -i m. 1 subst. qui coniuravit 2 adi i.q. coniunctus 29, 20
connecto, -xui, -xum, -ctere 1 i.q. coniungo c.dat. 191, 8 2 i.q. induo
connitor, -sus sum, -ti 1 i.q. nitor, annitor, contendo 2 i.q. operam do, conor (c, inf.)
conniventia, -æ i.q. assensio, approbatio 2 *c gen.obi. i.q*. potestas, copia
conniveo, -ere 1 *proprie i.q*. oculos claudo 2 *translate i.q*. assentio, permitto
connubium, -i i.q. coniugium, matrimonium 1 *c.gen. vel pron.poss.* 2 sine gen.
***conor**, -atus sum, -ari 1 i.q. contra aliquid nitor 2 i.q. tento, aggredior a c.acc. b c.inf.

® **conquadratus** = perfectus Gertz S 63, 13
® **conquassari** Gertz M : naufragium facere
conquassatio, -nis 1 i.q. concussio, labefactatio 2 i.q. dirutio
conquassatus, -a, -um i.q. defectus, fractus, quassatus
conqueror, -stus sum, -ri i.q. doleo, queror 1 c.acc. 2 c.ob 3 c.acc.c.inf.
conquestor, -is de eo qui conqueritur, dolet
conquiesco, -vi, -tum, -scere i.q. desino
® **conr > corr**
consæpio, -si, -tum, -ire i.q. circumdo, sæpio
  consæpta, -orum i.q. sæpta (de substantibus aquæ palis) 489, 14
consalutatio, -nis i.q. salutatio
consaluto, -avi i.q. saluto; fere i.q. valere iubeo 68, 8
consanguineus, -a, -um 1 subst. i.q. propinquus 2 adi. de rebus ad consanguinitatem pertinentibus
consanguinitas, -tis i.q.propinquitas, vinculum sanguinis
***conscendo**, -di, -sum, -dere i.q. ascendo 1 proprie 2 in imagine 34, 10
conscientia, -æ 1 spectat ad societatem sceleris 2 de agnitione, cognitione (c.gen.obi.) 3 de conscientia sui
conscindo, -di, -ssum, -ndere i.q. frango, scindo, rescindo
conscisco, -vi, -tum, -scere i.q. adhibeo, impetro, comparo 1 corporea 2 incorporea a *c.abl.instr*.b *sine abl.instr*.
***conscius**, -a, -um I de hominibus A c.gen 1 de eo qui cum alio aliquid scit i.q. particeps 2 i.q. peritus 3 i.q. habens B nude i.q. socius II de rebus i.q. particeps, habens (c.gen.)
conscribo, -psi, -ptum, -bere i.q. tracto 10, 16
consecro, -avi 1 i.q. sacrum facio, dico 2 i.q. sancio 3 spectat ad canonizationem 5, 26, 289, 16 329, 31 477, 18 4 i.q. inauguro
consector, -atus sum, -ari 1 i.q. sequor 2 i.q. sector, amplector
® **consedêre** > Vulg. una cum aliquo sedêre
consenesco, -ui, -escere i.q. senesco, senex fio
consensus, -us i.q. assensus, actio probandi 1 c.gen. 2 nude
consentaneus, -a, -um 1 c.dat. i.q. aptus, congruus, conveniens, dignus a de hominibus b de rebus2 sine dat. i.q. similis
consentio, -si, -sum, -tire 1 de hominibus i.q. concordo, idem sentio a *abs*.b *c.dat.*;c *c.inf*. d *c*.in 2 de rebus i.q. congruo; Gertz M consentire in aliquem = in matrimonium concedere I, 274, 16
® **consepelire** una cum aliquo sepeliri
consequor, -cutus sum, -qui 1 i.q. sequor, comitor a *sensu locali c.acc*. b *translate* 2 i.q. insequor, persequor 3 assequor
  consequens, -tis de eo qui deinceps sequitur, sequens 1 de tempore 2 de spatio
  consequenter i.q. continuo, confestim
® **consequentia** Gertz M I, 80, 15 ne in posterum traheretur consequentia = quod in futurum sequitur
consero, -sevi, -situm, -serere i.q. compleo, serendo tego 1 proprie 2 in imagine
***consero**, -ui, -tum, -ere 1 i.q. connecto a *proprie; fere i.q.* efficio :65, 13 b *translate* 283, 10 2 *i.q.* coniungo 3 *i.q.* committo
  consertus, -a, -um 1 i.q. connexus 2 i.q. densus, stipatus a *sine abl*.b *c.abl*.

consertio, -nis 1 i.q. connexio, densitas, frequentia a *c.gen.* b *nude* 2 *i.q.* actio conserendi, committendi
conservo, -avi i.q. servo, tueor
consessio, -nis de commilitonibus ad mensam una sedentibus i.q.. consessus 294, 1
consessor, -is de eo qui ad mensam iuxta aliquem sedet
consessus, -us 1 actio una sedendi 2 i.q. sedes
consideo, -sedi, -sessum, -sidere i.q. una sedeo (*imperfective*) 1 de hominibus 463, 36 : consederunt 2 de rebus
  considens, -tis i.q. consessor
consido, -sedi, -sessum, -sidere i.q. sido, ponor (*perfective*) 1 de animantibus a *abs.* b *c.significatione loci*
® **consideratio** = deliberatio (salutis) Gertz M II, 189, 18
considero, -avi 1 i.q. oculis video 2 i.q. cogito, reputo, perpendo a *c.acc.* b *c.acc. c. inf.* c *c. quæstione indirecta*
  considerate i.q. prudenter
consigno, -avi i.q. signo, noto ; Gertz S 347, 8 ducto crucis signaculo consecrare
® **consiliarii =** consilii auctores
® **consiliator = consiliarius**RH
consilior, -atus sum, -ari i.q. consulto, delibero
***consilium**, -i 1 i.q. actio consiliandi, consultatio2 de consiliantibus i.q. concilium 3 i.q. prudentia, ratio 4 i.q. propositum, sententia aliis utenda a *c. gen. obi.* b *sine gen obi.*
***consimilis**, -e i.q. similis 1 c.dat. 2 sine dat.
consisto, -stiti, -sistere 1 i.q. locum capio, sisto me : a *abs. de consistendo ad pugnam* b *c. significatione loci* 2 i.q. sto 3 i.q. gradum sisto a *abs*. b *c.significatione loci* 4 i.q. moror 5 i.q. consto in aliqua re, pendeo ex alqua re a *c.* in b *c.* ex 6 i.q. firmus sum, valeo 7 i.q. sum ; Gertz S 82 habitare.
consobrinus, -a, -um i.q. filius ex sorore matris natus
consocio, -avi i.q. communico, iungo
® **consodales** = sodales
® **consolari** *reflexive* Gertz M II, 421, 8;**consolatorius**-a, -um (*tarde*) = solacii plenus
® **consolidare** = tutum reddere
consono, -ui, -are i.q. consentio 412, 28
consonus, -a, -um i.q. aptus, congruus, conveniens
consors, -tis (*genus commune*) 1 i.q. socius, particeps *c. gen.obi.*2 nude Gertz S 112, 2 aves consortes sibi nidos requirant; Gertz M = compos (*proprie*: is penes quem summa imperii est)
consortio, -nis i.q. communio *c.gen obi.*
consortium, -i 1 i.q. consortio *c.gen.obi.*2 *i.q.* conventus, multitudo, numerus
conspectio, -nis i.q. actio conspiciendi, intuendi, conspectus
conspectus, -us i.q. aspectus (*cum active tum passive*) 1 c.gen 2 sine gen.
conspergo, -si, -sum, -gere 1 *proprie i.q.* aspergo, (h)umecto 2 *translate i.q.* tego
***conspicio**, -spexi, -spectum, -spicere 1 i.q. video, conspicor a *c.acc.; vergit in notionem* cognoscendi 209, 16 b *c.duobus acc. (pasive c.duobus nom.) vergit in notionem habendi* 267, 35 c *c. acc. c.inf. (passive nom.c.inf.*) 2 i.q. intellego *c.acc.c.inf.*
conspectus, -a, -um 1 i.q. patens, apertus 2 i.q. insignis, nobilis a *c.abl*. b *sine abl.*
conspicor, -atus sum i.cerno, conspicio, contemplor (*ingressum actionis notat*) 1 *c.acc. vel simplici vel*

duplici) 2 sequitur *sequitur acc. c.inf.*
® **conspiratus** = coniuratus Gertz S 105, 10
conspicuus, -a, -um1 quod conspici potest, visible est, apparet a *abs*.b *c.dat*. c *c.acc. c.inf*. 2 dignum quod conspiciatur, insigne, clarum a *nude* b *c.abl*.
® **conspirare** sc. in aliquid malum; conspirati; conspiratores = coniurati
conspiratio, -nis de coniuratione cum publica tum privata 1 nude 2 c.gen
conspuo, -i, -tum, -ere 1 proprie i.q. spuo (*c.obi rei vel hominis inquinati*) 2 i.q. contemno, despicio
constantia, -æ i.q. firmitas 1 de re diu durante 2 speciatim de animi firmitate, pertinacia (in bonam partem) a c.gen. b abs.
consternatio, -æ i. seditio, tumultus (plebis)
consternatus, -a, -um i.ad seditionem, tumultum incitatus, conturbatus
consterno, -stravi, -stratum, sternere i.q. tego, compleo 1 c.acc. 2 c. acc. et abl.
***constituo**, -i, -tum, -ere I *proprie i.q.* pono, colloco (*sensu locali*); = committo proelium II *in imagine* A i.q. locum assigno B *c*. in (*hic illic transit in notionem æstimandi*) C *c.abl*. D *i.q.* creo, eligo (de magistratibus *sim*.) III *translate* A i.q. reddo, facio B i.q. decerno, determino, statuo 1 *c.inf.* 2 *c.acc.c.inf*. Gertz M = statuere 3 *c.acc et gerund*.4 *c.acc*. C alicui aliquod munus assigno
  constitutus, -a, -um i.q. positus (*hic illic pro præs. part.verbi essendi*)
constitutio, -nis i. edictum
***consto**, -stiti, -staturus, -stare 1 i.q. firmus sum, nitor 2 i.q. valeo (de pretio) 3 i. compositus sum 4 permaneo, duro, sto (*hic illic vi copulæ*) <u>constat</u> i. manifestum, certum, notum est 1 nude 2 *c.acc.c. inf*.
  constans, -tis i.q. firmus, incussus, non interruptus 1 proprie 2 de animi firmitate
  constanter 1 i.q. continenter, perpetuo, continuo 2 i.q, firmiter, intrepide, audacter 3 i.q. efficienter
‡**constramentum**, -i i. constructæ virgis crates, quibus paludes consternuntur 385, 13
constrictio, -nis de angustiis paulatim ortis 38, 25
constringo, -nxi, -ctum, -ngere i.q. cogo, coerceo 1 c.acc. 2 c.acc. et abl.
  constrictus, -a, -um i. coactus, nodatus
constructio, -nis i.exstructio, actio construendi
construo, -xi, -ctum, -ere 1 *proprie i.q*. coacervo 2 *i.q. ratione et consilio struo* a i.q. ædifico, compono, erigo b i.q. colligo 3 *translate i.q.* in animo construo
constupro, -avi, -atum i.q. stupro, vitio
*(**consuesco**), -vi, -tum (-scere) 1 i.q. soleo 2 i.q. solebam (*plusqupf. coniunctivus nusquam legitur*)
  consuetus, -a, -um de iis quibus assuefacti sunt homines 1de hominibus 2 de rebus
***consuetudo**, -inis i.q. mos, institutum 1 c.gen. (*ad moris qualitatem indicandam*) 2 in universum nota oxymeron 413, 14
® **consules** = qui in civitate burgimagistrum consilio iuvant.
***consulo**, -ui, -tum, -ere 1 i.q.delibero (abs.) 2 i.q. interogo a *c.acc*. b *c.quæstione indirecta* c *c. præp.* 3 i.q. provideo, bonum facio a *c.dat*. b in commune (*c.acc.c.inf.*) 4 i.q. medior 5 i.q. tracto (*c*. in); Gertz M = decernere I, 290, 8; consulere alcui facere aliquid = hortari RH
® **consulto** =eo consilio ut
  consultus, -a, -um i. bene provisus; Gertz M consultu alicuius = auctore/suasore aliquo
  consulte i. bono consilio, provide, bene
  consultum, -i 1 i.q. mandatum 2 i.q. consilium; ex consulto: i.q. sua sponte 394, 38
consultatio, -nis i.q. actio consulendi, deliberatio

consulto, -avi, -atum i.q. interrogo, percontor 1 abs.2 c.acc. 3 c.quæstione indirecta
consultor, -is de eo qui consilium petit
‡**consultorie** i. interrogantis modo.
‡**consultus**, -us i. consilium
consummatio, -nis i. absolutio, perfectio
consummo, -avi i. ad finem perduco, perficio; Gertz S 233, 2 = interficere
consummatus, -a, -um i. perfectus, absolutus
***consumo**, -psi, -ptum I i.q. perdo, deleo A de igne fere i.q. comburo B i.q. tollo, interficio 1 homines a *c.acc. et abl*.b *sine abl*. 2 corporis partes 3 collectiva 4 incorporea 5 res II i.q. exhaurio, adhibendo sensim perdo A de pecunia B de alimentis C de tempore D de viribus i.q. graviter afficio
consumptio i. actus consumendi, exhauriendi
consumptor, -is de eo qui delet, interimit
consuo, -ere i. suendo conecto
consurgo, -rexi, -rectum, -gere i.q. assurgo, me erigo 1 de personis 2 de bestiis
contabulo, -avi i. contigno, tabulatis instruo
contactus, -us i.q. tactio, tractatio
contagio, -nis i.q. inquinatio, maculatio, vitium 1 c.gen 2 nude
contagium, -i i.q. infectio, maculatio 1 generatim a c.gen. b nude 2 speciatim de morbo
contamino, -avi i.q. inquino, maculo, polluo
contego, -xi, -ctum, -gere 1 *proprie i.q*. operio, tego a *c.acc et abl*. b *c.acc*. 2 *translate i.q*. colo, taceo
contemno, -psi, -ptum, -nere i.q. aspernor, fastidio, repudio 1 c.acc. 2 c.inf.
contemptus, -a, -um i.q. contemnendus, abiectus
contempero, -avi i. commisceo (translate) 314, 14 *nonnisi hic locus*.
contemplatio, -nis 1 *proprie* de oculorum actione videndi a *abs* b *c.gen*..2 *translate* de mentis actione respiciendi
contemplator, -is de animo qui respicit
contemplor, -atus sum, -ari 1 proprie .i.q. oculis conspicio a *c.acc*. b *c. acc. c.inf*. 2 *in imagine* de fortuna 518, 8 3 *translate de mente i.q*. animo conspicio, intellego a *c.acc*. b *c.quæstione indirecta*
contemptibiliter i. viliter, leviter
contemptor, -is de eo qui contemnit
contemptrix de ea quæ contemnit, parvi æstimat
***contemptus**, -us 1 *active i.q*. affectus contemnentis vel actio contemnendi a *abs*.b *c. gen*. 2 *passive i.q*. condicio eius qui contemnitur
contendo, -di, -tum, -dere 1 i.q. studeo, enitor, peto 2 *deconcitato corporis motu i.q*. propero a *c*. in b *c*. ad c. *acc*. d *c*. versus e *c*.post 3 *i.q*. affirmo, assevero, assero (*c.acc.c. inf*.); 115, 16 4 i.q. certo, dimico
contentio, -nis 1 i.q. certamen, dimicatio a nude b c.gen 2 i.q. mentis intentio
***contentus**, -a, -um i.q. satiatus, satis habens 1 *abs*.2 *c*. quod 3 *c.abl*. 4 *c. inf.*
contente i.q. acriter, studiose
conterminus, -a, -um i.q, confinis vel propinquus
contero, -trivi, -tritum, -terere i.q. deleo, deminuo; vide et **tero**
conterraneus, -a, -um qui eiusdem terræ est
conterreo, -ui, -itum, -ere i. terrorem inicio, territo
contexo, -ui, -tum, -ere i. texendo efficio, coniungo 1 generatim 2 speciatim de sermone i.q. pango

contextus, -us 1 de rebus coniunctis a generatim de qualibet compagine b speciatim de contextu rerum gestarum (sermone, picturis *sim.*) 2 de actione contexendi
conticio, -nis i.q. taceo
contiguus, -a, -um 1 de rebus a *sensu locali i.q.* vicinus, finitimus, contingens:*abs*. b *sensu latiore i.q.* imminens, instans 2 de hominibus a *i.q.* contingens, proximus b *i.q.* coniunctus, affinis
continentia, -æ i.q. temperantia, abstinentia, moderatio 1 *c.gen. vel pron. poss.* 2 *sine gen.*
contineo, -tinui, -tentum, -tinere i.q. coniungo 2 i.q.teneo a corporalia b incorporea 3 i.q. includo a homines b res 4 in me habeo, capio 5 i.q. coerceo, refreno, cohibeo a homines ; reflexive i.q. maneo, sum 113, 30
***continens,** -tis 1 *adi.* a *i.q.* continuus b *i.q.* densus c *i.q.* abstinens, temperatus 2 *subst. i.q.* terra continens
continenter i.q. temperate, temperanter
***contingo**, -tigi, -tactum, -tingere I i.q. tango attingo A *proprie* 1 *strictiore sensu* a *c.abl.* b sine abl. 2 *latiore sensu* de regionibus *sim*. B *translate i.q*. coniunctus sum II *i.q.* accido, fio, evenio A personaliter 1 c.dat. B impersonaliter 1 *c. inf.* a *c. dat*.b nude 2 *c.acc.c.inf.*; Gertz S = attingere, commemorare; quidquid eum contingit (*sc*. ut patrimonium)
® **continuatim** = semper, continenter Gertz S
continuitas, -tis i.q. assiduitas, perpetuitas
continuo, -avi i.q. perpetuo, persequor
continuus, -a, -um 1 *de spatio, locali i.q*. continens, cohærens 2 *de tempore* a *i.q.* alius alium deinceps excipiens b *i.q.* continens
continue i.q. continenter, deinceps
***continuo** i.q. confestim
***contio**, -nis I i.q. conventus, concilium (danice thing) A generatim B speciatim 1 de colloquio (huskarlestefne) *syn.* curia, universum militare collegium 2 de terræ placitis, placitis generalibus (*syn*.) populare concilium3 de conventu seditiosæ plebis Scanicæ II de orationibus pro contione habitis; Gertz M = oratio sacra
® **contionator** qui orationem sacram dicit
contionor, -atus sum, -ari 1 i.q. conventum ago, contionem habeo 2 i.q. in contione dico
contorqueo, -si, -tum, -quere 1 i.q. torqueo, emitto 2 i.q. figo
***contra** I adv. A de actione repugnanti B in narratione pro particula adversativa C in colloquio responsum inducit 1 *sine verbo dicendi* a *c. oratione directa* b *c. oratione obliqua* 2 *c. verbo dicendi* II *præp.c.acc*. A de actione hostili *i.q.* adversus B de actione defendenti, prohibenti *i.q.* ab C de actione respondenti
contractio, -nis i.q. coartatio 483, 37 2 i.q. actio contrahendi, conflandi
contractus, -us 1 i.q. actio contrahendi, conficiendi 2 i.q. coniunctio (de matrimonio)a *c.gen* b nude Gertz S 163, 2 contractus = membris captus ac debilis RH
® **contradictio** = seditio Gertz S 68, 6
contrado, -didi, -ditum, -dere i.q. trado, do
***contraho**, -xi, -ctum, -here I i.q. admoveo II i.q.confero, cogo, colligo A generatim 1 homines a *c.* in b *c*. ad; c *c.* apud; d *c.gen.*; e *c. abl.*; f *nude* 2 res B *speciatim t.t*. de armatis, navibus *sim.* cogendis III i.q. iungo, ineo, facio IV i.q. pario, nanciscor, concipio (*pro obi* est quod efficitur): A *pro subi*. homines1 *c*. ex 2 *c.abl*. 3 *sine abl*. B *pro subi* res V i.q. rigido; *fere i.q*. sano, medeor 28, 37

contractus, -a, -um i.q. angustus, brevis, parvus
contrarius, -a, -um 1 i.q. adversus a *c.dat*.b *nude* 2 *i.q*.in contrariam partem versus (lingua nostra \`modhage´) 3 i.q. diversus, discrepans
  contrarium, -i 1 i.q. res opposita 2 i.q. res discrepans, non congruens (c.dat.)3 e contrario i.q. contra
contraria, -orum i.q. res adversæ 126, 26
contrectatio i.q. actio contrectandi, contagio
contrecto, -avi i.q. attrecto, manibus attingo
contribuo, -i, -tum, -ere 1 generatim i.q. tribuo, do (c.dat.) 2 speciatim de tributo communi
® **contritio =** thlipsis *teutonice* Zerknirschung Gertz S 126, 14 *danice* anger
controversia, -æ i.q. simultas, lis 1 generatim 2 in iudicio 128, 30
contubernalis, -is de eo qui in clientela alicuius est, i.q. miles
contubernium, -i1 de qualibet habitationis communione 2 de communione eorum qui in alicuius clientela sunt 3 de piratarum communione 4 de qualibet communione
contueor, -itus sum, -eri 1 i.q. intueor 2 i.q. conspicio
contuitus, -us i.q. actio contuendi
‡**contulus**, -i i.q. parvus contus (ad saliendum factus, parva pertica)
contumacia, -æ i.q. ferocia
contumaciter i.q. ferociter
*__contumelia__, -æ i.q. dedecus, ignominia 1 c.gen. 2 nude
contumeliosus, -a, -um i.q. contumeliâ plenus, ignominiosus
  contumeliose i.q. cum dedecore, ignominiose
contumulo, -avi i.q. aliquem una cum aliquo tumulo 1 c.dat. 2 c. cum
contundo, -di, -sum, -ndere i.q. frango I *proprie* A *strictiore sensu* de molendo B *latiore sensu* 1 homines a c. abl. b sine abl. 2 res II translate A homines 1 c.abl. 2 sine abl.. B res 1 c.abl. 2 sine abl.
  contusus, -a, -um i.q. fractus, deiectus
contus, -i i.q. pertica 1 genratim 2 i.q. intrumentum nauticum
contusio, -nis i. actio contundendi 318, 29(*inter propriam concutiendi et translatam delendi notionem oscillat*)
conubium v. **connubium**
conus, -i m. i. figura mathematica in cacumen tracta, fere i.q. cuneus 207, 33
convalescentia, -æ i.q. actio convalescendi, recreatio
convalesco, -ui, -escere i.q. cresco, provenio 1 proprie 2 translate 312, 14
convallis, -is f. de valle præclusa
convecto, -avi i.q. congero, colligo, comparo
conveho, -xi, -ctum, -here i.q. convecto
convello, -vulsi, -vulsum, -vellere 1 i.q. colligo, corripio 2 i.q. evello, tollo 3 i.q. refringo, rumpo a proprie b translate c.abl.; sine abl. 98, 32
convena, -æ m. i.q. advena
*__convenio__, -i, - tum, -ire I i.q. in unum venio A proprie 1 de animantibus 2 de inanimis fere i.q. colligor B translate i.q. consentio II i.q. adeo, compello, admoneo; *vergit in notionem accusandi* 236, 25; evocandi 437, 22 III i.q. congruo A personaliter B impersonaliter1 *c. dat. i.q.* aptum est 2 *sine dat. i.q.* oportet 3 *c.acc.c. inf. i.q*. oportet 4 *c*. inter (de consensu)
® **convenienter** = ut decet Gertz S 69, 5

convenientia, -æ n. i.q. res consentaneæ (c.dat.)
conventiculum, -i de sacello (sensu christiano) 300, 1 (danice `lille kapel´)
conventus, -us i.q. concursus, congregatio 1 abs 2 c.gen.; = conventus in ecclesia piorum Gertz S 229 ant.
converbero, -avi i.q.verbero1 c.abl. 2 sine abl.
conversatio, -nis 1 de modo vitæ, vivendi ratione 2 i.q.actio conversandi, consuetudo
conversio, -nis i.q. commutatio ; Gertz S (ad dominum)
conversor, -atus sum, -ari i.q. versor, moror ; Gertz S = vivere
® **conversus** = laicus in claustro degens ....(non serviens) Gertz S 346, 15
converto, -ti, -sum, -tere I i.q. in contrariam partem verto II i.q. verto A proprie 1 homines 2 res B translate1 de homines 2 res III i.q. muto IV i.q. utor
® **convicaneus** ad eundem vicum sive villam pertinens Gertz S 417, II, 3
***convicium**, -i i.q. obiurgatio, maledictio, probrum 1 sing. a *c.gen.obi.* b *c.gen.subi* 2 *plur*.
convictus, -us 1 i.q. consuetudo, usus, conversatio a *c.gen.obi.* b *c.gen.subi*. c nude2 de conventu religiosorum
convinco, -ci, -ctum, -ncere 1 i.q. coarguo a *c.gen*. b *c.abl*. c *nude* 2 i.q. demonstro *c.acc.(nom.) c. inf.*
***conviva**, -æ m. i.q. qui convivio interest
convivalis, -e i.q. ad convivium pertinens
convivaliter i.q. hospitaliter
convivialis i.q. convivalis
convivialiter i.q. convivaliter
***convivium**, -i i.q. epulum, epulæ 1 c.gen. 2 sine gen.
convivor, -atus sum i.q. convivium habeo, epulor
convoco, -avi i.q. in unum cogo
convolo, -avi 1 i.q. advolo, propero 2 i.q. confugio
convolvo, -vi, -utum, -vere i.q. volvo, complico
coorior, -tussum, -iri i.q. orior 1 *c* ab 2 *c*.ex 3 nude
copia, -æ I i.q. vis, abundantia, ubertas A sing 1 abs. 2 c.gen. B plur. 1 generatim 2 speciatim de annona II de multitudine armatorum 1 sing.2 plur.: a *c.gen. vel pron. poss.* b *c. adi*.c *nude* III *i.q.* facultas, occasio, potestas A abs.B *c.gen.obi*. 1 personæ (de facultate adeundi) 2 rei 3 gerund. C c.adi.(*eodem sensu atque gen.obi.*)
copiosus, -a, -um i.q. amplus 1 generatim 2 speciatim de verborum copia 104, 14
copiose i.q. commode, apte, satis
***copula**, -æ 1 i.q. vinculum, coniunctio 2 de coniunctione coniugalia *c.gen.vel pron.poss.* b nude
copulo, -avi de coniugibus i.q. coniungo (*c.acc. et dat.*) : 1*c.abl.* 2 *sine abl.*
coquo, -xi, -ctum, -quere i. igne ad edendum præparo ;opp. torreo, -ui, -tostum, -ere
coctus, -a, -um i.q. coctilis
coquus i. minister qui cibos præparat
cor, -dis 1 proprie sensu corporali 2 translate a de sede commotionis b de fortitudine c de intellegentia, prudentia
coram præp.c.abl. i. ante, apud (de iis quæ in præsentia, in conspectu alicuius fiunt)
corbis, -is i.q. fascina, instrumentum gestatorium Danice `kurv´
® **corda** vide **chorda**

® **corea** vide **chorea**
corium, -i i.q. pellis detracta, tergus
corneus, -a, -um i.q. figuram, formam cornus habens
corniculatus, -a, -um i.q. formam cornus præbens
® **cornipes** = equus Gertz S
cornu, -us n. 1 proprie a in bestia b in avibus 2 translate a in rebus arteficiosis (ad bibendum, in arcu *sim.*) b de extrema acie parte
® **cornutus :** syllogismus cornutus (teutonice : Hornschluß) i.e.conclusio qua aliquis fraudatur.*vide* **concludere**
corona, -æ 1 de insigni 2 de corona militum obsidentium 3 de numero hominum; Gertz M I, 380, 6 : coronam (= candelabrum) suspendit ; gloriosa martyris corona = spinea corona I, 16, 18
corono, -avi de margine clipei; Gertz M I, 82, 7 corono + abl.= quo? *sc* spinis. :ille qui spinis coronatus est Georges
corporalis, -e i.q. ad corpus pertinens; Gertz M II, 271, 13 corporalia Ducange: corporale est pallium linteum quo altare dominicum cum sacris muneribus contegitur; hic: (sacra munera) corporalia munda sunt ut debent.;II, 45, 33 tunica corporalis = tunica re vera;fides corporalis = corporale iuramentum quod præstatur protensa manu et tactis rebus sacris Gertz M secundum Ducange
corporeus, -a, -um i.q. ad corpus pertinens, *hic illic pro gen*.corporis
corpulentus, -a, -um.i.q. crassus
*__corpus__, -oris n. 1 de corpore vivo a hominum b bestiarum 2 de trunco corporis humani 3 de corpore mortuo, de cadavere a hominum b bestiarum 4 translate de qualibet unitate
® **cor(r)uscare** = fulgere Gertz S 15, 17
® **coruscus = fulgur** Gertz M II, 45, 25
corrado, -si, -sum, -dere 1 i.q. abrado 2 i.q. rado (*etiam* barbam);corradere unca manu = ad se arripereRH Gertz M II, 23, 24
correctio, -nis 1 i.q. actio corrigendi, emendandi 2 i.q. castigatio, satisfactio
® **corregnare** = Gertz S = regni socium esse 425, III 4
‡**correctrix**, -cis i.q. corrigens c.gen.obi.
correptio, -nis i.q. castigatio
corrigia, -æ i.q. lorum 1 generatim 2 speciatim de ligamentis calcei
corrigo, -rexi, -rectum, -rigere 1 i.q. emendo 2 i.q. meliora doceo 3 i.q. tollo, sono
corripio, -ripui, -reptum, -ripere I i.q. capio, arripio, tollo A *proprie* (*pro obi.* corporalia) 1 *strictiore sensu* a homines; *in versu i.q*. e medio tollo, neco:19, 17 novenos b res 2 *latiore sensu* a *prævalet notio colligendi* b *prævalet notio rapiendi*, *auferendi*, *potiendi* c *prævalet notio attingendi* B *translate* (*pro obi*. incorporalia)102, 7 gloriam II i.q. afficio, invado, attempto (de affectis, morbis *sim*.) A active B passive c.abl. III i.q. vitupero, castigo
‡**corrixatio**, -nis i.q. rixa
corrixor, -atus sum, -ari i.q. rixor
® **corroboratio** = confirmatio RH
corrodo, -si, -sum, -dere i.q. rodo
corrogo, -avi 1 i.q. invito 2 i.q. convoco
corrugo, -avi, -atum, -are i.q. exilem facio
corrumpo, -pi, -ptum, -mpere I i.q. deleo, exstinguo, tollo II i.q. vitio, depravo A res 1 corporeas 2

incorporeas B homines 1 generatim de moribus 2 speciatim a de largiendo b de constuprando c i.q. induco, illicio (passive c.abl.)
corruptus, -a, -um 1 i.q. vulneratus, saucius 2 i.q. turpis
corruo, -i, -ere 1 i.q. ruo, cado 2 i.q. morior
corruptela, -æ 1 i.q. corruptio 2 i.q.putredo, tabes
® **corruptibilis** *cfr*.corruptor GertzM I, 84, 16 = pravus;Georges : fragilis
corruptio, -nis 1 i.q. excisio 2 constupratio 3 i.q. putredo, tabes
corruptor, -is 1 de eo qui polluit 2 i.q. constuprator
cortex, -icis de crusta arboris
cortina, -æ i.q. aulæum; Gertz M I, 250, 15 aulam cortinis ornare
coruscamen, -inis i.q. splendor, nitor
corusco, -are i.q. splendeo, mico 1 proprie *2* translate de homine 151, 28
corvus, -i i. avis quæ cadaveribus inhiat ;contemptim de homine 159, 39
cos, -tis f. de lapide quo acuuntur bipennes = danice slibesten´
costa, -æ de ossibus quæ pectus circumdant; fere i.q. latus 50, 1
crapula, -æ de nimio vini potu, ebrietate
crassus, -a, -um i.q. pinguis
crastinus, -a, -um ad diem crastinum pertinens 2 *subst*. (*omisso die*) i.q. dies crastinus; Gertz M id est dies post diem sacrum
crater, -is m. [abl.plur. crateris 140, 20.] iq. vas, patera
cratis, -is m. i.q. gerræ, maceries (etiam = saeptum)
® **craticula** de cratibus ferreis beati Laurentii martyris MGH Epistolarum I pagina 265
creatio, -nis i. actio creandi, eligendi
***creber**, -ra, -rum I i.q. frequens, multus A sing. 1 de hominibus 2 de rebus a corporeis b incorporeis B plur nonnisi de rebus 1 de corporeis 2 de incorporeis II i.q. magnus, ingens
crebro i.q. sæpe
crebresco, -ui, -escere i.q. creber fio, augesco, numero vel vi augeor; Gertz M crebrescere = notum fieri
***credo**, -didi, -ditum, -dere i.q. fido, fidem habeo a *c.dat.* b *c.acc. c.inf*. 2 *i.q*. pro vero habeo 3 i.q. puto, exsistimo, habeo a *in parenthesi* b *abs*.c *c.duobus acc.(nom.*) d *c.acc.(nom.)c.inf*. 4 i.q. committo, commendo, trado; Gertz M credere *c.inf.* = sperare
credibilis, -e i.q. probabilis, fide dignus
creditor, -is de eo cui pecunia debetur
credulitas, -tis 1 i.q. actio credendi, fides (*c.gen. obi*.)2 de temeraria credendi facultate a *c.gen.* b nude 3 i.q. religio Christiana 376, 24 4 i.q. superstitio 152, 6
credulus, -a, -um 1 in bonam partem i.q. confidens, confisus a *abs. i.q.* verbis confisus b *c.dat*. c *c. gen.* 2 in malam partem de temeraria credulitate 134, 2
cremo, -avi, -atum, -are i.q. comburo
creo, -avi i.q.1 i.q. facio a proprie b *translate* 2 i.q. gigno a *active* b *passive, nonnisi part.perf. i.q.* natus3 i.q. nomino, eligo a *c.acc*. b *c.duobus acc. (nom.)*
crepida, -æ i.q. calceus 115, 38
crepido, -inis 1 de basi statuæ 2 de caverna vel fornice, de locis tenebricosis
crepitaculum, -i i.q. crepitus
crepito, -avi i.q. crepo, stridentem sonum efficio

crepitus, -us i.q. actio crepitandi, strepitus
crepo, -ui, -itum, -are i.q. strepo
crepundia, -orum de crepitaculis *sim.*
crepusculum, -i i.q. confinia noctis
cresco, -vi, -tum, -scere1 i.q. provenio a *proprie* b *translate*2 *i.q.* augeor, maior fio a de hominubus b de rebus; religiose: quo gloria crescens tereret et deiciendo levaret Gertz S 109, 17
® **cribrare** < cribrum, = verberibus pulsare RH *vide* Gertz M II, 372, 11 nota ; Gertz nescit..
*__crimen__, -inis 1 i.q. criminatio a *c.gen.obi*. b *sine gen.*2 *i.q.* culpa, scelus a *c.gen.culpæ* b *c.gen. vel pron. poss*. c *sine gen*.; Gertz M II, 478, 28 criminaliter = scelesteRH
criminatio, -nis i.q. actio criminandi, insimulatio, exprobratio 1 *c.gen.*eius qui insimulatur 2 *c.gen.poss.* 3 nude
criminator, -is i.qui criminatur 1 c.gen. 2 nude
criminor, -atus sum, -ari i.q. insimulo, conqueror
  criminans, -tis i.q.criminator
criminosus, -a, -um i.q. malus, improbus 1 de hominibus subst. 2 adi.
crinalis, -e i.q. ad crines pertinens
crinis, -is m. i.q. capillus 1 sing. collective 2 plur.
® **cripta** *scil.* crypta Gertz S
® **crispantia** (< crispare = in plicas cadere) = peplum crispans
crispatus, -a, -um i.q. intortus, contortus
crista, -æ de apice gallinaceo 79, 31 (*errore vertentis pro nomine herbæ quæ nostra lingua vocatur* \`hanekam´ *i*. celosia cristata; [Georges: crista IV clitoris, *vide* **ungula** RH])
cristatus, -a, -um i.q. cristam, apicem habens 55, 14
croceus, -a, -um de colore croci fere i.q, flavus, rubescens, fulvus
® **cronica** = annales *vide* **chronicus**
® **crotolum** *semper plur.* = castagñeta (Hispane)RH
cruciamentum, -i i.q. cruciatus
® **cruciata** *sc.* expeditio = deo militare volentes in cruciatâ in Hierosolymam ingrediuntur
cruciatus, -us i.q. dolor, tormentum 1 c.gen. 2 nude
‡**crucibulum**, -i pro cognomine incertæ significationis 217, 7; Gertz M II, 338, 10 :cum crucibulo cerevisia pleno = scyphus
® **crucifixio**, -onis (<crucifigo) actio crucifigendi
crucio, -avi, -atum, -are i.q. dolore vel cruciatu afficio,
crudelis, -e i.q. immanis, sævus, cruentus 1 de homine 2 de rebus
  crudeliter i.q. immaniter
*__crudelitas__, -tis i.q. immanitas, sævitia 1 *c.gen. vel pron.poss*. 2 sine gen.
crudesco, -ere 1 de homine i.q. crudelis, sævus fio 2 i.q. cruentor
crudus, -a, -um de iis quæ non sunt igni cocta;incocta 174, 5 crudus cibus 2 i.q. non sanatus, cruentus
cruento, -avi i.q. cruentum facio
cruentatus, -a, -um i.q. cruentus
cruentus, -a, -um 1 i.q. cruore aspersus 2 i.q. cum cruore coninctus, sanguine constans, atrox
crumena, -æ de sacculo in quo reponitur pecunia aliæque res pretiosæ
*__cruor__is de sanguine effuso

crus, -ris n. de corporis parte a genu ad pedem
crusto, -avi i.q. crusta obduco 1 de glacie 2 de squamis anguis
crustula, -æ de frusto glaciei
crustulum, -i i.q. frustum 1 panis 2 metalli
crustum, -i i.q. fragmentum panis durum
crux, -cis 1 de instrumento cruciatus et supplicii 2 de symbolo Christianorum;crucem praedicare Gertz M I, 409, 13 = excitare ad deo militandum *vide* deo **militare** >qui militat deo signum rubrum crucis fert umero recto palliatus Gertz M/Georges
cubicularis, -e i.q. ad cubiculum pertinens
cubicularius, -i i. custos cubiculi
cubiculum, -i1 proprie de conclavi in quo dormitura c.gen. b nude 2 *metonym. i.q.* coitus, concubiyus
cubile, -is i.q. lectus, torus
cubitalis, -e i.q. unum cubitum longus 101, 20
cubitus, -i i.q. ulna 2 de mensura
cubo, -ui, -itum, -are 1 i.q, iaceo 2 i.q. dormio
cuculla, -æ de habitu monachorum; = cucullus/cucullum : *id est* vestimentum capitis
cucullatus, -a, -um i. habitu monachorum indutus, i.q. monachus
® **cucûlus** teutonice der Kuckuck; = maledictum de homine qui stultus et simplex est et sic facile deceptus
cudo, -di, -sum, -dere i.q. procudo, facio (de fabro ferrario); Gertz M translate: cudere dolum (dolus = retia)
culina, -æ1 de loco ubi cibi coquuntur, coquina 2 metonym. de cibis
culmen, -inis 1 proprie de summis mænium partibus 2 translate de gloria, potentia, dignitate a *abs*. b *c. gen.*3 *metonym.* de rege
culmus, -i de calamo frumenti
*__culpa__, -æ i.q. noxa, peccatum 1 *c.gen. culpæ* 2 *c.gen. vel pron.poss.*3 nude
culpabilis, -e i.q. reprehensione dignus
culpo, -avi 1 i.q. arguo (c.gen.)2 i.q. reprehendo, vitupero a hominem b res
cultellus, -i i.q.(parvus) culter
culter, -ri i. instrumentum quo secatur
cultor, -is de eo qui colit 1agros, regiones, urbes *sim. i.q.* incola a *c.gen*. b *abs*.2 incorporalia i.q. amicus
cultrix, -cis de femina quæ colit
cultura, -æ 1 de actione agri colendi a abs.b *c.gen*.2 de veneratione a *numinum* 473, 17 b hominum 438, 36
*__cultus__, -us 1 active i.q. actio colendi A de agricultura 1 *c.gen*. 2 *abs*.B de cultu deorum hominumque i. q. adoratio 1 de divino cultu a *c.gen*. b *abs*.2 de cultu hominum a *c.gen*. b *nude* C *i.q,* studium 1 *c.gen.* 2 nude II *passive i.q.* habitus, status A de vitæ consuetudine B de quolibet apparatu, ornatu C de corporis habitu 1 generatim 2 speciatim de vestitu
cum 1 temporale (*sæpe antecedit* tunc) a *c. ind*. b *c. coniunctivo* (*difficile est inter* 1b et 2 *distinguere*)*e. g*.24, 22 (*c.coniunctivo præs.et perf. hic illic in enunt.sec*. ab *acc.c.inf. sive* ab *aliis enunt.sec pendentibus* : 49, 23 418, 24 etc.) 2 *causale c. coniunctivo* 3 *concessivum* 4 *adversativum* 5 *inversum (sæpe antecedente* iam) *iuncturæ notabiliores* (*cum-tum nusquam legitur*) *sæpissime post pron. sive adv. relativum* 199, 32

*cum *præp*. I *de adiectione locali, de comitatu, communione temporali* (*i.q*. simul cum) A nudeB *c. adv. sive adi*. C *omisso verbo* 214, 22 II *de modo actionis* A *accedente* 1 *epitheto* (*nota collocationem verborum* a *speciatim de habitu sive actione animi; de actione sive statu corporali* 2 *gen. solo* cum *subi* tum *obi*. B nude 1 de habitu animi, voluntate etc. 2 de condicione extrinsececus accidente III de directione vel relatione actionis A *pendet e verbis* (cum *sæpissime non ponitur*, e.g. 128, 40) 1 pugnandi, certandi, decernendi 2 dividendi, communicandi, participandi 3 mutandi 4 colloquendi, conversandi, agendi 5 nodandi, coniungendi, consentiendi B *pendet e subst.vel locutionibus* pugnandi, paciscendi, qualemcumque rem habendi ;iuncturæ *c. pron. personali*

*cumque: *vanescente vi copulativa fere i.q*. cum

-cumque in tmesi 402, 16 v. quicumque

cumulo, -avi 1 i.q. augeo a *c.acc*. b *c.acc.et abl.* 2 *i.q.* coacervo *c.acc*.

cumulatus, -a, -um i.q. amplus, magnus 1 *pos*. 2 *comp*.; Gertz M = valde intensus et diligens

cumulate i.q. valde, ample

cumulus, -i 1 proprie de qualibet acervationecongestione, multitudine a *c.gen.*b *nude* 2 *translate* maximum gradum indicat

cunæ, -arum i.q. incunabula (*de prima infantia*)

cunctatio, -nis i. actus cunctandi, hæsitatio, fluctuatio 1 *c.gen.* a *eius rei de qua hæsitatur* b *eius qui hæsitat* 2 *c.adi* 3 *abs*.

*cunctor, -atus sum, -ari i.q. hæsito ante initium operis 1 *c.inf*. 2 *abs*. 3 *c. quæstione indirecta*

cunctans, -tis i.q. lentus

® cunctipotens = omnipotens Gertz S

*cunctus, -a, -um I i.q. totus (sing.) II i.q. quisque, omnis A sing.B plur. 1 adi. 2 subst. a *m. sive f*. b *n*.

cuneus, -i m. 1 de acie (in cunei formam instructa) sive de singulis catervis (cuneatis) 2 de classe in cunei formam disposita

cuniculatus, -a, -um i. plenus cuniculis

cuniculus, -i m. i. fossa occulta et subterranea

*cupiditas, -tis i. actio cupiendi vel affectus animi cupientis aliquid, appetitus, desiderium I generatim A abs. B c.gen obi.II speciatim A aviditas, prædæ 1 abs. 2 c.gen.B de desiderio, amore C de honorum, gloriæ aviditate 1 abs. 2 c.gen.

*cupido, -inis i.q. cupiditas, studium, desiderium 1 generatim a *c.gen.obi*. b nude 2 speciatim de amore b de appetitu gulæ

cupidus, -a, -um i.q. cupiens, desiderans 1 c.gen.obi.2 c.inf.

*cupide i. studiose 1 pos 2 comp.

*cupio, -ivi, -itum, -ere i.q. volo, opto 1 c. inf. 2 *c.acc.c.inf.; omisso inf*.524, 15 3 *c.acc*.

® cupita = vota Gertz S 101, 4

cupiens, -tis i. avidus *c.gen.obi.*

® cuppa = vas maius

*cur particula interr. 1 *in quæstione indirecta* a *c. coniunctivo*; *post verba mirandi* 417, 7 2 *in quæstione directa*

*cura, -æ I i.q.studium, labor, diligentia; Gertz M :curam gerere de aliquo A generatim 1 abs. vel c.gen. poss. 2 c.gen.obi

iuncturæ 1 -æ habeo *c.inf*.; *c*. ut ; *c*. ne 2 -æ est 3 -æ exsistit B speciatim de curatione ægroti 30.1 II de persona quæ alicui curæ est III *abstr pro concret*.238, 26 IV i.q. custodia A *c.gen.obi*. B *c.gen. poss*.V *i.*

q. sollicitudo, ærumna
curatio, -nis i. actio curandi (speciatim de arte medici)
curator, -is de eo qui curat
curia, -æ 1 de aula regis Danici a *de ipso ædificio* b *de iis qui circa regem sunt* 2 *de aula imperatoris Græci* 339, 2 3 *de aula imperatoris Romani* a *de ipso ædificio* b *de iis qui circa imperatorem sunt* 4 *de curia populi* a *de sede apostolica* b *de consilio pontificis ;de falsa curia* 443, 33; Gertz M *curia servorum i.e.* in monasterio curia conversorum *i.e.* fratrum laicorum
curiositas, -tis i.q. cura, diligentia
curiosus, -a, -um 1 de personis i.q., noscendi cupidus, attentus 2 de rebus i.q. attentus, valde diligens
*__curiose__ i.q. noscendi cupidus, diligenter
curnam i.q. cur
*__curo__, -avi I prævalet notio efficiendi A generatim 1 *c.gerund.* 2 *c.acc. c. inf., fere i.q*. iubeo 3 *c.inf.* 4 *c*. ut, ne B speciatim i.q. gero, ago II prævalet notio colendi, fovendi (*opp*.neglego) A *trans* 1 generatim 2 speciatim de corpore a *cenis et somno* b *in arte medicina* B *abs. i.q*. protego; Gertz M curare de aliquo = favere
curriculum, -i 1 corporaliter i.q. currus 2 *translate de spatio temporis i.q.* cursus
curro, cucurri, cursum, currere *i.q*. pedibus celeriter moveor
currus, -us i.q. vehiculum 1 generatim 2 speciatim de vehiculo bellico
cursim i.q. celeriter
cursito, -avi i.q. curro 1 de hominibus 2 de navigiis
*__cursus__, -us I *proprie de motu citato* A *prævalente motus notione* 1 generatim 2 speciatim a *de navibus* b *de fluvio* 518, 2 B *prævalente directionis notione* II *translate* A *de temporis spatio (c.gen.)* B de ordine rerum 1*c.gen.* 2 abs. ; ® cursus diurnus =officium ecclesiasticum diei Gertz S 93, 10
curto, -avi i.q. circumcido, reseco, minuo
curtus, -a, -um i.q. mutilus, truncus
curvamen, -inis i. flexio
curvitas, -tis i. flexio
curvo, -avi i.q. flecto, sinuo
curvus, -a, -um i.q. flexus
cuspis, -dis 1 proprie de anteriore gladii, teli, hastæ parte 2 vanescente sensu proprio i.q. hasta, iaculum
® **cussinus** = pulvinus Gertz M I, 296, 6
custodia, -æ I *sensu strictiore* A *i.q. actio vigilandi sive defendendi* 1 de rebus custodiendis 2 de hominibus custodiendis a *generatim* de quolibet præsidio b *speciatim i.q.* tutela B *i.q*. carcer vel locus carceralis 1 de bestiis inclusis 2 de rebus inclusis 3 de hominibus inclusis C de hominibus custodientibus II *sensu latiore* A *i.q.* conservatio B *i.q.* observatio; Gertz M: (apud fratres minores) = pars provinciæ II, 292, 10
custodio, -vi, -tum, -re i.q. observo
custos, -dis de eo qui custodit, vigilat I *generatim* A de hominibus inclusis captivisque custodiendis B de hominibus vel rebus ab aliis defendendis 1 *abs*. 2 *c.gen*.II *speciatim* A de tutore B de ecclesiæ custode i. q. \`sacrista´; Gertz M custos = præfectus custodiæ II, 321, 14
cuticula, -æ i.q. cutis (*vi deminutiva perdita*)
cutis, -is i. superficies, operimentum carnis animantium
cyathus, -i m. i.q. poculum, vasculum

cymba, -æ i. navicula, linter
® **cymbalum** = nola (campana) claustri cuius sonitu fratres convocabantur Gertz S 315, 26; *plur*. cymbala et crotala pulsare RH
® **cymiterium** *vide* cimiterium
cynicus, -a, -um i. acer maledicus :148, 5 de carmine magico
® **cythara** = cithara Gertz S

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

Vademecum in opus Saxonis et alia opera Danica compendium ex indice verborum

Hoc est tomus II (auctore Franz Blatt) operis Gesta Danorum ut appellantur; tomus II labori meo fuit fundamentum, sed necessitate coactus omnia errata atque delicta in huius temporis scriptorio facta emendavi ut spero. Notionibus modo et constructionibus servatis omnes pæne notas ad textum nonnisi exempli gratia omisi ad unumquemque locum celeriter perspiciendum; id quod in animo habebam. Angulatis uncis [ ] propria ad deliberandum digna annotavi et omni tempore cum RH signavi. Facultates mechanicae omnes magistros linguae latinae ex amatoribus in exploratores huius artis fecerunt; ob eam causam supplementa huius opusculi sequentur et nos complures et varios auctores cognoscere et legere sperabimus.

Reimer Hemmingsen
Porsevænget 5
DK-8600 Silkeborg

Ad usum

Ordo post lemmata hic est:

- Si satis est significationem simplicem afferre, divisionem non invenies.
- Quod nisi ita est, divisio notionum et constructionum est haec:
- Voces quae in duo sola capita dividendae sunt, parvis litteris (a-b etc.) dividuntur
- Secundo numeri arabici adhibentur (1 a-b; 2 a-b etc.)
- Tertio litterae maximae adhibentur (A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b etc.)

- Quarto numeri Romani adhibentur (I A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b; II identidem etc.)

Voces ordine alphabetico afferuntur ita tamen ut participia post verba, adverbia post adiectiva ponantur; ut participia et adverbia derivata esse monstretur, lemmata ista a margine maiore spatio separata sunt.
* ante lemma ostendit non omnes locos Saxonicos allatos esse;
‡ ostendit vocem ante finem sexti saeculi post Chr. natum inveniri non posse;
[ ] indicantur alia ad recensionem vel ad formas pertinentia.

Index abbreviationum

aa, bb etc. pro littera Graeca
abs. absolute
adi. adiectivus/adiective
app. apponitur
c. cum
coni. coniunctivus
consec. consecutivus
demin. deminutivus
demonstr. demonstrativus
e.g. exempli gratia
enunt. prim. /sec.
enuntia prima
enuntia secunda
f. femininum
g.c. genus commune
gr. graece
i.e. id est
imp. imperativus
i.q. idem quod (synonyma)
m. masculinum
n. neutrum
obi. obiectus
opp. opponitur
pers. persona
pos. positivus
poss. possessivus
q.v. quod vide
® id quod in Indice Saxonis non est
RH meo iure et culpa in Latinum translatum, citatum vel explicatum
sc. scilicet
sim. similia
sqq. sequentes
subi. subiectivus / subiectum
superl. superlativus
s.v. sub voce
syn. synonymon
t.t. terminus technicus
v. vide

Gertz M: Scriptores minores historiae danicae.Vol. I et II
Gertz S: Vitae sanctorum danorum Libellus I, II et III
MGH: Monumenta Germaniae Historica Scriptorum
A.M. Albertus Magnus Ausgewählte Texte Darmstadt 1981

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

D

® **dare** = facere *c.acc. c. inf.* Gertz S 224, 39; Gertz M: dare sententiam = mandare, imperare; iuncturae: dare excursum = excurrere = excursiones/incursiones facere; dare alicui intelligere = significare ; dato quod = etiamsi
dæmon, -is m.1 de gigantibus (lingua nostra `jette´) sive de quolibet spiritu malefico 2 de dis paganis (sensu christiano)
® **dalmatica** sc. vestis catholica in missa
damnatio, -nis actus damnandi, sententia iudicis vel iudicum, repudiatio 1 generatim a nude b c.gen.2 speciatim a de curiæ vel comitatus damnatione b de excommunicatione 312, 7
damno, -avi I i.q. sententiâ iudicali afficio (speciatim in comitatu et generatim) A sensu strictiore 1 nude 2 c.abl.rei B sensu latiore 1 c.acc. 2 c.acc. et dat. II i.q. coerceo III i.q. improbo, reprehendo, repudio A c. acc. B c.acc. et gen rei
  damnatus, -a, -um i. iudicali sententia affectus
damnosus, -a, -um i. damnum inferens
  damnose i. cum damno, ita ut damnum inferatur
damnum, -i 1 c. gen.obi. i.q. actio amittendi, detrimentum 2 c. gen. definitionis i.q. vitium 3 abs. vel c. gen. poss. i.q. clades, calamitas 4 c. gen. eius rei quæ vitium infert
® **dapifer =** teutonice Drost et alia vocabula teutonica afferri possunt ut coquus/signifer/vexillarius/præfectus; fortasse omnia officia continet et sine dubio proximus domino est RH.
daps, -is i.q. cibus, edulium, esca 1 sing. 2 plur. (hic illic i.q. epulæ)
dapsilitas, -tis i.q. munificentia, liberalitas; Gertz M = opulentia
datio, -nis i. actio dandi 1 abs.2 c.gen. 444, 30 fidei (de homagio vel obsequio)
dator, -is de eo qui dat
*__de__ 1 separationem indicat 2 spectat ad initium separationis vel potius ad principium mutationis i.q- ex (cf. 398, 35);de = ab 3 pro gen. partitivo a *c.pron. indefinito* b nude 4 de (causa) i.q. propter 5 indicat res et personas ad quas attinet actio verbalis vel *adi. i.q.* circa;quod attinet ad 6 indicat animantia pænâ, victoriâ, supplicio afflicta 7 locutiones variæ a *de industria i.q. sua sponte* b *de cetero i.q. in futurum;* Gertz M depost = postea, desubtus = subter indutus ex pellibusII, 272, 8;de facili = in/ex facili (subst.n. post Liv.) = facile *opp.* in difficili Georges, de novo = denuo;de futuro, de cetero = in posterum; de die = luce, de sero = vesperi, de nocte = noctu; *apud verba sentiendi saepe* de/ex/in pro abl. e.g. lætari de aliqua re : etiam Cic.;de vulnere mori *pro* causa vulneris, de licentia = suo arbitrio libero Gertz M I, 231, 16; de iure = iure, de facto = re vera
dea, -æ i. numen paganum generis feminini 150, 27
® **deambulare** = ambulare Gertz M
® **deaurare** = aurare
debacchatio, -nis i. furor, insania
debacchor, -atus sum ari i.q. sævio, furo
debello, -avi i.q. (bello) devinco, prosterno, supero
*__debeo__, -ui, -itum, -ere 1 c.acc. et dat. i.q. ab aliquo acceptum habeo, reddere habeo 2 c.inf. (*hic illic*

*plusqupf. pro impf., e.g.*313, 24) i.q. necessitate coactus sum a *pro subiecto res, fere i.q*. necesse est 12, 3 *c. negatione. i.q.* deceo b *pro subiecto* homines i.q. officium habeo (nota locum addubitatum 321, 21 salutem cociliare (*sc. si omnia naturæ ordine facta essent*) nota sensum debilitatum 53, 4 f.f.); Gertz M: debere ad futurum tempus designandum

debitus, -a, -um de iis rebus quæ alcui reddenda sunt 1 c. dat. 2 nude *vi verbali exstiincta i.q*. meritus, decens, iustus; Gertz M = idoneus

® **debite** = convenienterRH

debitum i.q. necessitas, officium 1 generatim 2 speciatim a de officio comitis b de censu; Gertz M naturæ debita i.e. terræ reddendo membra, animam remittendo caelestibus II, 395, 27; = expensum = aes alienum

debilis, -e i.q. virium expers, imbecillus, infirmus 1 adi. a nude b c. abl. 2 subst.

debilitas, -tis i.q. infirmitas, vitium 1 spectat ad corpus a generatim b speciatim de clauditate 2 spectat ad mentem

® **debiliter = ægre**

debilito, -avi 1 i.q. infirmo, debilem reddo 2 i.q. minuo: Gertz M debilitare naves inferius i.e. navem perforare ad navem deprimendam I, 269, 11.

debitor, -is 1 proprie de eo qui pecuniam vel censum debet a c.gen. b abs. 2 translate de eo qui aliquid alicui reddere debet

® **debriatus =** inebriatus, ebrius Gertz S 114, 5

® **decanus** = primus canonicorum Gertz S

® **decapitare** = caput praecidere alicui Gertz M

decas, -dis i.numerus decem hominum

***decedo**, -ssi, -ssum, -dere i.q. vita decedo, morior

decem i. numerale 1 addito alio numero 2 nude

decenter i.q. apte, convenienter, honeste 2 comp.151, 22 3 sup.532, 32

® **decertare** = ad aliquod faciendum Gertz S

® **decertare ut =** studiose operam dare "

decet, -uit i.q. convenit, congruit 2 c.obiecto 3 c.(acc.c.) inf. 4 c. ut

deceptor, -is i.q. seductor, fraudator

***decerno**, -crevi, -cretum, -cernere 1 i.q. decerto.pugno, confligo a nude b additur is cum quo pugnatur c *c.abl. instr*. 2 i.q. statuo, constituo a *c.acc.(hic illic accedit dat.)* b *c. duobus acc.* c *c.inf*. d sequitur ut

® **deciduus** = caducus, transitorius Gertz S

decretus, -a, -um i.q. fixus, constitutus

decretum, -i i.q. iussum 1 generatim a nude b c.gen. 2 speciatim de regis decreto

decerpo, -si, -tum, -ere 1 in imagine i.q. carpo 2 translate a i.q. eligo b i.q. demo, minuo

decerto, -avi 1 proprie de pugna i.q. certamen conficio a *intr*. b *trans. i.q.* decerno 2 translate de tesserarum ictu 363, 29

dêcido, -i [, *-di ita ut aliud verbum decido*RH], ere 1 proprie i.q. deorsum cado, corruo 2 translate i.q. pereo

dêcîdo, -di, sum, -dere i.q. decerno, discepto

® **decimare =** decimum occidere, novem hominibus parcere Gertz M II, 419, 7

decimus, -a, -um1 adi.2 subst. (sc. pars) i.q. vectigal frumenti; decima/æ:decimam exigere/dare; decumanus = qui pretium conductionis redimit RH

decipio, -cepi, -ceptum, -cipere i.q. fallo, cicumvenio, frustror (c.acc.)
® **declamare** = dicere, pronuntiare Gertz S
declaro, -avi 1 i.q. planum facio, prodo, expono a *c.acc.* b *c.acc. c. inf.* 2 i.q. renuntio, nuncupo 3 i.q. convoco, cogo 4 i.q. denuntio, defero
declinatio, -nis de motu deflectendi, vitandi, deviandi 1 abs. 2 c.gen.; *c.gen.definitionis*
declino, -avi 1 i.q. deflecto, viam alio flecto (intr.) 2 i.q. vito a c.acc. b nude; **declinare ad** = deverti Gertz S 268, 5
® **declinus =** inclinatus Gertz S
decoctio, -nis i. actus decoquendi; decoctio = liquor : *danice: suppe*;liquorem decoquere ; vinum decoctum (Livius);aliquid usque ad tertiam partem decoquere
® **decollare** = securi percutere alqm.
decoquo, -xi, -ctum, -quere i. magno calore liquefacio 1 c.acc. rei affectæ 2 c.acc. rei effectæ
® **decoriare** (de ? corium) :pellem eius decoriare = pellem detrahere alicui RH
decor, -is m [cf. decus] 1 i.q. gratia, nitor, venustas (sc. id quod decet) a c.gen b abs. 2 i.q. nobilitas, laus, honos
decoro, -avi i.q. augeo, orno, illustro 1 c.acc.et abl. 2 c.acc.
decorus, -a, -um i.q. pulcher, gratus, speciosus
® **decretum** = approbatio Gertz S
® **decrustatus** = crusta tecti praeditus Gertz S *suspicatus est mendum pro* `devastatus´sive `destructatus ´. 165, VI, 2
decubo, -are i.q. (in terra) iaceo
decumbo, -bui, -mbere i.q. (in terra) me colloco, prosternor
decurro, -cucurri vel curri, -cursum, -currere 1 intr. a proprie i.q. deorsum celeriter moveo (de hominibus) b de aquis mare petentibus c i.q. confugio(c.ad) d i.q. percurro e i.q. evado, mutor 2 trans. a de loco b de tempore; Gertz M decursis aliquantis annis = progrediente temporeRH c i.q. perlego
‡**decurso**, -avi i.q. ultro et citro curro, tripudio 162, 24 more scænico
decursus, -us i.q. actio aufugiendi 2 i.q. actio celeriter se movendi 3 i.q. incursio.
decus, -oris 1 i.q. pulchritudo, venustas 2 i.q. laus, honor, splendor 3 i.q. ornamentum
decusatus, -a, -um i.q. procusus (de ære exquisitâ operâ fabricato), fortasse i.q. venustas(cf. decus) 70, 30 201, 1
decutio, -ssi, -ssum, -tere i.q. deicio, violenter eripio
dedecet, -uit -ere i.q. non decet
dedecus, -oris 1 i.q. ignominia, infamia, turpitudo a c.gen. vel pron. poss. b c. gen definitionis 2 i.q. factum ignominiosum
dedicatio, -nis i.q. actio ecclesiæ dedicandæ 320, 9 320, 12
dedico, -avi 1 i.q. addico, tribuo 2 de sacra epularum præfatione 3 de consecratione ecclesiæ
® **dedignanter** = contemptim RH
dedignor, -atus sum, -ari fere i.q. omitto, neglego
dediticius, -i m. i.q. qui in fidem alicuius se dedit
deditio de actione se dedendi hostibus, traditio (in re militari) 1 c.gen vel pron. poss. 2 sine gen.
dedo, -didi, -ditum, -dere 1 abs. i.q. trado me 2 i.q. trado a c.acc.et dat. b c.acc.
deditus, -a, -um, - 1 i.q. qui se hostibus dedidit, dediticius 2 i.q. intentus, studiosus (c. dat.) a in bonam partem, speciatim 133, 23 militiæ (i.sacramento militiæ obligatus, miles) b in malam partem

deduco, -xi, -ctum, -cere proprie i.q. duco, abduco (sensu locali) a generatim b *speciatim t.t. iuridicalis* 2 translate a i.q. traho b i.q. profero, refero c i.q. redigo d i.q. alo, augeo e i.q. do, verto f i.q. ago, dego; Gertz M vitam deducere =ducere.
® **defalcare =** *proprie* falce (segetem) demetere ;*translate* detrahere, deminuere
defatigatus, -a, -um i.q. defessus
*__defectio__, -nis 1 i.q. actio deficiendi, rebellio, seditio a *c.gen.vel pron.poss.* b sine gen. 2 i.q. actio deserendi, omittendi
defector, -is i.qui ab aliquo deficit, desertor, transfuga
defectus, -us 1 abs. i.q.defectio 2 c.gen. a rei quæ parum successit b inopiæ
® **defe(oe)dare** = **foedare** (< foedus) =deformare, corrumpere;*translate* Gertz M initium regni ne defedaret = pollueret I, 420, 21
defendo, -di, -sum, -dere 1 i.q. tueor, servo a homines *c.abl. instr.*, sine abl.instr.116, 28 b res corporeas c.abl.instr. c incorporalia c.abl.instr. 2 t.t. iuridicalis 3 i.q. excuso
defensio, -nis i.q. actio defendendi, propugnatio, patrocinium 1 manu armisve a c.gen.vel pron.poss. b c. gen.obi. 2 verbis a generatim c, gen obi. b *speciatim t.t. iuridicalis c.gen poss.*
defenso, -avi i.q. tueor
defensor, -is i.q. is qui defendit, propugnatur 1 c.gen.obi. 2 nude
® **defensura** = defensio Gertz S 223, 27
defero, -tuli, -latum, -ferre 1 i.q. aufero 2 i.q. affero, apporto, adveho(*pro obi*.res corporeæ) a *c.acc, solo* b *c.dat*. c: *c.* ad d: *c.* in 3 i.q. tribuo, præsto (*pro obi* incorporalia) a *c.acc. et dat*.b *c.dat. solo* 4 i.q. nuntio, refero, indico a generatim c.acc. ; *c.acc c. inf*.b speciatim i.q. arguo, accuso; Gertz M II, 231, 8 : deferre = animum non attendere ad aliquid, neglegere, contemnere, omittere RH
defessus, -a, -um i.q. fatigatus 1 adi.2 subst.
*__deficio__, -feci, -fectum, -ficere 1 intr. a i.q. descisco, desisto :*abs. c:*. ab, *c*:.ad b i.q. degenro c *i.q.* inferior sum d i.q. non sum 2 trans. i.q. destituo, desero, non suppeto a act. b pass. (c. abl.) 3 c. inf. i.q. non possum
defectus, -a, -um nonnisi comp. i.q. deterior 1 de hominibus 2 de re
defigo, -xi, - gere 1 proprie i.q. affigo a c. acc. b c.abl. c c. gen. d c.præp. vergit in notionem ponendi 385, 12 2 translate pass. i.q.versor
definio, -vi, -tum, -re i.q. statuo, constituo, certe indico 1 c.acc. 2 c.acc.c.inf.
definitio, -nis 1 i. indicatio certa a c.gen.obi.b nude 2 i.q.præceptum, edictum (de litium cognitione) 525, 6
deflagro, -avi i.q. comburo
deflecto, -xi, -xum, -ctere i.q. alio flecto, verto 1 proprie 2 translate 24, 21
defleo, -vi, -tum, -re 1 i.q. fleo 2 i.q. lamentor a c.acc. b c.acc. c. inf.
deflexus, -us 1 de actione itineris flectendi, flexio 2 i.q. mutatio
defluo, -xi, -xum, -ere 1 de aqua i.q. fluo 2 i.q. convenio 3 i.q. pereo
defodio, -di, -ssum, -dere 1 i.q. condo, recondo 2 i.q. fodio, fodiendo facio
® **deforis** = extrinsecus Gertz S 107, 22
deformis, -e 1 proprie i.q. corpore distortus 2 translate i.q. turpis, infamis a de hominibus b de rebus c. abl.sive sine abl., c.inf.
deformiter i.q. cum dedecore, turpiter, fæde fere i.q. impudenter 490, 7
deformitas, -tis 1 i.q.forma prava, aspectus deformis a c. gen.b nude 2 i.q. turpitudo, dedecus a c.gen. b

nude
defossio, -nis i.q. actio defodiendi, recondendi
defundo, -di, -sum, -ndere i.q. effundo 1 generatim 2 speciatim in libatione
defungor, -ctus sum, -gi 1 i.q. perfungor, privor (c. abl.) 2 i.q. morior a c.abl. b nude
defunctus, -a, -um i.q. mortuus
degener, -is i.q. qui a virtute maiorum recedit
degenero, -avi 1 i.q. degener fio, deficio 2 impersonaliter
degeneratus, -a, -um i.q. dehonestatus
dego, -ere i.q. ago, vivo 1 c.obi. 2 abs.; = esse, manere Gertz S 268, 8
degusto, -avi.q. (gustando) experior (nonnisi translate)
dehinc i.q. deinde(spectat ad tempus præteritum)
dehonestamentum, -i i.q. contumelia, turpitudo
® **dehortari** = dissvadere
deicio 1 proprie i.q. deorsum iacio 2 i.q. demitto 3 translate i.q. frango; Gertz S 109, 17 deiciendo levare
deiectus, -a, -um 1 i.q. humilis, tenuis a subst. b adi.2 i.q. perturbatus, animo abiectus
deiectio, -nis i.q. demolitio
deinceps i.q. deinde, ab eo tempore, in futurum
***deinde** 1 de spatio i.q. ab eo loco 2 de tempore i.q. postea, exinde, tum;ponitur cum primo loco e, g.48, 18 tum secundo 33, 7 3 in enumeratione 4 i.q. proinde; = propterea Gertz S 193, 4
deintus i.q. intra; = ex interiore parte Gertz S 107, 23
® **deipara** (gr. theotokos, < deus et pario: cognomen virginis Mariae quae deum peperit RH, Gertz M II, 345, 7
deitas, -tis i.q. deus, numen; = divinitas, dei essentia Gertz S 86, 20
delabor, -psus sum, -bi 1 i.q. decido, devolvor, deorsum labor 2 i.q.pervenio 3 i.q. desilio a c.abl.b sine abl.4 i.q. decedo5 i.q. elabor, effugio
delatio, -nis i.q.actio deferendi, denuntiandi, indicium deferendi
delator-is i.q. qui indicium defert
delectamen Gertz M/Saxo:**delectamentum**, -i i.q. delectatio, gaudium
delectatio, -nis i.q. gaudium, oblectatio
delecto, -avi i.q. delectatione afficio 1 active a abs. b c.acc.2 pass, c. abl.
delectatus, -a, -um i.q. lætus(c.abl.)
delectus, -us i.q. electio, actio eligendi 1generatim a sine gen.b c.gen.subi. c *c.gen. obi*. 2 speciatim de electione a: regis b: pontificis c: clericorum d: tutorum reguli
delego, -avi 1 i.q. committo, trado 2 i.q. mitto (publici negotii causa) ; = constituere Gertz S 90, 20
delenimentum i.q. blandimentum 1c.gen. 2 nude
delenio, -ivi, -itum, -ire 1*pro obi*. homines i.q. placo, permulco a c.abl.instr. b sine abl. 2 *pro obi* incorporalia i.q. lenio a c. abl. instr. b sine abl.
deleo, -evi, -etum, -ere : pro obi.homines i.q. opprimo 1 c. abl.instr. 2 sine abl. instr.
deliberatio, -nis i.q. actio deliberandi, perpendendi 1 c.gen.2 nude
delibero, -avi i.q. perpendo(nusquam i.q. libero); c.quæstione disiunctiva 511, 19
delibo, -avi i.q. degusto 1 proprie2 translate 107, 20
delibutus, -a, -um i.q. imbutus
delicatus, -a, -um 1 i.q. tener, subtilis 2 i.q. luxuriosus, mollis

deliciæ, -arum i.q. oblectamenta 1c. gen.vel pron.poss. 2sine gen.
deliciosus, -a, -um i.q. voluptarius, luxuriosus; Gertz M: **deliciose** adv.
deligo, -legi, -lectum, -ligere i.q.lego, eligo, opto 1 c.acc.a homines b res2 c.inf. 3 c. quæstione disiunctiva
delectus, -a, -um 1 *adi. i.q.* optimus, egregius 2 *subst.* de militibus maxime idoneus
delinquo, -qui, -ctum, -nquere i.q. erro, pecco
delinquens, -tis i.q. qui delictum commisit
delictum, -i i.q. peccatum, culpa 1 c.gen. vel pron poss. 2 sine gen.
® **delinire** = delenire, mitigare Gertz S 381, 12
deliramentum, -i i.q. ineptiæ, amentia1 c.gen. 2 sine gen.
delirans, -tis i.q. amens, cæcus
delirus, -a, -um i.q. amens, demens
‡**deliteo**, ere i.q. lateo
delitesco, -ui, -escere i.q. me abdo, lateo
delphinus, -i m. i. animal marinum
delubrum, -i de templo paganorum 261, 34
deludo, -si, -sum, -dere i.q. fallo 1 c.abl. 2 sine abl.
demando, -avi i.q. mando; iubere = mandata dare alicui Gertz S 104, 14
demens, -tis i.q. amens, mente captus
® **dementatus** sc. per ebrietatem Gertz M II, 272, 22
dementia, -æ de eius condicione qui mente captus est 1 c. gen. vel pron. poss.2 sine gen.
dementio, -vi, -tum, -re i.q. insanio, amens sum
demereor, -itus sum, -eri 1 i.q. mereor 2 i.q. immeritum, indignum me facio, fere i.q. amitto
demergo, -si, -sum, -gere i.q. submergo
® **demerita** plur.n.= male facta Gertz M II, 119, 8
demeto, -ssui, -ssum, -tere 1 proprie i.q. metendo deseco 2 in imagine i.q, abscido
deminuo v. **diminuo**
deminutio v. **diminutio**
demitto, -si, -ssum, -ttere i.q. deorsum mitto, defero, summitto ; *pass.* in genua procumbo, genibus nitor
demissus, -a, -um 1 proprie a i.q. pronus b i.q. deorsum versus, summissus 2 translate i.q. oppressus, depressus, humilis
demisse i.q. summisse, humiliter
demo, -psi, -ptum, -ere i.q. adimo, tollo 1 c.acc. et dat. 2 c. acc. solo
demolior, -itus sum, -ri 1 pro obi res corporeæ i.q.diruo, destruo a *c.abl.instr*. b sine abl. 2 pro obi. incorporalia i.q. exstinguo a c.abl. instr. b sine abl.
® **demoniacus** = a demonio obsessus GertzS 274, 12
demonstro, -avi i.q. monstro, ostendo 1 proprie a *c.acc.* b *c.acc. c. inf.* 2 translate i.q. verbis monstro
demorior, -tuus sum, -i i.q. morior
demoror, -atus sum, -ari i.q. moror; = extrahere Gertz S 99, 15; Gertz M II, 311, 17 = versor
demulceo, -si, -ctum, -ere i.q. permulceo, mitigo
***demum** i.q. tandem, denique, postremo a alii particulæ postponitur b particulæ cum ante ponitur c particulæ apponitur d nude 2 i.q. dumtaxat, tantum 3 *vi debilitata i.q.*omnino, in universum
demutilo, -avi i.q. mutilo, detrunco, privo

denarius, -i m. de nummorum genere (danice `penning´)
denego, -avi i.q. nego 1 *c.acc.et dat.* 2 *c.acc. c. inf.*
® **denigrare** = nigro colore inficere Gertz M I, 87, 29
deni, -æ, -a i.q. decem 1 sensu distributivo 2 sine sensu distributivo 72, 31
denique 1 i.q. postremo a nude (primo loco ponitur) b in enumeratione 2 i.q. demum 3 i.q. omnino; Gertz M denique *pro* nam e.g. II, 187, 6
® **denominare** = nominare; = constituere Gertz M II, 35, 20
denoto, -avi 1 i.q manu significo, digito monstro 2 i.q. eligo, duco 3 i.q.observo c.acc. c. inf. 4 describo 5 fere i.q. interpretor, vaticinor; Gertz M denotare = aliquem afficere ignominia
dens, -tis de animalium instrumentis mandendi; ad cognomen explicandum 207, 2 (Hyldetan)
densitas, -tis i.q. spissitudo;= frequentia Gertz S 83, 15
denso, -avi 1 i.q. densum, spissiorem facio, formo 2 i.q vestio
densus, -a, -um i.q spissus1 adi 2 subst.
® **denudare** periphrastice i.q. solvere A.M. de homine: intellectus denudat a sensibus
denuntiatio, -nis i.q. actio denuntiandi, indicendi 1 c.gen poss. 2 c.gen obi.
denuntio, -avi 1generatim i.q. nuntiando sollemniter declaro, definio(notione minitandi sæpe subeunte) patefacio a c.acc. b *c.acc c.inf*. 2 *speciatim et technice* a in re militari (Gertz S = nuntios mittere 111, 15 b in re iudicali
*__denuo__ de rebus restituendis renovandisque i.q. de integro, de novo, iterum
denupta, -æ i.q. nupta (c. dat.)
® **deornare** Gertz M = deformare, depravare I, 482, v.10
® **deortari** = **dehortari**
depasco, -vi, -stum, -scere i.q. devoro 2 translate
® **depauperare** = ad inopiam redigere
depecto, -xi, -xum, -ctere i.q. diligenter pecto
depello, -puli, -pulsum, -pellere 1 proprie i.q. de superiore loco moveo, amoveo 2 sensu latiore a aliquid arceo, prohibeo b alicuius mentem amoveo
dependeo, -i, -ere i.q. deorsum pendeo
dependo, -di, -sum, -dere 1 i.q. solvo 2 i.q. facio
depensus, -a, -um i qui ab aliqua re dependet
depereo, -ire 1 i.q morior (de hominibus)2 i.q. amittor, demor (de rebus)
® **depigrare** Gertz *proposuit pro* **denigrare** : depigrare = mollire, (re)laxare
depingo, -nxi, -ctum, -ngere i.q. pingo, colore effingo.
deploro, -avi i.q. defleo, lugeo, conqueror 1 c..acc. 2 c.duobus acc.
*__depono__, -sui, -situm, -nere 1 strictiore sensu (locali) a i.q. deorsum pono, demitto b i.q. colloco c i.q. exuo (de vestimentis) 2 latiore sensu i.q. omitto (*opp.*. retineo) a generatim b spciatim de dignitate, magistratu, titulis exeundis, abdicandis, amittendis; = humare Gertz S 202, 5; Gertz M deponere = in iudicio verbis exprimere II, 254, 11 RH
depositum, -i i. res deposita c.gen.; speciatim de pecunia 345, 29; Gertz M II, 299, 17 :tabula antiqua et iam deposita ;RH = ut ecclesia eam conservaret, Gertz M : = iam reiecta quia contemnenda sit
depopulor, -atus sum, -ari i. vasto, prædor; Gertz M *etiam active*:depopulare
deportatio, -nis i. actus deportandi
deporto, -avi i.q. aufero, amoveo, deduco; Gertz M iussa deportare = iussa deferre regi danico

deposco, -poposci, -poscere i.q. posco, peto, exigo 1 generatim a c.acc. b *c.duobus acc.* c *c. acc. et dat.* d *c.acc. et* ab e *c.acc. et* ex f *c. acc. c. inf.* g *c.coniunctivo* 512, 26 2 speciatim a in matrimonium b in pugnam ; Gertz S = orare 21, 7, =postulare 119, 6
depositio, -nis i. actio ponendi 10, 25 regni (sc. abdicatio) 516, 10 supellectilis (sc. donatio);= humatio Gertz S 71, 9
deprecor, -atus sum, -ari 1 i.q. precando alquid avertere conor, deflecto 2 i.q. (valde) precor, exoro, rogo a *c.acc.* b *c.duobus acc.* c *c.acc c. inf.* d abs.i.q. oro (*sensu ecclesiastico)* e *c*. ne
® **depre(ae)dari** = omnem regionem depraedari Georges ; Gertz M = furtum alicui facere in domo eius
® **depredicare** Gertz M **= praedicare**, laudibus efferre
deprehendo, -di, -sum, -dere 1 i.q.capio eos qui clam agunt 2 i.q. patefacio, detego 3 i.q. invenio 4 i.q. comprendo oculis vel auribus, intellego a c. acc. b c. acc c. inf.
deprehensio, -nis i.q. notitia, actio deprehendii(v.deprehendo 4)
deprendo, -di, -sum, -dere 1 in versu 113, 1 131, 3 2 *in oratione soluta* (c. verbo posse)140, 13
deprimo, -pressi, -pressum, -primere 1 proprie i.q. deorsum premo, demergo 2 translate i.q. opprimo, prohibeo
depromo, -psi, -ptum, -ere i.q. offero, præbeo; = dicere Gertz S 114, 1, = proponere, describere 100, 9, = proferre 161, 18
depropero, -avi i.curro, festino, propero 1 c.inf. 2 c. indicatione loci
depulsio, -nis i.q. expulsio, exactio, exsilium
deputo, -avi 1 i.q. ascribo, attribuo a c. acc. et dat.b c.inf. et dat. 2 i.q. destino, assigno. e maiore numero deligo
derelinquo, -qui, -ctum, -nquere i.q. moriens relinquo
derisio, -nis i.q. despectio, ludibrium, actio deridendi
derisor, -is de eo qui deridet, deludit
® **derisorius**, -a, -um/**derisorie** adv. = quod ludibrio est RH Gertz M
derisus, -us i.actio deridendi, ludibrio habendi
derivo, -avi (de origine) i.q. deduco, traho
derogo, -avi (c. dat.) i.q. detrecto, deminuo, noceo(c.acc.); fidem derogare Gertz S 194, 23
desævio, -i, -tum, -re i.q. vehementer sævio, furo
descendo, -di, -sum, -dere 1 proprie de motu deorsum venientis, degredientis, e superiore loco in inferiorem se moventis a abs. b c.abl. c *additur* quo 2 translate a i.q. prodeo, venio b i.q. me demitto, humilior c *i.q.* originem traho, orior, exeo d *i.q.* propagor
descensus, -us i.q. motus proclivis, submersio
descisco, -vi, -tum, -scere 1 proprie i.q. deficio, ducem desero 2 i.q. me abalieno, alienus sum, degenero
describo, -psi, -ptum, -bere 1 prorie i.q. formam depingo, scribo 2 translate i.q.assigno, definio, determino; = narrare Gertz S 96, 18
descriptio, -nis i.q. actio litteris exponendi
deseco, -ui, -tum, -are i.q. secando seiungo, amputo
***desero**, -ui, -tum, -ere i.q. destituo, neglego, relinquo 1 c. alicuius officii violatione 2 debilitato officii sensu a *pro subi*. homines b *pro subi.* res
desertus, , -a, -um 1 i.q. inhabitabilis, solus, relictus 2 i.q. orbus, privus
desertum i. regio inhabitabilis, humanâ cultâ vacua 1 c.gen. 2 nude
desertio, -nis 1 i.q. actio deserendi, discedendi, relinquendi (subest notio officii violandi) a c.gen. b abs.

fere i.q. proditio 2 i.q. status vel condicio rei desertæ
desertor, -is 1 proprie i.q. perfuga, transfuga a abs.b c. gen. 2 translate a de eo qui a vera religione deficit 262, 6 279, 36 309, 28 b de eo qui relinquit 309, 28 nuptæ
deservio, -vi, -tum, -re i.q. servio, ministro
deses, -idis i.q. otiosus, iners
desiderium, -i i.q.cupido, libido, voluntas
desidero, -avi i.q. cupio, opto, volo 1 c.acc. 2 c. inf. 3 c.acc.c. inf.
*__desidia__, -æ i.q. inertia, otium; = incuria Gertz S 163, II, 10
desidiosus, -a, -um i.q. desidiæ deditus, iners, otiosus
desido, -ere de motu quo res vel homo e superiore loco ad inferiorem fertur, sæpe i.q. delabor, decido, concido
designo, -avi 1 de hominibus denotandis, eligendis 2 de locis distinguendis, assignandis 3 i.q. nomino
  designatus, -a, -um i.q. supra memoratus, supradictus
desilio, -ii vel, -ui vel, -ivi, -ire i. de superiore loco salio 1 c.abl. b sine abl.
desino, -i, -tum, -nere i.q. cesso1 *pro subi.* persona a nude b c.inf. 2 *pro subi*. res
desipientia, -æ i.q. dementia, amentia
desipio, -ere i. amens sum
desisto, -stiti, -sistere 1 i.q. cesso, desino b c.abl. 2 i.q descisco, differo
desorbeo, -ui, -ere i.q. absorbo, deglutio
desperatio, -nis i.q. actus desperandi, defectus spei 1 generatim a abs.b c.gen rei 2 speciatim de ægrotis a abs. b c.gen.
despero, -avi 1 trans. i.q. spe deiectus omitto a *pro obi*. res b *pro obi persona* 2 intrans. a sine spe sum b: *c*.de 480, 38; desperatus de vita = de cuius vita desperatur Gertz S 402, 32; desperatus = desperans
  desperate i.q. cum desperatione
despicabilis, -e i.q. vilis, despiciendus
despicio, -spexi, -spectum, -spicere 1 proprie i.q. conspicio 2 transalate i.q. contemno
despicor, -atus sum, -ari i.q. contemno
despondeo, -di, -sum, -dere i.q. spondeo, promitto(nuptiarum causa) 1 de patre (c. dat. generi) 2 de eo qui mulierem in matrimonium ducturus est 19, 5
desponsio, -nis i.q. sponsio nuptiarum
desponso, -avi i.q. ad matrimonium despondeo (de fratre);desponsare (sibi) aliquam (*nonnisi* vir)
destino, -avi 1 i.q. attribuo, decerno, deputo (*c.dat. rei* [personæ] *et acc. personæ* [rei]a generatim b speciatim de puella despondenda 2 i.q. constituo, decerno, statuo a c. inf. b abs. 3 i.q. in animo habeo 4 i. q.designo, declaro, eligo a generatim b speciatim de antistite eligendo 5 i.q. visu impeto, persequor 6 i.q. mitto, dirigo; Gertz M destinare = mittere; iuncturae destinare aliquem periculo = aliquem periculo obicere; destinare aliquid effectui = destinare aliquid ad efficiendum;destinare preduces navibus (predux/ praedux = dux maris, teutonice : der Lotse
  destinatus, -a, -um i.q. certus, in animo propositus, definitus
destituo, -i, -tum, -ere 1 i.q. relinquo, desero, deficio a active b pass.2 i.q. privo, orbo (c. abl.) a pass.b active
*__destringo__, -nxi, -ctum, -ngere 1 proprie de armis e vagina promendis, nudandis 2 in imagine
  destrictus, -a, -um i.q. severus
® **destricte** severe

[**destruo**, -xi, -ctum, -ere *vide* **destituo**]® destruere = demoliri Gertz S 309, 21 RH.; destruere = refutare, repudiare Gertz M II, 421, 15
desudo, -avi i.q. valde laboro
desuetudo [dissuetudo bis legitur] i.q.insolentia, desidia
*__desum, -__fui, -esse I de inopia A abs. i.q. desideror 1 pro subi. res 2 pro subi. hominesB c. abl. C c.dat. i.q. non præsto sum (fere semper antecedit negatio)1 pro subi. res 2 pro subi. homines II de neglegentia, defectione A c.dat. i.q. desero c.acc. B c. in i.q. consentio c.dat.
desuper significat motum in locum inferiorem
detego, -xi, -ctum, -gere nudo, patefacio, prodo1 pro obi. corporalia a generatim b speciatim i.q. destringo 2 pro obi. incorporalia 3 c. quæstione indirecta
® **detentor** late (< detineo) = qui iniuste aliquid detinetRH
detergeo, -si, -sum, -gere i.q. tergendo demo, aufero 1 proprie 2 translate 48, 2
deterior, -ius i.q. vilis
® **deterioratio** (< deterioro = deterius facere) actio deterius faciendi RH
® **determinare** = (concilium) in certam diem indicereRH, Gertz M I, 130, 29 ;de aliqua poena alicui determinare
deterreo, -ui, -itum, -ere i.q. terrendo retineo, prohibeo
detestabilis, -e i.q.abominabilis, detestandus, exsecrabilis
detestatio, -nis i.q. exsecratio, odium, aspernatio
detestor, -atus sum, -ari i.q, aspernor
detineo, -tinui, -tentum, -tinere i.q. retineo, moror
detorqueo, -si, -tum, -quere 1 i.q. torquendo deorsum flecto, deflecto 2 i.q. devolvo (de flumine) 3 i.q. emitto, iacio
detorreo, -rrui, -stum, -rrere de potione temperanda i.q. destillo237, 5: detosto liquore; liquorem detorreo
detractio, -nis i.q. actio detrahendi, detrectatio, maledictio
detracto (v. **detrecto**) = reprehendere, *fortius* vituperare, Gertz M dominium detractantes = recedentes a dominio Danorum I, 362, 27
detractor de eo qui detrahit, nocet
*__detraho__, -xi, -ctum, -here I proprie A i.q. deorsum traho (notio localis nondum evanuit B i.q. aufero, trahendo averto1 pro obi.corporalia a *c.acc. et dat.* b sine dat. 2 pro obi.incorporalia a *c.acc. et dat.* b *c. acc. et* ex II translate A i.q. exstinguo, tollo B i.q. noceo C i.q. detrecto, nego
detrecto, -avi i.q. recuso 1 c.abl.causæ 2 sine abl.
detrimentum, -i i.q. damnum, amissio 1 c.gen. obi. 2 c. gen. poss. 3 nude
detrudo, -si, -sum, -dere 1 i.q.avello, trudendo removeo 2 i.q.deduco
® **detruncare** e.g. caput pedesque detruncare (< truncus (arboris))
® **detumescere** = evanescere E.g. detumescunt odia (Petronius)RH
deturbo, -avi 1 i.q.terreo 2 i.q. depello a sine abl. b c.abl. c c. ab 3 i.q. disturbo ; deturbare a finibus Anglorum = exigere Gertz M II, 404, 5
® **deturpare** = sordescere Gertz M I, 296, 7 < sordes/squalor
*__deus__ 1 de diis paganorum a c.nomine dei b sine nomine dei 2 de deo Christianorum
deveho, -xi, -ctum, -here 1 i.q. abduco a homines b res 2 i.q. vehor
devenio, -i, -tum, -ire i.q. pervenio, venio

devergo, -ere i.q. vergo, specto (de senectute)
deversor v.**diversor**
deverticulum v. **diverticulum**
deverto v.**diverto**
devexus, -a, -um i.q. declivis
devictio i.q. actio devincendi, superatio
devincio, -xi, -ctum, -cire 1 i.q. astringo, obligo 2 i.q. addo
devinco, -ci, -ctum, -ncere i.q. supero, vinco 1 c.abl.a proprie b translate 2 sine abl.
® **devio**, -avi, -atum, -are = a via deverto *etiam* de via decedereRH Gertz M II, 388, 7 ;c.acc.deviare aliquem = aliquem a (via) Londonia mittens
devito, -avi i.q. evito, effugio
devius, -a, -um 1 adi. a i.q. avius, a recta via flectens b i.q. peccans 2 subst.n. a sing. i.q. via a recta via flectens b plur. proprie de locis desertis
devoco, -avi 1 i.q. voco 2 i.q. revoco
devolvo, -vi, -utum, -vere 1 i.q. deorsum volvo, deicio 2 i.q. ago, dego 3 pass. i.q. incido, adducor
devoro, -avi i.q. manduco, voro
devotio, -nis i.q. pietas, pius mentis adversus deos habitus
devoveo, -vi, -tum, -vere 1 i.q. do, dedo, profundo 2 i.q. abominor
devotus, -a, -um i.q. fovens, deditus ; Gertz M adv. devote
***dexter**, -ra, -rum vel, -era, -erum i.q. de altera vel corporis vel aciei parte (*opp.* lævus) 1 adi. 2 subst. i. q. manus dextra (*opp.* læva, sinistra)
® **dextrarius** = equus maior et thorace ferreo munitus ad belli usum paratus Gertz S 432, 9
dextrorsum i.q. ad dextram versus
diaconus, -i i. clericus inferioris gradus; = episcopi minister, qui in sacra liturgia evangelium recitat; diaconus cardinalis, qui in urbe Romana alicui ex diaconiis i.e. domibus hospitalibus, oratoriis adiunctis ecclesiae Romanae praeest; ceteri cardinales Romani sunt presbyteri cardinales
diaconatus, -us i.q. munus diaconi
diadema, -tis de insigni regio
dialis, -e i.q. unius diei
® **diatim** = diem de die RH
dicio 1 i.q. potestas a sæcularis b ecclesiastica 2 *fere i.q.* lex, ius
dico, -avi i.q. dedico, consecro
***dico**, -xi, -ctum, -cere 1 i.q. aio, verba profero a abs. b *c. acc.* c *c. acc c. inf*. d c.sententia interrogativa 2 i.q. commemoro 3 i.q. appello, *c. duobus acc*. 4 i.q. statuo, constituo 5 i.q. credo 78, 5
dicenda, orum fere i.q. narratio
® **dictamen** = stilus
***dictum** i.q. verbum, vox
dictio, -nis i. actio dicendi, defendendi
dicto, -avi, - 1 i.q. constituo, statuo 2 i.q. scribo; Gertz M dictare = proferre RH
***dies** m. et f. 1 de certo temporis spatio (plur. sæpe i.q. tempus e.g. 57, 8 204, 32)a m. 50, 7 b f. 55, 28 2 i.q. lux (tempus quod sole illustratur) 3 i.q. vita 4 i.q. tempus 410, 18 ;dies Cinerum (Memento quia pulvis es et in pulverem reverteris)
® **dieta** = iter unius diei, diaeta = victus etc.RH

differentia, -æ i.q. diversitas, varietas, condicio ab alia condicione differens 181, 8
differo (distuli, -dilatum), differre 1 i.q. in aliud tempus transfero a abs. b *c.acc.*c *c.inf.* 2 i.q. disto, discrepo
® **diffibulare se** = fibulam solvere et vestimento detrahere Gertz S 427, 7
*__difficilis__, -e 1 de rebus i.q. non facilis, laboriosus, operosus a c.abl. b *additur supinum* c abs.2 de hominibus i.q. asper, immitis
  difficile i.q. difficulter 9, 29
  difficilia, -um i.q. difficiles
  difficulter i.q. cum difficultate
difficultas, -tis i.q. labor, negotium 1 c.gen. 2 nude
diffidentia, -æ i.q. actio diffidendi c. gen. obi.
diffido, -sus sum, -dere i.q. non fido 1 c. dat. 2 c. inf.; Gertz M II, 115, 8 = fidem contumaciter violare
diffidens, -tis i.q. non fidens, fiduciam non habens
diffindo, -di, -ssum, -ndere i.q. cum impetu disseco, findo 1 homines 2 res
® **diffinire** Gertz S *vide* definio; **diffinitivus** = ultimus II, 250, 3, **diffinitor =** definitor > Ducange: definitores appellantur novem superiores electi tempore capituli generalis penes quos præcipua est totius capituli potestas sive ad electiones superiorum sive ad statuenda et definienda quæcunque monasticam spectant disciplinam (de fratribus minoribus)II, 316, 12
® **diffisus** vitæ suæ = desperans de v.s.
diffluo, -xi, -ere 1 i.q. discedo 2 i.q. degenero, tabesco
diffugio, -i, -itum, -gere i.q. aufugio
diffugium, -i 1 i.q. fuga in diversas partes facta 2 i.q. facultas aufugiendi, effugium
diffundo, -di, -sum, -ndere i.q. dilato 2 i.q. spargo, dispergo, effundo
  diffusus, -a, -um 1 i.q. laxus, latus 2 i.q. incertus, mobilis, inconstans ; Gertz M = copiosius adv.
diffusio i.q. amplitudo, spatium
digeries, -i i.q actio cibi digerendi
digero, -ssi, -stum, -rere 1 i.q. dispono, distribuo, ordino 2 i.q. æstimo 3 i.q. expono, narro
digitus, -i de membro manus
® **dignanter** = ut dignum est; *etiam* pro merito
dignatio, -nis i.q. favor, gratia, veneratio (sensu activo); Gertz M : dignitatio tua = tu qua es dignitate
*__dignitas__, -tis de honestate qua aliquis vel aliquid fruitut i.q. decus, nobilitas, honor 1de hominibus a *c. gen vel pron.poss.* b c. adi c nude 2 de rebus
dignor, -atus sum, -ari i.q. dignum habeo 1 *c.acc. et abl*.a homines b res 2 c. inf.
dignosco, -vi, -scere 1 i.q. agnosco, cognosco 2 i.q. video, intellego
dignus, -a, -um i.q. qui aliquid meritur, cui aliquid debetur 1 de hominibus a *c.abl*. b *c. setentia relativa* c: *c*. ut d: *c. inf.* 2 de rebus a c. abl. b c. sententia relativa c *c. gen*. d *abs. fere i.q.* conveniens, iustus
  digne 1 i.q. ut dignum est, iure, convenienter 2 i.q. ut decet, satis
digredior, -ssus sum, -di i.q. discedo, abeo
digressio, -nis 1 proprie i.q. actio vel facultas abeundi, discessus 2 translate i.q. excursus (t.t. rhetoricus); Gertz S 443, 9 = desertio a re ? RH
digressus, -us 1 proprie i.q. discessus 2 translate i.q. excursus, digressio a proposito (t.t. rhet.)
® **diiudicare** = iudicare; = constituere Gertz S 97, 24
dilabor, - psus sum, -bi i.q. aufugio, effugio 2 i.q. evanesco

® **dilapidare** = dissipare Gertz S 320, 10 RH
® **dilapidatio** *etiam* = **direptio**
dilapsio, -nis de militum actione deserendi 535, 5
dilatio, -nis i.q. actio differendi, mora 1 c. gen 2 nude
dilato, -avi i.q.augeo
dilectio, -nis i.q. amor 1 c.gen.obi. 2 c.adi.
diligens, -tis i.q. accuratus, sedulus
diligenter i.q. cum cura, accurate
diligentia, -æ i.q. cura 1 c.gen. 2 sine gen.;= reverentia Gertz S 195, 5
diligo, , -lexi, -lectum, -ligere i.q. amo
® **dilucesso = dilucesco** inchoative < diluceo
*__diluculum__, -i i.q. prima diei lux
diluo, -i, -tum, - ere 1 proprie i.q. lavo, madefacio 2 translate i.q. purgo; se purgare a reatu Gertz S 23, v. 57
diluvalis, -e i. quod diluvii est
dimensio, -nis i.q. mensura
dimicatio, -nis i.q. duellium, pugna
*__dimico__, -avi i.q armis pugno 1 abs. 2 c.abl. instr. 3 c.præp.
dimidius, -a, -um adi. i.q. dimidiatus, in duas partes divisus 2 subst. i.q. dimidia pars
diminuo, -i, -tum, -ere i.q. minores facio
diminutio, -nis i.q. iactura, detrimentum
dimissio, -nis i.q. emissio, liberatio
® **dimissoriæ litteræ** = syngraphus Plautus (Georges) = commendaticiæ litteræ
*__dimitto__, -si, -ssum, -ttere I i.q. a me mitto, abire sino vel iubeo A homines 1 c. obi. a *accedit* ad b *accedit* in 2 *c.duobus acc*. B de armatis exauctorandis, domum mittendis II i.q. relinquo, sino; = relegare Gertz S 109, 11; = omittere, = condonare (= ignoscere); = permittere
dinosco v.**dignosco**
® **diocesanus** = episcopus de cuius diocese agitur Gertz M
diota, -æ i.q. dolium, vas (vox Horatiana)
directio, -nis de actione telum dirigendi *nonnisi* 274, 28; Gertz M = præcepta *n.*
diremptio, -nis 1 i.q. separatio 2 i.q. actio rescindendi, rescissio
direptio i.q.actio diripiendi
dirigo, -rexi, -rectum, -rigere i.q. tendo, mitto a homines b res
directus, -a, -um i.q. rectus
dirimo, -emi, -emptum, -imere 1 i.q. disiungo 2 i.q. solvo, interrumpo, abrumpo
diripio, -ripui, -reptum, -ripere 1 i.q. rapio, adimo, aufero 2 i.q.vexo, vasto
dirumpo, -pi, -ptum, -mpere i.q. rumpo, frango
diruo, -i, -tum, -ere i.q. everto, destruo
dirus, -a, -um i.q. atrox, malum secum ferens
Dis, -tis de deo inferorum (lingua nostra `hel´[apud inferos RH])
discalceatus, -a, -um i.q. sine calceis, nudatus pedes 260, 27
*__discedo__, -ssi, -ssum, -dere i.q. abeo 1 de hominibus a abs. b c.abl. c c. ab ;vanescente sensu motionis fere i.q. desisto, recedo d *c*. ad 2 de pontificio 370, 19 a familia

disceptatio, -nis i.q. altercatio, verborum certamen 104, 14 114, 15 116, 11
discerno, -crevi, -cretum, -cernere 1 i.q. disiungo, dirimo (sensu locali) 2 i.q. separo, divido 3 i.q.video a: oculis b: mente 4 i.q. discepto (*c. quæstione indirecta*)
discretus, -a, -um i.q. separatus, proprius, suus
discerpo, -si, -tum, -ere i.q. dilanio
discessio, -nis i.q. actio discedendi, discessus 1 genratim a *c.gen*. b abs.2 speciatim de militibus exauctorandis
***discessus**, -us i.q. actio abeundi, discedendi 1 hominum b rerum; = mors Gertz S
discidium i.q. discordia, dissidium
discindo-di, -ssum, -ndere i.q. rescindo, frango, lanio
discingo, -xi, -ctum, -gere i.q. circumamicio, vestio
disciplina, -æ 1 i.q.doctrina, scientia a c. gen.obi. b sine gen.obi. 2 i.q. ordo, regula a generatim b speciatim de religione christiana
discipulus, -i de eo qui discit; discipulus Christi = martyr Gertz S
® **discisio = divisio** legum in capita
disco, -didici, -discere 1 i.q.doceor, alicuius rei scientiam haurio a abs. b c. obi. c *c. inf.* d *c.acc.c. inf.* e *c. quæstione indirecta* 2 i.q. cognosco, comperio a c.abl. b *c. duobus acc*. c *c.acc.c.inf*.d *c.quæstione indirecta* e *c*. quod
discolor, -is proprie i.q. qui est coloris diversi 2 translate i.q. aversus, alienus 157, 5
® **discooperire** = quod opertum erat detegere Gertz S > RH
discordia, -æ i.q. dissensio, inimicitiæ, simultas
discors, -dis 1 i.q. dissentiens 2 i.q. dissimilis, diversus, contrarius
® **discredere** = fidem negare Gertz S 444, 50, v 5
discrepo, -avi i.q. non convenio, dissimilis sum
discretio, -nis i.q. facultas, indoles, virtus distinguendi
® **discretus discretorum** Gertz M :dicreti vocabantur fratres minores...ad provinciale capitulum missi; discretus discretorum eligebatur ad generale capitulum mittendus II, 312, 7 nota
discrimen, -inis 1 i.q. intervallum 2 i.q.diversitas, dissimilitudo a c.gen.b nude 3 i.q. periculum (vergit in notionem interitus a c.gen.obi.b c.gen.poss. c nude 4 fere i.q. decertatio, pugna; discrimen capillis imponere Gertz S 360, 6 = capillos pectere, comam nectere RH.
discrimino, -avi i.q. dirimo, secerno
discriptus, -us i.q. descriptio
discubitus, -us i.q. locus discumbendi, sedes (in clientelâ discubitûs locus ordinem significat)
discumbo, -bui., -bitum, -mbere i.q. mensæ accumbo
discurro, -ri, -sum, -rere i.q. in varias partes curro 1 de animantibus 2 de rivulis 3 metonym. 404, 33 de poculis
discursim i.q. huc illuc
discursus, -us i.q. actio discurrendi;discursus verborum Gertz S 316, 10 = altercatio RH
discus, -i i.q.lanx, patina 174, 17
discutio, -ssi, -ssum, -tere 1 i.q. disicio 2 i.q. removeo, tollo 3 i.q.fini*o*[RH], aufero a c.acc.et abl. b sine abl. ; = inquirere, exanimare Gertz S 95, 9
® **disenteria** (dissinteria) *vide* **dysenteria**
disertus, -a, -um i.q. facundus 1 de hominibus 2 de rebus

disicio, -ieci, -iectum, -icere 1 i.q. spargo, dispergo a *corporea* b *incorporea* 2 i.q.frango, subverto, rescindo a *proprie* b *translate e.g*. 66, 3
disiectus, -a, -um i.q. lacer
® **disiunctiva =** alternatio, t.t.juris alternatio disiunctiva Gertz M/RH
disiungo, -xi, -ctum, -gere i.q. discutio, frango
dispar, -is i.q.inæqualis, dissimilis a *c.dat*. b *sine dat*. 2 i.q.discoveniens, indignus
disparo, -avi i.q. disiungo, separo, secerno 1sensu locali 2 translate 261, 29
dispello, -puli, -pulsum, -pellere 1 i.q. spargo, disicio 2 i.q.discutio, tollo, finem facio a *c.abl*. b *c*. de/ex
dispendium, -i 1 de damno temporis vel viæ a *c.gen*.b nude 2 i.q. damnum, detrimentum, impendium a *c.gen obi*.b nude (*opp.* compendium)
® dispensator = qui distribuit elemosynam
dispenso, -, avi 1 i.q. colloco 2 i.q.dispono, ordino
disperdo, -didi, -ditum, -dere i.q. abicio, proicio; Gertz M = penitus perdere
® **dispereo**, -perii, -ire = perire
dispergo, -si, -sum, -gere.i.q spargo (*nonnisi perf.part*.) 1 adi. 2 subst.
dispertio, -vi, -tum, -re i.q. distribuo
dispicio, -spexi, -spectum, -spicere i.q. video, perscrutor 2 i.q. delibero 3 i.q. respicio
displicio, -ui, -itum, -ere i.q. non placeo 1 de hominibus 2 de rebus; Gertz M :displicentia = reprehensio
dispono, -sui, -situm, -nere i.q colloco 2 i.q. administro, guberno 3 i.q. constituo, statuo, ex disposito = ex convento, ex pacto 431, 34; *cum acc. et gerund*. Gertz S 385, 26; Gertz M disponere de aliqua re = disponere aliquid ;disponere largiter = imperare et præcipere; disponere aliquibus fortunam = spem aliquibus afferre ;disponere milites; disponere + *inf.* = statuere aliquid facere
disputo, - avi i.q. dissero, loquor
disquiro, -sivi, -situm, -rere i.q. perquiro, scrutor 1 c acc. 2 *c. quæstione indirecta*
disseco, -ui, -tum, -are i.q. secando secerno
dissensio, -nis i.q. discordia
® dissenteria (i.e. dysenteria)
® dissentericus = laborans ? Gertz S 330, 15
dissero, -ui, -tum, -ere i.q. dico, disputo, verbis expono 1 abs. 2 *c.acc*.
dissero, -sevi, -situm, -serere i.q. dispergo
dissicio v. **disicio**
dissideo, -sedi, -sidere 1 i.q. disconvenio, dissimilis sum, differo a *c.dat*.b sine dat. 2 i.q. discrepo, dissentio a abs b *c.præp.*
dissidium, -i i.q. discordia, dissensio
dissilio, - ui, -ire 1 i.q. exsilio, prosilio 2 fere i.q.dilabor, me conicio; Gertz M = de sede desilire
dissimilis, -e i.q. non similis, absimilis
dissimulanter i.q. cum dissimulatione
dissimulatio, -nis i.q. actio dissimulandi 1 *c.gen.obi*.2 *c.gen.subi* 3 nude
® **dissimilatrix** = dissimulatrix
dissimulo, -avi 1 i.q. simulo 2 i.q. celo, tego, occulto 3 i.q. neglego; dissimulare cum aliquo = adversus praedones se dissimulanter gerere
dissipo, -avi 1 i.q. disicio 2 i.q.deleo
dissocio, -avi i.q. disiungo1 proprie 2 translate

dissolutio, -nis de condicione navis fractæ
dissolvo, -vi, -utum, -vere 1 proprie i.q. frango, rescindo 2 translate i.q. irritum facio
  dissolutus, -a, -um, -i.q. effrenatus, corruptus; = conturbatus Gertz S 164, IV, 21
  dissolute i.q. effuse
dissonus, -a, -um 1 de hominibus i.q. impar (*subst.*) 2 de rebus a *i.q.* diversus b *i.q.* non conveniens, non respondens
dissuadeo, -si, -sum, -dere i.q. dehortor; Gertz M *etiam* dissvadere + inf
‡**dissuasorius**, -a, -um i.q. dissuadens
dissulto, -avi 1 i.q. in varias partes exsilio 2 i.q. in varias partes volo, emittor 3 i. ad varias res capiendas moveor 4 i.q. propter gaudium salto, valde gaudeo
distantia, -æ 1 i.q. differentia 2 i.q. intervallum, spatium
distendo, -di, -tum, -dere 1 i.q. extendo 2 i.q. porrigo
distinctio, -nis i.q. actio distinguendi, discretio
distinguo, -xi, -ctum, -guere 1 i.q. secerno, divido a *c.abl*. b sine abl. 2 *i.q.* distribuo
  distinctus, -a, -um 1 i.q. certus, constitutus 2 i.q. ornatus
disto, -are i.q. remotus sum, absum (*sensu locali*) 2 i.q. differo, abhorreo 3 i.q. intersum 116, 28
distorqueo, -si, -tum, -quere i.q. deflecto, disiungo, removeo
distractio, -nis i.q. dilaceratio, discidium
distractus, -us i.q. distractio
distraho, -xi, -ctum, -here 1 i.q. in diversas partes traho b *translate i.q.* distine 2 i.q.separo, disiungo 3 i.q. lacero, divido; Gertz M distrahere = vendere; = rapere
distribuo, -i, -tum, -ere i.q. dispertio, passim colloco
distributio, -nis i.q. actio distribuendi, partitio
districte i.q. severe ® vide **destricte**
distringo, -nxi, -ctum, -ngere i.q. cogo, teneo
® **distruere =** diffindere
® **disturbare** = subvertere RH, Gertz M II, 198, 21
ditio, -nis 1 i.q. dominatio, imperium, lex 2 i.q. dignitas
dito, -avi, -atum, -are i.q. divitem facio 1 c.abl. 2 nude
***diu** 1 i.q. per longum tempus 2 i.q. iam diu, iam pridem 3 i.q. longiore sermone
diurnus, -a, -um 1 i.q. ad diem pertinens (*sæpe opp.*nocturnus) 2 i.q. cotidianus 170, 21;diurne adv. cotidie
dium, -i i.q. divum, cælum 64, 5 sub -o
diutinus, -a, -um i.q. diuturnus**; diutine** *adv.* = diu
diutule i.q. aliquamdiu
diuturnitas i.q. longitudo temporis 1 c.gen. 2 nude
diuturnus, -a, -um 1 de hominibus i.q.qui diu vivit 2 de rebus i.q. qui diu durat, longus
  diuturne i.q. diu
divello, -velli, -vulsum, -vellere 1 i.q. disicio, dispergo 2 i.q. disiungo, separo, removeo a homines b res3 i.q. diremo
diversitas, -tis 1 de alvei cursu dividendo, mutando, minorando 2 de varietate gentium 9, 23
diversor, -atus sum, -ari i.q. moror
® **diversorium** = deversorium

diversus, -a, -um I i.q. in varias partes conversusII i.q. oppositus III i.q. varius, discrepans, alius, non idem A de hominibus 1 *c.dat*. 2 *c*. ab 3 abs. B de rebus 1 *c*. ab 2 abs.

diversum, -i subst.n. 1 cf. supra: diversus = in diversas partes233, 23 2 i. ex opposito 475, 35 fere i.q. undique453, 22

diverticulum, -i 1 i.q.flexio a viæ b fluminis 2 i.q.digressio a viæ b orationis (locum significare videtur unde divertit sciptor 3 i.q. effugium, salus

diverto, -ti, -sum, -tere i.q. iter ab aliquo loco facio, proficiscor

dives, -vitis vel tis [in versibus 56, 32 ditia 56, 34 ditissimus] i.q. locuples, copiosus1 *adi*. a *c.gen.* b gen. *e contextu supplendus* c nude 2 *subst.* de nobilium ordine

divido, -si, -sum, -dere 1 i.q. disseco, discindo, in varias partes secerno 2 i.q. partior, minorem facio a *c. acc*. b *c. præp. et acc*. c *c. adv*.3 i.q. distribuo 4 i.q. seiungo, dirimo

dividuus, -a, -um 1 i.q. divisus 2 fere i.q. secretus, separatus 3 i.q. diversus 4 i.q. dissidens a de hominibus b de rebus

divinatio, -nis i.q. ars divinandi

divinitas 1 i.q. maiestas divina, numen (paganorum) 2 apud christianos i.q. Deus, Dominus (Christianorum)

divinitus *adv*. i.q. auctoritate divina (*cum pagana*)[122, 12 244, 27] *tum Christiana* a dis vel a Deo 2 i.q. ritu Christiano

divino, -avi i.q. præsagio

divinus I apud paganos A i.q. ad deos pertinens, *opp.* humanus 1 adi. 2 subst. B i.q. (futuri) peritus, præsagiens 1 adi. 2 subst. II apud Christianos A i.q. Christianus (*opp.* barbaricus, paganus) B i.q. ad Deum, Dominum pertinens (*sæpe pro gen*.) 1 adi.2 *subst.n.* a *i.q.* omnia quæ ad Deum pertinent *fere i.q.* deus 313, 17 b *i.q.* res divinæ, missa C videtur esse i.q. deus, sanctus 353, 25

divisim i.q. separatim 217, 14

divisio i.q. actio dividendi, partitio i.q. opes, fortunæ 1 c.gen. 2 sine gen.

divitiæ, -arum i.q. opes, fortunæ 1 c.gen 2 sine gen.

divus 1 apud paganos a i.q. deus b ut apud antiquos de Cæsare defuncto 2 apud Christianos i.q. consecratus, sanctus, beatus

***do**, -dedi, -datum, -dare I *prævalet notio tradendi, dedendi* A pro obi. homines B *pro obi*. res II *prævalet notio præbendi, tribuendi* A *pro obi.* animantia 1 *c.dat. et acc*. 2 sine dat, B *pro obi*. res 1 corporeæ a *c.acc. et dat*. b sine dat. c *c.acc. et abl*. 2 incorporeæ a *c. acc. et dat*. b sine dat. 1 i.q. solvo 2 i.q. inicio 3 i.q. duco, habeo C *c. inf. (nonnisi in versibus) i.q*. concedo, permitto 1 *c. dat*. 2 sine dat. III *prævalet notio edendi, faciendi, præstandi* A c. dat B sine dat. *hic pendent hæ notiones 1 i.q*. mitto 2 i.q. navo (c. dat. 161, 23 *c*. ut, ne 460, 6 492, 39)

dans, -tis de eo qui dat, donat 347, 36

doceo, -ui, -tum, -ere 1 i.q. edoceo, instruo, erudio a *c. obi.* b *c. obi. vel subi. et inf*. c *c. inf.* d *c.acc*. (*c. inf*.) 2 i.q. certiorem facio *c.acc. et inf*. 3 i.q. ostendo, admoneo a *c. obi*. b *c. acc.(c. inf.)* c *c. quæstione indirecta*

doctus, -a, -um 1 abs. i.q. doctrina eruditus2 i.q. qui aliquid didicit, scit a *c. gen*. b *c. inf.*

docte i.q. prudenter

docilis i.q. capax

docilitas, -tis de apprehendæ doctrinæ facilitate

doctor, -is i.q. homo doctus, professor

doctrina, -æ 1 i.q. scientia, disciplina 2 i.q. eruditio, institutio 3 de religiosa disciplina 4 de copia scientiarum i.q. litteræ
documentum, -i 1 i.q. doctrina, disciplina a *c. gen.subi.* b *c. gen. obi*.c sine gen. 2 i.q. experimentum, exemplum, indicium a nude b *c. gen. subi*. c *c. gen.obi*. d *sequitur acc. c. inf.* e *sequitur quæstio indirecta*
dogma, -tis 1 i.q. doctrina 2 de religiosa disciplina (de opere Andreæ Sunonis filii, quod inscribitur \`Hexaemeron´285, 9)
dolabra, -æ de ferramento ad cædendum perfrigendumque factum, fere i.q. securis 139, 2
dolenter i.q. graviter, moleste, ita ut dolorem afferat
doleo, -ui, -itum, -ere i.q. dolore afficior, lugeo (nonnisi ad animum spectat) 1 abs. 2 c. acc. 3 c.abl. 4 *c.* ob 5 *c. acc.(c. inf.)*
dolium, -i de magno formæ rotundæ vase ligneo ad umores (inprimis cervisium) condendos facto
dolor, -is 1 spectat ad corpus i.q.cruciatus a *c.gen.* b sine gen. 2 *spectat ad animum i.q.* mæror a *c.gen. subi*. b *c. gen. obi*. c sine gen.
® **dolorosus** = aliquid quod dolet Gertz S 344, 14
® **dolositas =** calliditas Gertz S 195, 25
***dolus**, -i 1 de qualibet et verborum et factorum callida machinatione i.q. fallacia, fraus, insidiæ a c.gen. poss. b nude 2 de ipso instrumento doloso 37, 32
domesticus, -a, -um I adi. A spectat ad domum vel familiam 1 generatim 2 speciatim a de regis clientela (lingua nostra \`huskarle´)b de religisorum cætu 43719 B *spectat ad personam fere i.q. proprius* 1 generatim 2 *speciatim t.t. iuridicalis de vocando in ius* C spectat ad patriam vel civitatem propriam fere i. q. vernaculus, intestinus a de hominibus b de rebus D i.q. internus, interior II subst. A
A i.q.familiaris, minister B i.q, indigena, popularis
domicilium, -i 1 *strictiore sensu i.q.*habitaculum a hominum b bestiarum c de re vergit in notionem loci ad conservandum facti 233, 2 2 *latiore sensu i.q.* sedes
® **domicella/domicellus** = virgo regia/puer regius
domina, -æ 1 de ea quæ in famulos vel famulas dominatur, hera a generatim b speciatim de regina 2 translate 545, 9;**dominæ pauperes** = Clarissæ
***dominatio**, -nis i.q. dicio, potestas 1 *c.gen. vel pron. poss.* 2 *c.gen. obi*. 3 a nude b *speciatim* de præfectura 387, 33
® **dominicus** ? ad dominum i.e. Christum pertinens Gertz S passim, dominica oratio = pater noster 355, 23, dominica (dies) = dies solis; nox dominica = pridie dominicam Gertz M :dominica Sexagesima = dominica octava ante pascham / Quinquagesima = dominica ante diem cinerum/Septuagesima = dominica nona ante pascham
dominium, -i i.q. dominatio, potentia 1 *c.gen.poss.* 2 *c.gen. obi*. 3 sine gen; *opp.* **hominium** *quod vide*
dominor, -atus sum, -ari i.q. regno
dominus, -i I i.q. herus (de eo qui alios homines antecedit) A genratim 1 *c.gen vel pron.poss.* 2 sine gen. B speciatim 1 de rege, principe a *c.gen.vel pron.poss*. 2 de Kanuto qui vocatur \`lavard´352, 1 II i.q. possessor (de eo cuius est aliquid) A c.gen. B sine gen.; Gertz M :iuncturae : domni lignum = crux Christi ;domini oratio = paternoster
domitor, -is de eo qui domat vel domuit, victor *c.gen.obi*.
domo, -ui, -itum, -are 1 i.q. subigo, in dicionem redigo 2 i.q. supero, opprimo 3 i.q. refreno, coerceo 4 i. q. abstineo, absterreo

® **domuncula =** domus quae parva est

*__domus__, -us [abl.sing. -o, acc. plur. -os, abl. plur. ibus] I strictiore sensu i.q. ædes, locus habitandi, domicilium A generatim 1 *c.gen. vel pron.poss.* 2 a sine gen. b domi i.q. in domo sua, apud se *c.pron. poss*. B speciatim de monasterio, conventu religiosorum II latiore sensu de sede domestica, patria, solo patrio *sim.* A domum 1 sing. 2 plur. B domi (opp. foris)

® **donarium = donum**

donatio, -nis i.q. actio donandi 1 c.gen. 2 c.gen obi.

® **donativum =** munus pecuniae militibus (*opp.* congiarium)

donec i.q. quoad 1 *c. indicativo* 321, 1 2 *c.coniunctivo* a *c. particula* 139, 2.296, 5 tam diu (*de iteratione* b *sine particula* 9, 18 (pro indicativo)207, 38

dono, -avi, -tum, -are I proprie i.q. munero, do A *c.acc. eius, cui datur aliquid* 1 *accedit abl, eius rei quæ datur* a corporea b incorporea 2 sine abl. B *c.acc. eius rei quæ datur* 1 *c. dat.*a corporea b incorporea 2 sine dat, 109, 4 II notiones speciales A de honore deferendo B vergit in notionem condonandi

*__donum__, -i i.q. munus 1 *c.gen.poss.* 2 *c.gen obi*. 3 sine gen.

dormio, -vi, -tum, -re i.q. somno fruor

dormiens de eo qui dormi**t**

® dormitio = mortis quies Gertz S 343, 7, ibidem = somnus 404, 23

® **dormitorium** ubi dormitur Gertz S 324, 24

dorsum i.n. pars corporis posterior, tergum

dos, -tis 1 proprie de dono quod nupturæ datur 2 translate de aliis donis a de donis ecclesiæ a rege datis 322, 9 b *de naturæ donis ad qualitates hominibus ingenitas spectantibus* 12, 18104, 10 231, 2 368, 12 371, 24

doto, -avi i.q. dote orno 1 *proprie* filiam dimidio regni 259, 31 2 *translate* 63, 9 ingenium413, 12 ecclesiam

® **doxa** = gloria Gertz S 109, 19

draco, -nis 1 de angue, serpente 2 de monstro fabuloso magni serpentis formam præbente 3 in imagine de navigio tortuosas proras habente

® **dromo** = magna navis mercatoria Gertz S 439, 15

dubietas, -tis i.status eius cuius animus vel cogitatio hæsitat sive cunctatur, = dubitatio Gertz S 318, 18, ibidem = dubium Gertz S 123, 1 ; dubio procul posito = sine ullo dubio

*__dubito__, -avi 1 de cogitatione incerta i.q. ambigo a *c.præp.* b *c. quæstione indirecta* c *sequitur quin (antecedit negatio*) d *sequitur acc. c.inf.(antecedit negatio*) 2 *de voluntate incerta i.q*. abhorreo, cunctor c. inf.

dubius, -a, -um I de eo qui dubitat, nunc huc nunc illuc vergit A de hominibus 1 *c. gen rei incertæ* 2 *c. præp.* 3 *c. acc. c. inf*. B *de rebus et incorporalibus fere i.q*. anxius, incertus, timidus II *passive* de rebus ambiguis A *c. subst*. (notio variat secundum voces qiubus additur; modo de rebus incertis, modo de rebus eventus incerti, modo de rebus quibus fides non est) *nota de mutabili cæli qualitate* 257, 33B sine subst. (semper neutrum) 1 sine sententia interrogativa 2 c. sententia interrogativa a *disiunctiva* b *simplici* 3 *c.acc. c.inf.*

dubio i.q. dubie

dubie *semper in iunctura* haud dubie i.q. sine ulla dubitatione, pro certo

® **ducatus** 1 = ductus ; 2 = (teutonice Herzogtum)

ducenti, -æ, -a i. numerus
® **ducissa < dux** : uxor ducis
*__duco__, -xi I de actione movendi A pro subi. homines 1 generatim 2 speciatim a *i.q.* ad os adduco moveo, capio b *i.q.* effero c *i.q.* traho B *pro subi*. belua C *pro subi*. via D *pro subi*. incorporalia i.q. adduco, commoveo II de matrimonio III de suspirio 505, 11 IV de origine V de tempore *i.q.* dego VI de actione mentis A i.q. censeo, iudico, habeo 1 *c.duobus acc.* 2 *c acc.et gerund.* 3 *c. singulis acc*. 4 *pro obi. inf*.a generatim b *c. inf. et comp. neutrum* c *c. inf. et gerund*. 5 *c. gen.* 6 *c.dat*. 7 *c*.in 8 *c*. pro 9 *c*. inter B *i.q.* contemplor; ducere ut = velle, satius ducere Gertz S 122, 3; Gertz M consvetudinem ducere = mos habere
‡**ductamen**, -inis i.q. ductus, actio ducendi 218, 8
ductilis, -e i.q. qui duci qui moveri potest
ducto, -avi 1 abs. a i.q. viam monstro b i.q. rego, præsum 2 *c.obiecto* a *sensu proprio* viæ monstrandæ vel præeundi interlucente i.q. duco b i.q. impero, præsum c *t.t.* de ductu dando (lingua nostra `lejde ´teutonice `Geleit´)
ductor, -is 1 de eo qui viam monstrat a hominibus b navibus c iumentis 2 de eo qui semper præest i.q. dux, princeps 3 de eo qui ducendo protegit
*__ductus__, -us 1 de hominibus ductis i.q.regimen A proprie 1 de actione viæ monstrandæ 2 de eo qui in bello ducit 3 *t.t.* de actione eius qui tuitionis causa aliquem prosequitur (lingua nostra `lejde´) B translate 1 ducunt homines 2 ducunt res II de rebus ductis A proprie 1 generatim 2 speciatim a *de lineis* b de filo *sim.* c de remis B *translate i.q.* traho, facio
dudum 1 i.q. antea, olim, aliquando 2 *addito* `iam´ *prævalet notio longi spatii, i.q*. iamdiu, iampridem
duellare/duellum i.q. singulare athletarum certamen, monomachia e provocatione excepta, privata pugna
dulcedo, -inis 1 proprie 2 translate i.q. suavitas, iucunditas
dulcis, -e *nonnisi translate i.q.*iucundus, gratus
dulcor, -is de qualitate saporis 167, 19
*__dum__ [162, 38 cum a183, 8 cum D 267, 20 cum a 434, 40 ubi dum a] I temporale A *c. indicativo* 1 *præs*. a *respondet præs*.(duæ actiones in idem tempus incidunt) b *respondet perf*. (*temporis* `punctum ´*indicat* c *respondet impf*. (duæ actiones in idem tempus incidunt) 2 *perf*.(*respondet perf.;* concidunt duæ actiones temporis `punctum´complexæ 18, 7 18, 15 83, 1 119, 6 127, 24 265, 37 269, 6 etc. nota homoioteleuton 241, 1 dum...fovit...agnovit B *c. coniunctivo* 1 *impf. i.q.* cum ;nota *pro indicativo* 57, 10 2 *plusqupf*. 3 *præs*. (*in oratione obliqua*) 4 *perf*. (*in oratione obliqua*) II *causale* A *c.indicativo* 1 *præs*. 2 *perf.* B *c. coniunctivo* 1 *imperf.* 2 *plusqupf.* III *vergit in notionem condicionalem* 353, 15;® *vide etiam*: **usquedum** Gertz S
dumetum, -i i. locus spinosus
dummodo [traditur 412, 27] i. particula vim restrigendi habens i.q. si modo 1 c. præs. 2 c.impf. 3 c plusqupf.
*__dumtaxat__ I vi restrigendi vel dilatandi i.q. tantummodo, solum a *postponitur* b *anteponitur* c *interseruntur* quædam 2 *vi restringendi imminuta fere i.q.* quidem, saltem, utique
*__duo__, -æ, -o[acc, duos 46, 22 etc.gen. 290, 6 duum iugerum, duorum passim e.g. 128, 35] 1 adi. 2 solum ponitur
*__duodecim__ 1 adi 2 solum ponitur
duodecimus, -a, -um i. numerale ordinem indicans

duodeni, -æ, -a i.q. duodecim 1 distributive 2 vi ditributiva debilitata
® **duodennis** = duodecennis Georges: Augustin.
duplex, -icis de rebus in duas diversas partes vergentibus vel e duabus partibus compositis i.q. geminus
dupliciter 1 i.q. duobus modis 2 bipertito
duplicitas i. actio alicuius numeri bis sumendi
duplico, -avi 1 proprie i.q. aliquid altero tanto maius reddo 2 translate i.q. cumulo
duplus, -a, -um i.q. altero tanto maior 1 adi 2 subst.
duramentum, -i i.q.munimentum, quod durum facit
duratrix, -cis i. quæ durum reddit
® **dure/duriter** *opp*.**molliter**
duresco, -ere i. lentesco (cf. 195, 9) 194, 26
duritia, -æ 1 proprie i.q. firmitas *c. gen rei duræ* 2 *translate* de humani animi rigore
durities, -i i.q. natura dura 1 c.gen. 2 nude
duro, -avi 1 transitive i.q. durum reddo a *c.acc. et abl.* b sine abl. 2 *intransitive i.q*. vivo
durus, -a, -um 1 proprie de corporeis 2 translate a *i.q*. difficile perpessu b *i.q.* obduratus, crudelis, immitis
dux, -cis g.c. I *sensu strictiore* A de eo qui alicui viam monstrat 1 *proprie* a *abs*.b *c.gen.* 2 *translate* de pruina vestigiis viam monstrante II *sensu latiore* A de eo penes quem summa belli est 1 *proprie* 2 *translate* de fame 37, 19 B de eo qui regnum, terram, provinciam gubernat 1 de rege regulis magnatibus (*nonnulli loci ad 2 trahi possunt e.g*. 308, 25 421, 37) 2 *t.t*. a *i.q*. lingua nostra vocatur hertug b i.q. lingua nostra vocatur \`jarl´ (*syn*. præfectus, satrapa) C de eo qui qualicumque rei præ est iuncturæ ad II A et B 1 c. gen. qualitatis 2 c.gen.obi.
dyas, -dis i. binarius numerus qualitatis, dualitas
® **dysenteria** = lat. tormina intestinorum

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

E

e *v*. **ex**
eapropter i.q. ob eam causam; propterea
eatenus i.q. usque ad id tempus
® **ebdomas =** dies septimus in quo discrimen aliquod evenire potest > hebdomada = numerus septim dierum > dies dominicus RH
ebrietas, -tis 1 i.q.actio vel studium nimis bibendi sive status eius qui nimis potavit 2 i.q. potus ebrium reddens
ebriosus, -a, -um 1 i.q. vino *sim.* deditus 2 i.q. crapulam efficiens
ebrius, -a, -um de eo qui nimis potavit
ecce i. particula quæ novum inducit 1 *additur* et 2 solum ponitur

ecclesia, -æ 1 de universitate catholica 2 de generali religiosorum conventu 3 de capitulo et congregatione fidelium certæ civitatis 4 de ipso ædificio Christianorum sacro (*syn.* ædes, basilica, templum)
® **ecclesiola <** ecclesia :parva ecclesia
® **ec(c)lipsare =** defectionem patere ut luna Gertz M I, 481, v.8, nota
® **eclipsis** memoriae = memoria incipit deficere Gertz M I, 106, 18
® **econtra** = e contraria parte Gertz S 308, 12
® **econverso** = **econtra**
eculeus, -a, -um i. tormenti genus 411, 16
edax, -cis 1 de animantibus *i.q.* edendi cupidus 2 de re quæ consumit *vel* delet a *c.gen.* b nude
edico, -xi, -ctum, -cere nonnisi de rege *vel* alio duce 1 i.q. pronuntio, declaro *c.acc.(c.inf.)* 2 i.q. decerno, statuo a *c.*ut, ne b *c.acc. c.inf.* c *c. obi.*; edicere = proclamare Gertz S 118, 8;ibidem = describere
® **edictio** = pronuntiatio Gertz S 131, 21
edictum i.q. præceptum, iussum 1 *accedit adi*. 2 *accedit gen.* a *obi*. b *subi*. 3 solum ponitur
® **edificare** *vide* **aedificare**
edissero, -ui, -tum, -ere i.q, plane expono
*__edo__, -didi, -ditum, -dere *i.q.* genero, procreo a *sine abl.originis* b *c abl. originis (passive)* ;nota *part. perf.* substantive 215, 20 2 *i.q.* emitto (de vento) 29, 20 3 *i.q.* expono e nave 492, 27 4 *i.q.* exhibeo, monstro 5 i.q. publici iuris facio a *i.q.* divulgo b *i.q.*edico, pronuntio 6 *i.q.* voce emitto 7 i.q. dico propono, narro a *c acc.* b *c.acc. c.inf.* c *c. quæstione indirecta* 8 *i.q.* ago, facio
editus, -a, -um i.q. altus, celsus 1 adi. 2 subst. i.q. lingua Fresica `verf´dicitur 384, 35
edita, -orum i.q. dicta 251, 1 (*cf.* edo 6 i.q. voce emitto)
edo, -di, -sum, -dere i. cibum devoro
edoceo, -ui, -tum, -ere 1 i.q. aliquem certiorem facio a *c. obi*. b *additur* res de qua aliquis certior fit c *additur quæstio indirecta* d *c. acc. c. inf.* 2 *i.q.* demonstro, denuntio a *c. duobus acc*. b *c. acc. c.inf.* c *c. enunt.sec.* 262, 25
edomo, -ui, -itum, -are i.q. supero, vinco
educatio, -nis i.q. actio educandi
educator, -is de eo qui educat
® educatus = educatio
educo, -avi, -atum, -are 1 i.q. puerorum mores effingo 2 i.q. bestias nutrio, alo 3 in imagine 164, 39
educo, -xi, -ctum, -cere de satellitibus i.q. mecum duco 2 de navibus a *i.q.*in expeditionem duco b *i.q.* extraho; Gertz M II, 402, 20 (deus) aliquem ex corpore eduxit= aliquem mori fecit
edulium, -i i.q. cibus, daps, obsonium
effamen, -inis i.q. dictum, verbum
effectus, -us i.q. actio efficiendi, ad finem perducendi a *c. gen.obi.* b *sine gen.* 2 *i.q.* efficacia, vis a *c. gen. subi.* b *sine gen*.
effeminatus, -a, -um i.q. muliebris, mollis 1 de rebus 2 de hominibus
effeminate i.q. muliebriter, ignave
® **efferatus** (< efferasco, -avi, -ere < ferus): ferox RH Gertz M I, 15, 18 efferatus super = contra
efferitas, -tis v. **feritas**
effero, -extuli, -elatum, -efferre 1 actione movendi alquid ex alio loco in alium locum a *i.q.* porto b *i.q.* moveo c *i.q.* sepelio in imagine 332, 22 d *i.q.* edo e *i.q.*divulgo 2 de actione extollendi aliquid in altum a

generatim b speciatim *i.q.* laudo *i.q.* augeo, cumulo : 107, 12
elatus, -a, -um 1 *proprie i.q.* editus 2 *translate i.q.* superbus a *c.abl.* b *sine abl.*
efferus i.q. ferus
effervesco, -bui, -vescere i.q. fervesco, fervere, incipio (*nonnisi translate*) 326, 37
efficacia, -æ i.q. potestas(efficiendi) 104, 20
efficax, -cis 1 de rebus i.q. vim habens a *c*.ad b *c.dat*. (*anteponitur*) c sine dat. 2 de hominibus i.q. potens, strenuus
efficaciter i.q. c. effectu, non frustra
*__efficio__, -feci, -fectum, -ficere I i.q. ad finem perduco, perficio, conficio A abs. B *c.obi.* 1 *c.abl*. *instr*. 2 *sine abl. instr*. C *c*. ut, ne II *vi debilitata i.q.* facio A *sensu strictiore* 1 *pro obi.* res corporea 2 *pro obi*. incorporea B *sensu latiore i.q*. reddo (*c.acc. vel duobus acc.* 1 animantes 2 res ; nota `dubium efficio´*c. quæstione disiunctiva* 302, 26 445, 28; effici = fieri Gertz S 18, 13
effigies, -ei 1 i.q. imago, simulacrum 2 i.q. species, forma
effigio, -avi i.q. ad effigiem formo
efflagito, -avi1 i.q. flagito, peto 2 i.q. imploro, invoco
efflo, -avi i.q. exspiro 37, 4
effluo, -xi, -ere 1 i.q. emano, effundor 2 *i.q*. dilabor, extendor 3 *i.q.* inutiliter vitam dego, luxurior
effluens, -tis i.q. luxuriosus, luxurians 151, 36
effodio, -di, -ssum, -dere i.q. eruo
effrenatus, -a, -um i.q. intemperans, immodicus
effrenis, -e i.q. effrenatus 2 *translate* a *adi.* 298, 19 b *substantive* 293, 27
effringo, -fregi, -fractum, -fringere i.q. frango
® **effrons <** frons : = impudens, temerarius RH Gertz M II, 340, 19
effugio, -i, -itum, -ere i.q. evado, evito 1 abs. 2 *c.obi*. a hominem 2 res
® **effugo** = fugo, eicio Gertz S 21, 3
effundo, -di, -sum, - ndere 1 pro obi. res a i.q. immitto b i.q. laxo, do 2 *pro obi*. personam (*pron.refl.*) a de confluendi actione b de expeditione facienda c de procedendi actione
effusus, -a, -um 1 i.q. extensus, laxatus 2 i.q. immodicus, intemperans
effuse 1 t.t. militaris i.q. passim 2 i.q. libere, immodice
effusio, -nis 1 i.q. fusio 2 i.q.actio spargendi, abiciendi 3 de consuetudine copias laxandi, spargendi
egenus, -a.-um 1 i.q. qui indiget (*c. gen.*) 2 *i.q.* pauper a *adi*. b *subst.*
egeo, -ui, -ere i.q. indigeo c.abl.
egens, -tis i.q. homo pauper
*__egero__, -ssi, -stum, -rere de qualibet actione efferendi 1 generatim i.q. eximo, depromo, extraho a *c.abl.* b *sine abl. separationis* 2 *speciatim* a *i.q.* effundo b *i.q.* emitto c *i.q*.exspuo, evomo
egestas, -tis 1 genratim i.q.inopia a c.gen.subi. b c.gen. obi.c sine gen. 2 speciatim de inopia rei familiaris i. paupertas
egestio, -nis i.q. actio egerendi, edendi (de aranea telarum figmenta conserente) 389, 33
*__ego__ [acc.sing. :me dat. mihi abl. me gen. mei 15933 225, 13 *nom.et acc. plur.* :nos, *dat.et abl*. nobis *gen* nostri 37, 20 210, 35 *gen*. nostrum *nusquam legitur]* 1 *sing.* a prædicandi vel extollendi causa b *nom. abundat* 173, 33 c *alii casus* (*nota dat. ethicus nusquam legitur*) 2 *plur*. a de multis b pro sing. 26, 21 129, 23 172, 18 194, 26 modestiæ causa de ipso auctore 306, 27
egredior, -ssus sum, -di i.q. exeo, excedo 1 *intrans*.a abs. b *additur* quo; Gertz M egredi > domum,

egredi > curiam, egredi > terram c *additur* unde nota 491, 20 a Sclavis 2 trans.
*****egregius**, -a, -um i.q. excellens, singularis, præstans 1 de hominibus 2 de rebus
egregie i.q. præclare
® **egregis =** egregius Gertz S 226, seq.1, 4
egressio, -nis i.q actio egrediendi, exeundi.
egressus, -us i.q. egressio
eia i. interiectio adhortativa
eicio, -ieci, -iectum, -icere 1 i.q. expello a proprie b *translate* e.g. 72, 15 2 *i.q.* emitto, immitto 3 *i.q.* egero (*variationis causa*)
eiulabundus, -a, -um i.q. plorans, plangens
eiulatus, -us i.q. planctus, lamentatio
eiusmodi i.q. talis
elabor, -psus, -bi 1 de rebus a i.q. excido, cado, delabor b i.q. effundor, effluo c i.q evanesco 2 de animantibus i.q. effugio, evado a *c.abl*.b *sine abl*. 3 de tempore *i.q.* labor, effluo
elaboro, -avi i.q. labore conficio 1 *c. acc. et abl.* 2 *c*. ut
elaboratus, -a, -um i.q. singularis, præstans
‡**elapsio**, -nis i.q. actio aufugendi e.g. 94, 18
elapsus, -us i.q. elapsio
elatio, -nis 1 i.q. eminentia 2 i.q. superbia, arrogantia, insolentia
electio, -nis de actione eligendi 1 i.q. optio 2 i.q. creatio a: regis vel ducis b : tutoris c episcopi II 413, 22 [declaratio nubila R.H.]
elector, -is de iis qui episcopum eligunt 413, 16 520, 7
® **electrus**, -a, -um adiective Gertz M olla cuprea sive electra II, 358, 2
® **electrum =** lat. sûcinum (sûcus nectaris) > electrum colore sucino simile, quod e stagno(stanno) et aere mixtum est = orichalcum n.; Plinius: aurum quinquies argento semel miscendum est = electrum ; Gertz M II, 394, 6 delphinos electro fusos
electus, -us i.q. electio, creatio 349, 13; Gertz M II, 111, 1:**electus**: (archi)episcopus nondum a papa confirmatus
elegans, -tis i.q. pulcher; Gertz M = egregius, illustris; **eleganter** = egregie
elementum, -i1 de duris rebus 2 de principiis rerum 29, 7 3 de quolibet fundamento 292, 21 4 de litteris 87, 38
® **elemosi**(**y**)**na** = **eleêmosyna** = lat. stips;teutonice: Almosen
® **elevatio** corporis Christi (hostiæ, in missa) Gertz S 437, 18
elevo, -avi i.q. infirmo, minuo, subduco; Gertz S elevare = levare ossa sancti 70, 17
elicio, -ui, -itum, -ere 1 i.q. cieo, sollicito 2 vox magica de manibus evocandis 3 corporaliter i.q. extorqueo, elido 4 i.q. investigo, eruo
elido, -si, -sum, -dere 1 i.q. exprimo, extorqueo 2 i.q. eicio 3 i.q. frango, contundo a *proprie* b *translate* e.g. 128, 10
eligo, -legi, -lectum, -ligere i.q. e magno numero capio 1 homines 2 res 3 *c. inf. i.q.* malo106, 20
electus, -a, -um i.q. præstans
electus, -i de episcopo nondum confirmato
elimino, -avi i.q. prohibeo, excludo; Gertz S fugare, eicere 63, 18
elinguis, -e i.q. lingua orbatus

eliquo, -are i.q. liquefacio
® **elisus** < elido Gertz S345, 10
elixus, -a, -um i.q. coctus 1 adi. 167, 21 *opp.*assus 2 *subst. neutr. i.q.* cibus coctus 173, 21 [ex et lix: nostra lingua `lage´]
elocutio, -nis i.q. facultas eloquendi, dicendi 118, 27
elogium i.q. eloquium (error typographicus esse videtur pro eloquio) Gertz M II, 184, 1 : intestamento = condicio/ascriptio
® **elongare** (reflexive) = abire, discedere Gertz S 306, 22
eloquor, -cutus sum, -qui 1 i.q. dico, expono a *abs*.b *c.acc.* 2 i.q.indico, demonstro (*c. duobus acc.*)
  eloquens, -tis i.q. facundus
eloquentia, -æ i.q. facundia 1 *c.gen.poss.* 2 sine gen.
eloquium, -i 1 i.q. eloquentia 2 i.q. lingua 3 i.q. dictum [*cf.* elogium *error typographicus*] *etiam vide* elogium
eluceo, -xi, -cere i.q. luceo, emineo
® **elucidare** Gertz M II, 395, 11 = in lucem proferre
eluctor, -atus sum, -ari i.q. luctor
elucubratus, -a, -um i.q. diligenter factus, perfectus
eludo, -si, -sum, -dere 1 i.q. irritum facio 2 i.q. fallo 3 i.q. cavillor
eluo, -i, -tum, -ere i.q. inundo
eluvies, -ei 1 de inundatione 2 de rapido aquæ cursu
emancipo, -avi e manibus domini libero 164, 16; RH < mancipium Gertz M *addit* ab iugo/e vinculis
® **emenda** = satisfactio Gertz S 165, IV, 34 RH Gertz M :emenda *f. i.q.*persolvendum est = 1 multa f 2 paenitentia
emendabilis, -e de delicto cui venia dari potest297, 26
emendatio, -nis 1 i.q. actio emendandi 2 de actione reparandi i.q. satisfactio a generatim b speciatim vox ecclesiastica de pænitentia agenda
emendo, -avi 1 i.q. melius facio aliquid 2 i.q. medeor (de satisfactione)
emensio, -nis i.q. actio permetiendi, conficiendi
emercor, -atus sum, -ari i.q. adipiscor, mercor
emergo, -si, -sum, -gere 1 i.q. exeo e profundis; *in imagine* de classe quæ ex improviso apparet 184, 31 2 i.q. evado, fio 3 i.q. nascor, originem traho
emeritus, -i de eo qui post multa merita aliqua re defungitur (*c. abl.*) 223, 39
emetior, -nsus sum, -tiri i.q. conficio, permetior, percurro 1 de loco 2 de negotio *sim.* 3 de tempore
emico, -ui, -atum, -are 1 i.q. mico, exardesco (*de igne*) 2 i.q. effundor
emigro, -avi i.q. migro, proficiscor
eminentia, -æ i. altitudo
emineo, -ui, -ere i.q. promineo, in altum erigor
  eminens, -tis 1 i.q. prominens 2 i.q. altus 3 i.q. insignis
  eminenter i.q. alte 110, 10
***eminus** i.q. e longinquo, procul 1 generatim 2 speciatim in re militari e.g. 208, 5**,**
emissio, -nis i.q. actio mittendi
emitto, -si, -ssum, -ttere i.q. iacio, contorqueo, iaculor 2 i.q. edo 3 i.q. mitto
emo, -i, -ptum, -ere i.q. mercor, pretio aliquid comparo 1 *proprie* a *c.gen. pretii* b sine gen. 2 *translate* a

c.gen.pretii b *c.abl*. c *c.acc. solo*

emenda, - orum i.q. cibaria, necessaria 442, 2

emollio, -vi, -tum, -re i.q. mollem facio, flecto

emolumentum, -i i.q. lucrum

emorior, -tuus sum, -i i.q. morior

emoveo, -vi, -tum, -vere i.q. moveo

empticius, -a, -um i.q. emptus 133, 33; Gertz M virgines empticiae I, 276, 19

emptio i.q. actio emendi, comparatio 1 *c. gen. obi*. b *sine gen.obi*.

emptor, -is i.q. qui emit

emptus, -us i.q. emptio

® **emulari** *vide* **aemulari**; **emulus** = **aemulus**

® **emundare** = mundum facere Gertz S 332, 8 RH

® **emunitas/emmunitas** *vide* **immunitas**

en [traditur per ironiam 204, 14] 1 *vi demonstr. i.q*. ecce 2 *vi interr*. 268, 25

enascor, -natus sum, -nasci i.q. orior

enato, -avi i.q. natando effugio

enavigo, -avi i.q. navigando abeo

eneco, -ui, -tum, -are i.q. neco, cædo

enervis, -e 1 i.q. enervatus, mollis, effeminatus 2 i.q. infirmus

enervo, -avi 1 i.q.debilito, infirmum facio 2 i.q. defatigo, supero, vinco

enervus, -a, -um i.q. enervis

*__enim__ 1 *ad sensum* a *vi causali vel explicativa* (*secundo loco ponitur*): *in enunt. prim*.: 3, 8 21, 28 : *in enunt. sec*.:44, 39 b *vi adversativa vel copulativa* 108, 30 236, 30 2 ad iuncturas 126, 21 enim....non (*i.q*. neque enim 531, 27) 3 ad *collocationem* a *tertio loco ponitur* 58, 41 *metri causa* b *metri causa quarto loco* 16, 28 ; Gertz M :enim *saepius* = autem

*__enimvero__ 1 *vi causali et explicativa fere i.q*. enim, sane 2 *vi affirmativa*

eniteo, -ui, - ere 1 *propie i.q*. fulgeo, appareo 2 *translate i.q*. clarus sum

enitor, -xus sum, -ti 1 *strictiore sensu* de corporali contentione a *generatim i.q*. laboriose acendo b *speciatim de femina i.q*. pario, gigno 2 *latiore sensu de animi contentione i.q*. studeo, operam do a *c.inf*. b *c*. ut

enixe i.q. studiose, impense

eno, -avi i.q. nando evado

enodatio, -nis i. actio enodandi vel extricandi

ensiculus, -i i.q. parvus ensis

*__ensis__, -is i.q. ferrum, gladius (*v. e.g*. 354, 38) 1 c.adi. 2 c. verbo

® **enormis** = regulam ordinis violans, inhonestus Gertz S 374, 3; Gertz M = monstruosus

® **enormitas** = excessus, transgressio regulæ323, 18 Gertz S

® **enormiter** = monstruose

® **enucleare** (< ex + nucleus) = evidenter explicare

[**enumeratio**, -nis actio enumerandi 271, 20 e coni., enuntiationem a.]

enuntio, -avi i.q. narro

eo, -ivi, -itum, -ire [......., *nusquam formæ monosyllabæ leguntur*] *i.q*.incedo, vado 1 *proprie* 2 *in imagine* de migrando ad inferos 3 *translate* a de adeunda hereditate b obviam eo *i.q*. obsisto, repugno, impedio

*__eo__ I *i.q* ad id A *de loco* 1 *c.gen.*2 sine gen. *i.q.* in eum locum B *de gradu* 1 *c.gen*. 2 sine gen. 436, 2 eo usque C *de tempore, sequitur* donec II *i.q.* propterea III *i.q.* tanto A *sequitur* quo B *sequitur* quod IV *i.q.* in eo, *c.gen.*
eous, -a, -um i.q. orientalis
ephebus, -i i.q. adulescens
® **epiphania** (*etiam* epyphania) *i.e.*1 visio spiritus sancti super Christum in baptismo, 2 dies epiphaniorum (Hieron.) sive epiphaniae-arum. Gertz S 196, 20
® **episcopus/episcopalis/episcopatus** =dignitas episcopalis/**episcopium** =dignitas episcopalis Gertz M
epistola, -æ i.q. litteræ, instrumentum, scriptum 1 *generatim* 2 *speciatim* a de epistolis summi pontificis, de bullis b de epistolis regiis
epistolaris, -is m. de eo qui epistolarum curam habet 3, 30 (de Andrea Sunonis)
epitaphium, -i i. titulus sepulcralis.; Gertz S etiam = monumentum /sepulcrum 134, 7
*__epulæ__, -arum 1 de cena, convivio 2 de ipso ferculo, cibo
epulatio, -nis i. actio epulandi
epulor, -atus sum, -ari i.q. cibum capio
*__epulum__, -i de cena, convivio 2 de ipso cibo, ferculo
equa i. animal (*de femina libidinosa*)
eques, -itis 1 *generatim* de hominibus equo insidentibus 2 *speciatim* de militibus equo insidentibus (*nonnulli loci* ad *b trahendi e.g.* 453, 21) b de ordine qui in clientela regisvel episcopi constituti equis ad pugnandum utuntur (lingua nostra `ridder´; *fortasse ad* a *trahendum* 498, 39) *nota de equitibus Byzantii stipendia merentibus (lingua nostra `væringer´*) 545, 37
equester, -ris, -re [149, 23 equestris ordinis viro legendum esse existimo.....]1 generatim ad equites pertinet 2 speciatim de ordine equitum
® **equidem** = firmius quam **quidem**
equinus, -a, -um i.q. ad equum spectans
® **equiperancia** = aequipondium Gertz S 231, 13
® **equiperare** vide **aequiparo** Gertz S 314, 1
equiso, -nis de famulo equum custodiente
equitabilis, -e de loco ubi equitari potest
®**equitatura** f. = dignitas equester et illi qui eadem dignitatem habentRH
equitatus, -us 1 i.q. numerus vel manus equitum 2 i.q. actio equitandi
equito, -avi i.q equo vehor Gertz M *etiam transitive*
*__equus__, -i (*syn.* alipes, caballus)
® **equivocus** = idem nomen habens Gertz S 425, III, 4 vide **aequivocus**
erectio, -nis i.q. actio erigendi
eremita, -æ *m* i. monachus solitarius
® Gertz M **eremus**/ **erema**, -orum (*proprie* : regio vasta) = locus solitarius; (h)eremiticus habitus = vestis eremitae
ereptio, -nis i.q. actio eripiendi
*__erga__ 1 i.q. adversus a *de animo amico vel pio* b *de animo hostili vel perfido* 2 *i.q.* de, super 435, 16 3 *i. q.* cum
® **ergastularius servus** Ammi.14, 11, 33 = servus qui servos in ergastulo custodit Georges
ergastulum, -i i.q. carcer (Georges : *carcer rusticus in quo servi inclusi laborant*)® Gertz S 97, 8 aliis in

ergastulis deputatis > *translate*:anima a carnis ergastulo eggressa Gertz S 340, 12
***ergo** 1 *ad sensum* a *conclusionem inducit i.q.* igitur, itaque b *transitum indicat* 2 *ad collocationem a primo loco ponitur* b *secundo loco;* Gertz M ergo = causâ
erigo, -rexi, -rectum, -rigere 1 *proprie* a *i.q.* sursum levo, tollo b *i.q.* flando excito c *in imagine i.q.* dirigo 2 *translate* a *i.q.* extollo b *i.q* concito, moveo, sollicito c *i.q*. confirmo, ad spem exhortor
***eripio**, -ripui, -reptum, -ripere 1 i.q. aufero, adimo 2 i.q. destringo 3 i.q. libero, servo
***erogo**, -avi 1 de actione aliquid dandi, impendendi, tribuendi 2 de actione aliquid conficiendi et exsequendi 3 de actione proiciendi a *fere i.q.* abicio, amitto b *i.q.* vendo c *i.q.* effundo
errabundus, -a, -um de homine qui viam vel cursum ignorat 2 de sica frustra iacta 3 de vuluptate vaga 4 i.q. falsus
erro, -avi i.q. vagor, palor
  errans, -tis i.q. incertus
  errata, -orum i.q. peccata
® **erratus** = error, reatus Gertz S 69, 22
erroneus, -a, -um *i.q.* vagabundus 1 de homine 2 de voluptate
***error** 1 i.q. deflexio de via sive vagatio a *proprie* b *translate* 11, 9 2 *i.q.* falsa opinio, fraus, inscitia, lapsus (*de errore animi*) a *generatim* b *speciatim de religione pagana* 3 *i.q.* mendum contextus 310, 28 4 *i.q.* tenebræ quæ errorem efficiunt a *generatim* b *speciatim* de cæcitate
erubesco, -ui, -escere *nonnisi translate i.q*. vereor, pudet me 1 c.acc. 2 c.inf.
  erubescendus, -a, -um i.q. pudendus
eructatio i.q. actio eructandi, emittendi
® **eructuare** (Augustin) = eructare Gertz S 317, 29;**eructare = eloqui** = **ructare**;**evomere**
erudio, -vi, -tum, -re i.q. instituo, doceo 1 generatim 2 speciatim de propaganda Christiana fide 265, 26 476, 22
® **eruditor** = magister Gertz S 114, 9
  eruditus, -a, -um i.q. institutus, doctus, prudens 1 c. abl, 2 nude
eruditio, -nis i. actio erudiendi (*de propaganda fide*) 285, 8
® **erugo = aerugo**
® **erumpna** = **aerumna** *quod vide* Gertz S119, 25
erumpo, -pi, -ptum, -mpere i.q. celeriter et cum impetu prodeo ex interiore loco 1 *proprie fere i.q*. exilio, evado a *c. abl*. b *sine abl.* 2 *translate* a de homine vocem subito edente b de re incorporea i.q. fio, orior
eruo, -i, -tum, -ere 1 *proprie i.q*. effodio, eripio, eximo a *c*.ab b *c.abl*. c sine abl. 2 *translate i.q*. extraho, libero a *c*.ex b *c.abl.*
eruptio, -nis i. actio erumpendi 1 de homine 2 de dente 206, 39
***esca**, -æ i.q. cibus; Gertz S 126, 1 offula
® **estimare** = putare, credere Gertz S 87, 21
® **estimatio** = dignitas Gertz S 93, 20
esuries, -ei i.q. inedia, fames
esurio, -vi, -tum, -re i.q. avide appeto
esus, -us actio edendi *c. gen.obi.* 136, 29 equi vel canis 2 i.q. cibus
***et** I vi copulativa A *coniunguntur duo membra cum similia tum dissimilia* 1 *semel ponitur* a sine emphasi b *emphatice novum inducit; fere i.q*. tum 116, 23 2 *bis ponitur* (et.....et) 3 aut ...et 53, 20 4 ve....

et 53, 22 5 et...ac 419, 13 6 et....que 45, 7 7 -que.....et 8 et...nec 326, 6 9 nec......et 379, 7 10 et non53, 36 (i.q. neque) nota collationem 60, 8 B *coniunguntur plura membra* 1 *ultimum membrum aliis coniungit* 2 *in enumeratione nonnulla membra coniungit* 205, 21 iuncturæ notabiliores 111, 11 et iam 121, 33 et ecce 121, 18 et nunc 133, 24 quoque et 218, 32 pariter et 220, 35 et ....quidem 263, 16 et quidem 333, 23 nec non et **II** i.q. etiam (*hic illic debilltato sensu e.g.* 361, 26 *sic sæpe in enunt. relat*.): 7, 21 sic ut et 8, 21 est et illic aliud glaciei genus 11, 16 sed et 25, 24 et ipse (*i.* ipse quoque) 42, 3 inter quas et 42, 30 qui et 110, 2 fuere et qui ...captarent 238, 7 ubi et 259, 31 non tantum....sed et 260, 7 non modo ....verum et 273, 24 quin et 308, 25 ut...ita et 342, 34 non solum ....sed et 384, 31 unde et 411, 7 a quibus et **III** *vergit in potestatem adversativam i.q.* autem, tamen 8, 34 **IV** *pro* \`cum inverso´ 45, 31

® **etas** = **aetas** *quod vide*

etenim i.q. enim 1 primo loco 2 secundo loco 3 tertio loco

® **ether** (acc. ethra) Gertz S 161, 12; **ethereus** = cælestis ibidem 429, 21 ;liber **ethi/ymologiarum** cuius scriptor est Isidorus

***etiam** 1 *vi augendi* a *anteponitur* e.g. 6, 16 iuncturæ notabiliores 4, 25 non solum... verum etiam 11, 24 non modo ...verum etiam 48, 7 non tantum...sed etiam 65, 24 non solum ...sed etiam 71, 7 non modo ... sed etiam 89, 13 quin etiam 335, 25 tum...tum etiam 211, 32 non modo ....certe (ceterum *edd.)* etiam (462, 11) b *postponitur i.q.* quoque 3, 10 2 *vi augendi imminuta* 96, 26 3 *abundat* 413, 1 vel 413, 4

etsi coniunctio concessiva 1 sine verbo 2 c. indicativo 3 c. coniunctivo 4 in oratione obliqua

® **eucharistia** = sacramentum corporis Christi 360, 8

evacuo, -avi i.q. debilito, deleo 224, 39; Gertz S 119, 22 = inanem reddere; Gertz M II, 181, 28 = irritum facere = vanus facere RH

***evado**, -si, -sum, -dere 1 *proprie* a *i.q.* escendo b *i.q.* effugio, fuga me recipio, me confero 2 *translate* a *i.q.* pervenio b *i.q* transeo c *i.q.* fio

evagatio, -nis i.q. actio evagandi (i. enavigandi)

® **evaginare =** gladium (e vagina) educere RH

evagor, -atus sum, -ari i.q. longius abeo

® **evangelizare** ; Gertz M II, 44, 22 :pauperes evangilizantur = orationem sacram pauperibus habere

® **evasio** = liberatio, salus Gertz S 25, a, 3; Gertz M = evadendi facultas

eveho, -xi, -ctum, -here 1 proprie (*nonnisi passive*) a *i.q.* enavigo b *i.q.* escendo 2 *translate* a *i.q.* honore tollo 93, 18 b *i.q.* augeo 469, 30

evectus, -a, -um *c.abl. i.q.* impulsus, sublatus, præditus; Gertz M = egregie instructus

evello, -vulsi, -vulsum, -vellere i.q. eripio, extraho, adimo

***evenio**, -i, -tum, -ire *nonnisi impersonaliter* 1 *pro subiecto enunt.* a *rel.* 116, 24 *syn.* accidit, contigit b *c*. ut 2 *sine enunt*; eveniendum = eventurum Gertz S 213, 29

® **eventilare** flando ignem exardescere facit Gertz S 79, 8 RH

***eventus**, -us 1 i.q. exitus, finis a *generatim* 11, 12 rei b *speciatim* de bono eventu, successu 2 *i.q.* ortus 28, 17 lucis 3 *i.q.* casus a *vergit in notionem universalem rei (interdum periphrastice e.g.* 85, 12 necis [*fere i.q.* nex] 455, 1 currendi [*fere i.q.* cursus] *etc.*) b *vergit in notionem fortunæ, sordis, fati* 93, 29 c *vergit in notionem modi, rationis* 93, 10

everbero, -avi (rhytmi causa) i.q. vexo 393, 27

everriculum, -i i.q. rete piscatorium 291, 24 (*lingua nostra \`vod´ R.H.*)

everro, -ri, -sum, -rere i.q. tundo, pello 148, 40

eversor, -is i. qui evertit, delet *syn*. consumptor

everto, -ti, -sum, -tere 1 i.q. in contrarium statum verto 2 i.q. prosterno, eruo, perdo
evidens, tis i.q. perspicuus, manifestus
evidenter i.q. manifesto
evidentia, -æ i.q. perspicuitas
evigilo, -avi i.q. expergiscor 53, 12
evilesco, -ui, -escere i.q. vilis, debilis fio 324, 20
evinco, -ci, -ctum, -ncere i.q. plane vinco, supero
evitatio, -nis i.q. actio evitandi
evito, -avi i.q. effugio
evoco, -avi 1 *proprie i.q.* vocando arcesso, invito 2 *translate i.q.* elicio 3 *i.q.* adhibeo
evolo, -avi 1 i.q. exsilio 2 i.q. aufugio
evolvo, -vi, -utum, -vere *nonnisi passive i.q.* effluo, decurro 1 *proprie* 2 *translate* 150, 19 de anno
evomo, -ui, -itum, -ere *nonnisi translate* 1 *i.q.* emitto in summum æquor 518, 31 undis aliquem 2 i.q. respuo, sperno 281, 20
*__ex__ *ante* vocales *et* h *semper* ex, *ante* consonantes *et* j *promiscue* e *et* ex e.g. 345, 34 *eadem verba modo c. præp. modo sine præp.* e.g. 150, 10 **I** *de loco unde aliquid oritur, cum proprie tum in imagine* A *c. verbis movendi sim*. 1 *composita* a *ab* > abicere b *ad* >acciverat c *con* > convolare d *de* > demit otium e *dis* > e suis sedibus dissultantes f *ex* > effluxit g *pro* > ex unius arboris stipite promeantes h *per* > 46, 2 i *re* > e bello regressus k *sub* > 124, 13 subducto ...e pariete assere l *super* 276, 15 m *trans* 345, 29 2 *simplicia* B *sine verbis* 1 *c. subst*. a *verbis derivatis* 2 *de domicilio* 3 *c.adi.* 286, 18 **II** *de qualibet origine sensu locali vanescente* A *de iis rebus quæ aliquid præbent (vergit in notionem causalem; nonnisi frequentes iuncturas attuli*) 3, 2 B *de iis hominibus* 1 *quibus nititur aliquid* 54, 33 2 *qui prædam, victoriam sim. præbent* 3 *qui notitiam dant* 17, 24 C *de iis personis a quibus aliquid mali infligitur* 120, 28 **III** *de causa* A *c.subst*. 4, 5 12, 12B *c. pron.* 47, 1 ex eo...quod **IV** *de materia* 5, 8 38, 2 clavos ex fustibus creat **V** *de origine animantium* A *c. verbis suscipiendi, oriundi, tollendi sim*. B *sine verbo* **VI** *de statu pristino relinquendo* 10, 24 **VII** *totum inducit de cuius parte agitur* A *c. verbis* 4, 4 B *c. subst*. 1 *a verbis derivatis* 2 *c. aliis* C *c. pron. et numeralibus* 6, 9 **VIII** *inducit eas res cum quibus aliquid congruit i.* secundum 74, 31 ex *sententia vergit in notionem* \`pro´:470, 35 **IX** *de tempore* 102, 27 **X** *sensu motionis plus minus debilitato* A *de loco ubi aliquid fit* 1 *c.adi. vel gen*. 2 nude B *de tempore* 203, 21 e vestigio (*i*. subito) *formulæ (c.adi.)* e contrario,
ex improviso, e diverso (*i. e* diversis partibus 184, 2 *i.* contra 453, 21) Gertz M ex quo = quoniam ;ex imbellicitate = imbellitatis causa ;ex miseratione = miserationis causa;ex pudore = pudoris causa ; ex aspectu = aspectu; ex industria = consilio/consulto/de industria
® **exacerbare** = excitare, exagitare
exactio, -nis 1 *i.q.* actio exigendi 2 *i.q*. tributum quod regi solvitur a *generatim* 325, 12 b *de debito quod lingua nostra vocatur* \`sagefald´ 322, 16; Gertz M II, 207, 8 vectigal monasterio pendendum
exactor, -is de eo qui censum regium exigendum curat (danice \`umbuthsman´) 249, 3 *syn.* regio quæstore
exacuo, -i, -tum, -ere 1 *proprie i.q*. acutum facio 479, , 23 stipites 2 *translate i.q*. incito, stimulo 326, 10 temeritatem
exædifico, -avi i.q. ædifico
exæquo, -avi 1 i.q. æquum facio a *proprie (c.acc. et dat.)* b *translate i.q.* similem, parem facio (*c.acc. et dat*. 2 *i.q.* æquus fio, accedo ad 111, 32

exaggero, -avi *nonnisi translate i.q.* amplifico, augeo
exagito, -avi 1 *proprie* a *i.q.* ago, pello b *i.q.* premo, vexo *translate i.q*. impello, incito 424, 27, Gertz S 243, 26 exagitare = increpare
® **exalare** = **exhalare** *opp* inhalare
® **exaltare** = ornare, ad honores tollere humiles Gertz S 78, 17 RH
examen, -inis i.q. actio examinandi, discussio, iudicium 1 *generatim* 2 *speciatim* de iudicio ferri candentis (*lingua nostra* \`jærnbyrd´) 363, 11
exanimatio, -nis i.q. vehemens animi perturbatio, metus
***exanimis**, -e i.q. mortuus
exanimo, -avi i.q. interficio, animo privo
exanimus, -a, -um i.q. mortuus
exardesco, -si, -sum, -descere i.q. inflammor 1 amore 64, 2 2 ira, odio *sim.*
exaro, -avi i.q. signo, sulco (*in imagine*); Gertz S 308, 22 exarare : facie unguibus exarata.
exaspero, -avi 1 i.q. agito, perturbo 2 i.q. concito, exacerbo, lacesso
***exaudio**, -vi, -tum, -re 1 *proprie* a *i.q.* e longinquo vel per strepitum audio (*vi præpositionis nondum imminuta*) b *i.q.* audio (*vi præpositionis vanescente*) 219, 31 2 *translate* de votis, precibus implendis 65, 35
excandesco, -ui, -escere i.q. animo inflammor
excavo, -avi i.q. debilito, opprimo
***excedo**, -ssi, -ssum, -dere I *proprie de motu locali i.q.* exeo, relinquo A *intr*. 1 *c.abl*. 2 sine abl. B *trans*. II *in imagine de morte* III *translate* A *intr. i.q.* procedo B *trans. i.q.*supero, transgredior, vinco
excellentia, -æ i.q. præstantia
excello, -ere i.q. emineo, alios supero
***excellens**, -tis i.q. egregius, eximius, præstans 1 generatim 2 speciatim de urbibus episcopalibus 284, 36
excellenter i.q. egregie
excelsus, -a, -um 1 *adi.* a *proprie i.q*. altus, editus b *translate i.q*. præstans *i.q*. magnus (66, 4 de dis
excerpo, -si, -tum, -ere i.q. evello 247, 4
® **excessivus =** immodicum adv.
® **excessor** Gertz M = qui delictum aliquid commisit ; *etiam* delictorRH
excessus, -us 1 i.q. discessus, exitus (*cum de actione excedendi tum de loco ubi exceditur*) b *speciatim in imagine i.q*. mors 2 *deflexio a via recta* a: *i.q.*deviatio, erratio b: *i.q*. culpa, delictum (*unde aberretur diserte non dicitur* 294, 12)
excidium, -i 1 de rebus i.q. ruina, eversio, exitium 2 de hominibus i.q. cædes 201, 30
excido, -i, -ere 1 i.q. delabor, corruo*; in imagine* 78, 26 2 *translate* a *i.q*. amittor, pereo b *i.q.* morior
excîdo, -di, -sum, -dere 1 i.q. abscido, cædendo eruo 2 i.q. everto, demolior 493, 15
excieo, -civi, -citum, -cire i.q. moveo, permoveo, excito a *c.abl. rei moventis* b *sine abl*. 2 *i.q*. accerso, accieo
***excipio**, -cepi, -ceptum, -cipere I *nondum debilitata vi præpositionis i.q.* e maiore numero excludo, omitto A *c.acc.* B *c. enunt. rel.* 122, 10 II A *generatim i.q*. accipio, capio, sumo 1 *pro obi*. corporalia : a *excipiunt corporalia* (*hic illic vergit in notionem condendi e.g.* 27, 16 83, 38) b *excipiunt incorporalia* 24, 3 2 *pro obi.* incorporalia B *speciatim* 1 *de actione percipiendi auribus, oculis sim.* 2 *de actione hostiliter propulsandi* 43, 15 3 *de actione bene accipiendi* 4 *de actione tollendi, attollendi* 5 *de actione*

sustinendi, sublevandi 6 *de actione continuandi, sequendi* 7 *vergit in notionem dandi* (*c.abl. rei quæ datur*) 8 *periphrastice c abl*. (432, 6 fere i.q. occurro alcui); Gertz M II, 232, 25 : excipere = interpellare/ recusare ?RH
excisio, -nis i. actio excidendi (glaciem) 448, 1
excitatio, -nis i. actio excitandi, expergefaciendi 182, 35
excito, -avi 1 *proprie e somno* 2 *in imagine* 3 *translate i.q.* stimulo
exclamo, -avi i.q. magna voce clamo, vociferor
excludo, -si, -sum, -dere 1 i.q. non admitto, prohibeo 2 i.q. tollo
excogito, -avi i.q. cogitatione invenio
® **excommunicare** = sacris interdicere alicui Gertz M/RH
excolo, -colui, -cultum, -colere 1 de agris colendis fere i.q. incolo, inhabito 2 i.q. tracto a de hominibus b de rebus (*hic illic vergit in notionem exercendi*) 3 i.q. veneror 4 i.q. exorno 5 i.q. celebro
® **excopiare** = exscribere
® **excoriare** proprie cutem detrahere > mactare e.g. taurum Neptuno mactare Georges
® **excubare**, -bui, -bitum 1 : milites in agris excubant; 2 milites pro castris excubant = vigilant
excultus, -a, -um 1 i.q. præditus, exornatus (*c.abl. rei ornantis*) a corporeis b incorporeis 2 i.q. elaboratus 3 i.q. politus
excoquo, -xi, .ctum, -quere i.q. coquo 169, 35
® **excoriare** = pellem detrahere alicui Gertz S 449, 16 RH
excors, -dis i.q.vecors, stultus 172, 20
excrementum 1 de actu crescendi 202, 25 2 i.q. augmentum 6, 13 259, 12
excresco, -vi, -tum, -scere i.q. cresco, augeor
***excubiæ**, -arum 1 i.q. vigilia, custodia (*cum de actione vigilandi tum de loco*) 2 *latiore sensu i.q*. cura, diligentia 3 *metonym.* de ipsis vigilibus
excubitor, -is de eo qui excubias agit i.q. custos
***excubo**, -ui, -itum, -are 1 i.q. custodiam ago, vigilo 2 i.q. contendo, nitor
excurro, -ri, -sum, -rere 1 i.q. effugio 2 i.q. excursionem facio 3 *translate i.q*. porrigor 6, 13 in Norici freti litus
excursatio, -nis i.q. impetus, incursio, actio populandi 346, 4 352, 22
excursus, -us 1 i.q. effusio (de aquæ mole) 2 *i.q.* hostilis incursio 153, 25 *opp.*impetus (*fere i.q*. populatio 3 i.q. egressio, exitus
excusabilis, -e i. quod excusari potest
excusamentum, -i i.q. excusatio
***excusatio**, -nis i.q. purgatio, defensio 1 nude 2 *c.gen.* a *obi*. b *inhærentiæ* 71, 2 ætatis
excuso, -avi i.q. defendo, purgo;**excusabilis** = qui excusandus est ;**excusabiliter** = modo excusabili; **excusabundus** = qui se excusat
excussio, -nis i.q. eiectio 169, 9
***excutio**, -ssi, -ssum, -tere 1 *proprie* a *i.q.* evello, eicio, emitto 57, 16 dentes b *i.q.* proicio 2 *translate i. q.* prohibeo, adimo, privo
excussus, -a, -um 1 i.q. investigatus 2 i.q. omnibus rebus spoliatus, nudatus 305, 18
excusse i.q. accurate, diligenter
exedo, -di, -sum, -dere i.q. consumo, conficio
exesus, -a, -um i.q. attritus, confectus

exemplaris, -e i.q. imagine vel similitudine expressus
exemplum, -i i.q.specimen vel documentum A *c.gen.* 1 rei 2 *animantium vel rerum personatarum* B *c. adi. (pro gen.*) C nude II *i.q.* imago, similitudo 344, 35f
exeo, -ivi, -itum, -ire i.q. aliquem locum relinquo, egredior Gertz M exire *c.acc*. *pro* ex
exequutiones/executiones *vide* **exsecutiones**
exerceo, -ui, -itum, -ere 1 i.q. ago, facio, gero 2 i.q. agito, assuesco 3 i.q. colo
  exercitus, -a, -um i.q. consuetus, assuetus
exercitatio, -nis i.q. actio exercendi, usus
exercitatus, -a, -um i.q. belli peritus, strenuus
exercitium, -i i.q. exercitatio; Gertz S 80, 3 mores / vita
***exercitus**, -us de instructu militum agmine 1 *additur nomen populi cuius de exercitu agitur* a *c.gen*. b *c. adi.* 2 nude
exhalatio, -nis i.q. actio exhalanti, evaporatio
exhalo, -avi 1 *proprie i.q*. exspiro 2 *translate i.q.*excito
exhaurio, -si, -stum, -rire 1 *proprie* aquam hauriendo emitto 2 *translate* a *i.q.* vacuefacio b *i.q.*conficio, consumo
  exhaustus, -a, -um i.q. defessus, deletus 1 adi. 2 subst.
exheres, -dis i.q. hereditate privatus
***ex(h)ibeo**, -ui, -itum, -ere 1 i.q. ostendo, præ me fero a *c. acc*. b *c.acc. et dat.* 2 *i.q.* designo, denuntio 3 *i.q*. præbeo, præsto a *c acc.* b *c.acc. et dat*. 4 *i.q*. ago, gero a *pro obi. nomen personæ* b *pro obi. res* (*hic illic periphrastice*) 5 *reflexive i.q.* me præsto; Gertz M exibere bellum = impugnare
® **ex(h)ibitio** = augmentum (totius religionis) II, 412, 20
exhilaro, -avi 1 *active i.q*. hilarum, lætum facio 2 *passive i.q.* gaudeo, lætor
® **exhinc** = deinde Gertz S 112, 4 = inde ibidem 132, 23; = ex hoc loco
exhorresco, -ui, -escere i.q. metuo
***ex(h)ortatio**, -nis i.q. actio exhortandi, excitatio 1 *c.gen*. a *rei faciendi* b *monentis* 2 *abs*. a *generatim* b *speciatim de pugnæ exhortatione*;Georges: + *subj. genitivus* :exhortatio docentium; + *obj.gen*. exhortatio studiorum/praemiorum; **exhortator** = qui exhortatur; **exhortatorius.-**a, -um :epistula exhortatoria
exhortor, -atus sum, -ari i.q. impello, excito
exigentia, -æ i.q. vis; Gertz M = sic ut res prospere peragantur II, 211, 30/ RH
***exigo**, -egi, -actum, -igere 1 i.q. expello a *c.abl*. b *sine abl*. 2 *i.q*. flagito, reposco a *abs.* b *c.obi.* 3 *i.q.* conficio, finio, ad finem perduco a *c.abl.* b sine abl.
  exactus, -a, -um i.q. perfectus, diligens, subtilis
***exiguus**, -a, -um 1 *de quantitate i.q*. parvus, tenuis a *de rebus* b *de temporis spatio* 2 *de qualitate i.q.* levis, tenuis, ignobilis
  exiguum, -i n. i.q. pars parva 1 c.gen. 2 abs.
exilis, -e 1 de rebus i.q. parvus, exiguus 2 de homine i.q. ignobilis, obscurus
exilitas, -tis i.q. tenuitas
***eximius**, -a, -um i.q. excellens, nimius, præstans 1 de rebus 2 de hominibus a *c. abl*. b*:abs.*
eximo, -emi, -emptum, -imere i.q. adimo, aufero, tollo 1 *c.acc*. 2 *c.acc.et dat.* 3 *c. acc. et abl.*
exinanio, -vi, -tum, -re 1 i.q. vacuefacio a *proprie* (*passive i.q.*evanesco 8, 5 *opp*. exuberantes) b *translate* 389, 36: se ipsum viribus 2 i.q. vanum facio
® **exinanitio =** interitus Gertz S 229, homilia, 7; Georges: debilitatio, defatigatio florescendi.

exinde i.q. deinde 264, 1;ex eo loco Gertz M ; = ex ea causa;= in futurum
® **ex(s)istere = esse;fieri;exoriri** ; iunctura :existunt errantes = errant Gertz M
existimatio, -nis i.q. opinio 1 c.gen. 2 nude
*__existimo__, -avi 1 i.q. habeo, æstimo a *c.gen.* b *c. duobus acc. (nom.)* 2 *i.q.* puto, credo, censeo a *c.obi*. b *c.acc. c. inf. (inf. sæpe omittitur* ; *acc. deest* :44, 35 285, 19) : 8, 16 *de somniando* : 267, 5 c *c.* quod 8, 27
® **exitiabilis** = mortifer Gertz S 120, 14
exitialis, -e i.q. perniciosus 1 c.dat. 2 nude
® **exitialiter =** capitaliter Gertz S 120, 14 RH
exitiosus, -a, -um i.q. exitialis 1 c. dat. 2 nude
*__exitium__, -i i.q. clades, interitus, pernicies 1 *c.gen.vel pron. poss.* 2 sine gen.
exitus, -us I i.q. actio exeundi II i.q. locus exeundi A *generatim* B *speciatim de ostio fluminis* III *i.q.* eventus A *c. gen*.B nude IV *i.q.* finis A *generatim* 1 *c. gen.* 2 nude B *speciatim de vitæ fine, de morte* 1 *c. gen.* 2 nude
exolesco, -vi, -tum, -scere i.q. abolesco, evanesco
exoneratus, -a, -um i.q. expeditus, onere liberatus
exopto, -avi i.q. desidero, valde opto 1 *c.acc.* 2 *c*. ut, ne
® **exorbitare** (a narratione) = digredi
® **exorcista** = qui spiritus malignos expellere potest > **exorcismus**
® **exordinatio** = violatio regulae RH
exordior, -sus sum, - diri i.q. incipio, ordior 1 c.acc. 2 c.inf.
exordium, -i i.q. initium
exorior, -tus sum i.q orior, nascor, provenio
exorno, -avi 1 i.q. instruo 2 i.q. paro 3 i.q.orno, decoro a *c.abl*. b *sine abl. i.q*. amplifico
exoro, -avi i.q. valde oro, imploro 1 *c.acc.* 2 *c*. ut
® **exors > exsors**
®**exortari** *vide* **exhortari**
exosculor, -atus sum, - ari i.q. osculor 2 i.q. approbo, laudo
exosus, -a i.q. qui odit; Gertz M II, 395, 26 *passive* illis populis exosus; si tibi forte exosus est Oriens Georges
expalleo, -ere i.q. metuo 88, 31
expallesco, -ui, -escere i.q. expalleo, pertimesco
expando, -di, -sum, -dere i.q. explico
expaveo, -ere i.q. metuo, timeo
expavesco, -i, -escere i.q. pertimesco
‡**expedimentum**, -i i.q. instrumentum 379, 34
expedio, -vi, -tum, -re 1 i.q. extrico 2 i.q. paro, promo a *generatim* b *speciatim de paranda nave quæ nostra lingua vocatur* \`ledingsskib´ 3 i.q. facilito, transigo 4 i.q. compono, dirimo 5 i.q.expono, narro 6 i. q. prosum, iuvo a personaliter b *impersonaliter abs*.433, 37 *c.inf*.125, 33 ; *c.acc. c. inf.*105, 19 c. ut 185, 21
expeditus, -a, -um 1 adi. a i.q. non impeditus, onere aliquo liberatus b i.q. commodus, liber c i.q. ad pugnam paratus 2 *subst.*
expedite i.q. facile, libere

*__expeditio, -__nis t.t. cum de bello tum de copiis quas cives præstare tenentur (danice `lething´nuncupatur) 1 i.q. actio bellandi, bellum regis edicto paratum 359, 4, quod cassare vel detrahere civibus non licet cf.323, 31 a *c.adi* b *c. præp.* c nude nota 322, 20 detractæ -nis pænas (*de gravamine expeditionis; expeditio nusquam i.q.* gravamen expeditionis *significat*) 2 *i.q.* classis a *generatim* b *speciatim de expeditione navali*
‡**expeditionarius**, -a, -um i.q. ad expeditionem pertinens 428, 6
expendo, -di, -sum, -dere i.q. solvo, do a *proprie* 50, 6 b *translate* 2 *i.q.* penso, æstimo 3 *i.q.* foras (*e navigio*) suspendo 345, 31
® **expensa**, -ae (*proprie* < aurum et argentum expendere pondõ) = victus Gertz S 323, 2; = **expensum** = tabula accepti et expensi; Gertz M = **debitum** II, 270, 2
expergefactus, -a, -um i.q. somno excitatus
expergiscor, -rectus sum, -gisci i.q.expergefio
[**expergo**, -i, -ere i.q. expergefacio, *nonnisi per coni.* 391, 36]
experientia, -æ i.q. actio experiendi, experimentum 2 i.q. actio exercendi, usus, scientia 3 i.q. argumentum, specimen; **experientissimus** = **præstantissimus**
experimentum, -i 1 i.q. tentamentum a *c.gen. obi.* b sine gen. *nota iuncturam*`experimento prosequi´ i.q. experiri 2 i.q exemplum, argumentum a *c.gen. (et obi*., e.g. 186, 34) b abs.
*__experior__, -tus sum, -iri 1 i.q. tento a *c.acc*. b *c. quæstione indirecta* c *c*. si 2 *i.q*. cognosco, invenio, sentio a *c.acc*. b *c. duobus acc*. 3 i.q. comperio, sentio a *c.acc*. b *c. duobus acc*. c *c. acc.c.inf*.
expertus, -a, -um 1 *adi. i.q.* exercitatus 2 *subst. i.q.* peritus; Gertz M I, 76, 5 *passive*
expers, -tis 1 *sensu strictiore i.q*. non particeps (*c.gen.*) 2 *latiore sensu i.q*. carens, liber, vacuus (c.gen.) a de animantibus b de rebus; Gertz S 231, 20 c.abl.
expertor, -is m. i.q. qui experitur c.gen.obi.
expetibilis, -e i. quod expetendum, optandum est
*__expeto__, -ivi, -itum, -ere 1 *prævalente sensu movendi i.q.* peto 2 i.q. desidero, flagito, posco a *corporea* b *incorporea*
expiabilis, -e i.q. expiari potest
expiatio, -onis i.q. actio expiandi 1 generatim (c. gen. obi.) 2 speciatim de pænitentia (vox ecclesiastica) a *c.gen.obi.* b sine gen. obi.
expiator, -is i.q. qui expiat, pænas dat *opp.* violator
expilator, -is i.q. prædator, direptor
expio, -avi 1 i.q. sarcio 2 i.q. penso, compenso a generatim b speciatim vox ecclesiastica 265, 1 3 i.q. placo 25, 27
® **expirare** vide **exspirare**
expleo, -vi, -tum, -re i.q. compleo a proprie b translate 2 i.q. satio, restinguo a *c.abl*. b sine abl. 3 i.q. conficio, perago 4 i.q. ago, dego ; Gertz S 366, 18 = legendo finire
explico, -ui (*quater*) *vel* avi (*bis*), -are 1 i.q. rem contractam vel clausam aperio, evolvo, extendo a *c.acc.* b *c.acc. et abl. 2 i.q.* dilato a generatim b speciatim t.t. de militibus distribuendis 3 i.q. conficio, finio 4 i.q. expono, narro
explodo, -si, -sum, -dere i.q. vi tollo
exploratio, -nis i.q. actio explorandi
explorator, -is i.q. speculator
*__exploro__, -avi i.q. cognosco, inquiro, speculor 1 *c.acc*. 2 *c. quæstione indirecta* 3 *c. quæstione*

disiunctiva

exploratus, - a, -um 1 *adi. i.q.* perspectus, manifestus, certus 2 *subst. n. pl. i.q.* res explorata

explorate i.q. accurate

expolio, -vi, -tum, -re i.q. perpolio, exorno

® **expoliare** vide spoliare

expono, -sui, -situm, -nere 1 i.q. pono 2 i.q. e navibus dimitto 3 i.q. obicio, obnoxium facio 4 i.q. narro a *c.acc.* b *c.acc. et dat.* c *c. quæstione indirecta*; Gertz M exponere = offerre; = calumniari; iunctura: exponere in conductum

exposco, -poposci, -poscere i.q. (valde) peto, posco 1 *c.acc.* a *c*.ab b nude 2 *c. duobus acc.*

expostulo, -avi 1 i.q. postulo 2 i.q. ad pugnam lacesso

® **e(x)potare** (classice nonnisi expotus) Georges: argentum epotum (Plautus); Gertz M expotare = calicem vacuefacere

® **expresse** Gertz M = his ipsis verbis;expressius = uberius

expressio, -nis i.q. commemoratio, mentio (c.gen.obi.)

exprimo, -pressi, -pressum, -primere 1 i.q. declaro 2 i.q. verbis significo

exprobratio, -nis i.q. actio exprobrandi (c.gen. obi.) eius cui obicitur aliquid 2 rei exprobrandæ

exprobro, -avi i.q. obicio, probro, vitio do 1 *c.acc. rei* 2 *c.acc. et dat*. 3 [R H mutavit litteram c in numerum 3] *c. dat. et acc. c. inf.* 83, 22

expromo, -psi, -ptum, -ere i.q. expono, dico

expugnatio, -nis 1 i.q. occupatio a *c.gen. obi*. b sine gen.obi. 2 i.q. actio superandi a *c.gen.obi*. b abs.

expugnator, -is de eo qui expugnat

expugno, -avi 1 i.q. occupo 2 i.q supero, devinco a proprie in bello b translate

expungo, -xi, -ctum, -gere i.q. expergo

expurgo, -avi i.q. purgo, diluo

exquiro, -sivi, -situm, -rere i.q. conquiro, inquiro 2 i.q.peto 3 i.q. efflagito

exquisitus, -a, -um i.q. delectus, insignis 1 positive 2 superlative

exquisite i.q. diligenter

exsanguis, -e 1 i.q. sine sanguine, pallidus 2 i.q. mortuus 3 i.q. confectus, debilis, obtusus a proprie b translate

exsatio, -avi i.q. satio, saturo 1 proprie 2 translate a *c.abl.* b *c.* in

exsecrabilis, -e i.q. detestabilis

exsecratio 1 i.q. actio exsecrandi, detestandi, detestatio a generatim c.gen.obi. b speciatim vox magica 114, 32 2 vox ecclesiastica i.q. excommunicatio

***exsecror, -**atus sum**, -**ari 1 i.q. detestor, abominor a hominem b rem ; 527, 26 decimas : vergit in notionem abolendi, negandi, abrogandi 2 i.q. excommunico

exsecutio, -nis i.q. actio exsequendi, conficiendi 1 c.gen. obi. 2 nude ; Gertz M = **exactiones** quod *quod vide*II, 240, 19

exsecutor, -is i.q. qui exsequitur, conficit (c.gen.obi.)

exsequiæ, -arum 1 i.q. pompa funebris 2 i.q. cærimoniæ funebres (*sæpe de epulis funebribus*) in imagine i.q. luctus, cædes:187, 37 nuptias....exsequiis mutavit.

***exsequor**, -cutus sum, -qui 1 i.q ago, gero, perficio a *c.abl*. b sine abl. 33, 20 : *c. enunt. relat*.2 *i.q.* ad finem perduco 3 i.q. expono, explico, narro

exsero, -ui, -tum, -ere 1 i.q. tendo, extrico, effundo 2 i.q. profero, extraho 3 [RH muavit numerum 2 in

3] i.q. deduco 4 [RH mutavit numerum 3 in 4]i.q ostendo, præbeo
exsicco, -avi i.q. sicco
exsilio, -silui, -sultum, -silire i.q. prosilio a *c.abl*. b sine abl. 2 *i.q.* me proripio, effundor
***exsilium** i.q.status exsiliandi, condicio exsulis, cum voluntaria e.g. 24, 36 tum ex damnatione 1 *c.gen. poss*. 2 nude
***exsisto**, - stiti, -sistere i.q. sum 1 de animantibus a *c.dat.* b sine dat. 2 de rebus a *c. dat*. b *c.dat.finali* c *sine dat*; nota 156, 2 *c. gerund.*
exsolvo, -vi, -utum, -vere 1 i.q. do, præbeo, tribuo a corporea b incorporea 2 i.q. propulso
exsomnis, -e i.q.vigil
exsors, -tis i.q. expers(c.gen.)
® **exspectabilis** = spectabilis/ eximius
exspectatio, -nis 1 *de speranti mentis statu (c.gen.)* 2 *de actione præstolandi, opperiendi* a *abs*. b *c.gen. obi*. c *c.gen vel pron.poss. fere i.q*. mora
exspectator, -is i.q qui exspectat (c.gen.obi.)
exspecto, -avi 1 i.q. spero 2 i.q. opperior a abs. b homines c res
exspes sine spes [*semper nom.* RH]
exspiro, avi 1 de homine i.q. morior 2 de rebus i.q. exstinguor, pereo, tollor; Gertz S 110, 6 = spiritu privare
exstinctio, -nis i.q. actio exstinguendi, opprimendi ignem
exstinguo, -xi, -ctum, -guere 1 de igne opprimando a *proprie* b *in imagine* 2 *pro obiecto* animantes i.q. neco, cædo (*passive i.q*. morior) 3 pro obi. res i.q. aboleo, opprimo, restinguo
exstinctus, -a, -um i.q. mortuus, cum substantive tum adiective
exstirpo, -avi i.q. penitus exstinguo
***exsto**, -are I i.q. sum, exsisto A de animantibus 1 c.dat. 2 sine dat. B de rebus 1 c.dat habentis 2 c.dat. finali 3 sine dat. II i.q. remaneo A de hominibus fere i.q. vivo B de rebus
exstruo, -xi, -ctum, -ere i.q. struo, construo, coacervando vel ædificando facio
exsul, -is de eo qui extra patriæ fines vivit 1 i.q. exsilio affectus, extorris 2 i.q. advena
exsulo, -avi proprie de hominibus a i.q. exsul sum, in exsilio vivo b i.q. in exsilium proficiscor 2 translate de rebus i.q. absum
exsulto, -avi i.q. valde gaudeo, efferor 1 c.abl. 2 nude
exsupero, -avi 1 i.q. supero, vinco 2 i.q. pervenio ad
exsurdo, -avi i.q. surdum facio (*nonnisi in imagine*)
exsurgo, -rexi, -rectum, -gere 1 proprie i.q. surgo a c.abl. b nude 2 translate a i.q. recreor, animum sumo b i.q. accedo
exta, -orum i.q. viscera
extemplo i.q. e vestigio
extendo, -di-tum, -dere 1 i.q. porrigo 2 fer i.q. ædifico, erigo 3 i.q. dilato, maiorem facio a proprie b translate 4 i.q. adhibeo, impendo
extenuo, -avi 1 i.q. secando tenuiorem reddo 2 i.q. minuo, detrecto
***exter**, -a, -um [*nom.sing. non legitur*] 1 adi i.q. externus, peregrinus, extraneus 2 *subst.* a *m.plur*. i.q. externi, peregrini (spectat ad patriam *opp.* civibus) nota de militiæ expertibus b: *n.plur. i.q.* res exteræ
exterior, -us 1 proprie de loco i.q. qui extra est 2 translate i.q. qui ad corporalia spectat
exterius 1 i.q. exteriore parte 2 i.q. extra, foris **;** Gertz M: I, 72, 14: = sedem inferiorem habens RH

® **exterminium** (< e terminis/civitate expellere) :translate: = aliquem ad mortem dare

***extremus**, -a, -um I *adi*. A *spectat ad locum* 1 i.q. extimus 2 i.q. remotissimus 3 i.q. infimus 4 i.q. postremus, novissimus B *spectat ad tempus i.q*. postremus, supremus C *notiones translatæ* 1 i.q. summus, maximus 2 i.q. humillimus, minimus 3 i.q. affectus, afflictus II *subst*. A *m.plur*. 1 de loco 2 de tenui condicione B *n*. 1 *sing*. 2 *plur*. a i.q. ultima, pessima b i.q. partes extremæ

extimus, -a, -um 1adi. i.q. extremus (de loco) 2 *subst. n. plur*. i.q. extrema

***externus**, -a, -um 1 adi. i.q. qui foris vel extrinsecus est a *de loco* b *pertinet ad* corporalia 44, 30 opp. internus syn. exterior c *spectat ad patriam i.q*. perigrinus, exter (*opp*.domesticus) nota de ecclesia 514, 40 2 subst. *n.plur. i.q*. res externæ

exterreo, -ui, -itum, -ere i.q. terreo

® **extimare** *vulg. synkop. altera forma* < **existimo** *quod vide*

extimesco, -ui, -escere i.q. valde timeo, propter timorem nolo 1 c.acc. 2 c.inf.

® **extimplo** = **extemplo** *quod vide*

® **extimus**= **extremus**

® **extollentia =** superbia Gertz S 80, 9

extollo, -ere 1 proprie ex inferiore loco sublevo; (e)levare ossa sancti 16, 2. 2 translate 57, 29; Gertz M

extolli = exultare

extorqueo, -si, -tum, -quere 1 *proprie i.q*.vi, tormentis *sim.* elicio 2 *translate i.q*. cogendo impetro a *c. acc*. b *c.* ab c *c. acc.et dat.* d *c.* ut

extorris, -e i.q. patria expulsus, exsul

extra 1 *proprie de loco* a *c.verbo movendi* b *sine verbo movendi* 2 *translate* 432, 39 Gertz M: extra sensum percutio = aliquem mentis suae non compotem prosternere I, 443, 6

® **extractio** actio extrahendi

extraho, -xi, -ctum, -here 1 i.q. protraho a c. abl. b sine abl. 2 i.q. eripio 3 i.q. extendo, dilato 4 i.q. produco, traho (*de tempore*)5 i.q. dego, transigo a c. abl. b c. in

extramundanus, -a, -um i.q. extra orbem terrarum est 245, 4 clima

extraneus, -a, -um 1 adi i.q. alienus 2 subst. i.q. peregrinus, exterus

extremitas, -tis i.q. extrema pars

extrico, -avi 1 i.q. dilato, tendo 2 i.q expedio 3 i.q. rescindo, disicio

extrinsecus, -a, -um i.q.exterior

extrinsecus 1 i.q. ab exteriore parte 2 i.q. foris

extrudo, -si, -sum, -dere i.q. violanter expello, eicio

® **extumulare** = ex tumulo assumere 433, 7 Gertz S

® **extunc =** ex eo tempore

extundo, -di, -sum, -ndere 1 i.q.accendo a proprie b in imagine 2 i.q**.** extorqueo**,** instando efficio a c.acc. b c. ut

exturbo, -avi 1 proprie i.q. disicio, dispergo 2 translate i.q. perturbo

exubero, -avi 1 i.q exundo a proprie de liquidis b in imagine 2 i.q. abundo a proprie b in imagine

exulcero, -avi i.q. vulnero

exundatio, -nis i.q. inundatio, eluvies

exundo, -avi 1 proprie i.q. aquis abundo 2 translate i.q. abundo

***exuo**, -i, -tum, -ere 1 i.q. depono a proprie b translate 47, 26 2 i.q. non iam gero 3 i.q. privo, spolio(c. acc.et abl.) 4 i.q. libero (c.acc. et abl.)

exuro, -ussi, -ustum, -urere i.q. comburo
® **ex(s)urgere =** surgere fugiendi causa Gertz S 84, 17
exustio, -nis i.q. actio comburendi
exuviæ, -arum i.q. spolia, vestes 13, 15

F

® **faba** (Vicia faba Linné) Gertz M II, 219, 33 ut aiunt: non valent unam fabam
faber, -ri i.artifex qui materiam duram(metalla, ligna al.)tractat (*syn*.auri opifex)
® **fabrefacere** (liburnam) = navem fabricari Gertz M
fabrica, -æ 1 i.q. ædificatio, actio ædificandi 2 i.q. opus ædificatum sive compactum; Gertz M = corporis figura /= corpus
fabricor, -atus sum, -ari 1 *sensu strictiore i.q*. artificio fabrili conficio 2 *sensu latiore i.q*. creo, paro
fabrilis, -e i.q. ad fabrum pertinens, a fabro factus
fabula, -æ i.q. narratio
fabulator, -is i.q.fabularum narrator
fabulosus, -a, -um i.q. antiquis incertisque fabulis ortus 151, 32
facesso, -ere i.q. desino, recedo
facetiæ, -æ i.q. mores culti
facetus, -a, -um i.q. dicax, lepidus(*de dictis ingeniosis vel de iis qui ingeniosa proferunt verba*)
  facete i.q. lepide
facies, -i 1 de personis a *i.q.* habitus totius corporis b *i.q.* os, vultus, anterior capitis pars 2 *de rebus* (*hic illic periphrastice* e.g. 175, 27) a i.q. species, forma, superficies b i.q. aspectus, imago, spectaculum; Gertz M *iunctura* a facie fugere
*__facilis__, -e I *passive* de rebus quæ nulla difficultate fiunt vel nullius laboris sunt A *adi*. 1 *additur supinum* de ea re ad quam spectat qualitas adiectivi 2 nude B *subst*. II *active* de iis qui sine difficultate aliquid agunt A *fere i.q.* agilis, mobilis, celer 1 *c. præp*. 2 nude *opp*. segnis B *fere i.q*. promptus, pronus, comis 1 *c. præp*. 2 nude
*__facile__ i.q. sine difficultate, sine cunctatione, cito; Gertz M : faciliter
facinorosus, -i de eo qui scelera committit
*__facinus__, -oris n. i.q. factum 1 de quolibet facto a *c.gen*. b sine gen. 2 in bonam partem i.q. res fortiter gesta 3 in malam partem i.q.maleficium, scelus
*__facio, -__feci, -factum, -facere *passive* **fio, fieri** I *c. simplici obiecto* A *pro obiecto* corporalia 1 *de hominibus* a i.q. conficio b *fere i.q*. scribo 2 *de natura i.q*. efficio B *pro obiecto* incorporalia i.q. ago, exsequor, præsto 1 *c. subst*. 2 *c. pron*. C *pro obiecto* est enuntiatum 1 *sententia relativa* 2 *c.coniunctivo* II *c. duobus obiectis i.q.* reddo, efficio A *c. duobus accusativis* B *c.acc. et aliis casibus* 1 *c. acc. et gen.* 2 *c.acc. et dat.* C *c.quæstione indirecta* D *c. inf*. 1 *i.q.* efficio 2 *fere i.q.* iubeo122, 3 III *abs*. A *infinitivus* B

supinum C *passive impersonaliter i.q*.accidit, evenit; = jubere, curare *c. acc. c. inf* Gertz S *passim;* Gertz M tempus quod in Colonia fecit = agere/degere; Gertz M factum est + *acc.c.inf. pro* ut
® **factor =** auctor, conditor Gertz S 201, 2
***factum**, -i de qualibet actione, de rebus gestis
factio, -nis 1 i.q. discordia, simultas 2 i.q.seditio, defectio 3 i.q. coniuratio 4 i.q. ipsa hominum consociatio qui idem student, pars, secta
factiosus, -a, -um i.q. seditiosus
® **factor** opp. auditor
® **factura =** opus arte factum
facula, -æ i.q. fax, tæda
*__facultas__, -tis 1 i.q. occasio, opportunitas (*sæpissime c.gen. obi*.) 2 *i.q.* licentia, libertas 3 *i.q.* vis, potestas 4 *i.q.* lingua 3, 10 5 *i.q.* copia (de rebus corporalibus) a *generatim* b *speciatim i.q*. opes, res familiaris
facundia, -æ i.q. eloquentia
facundus, -a, -um i.q. eloquens (vergit in notionem periti)
  facunde i.q. diserte, eloquenter
falcatus, -a, -um i.q. falcibus præditus
® **faleratus** (< phalerae) = exornatus *class.* **phaleratus** *quod vide*
fallacia, -æ i.q. dolus, fraus
fallax, -cis de eo qui fallit i.q. dolosus, falsus, infidus 1 de homine 2 de rebus
  fallaciter i.q. per dolum
***fallo, -**fefelli, falsum, fallere I prævalet notio decipiendi A i.q. decipio, eludo 1 abs. 2 *c. obiecto personæ (passive i.q*. erro) a *c.acc.* b *c.acc.(nom) et abl.* 3 *c.obi rei* a *c.acc*. b *c.acc.(nom) et abl*.c *c. abl. separationis , fere i.q* privo, spolio B *i.q.* frustor C *fere i.q.* in perniciem duco II *prævalet notio effugiendi* A *i.q.* lateo 1 *c.acc*. 2 *c.acc. et abl*. B *i.q.* evito, prætereo 1 *c.acc*. 2 *c. acc.et abl.*
® **falsarius >** proverbium: tu, si verum supprimis, falsarius agnosceris
  ***falsus**, -a, -um 1 *passive i.q.* simulatus, non verus, iniustus 2 *active i.q*. mendax
*__falso__ 1 i.q. errore, iniuria, sine causa 2 i.q. per speciem, dolose 3 i.q. non recte
falsitas, -tis i.q. mendacium;fallacia 196, 3 Gertz S
falx, -cis 1 i.q. culter curvus ad metendum aptus 2 de variis instrumentis bellicis
*__fama__, -æ I i.q. rumor, sermo A *c.gen.obi*. B nude II *i.q*. opinio, existimatio qua quis inter homines vel apud posteros fruitur A *generatim* B *speciatim* in bonam partem *i.q.* gloria 1 c. gen. 2 nude nota de castitate, integritate feminæ 160, 14 sepelit cupidine famam
famelicus, -a, -um i.q. fame confectus, vexatus
® **famen** etiam = verbum sive verba (famina) Gertz S 161, 18
*__fames__, -is 1 proprie de cupiditate sive inopia cibi 2 translate de cupiditate necandi 447, 19
familia, -æ 1 speciatim a de servis = humiliores = inferiores = rustici et coloni = subditi b de comitatu regis vel nobilis viri (lingua nostra \`hird´) c de hominibus sanguinis vinculo coniunctis i.q. gens i.q. propinquitas 274, 132 generatim de qualibet hominum caterva 338, 10 ; Gertz S = congregatio monachorum abbatis curæ commissæ 341, 22 etiam Christi familia = canonici ordinis Victorini
*__familiaris__, -e I *adiective* A *speciatim* de hominibus et rebus ad familiam pertinentibus 1 *i.q.* servilis 2 de fortuna, bono, hereditate B *generatim* 1 *i.q*. consuetus, notus 2 *i.q.* coniunctus, aptus 3 *i.q.* amicus, specialis: a *in universum* b *de concubito* 4 *syn.* domesticus II *substantive* A *speciatim* 1 *i.q,* servus,

minister 2 de scriba regis 439, 27 3 de regis comite B *generatim i.q.* amicus
familiariter i.q. amice, benigne
***familiaritas** 1 *speciatim* a *de militis vel comitis erga regem aut dominum fide* b *de gratia aut favore regis* c *de sanguinis iure* 2 *generatim* de qualibet coniunctione hominum a *i.q.* consuetudo, usus b *i.q.* amicitia 79, 26 puellæ (*nonnulla hic allata ad 1 a trahenda*) c *i.q.* amor
® **famularis** = inserviens, obsequens Gertz S 201, 2; **famulariter =** famulorum loco
famulatus, -us 1 de ministerio, opera 2 de comitis erga dominum obsequio (`vasalforhold´, `hirdforhold´
famosus, -a, -um i. cuius fama magna est 1 adi. 2 subst. n. plur.
famulitium, -i i.q.comitatus, numerus servorum servarumque, obsequium
famulor, -atus sum, -ari i.q. servio
famula, -æ 1 i.q. ancilla 2 de virginibus militantibus (lingua nostra `skjoldmø´)194, 22
famulus i.q. servus, pedissequus (syn. 475, 17 satellites, 474, 36 ministri
® **fantasticus** = diabolicus Gertz S 349, 2
fanum de templis deorum paganorum
far, -ris i.q. frumentum molitum, farina
farcimen, -inis i.q. intestinum fartum
farcio, -si, -tum, -cire i.q. impleo; *particip. etiam* farsus / farcitus; *nomen* : fartum n., fartus-us m.
® **fari** *vide* **for**, -fatus sum, -fari
fartor, -is i.q. coquus
fas *indeclin.* n. 1 *i.q.* æquum, ius b *c. gen. ger.* c *additur* `est´ *fere i.q.* licet *c. inf pass*. 2 *i.q.* aditus 240, 22
fascia-æ i.q. ligamentum
fasciculus, -i de stipula in unum colligata
fascis, -is 1 i.q. virgæ in unum colligatæ 2 i.q. onus, sarcina a proprie b in imagine 3 i.q. potestas
fasti, -orum i.q. chronica, catalogus 1 regum 2 sanctorum
fastidio, -vi, -tum, -re i.q. aspernor, contemno, respuo 1 *pro obiecto subst*. 2 *pro obiecto inf.*
fastidiosus, -a, -um i.q. fastidium generat
fastidiose i.q. cum odio
fastidium, -i 1 *de sensu corporali i.q.* tædium 2 *de animi sensu i.q*. despectus, odium, satietas a *c.gen.* b nude
fastigium, -i 1 *proprie i.q*. altitudo, summum culmen 2 *translate i.q*. summus locus, dignitas a *c.gen*. b sine gen.
fastuosus, -a, -um i.q. superbus; Georges :*praeter* **fastosus** *translate* = magnificus;**fastuose** *adv.*= superbe
fastus, -us i.q. superbia, elatio; Gertz M = ostentatio/pompa/magnificentia
fatalis, -e i.q. mortifer, exitiosus
fateor, -ssus sum, -teri 1 i.q. confiteor, concedo a *abs*.b *c. obi*. c *pro obi. enunt. (rel.sive interr.)* d *c. acc. c. inf. (sæpius omissa copula)* 2 *i.q.* prodo, præsto, probo a *c.acc*. b *c. duobus acc*.
fatigatio, -nis i.q. labor, opera
***fatigo**, -avi 1 *strictius i.q.* lassitudine afficio 2 *latius prævalente notione molestandi i.q.* identidem adeo, sollicito, urgeo, vexo
fatisco, ere de nave i.q.dissolvor, findor; Gertz M : = **debilitari**;= **destituere**
***fatum**, -i 1 *generatim i.q.* sors, necessitas 2 *speciatim in malam partem* a *i.q*. calamitas, discrimen b *i.q.*

mors ; *nota abstr.pro concret. i.q.* mortuus 22, 37 446, 28
fatus, -us i.q. sermo
fatuus, -a, -um i.q. stultus;Georges := stolidus(Plautus);(Terents)= insulsus, tardus**;***substantive*:fatuus *sive* fatua = **scurra, -**ae m., **sannio**, -onis m., **nugator**, -oris m.
faustus, -a, -um i.q. prosper, felix 1 de hominibus 2 de rebus
fautor, -is i.q. adiutor, assensor, studiosus 1 c.gen.obi.2 nude
faux, -cis 1 de arta corporis parte quæ os et ventrem coniungit a *strictius i.q.* gula; *in imagine* 167, 27 : in patriæ nostræ fauces b *fere i.q.* collum 2 *de artis locis* (RH *mutavit locus in locis*) (*plur.tantum*) a *i.q.* ostium, aditus cum speluncæ tum fluminis b *i.q.* angustiæ cum montium tum maris (et de freto et de sinu)
faveo, -vi, -utum, -vere i.q. indulgeo, studeo, auxilior 1 c.dat. 2 nude; Gertz S 231, 18 se accomodare, = credere 194, 3
favilla, -æ i.q. cinis, reliquiæ corporis combusti 54, 2 ; Gertz S 202, 3 de cinere ultimo mortui
*__favor__, -is 1 i.q. actio favendi, assensus, benevolentia a c.gen.hominum b sine gen. 2 i.q. condicio eius cui favent alii
favorabilis, -e i.q. benevolus, opportunus; **favorabiliter** *adv.* = opportune
favorabiliter i.q. benevole
favus, -i i. cera apium ubi (RH *mutavit qua in ubi*) mel condunt
fax, -cis f. 1 *proprie i.q.* tæda 2 *in imagine vel translate i.q.* ardor a amoris b inimicitiarum *sim.*
febris, - i. nimius calor ægroti
fecunditas, -tis 1 de facultate pariendi 2 metonymice de copia
fecundus, -a, -um i.q. plenus, uber
fel, -lis *translate* de iracundia (*semper cum allitteratione*)
felicitas, -tis i.q. prosperitas, res secundæ
felix, -cis 1 de hominibus a *de femina fere i.q.* fecunda b *i.q.* beatus, lætus, fortunatus *c.abl.*2 de rebus a *i. q.* faustus, prosper b *i.q.* gratus, iucundus
*__feliciter__ 1 i.q. prospere, bono eventu 2 i.q. bono omine
femen, -inis i.q. femur 53, 22 [obsoletum Georges RH]
*__femina__ de puella, de muliere, de hominibus vel dis sexus femini 1 c.adi. vel gen. 2 sine adi.aut gen.
femineus, -a, -um de homine i.q. femini sexus 2 de rebus i.q. muliebris, ad feminam pertinens a pro gen. subi. b pro gen.obi.
femoralia, -um n. i. indumentum femorum (et crurum) (syn. 253, 12 braccæ)
femur, -oris n. i. membrum inter coxam et genu porrectum
fenestra, -æ i. foramen parietis per quod lux immittitur
fenus, -oris 1 i.q. usuræ (*in imagine*) 2 i.q. opes, divitiæ
® **feodum = feudum** ; **feodalis** = **feudalis**;**feodotarius** = **feudotarius**
feracitas, -tis i.q.fecunditas
feralis, -e i.q. mortifer
ferax, -cis i.q. fertilis, uber (de agris *sim.*) 1 abs. 2 c.gen.obi.
ferculum, -i n. i.q. epulæ, cibus
fere *i.q.* prope (*singulis vocibus additur, sæpius postponitur*) (33, 36 *syn.* pæne)
feretrum, -i n. i. lectus in quo mortuus effertur; in translatione sanctorum Gertz S 202, 20
feria, -æ 1 i.q. dies festus re divina celebrandus(*cum apud paganos tum apud Christianos* 2 *i.q* dies

hebdomadis (*sensu ecclesiastico*)
® **ferialis** ad singules dies pertinens, feriales psalmi = ad diei officium pertinentes Gertz S
ferinus, -a, -um i.q. ad feras, bestias pertinens
ferio, -re 1 i.q. contingo, percutio (gladio, sagitta, aliis armis) a abs. b c.acc. 2 i.q. afficio 3 i.q. castigo, punio 4 i.q. facio, pango
ferior, -atus sum, -ari 1 i.q.(diem festum) celebro a c.acc. b abs. 2 i.q. a laboribus cesso, quiesco a c.acc. b abs.
feritas, -tis i.q. crudelitas, ferocia, vehementia (de moribus hominis) ; Gertz M feritates gentium = ferae gentes
ferme i.q. fere (sæpius postpositum)
fermentum, .i n.i.q. cervisia
*__fero__, -tuli, -latum, -ferre I *prævalet notio sustinendi* A *generatim i.q*. porto, veho 1 *proprie* a *sine obiecto* b *pro obiecto* res cum aliæ tum proprii corporis 2 *translate* (*pro obiecto* incorporalia) i.q. in animo habeo, foveo B *speciatim i.q*. patior 1 *sine obi.* 2 *pro obi. inf*. 3 *pro obi. subst.* 4 nota iuncturas e. g. 320, 21 impune (fere i.q. ago, facio) II *prævalet notio movendi* A *active i.q*. moveo, ago B *passive*1 *i. q*. propero, venio, eo (*de celeri motu*) 2 *fere i.q*. incitor III *prævalet notio afferendi* A *generatim* 1 *i.q.* affero, do, præbeo a *sine obi*. b *c.obi*. 2 *i.q*. monstro, prodo a *in universum* b *in iunctura præ se ferendi* B *speciatim* 1 *t.t*. a *i.q*. edo, edico; Gertz M iunctura: excommunicationem ferre b *i.q.* dico, propono 2 *fere i.q*.refero, trado a *abs.* b *c.acc.(nom)c. inf. (vel c. duobus acc*. IV *prævalet notio auferendi* A *i.q.* effero B *i.q*.eripio, libero C *i.q.* accipio, nanciscor
ferocia, -æ de feris hominum moribus
ferocitas, -tis 1 i.q. fortitudo 2 i.q. atrocitas, furor a de hominibus b de bestiis mordacibus
ferox, -cis i.q. acer, sævus, trux 1 adi. a de animantibus b de rebus 2 subst.
ferramentum, -i i. instrumentum fabri ferreum [RH *varia instrumenta*]
ferratus, -a, -um i.q. e ferro factus vel ferreus
ferreus, -a, -um 1 i.q. ad ferrum pertinens 2 i.q. e ferro factus
® **ferrugo** i.e. ferrugo in rebus ferreis (teutonice Eisenrost) *vide* **aerugo** *et* **robigo**
ferrugineus, -a, -um i.colore ferreo imbutus, fuscus
*__ferrum__, -i 1 de metallo formæ incertæ a *generatim* b *speciatim* de lamina candenti; in iudicio ferri candentis (danice `jarnbyrth´):476, 32 2 de variis armis vel instrumentis (*sæpius collective* a de gladio, iaculo, telo b de securi c de pedica d de murice ferreo e de lorica
fertilis, -e i.q. uber (c.gen.obi.)
fertilitas, -tis i.q. ubertas, copia
ferus, -a, -um 1 adi. i.q. crudelis, ferox, sævus a de personis b de rebus 2 subst. a: m. b: f. i.q. bestia, animal indomitum
ferveo, -ui, -ere 1 i.q. incitor 2 de re quæ acriter agitur
fervens, -tis i.q. bulliens 2 translate i.q. acer, vehemens; **ferventer** = acriter
fervor, -is i.q. ardor, calor 1 proprie 2 *translate* 190, 3 pruritantis animi (< prurire)
fessus, -a, -um i.q. confectus, fatigatus, lassus 1 c.abl. causæ 2 sine abl.
festinabundus, -a, -um i.q. moræ impatiens
® **festinantiâ** = festinanter Gertz M
festinatio, -nis i. actio festinandi, celeritas
festino, -avi i.q. propero

festinatus, -a, -um i.q. celer
festinato i.q. celeriter
festinus, -a, -um i.q. celer; **festine** = celeriter
® **festivus**, -a, -um = illustris; *adv*. **festive/ festiviter**
festum, -i i. dies re divina celebrandus
fetidus v **fætidus**
® **fetor <** faetor = odor horribilis
fetus, -us i.q. progenies
® **feudum** germ/mlat. (explicatio nominis RH: < confusio beneficii et clientelae)
fibræ, -arum 1 de filis viscerum 2 de ipsis visceribus
fibula, -æ i. instrumentum quo figitur lorica
‡**fictim** i.q. simulate
® **fideiubere** = sponsionem facere Georges
® **fideiussor** = sponsor "
fidelis, -e 1 de eo cui confidi potest 2 active i.q. credens, fiducia plenus
fideliter i.q. constanter, cum fide, sincere
***fides**, -i I *passive* de iis rebus et hominibus quibus confidi potest A *i.q*. tutela *sim.* B *i.q*. vox, signum etc. securitatem efficiens 1abs. 2 c.gen. a rei promissæ b rei securitatem efficientis C i.q. constantia, fidelitas, honestas 1 *generatim (nonnulla ad 2 a trahi possunt)* a nude b c.gen. 2 speciatim a erga Cæsarem, regem, principem (syn. obsequium) b erga ecclesiam c erga imperium D i.q. probabilitas(*ad II trahi possunt*33, 7 mortis fidem insequentibus fecit) 1 abs. 2 c.gen. a rei probatæ vel probandæ b rei fidem præbentis 3 c.dat II *vergit in notionem activam fiduciæ* (*nota vocabulum nusquam de religione Christiani usurpari*
fides, -ium f. 1 i.q. instrumentum musicum, cithara, lyra (metonymice de ipso carmine 2 i.q. chorda, nervus
fido, -sus sum, -dere i.q. confido, credo, fiduciam habeo a c.dat. b c. abl. c *c.dat vel abl*. d *c*.in *et abl*.. e *c. inf*. f *c.acc.c.inf*. 2 *fere i.q*. audeo
fidens, -tis i.q. sibi fidus, audax
fidenter 1 i.q. cum fide, fideliter, constanter 2 i.q.audacter
***fiducia**, -æ 1 i.q. actio confidendi sive audacia, animus, fides (nota variationem sermonis 49, 16) a *c. gen.obi*. b *c. gen qui dicitur subiectivus* ; *nota abstr. pro concr*. 55, 12 c *sine gen*.2 *i.q*. fidelitas, studium 3 de fide interposita a *generatim i.q.* promissio b *speciatim in re pecunaria i.q*. cautio, sponsio
® **fiducialiter** = bono animo; Gertz M II, 49, 18 = prospere
® **fidula** (<lat.**fides**; > teutonice Fiedel) primo Otfried von Weißenburg (ca 860) RH
fidus, -a, -um i.q. constans, fidelis, cui confidi potest 1 c.dat. 2 sine dat. a de hominibus b de rebus
fide i.q. fideliter, cum fide
® **fiellator** Gertz M I, 388, 15 *vide* **viella** RH
figmentum, -i 1 *proprie* a *i.q*. imago, figura, forma b *fere i.q*. gleba 2 *translate i.q*. commentum, simulatio a *c.gen.obi.* b *c.gen explicativo* c nude
figo, -xi, -xum, -gere 1 *proprie* a *i.q.* affigo, adiungo b i.q. configo, vincio c i.q. terræ, fundo infigo d i.q. pono, statuo 2 *translate* a *i.q*.infligo, efficio b *i.q.* sisto, retineo
figura, -æ i.q.forma 1 *strictius* de corpore; *fere i.q.* persona: 59, 24 2 *de litteris* 3 *de imagine*, effigie
® **figurative** = in imagine

figuro, -avi 1 i.q. depingo 2 i.q. fingo, formo, efficio 3 i.q. indico, exprimo 4 i.q. prodo
***filia**, -æ [abl. plur. semper -abus] de subole humana sexus femini 12, 9 regis filia
filialis, -e ad filium pertinens (pro gen.obi.)
filiolus, -i i.q. parvus filius
***filius**, -i de subole humana vel divina sexus masculini
filum, -i de re tenui cuius ductu torques moveri potest
finalis, -e de tempore i.q. postremus; Gertz M **finaliter** = postremo
findo, -di, -ssum, -ndere i.q. frango, scindo
fingo, -nxi, -ctum, -ngere i.q. efficio, formo a *c.acc*. b *c.duobus acc*. 2 i.q. doceo, instruo 3 i.q.simulo a *c. acc*. b *c.acc.c. inf.*
fictus, -a, -um i.q. simulatus, falsus
finio, -vi, -tum, -re 1 *trans*. (*spectat ad tempus;hic illic vergit in notionem definiendi*) a *pro obiecto* res *i. q.* finem impono b *pro obiecto* homines *i.q.* occido, morte afficio 2 *intr. i.q*. loqui desino
finis, -is I *proprie* A *plur*.de lineis quæ territoria dirimunt sive de territorio quod his lineis includitur 1 c. gen. 2 abs.B *sing. de tempore* 1 c.gen. 2 abs. a *generatim* b *de morte* c *de votis* II *translate*
finitimus, -a, -um i.q. confinis, propinquus, vicinus 1 *adi*. a *c.dat*. b sine dat. 2 *subst*. a *m. plur*. b *n. plur*. *i.q*. regio vicina
fio, -eri v. **facio**
® **fiola** (*etiam* viola) Gertz M I, 114, 21 in **fiolis, cy(i)tharis, choris, tympanis** modulantes
firmamentum, -i 1 i.q. constantia, stabilitas 2 i.q. observantia, fides(c.gen.obi.) Gertz M = confirmatio
firmitas, -tis 1 i.q. robur, stabilitas, vis 2 i.q. fides
firmo, -avi 1 i.q. munio, tueor 2 i.q. reficio, recreo 3 i.q. confirmo, corroboro, fulcio 4 i.q. hortor, stimulo 5 i.q. servo, retineo 6 i.q. sancio, probo, stabilio7 i.q. paco, placo, mulceo 8 i.q.affirmo, assero(*c. acc. c. inf.*); firmare manum in aliqm = firmiter prehendere Gertz S; Gertz M aliquem super regnum firmare = fidem regis firmare
firmus, -a, -um i.q. constans, robustus, immobilis
firme (*nonnisi comp.legitur*) i.q. constanter, stabiliter, tuto
fiscella, -æ de vimine instar hominis formato
fiscus, -i de possesione (pecunia)regis
fissiculo v **physiculo**
fistula, -æ i.q. syrinx; **fistulare** = canere ad syringa; **fistulator =** qui ad syringa canit
flabellum, -i de instrumento quo faber ignes excitat
flaccidus, -a, -um i.q. languidus, marcidus
flagitiosus, -a, -um i.q. turpis, probrosus
flagitium i.q. maleficium, probrum, scelus 1 generatim 2 speciatim de stupro, factis libidinosis sim.
flagito, -avi i.q, (flagranter) posco, rogo 1 abs. 2 c.obi. a hominem b rem
flagrantia, -æ i.q. ardor
‡**flagratio**, -nis i.q. actio flagrandi
flagro, -avi *translate* i.q. ardeo 1 c.abl. 2 sine abl.
flagrans, -tis 1 *proprie i.q.* candens 2 *in imagine i.q*.ardens 3 *translate i.q.* ardens, commotus a c.abl. b nude
flamen, -nis i.q. sacerdos 1 de summo deorum 2 de sacerdote pagano; Gertz S 156, h, 12 = spiritus sanctus

flaminium, -i i.q. sacerdotium paganum
flamma, -æ 1 proprie de eruptione ignis sive de ipso igni 2 translate de affectu i.q. ardor
flammabundus, -a, -um i.q. flammans, ardens
® **flammescere = inflammari** Gertz M
® **flammivomus** Gertz M: fornax flammivoma = ardens
flatilis, -e i.q.flatu follis effectus
flatus, -us 1 i.q. ventus, motus aeris 2 de aere oris
flavus, -a, -um de comarum colore i.q. \`blondus´
flebilis, -e i.q. flens, fletu plenus
flebiliter 1 i.q. cum fletu 2 i.q. miserabiliter
flecto, -xi, -xum, -ctere 1 spectat ad cursum, viam, regionem i.q. dirigo, verto 2 spectat ad animum i.q. commoveo, mitigo, muto
fleo, -vi, -tum, -re i.q. lacrimas fundo
fletus, -us i.q. effusio lacrimarum vel lamentatio
flexio, -nis 1 de voce i.q. variatio 2 de via i.q. anfractus, circuitus
flexuosus, -a, -um i. cum multis flexibus, orbibus, curvus
® **flexura =** *gramm.t.* flexio, declinatio etc.; = flexus RH Gertz M II, 173, 32
flexus, -us 1 *de actione curvandi* 2 *de re curvata* a *i.q.* orbis b *fere i.q.* saltus c *i.q.* sinus maris vel fluminis
floccipendo, -ere i.q. parvi æstimo, contemno
® **florenus =** nummus Hollandiae (Gylden)
floreo, -ui, -ere i.q. vigeo
florens, -tis fere i.q. optimus, præclarus
® **floriger** = floribus ornatus Gertz S 160, 32
flos, -ris 1 de quolibet decore 2 de integritate virginis
fluctivagus, -a, -um i.q. fluctibus agitatus: = inquiete fluctuans Gertz S 112, 9
fluctuatio, -nis 1 de re corporali i.q. motus, concussio 2 de animo i.q.inconstantia, trepidatio, vacillatio
® **fluctuo**, -avi, -atum, -are = fluctuor : fluctuat judicium
fluctuor, -atus sum, -ari 1 *proprie* de navi [Vergil RH] vel homine in fluctibus vagante 2 *translate* a i.q. vacillo, hæsito b *fere i.q.* versor, exsisto c *i.q.*sollicitor, angor
***fluctus, -**us 1 proprie i.q. unda 2 translate i.q. perturbatio, tempestas
fluentum, -i i.q. 1 i.q. unda 2 i.q. flumen
fluidus, -a, -um 1 proprie a i.q. liquidus, fluens b i.q. umidus 2 translate de ætate i.q. labens, fluens
fluito, -avi de capillis i.q. laxe defluo
flumen, -inis i.q. amnis, fluvius 1 nude 2 additur nomen fluminis
fluo, -xi, -xum, -ere 1 proprie de liquore i.q. mano 2 de re incorporea a fer i.q venio, eo b de tempore i.q. prætereo, labor; Gertz M : in bivio fluere = vacillare
fluxus, -a, -um de re incorporea 1 i.q. instabilis 2 i.q. remissus, mollis;fluxus morbi Gertz S 330, 20
fluvialis, -e i.q. ad fluvium pertinens
fluvius, -i i.q. flumen, amnis 1 nude 2 *accedit nomen fluminis eodem casu*
fluxus, -us de tempore labente
foculus, - i.q. focus, locus ignis 2 de ipso igni
focus, -i 1 de loco ignis in tecto facti 2 metonymice fere i.q. domus 3 de rogo 4 de ipso igni

fodico, -avi i.q. eruo, fodio
fodio, -di, -ssum, -dere 1 strictius de vertenda terra i.q. perfodio 2 latius i.q. pungo, transfigo
foedero, -avi i.q. consocio
foeditas, -tis i.q. turpitudo, dedecus
foedo, -avi 1 i.q. deformo, maculo, inquino b in imagine 2 translate i.q. dehonesto, infamia vel probro afficio
foedus, -a, -um 1 *spectat ad sensum i.q*. deformis, atrox, tæter a nude b c.abl. 2 *spectat ad famam, mores i.q*. inhonestus, turpis a de homine ; *accedit abl*. :106, 21 b de re; nota foedum puto *c. inf.*
foede i.q. turpiter
foedus, -eris 1 i.q. pactio, societas a publica b privata (de amicitia, matrimonio sim. 2 fere i.q. indutiæ
foetidus, -a, -um i. qui male olet
foetor, -is i.q. malus odor
folium, -i de fronde arboris
folliculus, -i i.q. parvus follis, sacculus 1 generatim 2 speciatim in arte æraria
follis, -is i.q. saccus
fomentum, -i *de actione fovendi sive cura* a *de curatione calore effecta* b *i.q*. medicamentum, remedium c i.q.adiumentum 2 *de nutrimento ignis*(= fomes) *sive esca* a *proprie* b *translate fere i.q*. causa ; Gertz M = incitatio/stimulatio
fons, -tis i. caput aquæ e terra erumpentis 1 proprie 2 in imagine ;fons sacer : Døbefond/Taufstein Gertz S 237, b : = puteus ibidem 118, 25
for, -fatus sum, -fari i.q. dico, loquor, verba profero;Georges: praecipue actio deorum, oraculorum, prophetarum, ut vates et augures sunt; Gertz M fari *passive* I, 480, v.4
foramen, -inis i. locus ubi res perforata vel perrupta est, caverna, rima
foras i.q. e domo
forceps, -ipis f. i. instrumentum fabri ad ferrum candens capiendum
® **forefacere** = forisfacere = iniuriam facere
forensis, -e i. ad forum vel emporium pertinens (de eo qui de foro venit vel inforo mercatur
forinsecus i.q. extrinsecus
foris 1 extra fores, domum, specu *sim*. 2 extra urbem, castra 3 extra patriam
*__fores__, -ium i.q. ianua sive porta conclavis, domus, ecclesiæ *sim.*
forma, -æ I *de figura et specie* A *de figura externa* 1 *generatim* certis lineis circumscripta 2 *speciatim de corpore humano* a *de corporis habitu, specie, statura* (*nonnulla ad b trahi possunt*) b de *forma concinna i.q*. pulchritudo c *i.q*. vultus, facies B *de figura interna* II *de re formata* A *generatim i.q.* figura B *speciatim* 1 de conceptis verbis, formula 2 de privilegio, consuetudine; Gertz M: forma = modus; genus; regula Cf **formula**
® **forma 2** Gertz S 356, 16 : = teutonice: Betpult confer (Georges) formam calcei (Schuhleisten) > forma (pulpiti) vide **pulpitum**)
formidabilis, -e i. qui timetur, terribilis
formido, -inis i.q. timor, horror 1 c.gen.subi. 2 c gen.obi. 3 c.gen. rei timorem facientis 4 nude
formido, -avi i.q. timeo, horreo, vereor 1 c.obi. 2 c.inf.(362, 26 fere i.q. fastidio) 3 c.acc. c.inf. (omissa copula)
formidolosus, -a, -um de eo qui timorem inicit, terribilis 1 c.dat. 2 sine dat.
formo, -avi 1 i.q. in formam quandam redigo 2 i.q. formando fingo, facio

formula, -æ 1 i.q. modus, ratio 2 i.q. concepta verba, præscriptum a generatim 2 speciatim in re iudiciaria 3 i.q. sigillum
fornax, -cis i. caminus quo panis torretur, furnus ; *vide* **calefactorium** *et* **stuba**
*__fors__, -tis 1 nom. i.q.casus, fortuna 2 abl. a i.q. casu, fortuito b i.q. fortasse, forsitan
forsan i.q. forsitan
® **fortalicium** = munimentum, locus munitus
fortasse i.q. forsitan, forte
fortassis i.q forsitan
*__fortis__, -e 1 i.q. robustus, validus A *adi*. B *subst. m. plur*.II *i.q*. firmus, munitus III *i.q*. audax (*non solum ad corporis vires spectat* A *adi*. B *subst*. 1 *m. plur*. 2 *n. plur*. (*i.q*. fortia facta) 4 *de tolerando i.q*. patiens
*__fortiter__ i.q. valide, vehementer 2 i.q. animose, audacter
fortitudo, -inis 1 de vi corporali i.q. robur, vigor 2 de vi animi a i.q. audacia, animositas, virtus b fere i.q. constantia, patientia; Gertz M = firmitas
fortuitus, -a, -um 1 adi. i.q. incertus, fortunæ vicissitudini debitus a de rebus incorporeis b de re corporea 2 subst. n. i.q. casus, fors
fortuito i.q. casu, forte; Gertz S 307, 20 fortuitu
***fortuna**, -æ 1 i.q. casus, sors Gertz M fortunam belli gerere 2 in bonam partem i.q. felicitas, res secundæ 3 i.q. condicio, dignitas, status 4 *interdum de mala fortuna fere i.q*. infelicitas, res adversæ
fortunatus, -a, -um i.q. felix
forum, -i 1 de loco conventus vel de contione 2 de iudicio
fori, -orum i foramina remorum in summis lateribus navigii
fossa, -æ i. locus ubi terra effossa est 1 de scrobe 2 de fossa in longum ducta a ad muniendum b i.q. canalis
® fosso intensive (< fodio) (avi)**-**atum**-**are, **fossatum** n.et **fossatus**, -i m = fossa Georges
fossor, -is i.q. qui terram effodit
® **fossorium =** ligo, -onis Gertz S 434, 6
fovea, -æ i. locus ubi terra effossa est, scrobis
foveo, -vi, -tum, -vere 1 *proprie (sæpius c.abl.)* a *i.q*. curo, delecto b *i.q*. nutrio, alo, servo c *i.q*. servo 2 *translate i.q*. adiuvo, colo, faveo (*sæpe c.abl.*) de hominibus et rebus
fractio, -nis 1 de actione frangendi a c.gen.obi. b nude 2 de actione effodiendi tumuli 3 de naufragio
fragilis, -e 1 proprie i.q. qui facile frangitur 2 translate i.q. debilis, infirmus, incertus
fragilitas, -tis proprie de condicione rei quæ facile frangitur
® **fraglantia** vide **fragrantia**
fragmen, -inis i.q.fragmentum, particula
fragmentum, -i 1 i.q. res fracta, frustum, particula 2 i.q. actio frangendi
fragor, -is de magno sono i.q. strepitus, fremitus 1 c.gen. 2 nude; Gertz M: sonus lignorum cadentium qui munimento erant
fragosus, -a, -um i. fragore, strepitu plenus
fragrantia, -æ i.q. odor bonus, suavis
framea, -æ 1 i.q. hasta 2 i.q. ensis, gladius
frango, -fregi, -fractum, -frangere 1 *proprie i.q*. in partes comminuo, rumpo 2 *translate* a *fere i.q*. interrumpo (de sonitu modo fortiore, modo remissiore) b i.q. debilito, deprimo, domo (*hic illic c. abl*.)
fractus, -a, -um translate i.q. incertus

*__frater__ *nusquam in allocutione clerici, semper* de homine qui parentes cum aliquo communicat, de germano
fraternitas, -tis i.q. fratrum inter se coniunctio
*__fraternus__, -a, -um i.quod ad fratrem pertinet 1 *pro gen.poss. vel subi.* 2 *pro gen.obi*.
fraterne i.q. cum amore fraterno
® **fratricida =** qui fratrem occidit ;**fratricidium** = caedes fratris
fratruêlis, -is m. i filius fratris
fraudo, -avi 1.q. decipio, fallo a c.acc. b c.acc. et abl. 2 i.q. privo, spolio dolo malo (*passive, fraudatore non indicato, sæpe fere i.q.* careo, renuntio)
fraudulentus, -a, -um i.q. dolosus, perfidus
fraudulenter i.q. cum fraude, dolose, perfide
*__fraus__, -dis, gen.plur.fraudum/fraudium 1 i.q. damnum 2 i.q. dolus, fallacia, insidiæ
fremebundus, -a, -um i.q. furibundus de eo qui fremit
fremitus, -us I de hominum clamore tumultuoso 2 de furore
fremo, -ui, -ere i.q. clamo, strepo
frenatus, -a, -um i.q. freno instructus
® **freneticus** = insanus
frenum, -i (plur. i 114, 12 a 226, 22) 1 *proprie de instrumento quo ora equorum gubernantur* a *strictius* b *latius i.q*. habenæ 2 *in imagine vel translate de quolibet impedimento*
frequens, -tis 1 de numero, copia a: i.q.creber, multus, numerosus b i.q. plenus, uber (c. abl. copiæ) 2 de actione iterata i.q. assiduus, creber
frequenter i.q. sæpe
frequentatio, -nis i.q. frequens
frequentia, -æ 1 hominum i.q. celebritas, conventus magnus, tam ad multitudinem quam ad actionem conveniendi spectat (sæpe c. gen.) a generatim b speciatim de conventu solemni 2 bestiarum i.q. multitudo 3 rerum corporalium i.q. multitudo
frequento, -avi 1 de homine i.q. utor, visito 2 de re a i.q. sæpe exsequor b celebrem, communem reddo
fretum, -i 1 strictius i.q. angustiæ maris a nude b *accedit nomen proprium* (fretum Noricum 6, 13 pars maris quæ hodie Skagerak vocatur) 2 *latius vanescente sensu angustiarum i.q*. mare a nude b accedit nomen proprium 3 i.q. aqua (maris)
*__fretus__, -a, -um i.q. confisus, fidens
frico, -ui, -atum, -are i.q. tero; Gertz M II, 475, 13 terga fricabant = fugiebant RH
frigens, -tis i.q. frigidus
frigescens, -tis in imagine fere i.q. languidus
frigidus, , -a, -um i.q. algidus, non calidus
frigus, -oris i.q. algor, status frigendi 1 *proprie* a aeris vel corporis (*propter aerem frigentis*) b corporis ex senio frigentis 2 *translate fere i.q*. languor 3 i.q. glacies
® **frivola** = nugæ superstitiosæ Gertz S 201, 24
frixorium, -i i. calefactorium, vas quo frigitur
frondens, -tis i.q. frondem habens, viridis
frondosus, -a, -um i.q. fronde plenus
frons, -dis nonnisi plur. de foliis vel ramis frondosis arborum
frons, -tis 1 *animantium* a *strictius de superioris oris parte* b *metonymice de anteriore capitis parte de*

ore, de facie 2 *aciei* (ea pars quæ hostibus obiecta est) a *i.q.* primus ordo b *i.q.* latus hostibus oppositum; Gertz S 122, 22 = impudentia
fructifico, -avi i.q. fructum fero; Gertz S 193, 12 = alere (translate)
fructus, -us 1 de frugibus a proprie b in imagine 2 de lucro, quæstu, commodo
® **frugalis =** moderatus RH (Gertz errat 329, 29)
frugalitas, -tis i.q. abstinentia, temperantia 1 generatim 2 speciatim de ieiunio
® **fruges** = fertilitas Gertz S 98, 12
® **frugi** nullius frugi / nullius frugis = inutilis sive iners Gertz S 234, b, 1
frumentum de frugibus quæ aristis continentur
fruor, -fructus sum, -frui 1 i.q. delector, gaudeo, utor a *c.abl*. b *gerund. c.obi.* c: *abs*. 2 *i.q*. potior
frustatim i.q. in complures partes
***frustra** 1 i.q. sine effectu, eventu, in vanum a *adverbialiter* b *prædicative* 2 *i.q.* iniuria, sine causa, temere
frustratio, -nis i.q. actio frustrandi, interrumpendi 2 i.q.incommodum, infortunium
® **frustratorie = in vanum**
frustror, -atus sum, -ari 1 i.q. decipio, fallo 2 i.q. casso, debilito, irrito 3 i.q. eludo, detineo 4 i.q. effugio, evado
® **frustulum** > frustula = sarmenta arida Gertz S 79, 8 RH
frustum, -i i.q. particula 1 generatim 2 speciatim de esca
frutices, -icum de gignentibus minoribus
frux, -gis f. de frumento
frugi i.q abstinens, sobrius
fucatus, -a, -um i.q. ornatus
fucosus, -a, -um *nonisi translate de rebus incorporeis i.q*. falsus, mendax, vanus
*__fuga__, -æ 1 proprie a de actione eius qui metu perculsus prælium fugit, relinquit b i.q. discessus ex patria, exsilium 2 de ipsis fugientibus
‡**fugatio**, -nis i.q. actio fugandi, expulsio
fugax, -cis i.q. pronus ad fugiendum a de ignavia b de inconstantia 2 i.q. fugiens 3 i.q. abhorrens, timens (c.gen.)
‡ **fugibundus**, -a, -um i.q. fugiens
*__fugio__, -i, -iturus, -ere I *intr*. A *proprie i.q*. metu impulsus locum celeriter relinquo 1 *generatim* 2 *speciatim in bello, prælio, quolibet certamine* B *translate i.q*. removeor, abeo, evanesco II *trans.:* A *proprie* 1 generatim i.q. derelinquo, desero 2 speciatim i.q. in prælio evito, effugio B *translate i.q.* caveo, horreo, sperno
fugitivus, -a, -um i.q discedens, profugus 1 de servo 2 de classe
fugito, -avi i.q. fugio, certamine abscedo
fugo, -avi 1 proprie a strictius i.q. propello (in certamine, e regno etc.) b latius i.q. removeo 2 translate i.q. tollo, demo
fulcimen, -inis i.q. adminiculum, res qua nititur aliquis
fulcio, -si, -tum, -cire 1 proprie i.q. cadentem sustento 2 translate i.q. firmo, adiuvo
fultus, -a, -um 1 proprie sustentatus 2 translate adiutus
fulcrum, -i i.q. lectus 1 generatim 2 metonymice fere i.q. coniugium
fulgeo, -si, -gere translate i.q. excello, floreo

fulgens, -tis 1 proprie i.q. lucidus, splendidus 2 translate i.q. clarus, egregius
fulgidus, -a, -um 1 proprie i.q. lucidus, nitidus 2 translate i.q. clarus excellens
fulgor, -is 1 proprie i.q.splendor, nitor, lux 2 in imagine et translate i.q. claritas, gloria
fuligo, -inis f. de fumi particulis densis, quæ parieti sim. adhærent
fulmen, -inis i.q. flamma quæ de cælo venit a proprie b in imagine 2 translate fere i.q. ictus perniciosus
® **fulminare =** ut fulmen sententiam dicere
® **fulvus** = subruber de auro = aurum
fumidus, -a, -um 1 i.q. fumi plenus 2 i.q. fumum emittens 3 i.q. fumo tostus
fumigans, -tis i. qui vaporem emittit; Gertz M :**fumigare**
fumigium, -i i.q. fumus
® fumivomus = qui fumum evomit
fumo, -avi i.q. fumum emitto
fumus, -i de vapore ; fumus de igne, vapor de aqua RH
functio, -nis i.q. administratio officii, negotium 1 c.adi. 2 c.gen.obi.
funda, -æ1 i. genus armaturæ quo lapides iaciuntur 2 per imaginem de glaciei voragine
® **fundamentalis** (lapis) = lapis primarius aedificii > translate de religione
® **fundamen = fundamentum**
fundamentum, -i 1 proprie i.q. ima atque firmissima pars, basis a ædificii b pontis 2 translate fere i.q. initium, principium
® **fundator** = 1 qui urbem etc. fundat, 2 qui lapides iacit
® **fundaticius**, -a, -um Gertz M :litterae fundaticiae = litterae conditoris
fundatio, -nis i.q. actio fundandi (urbem); Gertz M = confirmatio RH
funditor, -is de milite qui fundis lapides sim.iacit, *etiam* **fundator**
funditus 1 proprie i.q. a fundamento, in ima parte 2 translate i.q. omnino, penitus, plane
fundo, -avi translate i.q. condo, instituo; Gertz M proprie: ecclesiam fundare
fundo, -di, -sum, -ndere 1 *proprie de re liquida* a *i.q*. effundo b *i.q*. aspergo, madefacio c *i.q*. liquefacio 2 *translate de rebus non liquidis* a i.q. proicio, sterno b fere i.q. do, impendo c i.q. pono, colloco d i.q. disseco, scindo e i.q. emitto f i.q. fugo, prosterno, vinco g *reflexive de tempore i.q*. decurro, labor, fluo
fundus, -i 1 fere i.q. humus, terra 2 de loco ædificii i.q. area, fundamentum, Gertz M = solum (fere i.q. domus 295, 9); Gertz M :fundus = ager; *t.t.iuris: quod numquam abalienari potest, nihilo minus ut beneficium assignari debet;* **beneficium** *vide*; ager ecclesiasticus e.g.sempiternus est > **feudum** *quod vide*
funebris, -e 1 i.qui ad funus, exsequias, mortem pertinet 2 i. qui mortem affert, perniciosus
funero, -avi i.q. sepelio, humo
funestus, -a, -um i. qui ad cadavera pertinet 2 i.qui mortem affert 3 fere i.q. crudelis, perniciosus
fungor, -ctus sum, -gi 1 actione exsequendi, gerendi a generatim b speciatim additur vocabulo fati 2 de actione fruendi 3 de actione potiendi; Gertz M : fungor nomine = mihi est nomen
fungus, -i. nomen herbæ tumidæ 1 comeditur 2 ignem nutrit
funiculus, -i i.q. funis; Gertz M = vinculum
funis, -is i.q. lorum, restis, tenaculum
*__funus__, -eris n. 1 i.q. deductio, elatio mortui 66, 37 69, 25 regium 2 metonymice i.q. corpus mortuum, cadaver 3 i.q. mors, obitus
fur, -is i. qui clam aliena aufert

‡ **furcatus,** -a, -um i. in duas partes discedens 47, 5 Sueno bifurcatus
furens, -tis proprie de animantibus a *strictius i.q*. amens, insanus b *latius i.q*. acer, ardens, sævus *speciatim* libidine ardens 2 *in imagine* de mari i.q. agitatus, turbulentus
® **furfureus** < furfur frumenti Gertz S 314, 14 panis furfureus = paleam continens RH
furia, -æ nonnisi plur. i.q. insania, dementia 2 i.q. rabies, furor
furialis, -e i.quod ad furiam pertinet (in imagine)
*__furor, -__ is 1 proprie de hominibus a i.q. dementia, insania b i.q. audacia, ferocia, rabies 2 in imagine de ventis
furor, -atus sum, -ari i.q. abscondo, abstergeo
furtim i.q. clam, latenter, occulte
furtivus, -a, -um 1 i.q. furto ablatus 2 i.q. clandestinus, occultus, secretus.
  furtive i.q. clam
furtum, -i i.q. actio res alienas clam auferendi (*sæpe opponitur* rapina)
furvus, -a, -um i.q. niger
fusco, -avi translate i.q. commaculo, obscuro
fuscus, -a, -um i.q. niger (in cognomine)216, 5
® **fusilis** (< fundo) Gertz M : leones auro fusiles = qui ex auro fusi sunt
fustis, -is 1 generatim i.q. baculus, stipes 2 speciatim de soleis ligneis 275, 23 (`renne skiith´)

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

G

® **garcio**, -onis = famulus, puer
galea, -æ i. armatura capitis (*syn*. cassis)
gallus, -i nomen animalis domestici ; in nomine herbæ 79, 31
garrio, -ire i. vocem male sonantem mitto
garrulus, -a, -um de eo qui garrit
gaudeo, -visus sum, -udere i.q. iucunde afficitur, lætor 1 abs. 2 c.abl. (*hic illic vergit in notionem fruendi* 3 c. acc. (et inf.) 4 c. inf. 5 *sequitur* quod; **gaudenter** tarde: = laete
gaudium, -i i. iucundus animi affectus 1 nude 2 c. gen. 3 c. adi.
gaza, -æ f. i.q. divitiæ, opes, thesaurus
gelatus, -a, -um de rebus frigore in glaciem vel rigorem conversis
gelidus, -a, -um i.q. frigidus (vox a gelu tracta)
gelu n. (*nonnisi nom. et abl. legitur i.q.*) frigus quod aquam in glaciem convertit
gemibundus, -a, -um i.q. qui gemit, lamentat
gemellus, -a, -um *ponitur pro numerali* 1 c. plur. 2 c. sing.225, 10 fuste gemello (i.duobus fustibus)
geminus, -a, -um 1 i.q. duplex 2 i.q. e duobus consistens 3 *ponitur pro numerali* a *c. plur*. b *c.sing.* 4 i.q. uterque; Gertz S 233, 9 gemina caritas = (dei et propinqui), gemina scientia = duplex scientia: Albertus

Magnus: Super Dionysium. De divinis nominibus p. 105 ((una) subiacet rationi, (altera) ad (quam) non attingit ratio.
gemitus, -us i. actio gemendi vel lamentandi
gemma, -æ i. lapillus pretiosus et fulgens
gemo, -ui, -itum, -ere i. lamentando dico, queror
gena, -æ i. pars faciei inter aures et os
® **genealogia** = origo gentis conscriptus
gener, -i 1 i.q. filiæ maritus a nude b c.gen. 2 i.q. sororis maritus; Gertz M = uxoris frater; = socer I, 122, 9
generalis, -e i.q. ad omnes spectans, publicus 2 i.q. totius ecclesiæ de generali conventu 443, 11
generatio, -nis actio generandi a de patre b de matre 2 i.q. origo
genero, -avi 1 proprie de actione procreandi (de patre) 2 translate i.q. efficio
generosus, -a, -um 1 i.q. præclari generis vel originis 2 i.q. nobilis
genetrix, -cis i.q. mater, de femina quæ genuit
genialis, -e *nonnisi cum vocabulo* tori de lecto coniugum
® **geniculare /genicularі** (< genu) Gertz M sese alicuius pedibus geniculari = se advolvere
genitalis, -e 1 adi.i.q. ad generandum pertinens 2 *subst. n. plur.* de partibus quæ ad generandum pertinent
genitor, -is i.q. pater
genius, -i de bona indole
***gens**, -tis f.1 de iis qui artiore necessitatis vinculo coniuncti sunt 2 de populo qui certos fines inhabitat (*spectat cum ad totam terram tum ad provincias; de provinciis Estiæ* 227, 28 a *additur nomen populi per gen.* b *additur nomen populi per adi*. c abs. 3 *de hominibus in universum* 4 *de aulicis*5 de paganis, ethnicis, gentilibus
® **gentilitas** = gens superstitiosa
genua, -um n. i. pars corporis inter femora et crura
® **genuflexio** = genua flexa ad supplicationem faciendam
® **genuinus** 1 (< genae) a: quod ad genas pertinet b: genuinus m. (sc.dens);proverbium: genuïnum in aliquo frangere = aliquem maledico dente carpere 2 (< geno = gigno) Cic.: genuinae domesticaeque virtutes ; *translate* : = verus, non depravatus
***genus, -**eris I spectat ad originem A hominum 1 generatim 2 in bonam partem fere i.q. nobilitas3 in malam partem 4 de ipsis hominibus *sim.* certæ originis B bestiarum C gignentium II *spectat ad similitudinem* A hominum 1 c.gen. 2 nude B rerum 1 c. gen. 2 nude
germanus 1 m. frater 2 germana f. i.q.soror
germen, -inis i.q. suboles; Gertz S 104, 1 germina = herbæ
® **germinare =** producere Gertz M vites fructiferae vinum iustitiae germinantes
gero, -ssi, -stum, -rere I i.q. fero, porto, habeo(*inest vis sustinendi*) A *prævalet notio portandi* 1 res corporeas 2 partes corporis B *prævalet notio habendi* 1 *speciatim* affectus aliasque res ad mentem pertinentes 2 *generatim* II *de notione aliquid agendi aut faciendi* A *i.q.* ago vel facio, exerceo, exsequor 1 *sensu laxiore* a *pro obi. pron. sive adi.neutrum* b *pro obi. subst*. 2 *sensu strictiore* a in vita privata; Gertz M de infirmis et pauperibus curam gerere b in vita publica 3 *transit in certas verbi agendi locutiones* a varias partes 153, 16 prædonem b temporis spatium c sacra (fere i.q. celebro) 4 *structuræ certæ* a morem 504, 40 sacris b bellum, proelium, pugnam, fugam etc. Gertz M plagam/ conflictum

gerere c *rem* d *militiam* f *operam* ; Gertz M fortunam belli gerere B *i.q.* dirigo vel guberno III *reflexive* A *accedit* ita *et sim*.; Gertz M se gerere pro episcopo/abbate = se simulare aliquem B *accedunt adverbia* C 1 *abl. ponitur modum indicans* 2 *acc. additur*
® **gesta** saepe pro res gesta Gertz S passim
gerulus, -a, -um de eo qui gerit vel portat 1 adi. (c. gen. obi.) 2 subst. m. a c.gen. b nude
gestabilis, -e de honore qui geri potest(cum negatione)
gestamen, -inis 1 de quolibet onere (*de conto malefico qui lingua nostra vocatur* \`nidstang´) 2 de diversis armis ; (gestatorius, -a, -um = quocum aliquid gestare potes RH)
gesticulor, -atus sum, -ari de tibicine qui arte agit, gestus facit
gestio, -nis i.q. actio gerendi, administratio
gestio, -vi, -tum, -re 1 proprie i.q. lætos gestus facio, exsulto 2 translate i.q. vehementer cupio
gesto, -avi i.q. fero, porto A rem corpoream 1 generatim 2 speciatim a vestem et *sim. i.q.* induor b partem corporis i.q. habeo B incorporea (508, 38 de epistula i.q. contineo) II i.q. cicumveho III in imagine i.q. dirigo IV translate i.q. in animo gero
gestus, -us i.q. motio(corporis eiusque partium); = se gerendi modus GertzS 90, 9
gibbus, -i i.q.tuber in tergo
giganteus, -a, -um i.q. ad gigantes pertinet 1 pro gen. subi. 2 pro gen obi.
gigas, -ntis m. 1 stricte de animalibus monstruosis mythicis, lingua nostra \`jætte´ 2 latius de viro magnitudinis inusitatæ
gigno, -genui, -genitum, -gignere 1 proprie de homine, bestia sim. i.q. pario, procreo a active b passive c. abl. 2 translate de re i.q.profero
® **girare** vide **gyrare**
  genitus, -i m. i.q. filius
glacialis, -e i.q. ex glacie constat (adi. pro gen.subi.
glacies, -i f. i.q. aqua gelata
gladiator, -is 1 i.q.pugnator, monomachia dimicans 2 i.q. qui gladio uti docet, lanista
gladiatorius, -a, -um i.q. ad gladiatorem sive pugnatorem pertinet
*__gladius, -__i 1 i.q. ensis 2 de hasta amentata; Gertz M I, 17, 6 in ore gladii (2.Buch Mose, 17, 13) acuto gladio
glæba, -æ f. 1 strictius de compacta terræ massa, de cæspite 2 latius a i.q. humus, solum b i.q. ager, campus
glans, -dis de fruge quercus vel fagi
® **gleba** sc terrae = cadaveris Gertz S 89, 7
glisco, -ere i.q. vehementer cupio (*notio vergentis latinitatis* 171, 11) Gertz M passive: deteriorem fieri
globus, -i m. 1 strictius i.q. massa compacta 2 latius i.q. multitudo, caterva a de exercitu b de classe
glomero, -avi i.q. congrego, coniungo (c. dat.)
*__gloria, -æ__ 1 i.q. claritas, bona fama, laus a nude b c.adi. 2 i. hymnus qui incipit \`Gloria in excelsis Deo, pars missæ post Kyrie
gloriatio, -nis i actio gloriandi, prædicandi
® **glorificare** = (ex)ornare; (col)laudare Gertz M
glorior, -atus sum, -ari i.q. laudem, honorem mihi paro, me ostento 1 c. abl. 2 c. de 3 c. acc.c. inf.
gloriosus, -a, -um 1 i.q. honore, laude plenus, præclarus 2 i.q. qui laudat, glorificat deum, pius
  gloriose i.q. cum gloria, honore

glutinum, -i n. i. materia lenta vi compaginandi prædita
® **glut(t)o**, -onis = luxuria diffluens
gnarus, -a, -um i.q. peritus 1 c.gen.obi. 2 c.abl. 3 abs.
gnata, -æ f. i.q. i.q. filia
gnaviter i.q. industrie, Gertz S studiose
gracilis, -e i.q. tenuis
gradatim i.q.paulatim
gradior, -gressus sum, -gradi i.q. incedo 1 proprie 2 in imagine
gradus, -us 1 i.q. actio gradiendi, gressus a proprie b in imagine 2 i.q. pars scalarum qua ascendimus a proprie b in imagine 3 i.q. linea, ordo, aciei 4 status, locus a speciatim de honoribus (cum de aliis tum de ordine clerici) b generatim de qualibet condicione 5 i.q. occasio, casus a c.gen.b nude
gramen, -inis de coma viridi camporum 2 i.q. herba
grammaticus, -a, -um i.q. ad iuncturam verborum vel litteras pertinens ; Gertz M litterarum peritus
grandævus, -a, -um 1 i.q. ætate provectus 2 i.q. adultus, virilis
grandiloquus, -a, -um i.q. superbus, tumidis
grandis, -e i.q. magnus 1 de corporalibus 2 de incorporalibus
granditas, -tis i.q. magnitudo 1 de corpore animantium eiusve partibus 2 de aliis rebus corporalibus
grando, -inis f. 1 proprie i.q. gutta aquæ in aere congelata(collective) 2 in imagine i.q. multitudo
® **grangia** = praedium monasterii
granum, -i i. fructus frumenti
grassor, -atus sum, -ari i.q. sævio 1 de hominibus(*accedit* in *c. acc*.) 2 de malis, morbis, vitiis sim. a *accedit* in *c. acc*. b abs.
grates f. [*nonnisi acc. plur*.] i.q. gratiæ
® **gratanter** = grato animo Gertz S app.3, 3
***gratia** f. I de oblatione favoris A in universum 1 c.gen. a eius qui favorem, beneficium sim. exhibet b rei oblatæ 2 nude B in retributione C de favore mutuo II de condicione eius cui favetur fere i.q. pulchritudo 193, 39 III *abl. postponitur i.q.* propter A *c*, *gen.<u>ger</u>*. B c.gen. <u>*sine ger.*</u> Gertz M tempus gratiæ = tempus post Chr.natum
® **gratiose** = benevole
gratis i.q. sine pretio, ultro, = gratiis Gertz S
gratuitus, -a, -um i.q. libero arbitrio factus, voluntarius
gratulatio, -nis 1 i.q. actio gratiam habendi, gratia 2 i.q. salutatio 3 i.q. gaudium
gratulor, -atus sum, -ari 1 i.q. gratias ago, rependo 2 i.q. gaudeo, lætor (*supplendum* \`sibi´) a *c.dat.* b *c. abl.* c *c.acc.(c. inf.)* d *additur* quod *c. coni*.
gratulanter i.q. libenter, cum gaudeo
gratus, -a, -um 1 i.q. gratiam habens 2 fere i.q. lætus 3 i.q. acceptus, carus, iucundus a c.dat. b sine dat.
grate i.q. libenter, cum gaudio
gravamen, -inis i.q. molestia (*c.adi. pro gen.obi*.**)** Gertz M **= onus**
gravedo, -inis f. i.q. hebetudo; Gertz S 86, 17 = onus
***gravis**, -e I proprie A i.q. ponderosus B i.q. aliqua re gravatus II translate A de hominibus 1 i.q. audax, atrox, durus 2 i.q. cura affectus B de rebus 1 i.q. magni momenti, efficax, magnus; *nota de somno i.q*. profundus 125, 15 2 in malam partem i.q. acerbus, asper, durus, vehemens a generatim b speciatim de valetudine

*__graviter__ i.q. valde, multum, vehementer
gravitas, -tis 1 i.q. vis, auctoritas a c.gen. 2 i.q. severitas
gravo, -avi i.q. opprimo, vexo
gravor, -atus sum, -ari i.q. dubito, cunctor [*re vera medial.pass*. (gravo).RH]
gregarius, -a, -um de militibus nullo in honore constitutis
gregatim i.q. catervatim
gremium, -ii 1 proprie de parte corporis a sensu strictiore b latiore sensu vel periphrastice 2 translate de interiore parte alicuius rei a generatim b speciatim i.q. solum
gressus, -us 1 i.q. actio gradiendi, passus 2 metonym. de pedibus 3 de temporis spatio
grex, -gis m. i.q. caterva, multitudo I bestiarum A c. gen. B nude II hominum A generatim 1 c.gen. 2 nude B speciatim 1 de comitatu regis (lingua nostra `hird´ syn. comitatus, familia) 2 de ecclsiæ fidelibus (quorum pastor episcopus est) *syn*. plebs 304, 34 526, 20
® **griseus** = canus color Gertz S 365, 9
® **grossus** 1 = crassus 2 = ficus RH
gubernaculum, -i 1 proprie de remo quo navis dirigitur 2 translate de administratione rerum publicarum
gubernator, -is 1 proprie de eo qui navis cursum dirigit 2 translate de rerum publicarum administratore
guberno, -avi 1 proprie i.q. navis cursum dirigo 2 translate i.q. rego; Gertz M cathedram gubernare = munus doctoris/magistri tenere
® **guerra =** bellum Gertz S 424, 15
gula, -æ 1 proprie de faucibus, fere i.q. collum 2 translate a de cibo per gulam transmisso b de aviditate cibi c de aviditate vini *sim.*
gulosus, -a, -um i.q. gulæ vel voracitati obnoxius, deditus
gummi indeclin. n. i.q. materia glutinosa certis arboribus emanans 116, 38
gurges, -itis m. 1 de ipsa voragine, vertice 2 de aquæ mole (*cum de mari tum de flumine*)
gusto, -avi 1 i.q. degusto, bibo 2 i.q. saporem alicuius rei percipio
gustus, -us 1 i.q. actio gustandi, saporem percipiendi 2 i.q. sapor
gutta, -æ i.q. stilla
guttatim i. per guttas
guttur, -is n. i.q. collum, fauces
® **gymnasium =** scholae sacerdotales Gertz M
gymnicus, -a, -um i.q. gymnasticus, ludis partus
gyratio, -is i.q. motio circularis
gyro, -avi i.q. me in orbem verto
gyrus, -i m. i.q. ambitus, circulus

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

H

habena, -æ [*semper pl*., excepto 78, 35] 1 proprie de loris freno alligatis quibus equi reguntur 2 *in imagine* 270, 33; Gertz S 81, 15 vincula, impedimenta
*habeo, -ui, -itum, -ere I abs. II *c.singulis obiectis* A *pro obi*. corporalia 1 i.q. mihi est, possideo 2 *i.q*. contineo, capio (*opp*.respuo) 3 i.q. obtineo, nanciscor B *pro obi*. incorporalia 1 i.q. mihi est, præsto est 2 *i.q*. adhibeo, exerceo fere i.q. dego : 209, 9 3 *i.q*. facio, ago 4 *i.q*. efficio, affero, præbeo III *cum duobus acc.(vel nom.)* A *i.q*. utor 1 *c.subst*. 2 *c.adi*.3 *c. part.perf*. B *i.q*. duco, existimo, iudico 1 *active* 2 *passive*; <u>variæ iuncturæ</u> 1*c. subst*. a dat. b c.abl. c *c.gen*. 2 *c.adv*. 3 *c.variis præp*. 4 *i.q*. volo *(pro fut.*) 458, 39 referre 5 *c.quæstione indirecta* 6 *c. rel*.; Gertz S 334, 20 haberi in memoriam = esse in memoria; Gertz M habere + inf. = debere; habere in consvetudine = solere
habilis, -e i.q. aptus, idoneus 1 de hominibus 2 de rebus
habiliter i.q. commode
habitabilis, -e i. habitatione aptus
habitaculum, -i n. i.q. sedes, domus
habitatio, -nis 1 i.q. actio habitandi 2 metonym. i.q. sedes, domicilium
habitator, -is i.q. incola
habito, -avi i.q. incolo 1 proprie a trans. b intr. 2 in imagine
***habitus**, -us I proprie de specie et forma corporis humani II *metonym.* de vestibus; Gertz S 203, 5 habitus ordinis, religionis; habitus regularis, religiosus III *translate* A *de condicione vel statu rerum (sæpe perphrastice*) 2 nude B *de dispositione animi* 1 c.gen. 2 nude C *de moribus*
® **habundare** vide **abundare** Gertz S passim
hac in hanc partem (opp. illac)
hactenus 1 hucusque, adhuc, usque ad hoc tempus (in oratione obliqua e.g. 514, 9 2) 2 *elliptice* in initio sententiarum 64, 27 ; = antea, pridem Gertz S passim
hædinus, -a, -um i.q. ad hædum pertinens
hædus, -i i.q. parvulus caper
hæreo, -si, -sum, -rere 1 i.q. inhæreo a c.dat b sine dat. 2 i.q. cunctor, dubito
® **haeresis** f**. =** *lat.* **secta** Georges :haeresis Ariana;**haereticus**, -a, -um; **haereticus** m. (*teutonice* Ketzer
hæsitatio, -nis i.q. cunctatio, dubitatio
hæsito, -avi i.q. cunctor, dubito
halec, -is i. nomen piscis (lingua nostra \`sild´) 491, 4
halitus, -us 1 i.q. anima, spiritus 2 i.q. odor
hamatus, -a, -um i.q. hamis præditus
hamus, -i 1 proprie i.q. uncus 2 translate de insidiis 3 in imagine
hara, -æ de porcorum stabulo
harundo, -inis f. i.q. canna, iuncus
haruspex, -icis i.q. divinus, præsagus
hasta, -æ i.q. instrumentum bellicum hostibus perfodiendis idoneum, hastile
hastatus, -a, -um i.q hasta præditus
hastile, -is n. i.q. hasta, iaculum
***haud** fere i.q. non 1 c.adi. 2 c.adv. 3 c. verbis; Gertz S iuncturae: haud minime = valde, haud modo... immo =non modo non.... sed etiam
haudquaquam i.q. nequaquam, nullo modo
haurio, -si, -stum, -rire I *prævalet notio sumendi* A *proprie* 1 *strictius i.q*. rem liquidam absorbeo 2

latius i.q. aerem capio, traho B *translate i.q.* animo capio 1 i.q. percipio, sentio 2 i.q. audio, disco 3 i.q. agere, adhibere disco II *prævalet notio consumendi* A de corporalibus 1 i.q. percutio, vulnero 2 i.q. interficio 3 i.q. absumo, conficio B *de tempore i.q.* dego
® **haustorium** = teutonice die Pumpe ? < antlia, incerte. (< haurio, haustio (subst), haustor = is qui haurit, haustus = potio) Gertz S 402, 14
haustus, -us I *i.q. actio sumendi, capiendi* A *proprie* 1 *strictius de re liquida i.q.* actio bibendi 2 *latius de aere* B *translate i.q.*actio eius qui animo percipit 1 de institutione, doctrina 2 de affectu, sensu II *i.q. actio vacuefaciendi*
® **hebdomada** vide **ebdomada**
hebes, -tis 1 proprie i.q. retusus 2 translate i.q. languidus, segnis
hebesco, -ere i.q. cunctor, moror (in imagine proprie i.q. retusus fio 56, 2)
hebeto, -avi 1 proprie i.q. retusum facio 2 translate i.q. debilito, infirmo a generatim b speciatim de arte magica
hebetudo, -inis proprie i.q. status rei obtusæ 2 translate i.q. languor, torpor, segnities
hedera, -æ i. nomen herbæ semper virentis, muris adhærentis
herba, -æ de parvis gignentibus
herbosus, -a, -um i.q. herbis confectus, conditus
® **herciscere** (familiam) / erciscere = hereditatem dividere
hercule [deos obtestari RH]
hereditarius, -a, -um i.q. hereditate traditus a strictius b latius 2 i. in quo per ius heredis succeditur
hereditas, -tis 1 de successione in iura ac bona defuncti 2 de ipsis bonis hereditate acquisitis
® **heremus = eremus** *quod vide*
heres, -dis g.c. de eo qui succedit in iura ac bona defuncti 1 c.gen. a proprie b in imagine 2 nude Georges : heres ex asse = heres omnium bonorum; *ibidem* : testamento fecit heredem filiam
® **heresis** = **haeresis** *quod vide*
® **herilis** (< ex heris = nobilibus) *vide infra* **herus**
® heros, -ois (< ante Homerum) *translate* : vir honestus; Gertz M heroes = principes ; *etiam* fortes milites
herus, -i m. de domino quem homagio astricti comites sequuntur
hesternus, -a, -um i.q ad diem priorem pertinet
hians, -tis 1 i.q.apertus 2 i.q. qui os aperit
hiatus, -us fere i.q. rima
hibernus, -a, -um 1 adi. i.q. ad hiemem pertinet 2 subst. n. pl.i.q. hiems
*__hic, hæc hoc__ [gen. sing. huiusce abl.pl. hisci(ne)] *pron. demonstr. primæ presonæ* I *solum ponitur* A strictius 1 subst. a m. b n. 2 adi. B *latiore sensu vi propria imminuta* 1 *i.q.* is ;*spectat ad sequentia* 138, 31 a subst. b adi. 2 *i.q.* ille a in oratione obliqua b in oratione directa 3 *i.q.* iste (*ad pron.* tu *spectat*) 4 *i.q.* talis, tantus *sim.* (*spectat ad antecedentia* e. g. 53, 37 II *respondet aliis pron.* A is....hic 408, 25 B hic... hic C hic ....ille 1 *hic respondet posteriori membro* (a b--b a) 2 hic *respondet priori membro* (a b--a b) 3 *i. q.* alter...alter, alius...quidam D illi ...hic 1 *hic posteriori membro respondet* 2 *i.q.* alter...alter E hoc....quo F *opponitur ceteris* G ipse...hic
hic I de loco A proprie 1 i.q. hoc in loco a generatim b de loco narrationis 2 i.q. ibi B translate i.q. in hoc exemplo, in hac re opp. illic II de tempore i.q. hoc tempore, hac occasione, tunc
® **hiemalis** domus Gertz S 415, 11 = calefactorium, quod vide!

hiems, -is i. pars anni frigidissima inter autumnum et ver

® **hilacer** < *vox contaminata e* **hilaris** *et* **alacer** Gertz M II, 230, 7 nota

hilaris, -e i.q. lætus, serenus

hilariter i.q. læte

hilaritas, -tis i.q, lætitia, serenitas 1 c.gen. 2 nude

hinc 1 i.q. ex hoc loco (*vergit in notionem* \`hic´) a *solum ponitur* b hinc...inde c hinc inde *i.q*. utrimque 2 i.q. ex hac parte a hinc...inde; Gertz M hincinde = aliquando b hinc...hinc 3 i.q. ex hac causa, ex hac re 4 i.q. ex hoc tempore, deinde

hinnitus, -us i. vox equi

hirtus, -a, -um i. crine vel lana densus, horridus 1 adi. 2 subst. n.sg. 122, 20 (proverbaliter)

hirundo, -inis i. nomen avis

hiscens, -tis i.q. apertus, hians

hispidus, -a, -um i.q. hirtus, horridus

historia, -æ 1 i.q. relatio rerum gestarum 3, 6 2 fere i.q. res gestæ

historicus, -a, -um i.q. ad historiam pertinens, antiquus

histrio, -nis i.q. ioculator

hodie i.q. hoc die

hodieque i.q. hodie quoque, etiamnunc

® **homagiari** = (*mil.)* sacramentum dicere regi/duci

® **homagium** = hominium Gertz S 432, 5 teutonice Huldigung, Lehnseid, Mannschaft

® **homelia** (< homelîa (graece) Gertz S : colloquium) = oratio sacra

homicidium i.q. cædes hominis (lingua nostra \`manddrab´)

® **hominium** = teutonice Ergebenheit, Lehnsdienst, Lehnseid, Lehnsmannschaft

***homo**, -inis g.c. animal rationale 1 generatim 2 speciatim a *de femina* b *de viro* c *de mago(vel deo)* ; Gertz S homo dei de sancto, generis incerti d: de milite; Gertz M : homines regis/principis

homuncio, -nis m. i.q. parvus homo (*sensu peiorativo*);*etiam* homullulus, homullus, homunculus Georges

honestas, -tis i.q. dignitas, decor; Gertz M I, 297, 8 = fidelitas

honestus, -a, -um i.q. decorus, nobilis 1 adi. 2 subst. a m. pl. b n.sg. ; Gertz M honestus alicui : testimonium alicui dans

honeste i.q. decore, nobiliter

***honos, -**ris 1 sive de statui.q. dignitas, amplitudo sive de actione i.q. cultus, reverentia a generatim b speciatim de dignitate regia 2 de munere, officio a generatim b speciatim de episcopatu

honorabilis, -e i.qui honorem affert

honorabiliter i.q. cum honore, reverentiâ

honoratio, -nis i.q. actio honorandi

honorificentia, -æ i.q. honor, reverentia

® **honorificare** = honore afficere aliquem

honorificus, -a, -um i. qui honorem affert

honoro, -avi i.q. honore afficio

honoratus, -a, -um 1 i.q. honore affectus, illustris 2 i.qui honorem affert

honorate i.q. cum honore, reverentia

® **honustus** = **onustus** *quod vide*

hora, -æ 1 strictius de vicesima quarta diei parte 2 latius i.q.tempus; Gertz S : horæ (canonicæ, diurnæ et nocturnæ) statuta diei et noctis tempora quibus divina celebrantur.
® **hora** = **ora** *quod vide*
® **horalogium = horologium**
horreo, -ui, -ere 1 i.q. tæter sum 2 i.q. reformido
  horrendus, -a, -um i.q. terribilis, tæter
  horrens, -tis i.q. tæter, atrox
horreum de ædificio in quo frumentum conditur
horribilis, -e i.q. timorem iniciens
horridus, -a, -um i.q. terribilis, tæter 1 adi. 2 subst. n. pl.
  horride i.q. terribiliter
horrificus, -a, -um i.q. horrorem faciens, terribilis
horrisonus, -a, -um i. qui terribiliter sonat
horror, -is 1 de specie, habitu a i.q. rigor b i.q.squalor, horrida species c i.q. acies 2 de sensu qui speciem horridam dat a i.q. terror, timor c.gen.obi. b fere i.q. dolor
hortamen, -inis i.q. actio hortandi
hortamentum i.q. actio hortandi
hortatio, -nis i.q. actio hortandi
hortator, -is i.qui hortatur 1 c.gen.obi.2 nude
® **hortatorius** = ut incitamentum *vel* adhortatio RH; **hortatorie** *adv.*
hortatus, -us m. i.actio hortandi
hortor, -atus sum, -ari i.q. concito, impello, moneo I *pro subi*. homo A *c.acc.obi.*1 *sequitur inf*. 2 *sequitur* ut 3 *sequitur coni*. 4 *sequitur* ad 5 *pro obi*. res appetita B *sine acc. obi*. 1 *c. acc. c. inf.(hic illic copula omissa)* 2 c.inf. 3 c. ut 4 c. coni. 5 abs. II *pro subi* res A c. inf.B abs.
hortulanus, -ii. qui hortum colit
hortus, -i i. locus inclusus, ubi flores crescunt;*vide et* **ortus** ubi alia nominantur
hospes, -itis 1 qui advenam aliquamdiu domo excipit a strictius b latius i.q. dominus domus, paterfamilias 2 i.q. advena, perigrinus qui domo alicuius aliquamdiu excipitur a generatim b speciatim de mercatoribus perigrinis
hospita, -æ i.quæ advenam excipit
hospitalis, -e i.q. benignus erga advenas; hospitale *sc.* edificium
  hospitaliter i.q. benigne erga advenas
hospitalitas, -tis i. benignitas qua advenæ excipiuntur
hospitium, -i 1 i.q. ius hospitum 2 i.q. actio hospites excipiendi, hospitalitas 3 i.q. ædificium vel conclave a proprie b in imagine c de quodam receptaculo loricarum
hostia, -æ animal dis immolandum;Georges: hostias immolare/mactare/caedere, hostiarum munera offerre (Gregor.Tur.)
hosticus, -a, -um i.q. ad hostem pertinet
hostilis, -e 1 de iis quæ ad hostem pertinent a de corporeis b de re incorporali (*pro gen. subi vel poss.*) 2 i.q. adversus, infestus, inimicus
  hostiliter i.q. hostili modo
hostilitas, -tis i.q. animus hostilis, inimicus
*****hostis**, -is g.c. 1 de adversario publico quocum bellum vel certamen est a nude iuncturæ iteratæ c.gen.b

c.gen. c *c. adi.vel pron.* 2 i.q. inimicus a nude b c.gen.
® **hostium** *lege***:** ostium
huc 1 proprie a i.q. in hunc locum b huc atque illuc (in hanc et illam partem) 2 translate a i.q. ad hunc (illum) gradum, modum, statum (*accedit gen. part.*) b i.q. ad hanc rem
hucusque i.q. usque ad hoc tempus
huiuscemodi 1 i.q. talis 2 i.q. hic
huiusmodi fere i.q. hic (*variis casibus, sequuntur verba laudata*)
humanitas, -tis 1 i.q. benignitas, favor, comitas erga homines a c.gen.subi. b sine gen. 2 i.q. gens, homines; humana Christi natura Gertz S 86, 18
humanitus adv. i.q ab hominibus
humanus, -a, -um 1 i.q. ad hominem pertinet a adi. b subst. n.pl. 2 i.q. benignus, comis
  humane i.q. benigne
humecto, -avi i.q. humidum facio 265, 24 solemnibus aquis (i. baptizo)
humefacio, -feci, -factum, -facere i.q. humidum facio
humerus, -i de parte corporis humani 1 proprie [*semper fere i.q.scapulæ q. vide* RH] 2 in imagine
humidus, -a, -um i.q. aqua perfusus
® **humiliare =**summisse se gerere Gertz S 122, 20
humilis, -e 1 proprie de campo qui non alte se extollit, demissus, devexus 2 translate a i.q.ignobilis, obscurus, tenuis b sensu Christiano i.q. submissus, supplex
  humiliter i.q. submisse.suppliciter
humilitas, -tis 1 proprie i.q. situs, devexus 2 translate a i.q. ignobilitas b i.q. demissio, modestia
humo, -avi i.q. sepelio, sepulcro condo
humor, -is i.q. liquor
humus, -i f. i.q. terra, solum
  humi i.q. in terra (*ponitur etiam apud verba motionis, e.g.* 187, 5)
  humo abl. i.q.ex terra
® **hydropicus** = qui morbum aquae intercutis habet Gertz S 243, 6
® **hymenae(e)us** 1 carmen nuptiale 2 pompa nuptiale 3 nuptiae 4 fecundatio
® **hypocrita = assentor / simulator**
hypogæum, -i n. i.q. locus subterraneus ; de sepulchro: 282, 27

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

Vademecum in opus Saxonis et alia opera Danica compendium ex indice verborum

Hoc est tomus II (auctore Franz Blatt) operis Gesta Danorum ut appellantur; tomus II labori meo fuit fundamentum, sed necessitate coactus omnia errata atque delicta in huius temporis scriptorio facta emendavi ut spero. Notionibus modo et constructionibus servatis omnes pæne notas ad textum nonnisi exempli gratia omisi ad unumquemque locum celeriter perspiciendum; id quod in animo habebam. Angulatis uncis [ ] propria ad deliberandum digna annotavi et omni tempore cum RH signavi. Facultates mechanicae omnes magistros linguae latinae ex amatoribus in exploratores huius artis fecerunt; ob eam causam supplementa huius opusculi sequentur et nos complures et varios auctores cognoscere et legere sperabimus.

Reimer Hemmingsen
Porsevænget 5
DK-8600 Silkeborg

Ad usum

Ordo post lemmata hic est:

- Si satis est significationem simplicem afferre, divisionem non invenies.
- Quod nisi ita est, divisio notionum et constructionum est haec:
- Voces quae in duo sola capita dividendae sunt, parvis litteris (a-b etc.) dividuntur
- Secundo numeri arabici adhibentur (1 a-b; 2 a-b etc.)
- Tertio litterae maximae adhibentur (A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b etc.)

- Quarto numeri Romani adhibentur (I A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b; II identidem etc.)

Voces ordine alphabetico afferuntur ita tamen ut participia post verba, adverbia post adiectiva ponantur; ut participia et adverbia derivata esse monstretur, lemmata ista a margine maiore spatio separata sunt.
* ante lemma ostendit non omnes locos Saxonicos allatos esse;
‡ ostendit vocem ante finem sexti saeculi post Chr. natum inveniri non posse;
[ ] indicantur alia ad recensionem vel ad formas pertinentia.

Index abbreviationum

aa, bb etc. pro littera Graeca
abs. absolute
adi. adiectivus/adiective
app. apponitur
c. cum
coni. coniunctivus
consec. consecutivus
demin. deminutivus
demonstr. demonstrativus
e.g. exempli gratia
enunt. prim. /sec.
enuntia prima
enuntia secunda
f. femininum
g.c. genus commune
gr. graece
i.e. id est
imp. imperativus
i.q. idem quod (synonyma)
m. masculinum
n. neutrum
obi. obiectus
opp. opponitur
pers. persona
pos. positivus
poss. possessivus
q.v. quod vide
® id quod in Indice Saxonis non est
RH meo iure et culpa in Latinum translatum, citatum vel explicatum
sc. scilicet
sim. similia
sqq. sequentes
subi. subiectivus / subiectum
superl. superlativus
s.v. sub voce
syn. synonymon
t.t. terminus technicus
v. vide

Gertz M: Scriptores minores historiae danicae.Vol. I et II
Gertz S: Vitae sanctorum danorum Libellus I, II et III
MGH: Monumenta Germaniae Historica Scriptorum
A.M. Albertus Magnus Ausgewählte Texte Darmstadt 1981

I

iaceo, -ui, -ere 1 proprie a genratim i.q. humi porrectus sum, cubo b speciatim de mortuis ; de igni operto 54, 3 fere i.q. sum 395, 18 2 translate i.q. obtritus, abiectus sum
iacens, -tis 1 i.q. infelix 2 i.q. torpens
iacio, -ieci, -iactum, -iacere I *proprie* A *intr.* i.q. per aerem mitto B *trans. i.q.* per aerem (aquam) mitto 2 speciatim a i.q. iaciendo facio b i.q. spargo c i.q. abicio II in imagine III translate 485, 22 voces
iactantia, -æ f. i.q. arrogantia, insolentia, ostentatio 1 *c.gen.*a rei b personæ 2 abs.
iactatio, -nis de fluctuatione et motibus maris
‡**iactilis**, -e i.q. iaci potest (de funditorum lapidibus379, 39 saxa)
iactito, -avi i.q. dictito, divulgo, glorior
iacto, -avi I proprie A abs. de motibus maris fluctuantis B trans. 1 de motibus maris 2 i.q. huc et illuc moveo 3 i.q. per aerem (aquam) mitto 4 i.q. moveo, dirigo 5 i.q. vi collico 6 i.q. abicio(cum contemptu)7 i.q. abicio, proicio II translate A i.q. vehementer commoveo B i.q. præcipito C i.q. vexando ago D i.q. dictito, glorior, præ me fero
iactura, -æ i.q. damnum, detrimentum 1 abs. 2 c.gen. a obi. b subi. c causæ
iactus, -us i.q. actio iaciendi I proprie A abs. B c.gen. 1 obi.2 subi.II translate 52, 2 vocis
iaculatio, -nis i.q. actio iaculandi, vi movendi
iaculor, -atus sum, -ari 1 i.q. tela, missilia iacio 2 i.q. iacio
iaculum, -i de hasta quam manus emittit 1 proprie a c.gen 2 per imaginem de esurie 37, 12 de morte : 224, 4 naturæ
iam I *in enuntiato positivo* A *c.verbis* 1 *de tempore præsenti i.q*. nunc a c. modis finitis b c.inf.2 *de tempore futuro i.q*. mox 3 *de tempore prætertito* a c.impf. b c. plusqpf. c c. perf. B *c. part*. C *sine verbis* <u>iuncturæ</u> iam pridem e.g. 42, 10 iam dudum 338, 22 iam iam 148, 14; Gertz M iamiam = nuper (c.fut. i. q. mox) **II** *in enuntiato negativo* A *in exaggeratione* (*sequitur enunt.adversativum*) B nec iam 138, 19 C iam nec 26, 12 D iam non 435, 36 E nihil iam 295, 25; iam = iam tum Gertz S 63, 13;iam iamque = mox, cito 69, 6
ianitor, -is de eo qui ianuam custodit
ianua, -æ proprie i.q. fores, valvæ 2 in imagine communionis vestræ
Ianuarius, -a, -um i. quod ad primum anni mentem pertinet
ibi 1 i.q. in eo loco 2 i.q. in eum locum
ibidem i.q. in eo(dem) loco
ico, -i, -tum, -ere 1 i.q. ferio, feriendo pulso 2 i.q. facio, pango
ictus, -us i.q.actio pulsandi, feriendi, vehemens motus 1 nude 2 c.gen.
idcirco i. ob eam causam 1 *sequitur* quod 2 *sequitur* ne 3 *sequitur* ut; Gertz S iccirco = idcirco
*__idem__, -eadem, - idem I proprie *ad antecedentia spectat*, aliquem(aliquid) a prædictis personis(rebus) non differre demonstrat, i.q. prædictus A de personis B de rebus 1 nude 2 c.gen.II *prævalet notio identitatis* A de hominibus (*cum subst. tum adi.*) B de rebus (*cum subst. tum adi.*) III *vi propria omissa* A *i.q.*is (variationis causa :290, 36 527, 18) B *de nova qualitate actione passione substantivi iam descript*i 1additur que 2 additur quoque
® **idemptitas** *vide* **identitas**

identidem i.q. rursus 2 i.q. semel atque iterum
identitas, -tis de eodem specierum statu, de speciebus congruentibus
ideo i.q. ob eam causam 1 *spectat ad antecedentia* (*semper additur* que) 2 *spectat ad sequentia* a *sequitur* quod b *sequitur* ut c *sequitur* quia(*omisso verbo* 286, 2) 3 *spectat ad antecedentia et sequentia* 433, 34 (*sequitur* ne)
® **idolatra** = **idolatres**, -ae m. idolorum venerator/cultor;Georges: *etiam adi* idolatris, -tris, *subst.* f.
® **idolatrîa / ydolatrîa =** superstitiones, cultus deorum fictorum
® **idolon (ydolon)** = *lat.* spectrum ; *formaliter* eidolum
® **idioma** *etiam* **ydioma** = **lingua**
idoneus, -a, -um de hominibus vel rebus ad aliquam rem utendis 1 c.dat. 2 nude i.q. bonus; Gertz M idoneus c. inf.
iecur v.**iocur**
® **ieiunare** in pane et aqua Gertz S 316, 14; Gertz M festum aliquod ieiunare = festum celebrare cibo abstinendo
ieiunium, -i 1 generatim de carnis abstinentia 2 speciatim de quadragesimali carnis abstinentia, quadragesima (t.t. ecclesiasticus)
ieiunus, -a, -um i.q. omni cibo privatus, esuriens
***igitur** *particula conclusiva* 1 ad sensum a *proprie concludit* b *sensu proprio omisso transitionem significat i.q.* autem, enim 2 *ad collationem* a *primo sententiæ loco* b *secundo loco*
ignarus, -a, -um i. qui aliquid non scit, aliquem non novit 1 de homine A abs. i.q. inopinatus (active) b c. gen. obi. (imperitus rei equestris379, 37) c *c.acc. c. inf.* d *c. quæstione indirecta* 2 de terra a *i.q.* expers, liber b *i.q.* nescius 3 *de nocte quæ facit ut ignoremus*
ignavia, -æ i.q. timiditas (plerumque dimicantis) 1 c.gen. 2 sine gen.
ignavus, -a, -um 1 i.q. iners, segnis a de homine b de re incorporea fere i.q. inutilis 2 i.q. vilis, inglorius 3 i.q. timidus (plerumque in re militari) a adi. b subst.m.
  ignave i.q. stulte
igneus, -a, -um i.q. calens, candens
***ignis**, -is [*abl. et igni et igne traditur*] I *de elemento* A spectat ad homines qui comburunt, coquunt, incendunt 1 proprie a sg. b pl. 2 in imagine 178, 11 B spectat ad naturam II *metonymice* de morbo qui ignis sacer dicitur i.q. ardor, æstus III *translate* de amore, libidine
ignobilis, -e i.q. vilis, humilis, vulgaris 1 de homine, spectat ad genus, condicionem 2 de re
ignominia, -æ i.q. dedecus, contumelia 1 c.gen. a de iis quibus contumelia exprobratur b de rebus contumeliam præbentibus 2 sine gen. a latius b strictius de pæna
ignominiosus, -a, -um i.q. inhonestus, turpis
  ignominiose i.q. inhoneste, turpiter
ignorantia, -æ i.q. inscientia, error 1 abs. a generatim b speciatim de errore pagano 2 c.gen.obi.
ignoro, -avi 1 i.q. nescio, non novi a abs. b c.acc. c *c. acc. (c.inf.)* d *c. quæstione indirecta* 2 *i.q*. nequeo, nolo
  ignoratus, -a, -um i.q. ignotus
ignosco, -vi, -tum, -scere i.q. veniam do, indulgeo 1 abs. 2 c.dat. a personæ b rei ; Gertz M ignoscere alicui aliquid
ignotus, -a, -um i.q. non notus, abditus 1 c.dat. 2 sine dat. a adi. b subst. n.pl.
ilex, -icis f. i nomen quercus 182, 8 [quercus ilex L (RH)]

® **ilaritas >** hilaritas
ilico v. **illico**
illabor, -psus sum, -bi 1 i.q. labendo incido, decido a abs. b c.dat. 2 i.q. influo (de humore)
illac i.q. in illam partem
illaqueo, -avi 1 proprie i.q. laqueo, circumdo, capio, irretio a pro obi. res irretita b pro obi. res laqueis facta 2 translate i.q. illicio
*__ille__, -a, -ud *pron. quod ad remotiora spectat* **I** *vi propria nondum exstincta* A i.q. iam descriptus, præfatus, talis (adiective) 1 generatim 2 speciatim a in malam partem b in bonam partem B *spectat ad sequentia* (*cum subst. tum adi.*) 1 *sequitur enunt.rel*. 2 *sequitur* cum 3 *sequitur* quod <u>iuncturæ</u> hic....ille spectat ad posterius membrorum antecedentium 18, 32 spectat ad prius antecedentium 64, 30 i.q. alius... alius(quidam)110, 1 ille ...hic spectat ad prius antecedentium 33, 31 spectat ad posterius duorum antecedentium 314, 33 de eodem 480, 31 iste...ille 113, 6 ille ...iste 193, 12 ipse....ille 118, 14 ille ...ipse 264, 24 **II** *vi propria imminuta* A *i.q.* is1 generatim 2 speciatim a in sermone, colloquio (tum ille`) b in anaphora B i.q. hic 59, 11 C abundat 57, 4
illecebra, -æ i.q. ars vel instrumentum illiciendi, deliciæ 1 c.gen.rei qua quis illicitur 2 sine gen. a adi. b sine adi.
® **illecebrosus** qui corruptor est Gertz S 89, 1
‡**illectio**, -nis i.q. actio illiciendi, promissio
illex, -icis i.q. falsus, fraudulentus
illibatus, -a, -um i.q. intactus, inviolatus
*__illic__ 1 proprie i.q. in eo loco (*antecedit* ubi 238, 18) 2 *sensu locali debilitato i.q.* tum, in eo casu a: *solum ponitur* b *opponitur* hic 143, 22
® **illicenciatus** = sine ullo commeatu
illicio, -lexi, -lectum, -licere 1 pro obi. homo i.q. dolo, arte impello, incito 2 pro obi. res incorporea a i.q. dolose comparo b i.q. irretio
illicitus, -a, -um i. quod non licet 1 adi. 2 subst. n.pl.
illico i.q. statim, protinus
illido, -si, -sum, -dere i.q. impingo, violenter admoveo, vi appropinquo (*pro obi*.res, *accedit dat*.)
illinc i.q. ab eo loco
illino, -levi, -litum, -linere 1 proprie a i.q. materia lenta obduco b i.q. depingo c i.q. inscribo, insculpo 2 translate a i.q. afficio, compleo b i.q. indo
® **illocalis** = ad sepulturam non aptus Gertz S 190, 13
illuc i.q. ad eum locum, in eam partem
illucesco, -xi, -cescere fere i.q. venio (de die)
illudo, -si, -sum, -dere i.q. irrideo, ludibrio habeo
® **illuminare** aliquem = visum ei reddere Gertz S 21, 2, illumina faciem tuam super servum tuum = fac ut claritate splendeat Gertz S 338, 21 RH; Gertz M : = vera fide instruere
® **illuminator** qui libros picturis ornat
® **illusiones =** errores
® **illustrare =** laudibus ornare, vera fide instruere
illustratio, -nis i.q. glorificatio
illustrator, -is i. qui laude ornat, illustrem reddit (c.gen.obi.)
illustris, -e i.q. clarus, excellens, notus (de moribus 92, 32) *hic illic de ordine e.g.* 106, 5 I adi.A c.abl. B

nude 1 de rebus 2 de hominibus a generatim b de rege regisque prosapia c de Saxoniæ duce (*superl.vi propria imminuta* 438, 19) [II *deest* RH]
illustre i.q. cum honore
illustro, -avi i.q. honoro, orno, extollo 1 hominem 2 rem
illuvies, -i f. i.q. inundatio 2 i.q. sordes, limus a c.gen. b nude
imago, -inis f. I i.q simulacrum II i.q. forma, figura (*hic illic de vana et fallace forma*) A hominis B rerum corporalium C incorporalium 1 generatim 2 speciatim a in memoria b per somnum III i.q. similitudo, species fere i.q. exemplum, specimen, spectaculum 121, 25 : hanc ...-inem (huius rei similitudinem) IV i.q. titulus V de hominibus; Georges : gr.:eikôn = imago (teutonice: Abbild, Brustbild)
imbecillis, -e i.q. infirmus
imbecellitas, -tis 1 i.q. infirmitas, inopia a c.gen. b c. adi. 2 i.q. ægrotatio (de infirmitate corporis) 3 i.q. timiditas (de infirmitate animi)
imbellia, -æ de statu hominis ad bellum inutilis
imbellis, -e 1 de iis qui bellare non student i.q. non bellicosus, mollis 2 de iis qui bellare non audent i.q. ignavus, timidus 3 de iis qui(quæ) bellare non possunt i.q. infirmus, inutilis
imber, -ris m. 1 proprie i.q. aqua de cælo ruens *syn* nimbus273, 3 2 translate i.q. multitudo
imberbis, -e i.q. non barbatus, barba non præditus
® **imbibitus** (*error*) [in + bibo] translate: qui vanam opinionem imbibit GertzM/RH
imbuo, -i, -tum, -ere c.abl. 1 rei corporeæ i.q. impleo 2 rei incorporæ i.q afficio, doceo
imbutus, -a, -um de hominibus 1 c.abl. i.q. affectus, impletus 2 c.gen i.q. doctus, peritus
imitatio, -nis i.q. actio imitandi (c.gen.obi.)
imitator, -is i.qui imitatur
imitor, -atus sum, -ari 1 i.q. æmulor, æquo, simulo a c.acc. b c.acc. et abl. 2 i.q. sequor, utor
immanis, -e i.q. ingens, permagnus (*vergit in notionem atrocitatis*) Gertz M : immanissimus = permaximus
immanitas, -tis 1 i.q. ingens magnitudo 2 i.q. ingens multitudo
® **immarcescibilis** (< in + marcesco = deflorescere) = semper in flore
immaturus, -a, -um i.q. non maturus 1 proprie 2 translate
immature i.q. inconsulte
® **immeabilis** qui transcendi non potest
® **immediate** = extemplo
immedicabilis, -e i.q. insanabilis
immemor, -is i.q. oblitus, neglegens 1 c.gen.obi. 2 c.acc.c.inf.
immensitas, -tis i.q. ingens magnitudo (*vergit in notionem sævitiæ*)
immensus, -a, -um de magnitudine quam metiri non possumus 1 spectat ad homines i.q. innumerus 2 spectat ad res a corporeas b incorporeas
immerens, -tis [*adiectivus* RH] i.q. innocens, qui notam, pænam, suspicionem non meret
immergo, -si, -sum, -gere c. acc.et dat. 1 proprie a i.q. intingo, infero b i.q. obicio, inicio, infero 2 translate i.q. obicio
immeritus, -a, -um i.q. indebitus
immerito i.q. sine causa, iniuste
immineo, -ere I sensu strictiore de actione pendentis rei (c.dat.) II sensu latiore i.q. insto A sensu temporali B sensu peiorativo 1 c.dat. eorum quibus periculum instat, in quos impetus fit; a *pro subiecto*

persona ; b *pro subiecto* res 2 nude
imminens, tis i.q. instans 1 adi. 2 subst.
immitis, -e i.q. atrox, non mitis
immitius i. atrocius
immitto, -ssi, -ssum, -ttere 1 i.q. in aliquem locum dirigo a c.acc.et dat. b c.acc. (*t.t. de equis quorum habenæ solvuntur* 232, 1) 2 i.q promitto
immo i.particula augens novam sententiam præcedenti addit 90, 6
immobilis, -e i.quod moveri non potest, quietus, tranquillus
immoderatus, -a, -um i.cui modus non est 1 nude 2 c. gen. rei non moderatæ
immodestus, -a, -um i. non modestus, cui modus non est
immodicus, -a, -um 1 i.q. non modicus, non parvus 2 i.q. qui modum nescit
immodice i. sine modo
immolo, -avi i.q. sacrifico
immoror, -atus sum ari c. dat. 1 proprie i.q. moror in aliquo loco 2 translate
immortalis, -e i.q. non mortalis, æternus
immortalitas, - tis i.q. condicio eius qui mori non potest
immotus, -a, -um i.q. immobilis, non motus
immunditia, -æ i.q. impuritas, sordes, squalor
immunis, -e i.q. non particeps, purus 1 c.gen.2 c.ab et abl.
immunitas, -tis i.q. libertas, condicio eius qui tributum solvere non tenetur 1 c.gen. 2 abs.
® **immutabiliter** quod immutabilis est; etiam vide **inmutare**
impactio, -nis i. actio impingendi, illidendi, ictus
impar, -is 1 c. dat. i.q. inferior 2 sine dat. i.q. non par a generatim (c. abl. e.g. 106, 27 b speciatim de numero 467, 15
impariter i. non pariter (spectat ad condicionem)
imparatus, -a, -um i.q. non paratus
® **impartire** = **impertire** (< in + partio) *quod vide*
impatiens, -tis i.q. non patiens (de eo qui aliquid non pati, sustinere non potest) 1 c.gen.obi. 2 nude i.q. moræ impatiens
impatientia, -æ i.q. condicio eius qui aliquid non patitur 1 generatim (c.gen.obi.) 2 speciatim de eo qui moram non patitur a nude b c.gen.; Gertz M = ira
impedimentum, -i de iis quæ impediunt (de obstaculis corporalibus) 1 generatim de quolibet obstaculo a nude b c.gen. c *c. gen. definitivo* 2 speciatim de sarcinis
impedio, -vi, -tum, -re 1 i.q. arceo, prohibeo, efficio ut aliquid non fiat 2 i.q. remoror, retineo
impeditus, -a, -um i.q. difficilis, qui impeditur
impello, -puli, -pulsum, -pellere I i.q. pellendo afficio, violenter tango A proprie 1 abs. 2 c.acc.B in imagine II i.q. hortor
impendeo, -ere i.q. immineo
impendium, -i 1 i.q. actio impendendi, exhibendi, monstrandi (*hic illic periphrastice*) 2 i.q. damnum, iactura; a c.gen.obi.; b nude 3 i.q. opera, labor
impendo, -di, -sum, -dere 1 i.q. facio ut aliquid pendeat 2 i.q. do, præbeo, solvo a c.acc.et dat. b c.acc. 3 i.q. utor, alicuius rei obtinendæ causa (*cf.* 54, 11 *ordo versuum mutandus non est*); obsequium pendo = res divinas conficere, sacramenta, cultum exsequi Gertz S 385, 18

impensus, -a, -um i.q. gravis, magnus, sumptuosus
impense i.q. sumptuose, valde
impensa, -æ i.q. actio impendendi, tribuendi 1 c.gen 2 abs. a i.q. sumptus; (*nota de vectigalibus* 342, 6) b i.quod labore efficitur
imperator, -is 1 de Carolo Magno 255, 27 2 de Cæsare romano 272, 23 3 de Cæsare Græco 4 in imagine de deo
imperatorius, -a, -um i. quod ab imperatore datur, ad imperatorem pertinet
imperfectus, -a, -um i.q. non perfectus
imperialis, -e i.q. ad imperium pertinet;**imperialiter** = ut imperator Gertz M
imperitia, -æ de condicione eius qui peritus non est, inscitia 1 abs. 2 c.gen.
imperito, -avi i.q. impero, imperia do 1c. dat. 2 abs.
imperitus, -a, -um i.q. non peritus, rudis (sæpe per enallagen) 317, 28
imperium, -i I i.q. actio imperandi, edictum, iussio A abs. B c.gen. 1 personæ imperantis 2 rei imperantis 3 rei imperatæ II *i.q. ius terræ imperandi, gubernandi, regnandi* (*de dominatione; nonnulli loci et huc et ad* III *trahi possunt e.g.* 39, 16 A generatim 1sine gen. 2 c.gen.imperantis3 c. gen.terræ imperatæB speciatim de dominatione imperii Romani III *i.q. terra cui imperatur* A *præest* imperator B *præest* rex i.q. regnum 1 c.gen.2 sine gen
impero, -avi i.q. præcipio, mandata do 1 generatim a nude b c.acc.rei præceptæ c *c. dat* d *c.obi.et inf*.e *c. acc. c.inf.* f *c.inf.* g *c.* ut 2 speciatim de rege a abs.b *c.acc*. c *c. dat*.
imperata, -orum i.q. edicta, iussiones
® **imperpetuum** = in perpetuum
impertio, -vi, -tum, -re i.q.attribuo, assigno
impetitio, -nis i.q. actio impetendi, adoriendi 1 generatim 2 speciatim in iure 254, 35
impeto, -ivi, -itum, -ere i. sensu hostili peto, adorior ; ethera vocibus impetere = graviter in aliquem invehi. Gertz S 107, 7
impetro, -avi i.q. efficio ut alquid obtineam, adipiscor 1 c.subst 2 c.enunt.; Gertz M impetrare c.acc. et inf.
impetuosus, -a, -um i.q. impetu plenus, vehemens
impetus, -us 1 generatim i.q. vis, vehementia cum rerum corporalium tum animi a nude b c. gen 2 speciatim i.q. actio hostiliter aggrediendi a nude b c. gen.
impietas, -tis i. condicio eius qui impius est, divinas humanasque leges ignorat 1 nude 2 c.gen.
impiger, -ra, -rum i.q. non piger, vehemens
® **impignorare = (op)pignorare** (< pignus) = pignori dare >< **pigneror** = pignus accipio; **impignoratio** = actio pignori dandi
impigre i.q. celeriter, non pigre
impingo, -pegi, -pactum, -pingere 1 i.q. vi adigo, admoveo, illido a c.acc. b c.acc.et dat. 2 i.q. vi attingo, moveo; terram cum baculo impingere Gertz S 403, 19
impius, -a, -um i.q. non pius, divinis humanisque legibus repugnans
impleo, -vi, -tum, -re 1 i.q. plenum facio, confercio a proprie b translate 2 i.q. verum esse demonstro 3 i.q. ad finem perduco 4 i.q. pervenio ad 5 i.q. gero 6 i.q. servo
® **implicitas =** confusio (nominum regum danicorum) Gertz M /RH
implico, -avi sive ui, -itum sive atum, -are I *sensu strictiore* A *jam interlucet notio propria sinus faciendi* 36, 12 -itus gyris serpens B *notione propria imminuta* 1 i.q. impedio a c.acc. b c.acc. etabl. II

sensu latiore A c.acc. et abl. 1 i.q.impedio, involvo, irretio 2 i.q. condo, detineo 3 i.q. cingo, impleo B c. acc.et dat. i.q. obicio C c.acc. i.q. capio
imploratio, -nis i.q. actio implorandi, petendi
imploro, -avi i.q. vehementer peto
implumis, -e i.q. plumis orbatus
impolitus, -a, -um i.q. infacetus
impono, -sui, -situm, -nere 1 *proprie de actione collocandi, ponendi in aliquo loco* 2 *in imagine* 3 *translate* a i.q. irrogo b i.q. trado c i.q. facio
® **importabilis** = intolerabilis; = quæ transportari non possunt Gertz M
importat, avit, -are i.q. infert 2 i.q. secum fert, significat : 193, 32
® **impostura** (= impositura <impono) = fraudatio
impoturnitas, -tis de rebus adversis 1 abs. 2 c.gen
importunus, -a, -um i.q. adversus, molestus; = impudens Gertz S 88, 6
  importune i.q. moleste
impossibilis, -e i.q. non possibilis, quod fieri non potest
® **impostor** < impositor < impono quod vide Georges
impotens, -tis1 abs. a i.q. sui non potens, rabidus, tumens b i.q. non potens, debilis 2 c.gen. a non potens b de eo qui temperare non potest
impotentia, -æ 1 de condicione eius qui sui potens non est i.q. ira, tumor 2 de humili condicione i.q. debilitas
impræsentiarum *i.q.* nunc, in præsentia harum (*sc*. rerum) 220, 1 *opp.* olim 245, 21
imprecatio, -nis i.q. actio imprecandi, exsecrandi
® **impremunîtus** (< in+prae+munitus) qui se non ante munivit
impressio, -nis 1 c.gen. i.q. actio imprimendi 2 abs. i.q. actio appropinquandi
imprimis i.q. primo, præcipue, præ ceteris opp. mox
imprimo, -pressi, -pressum, -primere 1 proprie i.q. violenter impono a c.acc.et dat. b c.acc. et abl. c c. acc. i.q. infligo 2 in imagine
improbitas, -tis de morum turpitudine
improbus, -a, -um i.q. flagitiosus, turpis 1 adi 2 subst.
  improbe i. cum dedecore
improperium i.q. convicium, actio improperandi
impropero, -avi i.q. cum conviciis obicio; Gertz M :cum conviciis reprehendere
improvidus, -a, -um i.q. imparatus, inopinatus(active) 2 i.q. incautus
improvisus, -a, -um de iis quæ non provisa sunt i.q. subitus 1 de hominibus 2 de rebus
  ex improviso i. q. subito, inopinato
imprudens, -tis i.q. non prudens, ignarus, stultus
  imprudenter i.q. stulte
imprudentia, -æ i.q. stultitia (opp.calliditas)
impubis, -eris i. qui pubes sive maturus non est
impudens, -tis de eo cui pudor sive verecundia non est *i.q.* arrogans
  impudenter i.q. sine pudor, arroganter
impudentia, -æ i. condicio eius cui neque pudor neque verecundia est
impudicitia, -æ de condicione eius cui castitas non est

impudicus, -a, -um i.q. pudore alienus, a verecundia remotus, = impudens
impugnator, -is de eo qui impugnat, adoritur
impugno, -avi i.q. adorior, impetum facio adversus
impulsio, -nis i.q. actio pellendi (c.gen.obi.)
impulsus, -us 1 i.q. actio impellendi, ictus a abs. b c.gen 2 translate i.q. admonitio, instinctus a c.gen. b c. adi.
impune i.q. sine pæna, sine ultione (197, 11 i.q. inultus)
impunitas, -tis i. condicio eius qui pæna non afficitur
impunitus, -a, -um i. non punitus, pæna non affectus 1 c.gen rei 2 abs.
imputo, -avi i.q. addico, attribuo1 pro obiecto subst. 2 pro obiecto enunt.
*__in I c.acc__. A de relatione locali 1 c. verbis movendi a composita b simplicia 2 sine verbis 323, 27 406, 2 B relatione locali vanescente 1 in universum a c.verbis b c.subst. 2 de relatione finali a c.verbis b c.adi. c c. subst. vel pron. pro gen. 3 de novo alicuius statu 4 de effectu cum aliarum actionum tum commutationum5 de sensu hostili (*non semper distingui potest utrum proprie de motu an de sensu hostili agatur e.g*.36, 38 51, 18 a c. verbis b sine verbis 6 de sensu benigno a c. verbis b sine verbis C de relatione temporali 1 durationem indicat 2 i.q usque in 3 distributive D de relatione modali 1 abs. 2 c. gen.
<u>iuncturæ</u> c. adi. n. sg. e.g. in longum, in sublime in medium **II c. abl**. A de relatione locali 1 c. verbis a generatim b c. nominibus propriis (*nusquam urbium*) 2 sine verbis B *relatione locali vanescente* 1 generatim 2 speciatim a limitat personam vel rem de quibus agitur b de numero ad quem pertinet is de quo agitur c i.q.ante; Gertz M in antea = ulterius; inibi = ibi ;in palam = palam ; in hoc = hoc dicens/ hoc modo;propter hoc;in aliquo = aliquo modo ; in nullo = nullo modo; in tanto...sic ut = tantum ...quantum; in brevi = 1 paulo ante 2 mox = in proximo; in odium alicuius = ob odium; in penam = poenâ dignus;in continenti = statim;in signum = ut signum; in honore = in honorem;in fide suâ = fide suâ; in legatione vadere = ut legatus vadere; in multitudine = permulti; in ore gladii (2. Buch Mose 17, 13) = acuto gladio; in via = per viam ; regem etc. assumere, eligere, consecrare, coronare, sublimare, in episcopum confirmare, in uxorem ducere (danice semper in = "til") C *de relatione temporali* 1 c. subst. 2 c. gerund. D *de relatione causali i.q*. propter E *de relatione instrumentali* 1 c. nom 14, 23 fortis in armis 2 c. ger. F *de relatione condicionali* 41, 19 in obscuranda nobilitate remedium ducebat G *de relatione finali* 184, 26 æque in retinendo regno ac recuperando instruere H *de relatione concessiva* 504, 21
<u>iuncturæ c. abl. sg.</u>e.g.in dubio, <u>pl.</u>e.g.in primis
® **inabundantia** = abundantia Gertz S 218, 11
® **inaccessibilis =** qui adiri non potest
inaccessus, -a, -um 1 i.q. non accessus, invius 2 i.q. non accessibilis
  inaccessa, - orum i.q. partes non accessæ, inviæ
inæqualis, -e i.q. non planus (de terra)
inæqualitas, -tis i.q. condicio non æqualis, diversitas
® **inalto, -**avi, -altum, -are : Georges :humiles inaltare = erigere
inanis, -e 1 adi. a i.q. falsus, vanus b i.q. debilis 2 subst. 39, 33
  inaniter i.q. falso, sine effectu
inanitas, -tis i.q. desertio
inauditus, -a, -um i.q. non auditus, novus
inauratus, -a, -um i.q. auro obductus

® **inauris** plur. : insigne aurium
‡**incaleo, -**re i.q. incalesco
incalesco, -ere i.q. calidus fio, commoveor (de animis)
incantatio, -nis i.q. actio vel formula incantandi; Gertz MI, 76, 14 ; actio incantandi *vide* **incanto**RH
incanto, -avi i.q. carmina facio 75, 22; Georges: carmen malum incantare = formulam magicam recitare/ declamare/murmurareRH
® **incarceratus** tarde (< in + carcero) = in carcere et vinculis Gertz M
® **incarnatio** sc. dominica = (in carnalitate degereRH)
® **incausare** = **incusare**
® **incaustum = atramentum**
incautus, -a, -um 1 adi. i.q, non cautus, non satis providus a abs. (*sæpe per enallagen*) b c.gen.obi. 2 *subst*.
 incaute i.q. non provide, , non caute
incedo, - ssi, -ssum, -dere I **intr**. A *sensu locali de actione se movendi* 1 c. dat 2 sine dat. a de personis b de navibusB *sensu locali vanescente* 1 i.q. accidit, accedit 2 fere i.q. sum C *sensu locali penitus amisso i. q*. impleo 1 c.dat. 2 abs. II **trans.** i.q. ingredior, incipio
incendium, - i 1 proprie de actione ardendi, flammas emittendi a c.gen. rei(ardentis, excepto 455, 7) b nude 2 translate; incendia = flammæ infernales Gertz S 88, 3
incendo, -di, -sum, -dere 1 proprie i.q. incendio trado 2 translate i.q. impello, instigo, permoveo
® **incensio** = actio incendendi RH
® **incensum** = 1 tus 2 Georges :sacrificium 3 Georges : = incensio Ambrosius : hora incensi
incentivum, -i i.q. esca, nutrimentum, materia ignis 8, 11; incentivum (*sc*.signum) habere = incitari Gertz S142, 1 ; = incitare in / ad = hortari ad Gertz S 16, 25
incentor, -is i.q. instigator, de eo qui incendit (translate) 1 nude 2 c.gen.
® **inceptio** (opp. depositio) = **inceptum** *quod vide*
® **inceptus**, -a, -um < incipio = (opus inceptum) quod aliquis inceperat
inceptum, -i i.q. res cæpta, propositum
incertus, -a, -um 1 i.q. non certus, anceps a abs. b c.gen. c *c*. de d *c. supino* e *c. quæstione indirecta* 2 i. q. non tutus
incessanter i.q. assidue, sine ulla intermissione
‡**incessatus**, -a, -um i. continuus
incesso, -ere i.q. adorior 1 c.acc. 2 abs.
incessus, -us 1 i.q. actio incedendi, gressus a nude b c. gen. 2 i.q. actio veniendi, incidendi 3 i.q. actio incessendi, aggrediendi(c.gen.)
incestum, -i de qualibet gravi castitatis violentia (**non solum de adulterio inter consanguineos**)
incestuosus, -a, -um i.q. incestus, non castus
incestus, -us i.q. incestum
inchoamentum, -i i.q, initium, principium 1 c.gen. 2 abs.
inchoo, - avi i.q. cæpi, inauguro, initium facio 1 c. acc. 2 abs.
‡**incidenter** i.q. casu, fortuito 287, 25 : cuius incidenter mentionem egi (i. cuius mentio incidit)
incido, -i, -dere 1 abs. i.q. accido 2 i.q. (casu, fortuito) pervenio(*sequitur* in);(Gertz M incidere plagam = in plagam incidere) a sensu locali b *sensu locali vanescente* 3 c.dat. a rerum b personarum;Georges : litteras incidere in lignum (Gell.) *vide* **littera**

incîdo, -di, -sum, -dere i.q. abscido, secando tollo
incinero, -avi i.q. in cinerem converto, concremo
incircumspectus, -a, -um i.q. improvisus, inopinatus, non exspectatus; Gertz M = inconsideratus
incitamentum, -i de eo quod incitat i.q. stimulus 1 c.gen. (*cum rei effectæ tum rei libidinem efficientis*) 2 sine gen.
incito, -avi i.q. stimulo
  incitatus, -a, -tum 1 i.q. celer, rapidus 2 i.q. instigatus, turbulentus
  incitate i.q. magno impetu
incitus, -a, -um i.q. incitatus, rapidus
inclaresco, -ui, -escere i.q. clarus fio
inclementia, -æ i.q. duritia, gravitas
inclinatio, -nis i.q.i.q. actio inclinandi
inclino, -avi 1 i.q. flecto a proprie b translate 2 i.q. diminuo 3 i.q. subicio; Gertz M inclinare = se inclinare
inclinatus, -a, -um i.q. flexus
inclitus, -a, -um i.q. clarus, nobilis, notus
includo, -si, -sum, - dere i.q. circumcludo, complector, limito 1 c.abl. 2 c. inter 323, 1
incognitus, -a, -um i.q. non cognitus, ignotus; Gertz M = ignarus
incola, -æ g.c. de iis qui terram colunt, habitant 1 c.gen. 2 abs.
incolo, -colui, -cultum, -colere i.q. habito
incolumis, -e i.q. integer, non saucius (*opp.* divisus 263, 22, exhaustus 377, 27)
incolumitas, -tis i. condicio vel status eius qui incolumis est 1 abs. 2 c.gen.
® **incombustus** = non ustus Gertz S 83, 8
incomitatus, -a, -um i. sine comitatu
® **incommoditas =** miseria Gertz S 97, 19; Gertz M incommoditates = incommoda n. plur.
incommodus, -a, -um i.q. non commodus, impeditus
  incommodum, -i n. i.q. clades
incomparabilis, -e i. quod comparari non potest 1 nude 2 c.dat.
incompertus, -a, -um i.q. non compertus
incompositus, -a, -um 1 i.q. non compositus, inconditus, vulgaris 2 i.q. difficilis, non habilis a adi. b subst.; Gertz M (scripta incomposita = monstruosa)
incomprehensus, -a, -um i.q. incomprehensibilis, quod comprehendi non potest
incomptus, -a, -um i.q. non comptus, rudis
inconcessus, -a, -um i.q. non concessus, prohibitus
inconcinnus, -a, -um i.q. non concinnus, non conveniens 1 abs. 2 c.dat.
® **inconculcatus** = non conculcatus i.q. sine refutatione Gertz M/RH
inconcussus, -a, -um i.q. non concussus, tranquillus; inconcusse = immutabiliter Gertz S 305, 4
inconditus, -a, -um i.q. agrestis, incompositus, rudis
incongruus, -a, -um i.q. non aptus, non congruus, non conveniens 1 c.dat. 2 abs.
inconsentaneus, -a, -um i.q. non aptus, non consentaneus, incongruus
® **inconsolabiliter** = omni consolatione invisa
inconstantia, -æ i.q. levitas, condicio vel status eius qui constans non est
inconsultus, -a, -um 1i.q. non consultus, de eo cuius consilium neglectum est 2 i.q. incircumspectus,

temerarius
® **incontextus, -**a, -um = oratio quae cohaerens non est Gertz M /RH
® **incontinenter** = modestiâ carens Gertz M /RH
® **inconvulsus =** non perturbatus Gertz M
® **incorporare** = adiungere; **incorporatio =** *etiam* adiectio Gertz M /RH
® **incorrectus** = non emendatus Gertz M
® **incorrigibilis** = insanabilis Gertz M/RH
incorruptus, -a, -um i.q. non corruptus, non deletus
increbresco, -ere i.q. creber fio
incredibilis, -e i.q. fide non dignus, ingens 1 adi. a *additur* subst. b *additur enunt.* 2 *subst*. 239, 5
incredulitas, -tis i.q. condicio vel status eius qui non credit
incredulus, -a, -um i. qui non credit 1 abs. 2 c.gen. obi.
incrementum, -i de actione crescendi huiusque actionis effectu i.q. augmentum 1 c.gen. a rei b personæ 2 abs.
increpito, -avi i.q. crepito, strepito
increpo, -ui, -itum(avi, -atum Gertz M), -are 1 c.obi. personæ i.q. conviciis onero a c.acc. b c.gen rei obiectæ c *sequitur* quod 2 c.obi. rei
incruentus, -a, -um i.q. non cruentus
incubo, -are [cf. incumbo] 1 proprie (*de actione cubandi*) 2 i.q. studeo, operam do (c.dat.)
inculco, -avi 1 abs. i.q. insero 2 c.dat i.q. ingero
® **inculpabilis** = innocens
incultus, -a, -um i.q. non cultus, non habitatus 1 adi. 2 subst. n.
incumbo, -bui, -bitum, -mbere I *intr*. A *proprie de motu* 1 generatim a c. super b c.dat 2 speciatim de vento mari imminente B *translate* 1 de personis quæ alicui rei operam dant a c.dat. b c. ad 2 de rebus (c. dat. personæ) II *trans.* 393, 16 cuius fortunæ suam (incumbitRH)
incunabula, -orum n. 1 de loco ubi recubat infans 2 de infantia vel de cura infantis 3 abstr. pro concr. de infante 264, 24 4 fere i.q. origo
incunctans, -tis de remigio quod sine cunctatione fit
  incunctanter i.q. sine cunctatione, statim
incuria, -æ i.q. neglegentia 1 abs. 2 c. gen. eius qui curam non gerit
incurro, -i, -ere i.q. subeo (c.acc.)
incursatio, -nis i.q. actio incursandi, impetus
incursio, -nis i.q. incursatio
incurso, -avi 1 c. acc. i.q. adorior 2 abs. a i.q. adorior b i.q. inundo 3 c. dat. i.q. curro in
incursus, -us 1 i.q. inundatio 2 i.q. impetus, actio adoriendi a c.gen. b c. adi
incurvus, -a, -um i.q. aduncus, unco præditus
incus, -dis f. de loco qui malleo tunditur;Georges: eandem incudem tundere ; *proverbium:* esse inter malleum et incudem
® **incusare** = culpam conferre in aliquem > *etiam* = accusare
‡**incussio**, -nis i.q. actio incutiendi, iaciendi
incussus, -us de vi lapidis icti
incutio, -ssi, -ssum, -tere 1 proprie i.q. ico 2 i.q. facio, inicio a c.acc. et dat. b c. acc.; Gertz M = concutere

indagatio, -nis i. actio indagandi, scrutatio
indago, -inis i.q. fines, territorium 1 abs. Gertz M tamquam indagine inclusus 2 c.gen.
indago, -avi 1 i.q. exploro, perscrutor 2 i.q. invenio; Gertz M = explicare (Georges :intervallum siderum a terrâ indagare (Cic.)
*inde 1 prævalente sensu locali i.q. ex eo loco; a solum ponitur; b inde...unde c hinc...inde 2 sensu temporali prævalente i.q. deinde 3 vergit in notionem causalem i.q. ideo, quamobrem
indebitus, -a, -um i.q. non aptus, non debitus 1 c.dat. 2 abs.; **indebite** adv. = indigne Gertz M /RH
indecens, -tis i.q. non decens, ignominiosus
  indecenter i. non decenter
indecorus, -a, -um i.q. non decorus, non decens, ignominiosus
® **indeficiens** = numquam deficiens Gertz S 88, 7;**indeficienter** = **indesinenter** Gertz M
indefessus, -a, -um i.q. non defessus, non lassus, non fatigatus
indeflexus, -a, -um i.q. non flexus
indemnatus, -a, -um i.q. non condemnatus
indemnis, -e i. damno non afflictus
indemnitas, -tis i.q. impunitas, vacuitas damnationis (*opp.* damnationis consortio)
® **indesinenter** = continenter Gertz S 19, 25
index, -icis de eo qui alquid indicat (*cum subst. tum adi.*) 1 c.gen. 2 sine gen.
® **indicare** = **indicere** =imperare Gertx M
® **indicibilis** = incredibilis
indicium, -i 1 i. *actio indicandi, declarandi, deferendi* a c.gen. rei indicantis b abs. 2 i.q. documentum, signum a generatim c.gen. rei indicatæ b speciatim de miraculis 281, 27 329, 1 329, 36
indico, -avi i.q. nuntio, notum facio 1 c. acc. 2 c. duobus acc. 3 c. enunt. 4 c.acc.c.inf. 5 abs.
indico, -xi, -ctum, -cere 1 i.q. iniungo, impono 2 i.q. declaro
[**indidem** i.q. ex eo loco 112, 6 e coni. vix recta]
®indies = in dies = cotidie
® **indifferenter** (< indifferens) = **eodem modo** Gertz M/RH
indigena, -æ m. de iis qui in ipsa terra nati sunt, de vernaculis 1 subst. 2 adi.
indigentia, -æi.q. inopia
indigeo, -ui, -ere i.q. mihi opus est 1 c.gen. 2 c.abl.
  indigens, -tis i.q. (inopia)afflictus
indigestus, -a, -um 1 i.q. non digestus, crudus 2 translate i.q. recens
indigetes, -um m. i.q. incolæ
® **indignanter** = aegre ferens Gertz M/RH
indignatio, -nis 1 proprie de hominibus i.q. actio indignandi, ira a abs. b c.gen. subi. c *c. gen obi.*2 *translate* de terra cadavera fastidienti
indignitas, -tis i.q. condicio humilis
indignor, -atus sum, -ari i.q. ægre fero 1 c.acc.c. inf. 2 abs.
  indignans, -tis i.q. fastidiosus (de eo qui aliquid aspernatur)
  indignanter i. cum indignatione, ingrato animo
indignus, -a, -um i.q. non congruus, non dignus, non idoneus 1 *additur* id quod (ali)quis non meret a c. abl. b c. enunt. rel. 25, 16 c c. inf. d c. ut 2 solum ponitur a app. subst. b app. inf.
  indigne 1 i.q. ægre c. verbo ferendi 2 i.q. modo non digno (*de actione qua aliquis dignus non est et in*

bonam et in malam partem)
indigus, -a, -um i.q. indigens (c.gen. obi.)
® **indilate = nulla mora** Gertz M/RH
® **indisciplinatus** (in+disciplina) = effrenatus (Georges : Eccl.) Gertz M : ex ordine dissolvens RH
® **indiscussus** (in **+** discutio) = qui **indagatus** non est Gertz M /RH
® **indiscretio =** sine moderatione Gertz S 316, 27
indissolubilis, -e i. quod dissolvi non potest
indo, -didi, -ditum, -dere i.q. addo, iniungo 1 c.dat. 2 abs.
indoles, -is f. 1 i.q. ingenium, insita natura a c.gen. b abs. 2 *abstr.pro concr*. de ipsa persona i.q. suboles
indolesco, -ui, -escere i.q. dolorem sentio
indomite i.q. superbe
indonatus, -a, -um i.q. non donatus
indormio, -vi, -tum, -re i.q. dormio apud (c. dat.)
indubitanter i.q. procul dubio; sine dubio (Gertz S)
indubitatus, -a, -um de quo dubitari non potest
indubitato i.q. sine ulla dubitatione
® **induciæ** vide **indutiæ**
induco, -xi, -ctum, -cere 1 proprie, nondum evanuit notio localis 2 translate i.q. adduco, permoveo; Gertz M: inducere proelium super aliquem; inducere *c*.acc.c. inf.= sibi persuadere RH
indulgentia, -æ i.q. actio indulgendi, favendi, gratiam faciendi 1 c.gen. 2 abs. Gertz M = venia (peccati)
indulgeo, -si, -tum, -gere i.q. credo, dono a c.dat.et acc.b c.acc. 2 i.q. obtempero, morem gero (*c.dat solo*); indulgere = ignoscere Gertz S 433, 1; Gertz M I, 100, 3 :cuncti indulgebant silentio = se dedebant silentio
indulgens, -tis i.q. mitis
indulgenter i. cum indulgentia
® **indultor** (criminum) = qui indulget Gertz M/RH
® **indultum** = beneficium papae/ concessio papae(Georges /RH) Gertz M
indumentum, -i i.q. vestimentum quo induitur aliquis
induo, -i, -tum, -ere 1 proprie i.q. amicio, capio (de veste *sim.*) 2 translate a i.q. gero b i.q. ago c i.q. dono
indutus, -a, -um i.q. gerens (de vestimentis)
industria, -æ i.q. labor, studium, virtus sive peritia studio parta 1 abs. a generatim b speciatim 44, 33 de/ ex -â (i.q. sua sponte, consulto...) 2 c. gen. a subi. b obi. Gertz M industriâ = sua sponte
industrius, -a, -um 1 de personis i.q. strenuus 2 de rebus per industriam sive de industria factis
industrie i. cum industria
indutiæ, -arum i.q. dilatio, tempus, tranquillitas 1 abs. 2 c. gen.
® **induviæ**, -arum = **indumentum** *quod vide*
inedia, -æ i. actio non edendi, fames, ieiunium
® **inedicibilis** = id quod non exprimi potest Gertz S 379, 20 RH
® **ineffabilis /ineffabiliter =** " " "
inefficax, -cis i.q. non efficax
inemendabilis, -e i. quod emendari non potest
® **inenarrabilis =** qui non funditus narrari potest Gertz M/RH

ineo, -ii, -itum, -ire 1 intr. i.q. incipio 2 *trans.* a *sensu locali nondum debilitato* de actione in alquem locum se movendi b *debilitato sensu locali i.q.* incipio
ineptiæ, -arum i.q. insipientia, stultitia
ineptus, -a, -um i.q. insipiens, stultus; Gertz M : ineptus pro armis
inequito, -avi i.q. equito in
inermis, -e i.q. armis orbatus, sine armis
‡**inermitas**, -tis i.q. condicio eius qui arma non fert
iners, -tis i.q. degener, remissus, segnis(quod ad probrum pertinet) 1 adi. 2 subst. de stultis
inerter 1 i.q. segniter 2 i.q. sine arte
inertia, -æ i.q. segnities, tarditas 1 c.gen. 2 abs.
inevitabilis, -e i. quod evitari non potest
inexcussus, -a, -um i.q. non excussus, non temptatus
inexorabilis, -e i.qui exorari, flecti non potest
  inexorabiliter de actione non mutabili
inexpertus, -a, -um i.q non exploratus
inexpiabilis, -e i. quod expiari non potest
inexpletus, -a, -um 1 i.q. non expletus 2 i.q. non sanatus
inexploratus, -a, -um i.q. non exploratus, inexpertus
inexpugnabilis, -e i. quod expugnari non potest
inextricabilis, -e i. quod extricari non potest, indissolubilis (cum proprie tum in imagine et translate)
  inextricabiliter i ita ut extricari non possit
® **infacundia** = sine eloquentia Gertz S 79, 1
‡**infallibilis, -**e i. quod non fallitur Gertz M **infallibiliter =** sine errore (percutere)
infamia, -æ i.q. dedecus, ignominia, probrum 1 c.gen. 2 abs.
infamis, -e i.q. probrosus, infamia plenus
infandus, -a, -um i.q. exsecrabilis, detestabilis, detestandus 1adi. 2 subst.
infans, -tis g.c. de parvulis pueris
infantia, -æ i.q. prima hominis ætas 1 c.gen. (*hic illic abstr. pro concr*.) 2 abs.
infantilis, -e i. ad infantes pertinens, infantibus aptus
infantulus, -i i.q. parvulus
infatigabilis, -e i. qui fatigari non potest
  infatigabiliter i. sine fatigatione
infaustus, -a, -um i.q. non faustus, non felix
infectus, -a, -um i.q. non factus, non perfectus
infecundus, -a, -um i.q. aridus, non fecundus
infelicitas, -tis i.q. infortunium, calamitas, condicio eius qui felix non est
infelix, -cis i.q. non felix, calamitosus 1 subst. 2 adi.
  infeliciter i.q. infortunate, sine fausto eventu
infensus, -a, -um i.q. hostilis, inimicus, oppositus 1 abs. 2 c.dat. 3 c. præp.
inferiæ, -arum de iustis exsequiis quæ mortuis debentur (*de convivio post funus faciendo, de cervisio in honorem mortui bibendo* 1 abs. 2 c, gen
® **inferioritas** = quod pecuniae deficit
infernalis, -e i.q. inferus, quod ad inferos pertinet; infernalia quæ ad infernum ducunt vel pertinent

infernus, -a, -um i. quod ad inferos, mortuos pertinet 1 adi. 2 subst. m.pl.
infero, -intuli, -illatum, inferre I pro obiecto res corporea (sensu locali) A i.q. portando infero B i.q. admoveo, induco, immitto (77, 34 complexibus ;286, 2 desertoribus in imagine i.q. aggredior) II pro obiecto incorporalia A i.q. affero, do 1 generatim 2 speciatim incommoda B i.q. profero C i.q. induco (morem novum) D i.q. impono, impero
***inferus**, -a, -um de eo qui in regno mortuorum est 1 adi. 2 subst.m.pl. inferi vide **infernus**
inferior, -us i.qui infra est, humilior, minor 1 adi. a de loco b de condicione 236, 5 ; pl. = subditi = familia c. abl. astu 2 subst. a de loco b de condicione vitæ, de dignitate
infimus, -a, -um 1 proprie de loco i.q.humillimus a subst.n. pl. b adi. 2 translate i.q. minimus, vilis
imus, -a, -um de loco 1 proprie a adi. b subst. n. 2 in imagine
infesto, -avi i.q. aggredior
infestus, -a, -um i.q. inimicus, molestus 1 c.dat. a adi. b subst.
inficio, -feci, -fectum, -ficere i.q. afficio; Gertz M II, 74, 6 **inficiatus (<** inficio :Georges II, B = veneno inficere)
® **infideles =** qui non credunt
infigo, -xi, -xum, -gere i.q. intundo
infinitus, -a, - um i.q. immensus, permagnus 1 de coporeis 2 de incorporeis (*adv.i.q*. maxime, multum)
infirmitas, -tis i.q. debilitas
® **infirmari** = aegrotare/aegresco ; = debilitari (passive)
® **infirmitorium** ubi aegroti reconvalescent ;*etiam* infirmaria
infirmus, -a, -um i.q. debilis, imbecillus; Gertz M aeger
® **infitatio** = negatio infitiatioque facti (Cic.) Gertz M *t.t. in iudicio* (Georges/RH)
infitior, -atus sum, -ari i.q. nego *opp.* confitior;*passive* :non infitiari potest quin alia causa in praemio sit, alia in poenis (Gell. in Georges) RH
inflammo, -avi translate i.q. incito;proprie: **= flammesco** Gertz M
inflecto, -xi, -xum, -ctere 1 proprie i.q. moveo, pulso 2 translate i.q. commoveo, muto
® **inflexibilitas** < **inflexibilis** <*translate* :opisthotonos = de membro quod rigidum factum est Gertz M/ RH
inflictio, -nis actio infligendi, incutiendi 1 proprie 2 translate
infligo, -xi, -ctum, -gere 1 *proprie et in imagine* a i.q.impello, incutio b i.q. tundendo infero 2 translate i.q. infero, impono
inflo, -avi nonnisi translate i.q. augeo; inflatus = tumidus Gertz S 438, 14
influo, -xi, -ctum, -ere de motu liquoris 1 in aliquem locum 2 in aliquo loco 245, 31 aquæ moles..sabulo
influxus, -us de irruptione aquæ
informis 1 i. sine forma certis limitibus circumscripta 2 i.q. immensus
® **informatio** > institutio Gertz S 400, 31
informo, -avii.q. formo 1 proprie 2 translate; Gertz M informare *etiam* = instituere/erudire
infortunatus, -a, -um i.q. infelix
infortunium, -i i.q. calamitas
[infra *i.q.* sub, intra]
infremo, -ui, -ere i.q. clamo; de equo > exardesco Gertz S 107, 4
® **infrenatus**, -a, -um < *particip.* < (in +frenatus < freno)= equites non frenati
infringo, -fregi, -fractum, - fringere i.q. frango

infractus, -a, -um *nonnisi translate i.q*. fractus, oppressus
infructuosus, -a, -um i.q. inutilis
® **infrugi <** *(dat.* < frux, -gis) (frugi (*dat.*) = idoneus) *opp.* infrugi = improbus
infulæ, -arum i. capitis vestimentum dignitaten significans, vel potius ipsa dignitas 1 generatim 2 i.q. insigne episcopi Christiani
infundo, -fudi, -sum, -ndere I proprie A stricte i.q. liquorem immitto 1 c.dat. 2 c.abl. i.q. perfundo, misceo B latius i.q. immitto II translate i.q. monstro
infusco, -avi nonnisi translate i.q. obscuro
ingemisco, -ui, -iscere 1 proprie de homine i.q. gemo 2 translate de re i.q. crepo
ingemo, -ere i.q. doleo, gemo (269, 13 c.acc. c. inf.)
ingenero, -avi i.q. creo, infero, inicio (c.acc. et dat.)
® **ingeniolum** (< *demin.*< ingenium) = parvum ingenium
® **ingeniositas =** abundantia ingeniosa
ingeniosus, -a, -um i.q. sollers
ingenitus, -a, -um i.q. non natus 2 i.q. ab origine impositus, innatus, nativus
***ingenium**, -i I de indole hominis, de animo, de mente (*spectat ad sollertiam, artem, virtutem, mores ; sæpe periphrastice*) A *in universum* 1 *c.adi., pron.vel gen*. 2 nude B *speciatim* de callido ingenio 1 fere i. q. dolus 2 de instrumento bellico callide excogitato II i.q. acumen, acies
***ingens, -**tis i. q. permagnus, immensus 1 de rebus corporeis 2 de rebus incorporeis
ingenuitas, -tis i.q. nobilitas, dignitas(generis) 2 i.q. probitas
ingenuus, -a, -um 1 *sensu strictiore i.q*. nobilis (spectat ad genus) a adi. b *subst. m.* 2 *sensu latiore a i.q.* illustris, clarus b i.q. probus c i.q. audax ; Gertz M 1 = indìgena 2 = liber 3 = enervatus *quia servi plus sustinere possunt* RH
ingero, -ssi, -stum, -rere i.q. infero, inicio 1 *proprie et in imagine* a c.acc. b c.acc. et dat. 2 *translate vergit in notionem præbendi* a c.acc. b c.acc. et dat.
inglorius, -a, -um i.q. non glorius
ingluvies, -i f. i.q. voracitas
ingratitudo, -inis i.q. mens ingrata
ingratus, -a, -um 1 *active* de eo qui gratias non agit, non gratus, beneficii immemor a c.gen.obi. b sine gen. 2 *i.q.* non acceptus, non carus; Gertz M **ingratus** alicui = adversus aliquem
ingredior, -ssus sum, -di 1 proprie 1.q. adeo, ineo, introeo (*cum sensu strictiore pedibus movendi, cum sensu latiore navigando e.g.*191, 33 394, 4) a abs. b *c*. ad c *c. acc.* 2 translate i.q. incipio, aggredior(c. acc.)
ingressus, -us I proprie A i.q. aditus 1 c.gen.subi. 2 c.gen. obi. 3 sine gen. B i.q. incursus (hostilis) II translate i.q. actio incipiendi (c.gen.obi.)
® **ingruentia**-ae = accessus violentus Gertz S 26, b, 15
ingruo, -i, -ere i.q. incido, irrumpo (intr.) 1 de re corporea 2 de re incorporea
inguen, -inis n. de verendis sive de inferiore ventris parte
inhabilis, -e i. q. non idoneus, inutilis 1 abs. 2 c. ad 3 c.dat.
® **inhabitator** = qui in provincia aliqua habitat Gertz S 191, 18
inhæreo, -si, -sum, -rere i.q. hæreo, infixus sum (c. dat.) 1 proprie 2 translate a i.q. incumbo b i.q. persequor
‡**inhiator**, -is i. qui appetit

inhibeo, -ui, -itum, -ere i.q. impedio, prohibeo 1 c.acc. 2 c. ne; Gertz M = interdicere : inhibere alicui, ne
inhio, -avi i.q. appeto, studeo 1 c.dat. 2 c. ad
inhorreo, -ere i.q. immineo
inhumanitas, -tis i.q. atrocitas
inhumatus, -a, -um i.q. non humatus, non sepultus
inibi i.q.eo loco
inicio, -ieci, -iectum, -icere I *pro obiecto* res corporea i.q. impono, immtto A *proprie* 1 *accedit dat*. 2 sine dat.B *in imagine* (*accedit dat*.) II *translate* (*pro obiecto* res incorporea) i.q. affero, do A accedit dat. B sine dat.
inimicitia, -æ fere i.q. discordia, odium 1 sg. 2 pl. a nude b c.adi. c. gen.
® **inimicari** alicui = ut inimicus exsistere
inimicus, -i 1 *subst. m. i.q.* adversarius, non amicus 2 *adi. i.q.* contrarius, infestus, hostilis, nocens a c. dat. b sine dat.
iniquitas, -tis de rebus adversis; Gertz S 67, 9 :peccatum, improbitas RH
iniquus, -a, -um i.q. iniustus, improbus (*nota apud Saxonem deesse iuncturam regis iniqui vel iniusti scriptoribus mediæ latinitatis familiarissimam*) ; Gertz S 118, 17 Christus in cruce inter iniquos = latrones; mammona iniquus Gertz S 86, 5 > qui iniquitati servire solet, sic Gertz.
  inique i.q. iniuste
initialis, -e i.q. primus
initio, -avi 1 i.q. imbuo (Christano ritu) 429, 22 Priszlavum 2 i.q. accipio
initium, -i i.q. exordium, principium 1 generatim a *c.gen vel adi*. b nude 2 speciatim de initio regnandi
iniungo, -xi, -ctum, -gere i.q. impono
*__iniuria__, -æ i.q. iniquitas, maleficium, vis 1 nude 2 *c.adi. vel pron*. 3 c.gen. a subi. b obi. c *inhærentiæ*
® **iniuriari =** iniuriam inferre Gertz S 192, 11
® **iniuriator** = qui aliquid iniuriose possidet RH, Gertz S 219, 12 : *danice* ugerningsmand = auctor sceleris RH
iniuriosus, -a, -um i.q. contumeliosus, iniquus 1 c.dat. 2 sine dat.
® **iniurius** sibi = sibi iniuriam inferre
iniustus, -a, -um i.q.iniquus, non iustus
® **inmarcescibilis = immarcescibilis** *quod vide*
® **inmutare** = innovare, crescere RH, Gertz S 406, 15 = mutare
innato, -avi i. in aqua moveor, nato in
innexus, -a, -um i.q. alligatus
innitor, -xus sum, -ti I i.q. fulcior, sublevor, incumbo A proprie 1 c.dat. 2 abs.B translate II i.q. persequor
innocens, -tis i.q. insons, liber culpâ
innocentia, -æ i.q. condicio eius qui non nocuit, integritas, probitas 1 *c.gen., adi. vel pron.poss.* 2 nude
innocuus, -a, -um 1 active a proprie de eo quod non nocet b translate i.q. insons, probus 2 passive de eo cui non nocetur, incolumis
innocue, - i.q. sine damno
® **innodare (<** in + nodus) = annectere nodo > prohibere
® **innotescere** = patefacere, *rel.* revelare
innovo, -avi i.q. renovo

innoxius, -a, -um 1 proprie de eo quod non nocet 2 translate i.q. insons, culpâ liber a adi. b subst.
innumerus, -a, -um i.q. innumerabilis, permultus 1 *sg. collective* 2 *pl*. a *adi*. b *subst. m.*
innuo, -i, -ere i. significo
inoffensus, -a, -um i.q. non impeditus
® **inofficiare** ecclesiam = officia divina celebrare Gertz M
inolesco, -evi, -itum, -escere 1 proprie i.q. maturus fio 2 translate i.q. orior
inopia, -æ i.q. penuria, egestas 1 c.gen. rei deficientis 2 c. gen. hominis(rei) qui(quæ) aliqua re caret 3 sine gen.
inopinabilis, -e i.q. incredibilis
inopinatus, -a, -um 1 passive i.q. improvisus 2 active i.q. improvidus a adi. b subst. m. pl.
inopinus, -a, -um i.q. improvisus
inops, -is i.qui aliqua re caret a c.gen. inopiæ b sine gen. i.q. pauper 2 i.q. vilis 3 i.q. infirmus a c.gen i.q. impotens b sine gen.
® **inordinatus** = non iusto ordine *mil.* ; **inordinate:** non secundum ordinis regulam *rel.* Gertz M; inordinatum *n.* Cic. :ex inordinato in ordinem adducere RH
***inquam**, -it, -iens i.q. dico 1 *c.acc.c. inf. vel cum duobus acc.* 2 *inducit orationem directam* 3 *ponitur post verba iterata*
® **inquies** = animi motus
® **inquietare =** molestare, perturbare Gertz M
® **inquietatio** = molestia, onus Gertz M/RH
inquietudo, -nis i.q. commotio;= sollicitatio (Eccl. und spät Georges) Gertz S 106, 19
inquino, -avi i.q. dehonesto
inquiro, -sivi, -situm, -rere i.q. interrogo, quæro 1 c. quæstione indirecta 2 c.acc.
inquisitio, -nis i.q. indagatio
® **inrecuperabilis** = **irrecuperabilis** *quod vide*
insania, -æ i.q. dementia
insanus, -a, -um i.q. demens
insatiatus, -a, -um i.q. insatiabilis
inscitia, -æ i.q. stultitia
inscius, -a, -um i.q. nescius 1 c.gen.obi. 2 sine gen.
inscribo, -psi, -ptum, -bere 1 proprie i.q. scribo 2 translate i.q. attribuo
inscrutabilis, -e i.qui investigari nequit
insculpo, -si, -tum, -ere i. secando, cædendo inscribo
insecabilis, -e i. qui secari nequit
insectatio, -onis i. actio insequendi 1 proprie c.gen.obi. 2 translate i.q. contumelia, invectio
insectator, -is m. translate i.q. conviciator
‡**insectatus**, -us i. actio insequendi
insector, -atus sum, - ari 1 proprie i.q. persequor 2 translate i.q. convicior
insecutio, -nis 1 in universum i.q. actio sequendi 2 sensu hostili i.q. insectatio a sine gen. b c. gen.
insecutor, -is de eo qui hostiliter insequitur
® **insegniter =** non segniter Gertz S
insemino, -avi i.q. indo, suggero
® **insensatus** = amens Gertz S 113, 26

® **insensibilitas** (Ambros.) qui sensu caret Gertz S 361, 6
inseparabiliter i. ita ut ab aliquo separari non possit**,** constanter, semper
insequor, - insecutus sum**,** -qui I *de actione sequendi* A *sensu locali nondum debilitato* 1 c.acc. 2 nude B *sensu locali vanescente* 1 c. acc.et abl. a: morte b: oculis 2 c.acc. a: pro subi. homines b de pudore C *vergit in notionem faciendi cum aliquo* D *fere i.q*. obtempero, auctorem habeo II *prævalet notio subsequendi, succedendi* A de eo qui ordine proximus est B sensu temporali 1 trans. 2 intrans. III *prævalet notio persequendi (sensu hostil*i) A strictius 1 c. acc.et abl. (vario sensu) 2 sine abl. 3 nude B latius 1 generatim 2 i.q. iudicio persequor IV *omisso sensu hostili i.q*. aliquem afficio aliqua re
insequens, -tis 1 de persecutoribus a subst. b adi. 2 de tempore i.q. posterus
insero, -sevi, -situm, -serere i.q. inculco, insemino (c.acc. et dat.); = intellectu discernere Gertz S 230, 1
insitus, -a, -um i.q. inseminatus 1 c.dat. a: de corporeis in alliqua re collocatis b de incorporeis 2 sine dat.
insero, -ui, -tum, -ere i.q. ingero, immitto, inicio 1 c.acc. et dat. a proprie b translate i.q.immisceo 2 sine dat.
inservio, -i, -tum, -ere 1 generatim a i.q. incumbo, operam do b i.q. fungor 2 speciatim de capitulo 413, 10 Trinitatis ædi
insideo, -re 1 sensu strictiore de actione sedendi vel hærendi in aliquo loco a: c.dat. b: c. acc. c: abs. 2 sensu latiore i.q. insum
*__insidiæ__, -arum 1 in re militari de actione eorum qui per latebras interitum hostibus parant vel de iis ipsis 2 de quolibet consilio clandestino in exitium vel detrimentum alicuius inito a c.gen. b nude (*hic illic transit in notionem astutiæ, doli, figmenti e.g*. 44, 33
insidiator, -is i. qui insidias tendit 1 nude 2 c. gen.
insidiatrix, -cis i.quæ insidias tendit
insidior, -atus sum, -ari 1 sensu strictiore in re militari de iis qui in insidiis latent 2 sensu latiore i.q. insidias, dolum facio a nude b c. dat.
insidiosus, -a, -um i. q. dolo, insidiis, periculis plenus 1 adi. a c. dat. b nude 2 subst.;**insidiose =** impetu insidioso Gertz M/RH
insido, -sedi, -sessum, -sidere 1 c.dat. i.q. locum capio, consido 2 c.acc. i.q. occupo
insignio, -vi, -tum, -re i.q. insignem facio, noto 1 generatim 2 speciatim de consecratione archiepiscopo
insignis, -e i.q. clarus, excellens, nobilis 1 nude 2 c.abl.rei qua aliquid excellit, distinguitur; insignissimus Gertz S 92, 6
insigne, -is n. 1 de signo pretioso sine symbolo a nude b c.gen. 2 de rebus præclare gestis a nude b c. gen. 3 de quolibet signo
insigniter i.q. præclare
® **insignium** = **insigne** Gertz S 325, 21
insilio, -ui, -ire i.q. salio in aliquid, saltu occupo; Gertz M = subito invadere
insimulatio, -nis i.q. accusatio
insimulo, -avi i.q. accuso 1 c.gen. rei 2 nude
® **insinuatio** = nuntiatio Gertz S 275, epist.5
insinuo, -avi i.q. expono, narro, notum facio; insinuare Gertz S = docere 78, 11 = nuntiare 100, 7; = communicare
insipidus, -a, -um i.q. fatuus, hebes
® **insipiens =** imprudens

insipienter i.q. stolide, sine sapientia
insisto, -stiti, -sistere 1 *sensu locali* a i.q. pedibus sto (*c.dat. loci in quo stat aliquis*, excepto114, 39) b i.q. insideo (c.dat.) 2 *sensu locali vanescente i.q.* premo 3 i.q. operam do, studeo, aliquid acriter ago a c. dat.(fortasse abl. e.g. 34, 28) b c.inf. c sequitur ne d abs.
insolabilis, -e de eo quem consolari nemo potest
insolens, -tis i.q. superbus, intemperans
insolenter i.q. superbe;® insolenter vivere Gertz M
insolentia, -æ i.q. arrogantia, intemperantia, superbia 1 c.gen. 2 nude
insolesco, -vi, -scere i.q. insolens fio
insolitus, -a, -um 1 *c.inf.* de iis qui aliquid facere non solent vel quibus aliquid contingere non solet 2 *sine inf.* a generatim b *vergit in notionem ingentis*
® **insolubiliter =** constrictus inevitabiliter
® **insolutus** = non solutus (nodus) Gertz S131, 16
insomnis, -e 1 de nocte in qua non dormitur 2 de rege qui non dormit
insono, -ui, -itum, -are i.q. sono, cano(*ingressive*); = strepito Gertz S 107, 5
insons, -tis i.q. non nocens, innoxius; Gertz M :insons scelere
insopibilis, -e de eo qui sopiri non potest (translate)
® **inspectator** = spectator RH
inspectio, -nis i. actio inspiciendi
inspecto, -avi 1 i.q.oculis vel mente perlustro, inquiro 2 i.q, spectator sum a c.acc. b abs. 3 i.q. fero, video
insperatus, -a, -um i.q. improvisus (de iis quæ præter spem eveniunt) 1 adi. 2 subst.
inspicio, -spexi, -spectum, -spicere 1 i.q. oculis contueor 2 i.q.viso 3 i.q. perscrutor, inquiro, lustro, a proprie b translate 4 i.q. respicio
® **inspiratio** *sc.*divina Gertz M/RH
inspiro, -avi i.q. indo, suggero
instabilis, -e 1 de eo qui in incedendo pedibus confidere nequit 2 i.q.non tranquillus, cupidus
instabilitas, -tis i.q. inconstantia, infirmitas
® **installare/installire =** aliquem muneri præficere RH
® **instans =** præsens Gertz S 196, 3;**instanter =** eodem momento; = studiose Gertz M
instantia, -æ i.q. studium; = momentum, pars Gertz S 436, 16 cotidie instans negotium = negotium quod cotidie faciendum est 307, 16 ibidem (RH); Gertz M = oratio atque obsecratio RH
instar n. indeclin. 1 i.q. modus, amplitudo 2 i.q. exemplum, imago 3 (ad) instar c.gen. i.q. ad exemplum
instauro, -avi 1 i.q. innovo, reparo 2 i.q. præparo, adorno; Gertz M = denuo munire
insterno, -stravi, -stratum, -sternere 1 c. acc.et dat. i.q. sternendo colloco in aliquo loco 2 c.acc.et abl. a: i.q. obsero, orno b i.q. onero (c.abl.)
instillatio, -nis i. actio instillandi, stillicidium
instillo, -avi i.q. paulatim inculco, indo, suggero (translate)
instinctus, -us i.q. consilium, instigatio, impulsus 1 c.gen. 2 sine gen.
instinctus, -a, -um i.q. adductus, permotus (c.abl.)
instituo, -i, -tum, -ere 1 de actione collocandi 2 de actione incipiendi, apparandi 3 de magistratibus creandis, constituendis 4 de actione decernendi, inducendi, præcipiendi a c.acc. b c.acc.(c.inf.) c *c.* ut d *c. enunt*.

® **institutio** (ordinis) = institutum RH
® **institutor** = magister
institutum, -i n. i.q. lex, constituo 1 c.gen. 2 sine gen.;instituta = regulæ ordinis
insto, -stiti, -stare (cf. insisto) 1 sensu hostili i.q. premo a c.dat. b abs. 2 i.q. immineo a c.dat. sensu latiore b sine dat. de tempore
instans, -tis 1 i.q. insequens, premens 2 i.q. insistens, impellens 3 i.q. imminens a in universum b de tempore
instanter i.q. acriter, urgenter
instructio, -nis i.q. machinatio
instrumentum, - i i.q. organum (*sæpe periphrastice*) a sensu strictiore b sensu latiore 2 i.q. apparatus a c.gen. b nude 3 i.q. copia, penus; Gertz M = argumentum RH
instruo, -xi, -ctum, -ere 1 in re militari i.q. constituo, ordino 2 i.q. constituo, creo, efficio a nude b c.abl. 3 i.q. exorno, repleo 4 i.q. promptum, paratum facio 5 i.q. instituo, edoceo a nude b c.abl.
instructus, -a, -um 1c.abl. i.q. præditus, ornatus 2 nude a i.q. bene ornatus b i.q. mollis
insudo, -avi i.q. incumbo (in aliqua re RH) ; Gertz M (< sudor) = operam dare alicui rei;parvum sudare aliqua re RH
insuesco, -vi, -scere i.q. assuesco, me apto
insuetus, -a, -um i.q. non assuetus, expers
® **insufficiens** = parvum
*__insula__, -æ 1 de terra aquis undique circumdata (*opp.* continenti e.g. 476, 17 de Britannia, Burgunda, Fiona, Sialandia, aliisque terris medio pelagi sitis : *nota pleraque insularum nomina exitum habere in a*, e.g. Boka, Masneta Syra etc. vulgo danice `ø´ a in universum b speciatim de Islandia ; de maritima insula 458, 22 (*hodie nostra lingua* `Slotsholmen´) 2 de pæninsula quæ hodie dicitur Wittow [provincia Rugiæ RH]
insulanus, -i m. de iis qui insulas incolunt
insularis, -is de iis qui insulas incolunt (*opp.* iis qui Iutiam incolunt)
insultatio, -nis i.q. actio insultandi
insulto, -avi 1 proprie a i.q. saltum facio b i.q hostiliter invehor 2 translate i.q. contumelias, invectivas infero a c. dat et gen. b c.dat. et abl. c c. dat. d abs.
insultus, -us i.q. impetus
insum, -esse c.dat. 1 sensu locali 2 translate
insuper i.q. præterea, præter iam dicta
insusurro, -avi i.q. auribus alicuius submissa voce alquid indo
intactus, -a, -um i.q. non tactus, integer 1 generatim 2 speciatim a fere i.q. non punitus, non castigatus b de libero arbitrio virginis c de pudicitia
integer, -ra, -rum 1 adi. a de rebus vel personis non diminutis i.q. incolumis b spectat ad animum *fere i. q*. totus 2 subst. a: *n*. b: *m*.
integre i. sine deminutione, optime
integritas, -tis 1 i.q. unitas a de rebus cohærentibus b de incolumitate 2 i.q. puritas a generatim de moribus b de fide (*opp.* perfidia, noxa)
integro, -avi i.q. innovo
intellectus, -us 1 i.q. mens 2 i.q. sensus, argumentum
intellegentia, -æ i. actio intellegendi

intellego, -xi, -ctum, -gere 1 i.q. comprehendo, mente capio, perspicio a c.acc. et (inf.) b abs. 2 sensu strictiore; Gertz M **intelligere =** sentire**,** comperire
intemeratus, -a, -um i.q. integer, purus
intemperans, -tis i.q. immoderatus, sibi non temperans
intemperantia, -æ 1 de incontinentia morum a nude b c. gen 2 de immodestia 3 de cælo
intemperate i.q immoderate
intemperies, -i i.q. intemperantia cæli
intempestivus, -a, -um i.q. importunus, qui iusto tempori non congruit 1 in universum 2 i.q. immaturus, de eo quod ante iustum tempus evenit
intempestus, -a, -um i.q. cæcus, obscurus
intendo, -di, -tum, -dere I trans. A i.q. tendo 1 proprie b translate B i.q. cooperio, impono (c.acc.et dat. 1 proprie 2 translate C i.q. dirigo, converto 1 sensu strictiore 2 sensu latiore D i.q. ago, facio, molior II *intr*. A c.dat. i.q. faveo, incumbo, studeo B *c. inf. i.q.* in animo habeo, molior C c. præp. i.q. me dirigo
® **intentio** Gertz M = incusatio/ affirmatio
® **intentum** = propositum/consilium Gertz M/RH
intentus, -a, -um 1 c.dat. de eo qui operam dat a *spectat ad singulas actiones* b *spectat ad ingenium* 2 *sine dat i.q*. tentus
intente i.q. acriter, diligenter
intensio, -nis i.q. tensio
intentatus, -a, -um i.q. intactus 2 i.q. novus
intentio, -nis 1 i.q. contentio, labor 2 i.q. exercitatio 3 i.q propositum
intento, -avi i.q. dirigo, converto, intendo
***inter** 1 *de relatione local*i a: duo vel complures limites nominantur b *i.q.* \`in´ *c. abl*. c *i.q.* ìn´ *c. acc*. (de directione) 2 *relatione locali debilitata* a de hominum multitudine *fere i.q*. apud b de rerum multitudine c sensu hostili d sensu amicali e in distributione f in hæsitatione 3 de relatione temporali a generatim b inter hæc *i.q*. interea c: *c. gerund*.: inter redeundum = in redeundo 4 *vergit in notionem concessivam*
intercapedo, -inis i.q. intervallum
intercedo, -ssi, -ssum, -dere 1 de qualibet relatione quæ duas partes aut coniungit aut diremit i.q. intersum, inteiaceo a in universum b de relatione hostili c de tempore 2 i.q. intervenio = intercedo, deprecor pro aliquo 3 i.q. me oppono, impedio
® **intercessio** = deprecatio Gertz S 320, 13
intercessus, -us i.q. interventus
intercipio, -cepi, -ceptum, -cipere 1 de singulis actionibus i.q. capio, deprehendo, prehendo a c.acc. (vel nom.) b c.acc. et abl. c *c.* ab 2 i.q. impedio, obsisto, obstruo a de hominibus b de rebus 3 i.q. accipio, excipio, suscipio
intercisio, -nis i.q. divisio
intercisus, -a, -um i.q. divisus
intercludo, -si, -sum, -dere 1 i.q. includo 2 i.q. obstruo, impedio
® **intercursor** = internuntius Gertz S 113, 9
® **intercussor <** Gertz : < incutio invicem (= excito RH)
intercus, -tis i.q. intra cutem positus
interdico, -xi, -ctum, -cere i.q. veto
interdictum, -i i.q. actio interdicendi (de legislatione) Gertz M II, 220, 23 :sub **interdictu**

interdiu i.q. die
interdum 1 i.q. aliquando, nonnumquam 2 i.q. inter hæc, interea
*__interea__ 1 i.q. inter hæc, dum hæc geruntur 2 *vi debilitata fere i.q*. igitur (particula transitionis)
interemptio, -nis i.q. nex
interemptor, -is i.q. homicida, de eo qui interemit
intereo, -ii, -itum, -ire i.q. pereo, morior 1 nude 2 c.abl.
interequito, -avi i.q. equito inter
interfectio, -nis i.q. interemptio, percussio
interfector, -is i.q. homicida, percussor 1 nude 2 c.gen.
interficio, -feci, -fectum, -ficere i.q. cædo, percutio
  interfectus, -a, -um i.q. cæsus, occisus, mortuus
interfluo, -xi, -ctum, -ere i.q.(medius) fluo
interfluus, -a, -um i.q. interfluens
interfundo, -di, -sum, -ndere i.q. immisceo
interiaceo, -ere i.q. intersum, iaceo inter
intericio, -ieci, -iectum, -icere 1 i.q. interpono a genratim b speciatim de tempore 2 i.q. infero
interiectus, -us 1 de actione intericiendi 2 de eo quod interiacet 3 de temporis intervallo 4 i.q. interventus
interim 1 i.q.inter hæc, dum hæc geruntur 2 particula transitionis
interimo, -emi, -emptum, -ere i.q. interficio, neco, iugulo
interior, -us fere i.q. internus
  interius i.q. intra regni fines
interitus, -us i.q. exitium 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude
interlino, -levi, -litum, -linere i.q. linendo aliqua re aliquid compleo
interluo, -i, -ere i.q. luendo variis terræ partibus allabor
® **intermedium** = intervallum, spatium interiectum
® **intermedius** qui est inter duo alios medius; intermediis proditionibus Gertz M II, 109, 12 = multis proditionibus præcedentibusRH
intermeo, -are i.q. peragro 1 trans. 2 intr. (nonnisi præs.part. i.q.viator)
® **interminabilis** = aeternus
intermissio, -nis i.q. mora; Gertz M = actio interpellandi RH
intermitto, -si, -ssum, -ttere 1 i.q. interrumpo, finem facio 2 i.q. omitto, negligo; intermittere = inter se mittere Gertz S 103, 4
internecio, -nis v. **internicio**
internecto, - i.q. coniungo
internicio, -nis i.q. cædes
interniteo, -ui, -ere i.q. interfulgeo
internuntius, -ii i.q. nuntius, legatus
internus, -a, -um 1 qui in interiore alicuius rei parte est a adi. b subst. 2 i.q. domesticus, proprius
interpellator, -is de eo qui interpellat, interrumpit
interpello, -avi 1 aliquem loquentem interrumpo 2 i.q. intermitto 3 i.q. interrogo 4 i.q. cesso, prohibeo, sedo a trans. b intr. 5 i.q. rumpo; = hortari, orare, postulare Gertz S 100, 16
interpono, -sui, -situm, -nere 1 proprie de collocatione 2 translate a generatim b speciatim

interpositio, -nis i.q. intervallum
interpres, -tis g.c. de alicuius rei teste a c.gen. b nude 2 de linguæ translatore e.g. 472, 5 Guthskalki quo Absalon apud Sclavos interprete utebatur
interpretamentum, -i i.q. explicatio
interpretatio, -nis 1 actio interpretandi, explicandi, iudicandi 2 i.q. comprehensio, peritia 3 i.q. translatio 152, 20 [*locus falso scriptus* RH]
® **interpretare** = transferre in Latinum; **interpretari =** transferre in Latinum tantummodo in aliquam sententiam
‡**interpretatus**, -us de actione transferendi ex altera lingua 442, 13
interpretor, -atus sum, -ari 1 c.acc. a i.q. denoto b i.q. iudico 2 c.acc.c.inf. i.q. efficio 3 i.q. iudico
interritus, -a, -um i.q. intimidus, impavidus
 interrite i.q. intimide
interrivatio, -nis i.q. fluminis vel maris interiectus
interrogatio, -nis i.actio interrogandi
interrogo, -avi i.q. quæro 1 c.acc.(sine additamentis) 2 c.acc. et variis præpos. 3 sequitur quæstio indirecta
interrumpo, -pi, -ptum, -mpere i.q. abrumpo, intermitto
interruptio, -nis i.q. interiectio
interseco, -ui, -tum, -are 1 i.q. secando divido 2 i.q. findo, sulco
intersero, -ui, -tum, -ere i.q. insero, interpono 1 c.acc. et dat. 2 c.acc.
® **intersignium** = Gertz M diversa signa indicant viam et locum ubi gladius Uffonis inveniatur; *etiam* = signum
‡**intersilio**, -silui, -sultum, -selire i.q. saliendo inter aliquas res locum occupo
intersitus, -a, -um i.q. interpositus 1 sine dat. 2 c.dat.
® **interstinctio** (< **2 interstinguo**) = internecio Gertz M
1:interstinguo, -xi, -tum, -guere 1 *i.q. passim* tego 2 i.q. distinguo, divido; RH Georges **2: interstinguo** *active* ignem exstinguere; *passive* = interire
interstitium, -i i.q. distantia, intervallum a sensu locali b sensu temporali 2 i.q. media collocatio
intersum, - 1 i.q. particeps sum 2 i.q. adsum 3 i.q. disto, discrepo
intervallum, -i 1 proprie de distantia a sensu locali b de tempore 2 translate i.q. differentia
intervenio, -i, -tum, -ire 1 i.q. advenio, obviam venio 2 i.q. intersum, intercedo
interventus, -us i.actio interveniendi, auxilium ferendi, subsidium 1 nude 2 c.gen.
intervolo, -avi fere i.q. involo
intestinus, -a, -um i.q. interior, domesticus; = inter se Gertz S 158, seq..v.18
intexo, -ui, -tum, -ere i.q. texendo impleo
® **intitulo** (tarde) = aliquem in tabella proposita notare ad certum munus in officio divino peragendum Gertz S 305, 22
® **intime =** ex intimo corde Gertz S 432, 33
intimidus, -a, -um i.q. non timidus, intrepidus (c.gen.obi.)
intimo, -avi i.q. nuntio
intimus, -a, -um 1 proprie i.q. ab exteriore alcuius rei parte remotissimus 2 translate a i.q. subtilis b i.q. carus
intolerabilis, -e i.quod ferri non potest (cum proprie tum translate)

® **intonare** = tonitrus (*m.*) nostris auribus tonat
intorqueo, -si, -tum, -quere 1 *sensu torquendi nondum diminuto* 2 i.q. infero 3 i.q. confero, mando
intra terminos indicat qui aliquod continent (*hic illic i.q* `in´ *c. abl*.) 2 translate a in universum b de tempore
intractabilis, -e i.qui tractari non potest, difficilis
® **intraneus**, -a, -um = indigena (*apud Saxonem*) = domesticus
intrepidus, -a, -umi.q. intimidus, impavidus 1 c.gen. 2 c.ad 3 nude
intrepide i.q. sine metu, intimide
‡**intrinsecus,** -a, -um i.q. in interiore parte alicuius rei situs
intro, -avi i.q. ingredior (*vergit in notionem aggrediendi* e, g. 378, 10) 1 trans. 2 abs.
® **introductor** = qui aliquid introducit Gertz M/RH
introeo, -ii, -itum, -ire i.q. adeo, intro
introgredior, -ssus sum, -di i.q. ineo, ingredior
introitus, -us (de introitu missæ 313, 23 psallendi) i.q. aditus 1 de actione a proprie b translate 2 de loco
intromitto, -si, -ssum, -ttere 1 i.q.immitto 2 i.q. demitto**;** intromittere se de aliqua re = se interponere
® int(h)ronizare = alicui regnum deferre RH**;int(h)ronizatio**
introrsum, - de loco i.q. intra 2 de directione
introspicio, -spexi, -spectum, -spicere i.q. inspicio
® **intrudere** (< in + trudo, -trusi, -trusum, -ere) *passive* : *medial.* : ascendere; (munus) capessere RH
® **intrusus** vide introrsum/introrsus
intueor, -itus sum, - eri 1 proprie i.q. aspicio, contemplor, video a pro obiecto res corporea b abs 2 in imagine de terra i.q. specto 3 translate pro obiecto res incorporea a i.q. video b i.q. respicio
intuitus, -us 1 proprie i.q. aspectus 2 translate i.q. respectus (c.gen. obi.) a nom. vel acc. b *abl. vi præpositionis i.q.* propter, causa : eo intuitu = eo ago, intuitu alicuius = ratione habita rei, intuitu pietatis/ de pietate Gertz M/RH
intumesco, -ui, -escere. i.q. tumeo
intus [opp. foris] 1 in domo, navi 2 in urbe, patria
inultus, -a, -um i. ultionis expers, non ultus
inumbratio, -nis i.q. caligo
inumbro, -avi i.q. obscuro, umbra involvo
inundatio, -nis de aquis superfluentibus
inundo, -avi de aqua i.q. superfluo; Gertz M **inundantia** = **inundatio**
® **inungere** (in regem) oleo sacro Gertz S 219, 17
inuro, -ssi, -stum, -rere translate i.q. i.q. inferveo; 1 inustus (particip. de inuro) 2 inustus = non ustus
inusitatus, -a, -um i.q. non usitatus, modum excedens 1 adi. 2 subst.n; **inusitatus = invisitatus** Gertz M.
inutilis, -e 1 i.q. cassus, non utilis a c.dat. b nude 2 i.q. perniciosus
invado, -si, -sum, -dere sensu hostili i.q. aggredior
invaletudo, -inis de imbecilitate corporis
invalidus, -a, -um 1 proprie i.q. non validus, debilis a adi. b subst. 2 translate i.q. non firmus
‡**invariabilis**, -e i.q. constans, de eo qui mutari non potest
invasio, -nis i.q. actio invadendi, aggrediendi
invasor, -is de eo qui aggreditur
invectio, -nis i.q. actio invehendi vel potius conviciandi

invectivæ, -arum i.q. invectio, convicium
inveho, -xi, -ctum, -here I *active* A c.dat. 1 i.q. vehendo impono 2 translate i.q. infero B nude i.q. efficio II *passive* A c.dat. 1 i.q. pervenio ad 2 i.q. aggredior B *c*. in. C abs.
invenio, -i, -tum, -ire 1 i.q. rem amissam vel diu requisitam rursus video 2 i.q. video (de re vel homine occurrente) 3 i.q. habeo, experior
inventio, -nis i.q. actio inveniendi
inventus, -us i.q. actio inveniendi, reperiendi
inverecundus, -a, -um i.q. non verecundus
investigabilis, -e i.q. investigatrix
investigo, -avi 1 i.q. indago, scire cupio a c.acc. b c.quæst. ind. 2 i.q. invenire cupio
invicem 1 *adverbialiter* a i.q. inter se b i.q. ex altera parte, vicissim c fere i.q. rursus 2 *subst*.
invictus, -a, -um i.qui vinci non potest, insuperabilis 1 de hominibus 2 de rebus
invideo, -di, -sum, -dere i.q. adimo, obtrecto 1 c.acc. et dat. 2 sine acc. 3 sine dat.
  invidens, -tis i.q. invidiosus, invidia plenus
  invidenter i.q. invidiose
  invisus, -a, -um i.q. detestabilis, non dilectus 1 abs. 2 c.dat.
invidia, -æ i.q. actio invidendi, odium 1 c.gen. a obi. b subi. 2 abs.
invidiosus, -a, -um i.q. asper, odiosus, molestus
  invidiose i.q. odiose
invidus, -a, -um i.q. invidia motus
invigilo, -avi i.q. incumbo, studeo
® **invincibilis** = **invictus** *quod vide*
inviolabilis, -e i. qui violari non potest
inviolatus, -a, -um i.q. integer, incolumis, non violatus
invisito, -avi i.q. inviso
inviso, -ere i.q. visito
® **invisus =** non visitatus; = non visus
invitatio, -nis i.q. vocatio
® **invitatorius**-a-um = qui invitat Gertz S
invito, -avi 1 proprie i.q. hortor, voco a generatim b speciatim i.q. ad convivium voco 2 translate i.q. illicio a active b passive (c. abl.)
invitus, -a, -um i.q. non voluntarius, nolens
invius, -a, -um 1 adi. a: proprie de locis ubi via non est b: translate 2 *subst. n. i.q*. locus invius
® **invocavit** *sc.* me et ego exaudiam eum = dominica prima Quadragesimae
involo, -avi 1 proprie i.q. adversum volo 2 in imagine a de crinibus agitatis b fere i.q. salio 3 translate a i. q. aggredior, invado b i.q. rapio, arripio
involucrum, -i fer i.q. simulatio, species
involvo, -vi, -utum, -vere 1 c. acc. a *de actione volvendi vel potius volvendo circumdand*i b *de actione amplectendi, incurrendi, invadendi* 2 c.acc. et abl. a i.q. circumdo b i.q. tego c i.q. connecto, insero
  involutus, -a, -um i.q. occultus, lectus
iocabundus, -a, -um i.q. iocans
iocor, -atus sum, -ari i.q. ludo
iocosus, -a, -um i.q. ridiculus, lepidus

iocose i.q. lepide
iocularis, -e i.q. qui ad iocum pertinet
ioculator, -is i.q. scurra
® **iocundari** = lætari Gertz S 20, v.1
iocur, -inoris n. de corporis parte
iocus, -i 1 i.q. ludificatio 2 i.q. ludus
*__ipse__, -a, -um 1 *sensu proprio circumscribit vel præcipue commorat rem vel personam iam dictam (cum adiective tum substantive ; hic illic casus obliquus pro nom. ponitur* 2 *sensu proprio vanescente* a *i.q.* is; b *i.q*. ille; c *i.q*. se; d *vergit in notionem articuli* (c. subst. genetivum includit) 3 iuncturæ notabiliores a c. pron. demonstr. b c. pron. refl. c *c. pron.pers.* d et ipse (*cum in enunt. rel. tum in aliis***)** e ipse quoque; ipse = prædictus Gertz S passim
ipsemet i.q. ipse
***ira, -**æ fere i.q. indignatio 1 c. gen. 2 nude
iracundia, -æ de irascentis habitu
iracundus, -a, -um i.q. infensus
® **irrationabilis** = rationis expers RH
iratus, -a, -um i.q. irâ accensus, indignatus
® **irrecuperabilis** = qui restitui non potest Gertz M/RH;Georges: = irreparabilis, immutabilis
‡**irrediturus**, -a, -um i irremeabilis; quod non redit
® **irrefragabilis =** nullo repugnante
® **irregularitas** = quod contra regulam est
® **irremuneratus** = aliquid remuneratum non est < remunerari = munus referre
® **irreparabiliter** = quod reparari non potest
irrepo, -si, -tum, -ere c. dat. 1 i.q. rependo, insinuor, intro 2 i.q. clam me trado 3 i.q. paulatim insinuor
‡**irrestrictus**, -a, -um 1 i.q. non restrictus, solutus, laxus 2 i.q. non impeditus
® **irreverenter** = inhoneste
irrevocabilis, -e 1 de iis quæ revocari non possunt 2 de iis quæ reposci non possunt, *fere i.q.* certus 3 i.q. obstinatus
irrevocabiliter i. ita ut revocari, reposci non possit, irreparabiliter
irrideo, -si, -sum, -dere i.q. ridendo contemno, illudo
irriguus, -a, -um i.qui irrigat
irrisio, -nis i.actio irridendi, cavillatio
irrisor, -is i.q. cavillator
irrisorius, -a, -um i.qui ad irrisionem pertinet
irritamentum, -i i.q. incitamentum**, -**i 1 c.gen.(cum obi. tum subi.) 2 nude
irrito, -avi 1 i.q. exagito, exaspero 2 i.q. perturbo
irritus, -a, -um 1 i.q. vanus a nude b c.gen. rei non ratæ 2 i.q. deceptus
irrogo, -avi i.q. adicio, impono, infero 1 in universum 2 de actione puniendi
irrumpo, -pi, -ptum, -mpere 1 de actione violenter intrantis, ingredientis a c. acc. b abs. 2 de hostili impetu a c.acc. b abs. 3 de subito adventu
irruo, -i, -ere 1 de qualibet actione immittendi, impetus faciendi a *sequitur* in b abs. 2 de inundatione 3 de subito adventu
irruptio, -nis 1 i.q. impetus, incursio a c. gen subi. b c.gen.obi. c *c.adi pro subst*. d nude 2 i.q. ruptio

irruptor, -is i.qui impetum facit
***is, ea, id** I **adi**. A in universum B *c. nom. propr*. C *sequitur enunt.rel.* D *i.q.*talis, tantus II **subst**. (*nonnulli casus, e.g. abl.pl. semper substantive ponuntur*) A *m. vel f.* (*sequitur enunt.rel*.) 1 de tertia persona, sæpe in initio enuntiati a in universum b *pro pron. refl*. 2 de rebus B *n*. 1 c.gen. 2 nude (c. *enunt. rel*. 3 id ipsum
® **isdem** = idem
iste, -a, -ud *pron. demonstr*. 1 in universum 2 *i.q.* hic (*opp.* ille) 3 *sensu peiorativo* ; iste *saepe* = hic Gertz S passim
istic i.q. ibi
istinc i.q. inde, exiis locis
***ita** *i.q.* eo modo, sic I *solum ponitur* A *spectat ad antecedentia* B *spectat ad sequentia* 1 ita....ut 2 ita ut 3 ita ...si 4 ita...cui II *respondet aliis adverbiis* A ut 1 ut...ita, a: *duo membra inter se opponuntur* b: *duo membra congruunt* (*fere i.q.* et....et, non modo...sed etiam) 2 ut...ita etiam 3 ut....ita et 4 ut...ita quoque B *sicut* :1 sicut...ita 2 *sicut*....ita quoque C *prout* 127, 10 III *quid ita* (*in quæstione directa*
***itaque** 1 primo loco a *i.q.* (et) ita b *i.q.* deinde, porro c *de transitione* 2 *secundo loco* a *i.q.* igitur b *i.q.* ita c *i.q.* deinde d *transitionem indicat*
item 1 i.q. eodem modo 2 *in enumeratione i.q*. porro 3 *in oratione directa inducit personam loquentem i. q*. rursus
iter, -ineris 1 *de actione eundi, proficiscendi, propositi spatii conficiendi* (difficile est distinguere inter 1 et 2) 2 *de ipsa via peragranda* (*nonnulla ad* 1 *trahi possunt* 3 *i.q.* facultas, copia a abs. b c.gen.
iteratio, -nis i. actio iterandi, renovandi
iterato i.q. denuo
itero, -avi i.q. renovo
iterum i.q. secundo, rursus 1 solum ponitur 2 apponitur vel semel vel tertio
itidem i.q. etiam, porro
iuba, -æ i.q. capilli equi
iubar, -is n. i.q. splendor
***iubeo**, -ssi, -ssum, -bere i.q. impero, præcipio 1 c.obi.et inf. a active b passive 2 *c.acc. et inf (passive*) 3 c.dat. et inf 4 c.inf.5 *sequitur coniunctivus* 6 *sequitur* ut (ne) 7 *c. acc. (vel nom.)* 8 abs. ;iubere = permittere Gertz S 10017
® **iubilare** (melum) = canere Gertz S 158, seq. v. 2
® **iubilatio =** actio iubilandi
® **iubileus** =annus iubileus ; iubileum = tempus iubileum
® **iubilo, -**avi, -atum, -are **=** laetos clamores tollere
® iubilum = clamor militum;clamor laetus venatoris
iussum, -i n. i.q. imperium 1 c.gen. 2 abs.
iucunditas, -tis 1 i.q. gaudium, delectatio 2 i.q. suavitas
iucundus, -a, -um 1 i.q. lætus 2 i.q. suavis, gratus 3 i.q. pulcher, amønus
iucunde i.q. læte, libenter
iudex, -icis de eo qui iudicat, fere i.q. arbiter
iudicatio, -nis i.q. actio iudicandi, iudicium
iudicialis, -e ad iudicium vel potius ad legem castrensem pertinens (pro gen.)
iudicium, -i I i.q. cognitio, diiudicatio, actio iudicandi (*sensu iuridiciali*) A generatim 1 c.gen. a obi. b

subi. 2 nude B speciatim 1 de iudicio clericorum 2 de supremo iudicio II i.q. existimatio, sententia; *iunctura iuris*:
iudico, -avi 1 *sensu iuridiciali de actione damnantis* a personæ b notæ 57, 34 nec nos nota iudicet ulla, \`brand´ hodie britannice.(RH) 2 sensu latiore a i.q. æstimo b i.q. puto, existimo
iugalis, **-**e 1 i.q. iugo coniunctus 2 i.q. coniugalis; iugales, -ium = duo equi ;vinculum iugale = conubium
iugera, -um (pl. RH) 1 de spatio terræ 2 de mensura terræ (subesse videtur vox Danica, fortasse \`bol´) 290, 6
iugis, -is i.q. assiduus, continuus, constans
  iugiter i.q. semper, sine intermissione
iugo, -avi i.q. coniungo
iugulo, -avi i.q. interficio, occido, trucido
iugulum, **-**i proprie de collo a c.gen. b nude 2 metonymice a de iugulo = vitæ sede b de cæde = iugulatio
iugum, **-**i 1 de ligno quod duobus iumentis imponitur 2 de spatio terræ quod iugo boum circumaratur 3 de hastis sub quas victi mittuntur in signum cladis 4 de cacumine montium, de locis editis 5 translate de quolibet onere a c.gen b abs.
iumentum, -i 1 proprie a de animali quo ad portandum vel trahendum utimur b de equo, in nomine herbæ 79, 31 2 metonymice de vehiculo 226, 25
iungo, -xi, -ctum, -gere i.q. coniungo 1 c.(acc.et) dat. 2 c. acc. et cum 3 c. acc. etabl. 4 c.acc. 5 abs.
  iunctus, -a, -um 1 i.q coniunctus, connexus a c. dat. b sine dat. 1 i.q. finitimus, , vicinus 3 *fere i.q.* una cum
iuramentum, -i i.q. **iusiurandum**
iuratio, -nis i.q. actio iurandi, iusiurandum, iuramentum
iuratorius, -a, -um i.q. iureiurando firmatus
iurgium, - i.q.altercatio, convicium, controversia
iurgo, -avi i.q.altercor, rixo
iurisdictio, -nis de potestate eius qui iura dat. de pontificatu Hamburgensi 382, 7
iuro, -avi i.q. iureiurando affirmo 1 c.acc. c. inf., 2 sine verbo; Gertz S 69, 12 sec.nunt. + ne *pro acc.c. inf*.
1 ius, **-**ris n. 1 nude a de quolibet legis vinculo, de legibus hominum et naturæ b de lege castrensi c de iure canonico d de iure regio 2 c.gen. (varii sensus) a c.gen. gerund. b c. gen. subst.; Gertz M iura carnis persolvere = mori
  iusiurandum, -i de fide verbis sollemnibus data = **iuramentum**
2 ius, -ris i. liquor carnis assatæ
® **iussio** = **iussum** = quod (militibus) iubetur
® **iustitia/iusticia** = aequitas (*opp.* intemperantia) ; *obiective*: summa legum (Georges) = satisfactio/ redditio;iustitiae complementum = satisfacere ; = iurisdictio
® **iustificare** = purgare
® **iustitiarius/iusticiarius** = qui ius aeque dicit
iustus, -a, -um 1 *adiective* a i.q. æquus, dignus (de iis quæ certis condicionibus respondent) b i.q. legitimus 2 *subst. n. pl. i.q.* debitum
  iuste 1 i.q. æque, iure 2 i.q. plane
® **iuvamen** (< iuvo) *tarde* = auxilium
® **iuvencula** (tarde) < iuvenca < iuvenis Gertz S 273, 25

iuvenilis, -e i.q. ad iuventutem pertinens 1 adi. 2 subst.
iuveniliter i.q. iuventutis more, temere
*__iuvenis__, -is m. 1 de singulis hominibus nondum adultis (sg. et pl.) 2 de iuventute, de pube
iunior, -is i.q. minor natu
iuventa, -æ 1 deætate iuvenili 2 de iuvenibus
iuventus, -tis i.q. pubes 1 additur nomen gentis 2 sine gentis nomen
iuvo, -vi, -tum, -vare 1 i.q. auxilium, opem fero (c.acc.) 2 i.q. prosum (impersonaliter) 3 i.q. delecto
iuxta 1 *adverbialiter i.q.* æque, pariter 2 *præponitur* a *i.q.*prope, apud b *i.q.* secundum 3 *postponitur i.q.* apud

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

K

kalendæ, -arum de primo mensis die
® **karistia** vide caristia
® **karitative** *vide* **caritative**
® **knese** = dominus *vox Sclavica* Gertz S 194, 18
® **kyrieeleison** = letania Gertz S 243, 19

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

L

labefacio, -feci, -factum, -facere i.q. concutio, debilito, labefacto
labefacto, -avi i.q. concutio, efficio ut aliquid vacillet 1 proprie 2 translate
labellum, -i.q. labium
® **labens** = transitorius Gertz S 64, 12
labeo, -nis m. i.q. ganeo, helluo, tumidis labellis præditus
® **laberintus = laburinthus**
labes, -is f. 1 de eo qui ruinam efficit, labefactat 280, , 37 religionis (*opp*. robur ac columen) 2 i.q. dedecus, flagitium a c.gen. b nude
labilis, -e 1 i.q. lubricus, non stabilis 2 i.q. solutus, laxus 3 i.q. inclinatus
labium, -i i.q. labrum
labo, -avi i.q. instabilis sum, nuto, vacillo 1 proprie 206, 12 ebrietate 2 translate 208, 3

labor, -psus sum, -bi 1 proprie de motu locali a de ferro penetrabili b de aqua i.q. curro, fluo c de actione cadendi, collabendi vel concidendi, decidendi 2 de tempore 3 *vanescente notione propria* a i.q. evado b *i. q.* deficio c *i.q.* erro, pecco d *i.q.* morti appropinquo, decedo
*__labor__, -is de actione eius qui officio fungitur, de negotio, de opera (*hic illic prævalet notio molestiæ e. g.* 22, 19) a: genus laboris indicat adiectivum b: genus laboris indicat genetivus c: genetivus eum indicat qui laborat d nude 2 de opere, de libro
laboro, -avi 1 i.q. nitor, officio, fungor, operam do a c.inf. b abs. 2 i.q. vexor, periclitor a c.abl.b abs.
labrum, -i de oris parte
lac, -tis i. liquor ex ubere stillans
lacer, -a, -um 1 *passive* a proprie i.q.dilaceratus, discissus b translate i.q. disiectus 2 *active i.q.* lacerans
laceratio, -nis i.q. actio lacerandi, laniatus
lacero, -avi 1 *sensu strictiore i.q.* dilacero, discindo, distraho 2 *sensu latiore* a i.q. vexo b i.q. aggredior, opprimo, perdo
lacertus, -i i.q. brachium
lacesso, -ivi, -itum, -ere i.q. excito, provoco, tento 1 c.abl. 2 sine abl. 3 abs.; **lacessire** pro lacessere Gertz S App.6, 9
lacrima, -æ i.q. humor ex oculis emanans
lacrimabilis, -e i.q. miserabilis, tristis
lacrimo, -avi i.q. lacrimas fundo, fleo
lacrimosus, -a, -um de eo qui lacrimas commovet
lacteus, -a, -um i.q. lacte plenus
® **lacticinium** (< *lac, -tis + cena + syllabae finales*) > **lacticinia** *sc.*cibaria (< cibarium = farina hordei) + **lac**, -tis = cibarium lacticinium RH
lacuna, -æ de qualibet cavitate soli, de gurgite, de voragine 2 i.q. palus
lacunar, -is n. i.q. lacuna, palus
lacus, -us i.q. stagnum
lædo, -si, -sum, -dere 1 trans. a i.q. affligo, offendo b i.q vulnero 2 intrans. 88, 25
læsio, -nis 1 proprie a i.q. damnum, detrimentum b i.q. vulneratio 2 translate i.q. violatio, offensio
® **lætanter** / **læte** = cum gaudio
lætitia, -æ i.q. gaudium, hilaritas, habitus eius qui læto animo est
lætor, -atus sum, -ari i.q.iucunde afficior, gaudeo 1 c.abl. 2 c.acc. c.inf. 3 *sequitur* quod
lætus, -a, -um 1 de mente humana i.q. contentus, felix 2 de habitu vultus oculorum vocis i.q. hilaris a proprie b in imagine i.q. serenus 3 de rebus i.q. alacer, iucundus, lætabilis
lævorsum, - i.q. ad lævum versus
lævus, -a, -um de altera vel corporis vel aciei parte (*opp*. dexter) 1 adi.2 *subst. f. i.q.* manus læva (*opp* dextra)
® **laicus** (laycus) *opp.* clericus RH
lambo, -ere i.q. ligurio
lamentor, -atus sum, -ari i.q. deploro, doleo
lamentum, -i i.q. lamentatio, querela
lamina, -æ de frusto metalli 2 de acumine
lampas, -dis f. i.q. fax
lancea, -æ i.q. hasta, jaculum

® **lanceare** = lanceâ perforare Gertz S 61, 2; **lanceare** (Georges) :lanceam attollere
® **lance/iola** = lancea parva Georges
® **lancolum** = stragulum laneum Gertz S 330, 3
laneus, -a, -um i e lana factus
langueo, -i, -ere i.q. languidus sum, moror
languesco, -i, -escere i.q. torpesco
languidus, -a, -um 1 i.q. lentus, tardus 2 i.q. iners
  languide i.q. lente
languor, -is 1 i.q. defectio virium, infirmitas 2 i.q. morbus
laniatus, -us i.q. actio laniandi, dilaceratio
lanio, -avi i.q. dilacero
lanx, -cis f. 1 i.q. vas cibum continens 2 *de duobus (libræ) vasculis* 97, 9; Gertz M: aequa lance < *iunctura*: aequa lance pendere
lapideus, -a, -um i. adi. pro gen. lapidis
lapillus, -i i.q. parvus lapis
***lapis**, -dis de massa dura, fere i.q. saxum
lapsus, -us 1 *proprie* de cursu rapido a de aqua b i.q. actio cadendi, casus c i.q. ruina 2 *vanescente sensu proprio* a i.q. occasus, ruina b i.q. error
laquear, -is n. 1 proprie de trabibus tecti 2 in nomine floris 79, 32 (lingua nostra \`tagrør´ ; teutonice \`Schilfrohr´ ; (vide **ungula:** lusus de cubitu et herba RH)
laqueatus, -a, -um de locis depressis, fere i.q.cælatus
laqueus, -i 1 proprie de fune quo homines strangulantur i.q. tendicula 2 in imagine de insidiis vel fraude
lar, -is 1 de dis qui custodes omnium habitationum putantur 2 metonymice a de foco b de æde
lardum, i n. i. porcina
largior, -tus sum, -ri i.q. (large)dono 1 c.acc. 2 abs.
largitas, -tis i.q. liberalitas
largitio, -nis i.q. liberalitas 2 i.q. donum corrumpendi causa datum vel actio eius qui donis corrumpit
largus, -a, -um i.q. abundans, multus
larva, -æ 1 i.q. spiritus maleficus, monstrum 2 i.q. exuviæ, tegumentum nativi decoris
® **larvatus** = monstruosus
lascivia, -æ 1 i.q. petulentia a c.gen b abs. 2 i.q. pavor
lascivio, -vi, -tum, -re 1 i.q. exsulto 2 i.q. luxurio
lascivus, -a, -um 1 i.q. voluptuosus, petulans a adiective b substantive 2 de equis i.q. pavidus
  lascive i.q. licenter
lassitudo, -inis i.q. fatigatio 1 c.gen. 2 abs.
lasso, -avi i.q.fatigo
lassus, -a, -um i.q. fatigatus
***latebra**, -æ 1 de loco ubi aliquis latet, de perfugio, de receptaculo a c.gen. 2 vergit in notionem fraudis, mendacii
lateo, -ui, -ere 1 proprie i.q. me occulto 2 i.q. obscurus sum
  latens, -tis i.q. absconditus, occultus 1 adi. 2 subst.
  latenter i.q. occulte, secreto
later, -is i.q. tegula [murum cocti lateris 272, 10 non tectum, recte tegula tecti RH]

laterculus, -i i.q. parvus later
latericius, -a, -um i. e latere factus
latex, -icis i.q. fons
latibulum, -i i.q. perfugium, receptaculum
laticlavius, -a, -um i. lato clavo præditus (*in ornamentis sacerdotalibus*)
latifundium, -i i.q. bonum, prædium 1 c.gen. 2 abs.
latio, -nis i. actio (per)ferendi
latitudo, -inis i.q. spatiositas, extensio
lator, -is 1 de eo qui aliquid fert 2 de eo qui aliquid exhibet
® **latrabilis** = latrans *vide* **latro**
latratus, -us i.actio latrandi
latro, -avi i.q. canis vocem edo
  latrantes, -um i.q. canes
latro, -nis i.q. insidiator, prædo, sicarius
latrocinium, -i 1 proprie i.q. rapina 2 translate i.q. insidiæ, fraus 3 *metonymice* de latronibus
latus, -a, -um 1 i.q. in latitudinem ductus a de rebus b de statura hominum 2 i.q. amplus, extensus
  late i.q. magna extensione, vaste, ample
latus, -eris n. 1 de dextra et sinistra parte corporis humani vel animalis a sensu strictiore b sensu proprio evanescente, fere periphrastice 2 de dextra vel sinistra rei parte a generatim b speciatim de altera aciei parte
laudabilis, -e i.q. laudatione dignus
  laudabiliter i.q. egregie
laudatio, -nis i. actio laudandi, commendandi
laudo, -avi 1 i.q. laudibus extollo, orno, probo 2 *vergit in notionem afferendi, citandi, commemorandi*
laudator, -is de eo qui laudat
laus, -dis 1 i.q. approbatio a nude b c.gen.obi. c *c.gen. subi*. 2 i.q. honor, gloria, fama a c.gen. b nude 3 i.q. res egregie gestæ; laudes : pars ultima officii nocturni (*sub tempus matutinum*) in qua laudes domini decantabantur Gertz S 326, 30
lautitia, -æ i.q. luxuria
lautus, -a, -um i.q. luxuriosus
  laute i.q. luxuriose
lavacrum, -i 1 de actione lavandi, fere i.q. balneum 2 de baptismate: lavac(h)rum salutare Gertz S 87, 2
lavo, -lavi, - lotum, -lavare 1 i.q. me aqua purgo 2 i.q. madefacio 57, 17
laxamentum, -i 1 i.q. lenimentum, levamentum 2 i.q. remissio
laxatio, -nis i.q. remissio
laxo, -avi 1 i.q. remitto aproprie b translate 2 i.q. evello 3 i.q. dimitto 4 i.q. violo 5 i.q. indulgeo
laxus, -a, -um 1 i.q. amplus, extensus, latus 2 i.q. solutus a proprie b translate c in imagine 3 i.q. flexibilis
  laxe i.q. late
® **lazaricus** = leprosus Gertz S 81, 12
® **leccator =** scurra vanam loquelam proferens Gertz S 318, 5, 10
® **lechitus** = lechytus Gertz S 350, 22
lectica, -æ i.q. ferculum

lectio i.q.actio legendi**;** lectiones divinæ = scripta sacra> *pericopæ seu partes ex sacra scriptura vel ex vitis sanctorum desumptæ*; septima lectio = prima lectio in tertio nocturno; tertia lectio ultima in primo nocturno circa mediam noctem Gertz S 339, 26; Gertz M **: lectio =** verba scriptoris
® **lectisternium** =stragula vestis Gertz S 108, 9
lectito, -avi i.q. studiose colligo
lector, -is de eo qui legit
lectulus, -i i.q. lectus
lectus, -i 1 de cubili, de loco ubi dormitur 2 i.q. feretrum
® **legalis** = ad legem (i.e. vetus testamentum) pertinens Gertz S 87, 8; **legaliter** = ut leges poscunt RH
® **legatarius** = 1 legatus 2 qui testamentum possidet ; *subst*: legatarium = testamentum/ legatum Georges
® **legatia** = officium legati Gertz M
legatio, -nis de mandato, munere nuntio legatorum vel de ipsis legatis I in universum A abs. B c.gen. 1 obi. 2 subi II de Romanæ ecclesiæ legatis; Gertz M I, 263, 18 in legatione vadere = ut legati vadunt
*__legatus__, -i de eo qui legatione fungitur, ab aliquo missus est 1 generatim 2 speciatim de apostolicæ sedis legatis
® **legendarium =** liber legendarum
® **legislator** qui legem fert sive imponit populo Gertz MRH
legitimus, -a, -um 1 de iis qui(quæ) secundum leges sunt a generatim b speciatim ad legem castrensem spectat 2 de iis quæ lege vel potius consuetudine fiunt, fere i.q. constans
lego, -avi 1 i.q. assigno 2 i.q. testamento relinquo
  legatum, -i n. i.q. testamentum
lego, -legi, -lectum, -legere 1 de qualibet actione colligendi 2 de actione convocandi 3 de actione (intel) legendi litteras sive figuras 4 de actione eligendi
  lectus, -a, -um i.q. egregius, optimus 1 pos. 2 superl.
® **lembus** (< graece) = navicula
lemures, -um m. i. nomen monstrorum
lenimentum, -i 1 i.q. levamen 2 i.q. illecebra
lenio, -vi, -tum, -re i.q. levo, minuo, mitigo
lenis, -e i.q. clemens, mitis
  leniter 1 i.q. clementer 2 i.q. caute
lenitas, -tis 1 i.q. tranquillitas 2 i.q. cautio, prudentia
lenocinium, -i i.q. illecebra
lentesco, -ere i.q. callosus fio, duresco
lentigo, -inis i. maculum cutis
lentus, -a, -um i.q. diuturnus, iners, tardus
  lente i.q. tarde, tranquille
leo, -nis g.c. pro fera ponitur: 24, 6(cf.502, 26 tigres)
lepidus, -a, -um i.q. urbanus
lepos, -ris m. i.q. urbanitas
® **lepra elephantina** = elefantiasis
lepus, -oris *g.c*. i. nomen animalis
® **lesio** = cædes vide **laesio**

® **letabundus** = lætitia plenus Gertz S 132, 10, 17
letalis, -e i.q. mortalis, mortem efficiens
 letaliter i.q. mortifere
® **letania** = preces ecclesiasticæ a kyrieeleison incipientes trinitatemque et omnes sanctos invocantes Gertz S 325, 22
® **letanter** *vide* **laetanter**
letifer, -a, -um i.q. mortifer
letum, -i i.q. exitium, mors; etiam : lethum Gertz S 426, 14
® **leuga** > gallice : lieue (4 miliaria)
® **leve =** leviter Gertz S 316, 22
levis, -e 1 sensu strictiore de parvo pondere 2 sensu latiore a i.q. debilis, non firmus b i.q. agitabilis, mutabilis c i.q. parvus, exiguus d i.q. non gravis 321, 19
 lèviter i.q. parum Gertz M = facile; **leviuscule =** facilime Gertz M /RH
lêvis, -e 1 de membris glabris, mollibus (*opp.* hispidis) 2 i.q. politus
levitas, -tis i.q. inconstantia, incontinentia, instabilitas 1 c.gen. 2 sine gen.
lêvitas, -tis i.q. mollities, teneritas
® **leviter** Gertz S
® **leviticum** officium = diaconi (levitæ) officium (*evangelii prælegendi*) Gertz S 305, 24
levo, -avi 1 proprie i.q. tollo, attollo 2 translate a i.q. deminuo, mitigo b i.q. demo c i.q. tollo(de voce); = ædificare Gertz S 148, 6 ; levare = elevare (ossa sancti) 15, 19, Gertz S 109, 17 (hominem) qui peccavit deiciendo levare.
lex, -gis I i.q. decretum, statutum A in universum 1 c.gen. 2 abs. B speciatim 1 de lege quæ danice `witherlogh´vocatur; [nunc danice `vederloven´ RH] 294, 10 297, 9 297, 11 298, 2 2 de iure canonico II i.q. condicio, necessitas, status A c.gen. B abs. III i.q. ordo IV i.q. modus
libamen, -inis n. i.q. libatio
libamentum, -i de sacrificio 1 apud paganos 2 apud christianos de corpore et sanguine Christi
libellus, -i de missali, de libro missæ
liber, -ri m. de missali, de codice qui sacrum textum continet
liber, -a, -um I adi. A i. qui sui iuris est, ingenuus B i.q. liberatus, privatus, solutus (c. abl.) C i.q. non impeditus, licitus, solutus 1 additur subst. 2 sine subst. D i.q. impavidus, audax II subst. A sg. 1 m. 2 f. B plur. de progenie, de filiis 1 c.gen. 2 abs.
 libere 1 i.q. facile, expedite, solute 2 i.q. audacter
liberalis, -e 1 de iis quæ in viri ingenui naturam cadunt 311, 3 artium 2 fere i.q. benignus, largus 3 fere i. q. nobilis, pulcher
 liberaliter i.q. benigne, large
liberalitas, -tis i.q. largitas, munificentia 1 c.gen. 2 nude
liberatio, -nis i. actio liberandi
liberator, -is de eo qui liberat
libero, -avi i.q. eripio, exuo 1 c.abl. 2 sine abl.
libertas, -tis I proprie de condicione eius qui liber est (*cum sensu strictiore opp*. servituti, captivitati *tum sensu latiore* A c.gen B abs. 1 generatim 2 speciatim de iure eligendi, subrogandi episcopi II translate A de libero arbitrio i.q. copia, facultas, licentia 1 nude 2 c.gen. a obi. b subi. B i.q. audacia, impudentia
libertus, -a, -um i.q. servus cui libertas data est

libet, -uit vel itum est, -ere i.q. iuvat, placet 1 c.inf. 2 sine inf.; c. acc.c. inf. Gertz S 320, 15
libitum, -i n. 1 i.q. beneplacitum, voluntas 2 i.q. libido 3 i.q. appetitus; Gertz M **libitus**, -us *m.* :id quod libet
libens, -tis i.q. lætus, promptus, voluntarius
libenter i.q. gratulanter, cum gaudio
libidinosus, -a, -um i.q. cupidus, lascivus, voluptate plenus
libido, -nis I i.q. appetitus, desiderium, studium A c.gen. 1 obi. 2 subi. B nude II i.q. amor, cupido, voluptas A c.gen. B nude
libo, -avi i.q. bibo, degusto, haurio; Gertz M I, 122, 5 : *translate* leges...quas ...libavi i.e. libare = delibare = degustare
*__libra, -__æ de mensura monetæ**; =** marca (denariorum**)** Gertz S 323, 1 **=** 240 denarii (danice pendinge)
® libralis = qui unam libram pendet
® **librarius =** qui ad libros pertinet**; libraria** *sc*.taberna = ubi libri ementur > libraria monasterii = bibliotheca, *etiam* = armarium librorum RH
‡**libratus, -**us i.q. actio librandi**,** ictus gravis
libro, -avi 1 i.q. metior, penso 2 i.q. adapto tempero 3 i.q. vi emitto, iacto, iaculor 4 i.q. moveo
liburna, -æ i.q. navis;Georges: **liburna** *sc*.navis (< terra Liburnia *nunc* Kroatia)
liburnica, -æ i.q. liburna
licentia, -æ 1 i.q. copia, facultas, permissio a c.gen.rei b abs. 2 i.q. libertas, intemperantia; GertzM *iunctura* : ut licentia detur = ut aperte loquendum ; **licenciatus** = cui licentia permissa est
*__licet__, -uit vel -itum est, -ere i.q. possibile est, conceditur, potestas datur 1 impersonaliter a c.inf. b c.acc. c.inf. c sine inf. 2 personaliter 101, 29
licens, -tis 1 i.q concessus, permissus 2 i.q. laxus, solutus
licenter i.q. immoderate, libere
licitus, -a, -um i.q. concessus, permissus
licite i.q. libere, licenter
licet i.q. **etsi, quamvis** 1 c.coni (præs.impf., perf., plusqupf. a *sequitur* tamen b sine tamen 2 sine verbo
lictor, -is de carnifice, de cruento ministro
® **ligamen** = nodus
ligamentum, -i i.q. corrigiæ
® **ligatura** Gertz M : ligaturas laxare = tegumenta laxantur II, 484, 3RH
ligneus, -a, -um i.q. e ligno factus
‡**lignifer**, -a, -um i. ligno præditus
lignum, -i 1 de materia arborum (cum collective tum de singulis truncis, trabibus, palis) a generatim b speciatim de ligno compactili quo alius alium agnoscit 2 de ipsis arboribus
ligo, -avi i.q. iungo
ligo, -nis m. de instrumento rustico, fere i.q. rastrum
ligurio, -re i.q. lambo 1 c.acc. 2 abs.
limbus, -i de patagio sive ora vestis
limen, -inis 1 de ligno quod transversum in inferiore ianuæ aut portæ parte ponitur 2 i.q. aditus a c.gen. b nude 3 i.q. principium 4 fere i.q. limes; limina = ianuæ Gertz S 128, 7; limina (sacraria sepulchralia) sanctorum (visitare) Gertz S 268, 17
limes, -itis m. i.q. finis, terminus

limito, -avi i.q. termino
limo, -avi i.q. acuo
limosus, -um i.q. luto vel limo plenus, cænosus
limus, -i de cæno, luto, terra palustri
linea, -æ 1 de serie 2 de figuris in cinere descriptis. 3 de viæ limite
lineamentum, -i i.q. adumbratio, forma, linea
lingua, -æ 1 de corporis parte 2 de facultate dicendi (`parole´) 3 i.q. sermo (`langue´) a c.gen. b sine gen.
® **linire =** linere < linea > linealis *vide* **linea**
linquo, -qui, -nquere 1 i.q. desero, destituo, relinquo 2 i.q. sino
® **lint(h)eamen** < linteus < linum = linteum Gertz S 379, 18
linter, -ris i.q. cymba, navicula
linteum, -i n. 1 i.q. pannus 2 i.q.velum
liquet, -re i.q. constat, manifestum est
liquidus, -a, -um 1 i.q. fluidus 2 i.q. serenus, limpidus 3 i.q. manifestus a c.subst. b impersonaliter
liquido i.q. aperte, clare, manifeste 1 generatim 2 speciatim de sono
liquo, -avi i.q. liquefacio, liquidum reddo; RH : liquorem cribrare
liquor, -is i.q. humor 1 c.gen. 2 sine gen.; = potio Gertz S 95, 22
lis, -tis de controversia, rixa 1 generatim 2 speciatim sensu iuridiciali
litatio, -nis i.q. piaculum, propitiatio
litigiosus, -a, -um i.q. lite plenus
litigium, -i n. i.q. contentio, controversia
lito, -avi i.q. sacrifico
litoralis, -e de iis qui(quæ) prope litus sunt, fere i.q. maritimus
littera, -æ 1 sg. de singulis scripturæ signis (*cum de aliis tum de iis quæ lingua nostra* `runer´*vocantur* 4, 26 7, 4 7, 10 81, 24 143, 16 147, 37 155, 25 289, 22 464, 3) II pl. A de scripto quo res gestæ memoriæ traduntur B de epistola 1 generatim 2 speciatim de papæ litteris C de doctrina
® **litteralia** (liberalia, litterarum) studia, litterales artes Gertz S 300, 4, 13
® **litteraliter** = verba ac litteras sequens Gertz S 124, 9
litteratus, -i m. *i.q.* clericus (de personis ecclesiasticis; *apud alios medii ævi scriptores clericus pro homine litteris imbuto ponitur*
litura, -æ de actione cancellandi, demendi, tollendi 2 de cicatrice
***litus**, -oris de terra mari adiacenti 1 c.gen. 2 sine gen
lituus, -i m. 1 i.q. tuba 2 metonymice i.q. signum lituo datum;Georges : I lituus (sc.augurum) II lituus corneus quo cornicen utitur ad pedestres inflammandas (*opp.* tuba equitum)
liveo, -re de pallido (inferni) colore [*nonnisi præs.partcip. gen. sg.]* : liventis 1 de mortuo 2 de aqua fluvii RH (qui (quod)pallido colore est)
lividus, -a, -um i.q. pallidus (de larvis)
livor, -is m- 1 proprie de pallido vel insano corporis colore a propter frigus b propter vulnus 2 translate de invidia a c.gen. b abs. 3 de tenebris
lixa, -æ m. i.q. calo (de iis qui gulæ officiis operam dant
localis, -e i. ad locum pertinens
locellus, -i m. i.q. arca
loco, -avi 1 proprie i.q. pono 2 translate a i.q. habeo b i.q.dissipo, distribuo;Georges : loco opp conduco :

portorium/fundum/vectigalia locare pecuniâ/frumentô; *iunctura* locare sedi *i.e.* in sede locare
loculus, -i i.q. arca, claustrum ;® = sacculus, marsupium Gertz M I, 250, 19RH
locuples, -tis i.q. dives 1 c.abl. 2 sine abl.
locupleto, -avi i.q. augeo 1 c.abl. 2 sine abl.
® **loculus**= arca ; etiam =theca nummaria
*__locus__, **-**i I sensu strictiore A *de situ vel positione* 1 generatim a c.gen. b nude2 speciatim a de locis religiosis b in re militari de statione B *de spatio* II sensu latiore A *spectat ad narrationis ordinem* B *spectat ad honores* 1 c.gen 2 nude C *spectat ad originem* 1 c.gen. 2 sine gen. D *periphrastice fere i.q.* vice pro c. gen. 1 in locum 2 loco E *spectat ad copiam, facultatem, potestatem* 1 c.gen.2 abs.
® **locutio** usualis **=** loquendi consvetudo Gertz S 194, 17
® **longanimis** = patiens, tolerans, placidus, aequo animo
longævus, -a, -um i.q. grandævus, vetus
® **longenus** = longus, diuturnus
longinquitas, -tis de grandi spatio, longitudine, distantia 1 c.gen. 2 abs.
longinquus, -a, -um 1 i.q. amplus, longus, extensus 2 i.q remotus a adi. b subst.
longitudo, -inis 1 de rebus 2 de hominibus i.q. proceritas
longus, -a, -um 1 de spatio locali a adi. b subst. n. 2 de tempore i.q diuturnus a adi. b subst.
  longum i.q. diu
  longe 1 sensu locali (de distantia, extensione etc.) a nude b additur unde 2 i.q. multo (c.compar.); Gertz M *temporale* = diu;*poet.* longo = longo temporeGeorges ex Cic.
loquacitas, -tis i.q. eloquium, garrulitas, facultas dicendi
loquax, -cis i.q. disertus, facundus, garrulus
  loquaciter i.q facunde (in malam partem)
loquor, -cutus sum, -qui i.q. dico, verba profero 1 intr.a nude b c.dat. 2 trans.
loramentum, -i de armis equestribus
*__lorica__, -æ 1 i.q. thorax 2 i.q. galea
loricatus, -a, -um i.q. lorica indutus, armatus
lorum, -i n. 1 de corrigiis 2 de freno
lubricitas, -tis 1proprie i.q. levitas 2 translate i.q. perfidia
lubricus, -a, -um 1 i.q. levis a adi. b subst. 2 i.q. labilis 3 i.q. incertus, falsus a adi. b subst.; Gertz S ad luxuriam inclinans;*etiam* = lascivus, obscenus; saxa lubrica vestigium fallunt Curt. (Georges)
® **lucanus**, -a, -um (< lux) *subst.*:ante lucanum / ante lucanam
lucellum, -i n. i.q. lucrum
luceo, -xi, -cere i.q. fulgeo (translate)
  lucens, -tis excellens, illustris
lucerna, -æ i.q. cereus, lychnus
lucesco, -xi, -cescere i.q. lucem emitto
® **lucicluis** fulgens luce clara Gertz S 155, Add.II, 4
lucidus, -a, -um i.q. clarus, perspicuus
  lucide i.q. perspicue
® **lucifluus** = lucidus Gertz S 155, Add.II, 2
® **lucrativus** (< lucrari) :possessio lucrativa
® **lucrifacere** = lucrosum reddere Gertz S 328, 23

lucror, -atus sum, -ari i.q. comparo, acquiro 2 i.q.concilio
lucrosus, -a, -um i.q. utilis
lucrum, -i 1 i.q. quæstus 2 i.q. reditus
lucta, -æ i.q. actio dimicandi, luctatio, pugna
luctor, -atus sum, -ari i.q. dimico
luctuosus, -a, -um i.q. miserabilis, tristis
luctus, -us i.q. dolor, mæror 1 c.gen. 2 abs.
luculentia, -æi.q. decus, pulchritudo
***ludibrium**, -i 1 de ioco, cavillatione a c.gen. b nude 2 de dedecore vel infamia a c.gen. b nude 3 de specie risum præbente;**ludibriosus** = deridens/irridens
ludicrus, -a, -um i.q. hilaris, iocosus
ludificatio, -nis i.q. fraudatio, præstigiæ
ludifico, -avi i.q. decipio, fallo
ludo, -si, -sum, -dere 1 trans. i.q. decipio 2 *intrans*. i.q. me delecto
ludus, -i 1 de ioco, lusu a c.gen. b nude 2 de spectaculo 3 de pugna
lues, -is f. i.q. pestis 1 c.gen. 2 abs.
lugeo, -xi, -ctum, -gere i.q. doleo 1 trans. 2 intr.
lugubris, -e i.q. mæstus, tristis 1 adi. 2 subst.
lugubriter i. cum mærore
lumbare, -is n. i. pannus qui lumbum tegit
® **lumbricus** = vermis ventri > Gertz S 242, 11 lumbri (pl.) vide etiam **tænia** et **fetor**
lumen, -inis n. 1 proprie a de luce diurna b i.q. lucerna 2 metonymice a i.q. oculus b de mente 3 translationes a i.q. splendor, gloria b de hominibus claris
luna, -æ de corpore cælesti
luo, -i, -ere i.q. pænas do, solvo 1 c.abl. 2 sine abl.
lupinus, -a, -um ad lupum pertinens
lupus, -i 1 m. 2 f...[lupa, -æ f. de muliere positum Saxo 179, 13.Plautus: Epid. 403 de meretriceRH]
luscus, -a, -um i.q. strabo, limis oculis
lusito, -avi i.q. iocor
lustratio, -nis i.q. indagatio, investigatio
lustrator, -is i.q. investigator
lustro, -avi 1 strictius i.q. inspicio, scrutor a trans. b intr. 2 latius a i.q. delibero b i.q. peragro;*rel.* agrum / urbem / populum lustrare, aliquem flammis lustrareRH
lustrum, -i 1 i.q. quinquennium 2 pl. i.q. anni;RH lustrum :vota in proximum lustrum (quinque annorum) suscipere
lusus, -us 1 de lusu aleæ et calculorum 2 de ioco, oblectatione a generatim b speciatim de amore 3 de spectaculo
luteus, -a, -um 1 de qualibet re limosa, sordida 2 de terra argillosa
lutum, -i 1 de sordibus 2 de terra humida vel palustri
lux, -cis 1 de luce solis radiis acta a generatim b speciatim de die 2 de vitæ luce 3 de facultate videndi 4 de claritate, perspicuitate a c.gen. b abs. de religione christiana 5 de laude, fama, gloria ;nota de ipso homine illustri 5, 15 patriæ
luxuria, -æ i.q. intemperantia, libido, voluptas

luxurio, -avi 1 i.q. abundo 2 i.q. lascivio
luxuriosus, -a, -um 1 i.q. abundans 2 i.q. voluptuosus
luxus, -us 1 i.q. apparatus magnificus, abundantia 2 i.q. intemperantia, lascivia, voluptas a c.gen. b sine gen.
lychnus, -i m. i.q. cereus, lanterna, lucerna
lympha, -æ f. i.q. aqua
lymphans, -tis i.q. mente captus, demens
lymphatus, -a, -um i.q. lymphans
lyra, -æ f. de instrumento musico

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

M

macer, -cra, -crum i.q tenuis, non pinguis de hominibus 2 de pane
[**maceria**, -æ i.q. mænia, sæpes]
machina, -æ de instrumentis bellicis
machinamentum, -i 1 de instrumentis bellicis a generatim b speciatim de tormentis 2 de instrumento mortifero in excelsa domus parte suspenso
machinatio, -nis de arte, artificio, insidiis
machinor, -atus sum, -ari i.q. paro (in malam partem)
macies, -i f. i.q. tenuitas
macto, -avi i.q. cædo
macula, -æ 1 i.q. labes, nota, punctum 2 translate i.q.vitium
maculo, -avi 1 proprie i.q. aspergo 2 translate i.q. violo, polluo, contamino a pro obiecto homines b pro obiecto res
maculosus, -a, -um i.q. sanguine respersus
madefacio, -feci, -factum, -facere i.q. humecto
madeo, -ui, -ere i.q. humidus sum a c.abl. b sine abl. 2 i.q. ebrius sum
madido, -avi i.q. madefacio
madidus, -a, -um i.q. humidus
mador, -is m. i.q. humor
mæreo, -ui, -ere i.q. doleo
*****mæror**, -is i.q. dolor 1 abs. 2 c.gen.
mæstitia, -æ i.q. tristitia 1 abs. 2 c.gen.
mæstus, -a, -um i.q. lugubris, mærens, tristis 1 de hominibus a c.abl. rei moventis b c. de c. nude 2 de rebus
® **maga**, -ae = venifica, saga
magica, -æ i.q. magica ars

magicus, -a, -um i.q. ad magicam pertinens
***magis** 1 de comparatione *a* sequitur quam (comparantur sententiæ vel partes sententiarum, substantiva, adiectiva, verba, adverbia) b *c.abl*.c *altera*
comparationis pars deest d *altera comparationis pars in sententia condicionali ponitur* 2 c.adi. pro *comparativo ponitur* 3 *i.q.* potius 4 *pleonastice* (*c comparativo*)5 variæ iuncturæ
a hoc .s...quo b hoc -s ...quod c quo magis d nihilo magis e sed magis ; Gertz S magis = plus 282, 64, qui te magis oppugnabant = magnopere ibidem 194, 21 RH, nescio magis = nescio utrum magis verum sit ibidem 317, 22
maxime 1 ad adi. non trahitur a i.q. summopere, valde b i.q. præcipue, ante omnia 2 c.adi. pro superlativo ponitur 3 variæ iuncturæ a quam -e b
perquam -e c -e cum
magister, -ri 1 m., de eo qui alicui præest a c.gen. b abs. 2 f., fere i.q. domina a c.gen. b abs.; magister templi;conversorum;hospitum;conventualium (apud fratres minores);magister grangiae
magisterium, -i 1 de dignitate, gradu, honore eius qui docet (t.t. esse non videtur) 2 de actione eius qui docet i.q. documentum 3 de actione eius qui præest
magistratus, -us i.q. honor, primatus, princeps locus
magnalia, -um n. i.q. res egregie gestæ
magnanimitas, -tis i.q. magnitudo animi
magnates, - um m. de certo hominum ordine i.q.maiores, nobiles.optimates, primores, principes, proceres 1 abs. 2 c.gen
® **magnificare** (ex)ornare, laudibus efferre Gertz S passim, magnificatus = magnificus; **magnifacere** = **magnificare**
magnificentia, -æ i.q. magnificus apparatus, lautitia, splendor 1 sine gen. 2 c.gen.
magnificus, -a, -um i.q. splendidus
magnifice i.q. splendide
® **magnipendere** = magnum iudicare Gertz S 82, 22
magnitudo, -inis I proprie i.q. amplitudo, granditas A corporea 1 in universum a c.gen. b abs. 2 de corpore a c.gen. b abs.B incorporea 1 in universum 2 de magna vi, multitudine a c.gen. b abs. II translate i.q. dignitas, auctoritas
magnopere i.q. valde
***magnus**, -a, -um I adi.A proprie 1 de amplitudine, extensione, granditate a corporea b incorporea 2 de gravitate3 de sono 4 de ætate a additur natu b nude B translate 1 m. a abl. i.q. superior, potens b sine abl. i.q. superior generatim, speciatim de archiepiscopo antiquam formulam æmulans
430, 21 i.q. nobilis (epitheton ornans) 2 n.228, 14 II subst. A m. 1 pos. 2 comp. a de iis qui antea vixerunt, de antecessoribus b de magnatibus, nobilibus, proceribus 3 superl. B n. 1 c.abl. comparationis 2 nude a i.q. tumidus b i.q. grandis (de rebus gestis)
magus, -i m. i.q. divinandi peritus
maiestas, -tis I de dignitate, auctoritate A proprie 1 de dis a c.gen. b nude 2 de hominibus a c.gen. b abs. 3 de terra a c.gen. b c.adi. 4 de ecclesia B de ipsa regia dignitate vel potius de eo qui hac dignitate ornatus est ;nota de læsa dignitate 392, 28 II de specie i.q. gravitas
® **maior =** maximus Gertz S 424, II, 8; maiores =magnates ibidem 66, 4 ; maiores natu vide prudentes ibidem 102, 6
mala, -æ de ea oris parte qua manditur

maledictum, -i n. i.q. convicium
maledicus, -a, -um i.q. malignus
® **malefactor =** homo scelestus
maleficium, -i 1 i.q. scelus 2 i.q. damnum, incommodum 3 de arte magica
maleficus, -a, -um de eo qui scelus committit; = piratus; = magus; artes maleficae = artes magicae
malevolentia, -æ i.q. improbitas
® malignare =maligne agere Gertz S 305, 26
malignitas, -tis i.q. malitia 1 c.gen. 2 abs.
malignus, -a, -um i.q. malus, malitiosus, nequam
maligne i.q. malo animo
malitia, -æ i.q. nequitia
malleolus, -i i.q. malleus
malleus, -i i.q. instrumentum fabrile
***malo**, -lui, -lle, *particip. praesens* :mallens i.q. magis volo, præfero 1 c.(acc. c. inf.) a additur quam (comparantur sententiæ, substantiva, adiectiva, verba, adverbia) b additur an *c* altera comparationis pars deest 2 c.acc.
***malus**, -a, -um 1 adi. i.q. pravus a pos. b superl. 2 subst. n. i.q. calamitas, incommodum a sine gen. b c. gen.
male opp.bene
malus, -i m. de antenna in media navi erecta cui velum affigitur 1 abs. 2 c.gen.
mamma, -æ de pectore femineo
® **mam(m)ona**/mammonas -ae m. = divitiae Gertz S 86, 5 *vide* **iniquus**
mancipium, -i n. i.q. servus 1 proprie 2 translate
mancipo, -avi 1 proprie i.q. trado; mancipare aliquem custodiae/carceri/servituti 2 translate i.q. dedo; Cic.: qui in compedibus corporis semper fuerunt
mancus, -a, -um i.q. mutilus
mando, -avi I i.q. trado, do A pro obiecto corporea 1 c.acc.et dat. 2 c.ger. B pro obiecto incorporea 1 c. acc.et dat. 2 c.ger. 3 c.acc. II i.q. nuntio, impero A c.coni. B *sequitur* ne C c.acc.c.inf. D *c*.inf. 348, 33 utrique Sleswicum venire districtius mandat (*subesse videtur formula diplomatis*)E nude; mandare = promulgare Gertz M I, 112, 1; = iubere
***mandatum**, -i n. i.q. imperium, legatio, nuntius 1 generatim a c.gen. b nude 2 speciatim de bulla papali; mandatum pauperum = ablutio pedum in cena domini Gertz S 508 sub "mandare"
® **mando, -**mansi, -mânsum, -ere = vescor Gertz M/RH
® **manducare** =cenare Gertz S 263, 8
***mane** i.q. diluculo
***maneo**, -si, -sum, -ere i.q. duro, exsisto, sum (intr.) 2 i.q. exspecto a c.acc. b solum ponitur 3 i.q. consto; = habito ;*iunctura* : in manendo = domi
manes, -ium m. de mortuorum animis 1 c.gen. 2 abs.
manifestus, -a, -um 1 i.q. evidens, perspicuus, planus 2 i.q. apertus, non occultus, non clandestinus
manifeste i.q. aperte, efficaciter, palam
manipulus, -i **1**de parte exercitus 1 c.gen. 2 abs.**2 manipulus:** Gertz S 232, 13 = merges-itis f. knippe/ neg;*teutonice* GarbeRH
mannus, -i m. i.q. equus

mano, -avi 1 proprie i.q. effluo, me effundo a de liquore b de odore 2 translate a i.q. orior, originem traho b i.q. divulgor, extendor, propagor

mansio, -nis [nusquam de curia vel domo] i.q. habitatio

®**mansionarius** i.q. aedituus ac custos conservatorque ecclesiae (qui luminaribus, reliquiis ceterisque rebus curabat Du Cange < Gregorii Dialogorum Libri IV (I, 5 et III 24, 25) MGH Epistolarum tomus I 264. Gertz S 346, 16 boelsmand = der Häusler RH

® **mansitare** = requiescere

mansuefacio, -feci, -factum, -facere i.q. mitigo, mollio

mansuetudo, -inis i.q. mollitia, clementia 1 c.gen. 2 abs.

mansuetus, -a, -um i.q. clemens, mitis

® **mansus** (*teutonice* die Hufe;*danice* Bol) *agrestis mensura*

® **mantîle** = **mantêle** >< **mappa** (*gallice* serviette) RH

® **mantule** = mantellum *gallice* manteau RH

manubiæ, -arum f. de præda 1 c.gen. 2 c.adi.

manubrium, -i de loco qui manu capitur i.q. capulus

manumissio, -nis de libertatis donatione, de actione manumittendi

*__manus__, -us f. 1 de corporis parte (cum sensu proprio tum in imagine) 2 de manu armata 3 de copia militum a c.gen. b abs.; Gertz M: manus = iuratum testimonium

® **manutenentia =** sustentatio

® **manutenere** = tueri Gertz M/RH

® **mappa =** *gallice* serviette

® **mappula =** parva mappa

marcidus, -a, -um 1 i.q. debilis 2 i.q. inops

marcor, -is m. 1 i.q. pallor 2 i.q. debilitas, fatigatio, imbecillitas

*__mare__, -is n. 1 de aperto pelago (*syn.* fretum) 2 speciatim a de freto, sinu b de mare [Varro abl. c. e RH] Baltico c de mari Scanico

® **marc(h)a** = certum pondus, marcha argenti = 240 denarii Gertz S 401, 6

® **marchio-**nis**:mlat:** teutonice: Markgraf

® **marck =** terminus

marinus, -a, -um i.q. ad mare pertinens

maritalis, -e 1 i.q. matrimonialis 2 i.q. ad maritum pertinens (adi. pro gen. 90, 20)

maritimus, -a, -um i.q. ad mare pertinens

  maritima, -orum n. i.q. ora (*cum de terra tum de mari prope litus iacenti*)

marito, -avi i.q. in matrimonium do, copulo 1 de hominibus 2 de animalibus 80, 37

*__maritus__, -i m. i.q. coniunx (semper de viro)

mas, -ris 1 de viro, de homine sexus masculini 2 de puero, filio, progenie sexus masculini

masculus, -a, -um i.q. virilis

massa, -æ i.q. copia

*__mater__, -ris f. i.q. genetrix, parens (de femina) 1 nude 2 c.gen.

materia, -æ 1 de ea re qua aliquid compositum est, fere i.q. elementum, principium a c.gen. b nude 2 i.q. potestas, facultas 3 i.q. liber, opus 3, 21 [*illic fere i.q. argumentum* RH]

® **materialis** (spät) omnia infra solem, materiale granum (tria grana: primum: materiale, secundum: misteriale, tertium: ex merito procedit AM) Gertz S 230, 2, materiale lumen 268, b, 14

maternus, -a, -um i.qui ad matrem pertinet 1 adi. 2 subst. n. pl. de hereditate materna
mathematicus, -i i.q. magus, artis magicæ peritus 20, 9
*__matrimonium__, -i i.q. coniugium a c.gen. b abs. 2 abstr. pro concr. i.q. coniunx
matrona, -æ de femina nupta
matronalis, -e i. ad coniugem, feminam nuptam, matronam pertinens
maturesco, -ui, -escere i.q. maturus fio
maturitas, -tis i.q. gravitas, vigor 2 i.q. opportunitas
maturo, -avi 1 c.acc. i.q. accelero 2 c. inf. i.q. propero
maturus, -a, -um 1 i.q. adultus a c.dat. b c.abl. c abs. 2 i.q. meritus, tempestivus
  mature 1 i.q. mane 2 i.q. cito
matutinus, -a, -um i.q. ad mane pertinens 1 generatim 2 speciatim de officio matutino vel horis matutinis 373, 26; Gertz M **matutinae =matutinales** horae = res divinae ante solis ortum
  matutine i.q. mane
mausoleum, -i n. de magnifico sepulchro, monumento
® **maxilla =** Kinnbacken Georges; vide **mola/molaris**
maxime v. magis
meabilis, -e i.q. accessibilis, pervius
meatus, -us i.q. actio meandi 2 i.q. via, iter; Gertz M II, 197, 23 :canalis [in lacum nomine Mos in cuius ripa civitas Skanderborg est RH] : meatum obstruere **sudibus** et **stipitibus** *quod vide*
medela, -æ i.q. sanatio, vis medendi; Gertz S = sanitas 24, h, 5
medeor, -ri i.q. sano, curo 1 c.dat. 2 abs.
® **mediamna** = insula in medio amne sita Gertz M
mediator, -is i.q. internuntius
medicamen, -inis n. i.q. remedium
medicamentum, -i n. i.q. remedium morbi
medicatus, -a, -um i. qui mederi potest
medicina, -æ de arte medendi
medicinalis, -e i. ad medicinam pertinens
medicus, -i m. [medica f. RH] i.q. medendi peritus 1 m. 2 f. (71, 22)
medietas, - tis i.q. dimidium, dimidia pars
medio, -are i.q. intervenio, iuvo (*nonnisi part.præs.*); Gertz S = intercedere, opitulari 263, 2
mediocris, -e i.q. humilis, parvus, tenuis
  mediocriter i.q. parum
mediocritas, -tis i.q. humilitas, simplicitas
mediotenus i.q. medio tenus, usque ad medium
medioximus, -a, -um i.q. medius
meditatio, -nis i.q. cogitatio, studium 1 c.gen. 2 abs.
mediterraneus, -a, -um 261, 16 Mediterraneum fretum [=. mare nostrum RH]
meditabundus, -a, -um i.q. meditans
® **mediterraneum mare =** mare nostrum Gertz M/RH
meditor, -atus sum, -ari i.q. cogito, in animo habeo 1 c.acc. 2 c.inf.
*__medius__, -a, -um i.q. interiacens, interpositus, medianus 1 de loco a: sensu strictiore de iis quæ a locis extremis æque distant b sensu latiore 2 de tempore

medium, -i n. 1 i.q. media pars, medius locus a c.gen. b abs. 2 i.q. dimidium 3 variæ iuncturæ a in medio positus 44, 39 b in medium acccerso 52, 10; Gertz M : nullis mediis = nulla ratione
® **medo =** medus(< mel + vinum) ;(teutonice : Met, danice: mjød Append.2, 5 Gertz S et M II 272, 17
mehercule i.q. profecto (particula affirmativa)
® **melior** = optimus Gertz S 324, 13
® **meliorari** = convalescere Gertz S 363, 4; Gertz M : **meliorare** = meliorem facere;emendare
melleus, -a, -um de eo qui mel sapit
® **mellifluus =** suavis; = **mellitus**
® mellitus = dulcis factus : placenta mellita
melodia, -æ i.q. musica
melos n.(nom.melus, Gertz S 158, seq. 2, acc. melum, gen.pl. melorum283, 96) 1 i.q. melodia 2 de antiphona vigiliæ nativitatis Domini
membratim i.q. per membra, Gertz M = singuli
*__membrum__, -i n. 1 proprie de corporis partibus i.q. artus 2 in imagine; Gertz M : membra (diaboli) = satellites
*__memini__, -isse 1 i.q. recordor, in memoria teneo a c.gen. b c.acc. *c* c.inf. d c.acc.(c.inf) e c. quæstione indirecta 2 i.q. commemoro a c.gen. b c.acc.
memor, -is i.q. recordans 1 c.gen. 2 c.acc.c.inf. 3 c. quæstione indirecta 4 abs.
memoriter i.q. e memoria
memorabilis, -e i.q. commemoratione dignus, famosus, illustris
® **memorandus** = memoriâ dignus Gertz M
memoria, -æ 1 proprie i.q. facultas recordandi, recordatio a c.gen.obi. b c.gen.subi. c abs. 2 translate a i. q. bona memoria, fama b i.q. mentio; Gertz S memoria = antquitus tradita persvasio < formulæ memoriæ (felix, pia, venerabilis etc.): 63, 9, 83, 6, 20, 246, 8, 275, ep.6, 407, 7, 408, 2, 6
memoro, -avi i.q. moneo, in memoriam revoco 2 i.q. commemoro, mentionem facio a c.acc. b c.acc. c. inf. (passive nom. c.inf.); Gertz S memorare = reminisci 324, 1, = repræsentare 342, 3
memoratus, -a, -um i.q. iam dictus
*__menda__, -æ i.q. vitium
*__mendacium__, -i de re non vera, efficta
mendax, -cisi.q. falsus, mendacio nisus
mendaciter i.q. falso
® **mendicatus (<** mendico = ostiatim cibum mendico) Gertz M I, 140, 5 = in meas partes trahere conatus RH
[**mendum**, -i n. i.q. vitium 288, 36]
*__mens__, -tis de animo et ingenio humano 1 in universum a nude b c.gen. de mente voluntatis sede a i.q. propositum, voluntas (cum nude..tum addito gen.) b i.q. attentio 3 de mente intellectus sede (*sæpe opp.* amentiæ) 4 periphrastice pro personis
*__mensa__, -æ 1 proprie de supellectili 2 metonymice a i.q. convivium *nota de dapifero (danice`drost´)* b i. q. cibus, esca; mensa vitalis convivii = altare (=eucharistiæ) Gertz S 134, 19; Gertz M : mensa (episcopi) = praedia, patrimonium II, 150, 26
® **mensale** sc.stragulum Gertz S 316, 15
mensis, -is de duodecima anni parte
mensura, -æ 1 i.q. capacitas, magnitudo, multitudo a c.gen. b abs. 2 i.q. modus 285, 22

mensuro, -avi i.q. metior
mentio, -nis i.q. commemoratio 1 c.gen. 2 c. de
mentior, -tus sum, -rib 1 i.q. fingo a c.acc. b abs. 2 fere i.q. imitor
mentula, -æ i.q. membrum virile
mentum, -i i.q. inferior oris pars
meo, -avi i.q. eo, iter facio
mercatio, -nis i.q. actio mercandi
mercator, -is de eo qui mercatur
mercatorius, -a, -um i qui ad mercatorem pertinet
mercennarius, -a, -um i. qui mercede pro aliis militat
merces, -dis f. i.q. pretium, præmium, remuneratio laboris
mercimonium, -i i.q. actio mercandi, mercatio; Gertz M = merx, -cis
mercor, -atus sum, -ari i.q. emo
® **merens** iuncturae :bene/ male merens > (tarde) bene merentissimus Georges
mereo, -ui, -itum, -ere vel **mereor**, -itus sum, -eri i.q. acquiro, comparo iure, dignus sum 1 c.acc. 2 c.inf. 3 c.acc.c.inf. 4 c. de 5 abs. 6 sequitur ut
® **meritorius** (tarde) Gertz S: meritum parans 350, 9 : (fides) meritoria.; antea `meritorius´significabat meritricem etc.
meritus, -a, -um 1 passive i.q. debitus 2 active de eo qui meruit
meritum, -i n. 1 i.q. factum laude dignum a c.gen. (cum rei tum personæ) b abs. 2 fere i.q. merces 3 i. q. facinus
merito i.q. iure
mergo, -si, -sum, -gere 1 i.q. submergo, in aqua condo (hic illic vergit in notionem necandi) 2 i.q. condo, immitto
mersi, -orum m. i.aquâ necati
mergus, -i m. i. nomen avis
meridianus, -a, -um i.q. australis
meridies, -i m. i.q. regio australis
meritorius, -a, -um i.q. mercede conductus
merso, -avi i.q. mergo
***merum**, -i n. i.q. vinum
merx, -cis f. 1 i.q. mercimonium, res venalis 2 i.q. pretium
messis, -is f. i.q. actio metendi
messor, -is de eo qui metit
***-met** particula demonstrativa variis pronominibus affigenda
meta, -æ 1 i.q. terminus a proprie in certamine equestri b translate 2 fere i.q. curriculum 3 i.q. finis, limes
® **metallinus =** metallicus
metallum, -i 1 de materia solida 2 de armis
meticulositas, -tis i.q. timor
meticulosus, -a, -um i.q. timidus [< metu RH]
metior, -nsus sum, -tiri 1 i.q. æstimo, iudico, penso a c.acc.; vergit in notionem respiciendi :160, 25 proavos tuos b c.acc. et abl. c c.acc. et ex 2 i.q.emetior, permetior

meto, -ssui, -ssum, -tere de actione fructus percipiendi
metricus, -a, -um i. metro compositus, numerosus
® **metropolis** = civitas præcipie archiepiscopalis; **metropolitanus** m. :archiepiscopus
metrum, -i n. i. oratio numerosa
metuo, -i, -ere i.q. timorem habeo, vereor, timeo 1 c.acc. 2 c.inf. 3 c.acc.(c.inf.) 4 sequitur ne
*__metus__, -us m. i.q. formido, pavor, timor 1 c.gen. a obi. b subi. 2 abs.
*__meus__, -a, -um pron.poss.primæ personæ 1 adi. 2 subst. n.
micatus, -us i.q. ardor, fulgor, splendor 2 i.q. actio micandi, celeriter et trepide movendi 37, 3
mico, -ui, -are 1 de splendore, fulgore i.q. corusco a proprie b translate 2 de trepido et celeri motu
migro, -avi de actione eundi, iter faciendi 1 proprie ; migrare (ad dominum) = mori 2 translate
miles, -itis I sensu strictiore de iis qui in clientela alicuius sunt A de iis qui solemni fide data regem, præfectum, ducem, episcopum in bello sequuntur(nostra lingua`hirdmænd;syn.comites, familares, proceres; apud alios curiales vocantur ;Waldemari temporibus ordo militari censebatur nomine, lingua nostra `ridder´, *Saxo autem vocabulum nusquam usurpare videtur nisi ubi de bello agitur*1 c.gen. a eius cuius obsequio aliquis astringitur b terræ 2 c.adi. 3 abs.(sg. sæpissime collective) B de iis qui terram a principe beneficii nomine accipiunt i.q. vasallus II sensu latiore et in imagine 328, 35 de dei milite; Gertz M militem aliquem facere i.e. comitem facere
militaris, -e 1 generatim quod ad militem, pugnam, bellum pertinet (cum de aliis rebus tum de iis quæ ad equitem, nobilem sim. pertinent 287, 22 alacritas (i. alacres milites) 2 speciatim de curia, clientela, militia (temporibus Waldemari de ordine equitum, `ridder¦) a regis b aliorum 3 de spreta lege castrensi
militia, -æ I de actione bellandi, militandi, expeditionem faciendi II de ipsis militibus A sine gen. B c. gen.C abstr.pro concr. i.q. miles III de obsequio eius qui regi se homagio addixit IVde ipsa curia, clientela, familia (lingua nostra `hird, *syn.* comitatus) A additur eius in cuius clientela aliquis est 1 per gen. 2 per adi.B abs. V de clientela imperatoris Græci VI de lege castrensi; Gertz S milicia matyrum = exercitus martyrum 157,
® **milities** = manus militum Gertz M/RH
milito, -avi I abs. i.q. miles sum, bellum gero (cum de aliis tum de equite, e.g. 382, 38 466, 16) II c.dat i. q. servio A proprie 1 generatim 2 speciatimc.dat. personæ in cuius clientela aliquis est a strictius b in imagine B translate; Gertz M deo militare = particeps **cruciatae** esse
mille, -ia 1 sing. a solum ponitur b mille et centum 2 plur. a c.gen. b additur id quod numeratur per appositionem c nude
millenarius, -i m. i. numerus mille ac ducentorum capax
® **milliare** = mille passus; = milliarium (lapis milliarius); = (viâ) fere milliaris (*gen.*)
mimus, -i m. i.q. comædus, scænicus homo
® **mina** sive **mna** gr.nummusRH
*__minæ__, -arum *f.plur.* de verbis vel signis malum intendentibus 1 nude 2 c.gen. Gertz M : minas facere = **minari** / **minitari** *quod vide*
® **minatorius**, -a, -um Gertz M : verba minatoria
minax, -cis i.q. hostilis, minas intendens
  minaciter i. per minas
minime vide **parvus**
minister, -ri de eo qui aliis servit, aliquid præbet 1 generatim a nude 2 c.gen. b speciatim de capitulo 322, 19; Gertz M : ministri Sathanæ ; Gertz M: minister generalis (apud fratres minores) ; minister

provincialis
® **ministeriatus** = officium ministri Gertz M
ministerium, -i i.q. auxilium, officium, subsidium eius qui alicui servit I generatim A abs. B c.gen. 1 rei per alium effectæ 2 personæ vel rei adiuvantis II *speciatim* A de provinciæ gubernatione B de pontificatu C de sacerdotio D de magisterio E de debitis, tributis sim.; Gertz S 358, 22 = sacramentum
ministra, -æ f. de ea quæ aliquid efficit, alicuius rei instrumentum est
ministro, -avi 1 proprie i.q. famulor, servio, ministerii officio fungor 2 i.q. porrigo, ingero, do3 i.q. efficio; Gertz M : = missarum solemnâ auxilium ferre
minitor, -atus sum, -ari i.q. minor, minas profero 1 c.acc. rei 2 c. abl. instr. 3 c.acc.c inf.
® **mino**, -avi, -atum, -are (gallice : mener) Gertz M = ducere, Georges *praeterea*: = equum impellere, plaustrum appellere (maledicendo pulsandoque) *vide et* **minæ**
minor, -atus sum, -ari de actione aliquid hostiliter intendendi 1 abs. 2 c.acc. 3 c.acc (et.inf.) 4 c. dat. solo; **minitari** > *mlat etiam* **minitare**
minoro, -avi i.q. minorem facio
minuo, -i, -tum, -ere i.q. minorem facio
® **minutatim**= frustatim, carptim, minutim Gertz S 125, 5
® **minuto** = deminuo Gertz M *passive = reflexive* : minutari
  minutus, -a, -um i.q. parvus, tenuis
*__minus__ vide **parvus**
minutim 1 i.q. frustatim, in parvas partes divisus 2 i.q. paulatim 236, 24
mirabilis, -e 1 adi. i.q. mirus, admirationem vel stuporem efficiens 2 subst. n.pl. i.q. res miræ
mirabundus, -a, -um i.q. admiratione vel stupore plenus
miraculosus, -a, -um i.q. miraculis plenus
® **miraculose** = miranter (< mirans) = mirifice
miraculum, -ii.q. prodigium, res mira, res veri fidem excedens 1 generatim a c.gen. b abs. 2 spectat ad religionem Christianam, de virtutibus divinis a c.gen. b abs.
mirator, -is de eo qui admiratur
® **mirifice** Gertz S 241 fragm.
® **mirifico**= extollo, laudo, praedico; Gertz M :mirificentior : *comparative solo* :satis mirificens
mirificus, -a, -um de rebus ingentibus, magnificis, admirationem facientibus
miror, -atus sum, -ari de actione eius qui aliquid admiratione vel stupore complectitur 1 c.acc. 2 c.acc.c. inf. 3 c. quæstione indirecta 4 sequitur quod 5 sequitur si
  mirandus, -a, -um i.q. admirationem efficiens
mirus, -a, -um 1 adi. de iis quæ admirationem efficiunt 2 subst. n. sing.
  mire i. mirum in modum
misceo, -scui, -xtum, -scere i.q. tempero, cum aliis rebus iungo 1 c.acc. 2 c.acc. et dat.
*__miser__, -a, -um i.q. infelix, lugubris, miseratione dignus 1 adi. a nude b c.abl. 2 subst.
miserabilis, -e i.q. miser, miseratione dignus
miserabiliter i. miseris modis
miseratio, -nis i.q. actio miserandi, compassio 1 abs. 2 c.gen.obi.
‡**miseratorius**, -a, -um i.q. miseratione plenus
misereor, -tus sum, -eri i.q. compassionem vel misericordiam habeo 1 abs. 2 c.gen.obi. 3 c.dat
miseria, -æ de condicione lugubri, miserabili, tristi fere i.q.calamitas 1 abs. 2 c.gen.

® **misericordia**= humanitate compassioRH
® **misericors =** compassibilis
® **misericorditer** (tarde) Gertz S 261, 5
miseror, -atus sum, -ari i.q. misereor, compatior (nonnisi c.acc.)
missa, -æ i.divinum officium; **missalis** Gertz M : sacrificium missale
missile, -is n. i.q. hasta vel iaculum
missio, -nis i. actio dimittendi, libertatem dandi
® **misterium** vide mysterium
mitesco, -ere i. mitis fio
mitigo, -avi i.q. mitem facio, lenio
mitis, -ei.q. blandus, mansuetus, lenis
mitra, -æ i.q. infulæ, capitis tegumentum; Gertz S 344, 25 mitra (pellicea) = almuc(t)ia
*__mitto__, -si, -sum, -ttere 1 i.q. dirigo a abs. b c.acc. c *pro obiecto* enunt.sec rel. 2 i.q. omitto 3 i.q. emitto 4 i.q. pono; Gertz M mitto + *inf. finali* : mittebatur aliquid facere
mixtim i. ita ut misceatur
® **mna** vide **mina**
mobilis, -e 1 proprie de rebus quæ moveri possunt 2 translate i.q. non constans, non fidus
mobilitas, -tis i.q. facultas se movendi, volubilitas
moderamen, -inis n. i.actio moderandi, pensandi
moderatio, -nis 1 generatim actio moderandi, temperandi 2 speciatim i.q. animi moderatio, verecundia, constantia a nude b c.gen.
moderator, -is i.qui moderatur
moderor, -atus sum, -ari i.q. curo, guberno, tempero
moderatus, -a, -um i.q. modestus, temperatus
moderate i. cum moderatione
® **modernus** (tarde) = hodiernus, novus, hodie vivens Gertz S 224, 39
modestia, -æ i.q. verecundia
modestus, -a, -um i.q. parvus, temperatus, verecundus
modeste i.q. continenter, moderate, verecunde
modicus, -a, -um i.q. parvus, tenuis 1 adi. 2 subst.n. sg.; modicus fidei = parvum fidelis Gertz S 333, 22, ad modicum = (ad) breve tempus 118, 3, 23; *adv :* **modice** (modice ridere = leviter ridere) Gertz M: *adv*.
modicum = paulum; brevi, post modicum = brevi tempore post
modius, -i i. mensura annonæ
modo 1 non ...-o i.non solum 2 si - i. dummodo 3 -o ...-o i. nunc...nunc 4 nunc...-o 22, 10: vide **haud** et **tam**
modulatio, -nis i.q. actio modulandi 1 c.gen. 2 abs.
modulor, -atus sum, -ari i.q. cano, ludo
modulus, -i (*deminutive*< modus)1 de soni modulatione 2 de capacitate, de spatio; Gertz S 281, 42 = *teutonice* Melodien; Gertz M modulus = parvae capaxitatis
*__modus__, -i [*cf*. amodo, eiusmodi, huiusmodi, modo, propemodum] 1 i.q. mensura, spatium, gradus a abs. b c.gen. 2 i.q. mos, ratio a nude(*cum sing.tum plur*.) b c.gen. (sæpe periphrastice) 3 i.q. numeri (de carminibus) :31, 28 63, 14; Gertz M = carmen Hislandense I, 96, 11
mæchor, -atus sum, -ari i.q. adulterium committo

mænia, -um n.pl. i.q. murus 1 generatim a c.gen. b abs. 2 speciatim de muro urbis vel oppidi a c.gen. b abs.
mola, -æ 1 i.q. lapis molaris 2 i.q. molendinum; Gertz S 381, 19 = dens molaris
molaris, -is m. 1 de lapide 2 de dentibus; dentes molares = Backzähne Georges
® **molendinum** = molinae; **pistrinum** Georges (< pinso = contundo)
moles, -is f. 1 generatim de re magni ponderis (*cum proprie tum translate*) a c.gen. b abs. 2 speciatim a de saxo, lapide b de gigante c de labore, munere
® **molestator** = vexator
molestia, -æ 1 i.q. incommodum, malum a c.gen.b abs. 2 i.q. contumelia, iniuria 3 i.q. ira
molesto, -avi i.q. vexo, gravo
molestus, -a, -um i.q. gravis difficilis
® **molimen** *n.* = vexatio Gertz M/RH
molior, -tus sum, -ri i.q. conficio, struo 1 corporea 2 incorporea a c.acc. b c.inf. i.q.cupio, studeo
molitio, -nis 1 i.q conatio, cæptum 2 i.q. factum
molitor, -is i.q. exsecutor
mollesco, -ere i.q. mollis fio
mollio, -vi, -tum, -re 1 i.q.flecto, lenio 2 i.q. debilem reddo
mollis, -e i.q. non durus, non asper 2 i.q. ignavus, effeminatus 3 i.q. mitis, placidus
f1 i.q. placide 2 i.q. ignave
mollities, -i f. 1 de materia molli et flexibili 2 i.q. ignavia, effeminatio
mollitudo, -inis. 1 i.q. teneritudo 2 i.q. ignavia
molo, -ui, -itum, -ere i.q. molis tero, comminuo
molossus, -i m. i.q. canis venaticus
momentaneus, -a, -um fere i.q. præsens; Gertz M : ad praesentia (>< eternus) = caducus
momentum, -i 1 i.q. punctum temporis 2 i.q. res magni ponderis ;nota: in momento pono i.q. æstimo, fere i.q. elementum
® **monacha = nonna** RH; Gertz M: monacha nigra (ordinis Benedictini vel Cluniacensis)
monachalis, -e i.q. ad monachos pertinens, religiosus
® **monachari =** monachus fieri Gertz S 303, 14
monachicus, -a, -um i.q. ad monachos pertinens, religiosus
monachus, -i i.q. homo qui vitam deo sacrificat, religiosus (Canutinus ordinis sancti Benedicti Gertz S 164, IV, 2 et sancti Germani eiusdem ordinis 301, 10; monachi nigri = Cluniacenses 300, 28)
® **monarchia** = **tyrannis**, -idis *f.*~ **dominatus**, -us *m.*~ **principatus**, -us *m.*~ **imperium**

® **monasterium** = coenobium Gertz S passim
monasticus, -a, -um i.q. monachalis
moneo, -ui, -itum, -ere 1 i.q. admoneo, iubeo a c.inf. b *c.obi.et inf. c* c.acc. c.inf. (gerund.) d sequitur ut/ ne *e* c. coni. *f* c.acc. g abs. 2 i.q. in memoriam alicuius rei revoco a c.gen. b c acc. c. inf..
® **moneta =** 1 locus monetaria 2 > **aequator** monetae = qui in moneta omnes nummos iudicat/aestimat/ pendit/metitur (teutonice Münzwardein); **officinator** monetae = dux et princeps monetariorum 3 = signum / imago monetae RH < Gertz M
® **monetarius** = operarius ; familia monetaria = omnes operarii monetae RH
® **monialis = sanctimonialis** (virgo) = monacha Gertz M

® monimentum
monitio, -nis i.q. admonitio
monitor, -is de eo qui admonet, de hortatore;**monitorius**, -a, -um = (**ad**)**hortans**
***monitum**, -i i.q. actio monendi 1 c.gen. 2 abs.
***monitus**, -us i.q. monitum 1 c.gen. 2 abs.
® **monoculus**, -i *m* qui oculum singulum habet Gertz M /RH
® **monomachia = certamen** singulare *mlat*. *etiam* duellum Gertz M/RH
mons, -tis m. i.q. collis, editus locus; Gertz M *etiam* = clivus; mons crucis ; *demin.* **monticellus/ monticellulus/monticulus** RH/ Gertz M
monstrifer, -a, -um i.q. monstruosus 1 adi. 2 subst.
monstrigenus, -a, -um i.q. monstro procreatus
monstro, -avi 1 i.q. præ me fero 2 i.q. viam monstro, duco 3 i.q. ostendo, significo 4 i.q.testifico
monstrum, -i n. 1 i.q. augurium 2 de creaturis monstruosis a generatim b speciatim de gigantibus 3 i.q. terricula 4 i.q. miraculum 5 fere i.q. nefas
monstruosus, -a, -um 1 i.q. non humanus 2 i.q. horrendus
montanus, -a, -um de eo qui ad montem pertinet
monumentum, -i 1 fere i.q. testimonium a c.gen. b abs. 2 i.q. sepulcrum, mausoleum a c.gen. b abs.
mora, -æ 1 i.q. cunctatio a c.gen. b abs. 2 i.q. dilatio 3 i.q. impedimentum 4 i.q. spatium temporis 5 i.q intermissio, pausa 6 i.q. commoratio; Gertz M moram facere/trahere/contrahere = cunctari Gertz M
‡**morabundus**, -a, -um i.q. exspectans, morans
morbus, -i i.q. ægritudo, debilis corporis status
mordacitas, -tis i.q. malignitas
mordax, -cis 1 proprie i.q. mordens 2 translate a i.q. dicax b i.q. qui animum angit
mordeo, -momordi, -sum, -dere 1 proprie i.q. dentibus frango 2 translate i.q. irrideo
mordicus, -a, -um 1 proprie i.q. morsu 2 translate i.q. contumeliose
moribundus, -a, -um i.q. moriens
morior, -tuus sum, -i i.q. decedo, vitam linquo
   mortuus, -a, -um i.q.exanimis, demortuus
moror, -atus sum, -ari 1 intr. i.q. cunctor, dubito a c.inf. b sine inf. 2 trans.i.q. retineo, impedio 3 abs. i. q. impedio
   morosus, -a, -um i.q. tardus, laboriosus, molestus; Gertz M = valde exactus et diligens
® **morula** = mora parva Gertz M /RH
***mors**, -tis f. 1 sing. i.q. obitus a nude b c.gen. c c.adi. 2 plur. i.q. genus moriendi
morsus, -us 1 proprie a i.q. actio mordendi b i.q. ictus 2 translate i.q. obtrectatio
mortalis, -e 1 adi. i.q. qui ad homines pertinet, humanus 2 subst. de hominibus
mortalitas, -tis de hominum condicione; Gertz S 245, 13, 6 = pestilentia
® **morticina** = cadavera Gertz M
® **mortificare** = interficere Gertz M ; carnem mortificare = cupiditates exstinguere Gertz M/RH
mortificus, -a, -um i.q. qui mortem affert
mos, -ris I spectat ad ingenium et animum hominum A fere i.q. indoles 1 abs. 2 c.gen. 3 c.adi. B i.q. boni mores II spectat ad vitam et instituta cum hominum tum bestiarum A in universum i.q. consuetudo, usus 1 abs. 2 c.gen. a hominum b rerum c temporis 3 c.adi. B periphrastice (abl..) c. gen, *nota* mos est 150, 25 moris est 36, 31

motio, -nis i.q. actio movendi, agitatio
® **motivum** = causa, RH :ratio ;Georges (< motivus, -a, -um = mobilis)
® **motive =** ad movendos animos apte Gertz M; Georges *etiam* mollis
motus, -us I proprie i.q. agitatio A c.gen.B abs. II in imagine 280, 28 fortunæ III translate A i.q. affectus 1 abs. 2 c.gen. B i.q. impulsus 1 abs. 2 c gen.C i.q. impetus, tumultus, seditio 1 abs. 2 c.gen.; Gertz M : motus animi = intentio cogitationis ;Georges : motus animorum duplices sunt, alteri cogitationis alteri appetitus (Cic.)
moveo, -vi, -tum, -vere 1 proprie i.q. agito, verto a corporea b incorporea 2 translate i.q. impello, commoveo ac.abl. b sine abl.
*__mox__ de actione quæ aliam subsequitur, fere i.q. deinde, postea 1 solum ponitur 2 in enumeratione a primus, primum, primo, imprimis......mox b prius....mox c paulo ante...moxd hinc...mox....post hæc e in longa enumeratione 205, 21 3 apponitur ut i.q. cum primum 8, 17
mucro, -nis m. cum proprie de acie gladii; tum metonymice de ipso gladio
mugitus, -us i.q. actio mugiendi
mulceo, -si, -sum, -cere fere i.q. concilio
muliebris, -e i.q. ad muliebrum pertinens, femineus
  muliebriter i.q. effeminate
mulier, -is i.q. femina
muliercula, -æ fere i.q. mulier (<u>notione deminutivi vergente in sensum peiorativum</u>)
mulsum, -i n. fere i.q. mel
multa, -æ i.q. pæna 1 pecuniaria 2 corporalis
multicolor, -is i.q. multis coloribus
® **multiformis** virtus Gertz S 260, 6, multiformiter:263, 14
multigenus, -a, -um i.q. varius; Vulg.: multigena impiorum multitudo;*etiam* **multigeneris**, -e / **multigenerus**, -a, -um
® **multimodus** = multus;multigenus Gertz M, S 304, 6 = multiformis 350, 28 ;adv.multimodis = multis modis
multiplex, -icis i.q. varius
® **multiplicitas** = multitudo
  multipliciter i.q. varie, multis modis
multiplico, -avi i.q. augeo
multitudo, -nis de magno numero 1 c.gen. 2 c.adi 3 abs.
multivagus, -a, -um i.q.qui late vagatur
multivolus, -a, -um i.q. circumvolans
multo, -avi i.q. punio 1 c.abl. 2 nude
® **multocie(n)s** = saepe
*__multus__, -a, -um de amplitudine et extensione I *gradu positivo* A adi. 1 corporea 2 incorporea B subst. 1 m. pl. 2 n. a c.gen. b nude C adv. i.q.magnopere 1 multum, diu ac multum 357, 29 2 multo (additur comparativus) II *gradu comparativo* A adi.B subst. 1 n.sg. a c. gen b nude 2 pl. C adv. 1 sequitur quam 2 sequitur abl. 4, 16 æquo 3 in quæstione disiunctiva 4 variæ <u>iuncturæ</u> a : quo plus...hoc magis b eo et comparativus...quo plus
402, 14 c quo plus 383, 20 III *gradu superlativo* A adi 1 corporea 2 incorporea B subst. 1 m.pl. 2 n.sg. a c.gen. b nude C adv.

mulus, -i m. i nomen animalis e coniunctione asini et equæ vel equi et asinæ orti
munditia, -æ 1 de actione purgandi 2 de integritate
® **mundo**, -avi, -atum, -are = abluere (a lepra) *vide etiam* **purgare/lustrare/expiare**
mundus, -i i.q. orbis terrarum
muneror, -atus sum, -ari i.q. dono
® **munia** = munimenta/patrocinia vide suffragium/suffragia
municeps, -ipis i.q. incola, civis
municipium, -i 1 i.q. ius civitatis 2 i.q. oppidum munitione præditum
munificentia, -æ i.q. liberalis
munificus, -a, -um i.q. liberalis
munimen, -inis 1 de loco munito 2 de armis
munimentum, -i 1 proprie a de locis munitis 2 in imagine 3 translate i.q. defensio
munio, -vi, -tum, -re 1 proprie a i.q. vallo, firmo b i.q. armo 2 translate i.q. protego
  munitus, -a, -um i.q. vallatus
munitio, -nis 1 i.q. locus munitus a c.gen. b nude 2 i.q. defensio
munus, -eris n. 1 i.q. negotium, mandatum, officium a c.gen. b c.adi. c nude 2 i.q. donum a c.gen. b c. adi c nude 3 i.q. pensio 4 i.q. beneficium (lingua nostra `len´)
munusculum, -i n. i.q donum
muralis, -e i.q. ad murum pertinens
murex, -icis m. 1 i.q. purpur 140, 5 2 i.q. instrumentum ferreum 141, 5 227, 24
murmur, -is i.q. sonus summissæ vocis
® **murare** (ecclesiam) muris aedificare Gertz M/RH
murus, -i i.q. moenia ; RH: moenia palatii.
mus, -ris i. nomen animalis
musa, -æ 1 i.q. cantus, melos 2 nomen proprium
musicus, -a, -um i.q. ad musicam pertinens
mutabilis, -e i.q mutans, variabilis
mutatio, -nis i.q.conversio 1 c.gen. 2 nude
mutilo, -avi i.q. disseco, trunco
muto, -avi 1 i.q. transformo 2 i.q. commuto a c.abl. b sine abl.; Gertz S 69, 19 = quærere; Gertz M = venalia præbere, merces mutare, porcos aere mutare
mutuor, -atus sum, -ari i.q. recipio, suscipio, obtineo 1 sequitur ab 2 nude
mutus, -a, -um i.q. elinguis
mutuus, -a, -um ab utraque parte profectus
  mutuo *adv.* (< mutuus, -a, -um RH i.q. vicissim
myoparo, -nis i.q. navis prædatoria
mysterium, -ii i.q. significatio; Gertz S misteria sacra/ vivida = sacramentum corporis Christi 154, 3 misteria = missa in qua sacerdos facit et elevat corpus Chr. 414, 3 ; = hostia 335, 12, misterium = passio Christi. 312, 16
® **mi(y)steriale granum** = Christus Gertz S 230, 2 vide **granum**

N

*__nam__ particula causam inducens
*__namque__ i.q. nam (secundo loco ponitur); sensu adversativo 151, 10
nanciscor, -ctus sum, -nciscere i.q. capio, obtineo 2 i.q. pervenio ad; Gertz M : nactus *passive*
naris, -is f. i.q. nasus
narratio, -nis i.q. actio narrandi, enarratio
narratus, -us i.q. narratio, relatio
narro, -avi i.q. dico, refero 1 c.acc.c.inf. 2 abs.
*__nascor__, -tus sum, - sci i.q.orior 1 de hominibus a c. abl. b *additur* ex ;c.nude 2 de rebus
  natus, -a, -um 1 adi. 2 subst. a f. i.q. filia b m. i.q. filius
nasus, -i m. i. pars eminens oris
nasutus, -a, -um i.q. magno naso præditus
natabundus, -a, -um i.q. natans
natalis, -is m. 1 sing. i.q. dies natalis a generatim b speciatim de nativitate Christi 2 pl. a m. i.q. origo b n. i.q. locus natalis; Gertz M : (oculi) natales = dati a natu
natatio, -nis i.q. actio natandi
natio, -nis i.q. gens; Gertz S 192, 9 = genus (nacio)
natis, -is f.i.q. podex
® **nativitas** = partus Gertz S 273, 27; Gertz M : nativitatis suæ terra = patria
nativus, -a, -um i.q. innatus, insitus, internus; Gertz S = patrius 85, 12
nato, -avi i.q. no
natura, -æ 1 de condicione nascendi 2 de condicione, specie, habitu a hominum (cum de ingenio tum etiam de corpore b animalium c locorum d aliarum rerum 3 d gubernatione vel ratione mundi
naturalis, -e 1 i.q. genere coniunctus 2 i.q. genuinus, verus 3 i.q. localis; Gertz M : naturalis filius = non iustâ uxore; naturalia sua = omnia sua in visu et auditu ac ceteris plena et sana sunt Gertz M II, 277, 5
  naturaliter i.q. vere
natus, -us 1de tempore nascendi 2 de genere
naufragium, -i 1 proprie de interitu navium 2 in imaglne de qualibet calamitate
naufragus, -a, -um 1 proprie de eo qui naufragium subiit 2 in imagine
naulum, -i i.q. vectura (*sc.* pretium pro vectura RH)
nauta, -æ m. i.q. rerum maritimarum peritus
nauticus, -a, -um 1 adi de eo qui ad copias navales pertinet 2 subst. i.q. nauta
navalis, -e i.q. qui ad naves pertinet, maritimus
  navaliter i. cum navibus
navicula, -æ i.q. parva navis ; translate: dominica navicula inter fluctus huius saeculi Gertz M II, 178, 18
navigabilis, -e i. ubi navigari potest
*__navigatio__, -nis de actione navigandi huiusque actionis effectu
navigium, -i i.q. navis 1 c.gen. 2 nude

navigo, -avi i.q. nave vehor 1 intr. 2 trans.
***navis**, -is i.q. vehiculum quo in aqua utimur 1 c.gen. 2 nude
***ne** 1 i.q. particula negativa, nonnisi in iunctura ne...quidem 2 inducit enunt. prim. 3 inducit enunt. sec. a sensu finali b sensu consecutivo c sensu effectivo; Gertz S ne *pro acc. c. inf. post verba iurandi 195, 13, vide* ut; Gertz M ne = ut non *c. indik./c. coni.*
-ne vide an -ne....an, 4, 19 5, 25
nebula, -æ i.q. calligo
***nec** (neque) 1 i.q. et non 2 i.q. ne...quidem 3 i.q. neve 4 i.q. non
iuncturæ: nec...nec, nec...neque, nec...et, nec...nec...-que, nec...aut, nec...nec...aut, nec...quidem (i.q. ne...quidem) (i.q. et ne...quidem : 187, 31) ;nec...tamen ;neque...-ve...aut 305, 31; non...nec...aut...et 53, 18 ; nec non 63, 10 ; nec non et 333, 23 ; nec minus (i.q. nec non, item); Gertz M nec etiam = ne...quidem
necdum i.q. nondum
necessarius, -a, -um I adi.de iis rebus quibus carere non possimus II subst. A m.pl. i.q. propinqui 1 c. gen.2 nude B n.pl. 440, 26
necesse i.q. necessarium 1 *sequitur* esse a c.acc.(nom.) c.inf. b c. coni. 81, 7 2 *sequitur* habere 67, 7
necessitas, -tis i.q. angustiæ, vis 1 c.gen. 2 nude
necessitudo, -inis 1 i.q. angustiæ 2 i.q. propinquitas
® **necessum** = necessarium
® **nec ne** = necnon Gertz S 76, 7
neco, -ui, -atum, -are i.q. interficio
  necatus, -a, -um i.q. interfectus
nectar, -is n. i.q. potio
necto, -xui, -xum, -ctere 1 proprie i.q. coniungo, stringo, vincio a corporea b incorporea 2 translate i.q. paro
® **nectus** = necatus Gertz S 221, antiph., 2, 3.
  nexus, -a, -um i.q. captivus, ligatus
nedum i.q. ne dicam, ® multo minusRH
nefandus, -a, -um i.q. impius
nefarius, -a, -um i.q. impius, scelestus 1 adi. 2 subst.
nefas n. 1 sensu strictiore de divinarum humanarumque legum violatione 2 sensu latiore de iniquo
negatio, -nis i.q. actio negandi, infitiandi 1 abs. 2 c.gen.obi.
neglegentia, -æ i.q. incuria 1 abs. 2 c.gen.
neglego, -xi, -ctum, -gere i.q. contemno, non curo 1 c.acc. 2 c.inf.
  neglegens, -tis i.q. dissolutus, de eo qui parum diligentiæ adhibet 1 abs.2 c.gen. fere i.q. immemor
  neglegenter i.q. otiose, nulla cum cura (*nonnisi comparative*)
nego, -avi I i.q. abnuo, infiteor, repudio A c.acc. 1 rerum 2 hominum (per brachylogiam i.q. tradere, dare nolo B c.acc.c.inf. (*copula sæpe omissa*) C c. nom. c.inf. (*copula omitti potest*) D solum ponitur II i.q. interdico (c.inf.); = abnego Gertz S 110, 6
  negata, -orum n. i.q. res negatæ
negotiator, -is i.q. mercator
negotriatrix, -cis i.q. mercatoria 481, 17 classis (opp.piratica)
negotiosus, -a, -um i.q. labore aliquo occupatus
negotium, -i 1 de labore, munere, studio a abs. b c.gen. c *c.inf.* 2 de prælio 3 de periculo 4 de causa, lite

180, 2 5 de qualibet re
nemo, -inis g.c. [gen. neminis nusquam legitur (nemine abl. pro nullo Gertz S 194, 13)] 1 *subst*. (*hic illic additur genitivus partitivus* e.g. 84, 4) a nom. b acc. *c* dat. d *abl. abs. c. præp*. 120, 7
iuncturæ notabiliores : nemo qui: *c. coni*.;nemo nisi (ni): *c. coni.* ;nemini nisi 2 adi. a nom. b acc.
nempe particula affirmativa (ironice 227, 6); Gertz M II, 474, 18 = igitur
nemus, -oris i.q. silva, saltus 1 generatim 2 speciatim a prævalente notione loci invii et periculosi b prævalente notione amænitatis
nepos, -tis 1 sensu strictiore a i.q. filius filiæ b i.q. filius filii 2 sensu latiore i.q. proles
neptis, -is f. 1 i.q. filia filii 2 i.q. filia sororis
nequam i.q.turpis, sordidus
nequiter i.q. turpiter, sordide
nequaquam i.q. nullo modo, non
neque vide nec
*__nequeo__, -ivi, -ire i.q. non possum, non valeo 1 c.inf. 2 inf. subaudiendus est
nequicquam i.q. frustra, sine eventu, in vanum
® **nequiter =** sceleste Gertz S 434, 9
nequitia, -æ de inertia, malitia, turpitudine
nervosus, -a, -um i.q. plenus nervi, roboris
nervus, -i 1 proprie a de ligamentis artuum b de fidibus c de arcu 2 translate a de viribus corporis b de viribus animi c i.q. vinculum
nescio, -vi, -re I i.q. ignoro, non scio, nescius A c. quæstione indirecta 1 *sequitur* an 2 disiunctive a utrum...an b *deest prima particula disiunctionis* 91, 16 3 c.pron.interr. B c.duobus acc. II i.q. non possum
nescius, -a, -um i.q. inscius 1 c.gen. 2 c. quæstione indirecta 3 c.inf. 4 abs.
neu vide neve
neuter, -ra, -rum [genetivus nusquam, dativus semel legitur] 1 sing. a subst. b adi. 2 plur.
neuticam = neutiquam < **ne utiquam** = nullo pacto
neve [neu semel legitur] i.q. et ne
nex, -cis f. de morte per vim effecta 1 proprie a c.gen. b c.adi. c nude 2 translate de cruore
nexilis, -e i.q. connexus, coniunctus, devinctus
nexus, -us I de eo quod connexum est A proprie B translate II de eo quod coniungit, vincit i.q. vinculum A proprie B translate 1 de coniunctione coniugali a c.gen. b nude 2 de consanguinitate 3 de amicitia 4 de iure 5 de fide militari III i.q. iunctura, coniunctio
ni i.q. nisi, si non 1 c.ind. 2 c. coni. a præs. b impf.(*pro plusqpf. e.g*.114, 34) c plusqpf.
‡**nidens**, -tis i.q. plenus nidore, odore
‡**nidificatio**, -nis i.q. nidus
nidor, -is i.q. odor
nidus de habitatione avis
niger, -ra, -rum i.q. ater, pullus
nigrans, -tis i.q. niger, ater, pullus
*__nihil__ [*vide* **nihilum**, *forma* **nil** *sæpius legitur* e.g. 50, 8] 1 subst. a nude b c.gen. 2 adverbialiter nihilo minus = saltem Gertz S 407, 24; Gertz M = similiter
nihilum, -i [vide nihil] 1 acc. 2 abl. a c.præp.522, 22 b abl. differentiæ

nil vide nihil
nimbus, -i 1 i.q. aqua pluvia, imber a proprie b in imagine 2 i.q.tempesta, procella cum imbri et grandine coniuncta
nimietas, -tis de magnitudine vel multitudine nimia
nimirum i.q. proculdubio
nimis i.q.nimium, plus æquo; Gertz S 71, 5 = valde
nimius, -a, -um 1 notione comparativa prævalente 2 *notione comparativa vanescente* i.q. magnus, maximus ; Gertz M *adv.* nimie = immodeste ;**nimius =** ingens
nimium i.q. nimis
nisi 1 *additur coni. verbi* a impf. b plusqpf. 2 *sine verbo* a *additur negatio* b in quæstione
<u>iuncturæ</u>: -i forte, -i forsan, -i ut, -i qui, -i quod
nisus, -us i.q. vis 2 i.q. vigor animi, fortitudo 3 i.q. pugna, res gesta 4 i.q. conatus, impetus, petitio
niteo, -ui, -ere i.q. splendeo, fulgeo 1 proprie 2 translate de gloria, honore
  nitens, -tis i.q. splendidus, fulgens 1 proprie 2 de gloria
nitesco, -ere i.q. splendere incipio
nitidus, -a, -um i.q. splendidus, nitens
  nitide i.q. splendide
® **nitidum** (subst) = argentum Gertz S 133, 19
nitor, -usus vel -xus sum, -niti 1 i.q. contendo a abs. b *additur* ad *c* c.abl. 2 i.q. confido, fulcio (c.abl.) 3 i.q. conor, laboro, studeo a c.inf. b omisso inf.
nitor, -is i.q. splendor (cum proprie tum translate) 1 c.gen. 2 abs.
nivalis, -e 1 i.q. nive plenus 2 pro gen. nivis
niveus, -a, -um i. nivis colorem habens, albus
nix, -vis f. de aqua gelu astricta
no, -navi, -natum, -nare [*nonnisi forma gerund. legitur*] de arte eius qui in aqua se movere valet
nobilis, -e 1 adi. a de rebus conspicuis, notis b de personarum genere et honestate 2 subst. spectat semper ad genus præclarum a superl. b pos. de certo civium ordine
nobilitas, -tis de præstantia originis a c.gen. b c.adi.; c abs. 2 i.q. nobiles a c.adi. b abs.
noceo, -ui, - iturus, -ere i.q. damnum infero, obsum 1 c.dat. 2 abs.
  nocens, -tis de eo qui nocet 1 abs. a subst. b adi. 2 c.gen.obi.
nocivus i.q. nocens, nocuus
***noctu** i.q. nocte
noctua, -æ i.q. nomen avis, fere i.q. bubo
nocturnus, -a, -um i.q. nocte fit, ad noctem pertinet 2 fere i.q. obscurus; Gertz S nocturni = nocturnæ (horæ) = tripertitum noctis officium divinum (primus, secundus, tertius) 21 seqq..., 365, 23; Gertz M nocturni (*sc.*) psalmi
nocuus, -a, -um i.q. nocens, nocivus
nodo, -avi i.q. vincio, ligo
nodosus, -a, -um 1 i.q. articulis plenus 2 i.q. tumens Gertz M = plenus nodis ; ossa nudosa ; nudi corporum RH
nodus, -i 1 proprie de laqueo 2 in imagine et translate a de qualibet consertione inextricabili, de nexu b de impedimento c de globo, massa, mole
® **nola = cymbalum** Gertz S 316, 2 **;nolæ**, -arum f. i.q. tintinnabulum Blatt index

*__nolo__, -lui, -, -lle i.q. non volo 1 c.inf. [nota imperativum 159, 39, 160, 20] 2 c.acc.c.inf. 3 abs.
nolens, -tis i.q. invitus
nomen, -inis n. I i.q. appellatio, nuncupatio A c.gen. 1 poss.2 def. B c.adi. vel pron. C abs. II *vergit in notionem prætextus* III *vergit in notionem famæ* IV de omnibus qui eodem nomine vocantur, de gente A c.gen. B c.adi.
nomine 1 abs. 2 c.gen. a i.q. loco, ut b i.q. pro, propter c i.q.prætextu, causa
nominatim nomine diserte allato
® **nominatissimus** = valde nobilis Gertz S 142, 24
nomino, -avi 1 c. duobus acc. a i.q. voco b i.q. designo 2 c.acc. i.q. (nomen) affero
*__non__ particula negativa 1 in universum 2 i.q. ne
iuncturæ (cf. nec) non solum ...verum (sed) et(iam), non tam....quam, non modo...verum (sed) et(iam), non tantum...sed etiam ; non enim; non tantum = non dicam Gertz S 302, 4; Gertz M : **non** *post* **negare** : iteratio negationis.
® **nona** sc.hora RH
nondum i.q. usque ad hoc tempus non
nongenti, -æ, -a i.q. novies centum
® **nonna** = **monacha** RH
nonne i. particula interrogativa
nonnulli, -æ, -a i. aliquot 1 subst. a c.gen. b abs. 2 adi.
norma, -æ i.q. regula 1 c.gen. 2 abs. de religione christiana ;norma spiritualis = ordo religiosus Gertz S 81, 21; norma = forma (id est regula, exemplar RH) 282, 74; = similitudo 63, 13
nos v. **ego**
noscito, -avi i.q. nosco (*passive sensu copulæ, cf.infra* nosco)
nosco, -vi, -tum, -scere I formæ e radice præsentis tractæ A i.q. video, intellego B vi propria debilitata 1 i.q. dignosco (in fine clausulæ) 2 fere i.q. sum II formæ e radice perfecti tractæ, i.q. notum habeo A c.acc. (c.inf.) B c.acc. C c. inf. D c. quæstione indirecta
noscens, -tis de eo qui novit
notus, -a, -um i.q. familiaris (de iis quæ vidimus)
*__noster__, -ra, -rum pron. poss. primæ personæ (pl.) 1 adi. 2 subst. a m. pl. (i. nostri concives) b gen. sing. pro adi. 37, 20 :nostri loco (i.nostro) 210, 35 laudem nostri (i. nostram)
nota, -æ 1 i.q. lineamentum, signum a c.gen. b sine gen. 2 i.q.opprobrium, maculum, vitium a c.gen. b sine gen.
notabilis, -e 1 i.q. insignis (de iis quæ non videre non possumus) 2 i.q. nota, opprobrio dignus; Gertz M
notabiliter = eminenter
® **notarius** = scriba qui cito scribit *etiam* = actuarius > Gertz M *notat* = amanuensis/cancellarius
‡**notatus**, -us m. i.q. castigatio, actio notandi
® **notificare =** planum facere; **notificari** = notum esse Gertz M II, 399, 14
notio, -nis de actione notificandi
notitia, -æ i.q. cognitio, familiaritas, scientia 1 c.gen. obi. 2 abs [RH 1 et 2]
noto, -avi 1 i.q. censeo, nomino, significo 2 i.q.castigo, condemno, vitupero a c.acc. b c. gen. forensi 3 i. q. vitio afficio, coniungo
® **notorius** = qui vulgo notus est Gertz M/RH
notula, -æ i. parva nota (de litterarum signis)

notus, -i m. i.q. ventus
novacula, -æ i.q. culter acutus
® **novalis**, -e (< novo, novus) **=** ager qui primo aratur (teutonice Brachacker) Gertz M/RH *subst.* novalis *f.* (*sc* terra); novale *n* (*sc*. solum)
novellus, -a, -um i.q. novus; Georges :boves novelli >< boves vetuli;*subst*.novellae, -arum : arbores quae adhuc crescere debent ;*praecipue* vites
novem i. numerale 1 subst. 2 adi.
noveni, -æ, -a i.q. novem
noverca, -æ de nova patris coniuge, de nova matre 1 c.gen. 2 abs.
® **novicius**, -a, -um (< novus) : vinum novicium ; venales novicios accepimus = servos Georges; Gertz M = qui recens affuit
novitas, -tis de condicione rei innovatæ, redintegratæ vel usque adhuc ignotæ 1 c.gen. 2 abs.
® **noviter** = nuper Gertz M *etiam* noviter vestitus = in vestimentis novis Gertz M/RH
novo, -avi i.q. novum reddo, muto 1 generatim 2 speciatim de mutatione reipublicæ
novus, -a, -um usque adhuc ignotus, inauditus, recens 1 adi. a generatim b subst.; Gertz S 67, 2 novissima hominis = mors
  novissime i.q. nuper
*__nox__, -ctis f. de eo temporis spatio quod est inter solis occasum et ortum; Gertz S nox = vigilia, dies aliquod festum præcedens (opp.crastinus) 272, 28; e.g. **nox Luciae** 12/12 quae cum solstitio coincidare saeculo 11./12.credebatur. oraculum filiarum nubilium danice :Lucia den blide/skal fly mig at vide/hvis dug jeg skal brede/hvis seng jeg skal rede/hvis barn jeg skal bære/hvis kærest jeg skal være/hvis arm jeg skal sove i ; cum calendario Gregoriano ca 1750 et datum eius noctis Luciae prolatatum est 12 diebus = vigilia Nativitatis Christi
  nocte i.q. noctu (opp. interdiu)
noxa, -æ i.q. culpa, maleficium 1 c.gen. 2 c.adi. 3 abs.
noxius, -a, -um 1 adi i.q. culpabilis a: m. b: n. i.q. nocivus 2 subst de iis qui culpam admiserunt
nubes, -is f. fere i.q. nimbus
nubilis, -e i.q. adultus
® **nubilo** = nube obscuro 164, II, 20
nubilus, -a, -um 1 adi. a proprie i.q.qui ad nubes pertinet b translate de vultu obscuro 2 n. subst.
nubo, -psi, -ptum, -bere de femina i.q. matrimonium ineo 1 c.dat. 2 sine dat.
  nupta, -æ i.q. sponsa, uxor
® **nudipes =** nudus pedibus Gertz S 402, 4
nuditas, -tis 1 proprie a de corpore veste privato b de avi plumis privata 2 translate i.q. simplicitas
nudo, -avi I proprie A sensu strictiore i.q. vestimentis privo 1 c.abl. 2 sine abl. B sensu latiore i.q. detego 1 pro obi. corporalia 2 pro obi. incorporalia II translate i.q. privo
® **nudulus** = miserere nudus Gertz S 266, 26, miserabiliter indutus RH
nudus, -a, -um 1 proprie a sensu strictiore i.q. sine vestibus b sensu latiore de gladio destricto 2 translate a i.q. inermis b de obtusa hastæ parte c de humo nuda = sine monumento saxeo Gertz M I, 284, 15
nugæ, -arum f. i.q. figmenta nullius pretii
® **nugator** = **fatuus, scurra, sannio**
nugax, -cis i.q.nugatorius, garrulus
® **nullatenus** = nullo modo Gertz S 260, 12

***nullus**, -a, -um pron. negativum (pro ne quisquam [ullus] 86, 10 179, 2) I adi. II subst. A i.q. nemo 1 c. gen.part. 2 sine gen. a: m. b : n. abl. B i.q. neuter; Gertz M nullus = nemo
num particula interrogativa 1 in oratione directa 2 in oratione indirecta
numen, -inis cum sensu proprio de divina potestate tum sensu metonymico de dis 1 prævalet sensus proprius 2 prævalet sensus metonymicus
numerabilis, -e i.qui numerari potest
® **numeralia** distributiva pro cardinalibus Gertz S 165, V, 3; pro ordinalibus 220, carm. v. 1, 3
numero, -avi 1 i.q. enumero a generatim b speciatim de pecunia solvenda 2 i.q. habeo, iudico
numerositas, - i.q. multitudo
numerosus, -a, -um i.q. creber, frequens
numerus, -i 1 i.q. actio numerandi, numeratio 2 i.q. multitudo a c.gen. b sine gen. 3 fere i.q. facultas
numero apponitur sæpe
numisma, -tis n. i.q. moneta
nummus, -i m. de pecunia numerata
***numquam** 1 i.q. non umquam 2 i.q. ne umquam
numquid particula quæstionis
***nunc** 1 i.q. hoc tempore 2 sensu temporale evanescente a nunc...nunc b nunc...nunc...nunc etc. c nunc... rursus d nunc ...modo
nuncupatio, -nis i.q. nomen a c.gen. b nude 2 i.q. nominatio, invocatio 3 i.q. actio pronuntiandi, promulgandi
nuncupator, -is de eo qui votum pronuntiavit
nuncupo, -avi 1 i.q. appello 2 i.q. invoco 3 i.q. promulgo 4 i.q. promoveo
nuntio, -avi i.q. certiorem facio, communico 1 c.acc. rei communicatæ 2 c.acc. et dat. 3 c.acc. (c.inf.) 4 abs.
nuntium, -i i.q. nuntius
***nuntius**, -i 1 de eo qui mandatum alicuius affert, fere i.q. legatus a c.gen.obi. b c.gen. poss. 2 de ipso mandato quod legatus affert a c.gen. b abs.
nuntius, -a, -um i.q. nuntians
***nuper** i.q. novissime, paulo ante
***nuptiæ**, -arum de solemni ritu quo matrimonium initur 1 c.gen. 2 abs.
nuptialis, -e i.q. qui ad nuptias pertinet
® **nurus** = quæ in domum aliquam nupta ut filia habeturRH, Gertz S = iuvencula mulier 124, 8
nusquam i.q. nullo loco
nutabundus, -a, -um i.q. vacillans, labens
nutatio, -nis i. actio nutandi, vacillatio
nuto, -avi i.q. vacillo, labo 1 proprie 2 translate
® **nutricius** = iuvenis qui ut filius nutricatur
nutrico, -avi i.q. educo
nutrimentum, -i i.q. alimentum 1 proprie et in imagine (de igne) a c.gen. b abs. 2 translate a c.gen. b abs.
nutrio, -vi, -tum, -re i.q. alo 1 proprie 2 translate
® **nutritius** *vide* **nutricius**
® **nutritor =** qui iuvenem ut filium nutricat

nutrix, -cis de femina nutriente, mammas parvulis præbente
nutus, -us m. 1 de gestu a c.gen. b abs. 2 de voluntate, fere i.q. imperium a c.gen. b abs.
nux, -cis f. i. fructus
nympha, -æ i.q. virgo

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

Vademecum in opus Saxonis et alia opera Danica compendium ex indice verborum

Hoc est tomus II (auctore Franz Blatt) operis Gesta Danorum ut appellantur; tomus II labori meo fuit fundamentum, sed necessitate coactus omnia errata atque delicta in huius temporis scriptorio facta emendavi ut spero. Notionibus modo et constructionibus servatis omnes pæne notas ad textum nonnisi exempli gratia omisi ad unumquemque locum celeriter perspiciendum; id quod in animo habebam. Angulatis uncis [ ] propria ad deliberandum digna annotavi et omni tempore cum RH signavi. Facultates mechanicae omnes magistros linguae latinae ex amatoribus in exploratores huius artis fecerunt; ob eam causam supplementa huius opusculi sequentur et nos complures et varios auctores cognoscere et legere sperabimus.

Reimer Hemmingsen
Porsevænget 5
DK-8600 Silkeborg

Ad usum

Ordo post lemmata hic est:

- Si satis est significationem simplicem afferre, divisionem non invenies.
- Quod nisi ita est, divisio notionum et constructionum est haec:
- Voces quae in duo sola capita dividendae sunt, parvis litteris (a-b etc.) dividuntur
- Secundo numeri arabici adhibentur (1 a-b; 2 a-b etc.)
- Tertio litterae maximae adhibentur (A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b etc.)

- Quarto numeri Romani adhibentur (I A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b; II identidem etc.)

Voces ordine alphabetico afferuntur ita tamen ut participia post verba, adverbia post adiectiva ponantur; ut participia et adverbia derivata esse monstretur, lemmata ista a margine maiore spatio separata sunt.
* ante lemma ostendit non omnes locos Saxonicos allatos esse;
‡ ostendit vocem ante finem sexti saeculi post Chr. natum inveniri non posse;
[ ] indicantur alia ad recensionem vel ad formas pertinentia.

Index abbreviationum

aa, bb etc. pro littera Graeca
abs. absolute
adi. adiectivus/adiective
app. apponitur
c. cum
coni. coniunctivus
consec. consecutivus
demin. deminutivus
demonstr. demonstrativus
e.g. exempli gratia
enunt. prim. /sec.
enuntia prima
enuntia secunda
f. femininum
g.c. genus commune
gr. graece
i.e. id est
imp. imperativus
i.q. idem quod (synonyma)
m. masculinum
n. neutrum
obi. obiectus
opp. opponitur
pers. persona
pos. positivus
poss. possessivus
q.v. quod vide
® id quod in Indice Saxonis non est
RH meo iure et culpa in Latinum translatum, citatum vel explicatum
sc. scilicet
sim. similia
sqq. sequentes
subi. subiectivus / subiectum
superl. superlativus
s.v. sub voce
syn. synonymon
t.t. terminus technicus
v. vide

Gertz M: Scriptores minores historiae danicae.Vol. I et II
Gertz S: Vitae sanctorum danorum Libellus I, II et III
MGH: Monumenta Germaniae Historica Scriptorum
A.M. Albertus Magnus Ausgewählte Texte Darmstadt 1981

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

O

o interiectio exclamantis 1 c. voc. 2 c.acc.
***ob** i.q. propter a generatim b speciatim c. gerundivo 2 fere i.q. de 3 fere i.q. in
obardesco, -si, -descere i.q. incendio consumor
® **obaudire** = oboedire, obedire alicui Gertz S 126, 6; Gertz M = non audire, neglere
® **obdormire** = obdormiscere (sc.inchoative RH) Gertz S 334, 7
obduco, -xi, -ctum, -cere i.q. tego 1 c.abl. 2 sine abl.;® = rates *(poetice = naves*) tentorio tegere Gertz M ;**obductio** (ignorantiae) Gertz M
® **obedere** = (com)edere RH)
® **obedientia** *vide* **oboedientia**
obeo, -ii, -itum, -ire 1 c.acc. i.q. exsequor 2 abs i.q. morior
obequito, -avi i.q. obviam equito
oberro, -avi i.q. erro
obesus, -a, -um i.q. cibo plenus, pinguis
® **obfuscare =** obscurare RH, Gertz S 79, 9;*vide* **offuscare**
obhaurio, -si, -stum, -rire i.q. exhaurio
obicio ieci, -iectum, -icere 1 i.q. appono, admoveo 2 i.q oppono a c.dat. b c.acc. et gerund. 3 i.q. proicio 4 i.q. exprobro 5 i.q. profero
obiectus, -a, -um 1 adi de eo qui impedit i.q. oppositus 2 subst. (n.pl.) i.q. accusatio
obiectio, -nis i.q. reprehensio
obiecto, -avi 1 i.q. expono, proicio a c.acc. et dat. b c.acc. et gerund. 2 i.q. exprobro
obiectus, -us 1 de actione obiciendi, opponendi, obsistendi 2 de eo quod oppositum est 3 fere i.q. impetus
obiex, -cis m. i.q. claustrum, sera
obiter i.q. in via (de iis quæ obstant)
obitus, -us i.q. mors 1 c.gen. 2 abs.
obiurganter i.q. cum obiurgationibus
obiurgo, -avi i.q. exprobro
oblangesco, -i, -escere fere i.q. ægroto
oblatio, -nis 1 i. actio offerendi a c.gen.poss. b c.gen.obi.c abs. 2 i.q. interventus; Gertz S 243, 23 *notetur præcipue*: pretium pudoris offerebant (pudenter vivere postea offerebant RH)
oblator, -is de eo qui offert
oblatro, -avi i.q. latro
oblectamentum, -i i.q. illecebræ
oblectatio, -nis i.q. illecebræ
oblido, -si, -sum, -dere i.q. lædo, vulnero
obligo, -avi 1 proprie i.q. ligo 2 translate i.q. astringo a c.abl. b sine abl.
oblino, -levi, -litum, -linere i.q. illino
obliquitas, -tis 1 i.q. deformitas 2 fere i.q. sinus

obliquo, -avi 1 i.q. transversum facio 2 i.q. verto
obliquus, -a, -um 1 i.q. transversus 2 i.q. devius
oblittero, -avi 1 i.q. lituram facio, deleo 2 i.q. prætereo
oblivio, -nis i.q. actio obliviscendi
obliviscor, -tus sum, -visci i.q. non recordor 1 c.gen. 2 c.inf.; Gertz M *cum acc.*
oblivium, -i i.q. oblivio
oblongus, -a, -um fere i.q. longus
obluctatio, -nis i.q. repugnatio
obluctor, -atus sum, -ari i.q. obsisto, repugno 1 c.dat. 2 sequitur in 3 abs.
obludo, -si, -sum, -dere i.q. ludo
® **obmittere** *vide* **omittere**
‡**obmugio**, -vi, -tum, -re i.q. tono
® **obmutare** = mutum reddere Gertz M
obnitor, -xus sum, -ti 1 c.dat. i.q.repugno 2 sine dat. i.q. laboro
   obnixus, -a, -um 1 i.q. pertinax, tenax 2 i.q. insolens, superbus
   obnixe i.q. pertinaciter
obnoxius, -a, -um i.q. deditus, subiectus 1 c.dat. 2 sine dat. (serviens alicui RH)
® **obnubilare** = nubibus obducere Gertz S 378, 16 RH
obnubo, -psi, -ptum, -bere i.q. obvelo, obvolvo
oboedienter i.q. obnoxie
oboedientia, -æ i.q. obtemperantia
oboedio, -vi, -tum, -re i.q. pareo
oboeditio, -nis i.q. obtemperatio, subiectio
obolitus vide **abolitus**
oborior, -tus sum, -iri i.q. suborior, nascor
obrepo, -si, -tum, -ere 1 i.q. furtim repo 2 i.q.supervenio
obrigesco, -ui, -escere i.q. hebesco
® **obrizum** = **obryzum** *gr.* (*sc*.aurum) = aurum quod argento vel aere mixtum est et probatum (*teutonice* Probegold) Georges; Gertz M = aurum purum
obruo, -i, -tum, -ere 1 proprie a: mole superincidenti confundo b i.q. inundo 2 translate i.q. opprimo, perdo
obscenitas, -tis i.q. turpitudo
obscenus, -a, -um 1 i.q. sordidus, squalidus, tæter 2 i.q. infamis, ignominiosus 3 i.q. impudicus, stuprosus, turpis
obscuritas, -tis 1 proprie a c.gen. b abs. 2 translate a i.q. infamia, dedecus b i.q.improbitas, pravitas
obscuro, -avi 1 fere i.q. fusco 2 fere i.q. supero 3 i.q. deminuo 4 i.q. obvelo, celo
obscurus, -a, -um 1 proprie de tenebris a adi. b subst., n. sing. 2 translate a de sono i.q. lenis b de oris et animi habitu i.q. austerus, tristis c i.q. qui intellegi non potest, incomprehensibilis d i.q. fraudulentus e i.q. occultus f i.q. humilis, infamis, ignobilis
   obscure i.q. parum clare
obsecro, -avi i.q. obtestor 1 c.acc. 2 c.inf. 3 c.acc. c.inf. 4 sequitur ut(ne) 5 sequitur coniunctivus 6 abs.
obsequium, -i i.q. officium, servitium, auxilium I *generatim* A c.gen. 1 def. 2 poss. B abs. II *speciatim* A de militis vel comitis vel alius subiecti erga dominum fide et de servitiis quæ domino præstant (*syn.*

famulatus, homagium) 1 c.gen. a *def*. b *poss*. 2 abs. B de cultu deorum C de funere D de solutione vectigalium; Gertz S 339, 10 vide officium sacrum
obsequor, -cutus sum, -qui 1 i.q. indulgeo, obædio, pareo a c.dat. b abs. 2 de subditorum erga dominum servitiis et fide a c.dat. b abs.
obsequens, -tis i.q. deditus
‡**obseratio**, -nis i.q. actio obserandi, claudendi (de interdicto)
obsero, -avi 1 proprie i.q. claudo a c.abl. b sine abl. 2 translate a i.q. impedio b de animo non attendente
observantia, -æ fere i.q. disciplina; Gertz M : fratres de observantia (*apud fratres minores)*
observatio, -nis 1 i.q. contemplatio 2 i.q. scrutatio, exploratio 3 fere i.q. respectus
observator, -is 1 de exploratore 2 de eo qui quibusdam præceptis obtemperat
observo, -avi 1 i.q. scrutor 2 i.q. considero, rationem habeo 3 i.q. teneo 4 i.q. custodio 5 i.q. caveo
obses, -idis g.c. de personis in securitatem alicuius rei datis
obsideo, -sedi, -sessum, -sidere i.q. occupare, conor, includo 1 proprie 2 translate
obsidio, -nis i.q. actio obsidendi 1 c.gen. 2 abs.
obsido, -sedi, -sessum, -sidere i.q. occupo
obsigno, -avi 1 i.q. sigillo 2 i.q. cælo, noto
obsisto, -stiti, -sistere i.q. resistere, impedio 1 c.dat. 2 *sequitur* quominus 3 abs.
obsitus, -a, -um fere i.q. plenus (c.abl.) 1 corporeis 2 incorporeis
obsolesco, -vi, -tum, -scere i.q. marcesco
obsoletus, -a, -um i.q. sordidus, squalidus, fædus 1 corporea 2 incorporea
obsonium, -i n. i.q. esca 1 c.gen. 2 abs.
obstaculum, -i i.q. impedimentum 1 c.gen. a rei (personæ) impedientis 2 abs.
obstino, -avi i.q. duro, exaspero
obstinatus, -a, -um i.q. exasperatus, pertinax
obstinate i.q. pertinaciter
® **obstinax =** obstinatus
obsto, -stiti (RH), -staturus, -stare i.q. obviam eo, occurro, impedio 1 c.dat. 2 *sequitur* quominus 3 abs.
obstans, -tis 1 i.q. oppositus 2 i.q. aggressor
obstrepo, -ui, -itum, -ere 1 proprie de sono a generatim b speciatim de avium cantu 2 translate a de obiurgatoribus et insidiatoribus b fere i.q. impedio
obstringo, -nxi, -ctum, -ngere 1 in imagine a fere i.q. obvelo b i.q. impedio 2 translate i.q. obligo
® **obstrudere** = **obstruere**
obstruo, -xi, -ctum, -ere 1 i.q. claudo, impedio 2 i.q. expleo 3 i.q. refercio;obstrusus = obstructus
obstupefacio, -feci, -factum, -facere i.q. torpesco 1 de animo 2 de corpore
obstupesco, -ui, -escere i.q. miror
obsum, -fui, -esse i.q. noceo, damnum infero 1 c.dat. 2 abs.
obtego, -xi, -ctum, -gere i.q. obvelo
obtempero, -avi i.q. obædio, indulgeo 1 c.dat. 2 sine dat.
obtendo, -di, -tum, -dere i.q. tendo
obtenebro, -avi i.q. obscuro, obumbro 1 proprie 2 translate
obtentio, -nis fere i.q. comprehensio;
obtentus, -us m. 1 i.q. prætextus 2 i.q. auxilium, præsidium a generatim b obtentui sum i.q. auxilio, præsto sum 3 i.q. permissio; Gertz M : *iunctura*: sub obtentu = ratione alicuius rei, alicuius rei causa

obtero, -trivi, -tritum, -terere 1 i.q. dilacero, divello 2 i.q. tero 3 i.q. extinguo, opprimo, perdo a corporea b incorporea 4 i.q. debilito, conficio 5 i.q. dego
obtestatio, -nis i.q. consecratio
obtestor, -atus sum, -ari i.q. imploro
obtineo, -tinui, -tentum, -tinere 1 i.q. nanciscor, occupo 2 i.q. possideo, habeo 3 i.q. impetro 4 i.q. detineo; Gertz M = valere
obtorpesco, -ui, -escere i.q. rigesco
obtorqueo, -si, -tum, -quere 1 i.q. flecto, torqueo 2 i.q. torquendo interficio
obtrectatio, -nis i.q. calumnia, falsa criminatio, invidia 1 c.gen. 2 abs.
obtrectator, -is i.q. calumniator, insidiator
obtrecto, -avi i.q. invideo, insidior
  obtrectans, -tis i.q. obtrectator
obtrunco, -avi i.q. neco
obtundo, -di, -sum, -ndere 1 proprie i.q. hebeto 2 translate i.q. debilito
® **obturare** = facere ut aliquis taceat Gertz M/RH
  obtusus, -a, -um nonnisi translate i.q. stultus
obtusus, -us m. 1 i.q. acies oculorum 2 i.q. facultas videndi 3 i.q. aspectus
® **obtutus =** oculus Gertz S 91, 14
obumbratio, -nis i.q. umbra; Gertz M = obscuratio
obumbro, -avi 1 proprie i.q. umbra tego 2 translate i.q. tego
obunctus, -a, -um i.q. unguentarius
oburo, -ssi, -stum, -rere i.q. cremo
obvenio, -i, -tum, -ire i.q. contingo
obversor, -atus sum, -ari i.q. appareo
obverto, -ti, -sum, -tere i.q. adversum aliquem verto, alicui oppono 2 i.q. verto, converto
obvio, -avi 1 i.q. occurro 2 i.q. resisto, obsisto; Gertz S = obviam eo; = nocere
obvius, -a, -um de eo qui alicui occurrit I adi. a generatim b sensu hostili fere i.q. adversarius c i.q. contrarius, inconcinnus 2 subst.
  obviam de actione occurrendi 1 in universum 2 sensu hostili a corporeis b incorporeis
obvolvo, -vi, -utum, -vere 1 i.q. devolvo, præcipito 2 i.q. obvelo, tego
occæco, -avi i.q. cæco (translate)
occasio, -nis i.q. copia, facultas, potestas 1 nude 2 c.gen.obi. a subst. b subst. et gerundivi. c gerundii
®occasio, *ut saepius, pro* praetextu Arnoldi Chronica L III 158 MGH scriptores tomus XXI; Gertz M occasione = causâ; remotâ occasione = remotâ excusatione
occasivus, -a, -um i.q. occidentalis
occasus, -us m. 1 i.q. occidens 2 i.q. exitium 3 i.q. finis
® **occedere** = obviam ire Gertz M/RH
occentus, -us m. i.q. cantus, vox 1 galli 2 muris
occidens, -tis i.q. occidentalis
occidentalis, -e i.q. ad occasum solis versus
occîdo, -cîdi, -cîsum, -cidere i.q. cædo, interficio [*haec vocabula consimilia ad morem accomodavit* RH]
  occîdens, -tis i.q. occisor
occido, -cidi, -casum, -cidere i.q. cado, morior, necor

occiduus, -a, -um i.q. occidens a de sole b de die 2 i.q. eversus 3 i.q. labilis a adi. b subst. 4 i.q. inclinatus 5 i.q. caducus, debilis 6 fere i.q. extremus
occipitium, -i n. i.q. **occiput** [ob et caput Georges]
occiput, -tis n. i. posterior capitis pars
occisio, -nis i.q. cædes
occisor, -is i.q. interfector
occludo, -si, -sum, -dere 1 i.q. claudo 2 i.q. includo 3 i.q. intercludo, obstruo 4 i.q. suffoco
occlusus, -a, -um i.q. refertus
occulo, -ui, -tum, -ere i.q, celo, tego
occultus, -a, -m 1 adi. i.q. absconditus, secretus a de corporeis b de incorporeis 2 subst. n.pl.
occulte i.q. secreto
occultatio, -nis i.q. dissimulatio
occulto, -avi 1 proprie i.q, tego a c.abl. b sine abl. 2 translate i.q. dissimulo
occumbo, -bui, -bitum, -mbere i.q. pereo 1 c.dat. 2 sine dat.
occupatio, -nis 1 i.q. actio occupandi 2 i.q. comprehensio 3 fere i.q. labor
‡**occupator**, -is i.q. usurpator
occupo, -avi 1 i.q. expugno, potior, usurpo a corporea b incorporea 2 i.q. obsideo, teneo 3 i.q. capio, prehendo 4 i.q. insideo, teneo 5 i.q. complector, expleo 6 i.q. aggredior, afficio 7 i.q. præcurro
occupatus, -a, -um i.q. distentus 1 c.abl. 2 *sequitur* circa 3 nude
occurro, -ri, -sum, -rere I i.q. obviam eo A generatim 1 c.dat. 2 abs. B speciatim sensu hostili 1 corporeis a c.dat. b *sequitur* in c abs. 2 incorporeis II i.q. in mentem venio III i.q. accido
occursatio, -nis i. actio occursandi
occurso, -avi i.q. occurro, obviam eo 1 c.dat 2 abs.
occursus, -us i. actio occurrendi 1 c.gen 2 c.adi. 3 abs.
oceanus vide oceanus Britannicus 389, 3 oceanus Occidentalis272, 6 oceanus Septentrionalis 271, 18
ocellus, -i *vi deminutiva omissa i.q*. oculus
*__ocior__, -us i.q. celerior 1 sensu comparativo 2 *sensu comparativo vanescente i.q*. celer
® **ocium** vide **otium**
ocius *adverbaliter i.q*. celerius
ocissime i.q. celerrime
ocrea, -æ i. tegumentum cruris
octavus, -a, -um 1 adi. 2 subst. f. i.q. octava dies, lux**;** Gertz S 386, 33 octava = dies octavus post festum sancti alicuius quo tota solemnitas clauditur (Ducange); ad Octavam transire = ad aeternam requiem transire Gertz M
octo 1 adi. 2 subst.
octoas, -dis f. i. octonarius numerus
octogeni, -æ, -a i. numerale distributivum
® **oculare** = oculis subicere ut appareat RH ; Gertz M : oculata fide = oculis suis demonstratus RH
*__oculus__, -i de ea oris parte qua lumen admittitur, conspectus 1 c.gen. 2 abs.
® **oda** = (*gr*.) carmen : Gertz M odae vocantur cantus Lutheranorum
odi, -isse i.q. aspernor, detestor, respuo; **odire** >odiebat Gertz S 447, 2
odibilis, -e i.q. odio dignus
odium, -i i.q. aspernatio, declinatio, offensio 1 c.gen. a poss. b obi. 2 c.adi. 3 abs.; Gertz M : in odium =

ob odium
odor, -is m. i.q. exhalatio 1 c.gen. 2 abs.
odoramentum, -i i.q. odor
oestrus, -i m. i. nomen bestiolæ
offendiculum, -i n. de eo quod offendit
offendo, -di, -sum, -dere 1 i.q, (subito) pervenio ad, occurro a *pro subi persona* b *pro subi. res* 2 i.q. lædo 3 *i.q.* impedio 4 *i.q.* iaculando attingo
offensa, -æ f. i.q. indignatio, ira 1 c.gen. 2 abs.
offensio, -nis i.actio offendi
offero, -obtuli, -oblatum, -offerre i.q. porrigo, præbeo 1 c.acc. et personæ et rei 2 c. enunt. sec
  offerens, -tis m. [sine definitione RH] 70, 35
  oblatum, -i n. [sine definitione RH] 70, 35
® **officialis** = qui aliquod munus ecclesiasticum curat Gertz S 315, 16, =? sacerdos ecclesiæ 389, 6
® **officiare** (ecclesiam) = divina officia celebrare
officina, -æ i. taberna artificis, locus ubi aliquid conficitur 1 c.gen. obi. 2 c.gen.poss.; Gertz M : officinae fabriles = officina ferraria; officinae claustri = fabrica *pro laicis conversis*
officio, -feci, -fectum, -ficere i.q. obsto 1 abs. 2 c.dat. 3 *sequitur* quo minus
officiosus, -a, -um i.q. benignus, libens
  officiose i.q. benigne, libenter
officium, -i I de auxilio, ministerio, obsequio (cum de aliis tum de iis quæ facere debemus e.g. 298, 35 *sæpe vanescente sensu proprio* e.g.120, 7) A abs. 1 generatim 2 speciatim de honore funeris B c.gen. 1 personæ suffragium præbentis a in universum b de honore qui alicui deo præbetur c de horis matutinis quæ dicuntur 2 rei II de publico munere A generatim B speciatim de munere pontificis III de quolibet labore, munere A abs. B c.gen. 1 gerund. 2 rerum 3 personæ IV *vanescente sensu proprio periphrastice* (c.gen.)
offirmo, -avi i.q. firmum reddo, claudo
offula, -æ i.q. crustulum, frustum, particula escæ
offundo, -di, -sum, -ndere i.q. compleo
® **offuscare** e.g. prope totum ecclesiastici splendoris lumen offuscant = obscurantGeorges
oleo, -re 1 intr. i.q. malum odorem exhalo 2 trans. i.q. odore indico
oleum, -i n. i. sucus vel umor oleæ
olfacio, -feci, -factum, -facere i. odorem percipio
olfactus, -uum m. i.q. nasus
oliditas, -tis i.q. fætor, odor malus
olidus, -a, -um i.q. fætidus, de iis quæ male olent
***olim** i.q. quondam (de illis temporibus quæ iam præterierunt)
olla, -æ de vase vel testa
olor, -is i. nomen avis (de cygno)
® **omelia** = homelia, homilia
® **omagium** *vide* **homagium**
omen, -inis 1 i.q. signum quod res futuras indicat, auspicium a abs. b c.gen. rei indicatæ 2 i.q. fatum
ominor, -atus sum, -ari i.q. significo
omitto, -si, -ssum, -ttere 1 c.acc. i.q. relinquo 2 c.inf. i.q. non facio

omnifariam i. omnibus modis
omnigenus, -a, -um i. omnibus partibus oriundus
® **omnimodis** = omnibus modis Gertz S 69, 16, omnimodus = plenus, perfectus; Gertz M **omnimode** = omnibus modis
omnino i.q. plane
omnipotens, -tis i.q. deus
*__omnis__, -e I de quantitate discreta A de hominibus singulis 1 subst. 2 adi B de aliis 1 subst. n.pl. 2 adi. a pl. b sing. i.q.(unusquisque) II de quantitate integra i.q. totus
onerarius, -a, -um de nave mercibus onerata
onero, -avi i.q. onus impono, gravo 1 proprie 2 translate
onerosus, -a, -um i.q. (onere) gravatus *cum proprie tum translate*
onus, -eris n. de rebus gravibus, ponderibus, impedimentis I *proprie* A *nude* B *c.gen.* II *in imagine* III translate A nude B *c.gen.* 1 *rei* 2 *vulgi*
onustus, -a, -um 1 i.q. (onere) gravatus a *c.abl*. b *nude* 2 *i.q.* molestus a *c.dat*. b *nude*
opacitas, -tis *fere i.q*. tenebræ, umbra
opacus, -a, -um i.q. tenebrosus, umbrosus, opacitate plenus 1 *adi.* 2 *subst. n.pl. (c.gen.)*
opera, -æ I *i.q*. labor, munus, negotium A *abs.* B *c.gen.* 1 *personæ* 2 *rei* II *i.q*.auxilium, obsequium (*nonnulla ad* I *trahi possunt*) A *nude* B *c.gen*.; operam ducere/dare *c. inf.* Gertz S 86, 3
operatio, -nis i.actio operandi
operio, -ui, -tum, -ire i.q. tego
operor, -atus sum, -ari 1 trans.i.q. efficio 2 intr. i.q. proficio
operosus, -a, -um i. opere vel labore plenus, artificiosus, studiosus
  operose i. cum cura
® **opido** *vide* **oppido** *adv.*
opifex, -icis m. de eo qui operose vel artificiose aliquid efficit 1 c.gen. 2 abs.
opimus, -a, -um i.q. abundans, copiosus, uber 1 adi 2 subst. n.pl.
opinatio, -nis i.q. actio opinandi, opinio
® **opinatissimus** = celeberrimæ famæ Gertz S 79, 25
opinative i. secundum opinionem, ficte et simulate (opp. revera, naturaliter)
® **opinatus = famosus** Gertz M
*__opinio__, -nis 1 i.q. iudicium, sententia a c.gen.poss. b c. gen. obi. 2 i.q. fama, existimatio, rumor a c.gen. cum personæ tum rei 3 i.q. imaginatio a c.gen. b nude 4 i. somnium [ut videatur (RH)] a c.gen. [ut... nocturna unius opinio omnium oculis interdiu subiecta claresceret (RH)] b nude
opinor, -atus sum, -ari i.q. puto (*sequitur* quod) ; Gertz M II, 458, 21 et *nota*: opinata commenta i.e, famosa et celebria scripta
® **opitulatio** = auxilium Gertz S 82, 9
opitulor, -atus sum, -ari i.q. iuvo 1 c.dat. 2 nude
*__oportet__, -uit, -ere i.q. decet 1 sequitur acc. c.inf. 2 *sequitur* inf. 3 *sequitur* ut
operior, -tus sum, -iri i.q. expecto, præstolor 1 trans. a homines b res 2 intr. 3 *sequitur* donec 4 *sequitur* quoad
oppeto, -ivi, -itum, -ere 1 i.q. peto 2 i.q. obeo, morior a c.abl. b sine abl.
oppidani, -orum m. (*nonnisi plur*.) 1 oppidi incolæ 2 urbis a incolæ b custodes 3 vici incolæ 4 terræ incolæ

® **oppido** *obsolete adv.* = valde *ante adi. et adv.* ;oppido quam = sane quam
oppidulum, -i i.q. parvum oppidum
oppidum, -i de qualibet communitate civium i.q. civitas (sæpe de eodem loco et oppidi et urbis vocabulum usurpatur
® **oppignero** = pignori do ;**oppignerator** qui aliquid pignori accipit
® **oppilare = obturare, obstruere** *quod vide*
oppono, -sui, -situm, -nere i.q. obicio (*cum proprie tum translate*) 1 c.acc. et dat. 2 *sequitur* contra
oppositum, -i n. i.q. adversum, contrarium
opportunitas, -tis i.q. opportuna occasio, fortuna 1 *abs.* 2 *c.gen.* a *subi*. b *obi.*
opportunus, -a, -um *i.q*. aptus, idoneus 1 *c.dat.* 2 *sine dat.*
opportune *i.q*. apte, commode
oppositus, -us *i.q*. actio opponendi, obiectus
oppressio, -nis *i.q*. subactio, suppressio, *fere i.q.* clades 1 c.gen. 2 abs.
oppressor, -is de eo qui opprimit, pacat, subiugat, *fere i.q*. tyrannus 1 *c.gen.obi*. 2 *abs*
opprimo, -pressi, -pressum, -primere I *proprie i.q*. (pondere) premo, obruo II *translate* A *i.q*, subiugo, vinco, *interdum i.q*. interficio Gertz M : opprimere infantes = cubans infantes opprimere <RH 1 *corporea* 2 *incorporea* B *i.q*. deleo
oppressi, -orum m. de subactis (*cum de interfectis tum de aliis*)
opprobrium 1 i.q. criminatio, obiurgatio a *c.gen. eius in quem profertur criminatio* b *c.gen. rei obiectæ* c *abs.*2 *i.q.* dedecus, rubor
oppugnatio, -nis i. actio oppugnandi 1 abs. 2 c.gen.obi.
oppugnator, -is i.q. aggressor
oppugno, -avi i.q. aggredior, expugno
oppugnans, -tis i.q. aggressor
(**ops**), -is f. I sing. i.q. auxilium A c.gen. 1 hominum et rerum auxilium præbentium 2 rei auxilio impetratæ B abs. II plur. i.q. abundantia, copia, divitiæ A c, gen. B abs.
optabilis, -e i.q. optatus
optimates, -um interpretatione Romana de nobilibus
optio, -nis i.q. actio optandi sive deligendi 1 *c.gen.* a *poss.* b *obi*. 2 *abs.* Gertz M = votum
opto, -avi i.q. cupio, desidero 1 c.acc. 2 c. inf. 3 sequitur ne
optatus, -a, -um i.q. gratus
opulens, -tis i.q. abundans, copiosus, plenus (c.abl.)
opulentia, -æ i.q. abundantia
opulentus, -a, -um i.q. dives
opus n. indeclin. i.q. necessitas 1 *sequitur* est (copula omittitur e.g. 105, 29) a c.abl. b c. supino (factu 423, 9) 2 *sequitur* exsistit 3 *sequitur* habeo 4 *sequitur* incidit
opus, -eris n. I de rebus quæ manibus factæ sunt (*opp.* natura) A in universum 1 c.gen. 2 abs. B in nomine proprio 345, 6 vallo quod Danorum opus vocamus (i. `Dannevirke´) II de litterarum monumentis [danice `runer´RH] III de exsecutione vel elaboratione alicuius rei, fere i.q. ars IV de munere, negotio A c.gen. 1 rei : 4, 12 : reverendorum dogmatum (sc. Hexaëmeron) 2 hominis B abs. V de rebus gestis A c. gen. 1 rei 2 personæ B c.adi C nude; Gertz S 380, 19 = usus
ora, -æ 1 de litore 2 de extrema parte
oraculum, -i 1 proprie a c.gen. b abs. 2 translate i.q. præsagium

oratio, **-**nis de actione dicendi; Gertz S 69, 5 = supplicatio; orationem fundere = patrem nostrum ardenter invocare Gertz S 402, 8 RH; Gertz M : oratio dominica = PaterNoster RH
® **oratorium** Gertz S 243, 25 = sacrarium/sacellumRH**.** Binding: Architechtonische Formenlehre Darmstadt 1980 S. 248: Sacrarium:Grube mit durchlochter Deckplatte südl. vom Altar oder in der Sakristei zur Aufnahme von Wasserresten der liturgischen Waschungen und von Resten oder Asche heiliger Gegenstände
orbiculatus, -a, -um i.q. sinuosus
orbis, -is m. 1 de circulo a de corporeis b de incorporeis 2 de toto mundo vel de parte mundi, fere i.q. terra a c.gen. b abs. 3 de cavis oculorum
orbita, -æ fere i.q. cursus
orbitas, -tis de desiderio vel privatione liberorum
orbo, -avi i.q. privo
orbus, -a, -um i.q. privatus
orcus, -i m. [vel Orcus 15, 28 RH]
® **ordinarie** = recte, iuste institutus Gertz M/RH
® **ordinatim** = per ordinem, (ex) ordine Gertz M/RH
® **ordinatio =** 1 dispositio 2 administratio muneris/ sacerdotii 3 tempus muneris Gertz M/RH
ordino, -avi 1 i.q. dispono, instituo 2 i.q. compono, fere i.q. paco 3 i.q. constituo; Gertz M : ordinare episcopum etc.; classem/exercitum ordinare; ordinare aliquem ad aliquid; ordinare = iubere, curare > *cum acc. c. inf. / cum* ut; ordinare monasterium = res domesticas instruere; praedia ordinare = administrare;pacem provinciis ordinare = pacem providere; ordinare nuptias = nuptias parare
ordior, -sus sum, -diri i.q. aggredior, incipio 1 generatim a c.acc. b c.inf. 2 speciatim de loquendi initio
ordo, -inis m. I *prævalente sensu continuationis i.q.* series A generatim 1 abs. 2 c.gen. B speciatim in re militari 1 abs. 2 c.gen. II *prævalente sensu rei stabilitæ* A de classe, dignitate, genere 1 abs. 2 c.gen. B de condicione, ratione, statu 1 abs. 2 c.gen. C de ritu; ordo etiam = regula ordinis; Gertz M ordines = ordinationes
® **organicus** = ad corpus pertinens Gertz M
® **organum =** instrumentum Gertz S 333, 3
orientalis, -e i. ad solem orientem spectans
orientalia, -ium de terris orientalibus
® **originale commissum** = peccatum originis, **originale** *n* = documentum originale Gertz M
origo, -inis 1 de principio 2 de genere a c.gen. b abs.; Gertz S 17, 4 exortus, proventus; Gertz M = primitiva qualitas
orior, -tus sum, -ri i.q. nascor 1 de hominibus a nude b c.abl. c *sequitur* ab d *sequitur* ex e *sequitur* extra f *sequitur* gen. 2 de rebus a nude b c.abl. c *sequitur* ab d *sequitur* in
oriens, -tis m. de terris ad solem orientem spectantibus
oriundus, -a, -um i.q. natus 1 c.gen. 2 c.abl. 3 *sequitur* ex
ornamen/ornamentum, -i I proprie i.q. decus, insigne A c.gen. 1 poss. 2 descriptionis II translate i.q. laus, honos A de rebus 1 c.gen. 2 abs. B metonymice de hominibus ;RH :**ornamentum missale** i.q. vestimentum et utensilia missae
® **ornaticius** Gertz M = ornans
ornatus, -us i.q. ornamentum
orno.**-** avi i.q. decoro, exorno, paro 1 proprie 2 translate

ornatus, -a, -um 1 i.q. præditus 2 i.q. indutus 3 i.q. magnificus a generatim b speciatim de eloquio
ornate 1 i.q. magnifice 2 i.q. donatus
oro, -avi 1 generatim i.q. rogo a *sequitur* acc. b *sequitur* acc. c.inf. c *sequitur* ut d sequitur ne e *sequitur* coni. f abs. 2 speciatim i.q. (deum) precor
orphanus, -a, -um i.q. parentibus orbatus
® **ort(h)odoxus** = cat(h)olicus (qui fidem iustam habet RH)
ortivus, -a, -um i.q. orientalis
® **ortus** = **hortus,** >ortulus = hortulus, > ortulanus = hortulanus ~ olitor qui (e.g. brassicam) olet ~ topiarius qui in topiariâ herbas alit RH
ortus, -us I i.q.actio oriendi II i.q. natus, origo A de hominibus 1 c.gen. 2 abs.B de rebus III i.q. oriens
*__os__, -ris n. I spectat ad foramen quodlibet i.q. ostium II spectat ad hominem A de ipso foramine inter labia sito 1 generatim 2 speciatim de ore vocis instrumento B de oculis C de facie, vultu
os, -sis n. de duris partibus animalium 1 abs. 2 c.gen. de reliqiis humanis ; ossa levare, extollere, sustollere *vide* elevare Gertz S 15, 19; Gertz M :aliquem ossibus iactare = ossa in aliquem proicere
oscito, -avi i.q. hio
osculor, -atus sum, -ari i.q. basio
osculum, -i de actione eius qui rei amatæ os applicat i.q. basium
osor, -is de eo qui odit
® **ospes**, -itis *vide* **hospes**
ostendo, -di, -sum, -dere I i.q. monstro II i.q. præ me fero, præbeo A generatim B *reflexive i.q.* appareo III i.q. doceo A c.acc. 1 generatim 2 *pron. reflexivi i.q.* me præsto B c.enunt.sec.
ostentatio, -nis i.q. gloriatio, iactatio
ostento, -avi 1 i.q. præ me fero 2 i.q. doceo 3 i.q. iacto
ostium de ianua, porta 2 de freto 3 de fluminum exitu a c. gen. b sine gen.
ostrum, -i i.q. purpura
otiosus, -a, -um 1 i.q. tranquillus 2 i.q. tardus 3 i.q. piger 4 i.q, inutilis, vanus
otium, -i 1 i.q, inertia 2 de tempore ad quietem dato, fere i.q. quies a c.gen. b abs. 3 fere i.q. pax; Gertz S 118, 23 = facultas /(occasio RH)
ovillus, -a, -um i.q. ad ovem pertinet
ovis, -is f. i. nomen animalis
ovo avi i.q. exsulto, glorior 1 c.abl. 2 abs.

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

P

pabulum, -i de cibariis animalium 1 c.gen. 2 abs.
pabulor, -atus sum, -ari i.q. pabulum peto

paco, -avi i.q. mansuefacio, sedo, subigo
pacatus, -a, -um i.q. sedatus
® **pacificare** =pacatum reddere Gertz S 89, 20
pacifice i. ad pacem obtinendam
pacificor, -atus sum, -ari i. pacem facio
paciscor, -tus sum, -cisci fere i.q. statuo 1 de pace facienda (abs.) 2 de sponsalibus faciundis c. acc. a rei b personæ 3 de actione pollicendi vel promittendi a c.acc.c.inf. b c.acc. 4 de actione obtinendi, cupide petendi a sensu activo b perf.part. passive
pactum, -i n. I proprie i.q. fædus A sing. 1 abs. 2 c.gen. a rei b personæ B plur. II *sensu proprio debilitato i.q*. modus Gertz M iuncturae: nullo pacto = nullo modo, aliquo pacto = aliquo modo, alio pacto = aliter, eodem pacto = hoc modo, quo pacto = cur
pactio, -nis i.q. actio paciscendi, statuendi (c.gen.obi.) 2 i.q. condicio, pactum, fædus a abs. b c.gen. 3 i. q. promissum connubii
® **pactus-**us = pactum Gertz S 109, 10
pædagogus, -i i.q. magister 1 c.gen. 2 abs.
pælex v. **pelex**
***pæne** i. ita ut aliquid desit, fere
iuncturæ 1 c. superl. ad ultimam pæne, 2 idem pæne, 3 totus pæne, 4 omnis pæne, pæne omnis, 5 cunctus pæne, 6 universus pæne 7 c. negatione, 8 tantum pæne...quantum
pænitentia, -æ de dolore animi aliqua culpa vel malefacto procreato 1 c.gen. a rei dolorem efficientis b animi c ultimi temporis 2 abs.
pæniteo, -ui, -ere de sensu doloris animi aliquo facto procreati 1 personaliter 2 impersonaliter a c.gen. b c.inf.
® **paenitudo**, -inis = *etiam* misericordiaRH
paganus, -a, -um de religione non Christiana 1 adi. 2 subst.; Gertz M > paganissimus; paganitas
pagina, -æ fere i.q. folium; Gertz M = scriptum, littera
pagus, -i 1 de vico 2 de civitate; Gertz S 319, 20 etiam = villa, urbs
palæstra, -æ de corporis exercitatione
palæstricus, -a, -um i.q. gymnicus
® **palafredus** = paraverêdus (< para + veredus < gallice voredos = equus vehiculi publici/equus venaticus) Gertz M **palefridus** (palefredus) >< **runcinus** =equus = iumentum
palam i.q. aperte, publice; in palam prolatis Gertz S 131, 9
palatium, -i i.q. arx, regia; ad Christi palacium secum trahere Gertz S 66, 15
palatum, -i i.q. gula
palea, -æ de galli barba 79, 17 [*vide* **ungula** RH]
palla, -æ 1 i.q. pallium 2 i.q. stragulum
palleo, -ui, -ere fere i.q. timeo
pallesco, -ui, -escere fere i.q. timeo
® **palliare** = velare, tegere, teutonice : bemänteln
pallidus, -a, -um de colore albo oris(nonnisi in nomine proprio)
® **palliola** *vide* **brandeum**
® **palliatus** (palleatus) = clericus pallio vestitus
pallium, -i 1 de qualibet chlamyde sive vestmento 2 speciatim de insigni episcopali; Gertz M pallium =

involucrum mortui *vide* **palliola** *et* **brandeum**;*translate* pallium excusationis
pallor, -is de albo oris colore
palma, -æ I de manibus II de arbore A proprie (de dominica palmarum) B translte de gloria, victoria 1 c. gen. 2 abs.
palor, -atus sum, -ari i.q. vagor
palpebra, -æ de membrana oculum tegente
palpito, -avi de morientium tremore
palpo, -avi 1 i.q. titillo 2 i.q. blandior; = leniter fovere 333, 13 Gertz S; Gertz S = manibus prætemptare 415, 28
paludamentum, -i i.q. pallium
pâlus, -i m. i.q. asser, sudes, vallus
palus, -dis f. de terra limosa 2 i.q. lacus
paluster, -ris, -re 1 adi. i.q. ad paludem pertinens, limosus 2 n.pl. subst. i.q. palus
pando, -ndi, -ssum, -ndere 1 proprie a i.q. extendo, explico b i.q. aperio 2 translate i.q. detego, monstro
pandus, -a, -um i.q. curvus
pango, -pepigi, -pactum, -pangere i.q. confirmo, statuo; = cantare, iubilare Gertz S 159, 1
panis, -is i. alimentum humanum e farina confectum
panniculus, -i i.q. parva vestis
pannosus, -a, -um 1 i.q. pannis obsitus 2 i.q. pauper
pannus, -i 1 i.q vestis 2 i.q. velum 3 i.q. vexillum
® **papilio**, -nis = 1 Lepidoptera (Linn.) 2 tabernaculum/*mil*.tentorium / prætorium (ducis) > (*fr*. pavillon)
***par**, **-**is i.q. similis, æqualis 1 adi. a c.dat. b c. abl. c nude
<u>iuncturæ</u> 1 par est i.q. æquum est : a c.acc.c.inf. b c.inf. c ut d abs. 2 par duco 3 par æstimo
2 par substantive n.sg.
® **parabola** = proverbium/ materia irrisionis
® **paralellus** / **parallelus** = segmenta mundi, paralleli circuli Georges / Gertz M : (provinciae) ipsum frigentis zonae parallelum ultimâ sui porrectione contingunt I, 218, 14
pariter 1 i.q. æque a *sequitur* atque, ac b *sequitur* et c *sequitur* **-**que 2 i.q. eodem modo, idem 3 i.q. simul a in universum b pariter cum i.q. una cum
parabilis, -e 1 de armatura et cultu, fere i.q. expeditus 2 i.q. facilis accessu, paratus
® **parabola** = proverbium, materia derisus Gertz S 306, 24
® **paraclitus** = spiritus sanctus Gertz S 158, h, 4, 10
parallelus, -i de telluris zonis
® **paral(l)isis/para(l)lysis** =nervorum resolutio/remissio(Georges) Gertz S 244, 29
parasitus, -i de eo qui alienæ culinæ studiosus adulantium more se gerit
paratus, -us m. i.q. apparatus 1 c.gen. 2 abs. [vide et **paratus** de verbo **paro** RH]
parcitas, -tis i.q. tenacitas, parsimonia
parco, -peperci, -parsum, -ere 1 i.q. abstineo aliqua re a c.dat. b c.inf. i.q. omitto 2 i.q. veniam do a c.dat. b abs.
parcus, -a, -um i.q. abstinens 1 c.gen. 2 nude i.q. parvus
parce i.q. tenaciter, fere i.q. parum
parens, -tis 1 singularis : a i.q.pater b honorifice de homine bene merito 2 pluralis i.q. pater et mater
parentatio, -nis i. actio parentandi, mortuis sacrificandi

parentela, -æ i.q. genus
parento, -avi i.q. mortuis sacrificium facio
pareo, **-**ui, -itum, -ere i.q. dicto audiens sum, obædio 1 c.dat. 2 nude
paries, -tis m. i.q. murus
® **parificare** = aequare
parilis, -e i.q. consimilis
parilitas, -tis de similitudine
pario, -peperi, -partum (pariturus), -parere 1 proprie i.q. procreo 2 translate a active i.q. acquiro, comparo, nanciscor 3 passive i.q. orior
  parta, -orum n. de iis quæ acquisita sunt
paritas, -tis 1 de pari condicione 2 i.q. similitudo
® **parlamentum** (*sc.* generale anno MCCLXXXV) **= convocatio** generalis Gertz M II, 300, 21/RH
® **parlatorium =** cellula *(mlat.*) clatrata ubi clericus monasterii cum laico/ca colloquitur[< clatri; sive cancelliRH]
parma, -æ i. scutum
parmula, -æ i. parvum scutum
paro, **-**nis i. navis
paro, **-**avi 1 i.q. præparo, molior, efficio a generatim b speciatim (c.inf.) i.q. aggredior 2 i.q.conficio 3 i.q. obtineo 4 i.q. trado
  paratus, -a, -um i. promptus, pronus 1 de hominibus 2 de rebus [vide et subst. **paratus** RH]
parricida, -æ m. 1 generatim de homicida a c.gen.obi. b abs. 2 speciatim de consanguinei oppressore
parricidalis, -e i.q. ad parricidam pertinens; parricidale crimen = parricidium Gertz S 121, 19
parricidium, -i de homicidio, cæde 1 generatim a abs. b c.gen.subi. 2 speciatim de oppressione consanguinei a abs. b c.gen.
® **par**(**r**)**ochia <** paroecia; parrochianus *etiam* = qui in parrochia est Gertz S 363, 8; parochialis ecclesia Gertz S 417, 16 ;aedes parrochiana = ecclesia in parrochia Gertz M/RH
pars, **-** I de divisione alicuius rei vel multitudinis A corporeæ 1 c.gen. 2 abs. B incorporeæ II de partibus adversis fere i.q. factio A c.gen. B c. adi. C abs. III de munere, officio A c.gen.B c.adi. IV de habitu, specie, fere periphrastice A c.gen. B abs. V de regione A c.gen. B c.adi. C abs. VI directio variæ <u>iuncturæ</u> 1 pars...pars 2 alii...pars 3 ex parte a c.adi. b nude
parsimonia, -æ de continentia, frugalitate, tenacitate
® **partialis =** quod in singulas partes divisus est Gertz M/RH
particeps, -ipis m. i.q. consors, socius 1 abs. 2 c.gen. rei divisæ
participatio, -nis i.q. divisio
participo, -avi i.q. communico, divido, partior; participatio (eucharistiae)
particula, -æ i.q. parva pars
particularis, -e i.q. separatus ® particulare i.q. animal singulare A.M.De homine q 59 a
*__partim__ i.q. pro parte 1 semel ponitur 2 bis ponitur (fere i.q. cum..tum); iunctura partim...alii 97, 7 sq. Gertz S
partior, -tus sum, -ri 1 i.q. divido 2 i.q. distribuo 3 fere i.q muto, alterno
  partitus, -a, -um passive 380, 10
partitio, -nis i.q. actio partiendi, dividendi 1 c.gen. 2 abs.
® **partitivus** *e.g.* nomen ex partibus compositum Gertz M

parturio, -vi, -re i.q. pario
partus, -us 1 i.q. actio parturiendi 2 i.q. proles a c.gen. b abs.
***parum** 1 i.q. non multum, paulum a c.verbo b c.gen partitivo 2 i.q. haud, non a c.verbo b c.adi. et adv.; Gertz M :parum post = paulo post
parumper i.q. brevi tempore, paulum; Gertz S 137, 15 : parum = parumper; parumper = parum 361, 5; parumper = paululum
® **parvipendere** < parvi pendo Ter. et Sall. Georges; = neglere Gertz S 325, 27; Gertz M = spernere
parvitas, -tis i.q. exiguitas 1 abs. in formula modestiæ 3, 12 2 c.gen.
parvulus, -a, -um i.q.parvus, non despicabilis 1 generatim 2 speciatim de pueris a adi. b subst. i.q. puer
parvus, -a, -um I adi. A proprie 1 de quantitate exigua a corporea b incorporea 2 de brevitate temporis 3 de ætate a *additur* natu b *additur* annis c nude II subst. A m. 1 *comp. i.q.* inferior a generatim b speciatim i.q. ignobilis, plebeius, popularis (*opp* magnatibus, maioribus, nobilibus, proceribus) B n. 1 pos.(*cf.* parum) a gen. pretii b abl. differentiæ c in quam parvo 2 *comp.*: a c.gen. b *adverbialiter* 3 *superl*. a c.gen. b gen.pretii c *adverbialiter*
***minus** (v.nihilominus) 1 non (nec) minus (*hic illic i.q*. nec non, item) 2 non (nec, haud) minus...quam 17, 29 3 minus quam 4 quo minus fere i.q. ne (*inducit enunt.sec.*5 *solum ponitur i.q*. non(tantum), parum
minime, - i.q. haudquaquam, non
paschalis, -e i.q. ad pascham pertinens
pasco, -vi, -stum, -scere (hic illic mediopassive) 1 proprie i.q. cibo 2 translate i.q. alo
pascuum, -i n. de agris ubi armentum pascitur
® **pascundo =** pascendo Gertz S 245, 10
® **passagium = fretum** = vadum
***passim** i.q. effuse, hic illic, sparsim**;** Gertz M = undique
passio, -nis 1 i.q. dolor a generatim b speciatim de domini passione 2 *i.q.* affectus; Gertz M = animi motus RH;*etiam* aegritudines Gertz M
passus, -us1 i.q. gradus a *proprie* b *in imagine* 2 *i.q.* elocutio
® **pastinare** *i.e.* rastro solum fodere, vineas pastinare ut vites plantare possisRH, Gertz M pastinare = plantare *sc. translate*
pastor, -is 1 proprie de custode pecoris 2 *translate* de officio ecclesiastico
pastoralis, -e i.q. ad custodiam pecoris pertinens
pastus, -us i.q. alimentum
patefacio, -feci, -factum, -facere 1 *proprie i.q*. aperio, recludo, resero 2 *translate i.q*. detego, prodo a c. acc. 2 c.enunt.sec.
® **patenter =** clare, aperte Gertz M
pateo, -ui, -ere 1 c.dat. i.q. accessibilis sum, exponor a impersonaliter b personaliter 2 abs. a i.q. me extendo b i.q. appareo (impersonaliter)
  patens, -tis 1 i.q. apertus 2 i.q. se extendens 3 i.q. manifestus 4 i.q. nudus vel strictus
  patenter i.q. manifeste
***pater**, -ris i.q. genitor, parens (de viro) a nude b *app. subst*. c *app. adi*. d *app.pron.poss*. e *app. gen. pron.* 2 de magnatibus, nobilibus, proceribus 3 de deo christiano 4 in allocutione honorifica; Gertz S = patronus 65, 6 ;pater familias = sacerdos parrochianus 405, 10;pater monasterii =abbas 303, 23 ;patres = gubernatores ecclesiarum 14, 3; Gertz M :patres abbates (apud Cistercienses) = abbates monasteriorum ex quibus alia monasteria quorum abbates "filii abbates vocabantur originem ducebant; patres = primi

abbates Gertz M
paterfamilias, -gen. patrisfamilias i.q. caput familiæ
patera, -æ i.q. crater
® **paternaliter** de eo qui clementer ut pater agit
paternus, -a, -um i.qui ad patrem pertinet
  paterne i.q. patris modo
® patescere (*inchoative* < pateo**)= patere** Gertz M
patibulum, -i de instrumento torturæ 1 generatim 2 speciatim de Christi cruce
patientia, -æ de æquanimitate, constantia, mansuetudine 1 abs. 2 c.gen. a patientis b rei
patina, -æ de lance ciborum
patior, -ssus sum, -ti 1 c.acc. i.q. fero, tolero 2 i.q. concedo, sino a c.acc.c.inf. b(c.nom.)c.inf.; Gertz M : patior *passive*
  patiens, -tis 1 i.q. qui patitur 2 fere i.q. aptus
  patienter ferei.q. æquanimiter, moderate, tranquille
® **patrator** (< patro, -avi, -atum, -are: perficere, finire) = patrator necis, pacis, belli
patria vide **patrius** II; Gertz M = caelum, = terra
® **patricida** = interfector patris
patricius, -a, -um i.q. nobilis (opp.agrestis, plebeius, rusticus);patricius = pater, patronus Gertz S 77, 7
® **patriensis = indigena** Gertz M
patrimonium, -i de hereditate paterna (nusquam speciatim de ea hereditatis regalis parte quæ `konunglev ´vocatur) 1 abs. 2 c.gen.
® **patrinus** = spiritualis pater = gudfader Gertz S 237, fragm.II, 2 (Georges : sponsor = teutonice TaufpateRH) ; patrinus sine significatione loci RH)
***patrius**, -a, -um I adi. de eo quod ad patres pertinet i.q. domesticus, vernaculus II f. subst. (sc.terra) A de terra patrum 1 *abs. nota iuncturam* patriæ parens357, 18 2 c.gen. B de qualibet terra
® **patris(s)are** (< *gr*. patrizare = patris moris imitari Gertz M; RH: patrem simulare
patro, -avi i.q. ad finem perduco, perficio
patrocinium, -i i.q. auxilium, præsidium, subsidium 1 c.gen. 2 abs.; patrocinium sanctorum Gertz S 21, 8
® **patronisare** Gertz M = præsidio esse alicui (= patrocinari) RH
patronus, -i i.q. defensor, tutor; Gertz S 21, 14 sanctus qui præsidio clientis spiritualis est = genius
patruus, -i i.q. patris frater
patulus, -a, -um 1 i.q. apertus 2 i.q latus
pauci, -æ, -a de parvo numero 1 adi. 2 subst.
® **paucillum = pauxillum** Gertz M
paucitas, -tis i.q. parvus numerus 1 c.gen. 2 abs.
***paulatim** i.q. sensim
paulisper de brevi temporis spatio
paululum, -i n. 1 subst. i.q. parvum 2 adverbialiter i.q. parum
***paulum**, -i n. 1 subst. i.q. parvum a c. comparativo b c. adverbio 2 adverbialiter i.q. parum
pauper, -is i.q. egens, inops; pauper Christi Gertz S 15, 7
pauperies, -ei i.q. paupertas
paupertas, -tis de statu eius qui nihil possidet, fere i.q. egestas 1 c.gen. 2 abs.

pauso, -avi i.q. cesso; Gertz S 336, 8 = requiesco
paveo, -i, -ere i.q. horreo 1 c.acc. 2 abs.
pavidus, -a, -um i.q. timidus
pavimentum, -i de fundamento 1 domus 2 turris
pavito, -avi i.q. horreo
pavor, -is i.q. horror
*__pax__, -cis 1 proprie de statu eorum qui bellum non gerunt a abs. b c.gen. 2 in imagine i.q. venia; Gertz M : pace privare = aliquem proscribere; aquâ et igni interdicereRH
® **peccamen** = peccatum Gertz S 135, 14 ;etiam 134, 6 peccatrices oculi
pecco, -avi i.q. erro
pecten, -inis m. de instrumento quo crines discernuntur
pecto, -xi, -xum, -ctere i. pectine discerno
pectus, -oris n. 1 de anteriore corporis parte a c.gen. b abs. 2 de pectore sede affectuum et intellectus a c. gen. b abs. 3 de fronte, latere a c.gen. b abs.; = cor, animus Gertz S 22, 21
pecudalis, -e i.q. ad pecus pertinens
peculator, -is [sc.fraudator, 325, 27 cognomine Peculatorem RH]
peculatus, -us m. de pecuniæ fraudatione
peculiaris, -e 1 i.q. proprius 2 i.q. singularis
pecunia, -æ 1 de bonis, divitiis, opibus (cum de metallo tum de aliis rebus pretiosis) a abs. b c.gen. 2 de metallo certa forma percusso, de summa nummorum (huc trahendum esse puto)
pecuniarius, -a, -um i.q. pecunia solvendus
pecus, -oris n. de armentorum grege (cf. infra)
pecus, -dis f. de armentorum grege (cf. supra)
pedes, -itis m. 1 subst. de milite pedibus utente a abs. b c.gen. 2 adi. de quolibet pedibus utente
pedester, -ris, -re i.q. ad pedites pertinens
pedissequa, -æ g.c. i.q. assecla, comes 1 abs. 2 c.gen.
® **peditare** Gertz M = pedibus ire
pelagus, -i n. i.q. mare
pelex, -icis f. i.q. concubina 1 abs. 2 c.gen.
pelicatus, -us m. i. Venerius extra matrimonium usus
pellax, -cis adi. i.q. dolosus, fraudulentus, versutus
® **pel(l)ex** = concubina RH
® **pellicia/pellicium** (< pellis Georges e.g. tunica pellicia) mitra pellicia Gertz S = almucia 344, 25
pellicio, -lexi, -lectum, licere i.q. fraudo, fraude vel dolo (ad)duco
pellis, -is f. i.q. corium, cutis, tegumentum (cum hominum tum bestiarum) 1 c.gen. 2 abs. a generatim b speciatim de folliculis
® **pellifex** (= coriarius, pellarius RH) Gertz S 440, 18 ;teutonice Gerber oder Kürschner
® **pelliparius** = **pellifex** Gertz M /RH
pello, -pepuli, -pulsum, -pellere I abs. i.q. instigo II c.acc. A i.q. ico B i.q. depello, fugo C i.q. expello 1 c.abl. loci 2 c.præp. III c.inf. i.q. impello, cogo sim.
pelvis, -is f. de receptaculo (term. tech. medicinalis)
® **pena** (**<** poena) = passio Gertz M, poenitentia RH
® **penalis** e.g. rota penalis Gertz S 424, 16 ; cf. membra praebere rotae Georges; Gertz M loca penalia i.

e. ubi tormenta adhibentur
® **penarius** (<penus) ad cibaria pertinens Sueton:cella penuaria = **penuarium**
penates, -ium m. de ipsa domo vel curia (*vi propria deorum domum protegentium exstincta*) 1 c.gen. 2 abs.
pendeo, -pependi, -pendêre I *proprie* de re sublimi II *translate* A abs. i.q. immineo B c. præp.ex 1 ex i.q. contineor, fulcio, sto 2 *c.præp.* super i.q. incertus, suspensus sum; Gertz M appellatio pendet = incertaRH
*__pendo__, -pependi, -pensum, -pendere I *proprie* in aere colloco II *translate i.q.* appendo, solvo, tribuo
pensum, -i n. de lana (appensa), de lanificio 2 de quolibet negotio (appenso), alicuius quidem momenti (*nonnisi gen.*) 25, 15 nec pensi duxit; Gertz M : pensum **servitutis** = caeremoniae rerum divinarum
pendulus, -a, -um 1 *proprie i.q*. (in aere) pendens 2 *translate i.q.* ambiguus, anceps, incertus
penes *fere i.q.* apud (relationem indicat) 1 *c. personis* Gertz M penes illum est qui omnia antequam fiunt scit = deus 2 *c.rebus*
penetrabilis, -e 1 *sensu activo* de iis quæ penetrant 2 *sensu passivo* de iis quæ penetrari possunt
penetralia, -um n. de interioribus partibus ædificii 1 *generatim* a *abs.* b *c.gen.* 2 *speciatim* de ecclesia
penetro, -avi 1 *intransitive i.q.* pervenio, proficiscor (difficili via) 2 *transitive i.q.* supero, transeo
penis, -is m. i. membrum virilis
® **penitentia/poenitentia** *vide* **paenitentia**
® **penitudo** *vide* **paenitudo**
penitus, -a, -um 1 *subst. n.pl.* de interioribus partibus a pos. b comp. 2 adverbialiter i.q. funditus, plene
penna, -æ de ea avis parte qua volat 1 abs. 2 c.gen.; Gertz S 20, 7 penne virtutum
pensatio, -nis i. actio pensandi (pænas) de pæna quæ hodie [sc. danice RH] vocatur `mandebod´
pensator, -is de eo qui prtium pensat, solvit
pensilis, -e 1 adi. i.q. pendens, pendulus 2 subst. n.pl. de iis quæ de balteo pendent (c.gen.)
pensio, -nis i.q. tributum 1 abs. a generatim b speciatim de iure regio 2 c.gen.; Gertz M: = **propensum** *quod vide* (Gertz M *supplevit danice*: biskopsgave "giaf" = donum episcopi RH
penso, -avi 1 i.q. æstimo a *c.acc.* b *c.acc. et abl.* c sequitur ex 2 i.q. in animo habeo, volvo (gallice `penser´) a *c.acc.* b *c. quæstione indir*. 3 i.q. (ap)pendo, reddo, tribuo a *c.acc.* b *c.dat et acc*.4 i.q. loco alicuius rei aliud pono, remuneror, rependo (*sæpe sensu ironico*) a *c.acc. et abl.* b *c. acc*.; Gertz S 436, carm, 2, 4 = moliri, excogitare
pentecostalis, -e i. ad festum pentecostes pertinens
® **penuarius**, -a, -um (< penus) = penarius; Gertz M :penuarium = cella penoris (<**penus**)*vide etiam* **promptuarium**
penuria, -æ 1 i.q. egestas, inopia a abs. b c.gen. 2 i.q. inscitia a abs. b c.gen.
® **penus**-us/**penum/penus**-oris n. = cibaria
peplum, -i n. de vestimento
*__per__ 1 sensu locali a de via b *de distributione fere i.q*. circum c *sensu distributionis exstincto*, *fere i.q.* in c. abl. 2 *sensu temporal*i 3 *sensu instrumentali* a generatim b *speciatim de agente c. verbo passivo i.q.* ab c *fere i.q.* ex (de materia) 4 *sensu modali* 5 *sensu causali fere i.q*. propter
<u>iuncturæ</u> 1 per se i.q. ipse 2 per omnia i.q. omnibus partibus 3 per totum i.q. penitus, funditus 4 per ceterum i.q. ceterum; Gertz S 266, 29 per viam = in via, per tenebras = nocturno tempore, per circuitum = in circuitu, per ripam = secundum ripam, per lumen = lumine, per omnia = in omnibus rebus, per =

propter, per hoc = propterea < Gertz S. Gertz M : per modum fugæ = fugientis modo; per ordinem = ordine
perago, -egi, -actum, -agere [RH] 1 generatim i.q. conficio, efficio, ad finem perduco 2 speciatim de tempore i.q. consumo, dego, transigo
peragro, -avi i.q. itinere emetior, traicio, transeo
® **perca** = danice: aborre, teutonice Barsch RH
percalefacio, -feci, -factum, -facere i.q. calidum reddo
percarus, -a, -um i.q. valde carus
percelebro, -avi i. rem divinam ad finem perduco
percello, -culi, -culsum, -cellere 1 part.perf. (c.abl.) i.q. valde motus, territus 2 ind. i.q. repente afficio, ico
percenseo, -ui, -um, -ere i.q. censeo, puto
percio, -vi, -tum, -re *nonnisi part.perf. i.q.* perculsus, permotus (c.abl.)
percipio, -cepi, -ceptum, -cipere i.q. accipio, haurio (cum generatim tum speciatim de actione discendi, audiendi sim.)
percommodua, -a, -um i.q. valde commodus
percontatio, -nis i. actio percontandi, interrogandi
percontator, -is de eo qui interrogat, percontatur
percontor, -atus sum, -ari i.q. interrogo 1 abs. 2 c.acc. 3 c.enunt. sec
percrebresco, -ui, -escere [RH] 1 de persona i.q. notus fio 2 de rebus quæ sæpius ac sæpius fiunt
® **percupere** = valde cupere Gertz M
percurro, -curri, -cursum, -ere [RH] 1 proprie i.q. celeriter emetior 2 translate i.q. leviter tango
percussio, -nis i.actio percutiendi, ictus
percussor, -is de eo qui percutit, occidit, trucidat 1 abs. 2 c.gen.obi.
percutio, -ssi, -ssum, -tere i.q. ico, pulso, tundo 1 abs. 2 c.acc.
  percussus, -i m. de eo qui trucidatus est
perdisco, -didici, -discere i.q. cognosco, comperio, disco
perditio, -nis i.q. calamitas, interitus
perditor, -is de eo qui perdit
® **perdiu** = interdiu Gertz M
perdo, -didi, -ditum, -dere i.q. amitto, deleo
  perditus, -a, -um i.q. dissolutus
perdoceo, -ui, -tum, -ere i.q. doceo; Gertz M = nuntiare
perdomo, -ui, -itum, -are i.q. domo, subigo, supero
perduco, -xi, -ctum, -cere 1 sensu locali 2 translate i.q. moveo, pellicio a ind. b part. perf. de motu animi (c.abl.)
peredo, -di, -sum, -dere i.q. consumo, devoro (cum proprie tum translate)
® **peregre** adv. (< per + ager Georges : außerhalb der Stadt etc.) peregre proficisci > ad loca externa Georges; Gertz M = **peregrinari,** vide etiam **perigrinor**; Gertz M :peregre proficisci/ire = peregrenari
peregrinatio, -nis de actione perigrinandi vel profiscendi i.q. iter 1 generatim 2 speciatim ad loca sancta; vide peregre
peregrinor, -atus sum, -ari 1 proprie i.q. proficiscor a generatim b speciatim ad loca sancta 2 translate i.q. me abalieno 167, 30 a ritu patrio ; vide peregre; perigrinari etiam: peregre esse RH

pere/igrinus, -a, -um 1 i.q. externus (spectat ad regiones externas a adi.. b subst. n.pl. 2 i.q. alienus a adi. b subst. n.pl.; teutonice : Pilger; vide peregre
® **peremptorie** *adv* = firmissime
perennis, -e i.q. sempiternus
perenniter i.q. semper Gertz M *etiam* perhenniter
perennitas, -tis i.q. æternitas
pereo, -ii, -itum, -ire i.q. intereo (de hominibus) a nude b c. abl. 2 i.q. evanesco (de rebus); ad infernum descendere Gertz S 69, 21
pererro, -avi 1 proprie i.q. pervagor c.obi. 2 translate i.q. ambigo, dubito (de animo)
perfacilis, -e i.q. valde facilis (*nonnisi c. supin*.)
perfamiliaris, -e i.q. valde familiaris (c.dat.)
perfectio, -nis i.q. absolutio, consummatio, expletio (c.gen.obi.)
perfero, -tuli, -latum, -ferre I i.q. fero ad locum destinatum A *prævalente sensu locali* 1 *additur terminus* 2 *omisso termino prævalet notio movendi* B *vanescente sensu locali* de fama, nuntio sim. 1 trans. 2 *sequitur* acc. c. inf. i.q. nuntio, refero II i.q. perpetior, sustineo, tolero
perficio, -feci, -fectum, -ficere 1 i.q. conficio, ad finem perduco 2 i.q. facio, efficio a c.obi. b sequitur ne c sequitur quo minus
perfectus, -a, -um (sæpissime in superl.) i. absolutus, completus 1 adi. a nude b c. abl. resp. 308, 33 cunctis humanitatis partibus perfectissimus 2 subst. n. sing.
***perfidia**, -æ facinus vel dictum infidum, fraus, infidelitas
perfidus, -a, -um i.q. fraudulentus, infidelis I de hominibus A adi 1 a c.dat. b nude B subst. 1 m.pl. 2 n. sing. II de rebus
perfide i.q. infideliter
‡**perflecto**, -xi, -xum, -ctere 1 proprie i.q. corporis flexione labor, meo (*variatio figuræ etymologicæ*) 2 translate i.q. moveo, persuadeo
® perfocare = strangulare; suffocare Gertz M /RH
perfodio, -di, -ssum, -dere 1 strictius i.q. terra vertenda fodio 2 latius i.q. perforo, transfigo
perforo, -avi i.q. traicio, tundendo transigo
perfrico, -ui, -are i.q. condio 167, 23 (c.abl.)
perfrigidus, -a, -um i.q. valde frigidus
perfringo, -fregi, -fractum, -fringere 1 i.q. frango, in partes comminuo, rumpo 2 i.q. perrumpo, perfodio (*prævalente sensu præpositionis*)
perfruor, -ctus sum, -i i.q. fruor, utor 389, 24 (c.abl.)
perfugio, -i, -itum, -ere i.q. confugio
perfugium, -i i.q. actio fugiendi, fuga
perfunctorie i. nomine alicuius (de eo qui alicuius vicem gerit)
perfundo, -di, -sum, -ndere 1 proprie de re liquida i.q. aspergo, madefacio 2 translate de rebus non liquidis a i.q. compleo, imbuo b fere periphrastice i.q. afficio, permoveo (c.abl.)
® **pergamenum** = charta pergamena (< pergamenus, -a, -um < Pergamum)
‡**pergenuo**, -avi i. genibus nixus repo
® **pergirare** (per + gyrare) i.e.circueundo percurrere Gertz M
pergo, -rexi, -rectum, -gere 1 proprie i.q. aliquo peto, iterfacio, proficiscor a additur terminus b c.inf. *c*: ad *c. gerund*. 2 translate i.q. aggredior, conor, in animo habeo a c.inf. b c.sup.; Gertz S 15, 12 pergere ad

dominum = mori ;*vide etiam* migrare, transire Gertz S.
® **per**(**h**)**ennare =** immortalitati commendare
® **perhennis** vide perennis
perhibeo, -ui, -itum, -ere i.q. affirmo, dico, profiteor 1 active c.acc.c.inf. 2 passive c.inf.
perhorreo, -ui, -ere i.q. horreo, horridus sum 2 i.q. perhorresco, pertimesco (c.inf./ abs.) 3 i.q. recuso (transitive)
® **peribu(o)lus** = (ambitus) + gen.: ædis sacræ Gertz S 156, h, 5 tarde Georges
periclitatio, -nis 1 i.q. mors (*cf.* pereo, *v.*periclitor II B 2) 2 i.q. naufragium
periclitor, -atus sum, -ari I i.q. in periculo versor, discrimen subeo II i.q.pereo A generatim 1 c.abl. 2 abs. B speciatim de naufragio 1 c.abl. 2 abs.
periclum v. **periculum**
periculosus, -a, -um i. perculis obnoxius
  periculose i. cum periculo
***periculum**, **-**i [*periclum nonnisi in versibus legitur*..] i.q. discrimen 1 c.gen. a obi. b rei periclitantis c c. gen.poss. 2 nude
<u>iuncturæ</u> notabiliores [sine exemplis RH]
perimo, -emi, -emptum, -imere 1 i.q. interimo, interficio, occido 2 i.q. deleo, exstinguo
  peremptus, -a, -um i.q. occisus 1 adi. 2 subst.
***perinde** i.q. æque, similiter 1 sine coniunctione 2 *sequitur* ac, atque (...*hic illic causam ex aliena sententia significat e.g*. 47, 18 ..) a c. part.præs. b c. part. fut c c.part. perf. d sine part. e additur coniunctivus (i.q. perinde ac si, quasi)
® **peripse/ima**, -atis**;perissima** (**<** gr.peripsêma (Pauli ep. ad Corinth I, 4, 13) : spurcitia < ut porcus spurcus est
peritia, -æ i.q. cobnitio, experientia, scientia 1 c.gen.obi. 2 c.in c.abl. 3 abs.
peritus, -a, -um 1 i.q. c.gen.obi. i.q. gnarus, sciens 2 abs. i.q. strenuus; Gertz M peritus +*abl.*
periurium, -i de iure iurando violato
periurus, -i m. de eo qui ius iurandum violat
perlabor, -psus sum, -bi i. labendo circumeo
perlego, -gi, -ctum, -gere i. a principio usque ad finem lego
‡**perlingo**, -xi, -ctum, -gere i.q. lingo
perlucidus, -a, -um i.q.perspicuus
perluo, -i, -tum, -ere i.q. conspergo, lavo
perlustro, -avi 1 strictius i.q. inspicio a c.obi. b abs. 2 latius a i.q. perambulo 2 i.q. peragro; Gertz S 128, 11 = diffundo (de luce)
permaneo, -si, -sum, -ere i.q. remaneo, persevero (intr.)
permeabilis, -e i qui transiri potest
‡**permensor**, -is i.q. permetiens (c.gen.obi.)
permeo, -avi 1 i.q. transeo a c.obi. b abs.2 i.q. circumeo, peragro
permetior, -nsus sum, - tiri 1 de loco i.q. emetior, percurro a de terrestribus b de navigando 2 de tempore i.q. transigo, consumo 3 translate i.q. recenseo, narratione persequor
permisceo, -scui, -xtum, -scere i.q. misceo, tempero, cum aliis rebus iungo 1 c.obi. 2 c.acc. et dat.
permissio, -nis actus permittendi, concessio (c.gen.obi.)
permissus, -us i. concessio (c.gen.subi.)

permitto, -si, -ssum, -ttere 1 i.q. concedo, sino, potestatem facio a c.obi. b c.acc. c. inf. i.q. iubeo c c. inf. d c.dat.et inf. e c.dat et gerund. f abs. 2 i.q. committo, trado a c.acc. et dat. b reflexive; Gertz M : *passive* permittor + facere aliquid
permolo, -ui, -itum, -ere i.q. molo
‡**permoneo**, -ui, -itum, -ere i.q. admoneo, præmoneo 1 c.acc. 2 additur inf.
permoveo, -vi, -tum, -vere i.q. commoveo, compello, moveo 1 c.acc.et abl. 2 c.acc.
  permotus, -a, -um c.abl.
permulceo, -si, -sum, -cere i.q. demulceo, delenio, mitigo (c.acc. et abl.)
permuto, -avi commuto, muto 1 accedit acc. et abl. 2 accedit acc. et `cum´ c.abl. 3 acc.
perna, -æ i.q. coxa suis 1 proprie = clunis RH 2 translate de mari
pernavigo, -avi i. navigando traicio
pernicies, -i f. 1 i.q. exitium, interitus, ruina 2 i.q.periculum
perniciosus, -a, -um i.q. exitialis, perniciem afferens I de rebus A adi. 1 c.dat. eius cui pernicies affertur 2 additur in 3 nude B subst.n.pl. II de hominibus A c.dat. B abs.
pernicitas, -tis i.q. velocitas, celeritas 1 c. gen. 2 sine gen.
pernix, -cis i.q. velox, celer
  perniciter i.q. perniciose
pernoctatio, -nis i. actus pernoctandi
pernocto, -avi i.totam noctem transigo
‡**pernoto**, -avi i.q. animadverto, noto
pernox, -ctis i. per totam noctem vigil
peropto, -avi i.q. ex animo opto (c.inf.)
® **perornare** = ornare Gertz M
® perorare = orando proponere Gertz S 100, 10, (per)svadere 106, 17
perosus, -a, -um de eo qui valde odit vel detestatur 1 pro obi. res 2 pro obi.homines
perpauci, -æ, -a i. valde pauci 1 adi. 2 subst.
perpello, -puli, -pulsum, -pellere i.q. impello, hortor (c.inf.)
perpendo, -di, -sum, -dere i.q. considero, exanimo 1 c.obi. 2 *additur* inf. 3 c.quæstione ind.; Gertz S 128, 17 = intellegere; = animadvertere 198, 12 ; pro certo perpendere = pro certo habere 195, 22
perpes, -tis 1 i.q. continuus 2 i.q.firmus, stabilis 3 de iis rebus quæ adhuc exstant
perpetior, -ssus sum, -ti i.q. patior, perfero, tolero
perpetro, -avi i.q. perago, perficio
perpetuus, -a, -um i.q. assiduus, continuus 1 de iis rebus quæ diuturnæ vel æternæ sunt a generatim b speciatim de iure 2 de homine
‡**perplexio**, -nis i.q. connexio, implicatio
® **pereplexitas =** dubitatio Gertz M
perplexus, -a, -um 1 proprie i.q. implicatus 2 translate i.q. ambiguus; Gertz M :perplexus = turbatus
perquam i.q. valde (augendi causa ponitur) 1 cum adi 2 cum adv. a gradu positivo b gradu superlativo
perquiro, -sivi, -situm, -rere 1 i.q. diligenter quæro, perscrutor 2 i.q. quæro, interrogo a c. quæstione ind. b c.obi. c *additur* de d *additur* super
perrarus, -a, -um i.q. valde rarus
perridiculus, -a, -um i.q. valde ridiculus
perrumpo, -pi, -ptum, -mpere 1 proprie a i.q. cum impetu rumpo, perfringo, diffindo b i.q. perfodio 2

translate a i.q. interrumpo, rumpo b i.q. dissolvo
persæpe i.q. sæpissime
perscribo, - psi, -ptum, -bere i.q. diligenter describo, trado
perscrutor, -atus sum, -ari 1 i.q. investigo, perquiro, scrutor 2 i.q. exanimo, inquiro; Gertz M perscrutatus *passive*
perseco, -ui, - tum, -are i.q. per medium seco
® **persecurizare** Gertz M *sic conicit* I, 138, 10; RH: (per = valde, securare = tutum facere)
persecutio, -nis i.actus persequendi
persecutor, -is de eo qui persequitur 1 c.gen. 2 nude
persentio, -si, -sum, -tire 1 i.q. valde sentio, animadverto a i.q. auribus percipio, audio b aliis sensibus percipio, intelligo, c.acc.c.inf. : 334, 6 512, 2 2 i.q. pendo, solvo
persentisco, -ere i.q. persentio vel persentire incipio
persequor, -cutus sum, -qui i.q. insequor (sensu hostili) 1 strictius 2 latius
perseverantia, -æ i.q. assiduitas, constantia 1 de re diu durante 2 de pertinacia (in bonam partem a c. gen. eius rei in qua perseveratur b c.gen. subi. c nude 3 de pertinacia (in malam partem)
® **perseveranter** *adv.* = perpetuo, assidue, continenter
persevero, -avi 1 abs. i.q. continuo, duro 2 i.q. persequor, persisto, persto a c.inf. b c.obi.
  perseverans, -tis 1 i.q. assiduus, constans, instans 2 i.q. pertinax a de rebus b de hominibus
  perseveranter i.q. assidue, constanter, tempore non intermisso
persimilis, -e i.q. similis 1 c.dat. 2 abs.
persisto, -stiti, -sistere 1 c.inf. i.q. continuo, persevero, persto 2 intr. i.q. remaneo, duro 3 *additur* in c. abl. i.q. persto, persevero 4 abs. fere i.q. resisto, sustineo; Gertz S 151, 40 =firmiter manere
persolvo, -vi, -utum, -vere i.q. pendo, præsto, solvo 1 speciatim a de nummis vel vectigalibus b de pænis vel sim. 2 generatim a c.acc. et dat. b abs. i.q. promissa præsto
persona, -æ 1 i.q. homo, vir 2 periphrastice (c.gen.); personæ = prælati maioris dignitatis Gertz S 204, 2; Gertz M II, 257, 6 et 258, 21 : iunctura iuris : <u>persona standi in iudicio</u> = qui ius/potestatem + *gen* iudicio sistendi (< sistere), standi (<stare); *cf.* suis iudiciis stare (suis iudiciis permanere) Cic.>Georges/ RH; RH. nescio an "sistere" = in iudicium venire sit et "stare" = participem constantem esse
® **personaliter** = ipse
persono, -ui, -itum, -are 1 pro subi. sonus i.q. sono 2 pro subi. homines i.q. alta voce cano
perspicax, -cis 1 proprie de acie oculorum 2 translate i.q. acutus, sollers, diligens
® **perspicari** = videre Gertz M
perspicio, -exi, -ectum, -icere 1 proprie i.q. plane video, conspicio 2 translate a i.q. cogito b i.q. cognosco, intelligo
perspicuitas, -tis 1 de acie oculorum 2 de luce clara
perspicuus, -a, -um 1 i.q. eximius a de homine b de rebus 2 de cælo sereno
persto, -stiti, -statum, -stare 1 i.q. sto 2 i.q. maneo, duro; Gertz M = esse
perstrebo, -ui, -ere (nonnisi in partc.præs.) i.q. strepo, fremo
® **perstrepo** = valde strepere Gertz M
perstringo, -nxi, -ctum, -ngere 1 proprie a i.q. ligo, stringo, vincio b i.q. ferio, percutio (c.abl.) 2 translate a i.q. attingo, commoveo, tango *c.abl*. b in narratione leviter attingo, brevem mentionem alicuius rei facio c *i.q.* reprehendo d *i.q.* cogo
persuadeo, -si, -sum, -dere 1 i.q. probo, fidem facio (c.acc. c.inf.;Getz M: *c. dat.+ inf.*) 2 i.q. induco,

illicio a c.inf. b c.obi. persuasum habeo: 1 c.acc. c.inf. i.q. satis mihi constat (ad 1) 2 abs. i.q. exoro, impello (ad 2)
persuasio, -nis i. actus persuadendi 1 c.gen.obi. 2 nude
persulco, -avi translate de navigando [de sulco =vestigium aratri RH]
pertæsus, -a, -um i. tædio vel fastidio affectus (c.obi.)
pertento, -avi 1 i.q. exanimo, experior (c.obi.) 2 i. conor (c.inf.) 3 fere i.q. impugno, improbo
pertergeo, -si, -gere 1 proprie i.q. tergeo, detergeo 2 translate i.q. diluo
perterrefacio, -feci, -factum, -facere i.q. perterreo 1 c.abl. 2 nude
perterreo, -ui, -itum, -ere i. valde terreo
pertica, -æ i. baculus, contus Gertz S 331, 20 "pertica" notavit, ubi piscem " perca" designare voluit scriba
pertimesco, -ui, -escere i.q. valde timeo, reformido 1 c.inf. 2 c.obi.
pertinacia, -æ 1 in bonam partem i.q. assiduitas, firmitas, perseverantia 2 in malam partem i.q. obduratio, obstinatio a c.gen.obi. b c.gen.subi.
pertinax, -cis 1 in bonam partem i.q. assiduus, constans, perseverans a de hominibus b de rebus 2 in malam partem i.q. obstinatus, pervicax
pertinaciter 1 i.q. obstinate, contumaciter, nimis perseveranter 2 de alto somno i.q. arte, graviter
pertineo, -ui, -ere i.q. attineo, specto ; Gertz M : pertinentiæ = attinentiæ : fundus qui pertinet/attinet; aliquae res quae pertinent ad aliquid
pertingo, -ere i.q. pertineo**;** Gertz S 315, 21 pertingere ad = adipisci, pervenire ad
pertractatio, -nis vide **pertractio**
pertractio, -nis i. actus naves per angustum fretum pertrahendi
pertracto, -avi i.q. considero, animo volvo; Gertz M I, 390, 12 = convivio excipere aliquem
pertraho, -xi, -ctum, -here 1 *proprie* i.q. traho a *generatim* b *speciatim* ad obsequium vasalli præstandum 2 *translate* a i.q. adduco, voco b i.q. impello, incito c i.q. allicio, illicio d de tempore i.q. in longum traho, produco
pertranseo, -ii, -itum, -ire i.q.transeo ; Gertz S 79, 11 = neglegendo prætermittere
pertundo, -di, -sum, -ndere i.q. tundendo perforo
perturbatio, -nis i.q. affectio, commotio animi
perurgeo, -si, -gere i.q. valde urgeo
peruro, -ussi, -ustum, -urere 1 proprie 2 translate i.q. vexo, excrucio
perutilis, -e 1 de rebus i.q. valde utilis 2 de hominibus i.q. valde idoneus (c.dat.)
pervado, -si, -sum, -dere de populabunda militum transitione
pervagor, -atus sum, -ari i.q. peragro, pererro 1 c.obi. 2 abs.
pervasor, -is de eo qui per vim aliena invadit atque possidet (c.gen.obi.)
pervehor, -ctus sum, -vehi i.q. eo, iter facio, proficiscor
pervello, -velli, -vulsum, -vellere i.q. rumpo, dissolvo
*****pervenio**, -i, -tum, -ire i.q. accedo, advenio 1 *proprie sensu locali* (*nota præpositionem* apud 449, 34) 2 *translate sensu locali evanescente* a *pro subi.* homines b *pro subi*. res
preversus, -a, -um *pro subst. i.q.* vir pravus, sceleratus; Gertz S 434, 10 etiam : malus
pervicacia, -æ i.q. constantia, pertinacia
pervicax, -cis i.q. assiduus, constans, pertinax 1 de rebus 2 de hominibus
pervicaciter i.q. constanter, pertinaciter, impigre

pervicus vide **pervius**
pervideo, -di, -sum, -dere 1 *strictius i.q.* oculis perspicue video 2 *latius i.q.* animo perspicuo, intellego c. acc.c.inf. : 91, 30 e.g.
pervigil, -is i.q. valde vigil, qui tota nocte vigilat
pervigilium, -i i.q. vigilia 1 *generatim* 2 *speciatim* de variis festis Christianorum:; circumcisionis 311, 19 divini natalis 427, 30 ;542, 4 pentecostalis festi
pervius, -a, -um 1 de iis quæ transiri possunt a c.dat. b nude 2 de iis quæ penetrata, transfixa sunt
pervolito, -avi i.q. pervolo, per aliquem locum volo (c.obi.)
***pes**, -dis 1 proprie de infima corporis parte a hominum (vel deorum) b bestiæ c simulacri 2 plus minus translate hæ locutiones dicuntur e.g. 29, 5 3 de certa mensura 248, 34
pessulum, -i i. vectis quo fores clausæ obfirmantur intus [danice` en slå´, teutonice `riegel´RH]
pessulus, -i vide **pessulum**
pessumdo, -dedi, -datum, -dare [*infin.* pessundare *scribitur*] i.q. undis mergo (*quasi ex voce* `undare ´*tractum*)
pestifer, -a, -um i. pestem afferens 1 *speciatim de morbis vel periculis morbiferis* 2 *generatim* i.q. exitiabilis, perniciosus
pestilens, -tis i.q. pestifer
pestilentia, -æ de morbo mortifero
pestis, -is 1 *proprie de morbis* 2 *translate a generatim de exitio, pernicie* b *speciatim meton.* de variis animi affectibus c de variis incommodis vel molestiis
petitio, -nis i.q. flagitatio, rogatio *(plur. i.q.* preces) 1 *generatim* a *c.gen.obi.*b *c.gen.subi.* c c.pron.poss. d nude 2 speciatim de matrimonio petendo
petitor, -is de eo qui alquid petit vel rogat 1 generatim a c.gen.obi. b nude 2 speciatim i.q. procus a c.gen. obi. b nude
*__peto__, -ivi, -itum, -ere I *notione movendi non plane obscurata* A *sensu locali prævalente* 1 i.q.iter facio, proficiscor (*c.obi. loci*) 2 *i.q.* adeo, convenio B *sensu hostili prævalente i.q.* adorior, aggredior, tento 1 *c. acc.et abl.* 2 *c.acc.* 3 *c.acc.et dat.* 4 *additur unde* II *sine notione movendi* A i. oro, precor, rogo 1 *c.acc.* 2 *additur* ab *c.abl.* 3 *c.acc. c.inf.* 4 *additur* ab *et acc.c.inf.* 5 c. obi. et inf. 6 abs. B *latius i.q.* assequi conor, flagito, quæro 1 *generatim* a *c.acc.* b *c.acc.c.inf.* 2 *speciatim de matrimonio vel de stupro petendo* C [RH] i.q. affecto, appeto, cupio 1 *res* 2 hominem D fere i.q. accerso, comparo, conquiro 1 *res* 2 *homines* (i.q. lacesso)
<u>iuncturæ</u> notabiliores: fugam peto 123, 21 aliquid raptu 444, 11 quæstum 473, 3
  petens, -tis i.q. procus
petra, -æ i.q. lapis, rupes, saxum; Gertz S 354, 12 = terra ; 88, 18 = Christus
petrinus, -a, -um i.q. lapideus
petrosus, -a, -um i.q. plenus lapidibus
petulans, -tisi.q. audax, immodestus, lascivus 1 adi. 2 subst.
  petulanter i.q. immoderate, immodice,
petulantia, -æ i.q. insolentia, protervitas, superbia I de hominibus A c.gen. 1 personæ 2 rei B abs. II de equis
petulcus, -a, -um i.q. lascivus, levis, protervus
phalanx, -gis i.q. acies, cohors 1 sing. 2 plur.; Gertz S 161, 10 phalanga f.
phaleratus, -a, -um (< phalerae = ornatus(, -us)frontis/pectoris nitidus;*etiam* phalerae equorum) =

ornatus
® **phanum** = **fanum**
pharetra, -æ i.q. receptaculum sagittarum
‡**physiculo**, -avi i.q. divino, vaticinor 20, 14
piaculum, -i 1 i.q. instrumentum placationis Georges : porco piaculum facere 2 i.q. nefas, delictum
piceus, -a, -um i.q. ater, pullus
pictura, -æ i.q. imago vel picta vel cælata
pietas, -tis 1 de pio mentis habitu a erga Deum i.q. devotio b erga consanguineos c erga regem d erga patriam e erga amicum i.q. amicitia f in hostem victum i.q. clementia 2 de iustitia 3 de officio;cf. imago pietatis; imago = Brustbild *vide* Søren Karstensen Humaniora 1996, 4 ; pietá :familia Christi sub cruce
® **pigacium** = calceus Graecus Gertz S 242, 2
piger, -gra, -grum i.q. iners, lentus 1 abs. 2 sequitur ad 3 c.inf.
pigre i.q. lente, segniter
piget, -uit, -erei.q. fastidium, pænitentia, tædium est 1 c.inf. 2 c.gen. rei fastidium præbentis
® **pignero** = pignori do; *etiam* = **pigneror** : pignus accipio ; **pigneratio =** 1 actio pignori dandi 2 et accipiendi ;**pignerator** qui pignus accipit
pignus, -oris n. I i.q. res(vel persona) ad fidem alicui faciendum tradita A generatim 1 c.gen.rei 2 nude B speciatim de liberis utpote coniugii pignoribus II i.q. divitiæ; Gertz S 81, 20 pignora = reliquiæ sanctorum
pigritia, -æ i.q. lentitudo, segnitia
® **pigrito-**atus sum, -ari = neglegere Gertz M
pila, -æ i.q. sphæra
pilleolus, -i i.q. tegimentum capitis, pilleus
pilleus, -i i.tegimentum capitis
pilum, -ii.q. iaculum, telum
pilus, -i i.q. capillus, crinis
pincerna, -æ m. 1 generatim de eo qui pocula ministrat 2 speciatim de magistratu regis
pingo, -nxi, -ctum, -ngere i.q. colorare, colorem inducere
® **pinguedo** = pingue, -is *n sive* adeps
pinguesco, -ere i.q. pinguis, optimus fio
pinguis, -e i.q. fecundus (de agro)
pirata, -æ m. i.q. prædo maritimus; Gertz M I, 47, 8 :**piratia =** praedatio maritima
piraticus, -a, -um i. quod ad prædationem maritimam attinet 1 adi. 2 subst. f. a de munere piratarum b de piratis ipsis
piscatio, -nis i.q. actio piscandi
piscator, -is i.q. homo qui pisces capit
piscatorius, -a, -um i. quod ad piscatorem attinet
pisciculus, -i i.q. parvus piscis
piscis, -is m. i. nomen animalis
piscor, -atus sum, -ari i.q. pisces capio
pistor, -is i.q. homo qui panem coquit; **pistoria ars** = ars pistoris Gertz S 401, 11
® **pistrinum** quo grana contunduntur RH < Georges (< pinso-pinsi/pinsui-pinsum/pinsitum/pistum/pisum)

® **pitantia** = victus monachorum Gertz M II, 202, 3;273, 18/RH ;> gallice : pitance " une maigre pitance"; le pitancier = monachus qui victum diurnum distribuit RH;cf. origine germanico : bítan lingua angelica/ lingua saxonica :bîtan quod initio = findere est
pitisso, -avi i.q. minutim sorbeo (opp.bibere**)**
pius, -a, -um i.q. certo erga deos vel homines officio obædiens 1 de hominibus a adi. b nude 2 de actionibus et condicionibus a c. subst. b pium est c.inf.
pie i. pio animo; Gertz S 23, 46 = misericorditer
® **placabilis =** bono animo in aliquem
placamen, -inis i.q. instrumentum placationis
placatio, -nis i.q. actio placandi, leniendi
placenta, -æ i.q. crustum, libum
® **placenter amicus** Gertz S 445, v.22 = qui placet et amicus est
placeo, -ui, -itum, -ere 1 usu personali i.q. gratus, iucundus sum a c.dat. b sine dat. 2 usu impersonali i.q. constituo, censeo a c.acc.c.inf. (c.dat.109, 31) b c.inf.
placentia, -um n. de iis quæ placent
placitum, -i n. (nusquam de terræ placitis) i.q. propositum; fere = consilium publicum Gertz S 240, II, 20
placidus, -a, -um i.q. clemens, mitis, lenis
placide i.q. clementer, leniter
® **placitare** = disputare in placito *vide* **placitum** Gertz M/RH
® placitus (etiam = placidus RH) (< placeo = tranquillo) = dilectus, gratus, iucundus alicui.RH
placo, -avi i.q. clementem facio, lenio
1 plâga, -æ 1 i.q. ictus 2 i.q. vulnus Gertz M plagam gerere
2plaga, -æ i.q. regio, pars
planctus, -us m. i.q gemitus, plangor
plane i.q. omnino, prorsus
planeta, -æ i.q. stella errans
plango, -xi, -ctum, -gere i.q. doleo, lugeo, mæreo 1 acc. 2 c.inf.
plangor, -is i.q. actio plangendi, gemendi
planities, -ei i.q.campus patens
planta, -æ i.q. pars inferior pedis vel pes(pars pro toto)
® **plantatio <** planto (*e.g.*vineam) Gertz M/RH
® **plantula** = germen Gertz M/RH
planum, -i i.q. campus, locus planus, planities
® **plasma** = creatura Gertz S 230, 16
platea, -æ i.q. via strata, locus apertus inter domus oppidi
® **plaustrare** = plaustro vehere Gertz S 245, 10
plaustrum, -i i.q. vehiculum onerarium
plausus, -us 1 generatim de fremitu, strepitu 2 speciatim de fremitu assensionem significante
® **plebanus** = sacerdos pagi Gertz M/RH
plebecula, -æ i.q. homines infimi ordinis, plebs (sensu peiorativo); Gertz M: **plebicula**
plebeius, -a, -um de iis quæ ad plebis ordinem pertinent 1 adi. 2 subst. m. i.q. ignobilis, popularis, vulgaris

plebiscitum, -i i.q. lex (*prima notione obscurata*)
plebs, -is f. 1 de ea populi parte quæ magnatibus, potentibus, primoribus opponitur (additur populi nomen...) 2 de toto populo 3 sensu christiano (opp.clerus) **=** populus in ecclesia/ecclesiasticus ;laicus populus Gertz S 20, v. 1 et 228, 23
plecto, -xi, -xum, -cterei.q. ferio, punio (syn. cædo)
plectrum, -i i.q. instrumentum quo chordæ citharæ tanguntur
® **plenarie** = copiose Gertz M/RH
® **plenitudo** = abundantia Gertz M/RH
plenus, -a, -um i.q. abundans, completus, repletus (*opp*.vacuus) 1 c.gen. 2 c.abl. 3 nude fere i.q. magnus
  plene i.q.valde (*opp*. minus)
plerusque, -aque, -umque [*nonnisi plurali numero*] de maxima parte, de numero permagno 1sust. a c. gen.b nude 2 adi.
***plerumque** adv. i. (per)sæpe, sæpissime
® **plicare** = complicare Gertz M/RH
plorabundus, -a, -um i.q. flebilis
pluma, -æ i.q. penna parva et mollis
® **plumbetum** = **plumbeum**, -ei, n. **=** capsula plumbea
plumbeus, -a, -um i.q. ex plumbo factus
pluvia, -æ i.q. imber
® pluvialis Gertz S 70, 13 scribitur pluialis
pluvius, -a, -um i.q. imbricus, pluviosus
® **pneuma** = spiritus sanctus Gertz S136, 4
poculum, -i 1 de scypho ex quo bibitur 2 de exemptione poculi, haustu, potione 3 de eo quod poculum capit a proprie de cerevisia b translate
podex, -icis i.q. nates, posticum
® **podium** = baculum (teutonice Krücke)sic Gertz S 243, 19; podium significat quod alicuius fulcimentum (> fulmentum) est, fulcire = sustinere RH; claudus hoc loco citato spondâ aliquâ usus est
poema, -atis n. i.q. carmen
***pæna**, -æ I proprie A de ea re qua male factum compensatur 1 speciatim 322, 20 detractæ expeditionis (danice: \`lethangvithe´) 2 generatim (cf. pendo, persolvo, remitto, solvo, sumo) B i.q. supplicium, ultio II translate i.q. calamitas, malum, mors etc.
pænalis, -e de eo quod ad pænam attinet
poësis, -is 1 i.q. ars poetica 2 i.q. opus poeticum, carmen
poeticus, -a, -um i.q. a poeta factus
polio, -ivi, -itum, -ire i.q. exorno
  politus, -a, -um i.q. excultus, elegans
polleo, -ere 1 c.abl. i.q. excello, splendeo 2 c.acc. et abl. i.q. possum, valeo
  pollens, -tis i.q. potens, validus(c.abl.)
pollex, -icis i.q. nomen primi digiti
polliceor, -itus sum, -eri i.q. promitto, fidem do 1 c.acc. 2 c.acc. et gerund. 3 *additur* acc. c.fut.inf. 4 c. inf. 5 nude
pollicitatio, -nis i.actio pollicendi, promissum 1 c.gen. 2 nude
polluo, -i, -tum, -ere i.q. commaculo, contamino, inquino 1 proprie in proverbio 111, 7 nidum 2 translate

a generatim b de coitu c de peccato (notione christiana)
polus, -i i.q. vertex cæli 2 i.q. cælum
pompa, -æ 1 de funere 2 de qualibet manu 3 i.q. decus, gloria, honor
® **pompatice** = admirative
® **pompositas** = magnificentia Gertz S 222, hist.4
® **poma(e)rium** = ubi pomi omnium artium florescunt RH
pomum, -i i.nomen fructus omnium arborum RH
pondero, -avi i.q. æstimo ® = pendo Gertz S III 403, 27 stricte.
ponderosus, -a, -um i.q. gravis
® **pondo** *indeclin*. = libra Gertz M/RH
pondus, -eris n. 1 proprie de gravitate corporis a c.gen. b nude ; fere i.q. corpus grave 185, 39 2 translate a in bonam partem i.q. auctoritas, gravitas, momentum [Georges II B Gewicht RH] b in malam partem i.q. calamitas, labor, onus
pone adv. i.q. post
pono, -sui, -situm, -nere 1 i.q. colloco, constituo 2 i.q. habeo, numero, duco 3 i.q. depono 4 i.q. impono; ponere super altare Gertz S 15, 23; Gertz M : ponere se ad aliquid = in animo habere; ponere in memoria = meminisse ;ponere sibi ad aurem = alicui aures praebere Gertz M /RH
*__pons__, -tis m. i. opus constructum quo impedimentum transitur ; additur nomen pontis e.g. Sleswicensi 516, 31; Gertz M pons **volubilis** *quod vide* qui elevari potest RH
pontifex, -icis i.q. episcopus 1 speciatim de episcopo Romano sive papa 2 generatim de aliis archiepiscopis et episcopis a c.gen. b c.adi ; nota <u>iuncturam</u> pontifex maximus de archiepiscopis c nude; = summus Judæorum sacerdos Gertz S 102, 2
pontificalis, -e i.q. episcopalis 1 adi. 2 subst. n.plur. i.q. insignia episcopi
pontificatus, -us 1 speciatim de dignitate papali 2 generatim de episcopatu a c.gen. b c.adi. ;nota <u>iuncturam</u> pontificatus maximus c nude
pontificium, -i i.q. dignitas episcopalis 1 in universum 2 abstractum pro concreta voce pontificis
pontus, -i m. i.q. mare
popina, -æ metonymice de cibis
poples, -itis i.q. genu (pars pro toto)
popularis, -e i. ad populum pertinens, plebeius, rusticus I adi. II subst. A m. plur. 1 i.q. plebs, plebei, rustici 2 de omnibus Daniæ incolis B m. sing. 1 de singulis plebeiis 2 totum genus indicat 3 de milite gregario
polatio, -nis i.q. actio populandi, prædatio, spoliatio
populator, -is i.q. prædator
populor, -atus sum, -ari i.q, prædor, vastando deleo 1 c.acc. 2 nude
® **populosus** = plenus multorum hominum
populus, -i de civibus alicuius terræ vel provinciæ a c.gen. b c.adi. c nude 2 de plebe, rusticis, vulgo (*vel prævalente quidem hac notione...*) a c.adi. b nude 3 de multitudine, numero aliquo a c.gen. b nude 4 de Christianorum conventu
porcus, -i i. nomen animalis luto assueti
® porosus = perforatus
porrectio, -nis i.q. extensio
porrigo, -rexi, -rectum, -rigere 1 sensu strictiore i.q. extendo (*passivum sensu mediali* 7, 5) sensu latiore

i.q. do, præsto, trado
porrectus, -a, -um i.q. longus, protensus
porro vi debilitata fere i.q. sed, autem
porta, -æ fere i.q. ianua 1 c.gen. 2 nude
® **portarius** = ianitor
® **portator/portitor** qui aliquid portat
portendo, -di, -tum, -dere i.q. ominor
portentum, -i 1 i.q. omen, prodigium 2 i.q. monstrum a generatim b de homine malo et scelesto
portio, -nis i.q. pars 1 generatim a c.gen.part. 2 speciatim de prædæ parte; = hereditas Gertz S 369, 7
*__portus__, -us 1 proprie de navium receptaculo a c.gen. b c.adi. c nude 2 translate 105, 7 errabundæ Veneris
posco, -poposci, -poscere i.q. peto, rogo 1 generatim a c.acc. b *additur* inf. vel acc. c.inf. c abs. 2 speciatim in matrimonium 39, 12 221, 36
positio, -nis 1 i.q. situs 2 i.q actio ponendi, datio
® **posse = potestas** quod vide
possessio, -nis 1 i.q. actio possidendi, usurpatio 2 i.q. dominatio a c.gen. b nude 3 i.q. bonum
possessor, -is i.qui aliquid possidet 1 c.gen. 2 abs.
possibilis, -e 1 de eo quod fieri potest 2 de eo quod potestatem dat
® **possibilitas** *etiam* = facultas
possideo, -sedi, -sessum, -sidere i.q. habeo, teneo
possido, -sedi, -sidere i.q. capio, occupo
***possum**, -tui, -sse i.q. valeo (*nusquam infinitivus subst.indeclin. usurpatur sicut sæpe apud scriptores medii ævi*) 1 *sequitur infinitivus* (loco obiecti) ; *pro coniunctivo* futuri 518, 28 pro *coniunctivo* imperfecti 174, 9 a *notione propria non imminuta* b *vanescente sensu propria* e.g. 174, 1 2 sine inf. a c.acc. b *additur* quam *c.abl*. c *additur* quam *c.adv*. d nude
*__post__ I adv. de tempore i.q. postea II præp. c.acc. A de tempore 1 generatim 2 speciatim c. part. et subst. B de loco i.q. pone, ultra, , trans 1 generatim 2 speciatim C de ordine 1 generatim i.q. secundum 2 *speciatim vergit in notionem conparativum* ;269, 32 cetera morum documenta (fere i.q. præter); Gertz M: post se = ex se, ex suo nomine
postea de tempore posteriore
posteritas, -tis 1 generatim de futuris a abs. b c.gen. 2 speciatim de prole
***posterus**, -a, -um I *gradu positivo* A sing. de tempore a i.q. sequens b i.q. futurus 2 de loco B plur. de hominibus futuri ævi II *gradu comparativo* A adi. 1 de tempore a i.q. serus b i.q. minor natu 2 sensu locali de eo qui pone positus est B *adverb*.(posterius) 1 de tempore 2 de loco III *gradu superl*. A adi. 1 i. q. ultimus, extremus a de tempore b de loco c de gradu honoris B adverb. (postremo) fere i.q. denique (in enumeratione)
posthabeo, -ui, -itum, -ere i.q. postpono 1 c.dat. 2 abs.
postica, -æ de ianua in aversa ædis parte sita
posticum, -i i.q. postica
postis, -is 1 de ianuæ trabibus 2 de pila, columna
***postmodum** (vox Saxoni familiarissima) i.q. postea
postpono, -sui, -situm, -nere 1 proprie i.q. post tergum relinquo 2 translate i.q. secundo loco pono a c.dat rei vel personæ prælatæ b abs.

***postquam** i.q. ubi, cum 1 c.perf. 2 c.præs. 3 c. plusqpf.; Gertz M: postquam = cum + *coniunctive plusquampf. vel imperf.*
postridie i.q. postero die
postulatio, -nis i.q. petitio 1 c.gen. a obi. b subi. 2 abs.
postulo, -avi 1 generatim i.q. flagito, peto, posco a c.acc. b c.inf. *c* c.acc.c.inf. d *sequitur* ne e abs.2 speciatim iuridice i.q. cito; Gertz M postulare in archiepiscopum [*sc.*: aliquem RH] Gertz M *addit:ut* ex aliena ecclesia (Ducange), in protectorem ordinis postulatus = unanimi ordinis consensu petitus II, 289, 24 *vide* **protector**
postulatum, -i de iis quæ postulantur
® **potabilis** quod bibere potes
potens, -tis [gen.plur. -tum :123, 42 208, 16 512, 27] I adi A i.q. potentia præditus 1 nude a de dis vel hominibus b de rebus 2 c.abl. 3 c.gen. (opp. impotens); Gertz M potens + *inf.* B i.q. corporis viribus excellens, validus
II subst. A m. sing. i.q. vir potens B m. plur. i.q. magnates, nobiles
potenter i. cum potentia Gertz M = per vim
potentia, -æ i.q. auctoritas, potestas 1 c.gen. a subi. b obi. 2 nude
potestas, -tis 1 i.q. auctoritas, dicio, potentia a c.gen. b abs. 2 i.q. copia, facultas (c.gen.obi.) Gertz M
potestative = auctoritate imperioque RH/ Gertz M
potio, -nis i.q. liquor ad potandum aptus
potior, -tus sum, -ri i. aliquid obtineo, occupo, in possessionem meam redigo [semper c.abl.RH]; Gertz M:potior *c.acc.*I, 20, 3, I, 227, 8 *c.gen.* **potitus** *passive* I, 134, 21
® **potiores** = meliores (regni), principes 432, 29 Gertz S.
potis, -e de eo qui aliquid potest
***potior, -**is fere i.q. melior I adi. II adv. A in universum B variæ iuncturæ 1 potius quam 2 quin potius
potissimus, -a, -um i.q. optimus 1 adi. 2 n.adv,
potitor, -is expugnator, possessor
poto, -avi i.q. bibo, facio aliquem bibere Gertz S 224, 54
potus, -a, -um de eo qui potavit 1 c.abl. 2 sine abl.
potus, -us de bibendis i.q. potio
præ i.q. ante, pro 1 de loco a proprie b in imagine 2 de comparatione; Gertz M = ob/propterI, 44, 17
præacutus, -a, -um i. anteriore parte acutus
præaltus, -a, -um i.q. valde altus
® **praeamare** = magis amare Gertz M
® **praeannosus** = valde annosus Gertz M
‡**præarduus**, -a, -um i.q. valde arduus, difficilis
® **præbenda-**ae f./prebenda = victus, canonici stipendium vel beneficium Gertz S 301, 6
® **præbendarius** = qui præbenda fruitur, canonicus
præbeo, -ui, -itum, -ere 1 i.q. præ me fero a in universum b reflexive 2 i.q. do a c.acc.et dat b c. acc. 3 i. q. curo (c.gerund.)
® **præbita-** orum: materialiter = stips
præcautus, -a, -um i.q. valde cautus
præcedo, -ssi, -ssum, -dere 1 intr. i.q. prægredior 2 trans.i.q. prævenio; precedentes = antecessores Gertz S 80, 3

præcelero, -avi i. celeritate antevenio
præcello, -ere i.q. præsto;**praecelsus** (*c. comparatione*) = praeclarus
præceps, -ipitis i.q. celer, rapidus 1 adi. a nude b additur res in quam ruitur 2 n.subst.
præceptio, -nis i.q. monitio
præceptor, -is i.q. magister
præcerpo, -si, -tum, -ere i.q. præoccupo
præcessio, -nis i.q. actio præcedendi, prægressio
præcessor, -is de eo qui præmissus est
‡**præcessus, -**us i.q. præmissio
® **præciare** *vide* **pretiare** Gertz M/RH
præcido, -di, -sum, -dere (cf. præcise) i.q. partem abscido, disseco
præcingo, -xi, -ctum, -gere 1 i.q. circumdo 2 i.q. obvolvo
præcipio, -cepi, -ceptum, -cipere i.q. impero, iubeo 1 c.acc.c.inf. b *additur* dat. 3 *additur* ut/ne 4 *additur coniunc*. 5 c.acc. 6 abs (auditur inf.)
  præceptum, -i i.q. imperium, mandatum 1 abs. 2 c.gen. a obi. b subi.
præcipitium, -i 1 i.q. locus præruptus 2i.q. actio præcipitantis a proprie b translate
præcipito, -avi i.q. deicio, demitto 1 proprie, Gertz M se paecipitare + *dat.* = in + *acc.* 2 in imagine
præcipuus, -a, -um i.q. excellens, præstantissimus, primus 1 de hominibus a c.gen. b c. præpositionibus c nude d c.abl. 2 de rebus
  præcipue i.q. imprimis, maxime
præcise i.q. accurate
præclarus, -a, -um i.q. famosus, speciosus
  præclare i.q. splendide
præcludo, -si, -sum, -dere i.q. obstruo
præcluis, -e i.q. præstans, excellens; Gertz M precluis < prae + clueo/cluo
præco, -nis de eo qui ad convocandum præmittitur, *etiam* apparitor Gertz M
® **praeconarius** Gertz M quod ad praeconem pertinens :vox preconaria
præcognosco, -novi, -nitum, -noscere i.q. antea cognosco
præconium, -i i.q. laus
præcordia, -orum n. i.q. diaphragma, viscera 1 proprie 2 translate de sensuum sede
præcordialis, -e i.q. intimus
præcurro, -ri, -sum, -rere 1 i.q. antevenio, prævenio a c.acc. b c. acc. et abl. 2 i.q. præsto, supero
***præda**, -æ 1de viventibus captis 2 de rebus i.q. spolia
prædamno, -avi i.q. condemno [*etiam*: ante condemno 463, 16 RH]
prædatus, -us m. i.q. rapina
prædecessor, -is i.q. antecessor
prædensus, -a, -um i.q. densus [valde densus RH]
® **praedestinare** Gertz S 313, 18 = destinare Gertz M I, 126, 21 = praestituere RH
prædicatio, -nis (*nusquam sensu christiano*) i.q. preces
® **praedicator** Gertz M : fratres predicatores = Dominicani
prædico, -avi (*nusquam sensu christiano*) 1 *sequitur acc. (c.inf.) i.q.* declaro 2 *additur abl*. rei propter quam aliquid laudatur; Gertz S autem 15, 1 et passim de oratione sacra, *etiam* crucem predicare = ut deo **militaret**

prædico, -xi, -ctum, -cere i.q. prænuntio 1 intr. 2 trans. 3 *sequitur acc.c.inf.*
prædictus, -a, -um de rebus vel personis supra commemoratis
prædictio, -nis i.q. actio prædicendi, divinatio, prænuntiatio 1 abs. 2 c.gen. a subi. b obi.
‡**prædignus**, -a, -um i.q. dignus
® **praedilectus** = valde dilectus Gertz M
prædisco, -dici, -scere i.q. antea disco, prænosco 1 c.acc. 2 *cum quæstione indir*.
® **praedistare =** valde distare Gertz M
præditus, -a, -um i.q. instructus, ornatus
prædium, -i i.q. bonum, fundus
prædo, -nis 1 generatim de eo qui prædam agit 2 speciatim i.q. pirata
® **praedoctus** =valde doctus
prædor, -atus sum, -ari i.q, rapio 1 abs. 2 c.acc.
prædabundus, -a, -um de eo qui prædam agit
prædurus, -a, -um i.q. valde durus
® **praedux** qui omnium periculorum peritus viam (amnis/maris) monstrat Gertz M/RH
® **praeeligere** = praeferre/praeponere Gertz M/RH
præemineo, -ere i.q. præcello
præeo, -ivi, -itum, -ire i.q. ante eo, præcedo, præcurro
® **praefatus** = praedictus Gertz M
præimo, -emi, -emptum, -ere i.q. antea emo
præfectura, -æ 1 de minore terræ parte vel provincia (cum sensu latiore i.q.`jarledømme´tum pro ducatu `hertugdømme´ e.g. 378, 28 a c.gen.subi. b c.gen.obi. c c.adi. 2 de magistratu eius viri qui provinciam regit (cum sensu latiore tum pro ducatu e.g. 411, 34 de munere quæstoris regii [dan. ` ombudsmand´]) a c.gen.obi. b nude
***præfero**, -tuli, -latum, -ferre 1 i.q. (ante me) gero (pro obi. corporalia) 2 i.q. præ me fero, demonstro (pro obi. incorporalia) 3 i.q. præficio 4 i.q. antefero a c.dat. b sine dat.
prælatus, -i m. i. abbas; Gertz S 325, 10 = princeps
® **praelibare** Gertz M (Vergil) = praegustare; > praetangere I, 192, 15 ;**praelibatus = praefatus**II, 175, 11
præficio, -feci, -fectum, -ficere i.q. aliquid curandum trado (c.dat.)
præfectus, -i m. 1 de principe qui urbem vel provinciam regit (cum sensu latiore i.q.`jarl´, tum sensu strictiore i.q. comes, dux `greve, hertug´, de quæstore regis i.q.` gældker´517, 5) a c.gen.loci b c.gen. incolarum c nude 2 pl. i.q. magnates, nobiles
præfigo, -xi, -xum, -gere i.q. præstituo; Gertz M præfigere electionem = electionem constituere; diem præfigere = (concilium) in certam diem indicere
præfoco, -avi i.q. suffoco
***præfor**, -atus sum, - ari [295, 14 præfari, ceteris locis nonnisi part.perf.legitur] 1 i.q. antea commemoro 2 i.q. dico a c.acc.c.inf. b c.nom. et inf. 3 i.q. prædico (de futuris)
præfractus, -a, -um i.q. gravis, rigidus, severus
præfracte i.q. graviter
præfrigidus, -a, -um vide perfrigidus i.q. valde frigidus
prægrandis, -e i.q. valde grandis
® **prægravare** = valde gravare

prægravis, -e i.q. valde gravatus
præhabeo, -ui, -itum, -ere i.q. antea habeo
præicio, -ieci, -iectum, -ere i.q. obicio
præiudicium, -i i.q. detrimentum; Gertz M: propositum incipio pro aliquo qui aptior esset RH
prælatio, -nis i.q. actio præferendi 2 i.q. dominatio 3 i.q. prælatorum ordo (t.t.eccl.)
® **prælatus** = ecclesiasticus ordinis magnificentioris Gertz M/RH; prælatio = munus magnificentius
prælectus, -a, -um vide prædictus
prælongus, -a, -um i.q. valde longus
præmemoratus, -a-um i.q. antedictus
® **praeminere** =excellere Gertz S 102, 6
præmitto, -si, -ssum, -ttere i.q. antemitto 1 proprie 2 translate
*__præmium__, -i n.[< Blatt :vide prævius ; præ et emo Georges; nullo testimonio RH] i.q. palma, pretium 1 c.gen. a rei b presonæ 2 abs.
præmollis, -e i.q. magnopere mollis
præmoneo, -ui, -itum, -ere i.q. antea moneo 1 c.gen. 2 c. enunt.sec.3 c.acc. (c.inf.)
præmonstro, -avi i.q. monstro
præmunitus, -a, -um i.q. paratus, providus
prænominatus, -a, -um i.q. antedictus
prænosco, -vi, -tum, -scere i.q. antea cognosco 1 c.acc. 2 c.acc.c.inf.
prænoto, -avi 1 i.q. antea noto, præfigo, signo 2 i.q. animadverto
prænuntius, -a, -um i.q. ominans
præopto, -avi i.q. malo 1 *additur* quam 2 nude
præparo, -avi i.q. paratum reddo 1 c.dat. 2 sine dat.
præpedio, -vi, -tum, -re i.q. impedio
præpes, -tis i.q. celer, præceps
præpollens, -tis i.q. pollens, potens, validus
præpondero, -avi i.q. antecedo, anteeo, prævaleo 1 c.dat 2 nude
præpono, -sui, -situm, -nere 1 i.q. antepono, præfero, præpono; Gertz S 194, 29 = spem dare, promittere
præpositus, -i m. i.q. præfectus; Gertz S 263, 21 (in ecclesia cathedrali) = da.provst, Probst., ad quem reditûs recipiendi et administrandi cura pertinuisse videtur (Ducange) [reditus = vectigalia RH] ; praepositura minoris dignitatis munus fuisse videtur. canonico ea mandabatur; ille praedium aliquod ad capitulum pertinens administrabat
præpotens, -tis de eo cui potestas data est aliquid faciendi (c.inf.)
præproperus, -a, -um 1 proprie i.q. velox 2 translate a i.q. maturus b i.q. inconsideratus
præpropere i.q. velociter 2 i.q. inconsiderate
præquiro, -sivi, -situm, -rere i.q. antea quæro (c.quæst.indir.)
præradians, -tis i.q. fulgidus, splendidus
præripio, -ripui, -reptum, -ripere i.q. antea rapio
prærodo, -si, -sum, -dere i.q. (ar)rodo
prærogativa, -æ (*vere* centuria praerogativa) i.q. præstantia, (Georges :der Vorzug) Gertz S 385, 32 prerogativa decoris = praecipuus decor
prærogo, -avi i.q.præfero
præruptus, -a, -um 1 i.q. arduus, præarduus, præceps 2 i.q. violentus

prærupta, -orum n. i.q. præcipitium 1 c.gen. 2 abs.

præs, -dis fere i.q. pignus, obses

præsagio, -vi, -re 1 i.q. animo antecapio 2 i.q. ominor

præsagium, -i n. 1 i.q.actio præsagiendi, præsensio 2 i.q. omen a c.gen. b abs.

præsagus, -a, -um i.q. præscius, providens 1 c.gen. 2 abs.

® **presby(i)ter** = sacerdos Gertz S passim

præscio, -vi, -tum, -re i.q. antea scio, præsentio, præsagio

præscientia, -æ 1 i.q. præsagitio 2 i.q. prædictio

præscius, -a, -um i.q. præsentiens, providus 1 c.gen.obi. 2 abs.

præscribo, -psi, -ptum, -bere i.q. præcipio

***præsens**, -tis1 de eo qui adest *cum subst. tum adi.*; *nota usum quasi adverbialem* (i.q. coram) :188, 37 2 i.q. qui nunc est (sensu temporali) ; *nota* ad præsens *i.q.* nunc

præsentia, -æ de iis qui(quæ) adsunt 1 c.gen subi. (*additur pron.poss*. 357, 23) 2 abs.

præsento, -avi i.q. exhibeo 1 de hominibus 2 de rebus; Gertz S presentare (morbidum ad sanandum vel sanatum ad gratias agendas sancto 274, 12

præsepium, -i n. i.q. præsepe

præsertim i.q. imprimis, præcipue(*particula vi illustrandi prædita*) 1 *sequitur* cum 2 nude

præses, -idis m. 1 i.q. præfectus(cum de comite, duce tum de episcopo) a c.gen. b abs. 2 i.q. patronus

præsideo, -sedi, -sessum, -sidere 1 i.q. ante sedeo 2 i.q. præsum, guberno

***præsidium**, -i n. 1 de auxilio a c.gen.subi. b c.gen.obi. c abs. 2 de copiis a c.gen.b abs. 3 de munitione a c.gen.b abs. 4 de præfectura sive præsidis munere

præstabilis, -e i.q. præstans; Gertz S (eximius (sc. Christus) super malitia (fraus et perfidia) 362, 10

præstantia, -æ i.q.excellentia

præstes, -itis m. i.q. dux, princeps

præstigiæ, -arum i..q. res magicæ; Gertz S 101, 23 prestigia sg. = dolositas, dolosa et occulta tentamina.

præstigiator, -is i. fraudator

præstigiosus, -a, -um i.q. fraudulentus, magicus

præstigium, -i i.q. res magica

præstituo, -i, -tum, -ere [RH] i.q. antea constituo

1præsto fere i.q. paratus 1 c.dat. 2 c.inf. 3 abs.

2præsto, -stiti, -stare I transitive A *additur acc*. 1 i.q. demonstro, præbeo, præ me fero 2 i.q. me præsto 3 i.q. do 4 i.q. facio, efficio B c. duobus acc. i.q. reddo II intrans. i.q.prævaleo, supero A pro subi. personæ 1 c. abl. 2 nude B impersonaliter i.q. melius est 44, 14

præstans, -tisi.q. egregius, excellens 1 positive a c.abl. b nude 2 *in comparatione* a c.abl. b nude 3 *gradu superlativo* a c.abl. b nude

præstolatio, -nis i.q. actio præstolandi, cunctatio Gertz S 99, 19 = expectatio

® **praestolator** Gertz S 197, 31 = insidiator RH

præstolor, -atus sum, - ari i.q. exspecto 1 trans. 2 *sequitur* quoad 3 abs.

præstruo, -xi, -ctum, -ere i.q. obstruo 1 c.acc. 2 c.acc. et abl.

præsul, -is m. i.q. episcopus 1 c.gen. 2 abs.; (< praesilio = ut primus salto RH)

‡**præsulco**, - avi i.q. sulco

præsultus, -us i.q. introitus, initium

præsum, -fui, -esse 1 c.dat. a proprie i.q. ante sum b translate i.q. præfectus sum 2 nude i.q. regno,

guberno
præsumo, -psi, -ptum, -ere 1 i.q. (ante)capio, exspecto a c.acc.et abl. b c.acc. 2 i.q. audeo, conor a c.inf. b c. acc.; Gertz S = sperare86, 7, arbitrari 231, 3, audere 126, 19
præsumptio, -nis 1 actio præsumendi fere i.q. exspectatio 2 i.q. arrogantia, (nimia) audacia, superbia
præsumptiosus, -a, -um i.q. arrogans, audax, superbus
® **praesumptor** = homo audacter ius violans, usurpator Gertz S 316, 2
® **praesumptuose** = nimis audacter
‡**prætaxo, -**avi i.q. præfigo
prætendo, -di, -tum, -dere 1 proprie i.q. porrigo a c.acc. et dat. b c.acc. 2 translate a i.q. obtendo, prætexo b i.q. committo, facio; Gertz S = praeferre, ostendere 127, 24, = offerre 235, b, 1, 4
prætentio, -nis i.q. obiectio
prætento, -avi i.q. tento, experior
***præter** 1 de iis rebus quibus alia adduntur (*fere i.q.* extra, supra) 2 de iis quæ excipiuntur (*fere i.q.* excepto, salvo) a c. negatione b c. vocabulis omnis, cunctus etc. 3 i.q. contra 4 i.q. sine ; Gertz M
praeter = praeterquam
*__præterea__ i.q.porro, de cetero
prætereo, -ii, -itum, -ire i.q. prætergredior, transeo I intrans. A de loco 1 c.abl. 2 abs. B de tempore (*nonnisi in part.perf.* i. prior, superior, *opp.*præsens, instans, futurus) 1 adi. 2 subst. a n. sing. b n.plur. II trans. A proprie de loco 1 pro subi. res 2 pro subi. homines a c. abl. b sine abl. B translate 1 generatim i. q. prætermitto, omitto, neglego a pro obi.rei b pro obi. homines c c.acc. c.inf. d *sequitur* quod 2 speciatim de exheredatione 3 impersonaliter i.q. fugit (*c. quæstione indir*.)
prætergredior, -ssus sum, -di 1sensu locali i.q. transgredior, prætereo 2 translate i.q. neglego, sperno
præterlabor, -psus sum, -bi i.q. præterfluo (de amni)
prætermeo, -avi i.q. præterfluo (de mari)
prætermitto, -si, -ssum, -ttere 1 i.q. dicendo omitto, taceo 2 i.q. veniam do, indulgeo, conniveo
præternavigo, -avi i.q. navigio prætervehor
prætervehor, -ctus sum, -hi i.q. navigio prætereo
prætervolo, -avi i. volandi prætereo
prætexo, -ui, -tum, -ere 1 proprie i.q. protego, tego 2 translate i.q. prætendo (de causa minus vera afferenda
prætextatus, -a, -um i.q. veste purpurea indutus
prætextus, -us i.q. simulatio
præuro, -ssi, -stum, -rere i. in anteriore parte uro
prævalidus, -a, -um i. præpotens, validissimus
prævenio, -i, -tum, -ire 1 intrans. sensu strictiore i.q. ante venio 2 trans.sensu latiore i.q. occupo, præverto(c.acc.et abl.); Gertz M prevenire : impedimento praevenire/occupare ;iuncturae: dei gratiâ mentem hominis nolentem prevenit = occupat i.e.multum valere apud hominem potest
prævideo, -di, -sum, -dere i.q. ante video**;** Gertz S 304, 15 = providere**,** 314, 6 = sibi aliquem eligere**,** Gertz M previdêre sibi = cavêre; previdêre alicui in re = providêre alicui aliquid RH
prævius, -a, -um de eo qui antecedit, præit 1 adi. a de tempore b de loco 2 subst.i.q. dux viæ
prandeo, -di, -sum, -dere i. prandium sumo
prandium, -i i.cibus qui mane sumebatur
pratum, **-**i i. locus in agris ex quo fenum percipitur

pravitas, -tis i.q. improbitas, perversitas
pravus, -a, -um i.q. improbus, malus
® **precamen-** ina pl. = preces Gertz S 160, 26, 35
precarius, -a, -um de eo quod non habetur nisi ex precibus
  precarie i. precibus, precando
  precario i.q. precarie
precatio, -nis i.q. actus precandi, obsecratio, rogatio 1 generatim 2 speciatim de precibus ad deum adhibitis (Græca sc. Kyrie eleison 467, 3)
® **precatorius** = orans et obsecrans Gertz M/RH
® **precedentes** vide praecedentes
® **precelsus** *vide* **praecelsus**
preces, -um vide **prex**
® **precipere** *vide* **praecipere**RH
® **prec/tiare** = aestimare Gertz M < pretium RH
® **prec/tiositas** = sumptuositas Gertz M /RH
® **preciosus** etiam adornatus Gertz S 110, 14 = pretiosus < pretium RH
® **precipitium** *vide* **praecipitium**
® **precipuus dies** = dies solemnis Gertz S 101, 7
® **precluis =** insignis / præclarus 280, 27 Gertz S, M: valde illustris, egregius *vide* **praecluis**
® **precognoscere** vide **praecognoscere**
® **preco** = apparitor *vide* **praeco**
precor, -atus sum, -ari i.q. obsecro, oro 1 c.obi. ;additur inf.513, 16 ; *sequitur sententia effectiva sine coniunctione* e.g. 182, 26; *sequitur* ne 527, 10 2 c.acc. c.inf. 3 abs. 4 inseritur (non nisi in versibus)
precabundus, -a, -um i.q. precans, supplicans
® **preeligere** = ante omnia, præcipue eligere Gertz S 372, 20
® **præeminêre/præminêre =** pro omnibus eminêre
® **prefari** = predicere, antea commemorare Gertz S 134, 4
® **prefatus** = predictus Gertz S 195, 22
® **preferre** = habere, ostendere Gertz S 85, 14; pretuli = antea nominavi Gertz S 99, 4
prehendo, -di, -sum, -dere i.q. capio, comprehendo 1 animantia 2 res
® **prelibatus =** Gertz S 429, 20 = antea libatus RH
prelum, -i i. instrumentum quo uva comprimitur
® **preminêre** *vide* **præeminêre**
premo, -ssi, -ssum, -mere [sæpissime in versibus] i.q. urgeo I proprie A generatim a: manu teneo b calco c ferio, tundo, vulnero d contraho e lacero f tego B speciatim 1 de mordendo 2 de equitando 3 de iugulando II translate A i.q. interimo, opprimo, vinco B i.q. persequor, subsequor, vexo ; c.abl. 92, 37 C i.q. reprimo, retineo D i.q. ango, gravo ;c.abl. 23, 13
nota iuncturas poeticas: gressum premere (i. est :sistere);vestigium premere 221, 18
prendo, -di, -sum, -dere v. **prehendo**
® **prenominatus** = prefatus
® **prenotare** = antea notare/supra notare Gertz M/RH;**prenotatus = prefatus** Gertz M
® **preordinare =** ante ordinare Gertz M/RH
® **preostendere =** ante ostendere Gertz M/RH

® **prepedire** = **impedire** Gertz M II, 436, 6
® **prepollere** = valde pollere
® **prepositus** = (teutonice Probst) Gertz M/RH
® **prerogativa** (< *sc.*centuria**)** Gertz MII, 62, 14 prerogativa primatûs (de eo qui principatum tenetRH)
® **prescriptio** = exceptio (t.t.iuris) Gertz M; = mos iuris (ut consvetudo est) Gertz MII, 217, 10/RH
® prescriptus = ex usu et consvetudine Gertz M/RH
® **presens** Gertz M 1 litteræ presentes = hae litteraeRH; *v*.**presentare** (donum) **=** donum tradere 2 = introducere; **presentatio** = praesentia (episcopi novi) Gertz M/RH ; in presentiarum positus (< in presentia harum *sc*.rerum) = praesens/ qui adest, = **presentialiter** *etiam* hac aetate aptus RH
® **presertim** = precipue, imprimis
® **presidencia** (< praesideo = primum locum habeo = **praesidens**) = summus locus
® **presignare** = antea significare
pressio, -nis i. actio premendi (de turba conferta)
pressura, -æ i.q. pressio; Gertz S ærumna 127, 19
® **prestigiosus** = praestigiator qui imagines fallaces producit
® **presul =** episcopus *vide* **praesul**; **presulatus**, -us m. = munus presulis Gertz M/RH
® **presumere** = 1 sperare 2 audere (audacter sibi permittere) Gertz M
® **presumptio =** audacia; **presumptor** = homo audax Gertz M; **presumptuosus =** audax
® **pretactus** = antea commemoratus Gertz M/RH
® **pretaxatus** = antea commemoratus (*propie frequentative de* tango) Gertz M/RH
® **pretendere** = 1 excusando probare 2 simulare 3 ostendere 4 causam interponere
® **preter** = preterquam *vide* **praeter**
pretiosus, -a, -um de eo quod est multi pretii 1 proprie 2 translate
pretium, -i 1 proprie i.q. pro re venali poscitur a: c.gen.rei quæ æstimatur b sine gen. c speciatim de rebus pretiosis d de connubio venali 2 translate a i.q. merces, præmium b i.q. gloria, laus c i.q. nobilitas d speciatim de pæna quæ danice nominatur `mandebod´,
nota <u>iuncturas</u> 44, 30 cultui pretium afferre, 105, 29 pretio opus agnoscere, 347, 37 primi pretii metallum
® **pretorium** = curia regis Gertz M I, 51, 8;RH : pretorium quoquo in loco
® **prevalere** = superiorem discedere ab aliquo Gertz M/RH
® **prevaricari** (aliquid) = violare;**prevaricatio** = violatio; **prevaricator antiquus** = diabolus (< prae+ varico = per transversum ire
® **prevenire** *vide* **praevenire**
prex, **-**cis f. i.obsecratio, rogatio 1 sing. 2 plur. a generatim b speciatim de precibus ad deos directis
® **priapisticus** = libidinosus
***pridem** 1 de tempore præterito i.q. antea, olim, aliquando 2 addito iam prævalet notio logi spatii i.q. diu, iam dudum
pridie 1 c.acc. 2 *sequitur* quam 3 nude
primævus, -a, -um de eo quod in primo ævo est, ad adolescentiam pertinet
® **primas =** princeps Gertz S 149, 9 primates = principes 219, 25; Gertz M = archiepiscopus
primatus, -us 1 generatim a i.q. principatus (inter deos 72, 15) de ducatu Saxoniæ 496, 33 b i.q. principes, proceres ; sing. collective 472, 23 omnis Rugiæ principatus 2 speciatim a de episcopatu b de archiepiscopatu c de ipsis episcopis
® **primicerius** (< primus + cera = primum nomen in tabula cerata Georges) = primus, primas

primipilus, -i de eo qui signum aciei fert, aquilifer, signifer
primitiæ, -arum de integritate virginis
primitus *adv.i.q.*. primum**, primitivus**, -a, -um *adi.*
primordium, -i i.q. initium, principium
primores m. (nonnisi primores et primoribus legitur) i.q. magnates, principes, proceres 1 nude 2 c.gen.
*__primus__, -a, -um de eo qui ante se nullum habet 1 proprie de loco a adi. b subst. c appos. 2 de ordine a opp. alius, alter, secundus etc. b i.q. potissimus, principalis, summus3 de tempore ;nota <u>iuncturam</u> in primis e.g. 74, 19 = initio
primo i.q. initio, principio ;**primogenitus** = primus natu
*__primum__ 1 de tempore i.q. primo vel primo loco a *sequitur* mox b *sequitur* deinde c *sequitur* postmodum, postremum, tum, ad ultimum, paulatim *vel sim.* d *solum ponitur* e.g. 16, 18 2 *præcedente coniunctione vel adv.* a :cum b quando, c ubi, d ut, e iam, f tunc g quam
princeps, -is 1 de eo qui regnum, terram, provinciam gubernat a nude b c.gen. 2 de magnatibus, proceres a nude b c.gen. 3 i.q. auctor a de Deo, (princeps summus = deus Gertz S 70, 11) ; b de rebus humanis; principes celestes = angeli et sancti
principalis, -e i.maximus, potissimus, summus 1 generatim 2 speciatim de crimine capitali
principatus, -us i.q. principis dignitas
® **principissa** = uxor principis/regina
principium, -i 1 de loco a i.q. fons, ortus b i.q. ostium 2 de ordine 3 de tempore i.q. initium, origo, ortus a c.gen.b nude
® **principaliter** =praecipue; modo principali
principor, -atus sum, -ari i.q. princeps sum (c.gen.)
*__prior__, -is 1 de loco 2 de tempore a adi. (*opp*. posterior) b *subst. m.pl. i.q*. superiores, qui supra commemorati sunt;i.q.maiores, patres e.g. 225, 1 3 de dignitate, ordine i.q. potior, præstantior; prior in monasterio = secundus ab abbate, in minoribus monasteriis summus monachorum gubernator
® **priorari** = qui prior est Gertz M; **prioratus** = prioris dignitas et officium Gertz S 315, 14
® **prioria** ? = munus prioris Gertz M/RH
® **prioritas** = aetas quae matura est Gertz M/RH
*__prius__ adv i.q. antea 1 nude *opp.* deinde, mox 2 *sequitur* quam (*semper seorsum uno vel pluribus verbis intermissis positum*)
priscus, -a, -um i.q. antiquus, vestutus (*opp*.novus, recens) 1 de rebus a adi. b subst. 2 de hominibus
*__pristinus__, -a, -um de eo quod antea fuit, superior, fere i.q. priscus 1 de rebus 2 de homine
priusquam i.q. antequam(cf. prius)
privatim opp. publice
privatus, -a, -um vide **privo**
privignus, -i m. i. filius mariti vel uxoris alterutro parente carens [Georges: Stiefsohn RH]
® **privilegiare** privilegium dare
privilegium, -i i. beneficium, commodum, gratia 1 generatim 2 speciatim de instrumento publico 322, 22 templorum
privo, -avi i.q. nudo, orbo (c.abl.); privare = liberare Gertz S 223, 23; privatus = demotus ibidem 189, 13
*__privatus__, -a, -um i. publicis muneribus liber I adi. A *opp.*publicus 1 de rebus 2 de hominibus B *opp.* sanctus II subst. A generatim B speciatim 1 i.q. plebeius, popularis 2 *opp.* sacerdos; privati dies = non solemnes Gertz S 95, 20

pro interiectio querelæ
pro 1 proprie de loco i.q. ante 2 translate a de actione in commodum alicuius (rei) facta (cum gerundivo...) b de actione, loco, nomine, vice alicuius (rei) facta (*vergit in notionem*`ante, præter´192, 23) *vergit in notionem* `de´ 508, 30) c de pretio d de ratione loci vel temporis vel rei, sæpe i.q.ex, secundum**;** Gertz M: **protunc** =eo ipso tempore; pro = ante, = propter;pro via = ad profectionem/ navigationem/peregrinationem; pro hoc =ad hoc faciendum
proavus, -i m. 1 strictius i.q. pater avi 2 latius de maioribus
probabilis, -e 1 de eo quod probari potest, verisimilis 2 i.q. laudabilis, probandus, probatione dignus a nude b c.abl. resp.
probamentum, -i i.q. experimentum, probatio, tentatio
probator, -is de eo qui probat aliquid (c.gen.obi.)
probitas, -tis i.q. fides, integritas, animi virtus 1 c.gen. 2 abs.
probo, -avi 1 fere i.q.laudo, præfero, confirmo 2 i.q. exploro, exanimo, scrutor 3 c. duobus acc. i.q. præsto, præbeo; = experior Gertz S 367, 18
  probanda, -orum de iis quæ laude digna sunt
  probatus, -a, -um 1 i.q. certus, exploratus, spectatus 2 i.q. æquus, secundus
probrosus, -a, -um i.q. probro, ignominia, dedecore plenus 1 adi. 2 subst.
  probrose i.q. ignominiose, cum dedecore
probrum, -i 1 i.q.ignominia, infamia, contumelia a c.gen.subi. b c.gen.obi. c nude 2 i.q. flagitium, de re pudenda a c.gen. b nude 3 i.q. convicium, maledictum a c.gen.obi. b nude
probus, -a, -um i.q. bonus, fortis, stabilis (de viris honestis)
  probe i.q. bene
procacitas, -tis i.q. petulentia, impudentia, condicio eius qui pudorem non habet
procatio, -nis i. actio petendi puellam in matrimonium
procax, -cis i.q. petulans, impudens qui pudorem non habet 1 adi. 2 sust.
  procaciter i.q. petulanter, impudenter
procedo, -ssi, -ssum, -dere 1 *sensu locali de actione se movendi* a de personis b de navibus 2 *sensu locali vanescente sensu iuridicali* 298, 12 (danice `procedere´)
procella, -æ de impetu venti 1 proprie a nude b c gen. 2 in imagine a nude b c.gen.
proceres, -um *nonnisi m.pl. i.q.* magnates, nobiles, principes 1 nude 2 c.gen.; proceres superni = angeli et sancti
proceritas, -tis de condicione eius qui magnus et altus est i.q. altitudo, magnitudo, granditas I proprie A de personis 1 c.gen. 2 nude B de rebus II translate i.q. nobilitas, amplitudo, claritas
procerus, -a, -um i.q. altus
processio, -nis i.q. pompa
® **processionaliter =** ut pompa Gertz M/RH
processus, -us de eo quod procedit, successus, progressus 1 sensu locali 2 sensu temporali 3 translate 100, 27
procinctus, -us de actione præparandi
proclamatio, -nis i.q.clamor assentiens
proclamo, -avi i.q. declaro, profiteor, pronuntio
proclivis, -e *fere i.q.* facilis, præceps; Gertz M :proclivis *c.dat.*
proclivitas, -tis i.q. propensio in rem malam 419, 2 dicti (fere i.q.protervitas, procacitas)

® **proconsul** Gertz M = decurio/praetor/magister civium RH
procor, -atus sum, -ari i. puellam in matrimonium peto
procreo, -avi de animantibus i.q. creo, gigno (cum de viro tum de muliere) 1 active 2 passive
procudo, -di, -sum, -dere i. fabrili arte efficio
procul i.q. remote a loco (nota iuncturam :haud procul e.g. 59, 39;proculdubio = certus/non dubius) 1 solum ponitur 2 c.abl. 3 c. præp. ab, ex 4 c.adv. hinc, inde; procul ponere = longe seponere Gertz S 123, 1
proculco, -avi i.q. prosterno
procumbo, -bui, -bitum, -mbere i.q. cado, collabor, labor
procuratio, -nis i.q. administratio, curatio, gubernatio 1 regni a c.gen. b sine gen. 2 provinciæ a c.gen. b sine gen. 3 aliarum rerum i.q. negotium; Gertz M procuratio rei frumentariae
procurator, -is 1 de eo qui administrat, gubernat, procurat a c.gen.obi. b nude de eo qui regis vice regno præest 2 i.q. curator, tutor; Gertz S = dispensator 416, 13; Gertz M::causae actor; = responsalis ecclesiae (*gr*.apocrisiarius); procuratores *apud fratres minores*
® **procuratorium** = ius alicuius rei
procuro, -avi 1 i.q. curo a *generatim* b *speciatim* de cura plagæ 2 i.q. administro
iuncturæ: 76, 4 : ne 231, 15 c.gerund. 78, 23 c enunt.rel.; Gertz M :procurare *c.inf.*;*c.acc. c.inf.passivo*; procurare alicui aliquid = providêre; procurare = administrare (episcopi loco)RH
procurro, -curri, -cursum, -currere 1 proprie de motu a hominum b animantium c navium 2 vanescente sensu locali a i.q. festino ad, in b i.q. me converto 3 translate i.q. me extendo
procursus, -us i. actio (pro)currendi 1 *sensu locali i.q*. impetus a c.gen. b nude 2 *sensu temporali* fere i.q. curriculum sive gradus 3 i.q. actio præcurrendi
procus, -i de eo qui procatur 1 c.gen. 2 nude
prodeo, -ii, -itum, -ire i.q. procedo, progredior
prodigalitas, -tis i. nimia largitas
prodigialis, -e ad prodigium pertinens
prodigium, -i i.q. portentum, omen
prodigus, -a, -um i. nimis liberalis, profusus, effusus 1 nude 2 c.gen.
proditio, -nis i. actio prodendi 1 nude 2 c.gen.
® **proditiose** = modo proditoris
proditor, -is de eo qui prodit 1 nude 2 c.gen
prodo, -didi, -ditum, -dere 1 i.q. detego, palam facio, patefacio (*hic illic accedente notione perfidiæ*) a c. acc. b c. acc. c.inf. c: enunt.sec.2 i.q. trado a c.acc. et dat. b c.acc. c.inf.
produco, -xi, -ctum, -cere 1 i.q. in longum duco, extendo, traho a proprie b translate 2 i.q.ago, duco (*ita tamen ut insit vis quœdam extrahendi*) 3 i.q.(pro)creo, gigno
productio, -nis i.q. actio producendi, prorogandi, protrahendi
proelior, -atus sum, -ari i.q. prælium facio, pugno, dimico 1 abs. 2 c. præp. adversum, cum, sine 3 c.abl.
*__proelium__, -i I de actione pugnandi A i.q.pugna 1 abs. 2 additur locus B i.q. bellum C de certamine singulari II de eo qui pugnat i.q. bellator
® **profanatio** = pollutio
profano, -avi i.q. violo, polluo
profanus, -a, -um 1 i.q. impius, nefarius 2 i.q. paganus (< pro + fanum = extra fanum)
profectio, -nis i.actio proficiscendi, iter 1 generatim 2 speciatim de perigrinatione ad loca sancta

profecto i.q. certe, sine dubio, sane (particula affirmativa)
profectus, -us i.q. effectus, progressus, successus 1 c.gen. 2 abs.
profero, -tuli, -latum, -ferre i. in aliquam partem fero sive duco 1 *generatim* 2 *speciatim* a *i.q*. exhibeo, promo, propono b *i.q.* gigno, edo, fero c *i.q*. porrigo d *i.q*.promoveo, extendo e *i.q*.affero, commemoro, profiteor
professio, -nis i.q. actio profitendi 1 de confessione a *c.gen.* b *sine gen.* 2 de quolibet munere vel studio a *c.gen.* b *nude* 3 de ordine clericorum; Gertz S professio (fidei) 225, h, 1, 12
professor, -is *i.q.* doctor, magister, præceptor
® **professus** = monachus qui votum emisit cenobii (< profiteor) Gertz M
® **profestum** = dies festum praecedens Gertz M
proficio, -feci, -fectum, -ficere *i.q.* efficio(c.acc.) 2 *i.q*. prosum (*c.dat*.) 3 *i.q.* progredior, progressus facio (*c.abl.*); proficere visu = opitulari visum restituendo Gertz S 23, 65
proficiscor, -fectus sum, -ficisci I proprie i.q. me confero, eo, vado A c.præp. B sine præp. 1 c.acc. 2 sine acc. II translate i.q. orior A c.præp. a(b) B c. præp. ex
proficuus, -a, -um i.q. utilis ;*subst.***proficuum** Gertz M = lucrum/ quaestus/utilitasRH
  proficue i.q. utiliter
profiteor, -fessus sum, -fiteri i.q. agnosco, confiteor, pronuntio 1 c.acc. 2 c.acc. c.inf. (hic illic omittitur inf.) 3 c. acc. prædicativo i.q. me profiteor
profligo, -avi 1 i.q.exstinguo, fundo, supero 2 i.q. populor
proflo, -avi i.q. exhalo
profluo, -xi, -ere i.q. orior
profluus, -a, -um de iis quæ profluunt, emanant
profluvium, -ii i.q. fluor, fluxus 1 c.gen. 2 abs. de sudore
(profor), -fatus sum, -fari i.q. eloquor, pronuntio
® **profuga** = (homo) vagus/vagabundus
profugio, -i, -tum, -ere i.q. fugâ me aufero 1 *additur* locus (persona)quo tendunt fugientes 2 nude
profugium, -ii i.q. perfugium, receptaculum 1 *c.gen*.2 *nude*
profugus, -a, -um 1 de eo qui longe aliquo fugit 2 i.q. exsul a de personis b de repersonata
profunditas, -tisi.quod profundum est, altitudo 1 *proprie* 2 *translate* de astutia, sagacitate, sublimitate animi
profundo, -di, -sum, -ndere 1 i.q. effundo, eicio, emitto a *proprie* b *translate* 3 i.q. procreo, gigno 4 i.q. compleo, impleo, infundo
  profusus, -a, -um i.q. extensus, largus
  profuse i.q. large
profundus, -a, -um i.q. altus, imus, vastus 1 *adi.* A *sensu locali* B *translate* II *subst.*A *c.gen*.B nude 1 *generatim* 2 *speciatim* de aqua a maris b fluvii
progenies, -ei i.q. genus, proles, suboles
progigno, -genui, -genitum, -gignere i.q.genero, pario, procreo 1 proprie 2 translate
prognatus, -a, -um i.q. editus, natus, ortus
progredior, -ssus sum, -di i.q. procedo, prodeo 1 *proprie sensu locali* a *de personis* b *de navibus* 2 *translate*
progressio, -nis i. actio progrediendi
progressus, -us i actio progrediendi 1 proprie sensu locali a c.gen. b nude 2 translate i.q. successus,

felicitas a c.gen. b nude
prohibeo, -ui, -itum, -ere i.q. arceo, impedio, veto 1 c.acc. a rei b personæ 2 c. acc. et præp. 3 cacc.et abl. a separativo b instrumentali 4 sequitur inf. a obi. c.inf. b acc. c.inf. c inf.; Gertz M prohibere + aliquem +aliquid;prohibere alicui (+ ne);prohibitus de aliquo
prohibitio, -nis i.actio prohibendi, interdictum
proicio, -ieci, -iectum, -icere i.q. abicio 1 proprie b translate i.q. aspernor, despuo 2 i.q. dedo
® **proiectura** *t.t.archit.* <proicio = **suggrunda** (Georges testudinatum tectum) RH
proinde i.q. idcirco, itaque, propterea 1 primo loco 2 secundo loco
prolabor, -psus sum, -bi 1 proprie de motu locali a c.abl. originis b nude 2 translate
‡**prolapsus**, -us i. actio prolabendi
‡**prolator**, -is de eo qui aliquam rem profert
proles, -is f. i.q. progenies, suboles 1 *c.gen.* 2 *nude*
® **prolixe =** copiose/late/fuse
prolixitas, -tis i.q. longitudo**, -**nis, Gertz M *etiam* diuturnitas**;**multis verbis
prolixus, -a, -um i.q. longus 1 de tempore i.q. diutinus, diuturnus 2 de loco
proloquium, -i i. actio proloquendi, imperium
proloquor, -cutus sum, -qui i.q. pro aliquo verba effero
proluo, -i, -tum, -ere i.q. lavo, madefacio
‡**promeo**, -avi i.q. emineo, extendor, procurro (in imagine de situ Hallandiæ ac Blekingiæ 7, 2)
promereo, -ui, -itum, -ere 1 i.q. mereo 2 i.q. adipiscor
promineo, -ui, -ere i.q. emineo.exsto
promiscuus, -a, -um i.confusus, indiscretus, permixtus
promiscue i. confuse, permixte, sine discrimine
promissio, -nis i. actio pollicendi, promittendi, promissum 1 nude 2 c, gen. a personæ b rei Gertz M: terra promissionis = terra nobis promissa
promissor, -is de eo qui promittit 1 c.gen. 2 nude ;**promissorius** Gertz M: promissoria sponsio = plenus promissionum
***promitto**, -si, -ssum, -ttere i.q. edico, polliceor, spondeo 1 *c.acc.* 2 *cum acc. et dat*. 3 *c. acc. et inf.*; Gertz M *c.inf* ;promittere ut/ne/quod
***promissum**, -i de iis quæ promittentur i.q. votum 1 nude 2 c.gen.. Gertz S 112, 18: promissus
promo, -psi, -ptum, -ere 1 proprie i.q. profero, porrigo 1 proprie i.q. profero, porrigo 2 translate i. edo, propono, dico a c.acc. b c.acc. et dat. c *c.dat.et quæstione indirecta* 3 inter 1 et 2 oscillat 318, 28 ubi iura quam tura promuntur
***promptus**, -a, -um *i.q.* paratus I *adi* A de incorporalibus 1 *c.dat. i.q.* aptus, commodus 2 *c.abl. i.q.* facilis 3 c. supin. i.q. facilis 4 nude (promptum est i.q. contingit, fieri potest e.g. 71, 27) 69, 8 fere i.q. pulcher : prompta modulatio.B de animantibus 1 de hominibus a sequitur in et acc. (c.abl. 75, 4 e.g.) c sequitur ad c. gerund. d c.inf. 2 de equo bono II *subst*. (*semper superlativo gradu*) i.q. fortissimus A sing. B plur.
***prompte** i.q. celeriter 1 *compar*. 2 *superl.*
promontorium, -i de monte qui in mare extenditur; Gertz S = pæninsula Append.5, 1
promotio, -nis i. actio promovendi (sc. maximi pontificatus titulis) sive pallio insigniendi; Gertz M : actio munus deferrendi;actio promovendi aliquem in /ad + *acc.*RH
promoveo, -vi, -tum, -vere i.q. produco 1 *sensu strictiore de progressu militari* 2 *sensu latiore et*

translato a i.q. efficio, perficio b i.q. augeo, extendo
® **promovere** imperio= promovere ad imperium, promovere in diaconum = mandare alicui; Gertz M promoveri = progredi Gertz M ® **promptuarium** = cella (penaria) (Plautus Amph.156 :promptuaria cella = carcer Georges; antea : penus/penum: Gertz S 322, 21
promulgo, -avi i.q. edico (c.acc. et inf.) Gertz M: promulgare sententiam, promulgare laudes et actûs alicuius in libelli capiteII, 388, 3
promus, -i m. i.q. cellarius, de eo qui pocula infundit
pronuba, -æ i. mulier quæ ex parte sponsæ nuptiis præest
pronuntiatio, -nis 1 i.q. vox 2 i.q. sententia a iudicibus pronuntiata
pronuntio, -avi 1 i.q. palam nuntio, edico (c.acc.c.inf.) a generatim b speciatim de suffragiis i.q. deligo 2 i.q. confirmo, ratum facio, sancio 3 i.q. iudico a c.acc. c.inf. b sequitur in c. acc. c nude
pronus, -a, -um I proprie A i.q. proclinatus, in anteriorem partem flexus B i.q. decurrens, secundus 1 de flumine 2 de undis volventibus II *sensu latiore et translato i.q.* paratus, promptus, propensus A c. ad B c. dat.
prone (nonnisi compar. legitur) i.q. propense (sensu translato; 54, 31 fere i.q. temerarius
propagator, -is de eo qui propagat, renovat, multiplicat (c.gen.obi.) *opp.* servator; Gertz S 222, hist, 2 = pater
propago, -inis f. 1 i.q. proles, progenies 2 i.q. origo, genus
propago, -avi 1 i.q. augeo, extendo 2 i.q. genus, stirpem procreando conservo
® **propalare** = palam facere Gertz S 96, 3
propassus, -a, -um i.q. expansus, passus
propatulus, -a, -um nonnisi in <u>iunctura</u> :in propatulo i.q. aperte, propalam, publice
prope 1 adv. a de loco propinquo b i.q. pæne, propemodum 2 præp. (*post subst. collocatur*) c.acc. loci i. q. ad, apud, iuxta
® **propensum** (*sc*.donum) = benevolus RH; = **pensio** *quod vide* Gertz M
® **propensus** = propituus [de consilio Deo] RH Gertz S 323, 19 (< propendeo Georges)
® **properare =** proficisci 21, v, 12, = appropinquare 197, 30 Gertz S
® **propheta/prophetes**, -ae m.Iudaeus RH
® **prophetare =** praenuntiare, praedicere Gertz M/RH
® **propheticus** *vide* **propheta/prophetes**, -ae m.
® **propinare** = adhibere Gertz M = insumere RH;(< *gr*.propino) ut medicamentum dare ad bibendum, in convivio propinantur convivaeRH
propior v. **propinquus**
propius i.q. magis prope 1 adv. a proprie de loco b translate fere i.q.accuratius, diligentius 2 præp. a c. dat b c.acc.(post subst. collocatur)
proxime 1 de loco a proprie i.q. valde prope b translate de maximo cognationis gradu 2 de tempore a refertur ad præteritum quod nuper fuit aut postremo factum est b refertur ad futurum
propello, -puli, -pulsum, -pellere 1 proprie i.q. abigo, fugo, summoveo 2 translate a i.q. pello, ex animo pello b i.q. arceo, prohibeo, propulso
propemodum indeclin. i.q. pæne, prope (*restringit vim adi.vel adv. vel verbi* 1 c. adi. 2 c.adv. 3 c.verbis
propendeo, -di, -sum, -dere v. **pendeo**
propensus, -a, -um 1 i.q. paratus, promptus, pronus a nude b c.dat. 2 i.q. gratus, propitius, secundus
propense (*nonnisu comp.gradu*) i.q. ex animo, cum inclinatione vel propensione

propere i.q. celeriter
propero, -avi i.q. celeritate utor, festino, maturo (sæpe de rebus militaribus 1 c.inf. 2 abs. (486, 37 c. ad)
  properans, -tis de eo qui festinat
  properanter i.q. celeriter
® **prophetia** = facultas prophetae Gertz S 302, 8
propino, -avi i. prægustato leviter vino poculum alteri affero 1 c.acc. et dat. 2 nude
propinquitas, -tis 1 de loco propinquo 2 de tempore instanti 3 de coniunctione sanguieneo i.q. cognatio, necessitudo a sensu abstracto b abstr.pro concreto i.q. propinquus
propinquo, -avi i.q.appropinquo 1 c.dat. 2 nude
propinquus, -a, -um 1 de loco i.q. prope positus, vicinus a nude b c.dat. 2 de tempore seu de rebus instantibus a nude b c.dat. 3 translate de similitudine i.q. prope accedens ad (c.dat) 4 de consanguinitate i. q. affinitate, amicitia, sanguine coniunctus (substantive)
propior, -is i.q. vicinior 1 de loco a c.dat. b nude 2 de amicitia i.q. coniunctior 3 translate i.q. propius accedens, magis pertinens ad, sæpe de qualitatibus inter se comparatis (semper c.dat.)
proximus, -a, -um i. maxime propinquus 1 de loco a c.dat. b nude 2 de tempore a futuro; nota :in proximo i.q. tempore proxime futuro 251, 26 b præterito 3 de ordine 4 de amicitiæ gradu 5 i.q. similis (c. dat.)
‡**propitiamentum**, -i i.q. piaculum (sacrificium ad deum placandum factum)
® **propitiatio** = reconciliatio Gertz S 263, 20 : domino hostia propitiationis fieri.
  propitio, -avi i. propitium reddo, placo (semper de dis vel numinibus)
  propitius, -a, -um i.q. amicus, favens, placatus
propono, -sui, -situm, -nere I *proprie sensu locali nondum debilitato* II in imagine A c.obi. B c.dat et acc. III translate A i.q. expono, profero, promulgo 1 c.acc. 2 c.acc.c.inf. 3 c. enunt. B i.q, affero 1 c.acc. 2 c.acc.c.inf.3 c-inf. C i.q. pronuntio, promitto D i.q.decerno, statuo 1 c.acc. 2 c. inf. i.q. in animo habeo
*** propositum**, -i 1 de sententia animi a nude b c.gen. 2 de ingenio 3 de argumento 4 de vallo Thyræ 272, 13
proportio, -nis i.q. ratio (de ordinibus certa ratione instruendis); Gertz M : = modus (*gr.* analogìa) *adv.* pro rata parte/pro portione/pro
proprietas, -tis i.e. propria vis, natura, qualitas
proprius, -a, -um I sensu strictiore i.q. peculiaris, privatus A adi. (*sæpe uno vel pluribus verbis a subst. disiungitur* B subst. n. 1 sing. 2 plur. i.q. domestica II *notione propria imminuta* A generatim i.q.`suus´ sive alia pron.poss. B c.pron. demonstr. (*nota cum pron. poss. nusquam iungitur* e.g. 375, 37)
propter præp. c. acc. 1 sensu locali i.q. iuxta, prope 2 sensu causali i.q. ob ; = per Gertz S 69, 13
propterea i.q. ea de causa
propugnaculum, -i (nonnisi plur. legitur) i.q. munimentum in summo vallo vel aggere vel turri defendendi causa exstructum
propugnator, -is de eo qui pro aliqua re pugnat, defensor, tutor 1 c.gen.obi. 2 nude
propugnatrix, -cis de ea quæ propugnat, defendit (c.gen.obi.)
propugno, -avi i.q. defendendi causa pro aliquo pugno, defendo 1 c.dat. 2 abs.
propulso, -avi 1 *proprie i.q.* pello, prohibeo, repello Gertz M *de rege Canuto*: malum(Canutum) propulsare (*intensive* <propello) 2 *translate i.q.* arceo, defendo, prohibeo
prora, -æ f. i.q. anterior navis pars (*opp*. puppis) 1 sensu strictiore 2 *sensu latiore fortasse de tota nave (pars pro toto)*

prorepo, -si, -tum, -ere nonnisi sensu translate i.q. sensim progredior
proripio, -ripui, -reptum, -ripere c.pron. reflex. i.q. celeriter curro
prorogo, -avi 1 i.q. extendo, extraho, produco (de tempore) a c.obi. b c.obi et dat. 2 i.q. differo
prorsus i.q. omnino, plane 1 generatim 2 cum particula negativa i.q. omnino non
prorumpo, -pi, -ptum, -mpere 1 i.q. erumpo 2 i.q.irrumpo 3 i.q. procedo, progredior a proprie b translate
proruo, -i, -tum, -ere 1 transitive i.q. prosterno 2 vi mediopassiva i.q. impetu feror, irruo
® **prosa** (< prorsus < pro+versus = rectâ) < prorsa >< versa : prosa scribere >< versus scribere;*adi.* prosus, -a, -um : modo solutae orationisRH/ Gertz M
prosapia, -æ i.q. progenies 1 nude 2 c.gen.
proscindo, -di, -ssum, -ndere i.q. aro, vomere scindo 2 i.q. munio 3 i.q. exæquo, in planum deduco
proscribo, -psi, -ptum, -bere i.q. exulem facio, aqua et igni interdico 1 proprie 2 translate fere i.q. aboleo, tollo
  proscriptus, -a, -um i.q. exsul
proscriptio, -nis i. actio proscribendi vel relegandi
prosecutio, -nis 1 i.q. actio prosequendi vel deducendi 2 i.q. actio eius qui scribendo pertractat (c.gen. obi.), commemoratio, mentio
***prosequor**, -secutus sum, -sequi 1 de actione sequendi, comitandi a c.acc. b c.acc. et abl. c c. adv. d nude 2 sensu locali vanescente a i.q. exsequor.facio, præsto b i.q. obsequor c: i.q. persequor, continuo d fere i.q. augeo 3 periphrastice a i.q. (verbis vel dictis) b cum variis ablativis...i.q. honesto, iuvo, orno, sim. ® prosecutum *sensu passivo* Arnoldi Chronica L VII 250 MGH scriptores tomus XXI
prosilio, -ui, -ire 1 sensu strictiore i.q. exsilio, prorumpo, cum saltu prodeo 2 sensu latiore a i.q. irrumpo, feror, ruo b i.q. subito appareo
prospecte i.q. provide, prudenter
prospecto, -avi 1 i.q. procul video, specto (c.acc. c.inf.) 2 i.q. vergo ad
prospectus, -us 1 i.q. prospiciendi facultas 2 i.q. aspectus, conspectus a c.gen. b nude
prosper, -a, -um 1 de rebus i.q. faustus, secundus (cum de aliis tum de vento, navigatione) a adi. b subst. n.pl. (*opp.* adversa) 2 de hominibus i.q. felix
  prospere i.q. fauste, feliciter
prosperitas, -tis i.q. felicitas, res secundæ 1 c.gen. 2 nude
prospero, -avi i.q. prosper, secundus sum (intrans.)
prospicio, -spexi, -spectum, -spicere 1 i.q. procul video, aspicio a *c.obi.* b *abs.* 2 i.q. circumspicio, respicio (*c.obi.*) 3 i.q. prævideo, præsentio 4 *translate i.q.* caveo, provideo, prospicere de = curare Gertz S 105, 11
® **prossus** *vide* **prorsus**
prosterno, -stravi, -stratum, -sternere 1 *sensu strictiore i.q.* in terram deicio, sterno 2 *sensu latiore* a i.q. neco, cædo b i.q.everto, exstinguo c *fere i.q.* pellicio
prostibulum, -i i.q. **lupanar**; Gertz M/ RH : (< pro+sto/prostituo)**:** *propie* casula ubi meretrix habitat
prosto, -stiti, -stare i.q. ante et palam sto
prosum, -fui, -desse i.q. iuvo (*opp.* obsum) 1 c.dat. 2 abs.
protectio, -nis i.q. actus protegendi
protector, -is i.q. adiutor, defensor 1 *c.gen.obi*. 2 *nude*; Gertz M II, 289, 23 *seq.*= patronus RH
protego, -xi, -ctum, -gere 1 *proprie* i.q. celo, occulto, tego 2 *translate* a i.q. defendo, tueor b i.q. dissimulo c *fere i.q.* adiuvo, promoveo

protelo, -avi i.q. in longum traho
® **protendere** Gertz M in anteriora protendere
protero, -trivi, -tritum, -terere *i.q.* exstinguo, opprimo, perdo
® **protervire** de homine qui protervus/impudens est/erit
protervitas, -tis vide **proclivitas**
protervus, -a, -um i.q. impudens, lascivus, procax
proterve i.q. impudenter
protestor, -atus sum, -ari (pro + testor) 1 i.q. palam testor, profiteor a c.duobus acc. b c.acc.c.inf. c c.inf. d c. quæstione indir. 2 i.q. præ me fero; = testari Gertz S 166, VI, 10; Gertz M :**protestatio**
® **prothoplastus** = primus homo creatus Gertz S 87, 6
*__protinus__ i.q. continuo, confestim
protractio, -nis de actione protrahendi sive abducendi 2 de ductu litterarum Gertz M :caracteres in ligno protrahere
protraho, -xi, -ctum, -here 1 proprie a generatim b speciatim de ductu litterarum 2 translate a i.q. in longum duco, traho (de tempore) b i.q. fallo c i.q. elicio, efficio d i.q. cogo, deduco
protubero, -avi i.q. emineo
prout *i.q*.pro eo ut *sive* pro eo quod ; *antecedit* ita 127, 19, 129, 3; prout quod = prout Gertz S; Gertz M = sic ut
provectio, -nis i.q. actio provehendi, electio, promotio
provectus, -us i.q. promotio (opp. abiectus)
proveho, -xi, -ctum, -bere I proprie A active i.q. transporto, veho B passive i.q. vehor II translate A i.q, eveho, promoveo, tollo 1 de gressu 2 de honoris gradibus a cum præp. b abs. 3 de ætate B i.q, adduco, impello, commoveo (c.abl.) C i.q. augeo, adiuvo
provenio, -i, -tum, -ire i.q. procedo, succedo
proventus, -us 1 de eventu, excitu 2 de frugibus
proverbium, -i i.q. adagium, sententia, dictum longâ experientiâ probatum
providentia, -æ i.q. consilium**,** cura, prudentia
provideo, -di, -sum, -dere 1 *i.q.* prævideo, præsentio a *c.obi.* b *c.acc. c.inf.* (vergit in notionem intelligendi) 2 i.q prospicio, curo a c.obi. b c.dat. i.q. consulo, prospicio c *sequitur* ut d sequitur ne e c. obi. et gerund. f *c.inf.* g *c. quæstione indir.*
providus, -a, -um i.q. providens, prudens 1 c.gen.obi. 2 nude
provincia, -æ I *sensu strictiore de regione* A *generatim de parte cuiuslibet regni vel terræ* 1 c.gen. 2 c. adi. 3 nude B *speciatim* de Daniæ(Suetiæ, Norvagiæ) *partibus (hic illic i.q. `herred´* [pars provinciæ RH] 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude II *sensu latiore de qualibet terra* A c.gen. B nude 1 *generatim* 2 *ecclesiastice*
provincialis, -e 1 *adi. i.q. ad provinciam pertinens* 2 *subst. i.q.* incola provinciæ
provisor, -is de eo qui providet vel consulit 1 *c.gen.obi.* 2 *nude*
provocatio, -nis i.q. actio provocandi vel lacessendi, invitatio ad certamen I generatim de pugna corporali A *c.gen.* 1 *obi*. 2 *subi*. B *nude* II *sensu iuridicali* 318, 11
provocator, -is de eo qui provocat (*c.gen.obi*.)
provoco, -avi I *generatim* A i.q. excito, lacesso, tento 1 ad 2 *c. abl*. 2 adversum 4 *nude* B i.q, accio, evoco, allicio 1 ad 2 in 3 i.q. hortor, moneo(*sequitur* ut) II *sensu iuridicali* A i.q. in contionem evoco B i. q. appello, arbitrium papæ invoco, populi iudicio causam permitto

provocatus, -a, -um iratus (*c.abl.*)
provolo, -avi i.q. prorumpo *(nonnisi de equitibus*)
provolvo, -vi, -utum, -vere 1 *proprie* i.q. devolvo, ruo 2 *translate i.q.* delabor, me dedo
prudens, -tis i.q.astutus, callidus, providens 1 adi. a de hominibus b de rebus 2 subst. i.q. vir prudens ; sapiens, maior natu Gertz S 102, 6
prudenter 1 i.q. callide **2** i.q. accurate, caute, diligenter
prudentia, -æ i.q. calliditas vel sapientia 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude; prudentia morum Gertz S 63, 11 = sc. prudentia hominis qui moratus vivit
pruina, -æ i.q. glacies, nix
pruna, -æ i.q. carbo ardens
prurio, -re 1 proprie i.q. scabie laboro 2 translate i.q. appeto, cupio a de impudica libidine b de libidine gulæ
‡**prurito**, -avi i.q. prurio
pruritus, -us i.q. appetitus
psallo, -i, -ere i.q. psalmos (christianos) cano 313, 23 spectat ad Kyrie eleison, 460, 12 spectat ad matutinam
® **psalmista**, -ae m. poeta et cantor psalmatum Gertz M/RH
® **psalmodia** = psallentium id est psallere (2.coniugatio) vel psaltare
psalterium, -i i.q. psalmus**; psalterium** i.e. instrumentum vel psalma quod canitur; Gertz S 416, 5 = liber psalmos David continens
® **pseudoapostolus** <pseudapostolus : fallax, falsus, dolosus, perfidus apostolus
pubertas, -tis i.q. prima adolescentia
pubes, -is f. i.q. lanugo vel pili circa inguina enascentes
pubes, -eris i.q. adolescentulus 1 adi. 2 subst.
pubesco, -ere i. in prima adolescentia sum
publico, -avi 1 *generatim i.q.* divulgo, ostendo, publicum reddo a *c.acc*. b *c.acc. et dat*. c *c.acc*. et abl. innocentiam manifestis indiciis 328, 1 2: *speciatim sensu iuridicali i.q.* proscribo, in rei publicæ potestatem redigo
***publicus**, -a, -um I *adi.. i.q. ad populum vel rem publicam vel civitatem pertinens* 1 *generatim* in iuncturis.e.g.364, 27 administratio..... 2 speciatim ad regis personam pertinens B de iis rebus quæ plurium vel omnium sunt i.q. communis (...*hic illic opponitur* privatus) 1 generatim in iuncturis e.g.276, 13 acclamatio 2 speciatim de ecclesiæ catholicæ communitate II subst.
publice 1 ad rem publicam refertur i.q. publico nomine vel sumptu 2 de iis rebus quæ ad omnes pertinent i.q. vulgo 3 i.q. palam, ante omnium oculos
pudet, -uit, -ere i. verecundiam vel ruborem ingerit 2 c.inf.3 nude
pudendus, -a, -um 1 adi i.q. turpis 2 subst. n.pl. de genitalibus
pudibundus, -a, -um i.q. verecundus, pudore suffusus
pudicitia, -æ i.q. castitas, verecundia**,** temperantia vel abstinentia rerum Venerearum
pudicus, -a, -um i.q, castus
pudor, -is i.q. verecundia, pudicitia 1 c.gen. eius rei cuius aliquem pudet 2 c.gen eius quem alicuius rei pudet 3 abs.
***puella**, -æ i. femina teneræ ætatis, plerumque i.q. virgo
puellaris, -ei. ad puellam pertinens

puellula, -æ i.q. parva puella

puer, -i 1 de viro teneræ ætatis i.q. infans e.g. 21, 22 2 de adolescente 3 de servis; Gertz M = (danice : svende, karle = comitas

puerilis, -e 1 ad puerum pertinens, a puero ortus 2 i.q. levis, vanus

pueriliter i.q. pueri modo

puerilitas, -tis i.q. ætas puerilis

pueritia, -æ i.q.ætas puerilis

***pugil**, -is m. i. delectus pugnator, homo pugni viribus præstans 1 *generatim* 2 *speciatim* de pugnatoribus regis (danice bersærk < teutonice: Bär(ursus)+serkr**=** vestis pellicia ursi *cf.* ars pugillatoria Gertz M I, 104, 10/RH**)**

***pugna**, -æ 1 i.q. æmulatio, contentio, monomachia 2 i.q. certamen bellicum, prælium (nonnumquam syn. bellum 101, 32)

pugnator, -is de eo qui pugnat;**pugnatrix** femina = danice skjoldmø = amazon, -*acc.*onem/ona, -*gen.* onis, -*plur.*, -ones, -*acc.*onas, -*gen.*um

pugnax, -cis 1 i.q. pugnæ avidus 2 i.q. ad pugnam pertinens

pugnaciter i.q. bellice

pugno, -avi i.q. confligo, congredior, dimico 1 intrans. a abs. b c.abl. c c. præp. pro/adversum/ in (acc.) / cum 2 trans.

pugnus, -i fere i.q. manus [teutonice `Faust´RH]

pulcher, -ra, -rum 1 i.q. formosus, venustus 2 i.q. egregius

pulchre i.q. egregie; = callide Gertz MI, 28, 1

pulchritudo, -inis i.q. venustas

pulex, -icis f. i. bestiola irritans sanguisuga [teutonice `Floh´RH] siphonaptera

pullarius, -a, -um m. i.q. custos pullorum sacrorum 282, 19

pullulo, -avi i.q. germino

pulmentum, -i i.q. pulpamentum

pulmo, -nis m. de parte corporis [< gr. pleumon < pneumon RH]

® **pulpitare :** teutonice : mit schrägen Brettern versehen Georges.

pulpitum, -i i.q. <u>suggestus</u> unde sermo habetur ;<u>® Tribüne</u>, pulpitum quod solum transversum habet, vide **pulpitare** (danice læsepult Gertz S 306, 9)

puls, -tis f. esca

® **pulsatio** = omnes campanae sonant Gertz S 443, 8

pulso, -avi 1 i.q. percutio a *proprie* Gertz M :portam pulsare b *translate* Gertz M: aures pietatis divinæ pulsare (Plautus)RH 2 vinco; pulsare astra (cantu)= hymnos ad cælum asscendere Gertz S 153, 70, omnes campanæ pulsantur= teutonice Alle Glocken rühren 443, 7 Gertz M: impellere, hortari

pulsus, -us m. i.q. impulsus

pulvinar, -is i.q. cubital, culcita, pulvinus

pulvinus, -i i.q. cubital, cervical

pulvis, -eris m. i. minutæ terræ particulæ

puniceus, -a, -um i.q. purpureus

punio, -vi, -tum, -re i.q. pæna afficio 1 pro obi. homines 2 pro obi. res

punitus, -a, -um i.q. pæna affectus

punitor, -is de eo qui punit

pupilla, -æ de interiore oculi parte
pupillus, -i m. de eo qui sub tutela est, orbus
puppis, -is (acc. puppim e.g. 36, 29) 1 proprie de posteriore navis parte (opp. prora) 2 translate de ipsa nave 3 collective de classe
® **purgare** sceleris (= ab scelere) Gertz S 436, carm, v.7
purgatio, -nis i. actio purgandi, defensio, satisfactio
purgo, -avi i.q. purum facio, mundo 1 *sensu proprio* 2 *translate i.q.* excuso, expio
puritas, -tis i.q. integritas morum 265, 3
purpura, -æ de panno coloris purpurei
purpureus, -a, -um de colore rubeo
purus, -a, -um 1 i.q. serenus 2 i.q. integer
pusillus, -a, -um i.q. ignavus
putamen, -inis de partibus amputatis
puteo, -ui, -ere i.q. fætio, malum odorem exhalo
® **puter**-ris, -re = in putrem, putredinem mutatus RH
puteus, -i de loco perpetuas aquas habente 199, 23 Walbrunna, Latine cadaverum vel stragis puteus [Wal- i.q. milites occisi cf. `Valhal ; brunna cf. teutonice `Born` K.L et RH]
putidus, -a, -um i.q. fætidus
***puto**, -avi i.q. existimo, habeo 1 active a: c.acc.c.inf. b c. duobus acc. c abs. 2 passive a c.inf. b c.nom.
® **putredinosus** Gertz S 274, 15 plenus putreRH
putredo, -inis m. i.q. putida vomica, sanies; Gertz S 135, 17
® **putrefactio** Gertz S 438, 19
® **putrescere** Gertz S 81, 13 = in putrem mutare RH
® **putridus** (lepra) Gertz S 274, 9 in putrem mutatus RH
putris, -e 1 i.q. fætidus, rancidus 2 i.q. fragilis
pyga, -æ i.q. nates
pyra, -æ i.q. rogus
® **pyrata** *etc. vide* **pirata**
pyramis, -dis i. figura mathematica ex basi lata paulatim in acutum desinens
pythonicus, -a, -um (forma Phitonicus traditur) i.q. magicus

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

Q

quadrageni, -æ, -a i.q. quadraginta 1 distributive 2 vi distributiva debilitata
® **quadragesima** -ae f. (Hieron. epist. 41, 3) = ieiunia annua; = *etiam* illi quadraginta dies ieiunii
quadraginta i. numerale

quadratus, -a, -um i. quatuor lineis rectis æqualibus et totidem rectis angulis præditus
quadrifarius, -a, -um i.q. quadruplex
quadriga, -æ i. nomen vehiculi
quadringenti, -æ, -a i. numerale
® **qualiter** = quomodo Gertz S 85, 3
quæro, -sivi, -situm, -rere1 c.acc. i.q. acquirere, adipisci, invenire conor a aliquem b aliquid 2 c. quæstione indir. i. interrogo 3 c.inf. i.q. conor
quæso [Georges :ivi, -ere RH] i.q. oro, peto, quæro (sed nonnisi orationi directæ insertum adhibetur)
quæstio, -nis I i.q. interrogatio II i.q. cognitio A c.gen. B abs. 1 generatim 2 speciatim de cognitione per tormenta
quæstor, -is i.q.exactor
quæstorius, -a, -um de iis quæ ad quæstorem pertinent
quæstuosus, -a, -um i.q. fructuosus
quæstus, -us i.q. lucrum 1 c.gen. 2 abs.
qualis, -e de alicuius rei vel personæ natura 1 per interrogationem 2 sensu relativo (omittitur talis 400, 36 517, 18
® **qualitas** = species
qualiter i.q. quomodo (nonnisi interrogative)
qualiscumque, -ecumque i. quicumque, cuiuscumque modi
qualitas, -tis fere i.q. natura
***quam** de gradu vel modo I *inducit alteram comparationis partem (cum singula vocabula tum enunt. sec. e.g.* 78, 21 ut 224, 9 si 125, 35 quod A *antecedit particula cui respondet* quam :1 tam: e.g. 4, 29 2 adeo 142, 1 3 *vox sensus comparatici a comparativus (sequitur comparativus* : 3, 17 audacius quam efficacius) minora, potius, magis, plus, non minus, satius b *adverbium sensus comparativi :*ante, prius, supra, post c verbum sensus comparativi 3, 13 præoptaret 4, 11:maluisti, 44, 15præstat, 106, 2 elegimus, 195, 2 præferre d alius, aliter(pro ac ponitur) e secus(pro ac ponitur) B *omissa particula cui respondet* quam 1 *c. superl.(additur* potuit 449, 4) libentissime 2 c. *positivo (semper additur* poterat) 129, 2 quam poterat clara voce II *inducit interrogationem* A *directam* 415, 3 B *indirectam* 154, 5 *syntactica:omittitur* 1 *pron. rel. post* quam480, 4 : non minore impetu castra quam (*i.* quam quo) reliquerant repetebant 2 *pron.demonstr. post* quam 101, 11
***quamobrem** i.q. qua de causa (*nonnisi sensu relativo*) 1 *c.indicat.* 2 *c. coniunct.* 3 *c.acc. c.inf. (in oratione obliqua)*
***quamquam** I *concessivum* A *additur verbum* 1 *c. coniunct.(in oratione obliqua)* a præs. b impf. c perf.;95, 14(fere i.q. etiamsi) d plusqpf. 2 *indic.* a præs. b impf. c perf. d plusqpf. B *omisso verbo* 158, 25 II correctivum (c. coniunc.) A præs. : vi potentiali 118, 5 B perf. C plusqpf.
quamvis particula concessiva 1 *additur verbum* (c. coniunc.) 2 *omisso verbo* 64, 2
quando nonnisi de tempore 1 *sensu relativo a fere i.q.* cum : quando primum 113, 17 b *fere i.q.* dum 177, 33 2 *sensu interrogativo*
quandoque de tempore(*indefinite*) 1 de futuro 2 *de rebus peractis fere i.q.* quondam
quantitas, -tis i.q.magnitudo
® **quantocius** = valde celeriter Gertz S 100, 3
quantuluscumque, -acumque, -umcumque i. quantumvis parvus
quantumlibet/vis i. quamvis, valde ; Gertz M = quantumcunque

quantus, -a, -um de quantitate i.q. quam magnus 1 *per interrogationem* a *directam* b *indirectam* 2 relative (*c. indic. in oratione obliqua* 269, 12) a *respondet* tantus b *omittitur* tantus; Gertz M quanti = quot

quantuscumque, -acumque, -umcumque i.q. quam magnus (*indefinite*) 1 *c.coniunc*. 2 *c.indic.*

quantumcumque i.q. quamvis 1 c.coniunc.verbi 2 c. adi

quantuslibet, -alibet, -umlibet i.q. quantuscumque

quantumlibet i.q. quantumvis

quantumvis i.q. quamvis

quapropter i.q. cur, quamobrem, quare *(vi relativa deminuta)*

quare i.q. cur *(nonnisi per interrogationem)*

quartus, -a, -um i. numerale ordinis de eo qui post tertium venit

quarto i. quartum

quasi 1 de comparatione a *c.enunt.sec. i.q*. tamquam si b *c.part.vel gerund*. c *c.abl.abs.* 2 *de similitudine i.q*. ut, velut a *generatim* b *additur* quidam 3 *de causa efficta* a *c. coniunc. i.q*. quod b c. part.; quasi = fere Gertz S 350, 29 ; iunctura : quasi....dicitur = idem fere significat quod ibidem 17, 10

quasso, -avi i.q. concutio (c.acc.)

® **quatember** medii aevi < dies quattuor temporum = dies quater cuiusque anni quo die ante omnia festa quatuor(tria) dies ieiunii incipiunt (teutonice quatember *m.* [post 1.adventum, 13/12 sancta Lucia, dies cinerum = Aschermittwoch, pentecostes, post 14. septemb., exaltio sanctae crucis]; > *danice* tamberdag; Quatembergelder = Termine für Steuern und andere Abgaben (nicht alle deutschen Länder am selben Datum) *vide* nox Luciae

quate/inus i.q. ut (finale); ut consecut. Gertz S 92, 2; Gertz M *post verba iubendi et efficiendi*

quaterni, -æ, -a i. numerale distributivum ;382, 39 vi distributiva vanescente i.q. quattuor; Gertz M quaternus = quaternio = (teutonice: Quartbogen des Papiers) = compactio/libellus 4 vel 8 foliorum Gertz M/RH

quatio, -ssi, -ssum, -tere 1 proprie i.q. vehementer agito 2 translate i.q. moveo, terreo

quatriduum, -i i.q. spatium quattuor dierum

quattuor i. numerale

quattuordecim i. numerale

***que** I *i. particula adiunctiva...iis vocis postponenda quæ præcedentibus adiunguntur ; nota collocationem metri causa mutatam* A *coniungit duo membra* 1 *complures voces complexa* 2 *singulas voces complexa* B *in enumeratione* 1 *adiungit ultimum membrum* (ac, atque, et adiungit pænultimum membrum 2 *adiungit pænultimum membrum* (ac, atque, , et inducit ultimum membrum e.g.136, 14 II *vanescente vi adiunctiva* : A *sensu adversativo, fere i.q.* sed B *abundare videtu*r (vide namque) III i.q. quoque IV *ponitur pro* neve (*post negationem*) V *sequitur negatio* 28, 34

queo, -ivi, -ire i.q. possum

quercus, -ius f. i. arbor glandifera

querela, -æ i. actio querendi, conquestio, querimonia 1 abs. 2 c.gen. a poss. b obi.

® **querelare** Gertz M < querelor (*t.t.iuris)*= nomen alicuius deferre de re RH

querimonia, -æ i.q. querela 1 abs. 2 c.gen.

queror, -stus sum, -ri i. voce dolorem significo, lamentor 1 abs. 2 sequitur de 3 c.acc.4 c.acc.(c.inf.) 5 sequitur quod

querulus, -a, -um i. querularum plenus 1 abs. 2 c.gen.obi.

® **questio** = actio (iure agendi) Gertz M/RH
questus, -us i. lamentatio, querela
*__qui__, -quæ, -quod [forma abl. quis pro quibus legitur 385, 3] *pronomen relativum* I *c.ind.(in oratione obliqua; in enunt.sec. causali* :4, 5: quippe qui, utpote qui 167, 12) *(in enunt.sec.determinativo* 213, 29) A adi. B subst. 1 *congruit cum præcedentibus(omittitur demonstr. e.g.4, 20) 2 intermittuntur nonnulla 10, 143 nota constructionem ad sententiam 194*, 28 4 abl. quo a *nude* b *c.gen*. II *c. coniunct. (in oratione obliqua* 90, 4 utpote qui 477, 25 ut qui ..) A finali 1 generatim 2 quo *c.comparativo* B *causali* quippe qui 488, 2 C *consecutivo* D *de repetione* E *determinativo* 1 *antecedit* 2 *antecedit negatio* III *c.acc. c.inf. in oratione obliqua* IV *omisso verbo*; qui = quicumque Gertz S 224, v.56
qui i. quomodo 471, 29
***quia** *i. coniunctio causalis* 1 *fere semper c. ind*. 2 *c. coni*. ; quia (*sine verbo*) Gertz S 200, 16; "quia" pro "nam"/"enim"ibidem 16, 9; quia *pro* acc. cum inf. 95, 16 ;194, 24 Gertz M *c. indicat./c.coniunc*.
quicumque, -quæcumque, -qodcumque i.q. omnis qui 1 *c.ind*. 2 *c.coni*. a *in oratione obliqua* b *per attractionem*(*rhytmi causa*) c *potentiali*? Gertz M: = quivis;= omnes/omnis generis;quodcunque = utrumcumque
*__quidam__, -quædam, -quiddam (quoddam) I i.q. certus aliquis A *adi. (fere semper postponitur sed vide* 256, 9) 1 *generatim* 2 *c.nom.propriis antecedentibus(sæpissime)* B *subst. (additur gen. descriptivus)* 1 nude 2 *gen. part.(fere semper antecedenti*) II i.q. aliquot
***quidem** 1 *emphatice postponitur* a pronomini b et c aliis vocabulis 2 *vi concessiva* (opp..sed, vero)3 *vi affirmativa vanescente* 4 *post negationem (interiectis singulis vel duobus verbis* a ne..quidem b nec .. quidem; quidem = enim Gertz S 22, 40 Gertz M = certe
quies, -tis f. 1 i.q. actio cessandi, otium, remissio laboris cum alius tum bellici a abs. b c. gen. 2 i.q. somnus a abs. nota per quietem i.q. per somnum, in somniis b c.gen.
quiesco, -vi, -scereI abs. A pro subi. persona 1 i.q. in otio sum, nil facio 2 i.q. dormio 3 de mortuis B pro subi. res i.q. cesso II c.inf. i.q. omitto
quietus, -a, -um i.q. compositus, placidus, tranquillus
quiete i, q. placide
quilibet, -quælibet, -quid(quod)libet i.q. omnis, quisque 1 adi. 2 subst. abs. b c.gen.; quilibet = ullus Gertz S 275, 11; Gertz M = quidam;quislibet = quisquam ; = quisque
*__quin__ 1 inducit enunt prim. a quin etiam, *vi debilitata fere i.q*. etiam b quin et i.q. quin etiam c quin potius i.q. immo vero 2 *inducit enunt. sec* a *post negationem i.q*.ut non b *post interrogationem c post verba dubitandi sim. i.q*. cur non
quindecim i. numerale
quindeni, -æ, -a i.q. quidecim (numerale distributivum *vi distributiva debilitata*) 131, 15
quigenti, -æ, -a i.q. quinquies centum
quini, -æ, -a i. numerale 1 vi distributiva 2 vi distributiava vanescente 203, 38
quinquaginta i.q quinquies decem
quinque i.numerale; Gertz M **quinquepertitus** *i.e*. in quinque partes divisus
quinquennis, -e i.quinque annorum
quiquennium, -i i. spatium quinqueannorum
quintus, -a, -um i. numerale ordinis
*__quippe__ particula causalis, fere i.q. enim, nam 1 generatim 2 speciatim a in parenthesi (vergit in coniunctionis quod, quia.quoniam b abundat(additur nam) c quippe cum d quippe qui; Gertz M

® **quique =** omnes Gertz S 65, 9
*__quis(qui), quæ, quid(quod)__ *pron. interrogativum* I *subst.* A masc. B fem. C neutr. 1 nude a generatim b acc. quid i.q. cur(quid ita 313, 26) quid multa 78, 4 c ut quid (= cur) 2 c.gen. II *adi.*; quis (interog. = uter Gertz S Append. 1, 3
***quis**, -quæ(qua), -quid[neutr.plur. qua 394, 29] pron. indefinit. I subst. (*antecedit* si, nisi, ne, cum, ut, pron.rel.) A masc. 1 nude 2 c.gen. B neutr. 1 nude 2 c.gen. II adi.;quis *indefin.* = quisquam
® **quislibet** = quisque Gertz S 203, 14
quisnam, -quænam, -quidnam i.q. quis (interrogative) 1 subst. 2 adi.
quispiam, -[quæpiam, -quodpiam, -subst.quidpiam sive quippiam Georges, RH] 1 subst. i.q.quisquam a abs. b c.gen. 2 adi i.q. quis, ullus (indefinite vi debilitata); quispiam = quisquam Gertz S 126, 4
*__quisquam__, **-** [quæquam RH], -quicquam pron. indefinitum I subst. A in negatione, interrogatione, condicione 1 nude 2 c.gen. i.q. aliquis, quidam B sine negatione II adi. i.q. ullus
*__quisque__, -quæque, -quidque(quodque) I pron.distributivum A de compluribus 1 sing. a nude (antecedit ut) b c.gen. c c. numerali ordinis 2 plur. B de duobus i.q. uterque II *vi distributiva vanescente* A sing. 1 nude i.q. quivis, omnis 2 c.superl. B plur. i.q. omnes 1 nude 2 c.superl.
***quisquis**, -[quæquæ Georges RH] , -quicquid i.q. omnis qui, quicumque (c.gen. e.g. 128, 16 1 c.ind. a generatim b in oratione obliqua 2 c. coniunc. a generatim b in oratione obliqua c per attractionem 110, 32 d irreali; quisquis = quisquam Gertz S 345, 25; Gertz M = ullus
quivis, -quævis, -quidvis(quodvis) 1 adi. a i.q. quisque, omnis b i.q. aliquis, quilibet c i.q. ullus 2 subst. a i.q. quisque b i.q. aliquis, quilibet;quivis(quis) non = nemo Gertz S 195, 18
*__quo__ I *sensu interrogativo* II *sensu relativo* A de loco 1 abs. 2 c.gen. B de gradu i.q. quanto 1 respondet hoc(c.comp.) 2 sine responsione III *sensu finali (c.coniunc.)* A sine comparativo B c.comparativo; quo = ubi Gertz S 133, 21; quo = ut *finale* ibidem 91, 17; = ut *consecut.*102, 15 Gertz S.
*__quo minus__ 1 i.q. quin, ut non 2 i.q. ne a sensu finali b post verba efficiendi 181, 28
quoad I de tempore A i.q. quamdiu (c.ind.; in oratione obliqua coniunc. B i.q. donec, usque dum (c. coniunc.;spectat ad finem intervalli) 1 sensu finali 2 sensu finali omisso C fere i.q. antequam II de gradu 436, 19; quoad = quod attinet ad Gertz S 430, 4
quoadusque i.q. ideo, usque dum
quocirca i.q. ideo, quamobrem, quare
quocumque i.q. quemcumque in locum
*__quod__ I *vi relativa nondum debilitata* A *respondet pron.demonstr.* 1 *sequitur ind.* 2 *sequitur coniunc. (quamquam de rebus certis agitur)* II *vi rel. amissa* A *sensu causali i.q.* quia 1 c. ind. 2 *c.coniunc.* a solum ponitur (*non afferuntur loci ubi coniunc. æstimationem loquentis significat*) b non quod....sed quia c non quod...sed ut d sive quod...sive quia 3 *sine verbo* B *sensu explicativo* 1 generatim 2 *speciatim vergit in notionem* cur C *inducit enunt.sec. pro subi.* D *inducit enunt.sec. pro obi.* E *inducit enunt.sec. consecutivum i. q*. ut *post* tantus, talis, talite, ita, (in) tantum, adeo, tam F *continuat orationem fere i.q.* et /quodsi G fere i.q. quodsi; quod *post verba timendi* = ne Gertz S 63, 16 ; quod *post* adeo, in tantum, ita, sic, tam = ut; quod = ut *finale* Gertz S 167, 8; *post* contingit, fit = ut Gertz S 194, 12 ; quod *cum nuntia sec.pro acc. cum inf. post* velle, *post verba sentiendi et declarandi et post* videtur; Gertz M quod = ut *post verba iubendi et similia*
quomodo i.q. quo pacto, qua ratione; Gertz M quomodolibet = nullo modo;quocunque sit
*__quondam__ i.q. olim, *nonnisi de præteritis* 1 cum verbo 2 c. nomine (*neque tamen de defunctis ut in aliis medii ævi documentis*

quoniam i.q. quia, quod*(inducit causam), c. ind. etiam in oratione obliqua* 1 secundo loco ponitur 2 primo loco ponitur;quoniam *cum enunt.sec. pro acc cum inf.*
***quoque** I i.q. etiam A *postponitur 1 nomini vel pronomini premendo a nullis vocibus intermissis* b *intermissis nonnullis vocibus* 2 verbo premendo B *anteponitur vocibus premendis* 1 *nullis intermissis* 2 *interiectis nonnullis* II *vi debilitata fere i.q.* autem
quorsum i.q. quo (in quem locum) 1 proprie 2 translate
quot i.q. quanti(de numero) 1 interrogative 2 relative, respondet tot; a c.ind. b c. coni.
quotannis i.q. singulis annis
quotidianus, -a, -um de iis quæ singulis diebus fiunt
quotidie i.q. singulis diebus
quoties i.q. quot vicibus 1 interrogative 2 relative a c. ind. b c. coni. (in oratione obliqua; de repetitione 128, 20
quotiescumque i.q. quoties
quotlibet i.q. quotcumque(*opp.* unus)
quotquot i.q. quotcumque (c.ind.)
quousque i.q. quoad (c. fut. ex.) 2 i.q. donec (*c. coni. repetitionis*)

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

R

rabidus, -a, -um i.q. ferus, sævus
rabies, -i f. i.q. feritas, furor, sævitia 1 abs. a generatim b speciatim de ferocitate athletorum pugnæ præsaga (danice `bersærkergang´) 2 c.gen.
® **radicari** = radices agere, radicatus Gertz S 353, 1
radicitus i. c. radice, a stirpe
radio, -avi i.q. corusco, mico, refulgeo
radius, -i de splendore corporum lucentium 1 abs. 2 c. gen.
radix, -cis f. i.q. ima gignentium pars 1 proprie 2 translate
ramalia, -um n. i.q. rami aridi 1 proprie a abs b c. gen. 2 translate de stirpe
ramulus, -i parvus ramus
ramus i. pars arboris e trunco exiens 1 proprie a abs. b c.gen. 2 in imagine
rancidulus, -a, -um i. aliquantum rancidus
rancidus, -a, -um de cibis nimis diu servatis i.q. corruptus
® **rancor**-oris m. (< ranceo) id quod male olet ;translate : vetus odium habere in aliquem (Georges)RH
rapacitas, -tis i.q. aviditas rapiendi
rapax, -cis 1 abs. 2 c.gen.rapiendi avidus
rapidus, -a, -um 1 i. rapax, vorax, 2 i.q repentinus, velox a de torrente b de cursu, itinere c de vehiculo 3

i.q. acute sonans
rapina, -æ 1 i.q. actio rapiendi a abs. b c.gen. 2 i.q. res rapienda vel rapta
rapio, -ui, -tum, -ere 1 i.q. celeriter aut vehementer moveo a nude b additur finis 2 i.q. vi aut impetu prehendo
rapta, -orum n. fere i.q. spolia
raptim 1 i.q.celeriter 2 i.q.vehementer
rapto, -avi 1 i.q. vi promoveo2 i.q. dirimo
raptor, -is de eo qui rapit 1 abs. 2c.gen.
® **raptrix**, -cis *f*: aquila raptrix Georges
raptus, -us 1 i.q. actio eius qui celeriter se movit(c.gen subi.) 2 i.q. actio vehementer capiendi a c. gen. obi. b nude; raptus = rapta præda Gertz S 124, 24; = raptum ibidem Append.7, 8
raptrix, -cis de femina vehementer auferente
rapulum, -i i. parva rapa (e genere olerum) vox Horatiana
raresco, -ere i.q. rarefio, rarus fieri incipio, densitatem amitto
raritas, -tis i. q. infrequentia, paucitas, qualitas densitati contraria 1 c.gen. 2 abs.
rarus, -a, -um i.q. non densus, infrequens, tenuis; Gertz S = parcus (*cum abl.*)126, 23;
raro i. minus sæpe, non frequenter, interdum
® **rasorius :**cultellus rasorius : cui qui sine barba esse vult necesse est Gertz M/RH
ratio, -nis 1 abs.a de actione enumerandi b de argumento, causa c de cogitatione, consilio sano, mente 2 c.gen. a gerund. fere i.q. methodus, via b fere i.q. causa c debilitato sensu, Gertz M = condicio, ratione = propter, periphrastice. Nota ® rationes universales (teutonice Allgemeinbegriffe A.M. De homine)
rationabilis, -e i.q. rationalis;**rationabiliter**
*__ratis__, -is f. i.q. navis, navigium; Gertz S 22, v.34 nec praetereunt rate flumen (RH Georges); vide > **praetereo** = transeo
ratus vide **reor**
raucedo, -inis f. i.q. raucitas
raucus, -a, -um de eo qui vocem asperam vel obtusam emittit 1 de homine 2 de sonitu
® **reaccendi** = iterum accendi Gertz S 268, b, 18
reædifico, -avi i.q. rursus ædifico
® **realiter** = corporaliter
® **reamare** = amorem reddere Gertz M/RH
reatus, -us i.q. culpa, scelus 1 c.gen.culpæ 2 c.pron.poss. 3 sine gen.
rebellatio, -nis f. i.q. rebellio, seditio
rebellio, -nis f. i.q. seditio
rebellis, -e i.q. seditiosus, adversarius (evanescente sensu proprio) 1 adi. 2 subst. m.
rebello, -avi i.q. seditionem, bellum concito, facio
recedo, -ssi, -ssum, -dere 1 proprio sensu locali i.q. redeo, cedo 2 translate i.q. desisto
*__recens__, -tis 1 adi. a i.q. nuper factus, novus b i.q. integer 2 subst.
recenter i.q. nuper
recenseo, -ui, -itum, -ere 1 i.q. militum numerum recognosco 2 i.q. ordine enumero 3 i.q. commemoro, narro, trado a c.obi. b c.acc.(c.inf.); Gertz M = prolixius describere
receptaculum, -i i.q. perfugium, præsidium 1 c.gen. 2 sine gen.
® **receptibilis** = capax Gertz S 351, 2

receptio, -nis i. actio recipiendi (c.gen.obi.); receptio persone Gertz S Append.2, 1= qui benigne, liberaliter, liberali hospitio recipitur.*vide* **acceptio**
receptor, -is de eo qui aliquid recepit
receptus, -us 1 i.q.acceptio 2 i.q. perfugium, receptaculum 3 i.q. actus se recipiendi
recessus, -us 1 proprie i.q. actus recedendi vel se recipiendi 2 translate a de sinu vel aliis litorum vel viarum flexionibus b de flexione cornuum exercitus c de receptaculo vel perfugio occulto
recidivus, -a, -um i.q. renovatus, redintegratus
recido, -cidi, -casum, -cidere i.q. cado, convertor, devenio (de sorte, fortuna; *sequitur* in c. acc.)
recîdo, -di, -sum, -dere i.q. amputo, reseco
recino, -ui, -ere 1 i.q. iterum cano a c. obi. b sine obi. 2 i.q. sono (de lituo) 3 i.q. cano (in missa)
***recipio**, -.cepi, -ceptum, -cipere 1 i.q. recupero, rursus capio (Gertz M = sumere/rapere) vel iterum accipio 2 i.q. accipio, excipio (*opp*. do, offero) a corporea b incorporea 3 i.q. assumo, ascisco (c.acc.) 4 i. q. suscipio 5 i.q. reduco 6 reflexive a i.q. pedem refero, recedo b i.q. colligo7 i.q. puto, habeo (*additur* in c. abl.)
reciprocus, -a, -um de fluctibus accedentibus et recedentibus; Gertz S 305, 2 : reciprocata in se ipsam = contra se ipsam conversa
‡**recitamentum**, -i i.q. recitatio, narratio
recitatio, -nis i.q. actus recitandi, lectio
recito, -avi 1 i.q. clara voce lego 2 i.q. numero;= narrare Gertz S 438, 5
reclamatio, -nis i.q. actus reclamandi vel repugnandi
reclamito, -avi i.q. repugno, adversor
® **reclinarium** (**<** reclinatorium Georges) : in nave regali Danorum rex in lecto dormiens excitatur Gertz M/RH I, 118, 26 *vide* **reclinis**
reclinis, -e i.q. reclinatus, innixus
reclino, -avi i.q. debilito, corrumpo; = de/inclinare Gertz S 66, 4
recludo, -si, -sum, -dere i.q. claudo, includo 1 c.abl. 2 sine abl.
® **recoctio** i.actio recoquendi Gertz M:II, 435, 21 *fere:* recoctio panem conservare poterit RH *cf. danice* tvebak *ndl.* tweebak = beschuit
recognosco, -novi, -nitum, -noscere 1 i.q. cognosco, agnosco 2 i.q. considero delibero
recolligo, -egi, -ectum, -igere i.q. rursus colligo; Gertz M = (de)metere RH;se recolligere = omnes vires recipere RH
recolo, -colui, -cultum, -colere 1 i.q. meditor, memoria repeto a c.obi. b c.acc. c.inf. 2 i.q. celebro
® **recommendare** = commendare Gertz S 402, 33
® **recompensa**, -ae = compensatio;**recumpensare** = parem referre;**recumpensatio** = compensatio
reconciliatio, -nis i.q. actus reconciliandi vel in gratiam restituendi
recondo, -didi, -ditum, -dere i.q. abscondo, tego
® **reconsecrare** = rursus consecrare Gertz M/RH
® **reconsignare** = reddere RH/ Gertz M> *qui aliter aestimat*
recoquo, -xi, -ctum, -quere i.q. coquo 161, 5 RH: metalla recoquere = teutonice umschmelzen *vide* **recoctio**
recordatio, -nis i.q. actio recordandi, in memoriam revocandi 1 c.gen. 2 c.adi.
recreo, -avi i.q. reficio, restituo, (con)firmo 1 transitive 2 sensu mediali 32, 22
recrudesco, -ui, -escere i.q. crudelis fio, exasperor

rectitudo, -nis i.q. æquitas, rectum iudicium
rector, -is i.q. qui regit, gubernator 1 c.gen. 2 sine gen.
rectus, -a, -um 1 adi. a i.q. directus b i.q. iustus, æquus 2 subst. n. sing. i.q. honestum
recte i.q. iuste, accurate (*nonnisi compar.*)
recubo, -ui, -itum, -are i.q. cubo, quiesco
recuperatio, -nis i.q. actus recuperandi 1 c.gen. 2 sine gen.; Gertz M II, 119, 6 :recuperatio vitæ ac dilapidatio omnium bonorum
recupero, -avi i.q. amissam rem recipio, rursus acquiro
recurro, -i, -sum, -rere i.q. rursus curro, redeo
recursus, -us 1 i.q. reditus (c.gen.) 2 fere i.q.fuga a c.gen. b sine gen.
recuso, -avi i.q. nego 1 c.acc. 2 c.inf. 3 abs.
reda, -æ i. vehiculum
redamo, -avi i.q.amorem refero
redargutio, -nis i. actio redarguendi, recusando;redarguere = reprehendere Gertz S 107, 2
redditio, -nis i. actio reddendi, fere i.q. traditio; Gertz M : = reditus *quod vide*
reddo, -idi, -itum, -ere 1 i.q. restituo a: sensu strictiore b: sensu latiore 2 i.q. substituo, sufficio 3 i.q. facio, efficio a c.duobus acc. (passive c.nom.) b c.acc. 4 i.q. do, præbeo 5 i.q. edo
redemptio, -nis i.q. dimissio, relaxatio 2 de ipsa pecunia pro remissione solvenda
® **redemptor** = qui pretio redemptionis aliquem solvit RH Gertz S 157, h, 2, 9
redeo, -ii, -itum, -ire i.q. revertor 1 proprie sensu locali a abs. b *additur* ad c *additur* in d *additur* acc. e *additur supinum* f *additur* unde 2 translate
® **refectorium** (monasterii) = cenatio vel triclinium RH Gertz S 316, 2
redigo, -egi, -actum, -igere 1 i.q. adduco 2 i.q. deminuo 3 i.q. adscisco 4 i.q. facio, efficio
redimiculum, -i i.q. tænia
redimio, -ivi, -itum, -ire i.q. orno
redimo, -emi, -emptum, -ere 1 i.q. libertatem pretio emo 2 i.q. rependo, compenso a c.abl. b sine abl.3 i.q. perficio 4 i.q. reficio 5 i.q. expio
re(**d**)**integro**, -avi i.q. renovo 2 fere i.q. reficio
***reditus**, -us i.q. reversio 1 nude 2 c.adi. 3 c.gen.; Gertz M: vectigal/pecuniae/fructus/quaestus RH
redivivus, -a, -um i.q. qui reviviscit 1 de animantibus 2 de rebus
redoleo, -ui, -ere vanescente sensu proprio (cf. tamen 160, 30 [non recte RH]) i.q. reddo
® **redonare** = amentes redonantur sensui = amentes adipiscuntur omnem sensum
reduco, -xi, -ctum, -cere 1 i.q. retro duco, ago a sensu srtictiore b sensu latiore 2 i.q. revoco 3 fere i.q. claudo
reductio, -nis i. actio reducendi vel redeundi
® **reductus** = actio aliquem honore reducendi >< deducere Gertz M/RH
redundo, -avi 1 c.abl. i.q. abundo a proprie b translate 2 sine abl. i.q. mano, pertineo
redux, -cis 1 i.q. domum revertens 2 i.q. qui aliquem domum prosequitur
refectio, -nis i. actio reficiendi, reparandi, restaurandi 1 proprie a c.gen.obi.;Georges:refectio aedium, refectio nocturna > medii aevi: = cena; b abs. 2 translate
® **refectorium** = ubi monachi edunt Gertz M/RH
refello, -i, -ere i.q. reicio, repudio
refercio, -si, -sum, -cire i.q. compleo

refertus, -a, -um i.q. plenus 1 c.abl. 2 sine abl.
***refero**, -tuli, -latum, -ferre I vi particulæ præfixæ non debilitata, A i.q. retro porto, reporto 1 generatim a corporea b incorporea 2 speciatim de actione recedendi B i.q. revoco (spectat ad originem) C i.q. remuneror D i.q. præbeo, habeo E i.q. reicio II *vi particulæ præfixæ vanescente* A i.q. commemoro, trado, narro 1 c.acc. (passive nom.) 2 c.acc. (c.inf.) 3 c.inf. 4 c. quæstione indir. 5 c. enunt.rel. 6 abs. B i.q. defero
reficio, -feci, -fectum, -ficere i.q. reparo 2 i.q. recreo a sensu strictiore b sensu latiore fer i.q. delecto 3 i.q. restituo
refigo, -xi, -xum, -gere i.q. affigo
reflecto, -xi, -xum, -tere 1 i.q.verso, circumago a pro obi. corporalia b pro obi. incorporalia 2 i.q. retorqueo 3 i.q. averto
reflexus, -a, -um i.q. sinosus, flexuosus
reflexio, -nis i.q. circumfusio
reflexus, -us 1 i.q. actio flectentis 2 i.q.declinatio, anfractus
‡**refluxio**, -nis i.q. actio refluendi
® **refocillare** = focillare: fomento aliquem facit revivere;recreare RH/ Gertz M
reformo, -avi i.q. restituo; Gertz S :reformare = sanare 330, 21; = reconcilliare (pacem)266, 4; in meliorem formam et habitum redigere 85, 2
refoveo, -vi, -tum, -vere i.q.foveo; = consolare Gertz S 64, 15 = sanare 366, 26
refragor, -atus sum, -ari 1 i.q. repugno, detrector 2 i.q. impedio
refreno, -avi i.q. prohibeo
® **refrigerare** (>< calefacere) calorem corporis deminuere (cenâ, potu, remedio)
® **refrigerium** = recreatio; Gertz S 168, 12 = requies, refugium; Gertz M = frigusculum (<frigus);RH: refrigerium = cena memorialis alicuius sancti
refugio, -i, -itum, -ere 1 i.q. confugio, fugio 2 i.q. effugio 3 i.q. abnuo
refugium, -i i.q. receptaculum
refugus, -a, -um 1 i.q. fugiens 2 i.q. rursus e conspectu abiens
refulgio, -si, -gere i.q. fulgeo
refundo, -di, -sum, -ndere 1 i.q. fundo 2 i.q. transfero;RH *translate* = impensas restituere Gertz M
refuto, -avi 1 i.q. repello a corporea b incorporea 2 i.q. destituo
regalis, -e i.q. qui ad regem pertinet; regales = regis ministri Gertz S 414, 25
® **regaliter** = regali potentia Gertz S 66, 5
regeneratio, -nis de baptismate
regenero, -avi de actione baptizandi
regimen, -inis n. 1 i.q. gubernatio a c.gen. b c.adi. c nude 2 i.q. gubernaculum
regina, -æ i.q. uxor regis
® **regio** *vide subter*
® **regirare** = per orbem redire Gertz M
® **registrum** = index/libellus omnium rerum domesticarum Gertz M/RH
*__regius__, -a, -um i.q. ad regem pertinet (.....hic illic pro gen. regis ponitur e. g. 545, 40 profectionis)
*__regia__, -æ (substantive) i.q. aula regia
*__regio__, -nis i.q. pars terræ, terra 1 solum ponitur 2 c.nomine proprio 9, 24 Danicam regionem
regnator, -is de eo qui regnat i. q. rex

® **regnicolæ** *i.e.* regni incolæ
regno, -avi i.q. guberno 1 de rege vel regina 2 de aliis
***regnum**, -i 1 depotestate vel dignitate regia, de iure regnandi a abs. b c.gen. 2 de terra regis a abs. b c. gen. c c.adi 3 de inferis
rego, -xi, -ctum, -gere i.q. guberno; se regere = se gerere Gertz S 226 v.11
® **regratiari** = gratias agere Gertz S 401, 33
regredior, -ssus sum, -di i.q. revertor
regressus, -us de actione revertendi, regrediendi, redeundi
® **regula** = quod institutum est Gertz S 263, 3
® **regularis** = ad regulam accommodatus
regulus, -i i.parvus rex 1abs a generatim b sensu peiorativo 2 c.gen. a generatim b sensu peiorativo
® **rehabere** = recuperare Gertz M/RH
‡**rehabito**, -avi i.q. iterum habito
reicio, -ieci, -iectum, -icere 1 i.q.retro iacio a sensu strictiore b sensu latiore 2 i.q. proicio 3 i.q.abicio, depono a corporea b incorporea 4 i.q. deporto, relego 5 i.q. repudio a homines b res 6 i.q. transfero, verto a homines b res
‡**reiectus**, -us de impetu iterato
® **reincipere** = denuo incipere Gertz M/RH
® **reinstituere = denuo instituere**
® **reintegrare** vide redintegro
® **reiterare =** iterare
relabor, -psus sum, -bi 1 i.q. effugio 2 i.q.redeo 3 i.q. refugio
relatio, -nis 1 i.q. narratio 2 i.q. retributio
® **relator**, -is = nuntius Gertz M/RH
relatus, -us i.q. narratio, Gertz M *abl.* relatu = narratione RH
relaxo, -avi 1 i.q. remitto, dissolvo 2 i.q. cesso; Gertz M = (culpam) remittere;**relaxatio** (iuramenti) = solutio iuramenti RH
1 **relego, -**avi 1 i.q. deporto, dimitto 2 i.q. reicio
2 **relego, -**gi, -ctum, -gere i.q. iterum lego
relevo, -avi i.q. levo, lenio
® **relicta** = vidua Gertz S 140, 12
relido, -si, -sum, -dere 1 i.q. divello 2 i.q.tero
religio, -nis I de cultu vel sacris A sensu strictiore 1 de religione christiana 2 de religione pagana B sensu latiore de potestate ecclesiastica, fere i.q. ecclesia II de ordine monastico vel de dignitate ecclesiastica III de pietate A abs. B c.gen. IV de sanctitateV de officio, debito A c.gen. B abs. <u>iunctura</u> religioni esse i.q. mos esse 426, 17
religiosus, -a, -um 1 i.q.pius 2 i.q. ecclesiasticus a adi. b subst. de membris ordinis religiosi
religo, -avi i.q. alligo
relinquo, -qui, -ctum, -nquere I proprie A strictiore sensu 1 i.q. decedo (sensu locali) 2 i.q. reliquum facio 3 i.q. destituo, desero B sensu latiore fere i.q. trado II sensu proprio evanescente A i.q.sino, curo B i.q. efficio, facio, reddo
® **reliquiarium >** ital.reliquiario: nomen commune omnium conservationum sanctorum.
reliquiæ, -arum f. i.q. residuum 1 c.gen. 2 sine gen.; reliquiæ = limina Gertz S 244, 29;reliquiæ ciborum

331, 8; Gertz M : reliquiæ sanctorum
reliquus, -a, -um 1 i.q.residuus(plur. ceteri) 2 de duobus fere i.q. alter
reliquum, -i n.i.q. residuum
reluceo, -xi, -cere i.q. resplendeo (c.abl.)
reluctor, -atus sum, -ari i.q. resisto, repugno (c.dat.)
remando, -avi i.q. renuntio
remaneo, -si, -sum, -ere i.q. resto, maneo
remedium, -i n. i.q. medicamentum 1 proprie de sanatione morborum a c.gen.obi b abs. 2 latius, fere i.q. salus, de remediis cuiusque generis a c.gen. b c. dat. c abs.
® **rememorare** = in memoriam revocare Gertz M
remeo, -avi i.q.redeo, revertor
remetior, -mensus sum, -metiri i.q. iterum metior, de itinere i.q. eâdem viâ revertor; Gertz M remetiri *passive*
*__remex__, -igis m. i.q. qui remum agit (sing. de remigibus ponitur 290, 29)
***remigium**, -i 1 i.q.remorum suppellex, ipsi remi 2 i.q. remigatio, pulsus remorum 3 i.q. remiges 4 i.q. navis vel classis
remigo, -avi i.q. remas ago
remissio, -nis i.q. diminutio, liberatio 2 i.q. intermissio, omissio
remitto, -si, -ssum, -ttere 1 i.q. retro vel rursus mitto 2 i.q. debilito 3 i.q.laxo, dissolvo (c.acc.et dat. 4 i.q. omitto, desisto. 5 i.q. condono, ignosco, veniam do b c.acc. solo a c.acc. et dat. b c.acc. solo; Gertz S 110, 7: remittere vultum = demittere
remissus, -a, -um 1 i.q. lentus, languidus, piger, de hominibus 2 de rebus i.q. laxus, lentus
remisse i.q. liniter
remoror, -atus sum, -ari i.q. retardo, retineo
remotio, -nis i.q. longinquitas, distantia (*opp*. propinquitas)
removeo, -vi, -tum, -vere i.q. aufero, tollo 1 c.abl. 2 c. ab 3 sine abl.
remotus, -a, -um 1 proprie i.q. semotus, longe positus, longinquus a de loco b de tempore c de familiaritatis gradu 2 translate i.q. alienus, abhorrens ab
remote i.q. procul
remugio, -vi, -tum, -re i.q. vocem reddo, resono
® **remunerator** = qui praemio remuneratur Gertz S Append. 8, 2
*__remus__, -i i.q. instrumentum quo naves aguntur
renideo, -ui, -ere i.q. resplendeo
reniteo, -ui, -ere i.q. niteo, splendeo
renitor, -nixus sum, -niti i.q. obsisto, resisto
renodo, -avi i.q.(nodum) solvo
renovo, -avi i.q. redintegro
renuntiatio, -nis i.q. abdicatio pontificatus
renuntio, -avi 1 i.q. nuntium affero, refero 2 i.q. recuso, reicio a c.dat. b c.acc.
renuo, -i, -ere i.q. abnuo, recuso 1 c.inf. 2 abs.
® **renutare** *intensive* < **renuo**
***reor**, -ratus sum, -reri i.q. puto, arbitror, censeo 1 c.duobus acc. 2 c.acc. c.inf. 3abs.
ratus, -a, -um i.q. certus, fixus, constans ;iunctura : ratum....habere i.q. approbare 172, 17

repagulum, -i i.q. obices, quibus equi coercentur vel includuntur [< obiex<obicio Georges RH]
reparatio, -nis 1 i.q. restitutio, salus 2 i.q. refectio
reparator, -is i.q. restitutor, salvator
reparo, -avi 1 i.q. restituo 2 i.q. renovo, redintegro 3 i.q. denuo comparo
® **repatriare** = in patriam reverti Gertz S 323, 5
® **repausatio** = requies (mortui)
repedo, -avi i.q. recedo, revertor
repello, -ppuli, -pulsum, -pellere 1 sensu locali i.q. depello, amoveo 2 sensu latiore a i.q. propulso, fugo b i.q. prohibeo, arceo c i.q. reicio, repudio d sensu iuridicali i.q. refuto, refello
rependo, -di, -sum, -dere 1 proprie i.q. æquo pondere reddo 2 translate a i.q. invicem reddo, pendo alicui aliquid b i.q. recompenso aliquid aliqua re c sine abl. 247, 9
repenso, -avi 1 i.q. rependo 2 i.q. recompenso c acc. et abl. 3 i.q. ulciscor
*__repente__ i.q. repentino, subito
*__repentinus__, -a, -um i.q. subitus, improvisus
repercussus, -a, -um 1 de persona i.q. denuo reiectus 2 de re i.q. reiectus
reperio, -repperi, - (passim reperi), reperum, -reperire I i.q. invenio, offendo, rem amissam vel diu requisitam (rursus) video A proprie 1 corporea a c.acc. b c. duobus acc. (c.acc. et part.) 2 incorporea B translate 1 i.q. cogitatione invenio, excogito 2 i.q. cognosco (c.duobus acc.) II vi inveniendi vanescente (passive i.q. apparere, esse, exstare c. duobus nominativis e.g. 41, 10)
repertio, -nis i.q. actus reperiendi, inveniendi (c.gen. obi.)
repertor, -is de eo qui rem amissam invenit (c.gen.obi) 1 proprie 2 translate i.q. inventor, auctor
repetitor, -is de eo qui rem raptam reposcit (c.gen.obi.)
repeto, -ivi, -itum, -ere I i.q. redeo, revertor ad A sensu locali prævalente 1 c.obi. loci a vi particulæ præfixæ vigente (passive c.dat 38, 18) b vi particulæ præfixæ vanescente 2 pro obi. homines B in imagine II i.q. recupero, sensu hostli prævalente III i.q. rursus appeto A corporea B incorporeaIV i.q. rursus tento, experior V i.q. renovo, iterum suscipio, instauro VI i.q. itero, redintegro VII i.q. iterum dico
repigro, -avi i.q.retardo, reprimo
repleo, -vi, -tum, -re I i.q. iterum plenum reddo (c acc.et abl.) II vi particulæ præfixæ vanescente A proprie 1 c.acc. et abl. 2 sine abl. B translate 1 c.acc. et abl. 2 sine abl.
replico, -ui, -atum, -are 1 i.q. expono, narro a c.acc. b c.acc. et abl. 2 i.q. ago 3 i.q. canto; replicare = iterare Gertz S 340, 6; Gertz M memoriam replicare = in memoriam revocare
repo, -si, -tum, -ere i.q. clam, furtim eo
repono, -sui, -situm, -nere 1 i.q. eodem (suo) loco aliquid rursus colloco 2 i.q. propono, expono 3 i.q. pono, condo 4 i.q. præ me fero 5 i.q. pono, habeo, numero a active b passive
iuncturæ notandæ : 372, 30 ruris violentiam in metu (fere i.q. metuo)347, 33 Sclaviam in eius beneficio
reporto, -avi i.q. refero 1 corporea 2 incorporea
reposco, -ere i.q. repeto, vindico
® **repositorium** *sc.*librorum; *etiam ad* ferculum/fericulum *pertinens* ; *ibi sunt omnes catilli conservati*; repositorium < *gr.*apotheca Gertz M/RH
repræsento, -avi 1 i.q. verbis exprimo, describo, ante oculos pono 2 i.q. præbeo, exhibeo, in conspectu pono; = dedicare Gertz S 79, 21; Gertz M = ex debito dare, reddere; se representare = adesse RH
reprehendo, -di, -sum, -ere i.q. exprobro, vitupero
reprehensio, -nis i.q. actio reprehendendi, vituperatio 1 abs. 2 c.gen.obi.

reprehensor, -is i.q. castigator, vituperator
reprimo, -pressi, -pressum, -primere 1 i.q. coerceo, impedio, retineo a res b homines 2 fere i.q. confercio
® **reprobare** = aliquid reiciendum aestimare RH
reprobus, -a, -um i.q. abiectus, perditus, profligatus
® **repromittere** = promittere, (referre gratiam alicui pro aliqua re) Gertz S 338, 15
reptile, -is n. i.q. serpens
repudio, -avi i.q. aspernor, respuo, renuo 1 generatim 2 speciatim de uxore domo eicienda 122, 17
repudium, -i de discidio connubii 1 abs. 2 c.gen.obi.
repugnatio, -nis i.q. actio resistendi
repugno, -avi 1 abs.resisto a de hominibus b de rebus 2 c.dat. me oppono
repulsa, -, -æ I i.q. reiectio, repudiatio A proprie 1 c.gen.poss. 2 translate de proco II i.q. reiectio (contumeliosa) A abs. B c.gen.obi. C c.gen.poss. III i.q. actio eius qui dignitatem alicui regni dignitatem adimit
repulsio, -nis i.q. refutatio
® **reputatio** = aestimatio Gertz M/RH; suâ reputatione = arbitratu suo
reputo, - avi i.q. æstimo, duco, habeo, Gertz M *etiam* iudicare RH 1 c. acc. 2 c. duobus acc. 3 c.acc. et gen. 4 c.acc.et inf.
requies, -tis f. i.q. quies, recreatio, relaxatio 1 abs. 2 c.gen.;
® **requietio** = requies (mortui) Gertz S 358, 5
requietus, -a, -um i.q. recreatus
requiro, -sivi, -situm, -rere 1 pro subi. homines a i.q.expeto, repeto, reposco b i.q. quæro 2 pro subi. res
***res**, -i f. I de iis quæ in hoc mundo exstant, cum de corporeis tum de aliis II spectat ad ea de quibus agitur A periphrastice (cum pronominibus) B de iis quæ causam continere videntur III de ratione qualibet A abs. B c. gen. C c. adi. 1 generatim 2 c. adi. a nomine gentium derivatis a plur. b sing.IV de concubitu V de iis quæ gesta sunt VI de iis quæ vera sunt VII de bonisVIII spectat ad societatem vel communitatem hominum A mutandam B stabiliendam 1 generatim 2 respublica i.q. regnum
resanatus, -a, -um i.q. sanatus, ad sanitatem perductus
resarcio, -si, -tum, -cirei.1 i q. reficio, reparo, restituo, in integrum restiuo
rescindo, -di, -ssum, - ndere i.q. discindo, dissolvo, revoco 1 proprie i.q. disscindo, dissolvo 2 translate a i.q. revoco, irritum facio b i.q. aboleo
rescribo, -psi, -ptum, -bere i.q. per litteras respondeo
reseco, -ui, -tum, -are i.q.abscido, amputo
resero, -avi i.q. aperio, patefacio 1 proprie 2 in imagine
reservo, -avi i.q. attribuo, decerno, retineo 1 i.q. destino(c.dat.) 2 i.q.attribuo 3 i.q. retineo
reservatus, -a, -um i.q. servatus, conservatus
resideo, -sedi, -sessum, -sidere i.q. sedeo, remaneo 1 i.q. erectus sedeo (cf. resido)2 i.q resupinus sedeo 3 de ordine mensæ accubantium 4 i.q. sedeo; Gertz M : residentia = habitatio nobilis
resido, -sidi, -sidere (fortasse huc pertinet 119, 40) i.q. consido, sedem capio
® **residium** vide residuum
® **residuum-**i n. = quod restat, quod reliquum est 448, 15
residuus, -a, -um i.q. relictus, reliquus, superstes I adi. II subst. A m. B n. 1 c.gen. 2 nude
® **resignare** = (*proprie* < signum frangere) 1 pacta vana facere 2 munus alicui committere 3 magistratu

abire
‡**resignatio**, -nis i.q. actus resignandi, abdicatio
resilio, -ui, -ire (re+ salio) rursus traicio 2 i.q. saltu me erigo, me ad pedes sublevo; Gertz M = se abrumpere; = a bono decedere
resipisco, -ui vel ivi vel ii, -scere i.q. ad sanitatem revertor, me pænitet
resisto, -stiti, -sistere i.q.obsisto, repugno 1 c.dat. 2 nude; Gertz M **resistentia** (Augustinus) = defensio
® **resolutio** (< resolvo) = mors Gertz S 336, 2
resolvo, -vi, -utum, -vere 1 i.q. aperio, recludo 2 i.q. remitto 3 i.q. debilito; Gertz S 340, 9 in mortem resolvi
resono, -ui, -are de sono repercusso
*__respectus__, -us 1 i.q. actus respiciendi (c.gen.obi. sive pron.poss.) 2 i.q. obstaculum 77, 9 (sequitur: quo minus) 3 i.q. reverentia, veneratio; Gertz M respectum habere ad aliquem = pertinere ad RH; respectu alicuius / paucitatis = pro
respergo, -si, -sum, -gere 1 i.q. spargo, inquino a proprie b in imagine 2 i.q. obduco
® **respero** = denuo spero Gertz S 97, 12
respersio, -nis actus respergendi
respicio, -spexi, -spectum, -spicere 1 notione locali 2 i.q. aspicio 3 i.q. rationem habeo 4 i.q. prospicio
respiratio, -nis i.q. actus respirandi
respiro, -avi i.q. spiritum duco;
® **resplendo** (*3 coniug)*.= splendeo, *etiam* lucem repercussam refundit
*__respondeo__, -di, -sum, -dere 1 i.q. interrogatus de aliqua re sententiam meam aperio a c.acc.c.inf. b c. acc. et dat. c *sequitur* ad d *sequitur* ut e *sequitur oratio directa* f nude 2 i.q. congruo a c.abl.instr. b sine abl. 3 i.q. succedo 4 i.q. obsequor (*opp.* obsisto) 5 i.q. remuneror
® **responsalis** = qui alicuius nomine in iudicio est/qui mandata alicuius habet
® **responsorium** : cantus ecclesiasticus, quo chorus cantui præcedenti a sacerdote prolato aut lectioni respondet Gertz S 163, 6
*__responsum__, -i 1 generatim de iis quæ alcui quærenti dicuntur; responsum *etiam* = responsorium Gertz S 306, 7, vide etiam benedictiones lectionum
<u>iuncturæ</u> a acc. accipere 519, 10 ;complere;dare; fundere;inferre;laudare, morari;uti b abl. periphrastice excipere c.acc. etabl. 222, 34 2 speciatim de oraculo 206, 16
responsio, -nis i.q. actus respondendi
respuo, -i, -ere 1 proprie i.q. arceo 2 translate i.q. reicio, repudio, sperno
restauratio, -nis i.q. restitutio; sanitas Gertz S 361, 17
restauro, -avi 1 i.q. in integrum restituo 2 i.q. redintegro, repeto; Gertz M = (legiones) supplere
® **restingere =** impedire, sustinere Gertz M/RH
restinguo, -xi, -tum, -guere i.q. exstinguo
restipulatio, -nis i.q. actus restipulandi
restipulor, -atus sum, -ari i.q. vicissim stipulor, mutuam sponsionem exigo
restis, -is [acc. et restim et restem traditur] 1 generatim i.q. funis, funiculus ; Gertz M = rudentes navis;2 speciatim de certamine vel agone
restituo, -i, -tum, -ere 1 i.q. rursus statuo, colloco, repono 2 i.q. reddo a c.acc. b c.acc et dat. 3 i.q. in pristinum statum repono a c.acc.b c.acc. et dat.
restitutio, -nis i.q. actus restituendi, in priorem locum aut statum reponendi, redditio 1 c. gen. 2 sine

gen.
resto, -stiti, -stare i.q. relinquor, reliquus sum 1 c.dat. 2 c. in + abl. i.q. reponor 3 c. gerund. 4 *sequitur* ut 5 nude
resulto, -avi 1 i.q. retro salto, resilio 2 i.q. emineo 3 i.q. resono 4 i.q. palpito, vibro; exsultando repetere Gertz S 161, 27
resumo, -psi, -ptum, -ere i.q. iterum sumo
® **resurrectio** = reditus in vitam divinam Gertz S 91, 9
resuscito, -avi i.q. extendo; ad vitam revoco, vitam alicuius reddo Gertz S 367, 27
retardo, -, -avi i.q. remoror
rete, -is n. i.q. instrumentum quo pisces capimus
‡**retentatio**, -nis i.q. actus retentandi, retinendi (in imagine)
retento, -avi i.q. retineo a de hominibus b de rebus 2 i.q. differo 3 i.q. excipio 4 i.q. remoror
retexo, -ui, -tum, -ere 1 i.q. narrando vel cantando depingo, renovo 2 i.q. traho, duco 3 i.q. enumero; Gertz S 326, 23 iterando monere et in memoriam revocare, iterando narrare ibidem 331, 18
retiarius, -ii m. de eo qui rete fert, de venatoris ministris
reticeo, -ui, -ere i.q. tacendo occulto, silentio prætereo
retinaculum, -i de eo quo aliquid retinemus
retineo, -tinui, -tentum, -tinere i.q. retro teneo, contineo, inhibeo 1 animantia 177, 27 sororem retineo i. q. in matrimonio habeo 2 corporalia 3 incorporea; Gertz S 109, 23 = tenere
retorqueo, -si, -tum, -quere 1 proprie i.q. retro torqueo, reicio 2 translate a i.q. facio ut in aliquem recidat b i.q. converto
® **retractatio** = repetitio, iteratio Gertz S 230, 38
retractio, -nis i.q. actus retrahendi
retracto, -avi i.q. revoco
retraho, -xi, -tum, -here i.q. retro traho 1 res 2 homines de eo qui aliquem invitum reducit b refl. 3 incorporea
retributio, -nis i.q. remuneratio
retro i.q. a tergo, post 1 *adv.* 2 *præp.*+ *acc.*= post 380, 10
® **retroactus** = præcedens, ante actus Gertz S 426, 22
retrogradior, -gressus sum, -gradi i.q. me recipio
® **retrospectus** = prædictus, antea commemoratus Gertz S 202, 26
retundo, -di, -sum, -ndere i.q. repello, expello; iterando tundo Gertz S 110, 8
  retusus, -a, -um 1 proprie i.q. hebes 2 translate
® **reunire =** denuo iungere Gertz M/RH
reus, -a g.c. de iis qui culpam admiserunt, noxius 1 c.gen. a rei b personæ i.q. auctor cædis 2 sine gen. 3 c.abl.; reus + *gen.* Gertz S 194, 16 *cum inf.* 165, IV, 25, *cum abl.*117, 14, *vide* reatus
revehor, -ctus sum, -vehi i.q. retro veho, renavigo cf. pervehor
revelo, -avi i.q. aperio, in lucem profero; Gertz M :revelatio = actio revelandi RH
reverentia, -æ i.q. pudor ac metus cum observantia coniunctus; Gertz M = honor 1 c.gen. a obi. b defin. 2 sine gen.
revereor, -itus sum, -eri i.q. observo simul et metuo
  reverendus, -a, -um i.q. venerandus, venerabilis, magnificus (*vi gerundivi vanescente*)
  reverens, -tis i.q. plenus reverentiæ

reverenter i.q. cum veneratione; Gertz M : reverentissime = summo cum honore;reverentissimus = reverendissimus
reversio, -nis i.q. actus revertendi, regressio 1 generatim 2 speciatim a i.q. reditus, restitutio ex exsilio b de re militari i.q. reditus
revertor, -ti, -sum, -ti i.q. regredior, redeo, revenio 1 abs. 2 *additur* ad 3 *additur* in 4 *additur* per5 *additur* acc. 6 *additur* unde a : a / ab b: e / ex c: inde d abl.
revincio, -xi, -ctum, -cire i.q. vincio, arte vincio 1 proprie 2 translate
reviresco, -ui, -escere translate i.q. rursus viresco
reviso, -si, -sum, -ere 1 i.q. iterum viso 2 i.q. adeo ut videam
revocabilis, -e de eo qui revocari potest 1 proprie 2 translate
revocatio, -nis i.q. actus revocandi exsules
revoco, -avi I i.q. retro voco, retraho, reduco A proprie 1 *additur* ab 2 *additur* ex 3 *additur* in 4 nude B translate 1 *additur* ab 2 *additur* ex 3 *additur* ad 4 *additur* in II i.q. rescindo III i.q. recordari facio IV i.q. desisto ab V i.q. retraho VI i.q. renovo; Gertz M = reedificare VII coerceo
revolvo, -vi, -utum, -vere 1 proprie i.q. volvo, circumvolvo 2 translate i.q. recenseo, volvo; Gertz M revolutus = evolutus *i.e.* ex Adam multi anni evoluti sunt
***rex**, -gis de eo qui habet summum imperium alicuius regionis aut populi aut urbis 1 generatim pl. 2 voc. 3 app. nomen proprium 4 c.gen. a: loci b: incolarum *vel pron.poss*.c: egentium 212, 26 5 nude
rhythmus, -i m. de versuum symmetria, de modis
rictus, -us m. 1 de ore bestiæ aperto a abs. b c.gen. 2 de ore hominis
rideo, -si, -sum, -dere i.q. derideo a c.acc. b c.acc.c.inf. 2 i.q. risum edo, cachinnum tollo
ridiculosus, -a, -um i.q. ridendus, ridiculus
ridiculus, -a, -um de iis quæ risum movent 1 attributive 2 c.acc. c.inf.
rigens, -tis i.q. durus, rigens (rigidus, horrens RH)
rigidus, -a, -um i.q. durus, asper, horridus 1 proprie 2 translate
rigide i.q. severe
rigo, -avi i.q. imbuo, madefacio
rigor, -is 1 proprie i.q. duritia a generatim b de torpore mortis 2 translate i.q. acerbitas, inhumanitas a abs. b c.gen.
rima, -æ i.q. fissum 1 abs. 2 c.gen.
rimatim i.q. per rimas
rimor, -atus sum, - ari i.q. diffindo a: c.acc.et abl. b sine abl. 2 translate a i.q. scrutor, sciscitor, exploro b i.q. pernavigo;rimor flumina = aquam quaerere Gertz S 161, 14
rimosus, -a, -um i.q. rimis plenus
rimula, -æ i.q. rima parva
ripa, -æ i.q. litus fluminis
risus, -us m. i.q.actus ridendi, cachinnatio, ludibrium
rite 1 i.q. recte, iuste 2 i.q. ritu
ritus, -us m. I *sensu strictiore i.q.* cærimoniæ A *generatim* B *spectat ad religionem christianam* 1 c.gen. 2 sine gen. C *fere i.q.* fides II *sensu latiore i.q*. mos, usus; Gertz M ritus = fasA abs. B c.gen. 1 *moris sensu prævalente* 2 *moris sensu vanescente*, *fere i.q.* instar
rivolus, -i 1 i.q. rivus parvus 2 in imagine de sanguine; Gertz M : rivuli compassionis, rivulus sermonis
rivus, -i 1 i.q. flumen, amnis 2 i.q. alveus manu factus

rixa, -æ 1 i.q. altercatio, controversia, iurgium 2 i.q. duellum
rixor, -atus sum, -ari i.q. altercor
robigo, -inis f. 1 proprie fere i.q. (RH?). ærugo, ferrugo (*sed nonnisi de frumento*RH) 2 translate i.q. tempus edax rerum
roboro, -avi i.q. confirmo, corroboro 1 proprie 2 translate
robur, -oris n. I sensu strictiore A de quercu, ilice B de duritie rerum 1 de fuste ;66, 24 de clava Thoronis 2 de hasta 3 de tigno 4 de scamno C de lapidibus II sensu latiore A i.q. vis 1 generatim a c.gen. b abs. 2 animantium a c.gen. b abs. 3 rerum incorporalium a c.gen. b abs. B i.q. potentia C i.q. fortitudo militaris: sive copiæ electæ 1 c.gen. 2 abs. D i.q. virtus 1 c.gen. 2 abs. E præsidium
robustus, -a, -um i.q. firmus, validus 1 subst. 2 adi.
® **rogationum** dies = tres dies Ascensionem domini praecedentes (*danice* gangdage;*teutonice* Bittgänge; rogationes/supplicationes *etiam 25-4 pro sanctus Marcus* ; *alio loco* Fratres Arvales)
rogatus, -us m. i.q.preces, rogatio
rogo, -avi I i.q.interrogo, quæro A *additur quæstio indirecta* 1 aliquem 2 aliquid 3 nude B sequitur super C nude 1 aliquem 2 aliquid 3 *oratione directæ insertum* II i.q. peto, flagito, hortor A aliquem 1 nude 2 *sequitur* (obi.) c. inf. 3 *additur* ut B sine acc.
rogus, -i 1 sensu strictiore de strue lignorum ad mortuos cremandos facta a abs. b c.gen. 2 sensu latiore de igne
® **roncinus**/**runcinus =** equus arator RH
® **ros**-ris (teutonice Tau) Gertz S 117, 9 ros supernæ virtutis Gertz = imber, pluvia
roscidus, -a, -um i.q. rore madefactus
roseus, -a, -um i.q. rosæ colorem habens
rostratus, -a, -um i.q. rostro præditus
rostrum, -i 1 de avis ore 2 de anteriore navis parte, prora a generatim b de suggest*o* oratorio
rota, -æ i.q. orbis, quo circumacto currus procedit; Gertz M: rota penalis (*gr*.trokhos) qua aliquis torqueturRH
roto, -avi 1 i.q. vibro 2 mediopassive i.q. volvor; Gertz M :aliquem rotâ torquereRH
rotula, -æ i.q. rota
rotunditas, -tis i.q. forma rotunda
rotundus, -a, -um i.q. circuli figuram habens, globosus 1 proprie 2 translate i.q. aptus, bene compositus
rubellus, -a, -um i.q. colore fere rubro
rubens, -tis i.q. ardens, flagrans
® **rubêtum** < rubus *Linn.* = virgulta (*plur*.)
rubicundus, -a, -um i.q. rubore plenus, ruber
rubigo, -inis *vide* **robigo**
rubor, -is I proprie A de rebus B de vultu hominis 1 erubescentis a c. adi. b nude 2 irascentis 3 in imagine de animo II translate A i.q. pudor, verecundia 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude B i.q. indignatio, ira C i.q. dedecus, ignominia 1 c.gen. a de iis quibus contumelia exprobratur b de rebus contumeliam præbentibus 2 c.adi. 3 nude
® **rubrica** = titulus capituli semper ruber est > rubrica (*sc*.terra)
® **rubricare** Gertz S 144, 6 id quod rubet
® **rubus** = vepres
ructatio, -nis i.q. actio ructandi, vomitus

ructor, -atus sum, -ari i.q. ructum emitto
rudens, -tis i.q. funis nauticus
rudimentum, -i i.q. primum principium artis
rudis, -e 1 proprie i.q. non factus, non dolatus 2 translate a i.q. impolitus, iners b i.q. ignarus, imperitus
® **ruditas** = stultitia, ignorantia Gertz S Append, 3, 5
® **rudo**, -rudivi, -ere = gemo, -ui, -itum, -ere Gertz M/RH
ruga, -æ i.q. plicatura et quasi sulcus in cute contracta
® **rugire** = leones rugiunt, vacchae mugiunt. Gertz S 102, 1;rugitus m. 331, 26
‡**ruibundus**, -a, -um i.q. ruens
ruina, -æ I i.q. i.q. casus, lapsus A proprie 1 generatim 2 speciatim de ædificiis sim. a c.gen. b abs. B translate 1 c.gen. vel pron.poss. 2 abs. II metonymice de ipsis ruderibus (< rudus, -erisRH); ruina = impetus caecus Gertz S 63, 13
® **ruminare** de homine qui iterum manducat > qui frequenter et submissa voce inter se colloquuntur Gertz S 306, 14
rumor, -is i.q. sermo in populo de recenti re dispersus, in bonum vel in malum sine certo auctore 1 c. gen. 2 c.adi. 3 nude; Gertz S 427, 24 = nuntius
rumpo, -pi, -ptum, -mpere 1 proprie i.q. frango, dissolvo a de rebus b de hominibus 2 in imagine 3 translate a i.q. violo b i.q. intermitto, finio
® **runcinus** = equus = iumentum >< **palafridus** *quod vide*
ruo, -i, -ere 1 i.q. cum impetu moveor a abs. b additur quo 2 i.q. collabor, cado a res b homines
rupes, -is f. 1 i.q. mons præruptus, saxum (danice fial>fjæld) 2 i.q. saltus, hiatus montis
ruptio, -nis i.q. scissio
® **ruptura** < (di)rumpi = **fractura** membri
ruralis, -e i.q. ad rus pertinens, rurestris
ruricola, -æ g.c. i.q. agricola, rusticus
*__rursum__ 1 i.q. denuo, iterum, rursus 2 i.q. deinde, postea 3 i.q. vicissim 4 in enumeratione 245, 21 tum... item....rursum 5 in colloquio responsum inducit
rursus (v. **nunc**) 1 i.q. contra 2 i.q. vicissim
rus, -ris n. (Gertz S 103, 21 rus f. gen.) 1 de terra 2 de arvo aratro colendo vel culto 3 de agro civitati vicino 4 de terra firma
® **rusticalis** = rusticans/ rusticus (peiorative) Gertz S 414, 25
rusticanus, -i m. i.q. agricola, rusticus
rusticitas, -tis 1 i.q. cultus, habitus agrestis 2 i.q. virtus agrestis
rusticus, -a, -um 1 i.q. agrestis, rusticis aptus 2 fere i.q. rudis, asper
® **rutheri** = ritteri Gertz M: milites
rutilans, -tis i.q. rutilus
® **rutilare** = fulgere Gertz S 24, hymn., 18
rutilus, -a, -um i.q. flavus, luteus; = fulgens Gertz S 281, 39

Vademecum in opus Saxonis et alia opera Danica compendium ex indice verborum

Hoc est tomus II (auctore Franz Blatt) operis Gesta Danorum ut appellantur; tomus II labori meo fuit fundamentum, sed necessitate coactus omnia errata atque delicta in huius temporis scriptorio facta emendavi ut spero. Notionibus modo et constructionibus servatis omnes pæne notas ad textum nonnisi exempli gratia omisi ad unumquemque locum celeriter perspiciendum; id quod in animo habebam. Angulatis uncis [ ] propria ad deliberandum digna annotavi et omni tempore cum RH signavi. Facultates mechanicae omnes magistros linguae latinae ex amatoribus in exploratores huius artis fecerunt; ob eam causam supplementa huius opusculi sequentur et nos complures et varios auctores cognoscere et legere sperabimus.

Reimer Hemmingsen
Porsevænget 5
DK-8600 Silkeborg

Ad usum

Ordo post lemmata hic est:

- Si satis est significationem simplicem afferre, divisionem non invenies.
- Quod nisi ita est, divisio notionum et constructionum est haec:
- Voces quae in duo sola capita dividendae sunt, parvis litteris (a-b etc.) dividuntur
- Secundo numeri arabici adhibentur (1 a-b; 2 a-b etc.)
- Tertio litterae maximae adhibentur (A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b etc.)

- Quarto numeri Romani adhibentur (I A 1 a-b;2 a-b;B 1 a-b, 2 a-b; II identidem etc.)

Voces ordine alphabetico afferuntur ita tamen ut participia post verba, adverbia post adiectiva ponantur; ut participia et adverbia derivata esse monstretur, lemmata ista a margine maiore spatio separata sunt.
* ante lemma ostendit non omnes locos Saxonicos allatos esse;
‡ ostendit vocem ante finem sexti saeculi post Chr. natum inveniri non posse;
[ ] indicantur alia ad recensionem vel ad formas pertinentia.

Index abbreviationum

aa, bb etc. pro littera Graeca
abs. absolute
adi. adiectivus/adiective
app. apponitur
c. cum
coni. coniunctivus
consec. consecutivus
demin. deminutivus
demonstr. demonstrativus
e.g. exempli gratia
enunt. prim. /sec.
enuntia prima
enuntia secunda
f. femininum
g.c. genus commune
gr. graece
i.e. id est
imp. imperativus
i.q. idem quod (synonyma)
m. masculinum
n. neutrum
obi. obiectus
opp. opponitur
pers. persona
pos. positivus
poss. possessivus
q.v. quod vide
® id quod in Indice Saxonis non est
RH meo iure et culpa in Latinum translatum, citatum vel explicatum
sc. scilicet
sim. similia
sqq. sequentes
subi. subiectivus / subiectum
superl. superlativus
s.v. sub voce
syn. synonymon
t.t. terminus technicus
v. vide

Gertz M: Scriptores minores historiae danicae.Vol. I et II
Gertz S: Vitae sanctorum danorum Libellus I, II et III
MGH: Monumenta Germaniae Historica Scriptorum
A.M. Albertus Magnus Ausgewählte Texte Darmstadt 1981

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

S

sab(b)atum = feria septima (dies lunae), dies solemnis, = septimana 95, 21, (sexta sabbati, prima sabbati)
sabulum, -i i.q. harena, terra harenæ plena; plur. Gertz S 101, 1
saccus, -i vas vinarium
sacellum i.q. locus deo sacratus 1 de choro ecclesiæ christianæ 2 de delubro pagano 3 i.q. simulacrum dei pagani
***sacer**, -a, -um [, -sacra, -sacrum RH.] I adi.A i.q.sanctus, religiosus, consecratus 1 spectat ad religionem Christianam a de hominibus b de rebus ad religionem pertinentibus 2 spectat ad paganos a de dis paganis b de rebus ad cultum paganum pertinentibus B i.q. horrendus, terribilis, de morbo quodam II subst. n. pl. A speciatim a de religione Christiana a nude b c.gen.rei c c.gen.personæ d c.adi. 2 de cultu pagano a nude b c.gen. B generatim de moribus et institutis humanis 1 c.gen. 2 c. adi.
sacerdos, -tis 1 de eorum ordine qui sacris christianis præsunt (*syn.* clerici, sacrorum administratores) a generatim b speciatim de episcopo 2 de iis qui cultui pagano præsunt a nude b c.adi *c* c.gen. (de deo qui colitur)465, 23
sacerdotalis, -e i. ad sacerdotem vel ad clerum pertinens (*nonnisi de ecclesia Christiana*)
sacerdotium, -i i. sacerdotis dignitas et officium 1 generatim de ministris ecclesiæ a nude b c.gen. c cadi. 2 speciatim de (archi)episcopatu a nude b c.adi; Gertz S 319, 11 = sedes episcopalis
sacramentum, -i 1 i.q. iusiurandum, de fide verbis solemnibus data 2 de baptismate; Gertz S 60, 5 0 sacramentum eucharistiæ; sacramenta = cultus; Gertz M sacramenta = hostia *vel* reliquiæ sanctorum
sacrarium, -i 1 proprie de loco consecrato, de ædificiis Christianorum sacris, de ecclesiis a nude b c.adi. 2 translate fere i.q. thesaurus ; *vel* sacraria = locus sacer, ædes Gertz S 93, 9
sacrificium, -i 1 proprie de rebus divinis a de cultu pagano b de ritu Christiano (i.q. missa) 2 translate; sacrificium celeste = confectio corporis Christi in summa missa Gertz S 239, fragm.II, 7, sacrificium domini 336, 5
sacrilegium, -i i. violatio rei sacræ 1 speciatim a de violatione ritus pagani 72, 21 b de violatione sacrorum Christianorum 262, 4 2 generatim i.q. impietas, scelus
sacrilegus, -a, -um de eo qui sacra violat 1 adi. 2 subst.
‡**sacrista**, -æ m. i. custos ædificiorum et sacrorum Christianorum;= sacristanus Gertz S 344, 24; = thesaurarius Qui reliquias et ornamenta vasaque omnis generis custodiret (*locus nullus*)
® **sacristia** = sacrarium ubi sacra ecclesiæ asservantur Gertz M
sacro, -avi i. sacrum facio, dico, consecro 1 c. obi. et abl. 2 abs.
sacratus, -a, -um i.q.sacer, deo dedicatus 339, 17 : sacratissimis ossibus (de reliquiis viri sancti)
sacrosanctus, -a, -um i. inviolabilis
sæculum, -i 1 sing. fere i.q. tempus, semper de præterito tempore 2 i.q. longum annorum spatium
***sæpe** 1 pos. i.q. crebro, frequenter 2 comp. a *vi comparationis non obscurata* (*sequitur* quam) b *vi comparationis debilitata i.q.* identidem
sæpenumero i.q. sæpissime
sæpes, -is f. (Gertz S 346, 10 ; masc.) 1 i.q. sæptum quo clauditur ager 2 de sæptis in aqua ad pisces

capiendos positis (gurgustiis < gurgustium < gurges Georges)
sæpio, -si, -tum, -ire i.q. munio, custodiæ causa circumdo (*nonnisi pass*.)
sæptum 1 i. locus sæptus et munitus 2 i.q. cella 445, 17; Gertz S 148, 16 septa = ambitus: intra ecclesiæ septa (teutonice Gewölbe)
sævio, -ire i. sævus sum, crudeliter ago (*nonnisi part.præs. et gerund.*) 1 de animantibus a nude b c. præp. 2 de vehementia tempestatis vel maris
sævitia, -æ i.q. crudelitas, ferocitas, immanitas 1 c.gen. vel pron.poss. 2 c.adi. 3 abs.
sævus, -a, -um i.q. asper, crudelis, ferus 1 pos. a de rebus b de hominibus 2 superl. a de rebus b de hominibus
sagacitas, -tis i.q. acumen, calliditas, sollertia (*nonnisi c.gen.*)
sagax, -cis i.q. callidus, peritus 1 adi. 2 subst.
sagaciter i.q. callide
sagina, -æ i.q. obesitas, adeps
sagitta, -æ i. iaculum quod arcu emittitur 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude
sagittarius, -a, -um 1 adi. ad sagittam pertinens 2 subst. de iis qui sagittis pugnant
sagitto, -avi i. sagittas emitto
sagulum, -i i. indumentum, pallium
sal, -is 1 proprie 2 translate de lepore vel ioco faceto
® **sala** *i.e.*ad solemnia celebranda
salacitas, -tis i. vis saliendi
salax, -cis de eo qui pruritum efficit
salebra, -æ 1 proprie de loco aspero et transitu difficili 2 translate a de rebus adversis b de obiurgatione
salinum, -i vas in quo sal reponitur 175, 14
salio, -vi, -tum, -re i. sale condio 142, 27 480, 16
saltem i.quidem, certe 1 *spectat ad sequentia* 2 *spectat ad antecedentia*; Gertz S nichilominus 407, 24
saltim i.q. saltans
1 **saltus**, -us i.actus saliendi, saltatio ;518, 18 fere i.q. fuga
2 **saltus**, -us i. locus silvanus et pascuus (*nonnisi plur*.) 1 c.adi. 2 c.gen. 3 nude
salubris, -e 1 generatim i.q.sanus, utilis, salutem afferens a pos. b comp. c superl. 2 speciatim spectat ad valetudinem
salubriter i.q. utiliter, commode
salubritas, -tis 1 generatim i.q. sanitas, utilitas a c.gen. b nude 2 speciatim spectat ad valetudinem
salum, -i i.q. mare
***salus**, -tis 1 generatim i.q. incolumitas, integritas, vita a c.gen. vel pron.poss. b c.adi. c nude 2 speciatim a spectat ad sanationem morbi b spectat ad religionem Christianam
® **salutamen** = salutatio Gertz M/RH
salutaris, -e i.q. utilis, bonus, sanitatem vel salutem afferens 1 generatim a de rebus b de hominibus 2 speciatim spectat ad religionem Christianam
salutatio, -nis i. actus salutandi
saluto, -avi i. salutem dico, salvere iubeo; salutare = salvator (ex usu Vulgatæ) Gertz S 352, 5
salvo, -avi i.q. servo (nonnisi gerund.); salvare Gertz S 21, 6 etc. Gertz M = conservare, salutem afferre ; liberare, eripere aliquem a re;**salvatio, salvator**
salvus, -a, -um i.q. incolumis, vivus et sanus 1 de hominibus 2 de rebus

® **sanatio** = curatio RH Gertz S 130, 17 *vide* sanitas *pro curatione* sanitas = bona valetudo
sancio, -xi, -ctum, -cire i.q. decerno, constituo, scisco
® **sanctificare** = consecrare Gertz S 261, 3; Gertz M: **sanctificatio** = consecratio
® **sanctimonialis** = virgo Domini
sanctio, -nis i.q. rogatio, lex
sanctitas, -tis (sanccitas/sancitas)semper spectat ad religionemChristianam 1 generatim fere i.q. fides, pietas, animus pius a c.gen. personæ b c.gen. rei; 439, 19 : quippe quem animi virtus et generis sanctitas tantæ rei iudicem deposcant (fere i.q. nobilitas) c sine gen. 2 speciatim de qualitate viri sancti
® **sanctuarium** Gertz S praecipue = chorus basilicae 120, 4
sanctus, -a, -um i.q. pius, religiosus (nonnisi de Christianis) 1 adi. a de virtutibus vel rebus ad religionem Christianum pertinentibus b de hominibus 2 subst. m. pl.
  sancte i.q. pie, religiose
sane 1 vi affirmativa i.q. certe, quidem, nempe; 76, 24 i.q. iure
***sanguis**, -inis m. i.q. (cruor 1 de sanguine effuso) 2 de cognatione a i.q. genus, gens b i.q. proles, de filiis 3 i.q. natura, ingenium
® **sanguisugus <** sanguisuga = hirudo (*teutonice* Blutegel)
sanies, -ei f. 1 i.q. sanguis corruptus, venenum quod spuunt serpentes vel dracones 2 i.q. putror
sanitas, -tis i. bona valetudo; Gertz M = sanatio = valetudo restituta RH
® **sannio**, -onis m. = **fatuus/fatua, scurra, -**ae m., **nugator**, -oris(Georges)
sano, -avi i. sanum reddo, curo
sanus, -a, -um semper spectat ad animum (*nonnisi comp*.)
sapidus, -a, -um i. gratum saporem habens
  sapide i cupide, grate
sapiens, -tis i.q. peritus, prudens 1 adi. 2 subst. m.;cf. maior natu Gertz S 102, 6
  sapienter i.q. prudenter
sapientia, -æ i.q. prudentia 1 c.gen. 2 sine gen.
sapio, -ivi, -ere i. sapens, prudens, sanus sum
sapor, -is m. 1 proprie i.q. gustus a c, gen. b sine gen. 2 translate de epulis delicatis
sarcina, -æ i.q. onus quod fertur in itinere 1 c.gen. 2 sine gen.
sarcio, -si, -tum, -cire 1 i.q. reficio, reparo 2 i.q. compenso, medeor
® **sarcophagus** = arca Gertz S 129, 20 ; = sepulcrum Gertz S 357, 2
sarculus, -i i. instrumentum quo terra foditur vel sarritur
® **sartor** = vestifex Gertz S 439, 3 (< sarcio = reparo vestimentum)vide etiam **sector**
sat i.q. satis
satago, -ere i.q. vehementer cupio;satagere = studere Gertz S 86, 6
***satelles**, -itis m. i.q. stipator, corporis custos, latro (*sæpe de viris qui [danice] `hird´ vel `huskarle ´nominantur sed prævalente notione in malam partem vergente*) 1 c.gen. 2 sine gen.
satietas, -tis 1 proprie de appetitu cibi satiendo i.q. saturitas a c.gen. b sine gen. 2 translate a i.q. satisfactio vel status satis habendi b i.q. fastidium, tædium
satio, -avi 1 proprie i.q. cibo vel potu saturum facio 2 translate spectat ad animam i.q. expleo, satisfacio
® **satirus =** Satyrus Gertz M/RH
***satis** 1 pos. i.q. sufficiens, æquus, par a *coniungitur cum* adi b cum verbo 2 comp. i.q. melius, utilius, potius a adv. b adi. n.

satisfacio, -feci, -factum, -facere 1 *generatim fere i.q.* pareo, obedio ; *passive i.q.* contentus sum 2 *speciatim* satisfactionem do
satisfactio, -nis i. actus satisfaciendi
sator, -is i.q. progenitor, origo
satrapa, -æ m. i. profectus provinciæ, *speciatim* comes regius [danice `jarl´ vel `hertug´] 1 c.gen. 2 sine gen.
satur, -a, -um i.q. satiatus
saturitas, -tis i.q. satietas cibi
® **satus**, -us = actio serendi *vide* **sero**; translate = procreatio, origo, genus GeorgesRH
saucio, -avi 1 proprie i.q. vulnero a in pugna b de morbo 2 translate i.q. perforo
saucius, -a, -um i.q. vulneratus 1 in pugna 2 de ebrietate
saxeus, -a, -um 1 proprie ad saxa pertinens (pro gen.) b c.saxis factus 2 translate de animo, fere i.q. ferreus
saxum, -i 1 generatim fere i.q. lapis a in natura b ad iactationem in pugna usitatum c ad ædificandum 2 speciatim de lapidibus qui [danice] `runestene´ vocantur
scaber, -bra, -brum i.q. asper, inæqualis
scabidus, -a, -um i.q. scabiosus, scabie laborans
scabies, -ei f. i. asperitas cutis cum pruritu
scæna, -æ i.q. ludus vel pars ludi
scænicus, -a, -um i.q. ad scænam pertinens, histrionalis
scalæ, -arum f. i. machina gradibus constans qua ad ascendendum utimur
® **scalaris** = < scalae, -arum = *adv*. gradatim
scalpo, -si, -tum, -ere i.q. rado
® **scama** vide **squama**
® **scandalizare** =infamare; infamiae obicere Gertz S 305, 26;in perniciosum errorem inducere 383, 16
® **scandalum** (gr.skandalon) quod moleste fertur. Gertz S 126, 16; Gertz M = læsio, damnum
scando, -di, -sum, -dere i. q. ascendo, conscendo
® **scansorium** (< scansorius, -a, -um < scando = equum scandere/conscendere) = **stapia**
scapha, -æ i.q. navis, navicula
scapulæ, -arum f. i.q. humeri vel superior dorsi pars
scarabæus, -i i. insecti genus
scatebra, -æ i.q. eruptio aquæ scatentis, aqua fontis
scateo, -ere i.q. abunde effluo
scaturigo, -inis f. i.q. scatebra, aqua scatens
scaturio, -ire i.q. scateo
sceleratus, -a, -um i.q. flagitiosus, nefarius, scelestus 1 adi. 2 subst. m.pl.
® **scelerose** *adv* < scelus = plenus sceleris
scelestus, -a, -um i.q. sceleratus, scelere contaminatus 1 adi. 2 subst. m.pl.
***scelus**, -eris n. i.q. flagiti*u*m, maleficium, probrum (etiam de animo scelerato) 1 nude a generatim b speciatim de stupro 2 c.gen. de sceleris genere
‡**sceptratus**, -a, -um i. sceptro regio ornatus
sceptrum, -i i.q. baculum, insigne potestatis regiæ, translate 1 i.q. regnum 2 i.q. patria
® **schedula = folium** Gertz M

schema, -tis n. i.q. forma, figura 1 corporis 2 de forma et ordine litterarum vel nominum 124, 1 : sentiarum schemata (i.q. proverbia)
schisma, -tis n. i.q. discordia, dissensio ecclesiæ
schismaticus, -a, -um i.q. dissentiens vel dissentibus adhærens 1 adi. 2 subst. m.pl.
schola, -æ 1 proprie i.q. locus quo artes liberales et doctrina ecclesiæ docentur 2 translate i.q. doctrina, studium
scientia, -æ 1 i.q. doctrina, eruditio a abs. b c.gen.obi. 2 i.q. notitia, cognitio
scilicet habet vim explicandi et accuratius exponendi, fere i.q. quippe, nempe
scindo, -di, -sum, -ndere i.q. findo, abrumpo
scindula, -æ i.q. tenuis lamina e ligno
scintilla, -æ i.q. particula ignis quæ e silice cum cæditur exsilit
scintillo, -avi i.q. scintillas emitto
***scio**, -vi, -tum, -re i.q. novi, cognitum habeo 1 c.acc. 2 c. quod 3 c.acc. c.inf. 4 c. quæstione indirecta; scire = posse Gertz S 351, 19
  sciens, -tis i.q.gnarus, peritus
  scitum, -i i.q. decretum, iussum
® **sciscitatio =** interrogatio
sciscitor, -atus sum, -ari i.q. scire laboro, percontor : c. quæstione indirecta
® **sc(h)isma** quod ecclesiam dividit;scismaticus Gertz M/RH
scissim i.q. scindendo
® **scissitare** Gertz S 245, 11 scissitant = sciunt (? RH) ; =sciscitare = exquirere Georges
® **scius** = gnarus Gertz M
® **scolares =** discipuli scholae monasterii
® **scolasticus** = scholæ magister;studium scholasticum = studium universale Gertz M/RH
scopæ, -arum f. i.q. instrumentum quo verrimus [vias, pavimentumRH] Gertz M **scopare** = verrere
scopulus, -i i.q. rupes, saxum in monte vel in mari eminens
scortum, -i i.q. meretrix
® **scotare =** tabellâ vendere; **scotatio** = tabella emptionis
scriba, -æ m. 1 i.q. minister regis 2 i.q. minister episcopi 3 i.q. sacerdos, sacrorum administrator; Gertz S 108, 23 scribæ = theologi Iudæorum
scribo, -psi, -ptum, -bere i.q. litteris mando, scribendo narro 1 abs. 2 transitive 3 c. duobus acc. 4 c.dat. 5 c.acc. c.inf.
® **scrinium** = reliquiarium 274, 21 vide et arca /theca
  scriptum, -i n. 1 i.q.epistula, litteræ 2 i.q. historia litteris mandata 3 speciatim de suffragiis scriptis 423, 24; = formula scripta cuius lectio morbidum sanare potest 347, 29
scripto, -avi i.q. scriptito, sæpe scribo
scriptor, -is i. qui scribit, auctor librorum historicorum
scriptura, -æ i.q. ductus litterarum
scrobis, -is m. i.q. fossa
scrupeus, -a, -um i.q. scrupis plenus, lapidosus, asper
scruposus, -a, -um i.q. scrupeus
scrupulosus, -a, -um i.q. diligens, minuta quæque persequens
  scrupulose i.q. diligenter

® **scrupulus** = sollicitudo Gertz M/RH
scrutatio, -nis i.q. inquisitio diligens, perscrutatio
scrutor, -atus sum, -ari 1 i.q. diligenter inquiro, perscrutor a c.acc. b c.acc. et abl. 2 i.q. exploro (sensu militari) 3 i.q. excogito; Gertz M *etiam* = perlustrare
  scrutabundus, -a, -um i.q. inquirens
scurra, -æ i.q. ioculator (syn. histrio, app.parasitus)**;**Georges: **sannio, nugator, fatuus/fatua**
scurrilitas, -tis i.q. procax dicacitas
scurriliter i.q. scurræ more, procaciter
*__scutum__, -i i. genus armorum ad defensionem
scyphus, -i i.q. vas potorium, poculum
*__se__ omittitur 126, 13-14 [sese nonnisi pro acc.] 1 vi reflexiva a refertur ad eiusdem sententiæ subi. (refl. dir., plures comprehendit 496, 34 528, 28) b refertur ad verbi regentis subi. (refl. indir.) sæpissime in acc. c.inf. c refertur ad nomen quod secundum logicam pro subi. est 2 vi reciproca inter se 3 sine vi reflexiva pro pron. is ponitur e.g. 37, 2
<u>iuncturæ</u>: secum (reflex.dir.), pro `cum eo´ 203, 24, per se , *additur* ipse, sibi vult, *additur* quisque; se, sibi *pro* eum, ei, eo *et vice versa*; su(u)s *pro* eius etc.
secedo, -ssi, -ssum, -dere i.q. abeo, recedo, seorsum eo
secerno, -crevi, -cretum, -cernere i.q. seiungo, dirimo, separo 1 sensu locali 2 sine sensu locali
® **secretarius** = scriba fidelis, secretorum consiliorum particeps Gertz M/RH ; *etiam* qui peritus secreta novit
® **secretarium** = sacristia
  secretus, -a, -um 1 adi. a i.q. separatus, semotus, desertus b i.q. occultus, clandestinus 2 n. subst. i.q. arcanum
  secreto i.q. separatim, clam 1 pos. 2 comp. (eodem sensu)
secessio, -nis i.q. recessus
secessus, -us 1 generatim i.q. recessus, discessus, absentia a c.gen. b nude 2 speciatim a i.q. receptus (sensu militari, fere i.q. fugæ simulatio) b i.q. locus devius c i.q aditus angustus
seco, -ui, -tum, -are (*vulg*. avi-atus)1 proprie i.q. cædo, reseco a c.obi. b abs. 2 translate i.q. divido, seiungo
® **secreta** sc. oratio (Ducange) Gertz S 369, 24
secretarium, -i i.q. locus secretus, penetrale
® **secretarius** = scriba (abbatis) Gertz S 345, 12
sectator, -is i.q. qui assidue sequitur, socius
sectio, -nis i.q. actus secandi 1 c.gen. 2 nude; = messis Gertz S 119, 10
sector, -atus sum, -ari 1 proprie a i.q. sequor b i.q. insequor, persequor 2 translate a i.q. obsequor, obtempero b periphrastice fere i.q. adhibeo, utor
® **sector** (<seco) = vestifex qui vestimenta nova facit;*vide etiam* sartor (< sarcio = reparo)
® **seculum** = mundus Gertz S *passim* ; *saepe* = æternitas;*sed saepius*: seculum seculi *sive* secula seculorum, Gertz M *etiam* = mundus profanus, = mundus; *iunctura* a seculo = ab initio mundi
® **secularis** qui est in terris Gertz S 69, 20 ;seculares = seculares canonici 301, 7 ; = laici 320, 6;clerici seculares >< monachi regulares
® **seculariter** = secularium modo Gertz S 358, 19
‡**secunditas**, -tis de vento secundo

secundo, -avi i.q. secundus sum
secundus, -a, -um 1 de ordine opp. primus 2 de rebus secundis *opp.* adversus; Gertz S 279, v.5 secundus + alicui: ut ei quis vix foret secundus = aequalis
  secundo i.q. secunda vice, iterum;additur quoque 236, 36
  secundum *e coniectura vix recta*
® **securare** = tutum facere RH
securicula, -æ i.q. securis parva
securis, -is [acc. securim] i. ferrum quo cædimus
securitas, -tis i.q. condicio vel status eius qui securus vel tutus est, tranquillitas animi 1 abs. 2 c.gen.
securus, -a, -um 1 de hominibus i.q. qui sine cura est, tutus a abs. b c.gen.obi. c c.ab 2 de rebus a abs. b c. ab
  secure (nonnisi in comp.) i.q. tuto, sine cura
secus 1 adv. i.q. aliter a abs. b *sequitur* quam c *sequitur* ac 2 præp. c.acc. i.q. apud (de loco), prope; Gertz S 70, 3 = iuxta
*__sed__ particula adversativa I *singula verba coniungit* A negatione præeunte B nulla negatione præeunte nota 23, 13 secundo loco ponitur metri causa II *sententias inter se opponit* A solum ponitur B sed et 1 vi adversativa plus minus debilitata 2 i.q. sed etiam 3 i.q. et 4 i.q. sed etiam C sed et ...quoque i.q. etiam D sed et...pariter (pleonastice) E non modo..sed F sed nec i.q. neque vero 2 i.q. et ne ...quidem 3 i.q. sed ne ...quidem G sed neque 1 i.q. neque vero 2 i.q. et ne...quidem 3 i.q. sed ne ...quidem; Gertz S sed (sed et) = praeterea, quin etiam 19, 7
sedabilis, -e i.q. qui sedari potest
sedeo, -sedi, -sessum, -sedere i.q. consideo; Gertz M sedêre : sêdit sententia = permansit sententia; animo sedêre = in animo haerere
sedes, -is 1 i.q. locus sedendi, habitatio a generatim b speciatim de inferis 2 i.q. sella a de sella remigum b de sede regia (Gertz S 116, 10 = aedes regia) c de sella pontificali d de fundamento ædis
sedile, -is n. i.q. sedes, subsellium
seditio, -nis 1 genratim i.q. discordia, altercatio 2 speciatim i.q. tumultus, motus populi (sæpe de bellis civilibus Daniæ)
seditiosus, -a, -um 1 adi i.q. turbulentus, qui seditiones facit 2 subst. m.pl. de hominibus seditiones excitantibus
  seditiose i.q. effrenate, turbulente
sedo, -avi fere i.q. lenio, reprimo, restinguo
seduco, -xi, -ctum, -cere 1 i.q.seorsum duco 2 i.q.deduco (c. quo minus)
® **seductor =** Satanas Gertz S 112, 14
sedulitas, -tis i.q. diligentia
sedulus, -a, -um i.q. studiosus, intentus, assiduus 1 de hominibus a nude b c. inf. 2 de rebus
  sedulo i.q. assidue, studiose, impigre
seges, -tis f. i.q. fruges in agris nondum demessæ, ex quibus panis conficitur
segnis, -e i.q. piger, tardus, ignavus
  segniter i.q. tarde, ignave 1 pos.; c. negatione (sæpe nec segniter´ initio sententiæ) 64, 35 2 comp. c. negatione 73, 7
segnities, -ei f. [130, 26 i.q. inertia RH] 1 abs. 2 c.gen.
segregatim i.q. separatim

segrego, -avi i.q. separo
sella, -æ 1 generatim i.q. sedes, sedile 2 speciatim de ephippio
semel 1 i.q. una vice (vi peremptoria e.g. 134, 19) 2 i.q. aliquando (vi debilitata) (202, 33 i.q. forte)
semen, -inis i. quod seritur i. de fructu frumenti 2 de partu hominis
sementis, -is i.q. satio, seminatio *nonnisi translate*
semestris, -e i. qui sex mensium est
semianimis, -e i.q. semivivus, semimortuus
‡**semicæsus**, -a, -um i.q. dimidia parte percussus
semideus, -i i. dimidia parte deus, dimidia homo de Baldero 64, 3
‡**semifusus**, -a, -um i.q. pæne labitur
semilotus, -a, -um i.q. dimidia parte lautus
seminarium, -i translate i.q. origo, principium (< semen) re vera ubi stirpes et herbae adolescunt RH ; Gertz S 324, 16 proponit = sementis quae facitur.
seminex, -cis i.q. semianimis
semino, -avi i.q. in agris effundo
semisopitus, -a, -um i.q.semisomnis
semita, -æi.q. callis, via angusta 1 proprie 2 translate
‡**semivigil**, -is i.q.. semisomnis
semoveo, -vi, -tum, -vere i.q. removeo
*****semper** i.q. omni tempore, omne ætatis tempus, usque
sempiternus, -a, -um i.q. semper durans, perpetuus, æternus
senatus, -us 1 i.q. concilium deorum 2 de decurionibus urbis [Metz RH] 442, 2
senecta, -æ 1 i.q. senectus 2 i.q. senex(abstractum pro concreto)
senectus, -tis i.q. senium, senecta
senesco, -ere i.q. senex fio
senex, -is m. i.q. virætate provectus
senior generatim fere i.q. senex 2 speciatim a de viris in contione præstantibus b de vetustissimo chori membro; vir peritissimus villae (*danice* oldermand);seniores = maiores aetate
seni, -æ, -a i.q. sex (sensu distributivo omisso)
senilis, -e1 i.q. quod ad senectutem pertinens 2 i.q. senis
senium, -i i.q. ætas senilis, prævalente sensu infirmitatis
sensatus, -a, -um i.q. sensu pollens, sanus
sensibilis, -e i.q. qui sentiri vel audiri potest
sensibiliter i.q. ut sentiri possit
® **sensficare** = sanæ mentis restituere Gertz S 240, epit 8
sensim 1 i.q. paulatim, pedetemptim (sæpius prævalente sensu `furtim, occulte´) 2 i.q. sensibiliter
sensualis, -e i.q. sensu præditus, sensus ostendens
® **sensualitas** = voluptas, libido Gertz S 386, 14
sensus, -us 1 i.q. vis sentiendi a generatim de variis sensibus videndi, audiendi etc. qui morte vel gravi vulnere exstinguuntur b speciatim de sensu doloris 2 i.q. facultas animi, vis cogitandi, ratio 3 fere i.q. animus
***sententia**, -æ 1 i.q. alicui videtur, arbitrium, voluntas, consilium a generatim b speciatim de suffragiis in electione regis latis 2 i.q. opinio 3 i.q. iudicium a generatim b speciatim de exsecratione 4 i, q.

decretum, lex 5 i.q. proverbium 6 i.q. argumentum, sensus
® **sententialiter** = per edictum, per iudicium Gertz M
® **sentiare** = sententia ferire Gertz S 316, 23; Gertz M = sententiam ferre
sentina, -æ 1 proprie a i.q. fundus navis b i.q. aqua in fundo navis confluens 2 translate de vita luxuriosa et effrenata
sentio, -si, -sum, -tire 1 i.q. sensu percipio a c.abl. b c.obi. c c.acc.c.inf. 2 i.q. intellego, video a c.acc. et ut b c. acc.c.inf. c c. quæstione indir. 3 i.q. existimo, indico a c.acc.c.inf. b c.adv. c c.obi. d c.de
sentis, -is m. i.q. spina, vepres
seorsum 1 i.q. separatim, secreto 2 foris
separatim i.q. divisim, seorsum
separo, -avi i.q. seiungo, secerno; Gertz M separare a lesione = aliquid a laesione impedire
® **sepedictus** qui saepius commemoratus est Gertz S 427, 8
sepelio, -pelivi, -pultum, -pelire 1 proprie i.q. humo, sepulcro condo 2 translate a i.q. quieti mando b i.q. tollo, deleo, perdo
® **sepes** vide **sæpes**
sepono, -sui, -situm, -nere i.q. removeo
septem i. numerale 1 adi. 2 solum ponitur
septennium, -i i.q. septem anni
septentrio, -nis *nonnisi sing. i.q*. septentriones (de parte cæli)
septentrionalis, -e i.q. ad septentriones pertinens 1 adi. 2 subst. m.pl. *e coniectura parum certa* (i.q. septem?)
septenus, -a, -um i. numerale (*vi distributiva omissa*) 1 sing. 2 plur.
® **septimana** (> fr. semaine ; media septimana = fr mercredi). Gertz S 316, 14
septimus, -a, -um adi
septingenti, -æ, -a i.q. numerale
septuaginta i. numerale 1 addito alio numero 2 nude ; Gertz M **septuagesima** *rel. aliquando scriptum* **LXX**
sepulcrum, -i 1 proprie i.q. locus ubi sepelitur homo 2 translate i.q. mors
sepultura, -æ 1 i.q. actus sepeliendi, humatio 2 i.q. sepulcrum, tumulus
sequacitas, -tis de electione pontificis
sequax, -cis i.q. assidue sequitur, comes 1 adi. 2 subst. m.pl.
sequester, -tra, -trum i. qui medius est inter plures 1 nude 215, 26 pax (i.q. indutiæ 220, 13 2 c.gen.= conciliator pacis Gertz S 238, 14
sequestro, -avi i.q. separo, secerno
sequor, -cutus sum, -qui i.q. eo cum aliquo, consector, , comitor 1 sensu locali nondum debilitato a c. acc. rei vel loci qui petitur b c. acc. personæ quam sequitur aliquis 2 *sensu locali evanescente* a c.acc. b c. acc. et abl. 3 sensu hostili i. q. insequor, persequor 4 sensu temporali a c.acc. b abs. 5 de imitatione i.q. consequor, obtempero, præsto *sim.* 6 periphrastice fere i.q. utor, habeo *sim.*
sequens, -tis sensu temporali i.q. posterus, insequens 1 adi. 2 subst.n.pl.; Gertz M sequentia (cantus ecclesiasticus; sequentia = oratio soluta *vide* **prosus/prosa**
® **sequester**, -tra, -trum/, -tris, -tre (< sequor) = concilians / conciliator Gertz M/RH
® **sequestrare** > tumultu seculari sequestratus = procul absens ;aliquem a communione dominici corporis sequestrare = excommunicare

[**sequior,** -ius i.q. deterior 149, 23 -is ordinis vir :legendum equestris ordinis vir ......]
1:**sera**, -æ 1 proprie i.q. instrumentum claudendi, claustrum 2 translate i.q. impedimentum a nude b c. gen.;® cf. serare = claudereRH
2 :® **sera** = vesper cf. serus (fere = tardus) RH
® **serenitas** (appellatio Caesaris): serenitas tua Gertz S 380, 32 ;serenissimus (de regibus et reginis)
serenus, -a, -um 1 adi. a i.q.tranquillus, purus b mitis, lenis 2 subst. n. sing. i.q.tranquillitas
seriatim i.q. per ordines
® **sericum** (= velum sericum quod in terra Serica factum e bombylibus bombycis RH) vide **seta >** teutonice Seide
series, -ei f. i.q. ordo, nonnisi c.gen. earum rerum quæ ordine vel seriatim coniunguntur vel cohærent 1 generatim 2 speciatim a de genere, familia b de eventu, fato, sim. c de scriptis fere i.q. argumentum, summa; in nostra serie Gertz S 221, ant.1, 5 = quod nos attinet RH; series insidiarum = insidiae cohaerentes Gertz M/RH
® **seriose** *adv. medii aevi* (**< serius**) (>< iocose) **= graviter**
serius, -a, -um i.q. verus, gravis *opp*. iocosus 1 adi. 2 substantive a *n.sing*. b *n.plur*. nota <u>iuncturam</u>: per serium 123, 4;*adv*.serio
sermo, -nis m. 1 *generatim de verbis in colloquio factis fere i.q*. locutio, dictum sim. 2 *speciatim a de narratione per litteras tradita* b *de propria cuiusque gentis lingua* c i.q. rumor, fama; Gertz S 236 fragm. sermones = homilia sanctorum; 328, 26 = orationes ad clericos instruendos
® **sermonizari/sermocinari** = garrire, nugari; Georges *etiam* = verbis contendere/concertare Gertz M/ RH
sero, -sevi, -satum, -serere i.q. semino, planto 1 *proprie nonnisi substantive* satum i.q. frumentum quod in agris satum est 2 translate a i.q. in animo semino b de corporeis c per imaginem fere i.q. dico, divulgo;
serotinus *t.t. agriculturae* (aliquae herba quae sero ad maturitatem pervenit) RH/ Gertz M : tempore serotino = multa nocteRH. *vide* **serus**
satus, -a, -um i.q. ortus, natus, editus
serotinus, -a, -um i.q. **serus**
serpentinus, -a, -um i.q. ad serpentem pertinens; Gertz S 67, 12 fere = diabolicus[= serpens aniquus RH];ibidem 414, 27 familia serpentina dicta est de regis comitatu.
serpo, -si, -tum, -ere i.q. repo, translate i.q. irrepo, divulgor
serpens, -tis i.q. anguis
® **serrura** (< sera) (trabs transversa, quae ianuam claudit RH) Gertz S 194, 10 ; cf. clavis et sera RH
serus, -a, -um i.q. tardus, qui tarde venit ;cf. sera = vesper Georges; Gertz M serum = vesper RH; de sero = aliquanto sero; Gertz M *latius*: tempore serotino = multa nocte (significatiione termini agriculturae exstincta RH)
servatio, -nis i.q. salvatio, actus servandi
servator, -is i.q. qui servat 1 abs. 2 c.gen.obi.
servilis, -e i.q. ad servum pertinens
servio, -vi, -tum, -re 1 i.q. inservio, servus sum c dat. 2 i.q. prospicio, consulo 3 i.q. expleo, satio
servitium, -i 1 i.q. status serviendi, servitus 2 i.q. ministerium, officium; Gertz M: = officium militum regis
servitus, -tis f. i.q. status serviendi, servitium opp. libertas; Gertz M : servitus, -utis *rel*.= summa missa RH

servo, **-**avi i.q. conservo, retineo, tueor 1 generatim a c.obi. b c.obi. et ab 2 speciatim a de salvationeChristiana b de acie militari c i.q. asservo, custodio; Gertz S 124, 16 servare = occultare
servus, **-**i i.q. qui in servitute est, alieno dominio subiectus, *opp*.liber, dominus 1 subst. 2 adi.; Gertz S de sancto : servus dei 95, 6 ;servus servorum dei :*sic nominat se papa inde a Gregorio Magno* 246, 1; Gertz M servi = (in monasterio) fratres laici
sessio, -nis 1 i.q. actus sedendi 2 i.q. locus sedendi
sessor, -is i.q. is qui sedet 1 generatim 2 speciatim de equite (qui equo insidet ut Gertz S 414, 7 indicat
® **seta** > teutonice Seide RH
seu vide **sive, -ve**
severitas, -.tis i.q. gravitas, asperitas, duritas 1 c., gen. (personæ vel rei 2 nude)
severus, -a, -um i.q. gravis, austerus, asper
  severe i.q. austere, aspere
sevoco i.q. seorsum voco
sex i. numerale 1 adi. 2 subst. c.gen.
sexageni, -æ, -a i.q. sexaginta (*vi distributiva debilitata*)
sexaginta i. numerale
sextilis, -e i.q. mensis Augustus
sextus, -a, -um i. numerale ordinem indicans
sexus, -us i. id quo animal masculum a femina distinguitur 1 de sexu feminino 2 de utroque sexu
***si** 1 c.ind. a præs. b impf. c fut. d fut. ex. e perf. 2 c. coni. (de iteratione e.g.107, 22) a præs. (vel potentiali vel in oratione obliqua b impf. (pro plusqpf. e. g. 231, 30) nota quæstionem indirectam 112, 12 si quid..esset, ...perlustrandi licentiam tribuit.; Gertz M: si *interrogativum post verba ut*:sciscitari, quærere, interrogare, prospicere, requirere, attemptare, iudicare, explorare *etc.* c perf. d plusqpf. 3 sine verbo : si non..saltem; *nota* <u>iuncturas</u> si non 107, 22 si vero 417, 25 ac si i.q. quasi, quod si [>quodsi Georges : wenn also, nun (*locus non recte indicari videtur*) RH] si forte i.q. fortasse, forsitan; si modo i. q.dummodo
sibilus, **-**i 1 i.q. sonus sibilans, susurrus 2 i.q. convicium
***sic** i.q. eo modo, ita I solum ponitur (nota <u>iuncturas</u> sicque, ne sic quidem) A spectat ad antecedentia B spectat ad sequentia 1 sic...ut 2 *sequitur oratio recta* C *in oratione recta vel obliqua*, *vi demonstrativa i. q.* isto vel illo modo II *respondet aliis adverbiis* A ut...sic (*similitudinem indicans*) B sicut...sic
sica, -æ i.q. brevis gladius, pugio
sicco, -avi i.q. siccum reddo, exhaurio
siccus, -a, -um 1 adi. i.q. aridus 2 subst. n. sing. i.q. siccitas
sicut similitudinem indicat i.q. quemadmodum, velut ; Gertz S :sicut = quasi 345, 21; = quam 426, 23; 1 sententiæ comparantur (c.indic.) a *sequitur* ita b *sequitur* sic c nude 2 *singula verba comparantur* a *sequitur* ita b nude
sidereus, -a, -um i.q. ad sidera, ad solem pertinens
sidus, -eris n. i.q. signum cæleste, stella 1 generatim 2 speciatim a de sole b de luna; Gertz S = oculus 23, 52 ; Gertz S tropice de egregiis hominibus 17, 6
sigillum, -i 1 i.q. parvum signum ad litteras obsignandas 2 i.q. imago, de ornamentis vestitus
signaculum, -i i.q. sigillum; nota :signaculum crucis Gertz S 114, 21; ibidem 265, 25 = signum crucis
signatorius, -a, -um i.q. ad obsignandum pertinens
significatio, -nis i.q. signum, iudicium

significo, -avi i.q. iudico, declaro, ostendo 1 c. obi. 2 c.acc. et dat. 3 c.acc. c.inf.
signo, -avi 1 i.q. signo aliquo noto 2 i.q. significo, indico; Gertz S signare fere = circumdare ut quasi sigillo muniatur 332, 9
signum, -i 1 generatim i.q. indicium quo aliquid cognoscitur a c.gen. obi. b abs. (vel c.alio gen. 2 speciatim a de sonu pugnam vel aliud militare (ut receptum, navigationem sim.) indicans b de signo exercitus i.q. vexillum c de prodigio vel miraculo; Gertz S signa fidei id est baptismus et cetera sacramenta; signa = campanæ 350, 19
silentium, -i i.q. reticentia, taciturnitas 1 generatim 2 speciatim de tranquillitate nocturna
sileo, -ui, -ere i.q.taceo 1 transitive 2 intransitive
  silenter i.q. tacite; Gertz M susurranter RH
silex, -icis m. (f.?) 1 generatim i.q. lapis, saxum 2 speciatim a de saxo ex quo ignis excuti solet b in imagine
siliqua, -.æ i.q. folliculus, involucrum quo continentur legumina
® **sillogismus** *vide* **syllogismus** *et* **sophisma** Gertz M/RH
silva, -æ i.q. locus arboribus consitus
silvestris, -e 1 i.q. silvam habens, arboribus abundans 2 i.q. qui est in silva 3 i.q. silvæ similis 4 i.q. arboreus
similis, -e i.q. eiusdem generis, consimilis, æqualis 1 adi. a c.dat. b sine dat. 2 n.pl. substantive
  similiter i.q. simili modo ; 255, 29 sequitur ut
similitudo, -inis eadem species, forma 1 c.gen. obi. 2 c.gen.subi. 3 c.adi. 4 nude
® **simonîa** = ambitus (lex de ambitu iam Cic.) Gertz M/RH
simplex, -icis 1 i.q. unius modi, qui una re constat, opp. multiplex 2 i.q. purus 3 i.q. apertus, sincerus. minime callidus
  simpliciter 1 i.q. non varie 2 i.q. pure, sincere
simplicitas, -tis 1 i.q ratio rei simplicis, non variæ 2 i.q. ingenuitas, sinceritas animi, fatuitas :78, 16 opp. sapientia.
® **simplus**, -a, -um (*cf.*semel /duplus), *subst.* simplum >< duplum; simpla, -ae *sc.* emptio RH ; Gertz M = purus
simul i.q. eodem tempore 1 solum ponitur 2 c. aliis particulis coniungitur a simul ac b simul et b simul et...et d simulque e simul cum f cum...simul
simulacrum i.q. imago, forma, effigies 1 de statuis a deorum b regum 2 de umbris monstrosis sive de manibus 91, 13 defunctorum 3 translate de homine 41, 5
***simulanter** i.q. ficte, simulate
simulatio, -nis i.q. fictio, vana ostentatio 1 c.gen.obi. 2 sine gen.
® **simulatorie** adv >< veraciter
***simulo**, -avi 1 i.q. simile facio, imitor c. obi. 2 i.q. fingo, mentior a c.obi. b c.acc.c.inf. c c.inf.
simultas, -tis i.q. inimicitia, odium
® **simultim = simul**
simus id est cognomen Simus
sin i.q. sed si, sin vero (c.coni. iterationis 467, 5) 1 *antecedit* si a nude b *additur* autem 2 *non antecedit* si b *additur* autem
® **sinaxis** (= synaxis) : conventus ad officium divinum celebrandum > ipsum officium ;> contemptim: decantatio horarum 320, 14 Gertz S

sinceritas, -tis i.q. puritas, integritas 1 c.gen. 2 sine gen.
sincerus, -a, -um i.q. purus, integer, incorruptus;
sincere i.q. integre, incorrupte, **si(y)ncerissime**
***sine** c.abl. i.q. absque; Gertz S 316, 15 sine mensale : Gertz abl. opinatur.; Gertz M = præter
® **sincopare** *vide* **syncopare**
singillatim i.q. singulatim, per singulos
singularis, -e 1 i.q. unus, solus, unicus 2 i.q. eximius, præstans 3 i.q. præcipius, suus opp. universorum, generalis, multorum
singulariter i.q. solus, pro se quisque
singulatim i.q. singillatim, per singulos
singuli, -æ, -a i.q. unusquisque pro se, separatim ab aliis 1 adi. 2 subst. a masc. *opp*. universi ; c.gen. : 325, 9 ; b neutr. Gertz S pro pronomine quisque(uterque)
singultus, -us i.qi. motus citus et creber stomachi et sæpti transversi 1 ex gravi humore 2 in morte
sinister, -ra, -rum 1 i.q. lævus a adi. b subst. f. sing. (sc. manus) 2 i.q. pravus, perversus 3 i.q. malus, fatalis, infestus
sinistre i.q. male, infeliciter, infeste
sino, -vi, -tum, -nere i.q. patior, fero a c.obi. et inf. act. b c.acc. c.inf. (pass.) c c.inf. d abs.
® **sinodalis** (= synodalis) < synodus = conventus ecclesiasticus Gertz S 131, 6
sinum, -i n./ sinus-i m. i.q. vas fictile, vas
® **sinuatim** = in complures sinus
sinuo, -avi i.q. tendo : (arcum sinuat/tendit ;serpens sinuatur in arcus Georges/RH)
sinuosus, -a, -um i.q. plenus sinuum, flexuosus 1 de ora maritima 2 de viis 3 de anguibus
sinus, -us m. i.q. flexus 1 maris vel fluminis 2 vestimenti 3 corporis 4 in imagine
*__siquidem__ 1 i.q. enim, nam(*primo vel secundo sententiæ loco ponitur*) 2 fere i.q. ita 3 pæne supervacaneum videtur 144, 25 ; Gertz M = scilicet;= nam, enim, ceterum
siquis vide **si**
sisto, -steti, -statum, -sistere [ad stare traxi e.g. 143, 17] 1 proprie a i.q. stare facio, facio c.obi. b i.q. statuo, constituo, colloco 2 translate i.q. compono, instituo; Gertz M: iunctura iuris: *personam standi in iudicio non habuit vide* **persona**
status, -a, -um i.q. fixus, stabilis
sistrum, -i n. i. instrumentum musicum, fere i. q. fides, lyra
siticulus, -a, -um i.q. sitiens
sitio, -ivi, -itum, -ire i. q. siti laboro 1 transitive i.q. valde cupio 2 intransitive, nonnisi metonymice
‡**sitibundus**, -a, -um i.q. sitiens
sitis, -is f. 1 proprie i.q. bibendi cupiditas 2 translate de qualibet cupiditate
® **situla** = urceus/urna 79, 10 (teutonice :der Krug) RH
1 situs, -us m. 1 i.q. condicio loci, positio a c.gen. b abs. c c.adi. 2 i.q. status, collocatio a c.gen. b abs. 3 fere i.q. forma, species
2 situs, -us m. i.q. illuvies, squalor sim.
3situs, -a, -um i.q. positus, collocatus 1 proprie de loco a adi. b c. sum coniungitur 76, 12 2 translate
*__sive__ particula disiunctiva 1 semel ponitur a fere i.q. vel b notione disiunctiva vanescente fere i.q. et 2 sive...sive a fere i.q. vel....vel b *notione disiunctiva vanescente fere i.q*. et...et ; sive quia...sive quia: 286, , 29 sive quod....sive quia : 378, 22 3 sive...seu 506, 14-15

seu i.q. sive 1 semel ponitur i.q. vel 2 seu...seu a sine verbo 423, 30 b *c. coniunctivo (potentiali) coniungitur*; Gertz S *notat* seu...seu = simul...simul? 111, 2
® **soboles** = filius Gertz S 156, hymn.12 vide **suboles**
sobrietas, -tis temperantia eius qui vino, cerevisia sim. abstinet (opp. crapulæ, temulentiæ) 1 abs. 2 c. gen.
® **sobrina/ sobrinus** : fr. cousine/cousin RH
sobrius, -a, -um parcus vini, cerevisiæ sim.
sobrie de mente eius qui sibi in potando temperat
socer, -i m. pater uxoris
socialis, -e 1 i.q. sociorum 2 i.q. communis 3 i.q. coniunctus, geminus 4 i.q. civilis
societas, -tis I generatim i.q. communio, coniunctio, consociatio A hominum 1 c.gen. 2 sine gen. 3 c. cum B rerum c.gen. II speciatim A i.q. sodalitas, amicitia 1 c.gen. 2 sine gen. B i.q. coniuratio C de coniunctione coniugali D metonymice
socio, -avi i.q. iungo, coniungo, sæpe fere i.q. misceo, addo (*nusquam c.* cum *coniungitur*) 1 c.acc. et dat. 2 c. obi. (sine dat.) 3 c.acc. et abl. 4 c. acc. et inter
*__socius__, -a, -um 1 adi. i.q. consors, communis 2 subst. (fere semper masc.) sodalis, comes, amicus, popularis a c.gen. b sine gen., fere semper de auxiliis bellicis
socordia, -æ i.q. ignavia, inertia 1 c.gen. 2 sine gen.
sodalis, -is m. i.q. commilito, socius
sodalitas, -tis 1 i.q. societas, contubernium 2 i.q. convivium (lingua nostra `gilde´)
sol, -is m. 1 de ipso sidere 2 de lumine vel radiis eius
solacium, -i i.q. consolatio, solamen; Gertz S 305, 8 = auxilium, præsidium
solamen, -inis i.q. solacium
® **solarium** 1 solarium (*sc.*horologium) 2 tectum planum < solarius, -a, -um 3 solarium (*sc.*vectigal) Georges; Gertz M = tabulatum summum (monasterii), tabulatum ubi fenum servatur
solatium, -i i.q. solacium 1 c.gen. 2 sine gen.
solea, -æ i.q. planta pedis, solum
*__soleo__, -itus sum, -ere i.q. consuevi 1 c.inf. 2 abs.
solitus i.q. consuetus, assuetus 1 subst. a c.inf b abl. n. *c. comparativo coniungitur* 2 adi.
‡**solidativus**, -a, -um i.q. firmus, validus
soliditas, -tis i.q. firmitas, duritia; Gertz M = consolidatio *t.t. iuris* = usus et fructus alicuius fundi RH
solido, -avi i.q. solidum facio, firmo 1 proprie 2 translate fere i.q. augeo; Gertz S 158, seq.15 = sanare
solidus, -a, -um 1 adi. a proprie de humo vel loco i.q. continuus, firmus, magnus b translate de viribus corporis vel animi i.q. constans, firmus 2 subst. n.i.q. solum, fundus
solitarius, -a, -um i.q. solus, unicus, sine comitibus 1 de hominibus 2 de actu e.g. navigatio 42, 18
solitudo, -inis 1 de loco deserto 2 de statu eius qui solus et derelictus est
solium, -i i.q. sella regalis, thronus
sollemnis, -e 1 adi. a i.q. sanctus, celeber b i.q. consecratus c i.q. solitus, vulgaris 2 subst. n. i.q. feria, de diebus festis, celebritas a c.gen. b sine gen.
sollemniter i.q. more sollemni, cum celebritate; Gertz M = magnifice
sollemnitas, -tis i.q. celebritas, qua dies festus celebratur
® **sollemnium** = solemnitas = magnificentia Gertz M
® **sollempnizare** = sollemnium agere Gertz S 163, II, 1

sollers, -tis i.q. sagax, peritus

sollerter i.q. sagaciter

sollertia, -æ i.q. prudentia, peritia 1 c.gen. a aliquam artem indicante b personam indicante 2 nude

sollicitatio, -nis i.q. concitatio (ad tentandum)

*__sollicito__, -avi I i.q. provoco, excito, lacesso A generatim 1 c.obi. 2 *additur* ad 3 *additur* in B speciatim 1 i.q. dimicatione lacesso 2 i.q. ad seditionem allicio 3 vox magica de manibus evocandis II notione lacessendi evanescente, fere i.q. adeo, rogo, precor 1 c.obi. 2 c. de 3 c. super

sollicitudo, -inis i.q. angor animi, ærumna, cura 1 abs. 2 c.gen. obi.; Gertz M = **sollicitatio** *quod vide*

sollicitus, -a, -um i.q. anxius, inquietus, cura affectus 1 abs. 2 c. de 3 c. abl. 4 c.inf.

sollicite i.q. anxie, inquiete

solor, -atus sum, -ari i.q. consolor, recreo

® **solotenus** = humi Gertz S 61, 1; = ad solum 155, 5; Gertz M solotenus prosternere, evertere = aequare

solstitium, -i i.q. media æstas

solum, -i 1 i.q. humus, terra 2 i.q. terra, aridum opp. mare 3 i.q. ager, regio, terra

*__solus__, -a, -um i.q. solitarius, unus, sine aliis 1 generatim 2 speciatim cum numeralibus coniungitur, nota dumtaxat additur 474, 35; Gertz M = praeter ceteros

*__solum__ i.q. modo, tantum 1 sine negatione 2 c.negatione :non solum...sed, non solum...sed et, non solum ... sed etiam, nec solum...sed et, nec solum ...sed etiam, non solum...sed ne..quidem, non solum... verum et, non solum...verum etiam, neque (enim) solum..verum etiam; Gertz S 141, 2 solummodo = solum, modo

solutio, -nis i.q. actus solvendi, de debitis solvendis 1 c.gen. 2 sine gen.

solvo, -vi, -utum, -vere 1 i.q. libero a c.abl. b abs. sc. navem i.q. navigo, vehor 2 i.q. dissolvo, rumpo a generatim b speciatim de re militari vel civili, fere i.q. dimitto 3 i.q. laxo 4 i.q. expleo 5 i.q. pendo a proprie b translate; Gertz S proponit = diluere, absolvere 22, 40, 162, 32 ; (ut debitum) dare 156, hymn.2

solutus, -a, -um 1 i.q. dissolutus 2 i.q. fractus

® **somniator =** qui somniat

somnium, -i i.q. visum in somno

somnus, -i i.q. sopor, quies

sonitus, -us m. i.q. sonus

sono, -ui, -itum, -are i.q. strepitum edo

sonoritas, -tis i.q. clarus sonus

sonorus, -a, -um i.q. clare sonans

sonore i.q. cum claro sono

sons, -tis i.q. nocens, noxius 1 adi. 2 subst.

sonus, -i i.q. sonitus, strepitus, vox 1 c.gen. 2 sine gen.

sopio, -vi, -tum, -re 1 proprie i.q. dormire facio, soporo a c.abl. b sine abl. 2 translate i.q. sedo

® **sophisma, -**ta = captioRH *teutonice* Trugschluß

® **sophisticatio** = dolosum inventum Gertz M/RH

sopor, -is m. 1 i.q. somnus altus 2 i.q. segnities

sorbeo, -psi, -bere i.q. haurio, translate i.q. imbuor ;consecrare RH

® **sorbile** Gertz S 331, 21, 24 = sorbitium

sorbitio, -nis i.q. actus sorbendi

® **sorbitium <** sorbeo =sorbitio i.e. quod sorberi potest = ius *q.v.*

sordeo, -ere i.q. sordidus, squalidis sum, sordesco
sordes, **-** is f. (nonnisi in plur.) 1 proprie i.q. lutum 2 translate i.q. dedecus, flagitium, probrum a c.gen. b sine gen.
sordesco, -ere i.q. sordidus, vilis fio
sordidus, -a, -um 1 proprie i.q. immundus, squalidus 2 translate i.q. fædus, turpis, vilis
sorex, -icis i.q. mus agrestis (in situla = hama, urceus, teutonice = der Eimer RH)
*__soror__, -is nusquam in allucutatione feminæ sacræ, semper de femina quæ parentes cum aliquo communicat, de germana; Gertz M *etiam* = consobrina
sororius, -i m. i.q. ad sororem pertinens, , filius sororis
*__sors__, -tis f. 1 i.q. casus, fortuna a c.adi. b c.gen. c abs. 2 fere i.q. condicio, status 3 de sortiendo a i.q. sortitio b i.q. instrumentum in sortiendo adhibitum
sortior, -itus sum, -iri i.q. sorte obtineo, nanciscor, consequor 1 generatim 2 speciatim de nomine i.q capio 288, 24 cognomen
sortitio, -nis i.q. electio quæ sortibus fit
sospes, -itis i.q. incolumis, salvus
sospitas, -tis i.q. incolumitas, felicitas
® **sotular/sotularis =** calceus (< suo, sutor, sutura RH) (< sub+talares)
*__spargo__, -si, -sum, -gere 1 i.q. aspergo, conspergo, tinguo a c.obi. et abl. 2 i.q. dispergo a generatim b speciatim de comis (fere i.q. diffundo) 3 i.q. divido, dispono 4 proprio sensu vanescente fere i.q. afficio
® **sparsim =** huc illuc disparsus Gertz S 91, 22
spatior, -atus sum, -ari i.q. ambulo, ® < spatium 2 sensu temporali = tempus vacuum habens Gertz S 104, 12
spatiosus, -a, -um i.q. latus, vastus
*__spatium__, -i 1 i.q. intervallum, locus a abs. b c.gen. c fere i.q. pars 2 sensu temporali a c.gen. b c.adi.
® **specialis** = proprius, peculiaris, singularis RH;speciales filiæ = non ex matrimonio sed de concubinis Gertz M/RH
® **specialiter** = præcipue Gertz M/RH
species, -ei i.q. in quaque re extrinsecus apparet et oculis cernitur vel auribus percipitur I c. gen. A i.q. similitudo (hic illic de vana ac fallaci forma) 1 animantium 2 rerum corporalium 3 incorporalium a generatim b per somnum B i.q. subdivisio generis, modus II sine gen.
® **specietenus** = ut species servaretur Gertz S 202, 24 < species (quod vide)
specimen, -inis i.q. indicium, significatio, exemplum
® **speciositas =** (eximia speciositatis forma = pulchritudo corporis Gertz M/RH)
speciosus, -a, -um i.q. specie et aspectu iucundus, pulcher, formosus 1 adi. a de corporalibus b de incorporalibus 2 subst. (nonnisi in comparativo)
  speciose i.q. pulchre, magnifice, ornate
spectabilis, -e i.q. clarus, insignis, conspicuus
  spectabiliter i.q. clare, insigniter
spectaculum, -i i.q. spectatur 1 de specie a c.gen. b c.adi. c nude 2 de pugna, vergit in notionem certaminis a c. gen. b nude 3 de spectantibus 4 i.q. exemplum, specimen, documentum a generatim b speciatim de exemplo deterrendi causa edito 5 i.q. imago, de tabula picta
spectator, -is qui spectat 1 c.gen. a obi. 2 sine gen.
spectatrix, -cis quæ spectat (adi.)

specto, -avi I i.q. aspicio, intueor A c.acc. obiecti 1 corporea 2 incorporea B abs. II i.q. recenseo III i.q. cogito, reputo c.acc.c.inf.; Gertz M: spectare ad = pertinere ad
spectatus, -a, -um i.q. probatus, insignis, conspicuus 1 de rebus 2 de hominibus
specula, -æ i.q. locus editus unde alquid eminus prospici potest; Gertz M = custos;RH = insidiae
specular, -is n. i.q. specularia, specie fenestræ
speculatio, -nis i.q. actio speculandi, explorandi 1 i.q. exploratio a generatim b de re militari 2 i.q. species per somnum oblata 3 i. q. ratiocinatio
speculator, -is qui tacite et a longo speculatur, explorator
speculatrix, -cis quæ speculatur, de nave speculatoria
speculor, -atus sum, -ari I generatim A i.q. video B i.q. prospicio, procul vel eminus video C i.q. inspicio, *sequitur sententia interrogativa* D i.q. observo E i.q. per somnii visum aliquid provideo, præsentio II speciatim de re militari A c.acc. B abs.
speculum, -i i.q. instrumentum ex argento, stanno, vitro *sim.* in quo imaginem nostram videmus
specus, -us m. i.q. antrum, cavitas, spelunca 1 i.q. antrum 2 i.q. sepulcrum (nostra lingua `jættestue´, app. bustum ;RH:teutonice :Hünengrab) 3 i.q. scrobis
spelunca, -æ i.q. antrum
sperno, -sprevi, -spretum, -spernere i.q. asprenor, contemno 1 pro obi. res 2 pro obi.homines 3 c. infinitivo
spero, -avi de incertis futuri eventis sive bonis sive malis quæ expectantur 1 pro obi. res 2 c.acc. c.inf. (futur.) [Gertz M *inf præs.*] 3 c.inf. 4 c.duobus acc. 5 *sequitur* de
speratum, -i de iis quæ sperantur
*__spes__, -ei f. i.q. expectatio de incertis rerum futurarum eventis 1 c.gen. a obi. b subi. 2 c.adi. vel pron. 3 nude <u>iuncturæ</u> 38, 35 spe Orientis imperium complexus; spem in aliquem habere Gertz S 23, 57 = sperare de aliquo
sphæra, -æ f. i.q. globus, corpus solidum rotundum 176, 27 i. terra
spica, -æ i. q. collectio granorum in summo culmo frumenti : 330, 32 spicarum capita
® **spiculator** *vide* **speculator**
spiculum, -i i.q. ferrum in modum spicæ acuminatum 1 proprie a i.q.cuspis, iaculum, telum b i.q. sagitta vel telum per ballistam vel arcum emissum 2 translate 104, 16 : a lingua spicula mutuans
spicus, -i i.q. acus crinalis
spina, -æ i.q. aculeus sentis, rubi et *sim*. quo pungimur; Gertz S Appendix = III, 554, 12 spina*li* eius erect*o* gibbo adnichilato (de eo qui gibbus fuit RH)
spinosus, -a, -um de dente acuto vel de ore dentibus acutis prædito
spira, -æ de serpente gyrum trahente
spiraculum, -i i.q.spiritus, halitus
spiramen, -inis 1 generatim de actione ignem afflandi 2 speciatim in arte æraria
spiramentum, -i i.q. spiramen
® **spiritalis** = **spiritualis** Gertz S 263, 13
® **spiritualis =** (qui carnalis non est RH) Gertz S 67, 22 et 6 alii loci; = religiosus, monachalis 81, 21, = ecclesiasticus 93, 9; spirituales filii = monachorum conventus 340, 15;spiritualis pater = deus, patrinus 237, II, 2
® **spiritualiter** >< temporaliter
*__spiritus__, -us m. I actio spirandi, de homine spirante A speciatim i.q. spiraculum 1 c.adi. 2 nude B

generatim i.q. vis vitalis, vigor II de anima cum viventis tum mortui A proprie 1 periphrastice 2 de tertia persona Trinitatis 3 opp.corpus, membra *sim.* 4 de animis mortuorum *i.q.* umbra B translate i.q. animus, mens a c.gen. b c.adi. c nude 2 i.q. vita a c.adi. b nude; Gertz S 76, 9 angeli et sancti; = diaboli(demones, demon) 63, 18; = vide supra II de anima hominis 75, 23
spiro, -avi 1 i.q. dego, duco 2 i.q. animum duco
  spirans, -tis qui spirat
® **spissim** : aedificia spissim collocata *i.e.* ut oppidum paene non pervium sit Gertz M/RH
spissitudo, -nis i.q. spissitas ;RH = densitas
spissus, -a, -um 1 i.q, crassus (cognomen) 2 i.q. densus
splendeo, -ui, -ere de cena lauta
splendesco, -ui, -escere i.q. splendeo
splendidus, -a, -um i.q. clarus, perspicuus 1 de rebus 2 de hominibus
  splendide i.q. lucide
splendor, -is 1 proprie i.q. lux 2 translate i.q. magnificentia a c.gen. b sine gen.
spolia, -orum n. i.q. exuviæ 1 c. gen. vel pron. poss. 2 c.adi. 3 nude
spolio, -avi 1 proprie i.q. vestes detraho, exuo 2 translate i.q. privo a c.abl. b sine abl.
spondeo, -spopondi, -sponsum, -spondere i.q. promitto, polliceor I pro subi. res A c.obi. B c. gerundivo II pro subi. persona A c.obi. B c.acc.c.inf. C c.gerund.
  sponsus, -i de viro cui aliqua mulier in matrimonium promissa est
  sponsa, -æ de muliere quæ alicui in matrimonium promissa est
sponsalia, -iuim n. 1 i.q. solemnis actio spondendi 2 i.q. dos
sponsio, -nis 1 generatim i.q. promissio, fides, iusiurandum a c. gen. b sine gen. 2 sensu iuridicali i.q. actio in contionem evocandi, vadimonium
sponsor, -is de eo qui spondet et pro alio se obligat
spontaneus, -a, -um i.q. voluntarius, naturalis
sponte i.q. arbitrium, optio, voluntas 2 i.q. consulto, ultro
sporta, -æ i.q. vas e vimine aut iunco aliave leviore materia ad varios usus factum
spuma, -æ de iis quæ per ebullitionem aut vehementum agitationem rebus liquidis supernatant
spumans, -tis i.q. spumam emittens, spumas agens, spumosus
spumeus, -a, -um i.q. spumans, spumosus
sputum, -i i.q. purgamentum oris, saliva quæ ex ore eicitur
squaleo, -ui, -ere de nitore auri evanescente i.q. asper, horridus sum
squalor, -is i.q. sordium congeries, illuvies qua quid quasi crusta, duritie obductum videtur 1 proprie de cultu corporis neglecto atque horrido 2 translate c.gen.
squama, -æ i.q. dura cartilago quæ piscibus et anguibus pro cute est
squameus, -a, -um i.q. plenus squamis
stabilio, -vi, -tum, -re i.q. stabilem reddo, firmo, fulcio
stabilis, -e i.q. firmus
  stabiliter i.q. firme
stabilitas, -tis i.q. firmitas, constantia 1 c.gen. 2 sine gen.
stabularius, -a, -um de eo qui regis stabulo præest (danice `staller´)
stabulum, -i i.q. locus in quo iumenta et pecora aliæque bestiæ degunt; Gertz S 135, 17 stabulum = divine reconciliationis.

stagno, -avi de aquis quæ litora aut ripas prætergressæ alicubi immotæ considunt
stagnum, -i i.q. aqua e mari aut flumine exundans et quiescens
® **stallum/stallus** (germanica) = sedes, *etiam* stabulum
® **stapia = scansorium** = **strepa/strepus**
statim i.q. confestim (iunctura: perinde ac statim : *semper nonnisi* statimque)
statio, -nis i.q. custodia, excubiæ, vigiliæ 1 c.gen. 2 sine gen.
stativa, -orum n. i.q. castra perpetua 261, 15
statua, -æ i.q. signum, simulacrum ex ære aliove metallo, lapide aut ligno imaginem referens cuiuspiam honoris causa 1 proprie de simulacris deorum paganorum 2 in imagine
*__statuo__, -i, -tum, -ere I proprie i.q. loco, colloco II translate A i.q. pono, decerno B i.q. facio, efficio C i.q. duco, habeo D i.q. constituo 1 c.acc. 2 c.inf. 3 sequitur ut 4 sequitur ne
statutus, -a, -um i.q. certus, præfixus, constitutus 1 adi. 2 subst.
statura, -æ i.q. status seu modus seu quantitas corporis stantis 1 c.gen. 2 sine gen.
status, -us i.q. condicio, habitus 1 c.gen. 2 c.pron.
® **statuta** = mores et leges Gertz S 94, 23
® **stella virgo** (Maria) Gertz S 155, add.II 1
® **stellifer**-fera, ferum Gertz S 417, 9 opus gratum sublimis stelliferi (Gertz : ut opinor) =cæli *vel* dei
stemma, -atis n. i.q. avorum proavorumque series, nobilitas 1 c.gen. 2 sine gen.; Gertz S = origo 222, hist, 4
stercus, -oris n. i.q. excrementum, fimus (nota 154, 19 gemmæ stercoribus insitæ i. sterquilinum, in imagine)
sterilis, -e i.q. nihil ex se gignens, prolem aut fructum non ferens
sterilitas, -tis i.q. infecunditas
® **sterlingus** (germ., ab 1190 in Britannia < (ea)sterlingus; undique in regione occidentali Europae) :
sterlingus albus = denarius argenti RH
® **sternax** = equus qui sternens suum rectorem decutere vult (< sterno, -stravi, -stratum, -ere) Gertz M/RH
sterno, -stravi, -stratum, -sternere i.q. humi spargo aut expando, substerno 1 i.q.apparo, stragulis aliisve rebus orno dormiendi aut cenandi causa ; Gertz S 193, 14 veste stragula decorare 2 de via vel itinere muniendo, operio 3 i.q. occido, stragem
vel cædem facio
sterto, -ui, -ere i.q. dormiendo ronchos edo (*nonnisi pr.particip. vel gerund*.)
® **stigma**, -ata = signa vulnerum Christi Gertz M; *cf. britannice* brand :*vide* **brandeum**
stilus, -i 1 i.q. scribendi genus a c.adi b nude 2 i.q. instrumentum quo scribimus 3 i.q. sudes acutæ humi latenter defixæ ad hostium incursionem sistendam
stimulo, -avi i.q. fodio, pungo 1 proprie i.q. propello aliquod instrumentum acutum applicando 2 translate i.q. impello, commoveo, concito
stimulus, -i 1 i.q. aculeus vel plaga 2 i.q. cavillatio vel dicta aculeata 3 i.q. ardor amoris vel libido
stipator, -is de eo qui alterum comitatur eiusque lateri adhæret tutelæ, honoris aut amicitiæ causa
stipendium, -i I proprie A i.q. merces 1 generatim 2 speciatim i.q. merces militaris B i.q. militia C i.q. vectigalia D i.q. reditus, subsidia E i.q. sumptus F i.q. beneficium ;Georges = adminiculum (Columella) > stipendia navium > **stipendiare**; Gertz S 106, 4 = penus, commeatus II translate, *fere abundat c.gen. e.g*. stipendium doctrinæ, avaritiæ, fidei, familiaritatis, amicitiæ, gloriæ et claritatis, fortunæ

® **stipendiare** = stipendium dare; **stipendiarius** = qui stipendio militat; stipendia navium restaurare Gertz M II, 403, 9 = apparatus bellicosos reparare =adminicula malorum facere Gertz M/RH
stipes, -itis m. 1 proprie de parte arboris a i.q. truncus b i.q. ramus 2 de rebus e trunco vel ramo factis a de palo, sude b de spissamento arboreo c de torre d de unco e de longurio f de clava g de furca, patibulo h de baculo i i.q. sculponeæ k de pedis tegumento (nostra lingua `ski´) l de sagitta m i.q. crux n i.q. lignum quo dentes purgantur (nostra lingua `tandstikker´, RH teutonice Zahnstocher)) o i.q. lignum quo res nuntiatur (nostra lingua `budstikke´, RH teutonice Botenstab)
stipo, -avi i.q. comitor honoris aut custodiæ causa, firmo, impleo; Gertz M = vallare 1 pro obi. homo 2 pro obi. res 3 abs.
stips, -is f. i.q. aenea pecunia minuta 1 i.q. stipendium 2 i.q. nummus, pecunia numerata
stipula, -æ i.q. calamus frumentorum
stirpitus adv. i.q. radicitus, funditus
stirps, -is f. i.q. radix, imus truncus arboris qua hæret radicibus 1 in imagine 2 translate i.q. condicio, genus, ordo a c. adi. b nude
stiva, -æ i.q. pars aratri quam arator manu tenet
sto, -steti, -statum, -stare 1 proprie i.q. pedibus nixus maneo, erectus sum 2 c.præp. ab i.q.cum aliquo facio 3 i.q. exsto, fio 4 i.q. sum 5 i.q. consto Gertz M = durare; Gertz M: personam standi in iudicio non habuit II, 257, 6 et 258, 21 = RH : (iudicio stare Cic.) personam constantem habere in iudicio ut actiones persequatur
stans, -tis de eo qui erectus manet
stola, -æ 1 i.q. vestis muliebris ad talos usque demissa 2 de veste sacerdotali; Gertz S (de martyrum et omnino sanctorum induviis) : stola alba, purpurea, candida, prima innocentiae
gloriæ, immortalitatis, beatitudinis.
stoliditas, -tis i.q. dementia, stultitia 1 c.gen. 2 nude
stolidus, -a, -um i.q. rationis expers, stultus 1 de hominibus a subst. b adi. 2 de rebus a adi. b subst.
stomachus, -i m. de parte intestinorum fere i.q. ventriculus; Gertz M **stomachari =**evomere
strages, -is f. I proprie A de rebus, ædificiis sim. i.q. ruina, casus B de hominibus i.q. cædes, clades 1 c. gen. 2 c.adi. 3 nude II translate III meton.
stramen, -inis n. i.q. culmus, stipula
stramentum, -i n. i.q. stramen vel quidvis aliud quod solo quiescendi gratia sternitur
strangulo, -avi 1 proprie a i.q. suspendo b i.q. spiritus intercludo, suffoco 2 translate
® stratus- us m **= stratum-**i n.*etiam* = lectus Gertz S 271, b, 1; Gertz M : **strata** *sc* via
® strenuitas =efficientia, alacritas, hilaritas Gertz M :immanitas RH
strenuus, -a, -um i.q. acer, alacer, fortis 1 de incorporalibus 2 de hominibus a c.abl. b nude
strenue i.q. fortiter, impigre
® **strepa/strepus** = **stapia** (Corp. inscr. Lat.) (teutonice Steigbügel) Gertz M/RH;**stapes** auris = strepa RH
strepitus, -us de magno sono i.q. fragor, fremitus, crepitus 1 c.gen. 2 nude
strepo, -ui, -itum, -ere i.q. strepitum edo
strictim (< strictus) i.q. stricte, breviter ;Georges : anguste, contracte, adstricte
® **strictitudo = strictio** Gertz M: = braccae strictae RH
® **strictus** = severus Gertz S 159, 13;RH *proprie* contractus;strictoria = tunica interior (teutonice das Hemd

stridens, -tis i.q. stridorem edens, acutum sonum emittens; arma stridentia Gertz S 119, 19 = arma strepitantia GeorgesRH
stridor, -is i.q. sonus acutus et ingratus 1 c.gen. 2 nude
stridulus, -a, -um i.q. stridens, crepitans
stringo, -nxi, -ctum, -ngere de armis e vagina promendis, nudandis i.q. destringo 2 i.q. prehendo, capio 3 i.q. vibro 4 i.q. comprimo
strictus, -a, -um i.q. adstrictus, constrictus, contractus; Gertz S = severus 159, 13
® **stridere** dentibus Gertz S 107, 3 (strideo/stridoRH) = dentibus frendere
® **stropha** = artificium > dolus, fraus Gertz M/RH
structura, -æ i.q. ordinata multarum rerum compositio 1 c.gen. ; 399, 22 structura Danorum (nostra lingua `Danevirke´) 2 nude
strues, -is f. i.q. acervus, congeries rerum alia super aliam cumulataram 1 c.gen. 2 nude
struma, -æ (< struo)i.q. tumor morbosus; Gertz M **strumosus** ? = gibber (= homo cuius tergum gibbam ostendit; ?RH **:strumose =** corpore valde tumido
struo, -xi, -ctum, -ere 1 i.q. viam patefacio, munio 2 i.q. paro, comparo, instruo 3 i.q. construo, ædifico
® **stuba** (germ.) *proprie* = **fornax** > balneum aqua calida praeditum > **calefactorium** > cella RH/ Gertz M
**studeo*, -ui, -ere i.q. curam in aliqua re pono, operam do 1 c.dat. 2 c.inf. Gertz M studeo *c.dat. et gerund.*
studiosus, -a, -um 1 c.gen. i.q. amans, cupidus 2 sine gen. i.q. diligens
studium, -i i.q. cura, cupiditas, voluntas 1 c.gen. a obi. 2 c.adi. vel pron. 3 nude ; Gertz M = universitas *sc.*litterarum
stultitia, -æ i.q. amentia, stoliditas
stultus, -a, -um i.q. insipiens, stolidus 1 adiective 2 substantive a n. b m.
stupefactus, -a, -um i.q. obstupefactus, torpidus
stupeo, -ui, -ere I i.q. obstupesco, torpesco A de hominibus 1 c.acc. 2 sequitur quod 3 c.abl. 4 abs. B de rebus II i.q. sto
stupendus, -a, -um i.q. mirandus
stupidus, -a, -um i.q. mirabundus 1 de rebus 2 de hominibus
stupor, -is 1 i.q. admiratio 2 i.q. tarditas, torpor a c, gen. b sine gen. 3 i.q. horror, metus
strupro, -avi i.q. stuprum infero, violo
stuprosus, -a, -um i.q. in stupro propensus
stuprum, -i i.q. turpis concubitus (cum virgine ante sponsalia) 1 c. gen. 2 sine gen.
suadela, -æ i.q. suasio
suadeo, -si, -sum, -dere i.q. hortor, moneo 1 c.acc. 2 c.acc.c.inf. (copula omissa 421, 7) 3 sequitur ut(ne) 4 *sequitur coni* 5 abs.
suapte *i.q. pron. poss*. sua *cum particula demonstrativa* pte *affixa*
suasio, -nis i.q. actio suadendi
suasor, -is de eo qui suadet, hortator
® **suatim** *adv.*= suo more < suus ; < sus : more suillo
suavis, -e i.q. dulcis, conditus, iucundus
suavitas, -tis i.q. dulcedo, iucunditas 1 de hominibus 2 de rebus a c.gen. b sine gen.
sub (abundat e.g. 54, 24) I c.acc. A de relatione locali B de relatione temporali 1 generatim 2 fere i.q. ad

II c.abl. ; Gertz S 346, 7 intrare sub tecto meo A de relatione locali 1 c. verbis a generatim b c. nominibus propriis 2 sine verbis B relatione vanescente 1 de hominibus a generatim b c. nominibus propriis 2 de rebus C de relatione causali i.q. propter D de relatione instrumentali E de relatione modali

subactio, -nis i.q. actio subigendi

subactor, -is de eo qui subigit c.gen.obi.

subarmalis, -e de veste sub armum gestata

® **subdelegatus** = vicarius Gertz M/RH

® **subdiaconus** = minister diaconi et ordinis maioris est Gertz S 301, 5

subdo, -didi, -ditum, -ere 1 i.q. subicio, suppono a proprie b translate 2 i.q. domo, subicio

subditus, -a, -um m. pl. **subditi = inferiores = familia** *quod vide*

subdolus, -a, -um i.q. astutus, fraudulentus

subduco, -xi, -ctum, -cere i.q. sursum duco, tollo 1 de navibus i.q. in terram, litus, continentem sim. duco 2 i.q. clam aufero, surripio a c.acc. b c.acc. et dat. c c.acc. et dat. et abl.3 reflexive i.q. clam et sensim me removeo a c.dat b sequitur ab (a) c.abl. 4 i.q. solvo 5 i.q. demitto, abstraho c.acc. et dat.

subductus, -a, -um i.q. interior pars alicuius rei

subeo, -ii, -itum, -ire I proprie sensu motionis prævalente A i.q. intro pervenio, advehor B i.q. ascendo C i.q. accedo, prodeo 1 de animantibus a c.acc. b abs. 2 de rebus D i.q. obsisto E i.q. appropinquo II translate A i.q. accido B i.q. occupo, afficio 1 c, acc. 2 c.dat. 3 abs. C i.q.orior, exsisto D i.q. succedo(de tempore) E i.q. sustineo, suscipio, perfero F i.q. in mentem venio, pro subi. acc. c. inf. 1 c.acc.114, 34 2 abs.

® **subgrunda** = **suggrunda** *quod vide* (RH: **subgrundaria =** sepulchra infantium) < **subgrundium = suggrundium**

subiaceo, -ui, -ere subiectus sum

subicio, -ieci, -iectum, -icere I i.q. suppono A proprie 1 c.acc. 2 c.acc. et dat. B translate II i.q. subdo A proprie B translate III i.q. sufficio IV reflexive V i.q. postpono VI i.q. subsum

subiectus, -a, -um I i.q. subtus positus A de rebus 1 c.dat. 2 sine dat. B de hominibus 1 adiective 2 substantive II i.q. subditus A adiective B substantive III i.q. obnoxius

subiectio, -nis i.q. actio subiciendi, servitus 1 c.gen. vel pron.poss. 2 sine gen.

subiecto, -avi i.q. subdo

subigo, -egi, -actum, -igere 1 i.q. in potestatem ditionemque redigo a c.abl. b sine abl. 2 i.q. subverto

subinde i.q. deinde, postea (*cum primo tum secundo loco ponitur*)

‡**subintexo**, -ui, -ere i.q. vocem iacto

subintro, -avi i.q. conscendo, appropinquo;subintrare = clam intrare Gertz S 145, 2; Gertz M = intrare; subintrare + *inf. pro* ut *finale* II, 416, 18

subitaneus, -a, -um i.q. subitus

subitus, -a, -um i.q. repentinus; Gertz S = celerrimus 413, 9

subito 1 i.q. repente, repentino, ex tempore a c.participio b sine participio 2 i.q. celeriter, cito, festinanter; Gertz S 143, 16 subito = statim; subito = ad præsens 201, 9

subiugo, -avi i.q. in servitutem redigo

subiungo, -xi, -ctum, -gere I generatim i.q. dico II speciatim A i.q. dicendo addo 1 sequitur oratio directa 2 sequitur acc.c.inf. B i.q. respondeo

sublabor, -psus sum, -bi i.q. elabor

sublatio, -nis i.q. actio tollendi

‡**sublator**, -is i.q. interfector de eo qui aliquem de medio tollit, interficit
sublatus vide **tollo**
sublego, -gi, -ctum, -gere 1 proprie a i.q. colligo b i.q. evello, revello 2 translate i.q. excipio
® **sublevare** = sustollere Gertz S 164, II, 23 ;**sublevatio** = auxilium 82, 8; Gertz M = rem faciliorem facere; (Georges) ut navem exoneraret RH
® **sublimare** (in excelsissimam claritudinem Georges) Gertz S 90, 17 ; sublimare fascibus = ad fasces; Gertz M :sublimare in regem
sublimis, -e 1 adiective i.q. in altum, in altitudinem elevatus, supra aliquid positus a de hominibus b de rebus 2 substantive i.q. altitudo : 8, 3 in sublime
sublimitas, -tis 1 proprie i.q. altitudo, celsitudo 2 translate i.q. dibnitas, magnitudo
® **sublinire** = oblinire : caligas resîna subter oblinire
subluo, -i, -ere i.q. madefacio, perluo
sublustris, -e i.q. lumine aliquo illustratus 50, 9 nox
submergo, -si, -sum, -gere i.q. aqua mergo, demergo
subministro, -avi i.q. præbeo, porrigo
® **submisse = summisse** *adv.* = 1 placide 2 modeste/ suppliciter
submitto, -si, -sum, -ttere 1 proprie a i.q. suppono b i.q. deicio, (caput)demitto 2 translate i.q. subicio
submoveo, -vi, -tum, -vere i.q. removeo, secerno a de hominibus b de rebus 2 i.q. clam removeo 3 i.q. stringo
subnecto, -xui, -xum, -ctere 1 i.q. adnecto, addo 2 i.q. loquendo addo, sequitur ut 3 i.q. alligo
subnixus, -a, -um i.q. fultus 1 proprie 2 translate
subnoto, -avi 1 i.q. subscribo 2 i.q. notando addo
suboles, -is f. i.q. progenies, proles 1 c.gen. vel pron.poss. 2 c.adi. 3 nude
suborior, -tus sum, -ri i.q. fio, orior, subnascor
suborno, -avi i.q. aliquem clam instruo contra aliquem 1 c. sententia relativa 2 c.gerund. 3 c.obi. tantum
  subornatus, -a, -um 1 substantive i. q. instructus 2 adiective a i.q. simulans b i.q. callidus
® **subportare** (ut fr. supporter, soutenir Georges) Gertz S 66, 12
® **subputare** Gertz M = **supputare**
subrepo, -si, -tum, -ere i.q. incido
subrideo, -si, -sum, -dere i.q. leniter arrideo
subrogatio, -nis i.q. actio subrogandi
subrogo, -avi i.q. aliquem in locum alicuius sufficio, substituo 1 speciatim de electione 2 generatim i.q. sufficio
subruo, -i, -tum, -ere i.q. everto, prosterno 1 proprie a pro obi. homo b pro obi. res 2 translate a pro obi. homo b pro obi. res
® **subsannare** (Vulg.) = gestibus irridere Gertz S 318, 21 (RH); **subsannatio (<** subsannoGeorges) Gertz S 121, 9
subsellium, -i n. pl. 1 i.q. sella equestris 2 i.q. strepa (in vernacula `stigbøjle´ teutonice `Steigbügel´)
subsequor, -cutus sum, -qui i.q. post sequor, insequor 1 sensu locali a c.obi. b nude 2 sensu temporali a c.obi. b nude
  subsequenter i.q. subsequendo, paulatim, sensim
subsidium, -i i.q. auxilium, de adiumento, ope 1 c.gen. a obi. b subi. 2 c. dat. 3 nude
subsido, -sedi, -sessum, -sidere i.q. decido, concido de motu quo res vel homo e superiore loco ad

inferiorem fertur a de hominibus b de rebus
subsisto, -stiti, -ere 1 i.q. consisto 2 i.q. de equo descendo 3 i.q. fulcior, sustineor, in aliqua re positus sum a proprie b translate i.q. sustineor
substantia, -æ i.q. materia de magnitudine corporis; res familiaris Gertz S 320, 10 ; = laus 222, hist, 5
substerno, -stravi, -stratum, -sternere 1 proprie i.q. humi spargo, subicio 2 translate i.q. subicio
substituo, -i, -tum, -ere i.q. suppono, aliquid in locum alicuius pono
substo, -are i.q. subsum, lateo
subsum, -fui, -esse i.q. lateo, occultor 1 c. dat. 2 sine dat.
subtel, -is n. i.q. planta, cavum pedis
‡**subterfugium**, -i de loco, ubi non pugnatur
subterlabor, -psus sum, -bi i.q. e conspectu abeo, clam elabor, effugio
subterraneus, -a, -um quod est sub terra
subtexo, -ui, -tum, -ere 1 i.q. scribendo addo, subicio, subiungo 2 i.q per ludibrium aliquid dico 3 i.q. oppono, obicio 4 i.q. adiungo
subtilis, -e i.q. tenuis; Gertz M = callidus
® **subtilia** sc. vestis Arnoldus I, 12 MGH XXI
subtractio, -nis i.q. actio subtrahendi
subtraho, -xi, -ctum, -here i.q. adimo, aufero, subduco 1 c.acc. et dat. 2 sine dat.
® **subtus** = sub Gertz S 346, 10 *præp. + abl.*Georges *tarde*
subucula, -æ de veste interiore
suburbanus, -a, -um i.q. urbi vicinus
suburbium, -i de vicinitate urbis
® **subvector =** equus GertzM(*coniecturâ);RH(coniecturâ)*: subvector(*i*) stratis praecipit(ib)u(s) arbori illisus interiit [delevit (*i*) et supplevit (ib) et (s) ; Gertz M supplevit 6 litteras : **subvector =** qui sursum(= sub) vehit
subveho, -xi, -ctum, -here i.q. sublevo, extollo
subvenio, -i, -tum, -ire i.q. subsidio venio, opem fero
subverto, -ti, -sum, -tere i.q. everto, perdo, tollo
succedo, -ssi, -ssum, -dere I i.q. subsequor, pone sequor A generatim 1 c.dat. 2 sine dat B speciatim de successione 1 regni 2 antistitum II i.q. intro, ingredior III i.q. accedo IV i.q. venio V i.q. me offero
succendo, -di, -sum, -dere 1 proprie i.q. incendo, incendio trado 2 translate i.q. impello, instigo
succenseo i.q. irascor
successio, -nis I i.q. substitutio in locum alterius A in hereditate B in regno vel imperio 1 c.gen. a obi. b subi. 2 sine gen. C in administratione episcopatus II i.q. suboles, proles III i.q. origo IV i.q subsidium V i.q. mutatio VI i.q. ordo, series
® **successive** = per successionem Appendix 1, 5 Gertz S
successor, -is de eo qui in alterius locum succedit I generatim II speciatim de successione A regum 1 c. gen. a obi. b subi. 2 sine gen. B episcoporum
successus, -us 1 i.q. prosper eventus a c.gen. b sine gen. 2 i.q. mutatio; Gertz S 231, 18 (< succedo Georges) condicio vitae ? RH; Gertz M: successus = possessiones feliciter comparatæ; successu temporis/temporum = tempore RH0
succîdo, -cîdi, -cîsum, -ere i.q. cædo, subseco 1 c.acc. 2 abs.
succingo, -xi, -ctum, -gere i.q. vestes cingulo, adstringo et colligo

succinctus, -a, -um 1 proprie i.q. accinctus, præcinctus 2 translate a i.q. stipatus, iuvatus b i.q. præditus c i.q. expeditus, liber; Gertz M = compendiosus = fructuosus
® **succincte/succinctim** = breviter
succino, -cinui, -centum, -cinere i.q. cano 2 i.q. insusurro
succlamatio, -nis i.q. actio succlamandi, vociferatio
succlamo, -avi i.q. assentiendo acclamo
succresco, -vi, -tum, -scere 1 proprie i.q. ab imo cresco (de plantis) 2 translate i.q. augeor, originem traho
succumbo, -bui, -bitum, -mbere i.q. cedo, me subicio 1 c.dat. 2 abs.
succurro, -ri, -sum, -rere 1 i.q. occurro, consulo, medeor 2 i.q. in mentem venio
‡**succursus**, -us i.q. auxilium, subsidium
succutio, -ssi, -ssum, -tere i.q. adduco
sucula, -æ i.q. porculus, porcellus
sucus, -i m. i.q. humor, liquor aliquid habens crassitudinis vel lentitudinis 1 generatim de variis escis vel potionibus 2 speciatim de philtro
sudes, -is f. 1 i.q. palus, vallus 2 i.q. lignum, trabs;Georges:sudis, -is; ripa erat acutis sudibus munita Caesar
sudo, -avi i.q. sudorem emitto
sudor, -is i.q. humor per cutem animalis erumpens 1 labore 2 metu 3 morbo
sudus, -a, -um i.q. clarus, perspicuus, serenus 1 proprie 2 translate i.q. nobilitas 204, 15 sanguis
suesco, -vi, -tum, -scere i.q. consuesco, soleo
suetus, -a, -um de consuetudine alicuius rei
suffectio, -nis i.q. substitutio
sufficio, -feci, -fectum, -ficere 1 i.q. satis sum, suppedito a c.dat. b c.inf. c *sequitur* quod d *sequitur* ad e nude 2 i.q. in locum alterius pono, substituo a de antistite b de rege 3 i.q. iuvo, adiuvo c.dat.et abl.; Gertz M = suppeditare (= parare)
suffectus, -a, -um i.q. subrogatus, substitutus
sufficiens qui vel quod sufficit**;** Gertz M **= bonus;sufficientia** = quantum satis est;abundantia
sufficienter i. cum sufficientia
suffigo, -xi, -xum, -gere i.q. affigo, configo
® **sufflare** = fr. souffler Gertz S 415, 30
suffragatio, -nis i.q. actio suffragandi, commendatio, auxilium
® **suffraganeus** (episcopus) = qui archiepiscopo subiectus est Gertz S 317, 7
suffragator, -is qui suffragatur, suffragium fert 1 c.gen. 2 sine gen.
suffragium, -i 1 proprie i.q. significatio voluntatis in creandis magistratibus, legibus iubendis vel abrogandis, reis iudicandis sim. a c. gen. vel pron.poss. 2 translate a i.q. existimatio, voluntas, favor b i. q. auxilium; Gertz S suffragium sanctorum 162, 31
suffragor, -atus sum, -ari i.q. prosum, suffragium fero; Gertz S 164, III, 10 = intercedere
suffultus, -a, -um i.q. fulciendo suspensus, sustentatus
suffundo, -di, -sum, -ndere i.q. infundo, aspergo 1 proprie i.q. liquorem immitto 2 translate
suffusus, -a, -um i.q. aspersus, inspersus 1 proprie 2 translate
suggero, -ssi, -stum, -rere 1 proprie i.q.subministro, subinde præbeo, suppedito 2 translate a i.q. moneo, suadeo b i.q. subicio, efficio; Gertz S suggerere = monere, hortari 197, 12 ;persuadere = contra dicere ?

(teutonice einwerfen)
suggestus, -a, -um i.q. locus eminens n. pl. (nostra lingua `tinghøj´, teutonice `Thinghügel´); Gertz M
suggestum = cancelli (teutonice Gitter) qui laicos et clericos dividunt > locus eminens et cancellatus ubi praedicator Christum pràedicat (teutonice :die Kanzel)
suggestio, -nis i.q. actio aliquid consulendi, consilia clandestina; Gertz S = (ad)hortatio
® **suggrunda** Gertz M = corona navis; RH = **proiectura** tecti super navem = *etiam* velarium *pro sole et pluviâ*;*etiam vide* **velamen** (*danice* solsejl)
suggestus, -us i.q. locus eminens ex terra aliave materia suggesta
® **suggrunda** (< sub+grunda; grunda = tectum) *etiam* **subgrunda** *quod vide supra*
sugillatio vel **suggillatio**, -nis i.q. contumelia, ignominia
sugillo vel **suggillo**, -avi i.q. lædo, contumelia afficio
suillus, -a, -um i.q. ad suem pertinet f.pl.174, 18 carnes
sulco, -avi i.q. navigo; Gertz S sulcare = lacerare 426, 33
sulcus, -i i.q. vestigium aratri, fossula in longum vomere impresso ducta
***sum**, -fui, -esse I i.q. existo(vi non debilitata) II i.q. licet III i.q. absum 36, 9 insula non longe est IV vi debilitata A c.dat 1 possessivo 2 finali B c.gen. C c.abl. D copula 1 generatim 2 c.gerundivo a pro fut.inf. pass.(omittitur e.g. 31.13 b pro fut. indic.pass. c pro imperf.coni. 3 c. particip.fut. (infinitivus semper omittitur, e.g. omittitur fuisse 86, 2) a ind. b coni.
formæ: semel legitur fuerunt, passim fuere; notiones fuisse i.q. esse, fui i.q. sum, furim i.q. sim, fueram i.q. eram, fueram c.perf.part. pro imperf., fuissem i.q. essem, fuero i.q. ero; fore 1 i.q. esse (c.gerund. 245, 14) cf. affore i.q. adesse 39, 2, forem i.q. essem, forem i.q. fuissem 2 i.q. fieri, forem i.q.fierem 157, 1, futurus, -a, -um 1 adi. a generatim b sensu hypothetico 2 subst.n. de rebus futuris ;syntactica futurum ut, fore ut
summa vide post **supremo**: **summus, summe, summa**
summatim i.q. in summa, breviter
® **summisse** *adv.* = **submisse** *quod vide* Gertz M/RH
® **summitas** = cacumen/culmen (montis) Gertz M/RH
summopere i.q. maxime, vehementissime
summoveo, -vi, -tum, -vere 1 proprie i.q. amoveo, dimoveo, repello 2 translate
sumo, -psi, -ptum, -ere i.q. capio, suscipio, induor 1 corporea 2 incorporea
sumptio, -nis i.q. actio sumendi
sumptuosus, -a, -um 1 de eo quod magno sumptu et multa pecunia fit 2 de hominibus qui sumptus præter rationem faciunt
sumptus, -us de pecunia quæ impenditur 1 c.gen. vel pron.poss. 2 c.adi. 3 nude; Gertz M = commeatus RH
suo, -i, -tum, -ere i.q. acu et filu vel fune aut nervis duarum rerum oras connecto, consuo
supellex, -ctilis f. [nom.sing. nonnisi 516, 9, abl. sing. ctile] i. domesticum instrumentum quod neque argento aurove neque vesti adnumeratur
super I c.acc. A de relatione locali nonnisi c. verbis movendi B i.q. ante, præ in comparatione C i.q. præter, de iis rebus quibus alia adduntur II c. abl. A de relatione locali B indicat res et personas ad quas attinet actio verbalis vel subst.; Gertz M **super** currus = curribus; super regnum regendum constituere, super regnum firmare, constituere ;super = contra ;super = erga ; super = de (aliquo) dolere, gratias agere super aliquo; super aliquo pignus ponere = pignore certare cum aliquo; super omnes sortem mittere ;

iurare super reliquias ;iurare super pacto
superabilis, -e de eo qui superari potest
® **super(h)abundare** = valde abundare
superaddo, -didi, -ditum, -dere i.q. addo supra
superbia, -æ i.q. nimia animi elatio, arrogantia, fastus
superbus, -a, -um i.q. nimis elatus, arrogans, fastosus
  superbe i.q. elate, cum fastu
supercillium, -i i.q. fastus, superbia, severitas 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude
superduco, -xi, -ctum, -cere de patrefamilias qui priore uxore mortua filiis prioris matrimonii novercam concubinam inducit; Gertz M uxorem superducere = novercam filiis filiabusque superducere
® **supereffluere** = valde abundare Gertz M
® **superexaltare** = superexaltat misericordia iudicium Georges/ Gertz M
® **superficialis** = levis, simulansGeorges/ Gertz M
superficies, -i f. 1 proprie de eo quod super faciem alicuius rei est 2 translate
superfluitas, -tis i.q. nimia abundantia, redundantia
superfluo, -xi, -ere i.q. fluendo madefacio
superfluus, -a, -um i.q. exundans;superflue *adv*.
superfusus, -a, -um i.q. supra fusus
supergredior, -ssus sum, -di i.q. supero 1 c.acc. et abl. 2 c.acc.
superiaceo, -ere i.q. supra iaceo
superiacio, -ieci, -iectum, -iacere i.q. superpono, superextendo 1 c.acc. et dat. 2 sine dat.
supernans, -tis i.q. supernatans
supernus, -a, -um 1 sensu locali de eo quod supra est n.pl. substantive 2 i.q. superus, cælestis a substantive n.pl. b adiective
  superne 1 i.q. supra 2 i.q. sursum 3 i.q. desuper
supero, -avi i.q. superior sum, vinco I intransitive II transitive A proprie 1 i.q. vinco (in re militari) a c. abl. b sine abl. c abs. 2 i.q. convinco 3 i.q. transcendo, supergredior, evado B translaten 1 de hominibus 2 de rebus 3 i.q. qualitate aliqua vel magnitudine superior sum, præsto 4 i.q. assequor, consequor, ex fuga retraho
  superatus, -a, -um de eo qui victus est
® **superpellicium** = (< pellicius, -a, -um) pallium chori RH/ Gertz M
superpono, -sui, -situm, -nere i.q. impono
® **superruere** = vehementer irruere
supersedeo, -sedi, -sessum, -ere i.q. cesso ab aliqua re, abstineo 1 c.inf. 2 abs. i.q. alicui dictoaudiens non sum, maneo
superstes, -itis I proprie de eo qui post mortem alterius superest et supervivit A substantive 1 c.gen. 2 c. dat. 3 nude B adiective II translate
superstitio, -nis I proprie A generatim i.q. opinio fabulosa, credulitatis error B speciatim de religione non Christiana 1 populorum septemtrionalium a c.adi. b nude 2 populorum Græcorum et Latinorum II translate i.q. adoratio, veneratio
superstitiosus, -a, -um i.q. superstitione imbutus
supersto, -steti, -stare de eo quod in superficie alicuius rei est vel videtur, supra aliquid sto
supersum, -fui, -esse 1 i.q. reliquus sum, resto 2 i.q. superstes sum, supervivo a c.dat. b sine dat.

superus, -a, -um i.q. in superiore parte positum est 1 sensu locali de iis quæ in terra atque inter homines fiunt cum de inferis sermo est 2 de dis [*gen.pl. nonnisi superum*] a substantive b adiective

superior, -us qui supra est I adi A de loco B de condicione 1 c.abl. a respectus b comparationis 2 sine abl. C de tempore i.q. prior D de iis quæ supra dicta vel commemorata sunt II substantive A de loco B de condicione C de tempore vel de iis quæ supra dicta vel commemorata sunt 1 m. pl. 2 n.pl.

superius i.q. antea.supra

® supra = super (sacramenta iurare); supra quam = magis etiam quam; **suprastare =** stare supra

supremus, -a, -um 1 proprie de loco i.q. summus a subst. n.pl. b adi. 2 translate a de tempore speciatim de iis quæ ad mortem attinent vel pertinent b de gradu i.q. ultimus c i.q. intimus

supremo i.q. denique

summus, -a, -um I proprie de loco A adi. B subst. 1 n.pl. a c.gen. b sine gen. 2 n.sg. II translate de gradu A adi. 1 de animantibus 2 de rebus B subst. m.pl.

summe i.q. maxime

summa, -æ I proprie de collectione seu quantitate rerum quæ numerantur A de numero B de pecunia 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude II sensu latiore de capite cuiusquam rei A c.gen. B nude; Gertz S summa (celorum) 102, 14 scholastice :principia RH

® **super**: iuncturae : cum acc.:intellegere super aliquem = curare aliquem : animum attendere ad; super aliquem misereri et similia = erga ; super aliquem orare;super aliquid gaudere = de

® **superaddere** = subiungere, subicere Gertz S 282, 64; = superinicere 153, 74

® **superaffigere** Gertz S 101, 1 = insuper affigere

® **superducto** supercilio = super eo subducto supercilio Gertz S 79, 3

® **supereffluere** = abundanter evenire Gertz S 103, 18

® **superhabundare** = magis abundare Gertz S 231, 16

® **superimminere** = inclinare super Gertz S 118, 25

® **superimponere** = super aliquod imponere Gertz S 126, 5; = imponere 390, 11

® **supernus** = divinus vel caelestis ;superna = caelestia/caelum ;superni = superi Gertz S

® **superpellicium** id est vestis propria canonicorum regularium longas manicas habens ac pæne talaris quæ supra tunicam laneam gestabatur Gertz S 357, 27

supervacuus, -a, -um i.q. supervacaneus, inutilis 1 adi. 2 subst. n.sg. (c.inf.)

supervacue i.q. supervacaneo, inutiliter

supervenio, -i, -tum, -ire I pro subi. homines A i.q. accedo, advenio 1 c.dat. 2 nude B i.q, ex inopinato advenio C de iis qui subito adsunt nocendi causa 1 c.dat. 2 c.abl. 3 c. præp. 4 nude II pro subi. res A corporeæ 1 i.q. succedo 2 i.q. afferor 3 de re militari B incorporeæ

superventus, -us m. i.q. actio superveniendi

supinatus, -a, -um i.q. inversus

supinus, -a, -um i.q. in posteriorem partem flexus, reclinis, reclinatus 1 c.verbis movendi 2 de iacente

suppar, -is i.q. prope æqualis, pæne par

suppedito, -avi i.q. præbeo quod satis est, abunde subministro

suppeto, -ivi, -itum, -ere i.q. in promptu sum, supersum, adsum 1 pro subi.res corporeæ a c.dat. b c.ad 2 pro subi. res incorporeæ

® **supplantatio =** fraus simulationis Georges Gertz S 114 4

supplementum, -i 1 in re militari de certo militum numero qui in locum eorum qui desunt sufficiuntur a c.gen. b nude de aliis rebus i.q. auxilium

suppleo, -vi, -tum, -re i.q. numerum alicuius conventus sim. augeo
supplex, -icis 1 proprie de eo qui flexis genibus submisse aliquid petit 2 translate de rebus
  suppliciter i.q. humiliter, abiecte
supplicatio, -nis i.q. actio supplicandi, precatio
supplicium, -i I proprie i.q. poena capitalis aut quæcumque animadversio gravior et cruciatus A c.gen. B c.adi. C nude II translate i.q. mors, calamitas
supplico, -avi i.q. oro, deprecor, demisse peto 1 c.dat. 2 sine dat.
suppono, -sui, -situm, -nere i.q. subicio, subdo
supprimo, -pressi, -pressum, -primere 1 proprie i.q. premendo deicio; in imagine: 34, 12 senectus proprio in ruinam pondere suppressa devergit 2 translate i.q. celo, obscuro, occulto a c.abl. b sine abl.
® **supprior** = prioris minister et vicarius Gertz S 314, 19
supputatio, -nis i.q. actio supputandi
supputator, -is de eo qui supputat
supputo, -avi i.q. enumero, computo, rationes ineo
supra I adv.A de iis quæ antea commemorata sunt B de gradu, sequitur quam II præp. c.acc. A de loco B de gradu C de tempore
supradictus, -a, -um i.q. superius dictus 1 subst.n.pl. 2 adi.
suprapositus, -a, -um antea dictus
sura, -æ i. membrum inter genu et pedem porrectum
surgo, -rexi, -rectum, -gere i.q. me erigo, orior, Gertz S surgere in regnum = thronum conscendere 127, 9
surrepo vide **subrepo**
surripio, -ripui, -reptum, -ripere 1 i.q. adimo, eripio 2 i.q. spatium viæ præcipio
surrogo, -avi i.q. sufficio, substituo
sursum de motu in locum superiorem
sus, -is g.c. nomen animalis
susceptio, -nis 1 i.q. actio suscipiendi 2 i.q. auxilium, subsidium
® **susceptor** = qui monachos benigne suscipit
suscipio, -cepi, -ceptum, -cipere I i.q. assumo A res corporeas 1 homines i.q. accipio, recipio a c.abl. b c. adv. c nude 2 res B incorporalia II i.q.accipio A res B incorporalia III i.q. subeo, sustineo IV i.q. facio, committo V i.q. adeo, ineo, ingredior VI i.q. exaudio VII i.q. procreo, tollo; Gertz M suscipere = levare ex/de fonte baptismatis; suscipere = accipere Christianitatem; tributum suscipere = accipere;mortem suscipere = mortem pati Gertz M/RH
  susceptus, -a, -um substantive m.pl. i.q. hospes
® **suscitator** qui de mortuis (re)suscitat Gertz S 385, 3
suscito, -avi 1 i.q.excito, surgere facio (de eo quem animus reliquit) 2 i.q. moveo 3 i.q.procreo
suspendium, -i i.q. suspensio per laqueum collo iniectum
suspendo, -di, -sum, -dere 1 proprie a generatim i.q. in alto ligo ut pendeat b speciatim i.q. appendo obstricta gula occidendi causa 2 translate a i.q. interrumpo, differo b i.q. incertum reddo c i.q. suspensum teneo, cohibeo; Gertz S 16, 14 ab officio suspendere = magistratum abrogare
  suspensus, -a, -um 1 de animo sollicito vel anxio 2 de eo qui vel quod leviter imprimitur nec toto pondere gravat (app. leve vestigium) 3 i.q. retentus, sustentus
suspensio, -nis i.q. actio suspendendi

suspicio, -spexi, -spectum, -spicere i.q. sursum aspicio 1 trans. 2 intrans.
suspectus, -a, -um de eo de quo suspicionem habemus I adi. A de hominibus 1 c.gen. 2 c, dat. 3 c.abl. 4 nude B de rebus C de incorporalibus II subst. m.pl.
*__suspicio__, -, -nis i.q. actio suspicandi, incerta opinio de malo 1 c.gen. a subi b obi. 2 sine gen.
suspicor, -atus sum, -ari 1 i.q. suspicionem habeo alicuius mali, vereor 2 i.q. opinor, puto
suspirium, -i i.q. actio suspirandi, suspiratio 1 c.gen. 2 c.adi 3 nude
suspiro, -avi i.q. suspirando desidero, opto
‡**sustentamentum**, -i i.q. fulcimentum;sustentator Gertz S 319, 15 = adiutor
sustento, -avi 1 i.q. fulcio, sustineo 2 i.q. alo, victum præbeo 3 i.q. sumptus tolero 4 i.q. perfero
*__sustineo__, -ui, -ere I trans. A proprie i.q. sustento, fero B translate 1 de certamine et in re militari 2 de rebus incorporeis II intrans. A c.inf. i.q. in animum induco B nude; Gertz M sustinere = expectare, opperiri
® **sustinentia** = indulgentia Gertz M/RH
susurrus, -i m. i.q. murmur, occultus sermo
sutilis, -e i.q. assutus, consutus
*__suus__, -a, -um pron.poss. tertiæ personæ I adi. A sensu reflexivo 1 ad subiectum eiusdem sententiæ refertur a ad subi. grammaticum b ad subi. logicum 2 ad obi. refertur 3 ad dativum (i. obi.indirectum) refertur 4 ad aliud membrum refertur B pro demonstrativo 1 i.q. eius 2 i.q. eorum C abundat:138, 19 II substantive A nom. pl. B gen. sing. (sensu obiectivo); su(u)s *pro* eius Gertz S passim, vide etiam : se
® **sydus** = sidus
® **syllogismus/ sillogismus** *gr*.syllogismós *i.e.* 1 = propositio maior > 2 propositio minor > 3 conclusio *vide etiam* **sophisma =** captio (*teutonice* Trugschluß) Gertz M II, 268, 20 syllogismus = sophisma
® **syncopare <** syncope/syncopa *proprie* verbum imminuere; mentis compos non esse, *translate et intransitive* Gertz M: imperitia sincopat = imperitia superaturRH
syngraphus, -i m. i. schedula contrahentium ad pactorum fidem facta 517, 20
® **synodus** = synodus generalis/estivalis/hiemalis;sancta synodus;sacerdotale concilium

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

T

taberna, -æ de domibus ubi merces venduntur
tabernaculum, -i 1 i.q. tentorium a abs. b c.gen. 2 i.q.habitaculum, taberna
tabes, -is f. 1 i.q. putrefactio 2 i.q. virus 3 de morbo letifero 4 de humore quolibet (plur.)
tabidus, -a, -um i.q. vanescens, debilis
tabula, -æ 1 i.q. planca, trabes (navis) 2 i.q. asser (danice `ski´) 3 i.q. mensa 4 i.q. codex (?) 413, 21 Gertz S 375, 3 (< Ducange) tabula (lignea cuius percussione..convocandi ad matutinas excitabantur monachi; pulsari etiam solebat cum monachus in extremis esset ut fratres ad fundendas pro eo preces cogerentur); Gertz M tabula = tabula altarium/pictura

tabulatum, -i 1 i.q. superficies tabulis iunctis constrata 2 superficies varie divisa 204, , 21: de pictura; 404, 36 de calculorum ludo; Gertz M tabulatum navis = navis constrata (teutonice Verdeck)
® **tabulatus-**us Gertz S 89, 12 lapideo tabulatu = opus quadratarium
tabum, -i 1 proprie i.q. sanies, virus 2 translate i.q. corruptio
taceo, -ui, -itum, -ere i. silentium ago 1 intr. 2 trans.
tacens, -tis de eo qui silet
tacitus, -a, -um 1 sensu activo a de eo qui non loquitur b sine verbis c sine strepitu d clandestinus, clam 2 sensu passivo i. de quo tacetur; Gertz S 24, hymn.6 **=** mutus
tacite i.q. latenter, occulte, secreto
taciturnitas, -tis 1 i.q. actio tacendi, silentium 2 i.q. condicio eius qui mutus vel elinguis est 3 i.q. audientia 4 i.q. cessatio, intermissio
taciturnus, -a, -um i.q. tacitus, silens
tactus, -us i.q. actio tangendi, contrectatio
tædæ, -arum f. i.q. nuptiæ
® **taenia =** Georges: Kopfbinde > Band > metonym. Bandwurm vide **lumbriculus >** lumbri; Ducange: tæniolæ, etiam tineola =vermiculus Gertz S 242, 11 RH
tædium, -ii i.q. fastidium, satietas 1 c.gen. 2 nude
tæter, -ra, -rum 1 spectat ad sensus i.q. deformis, fædus a de homine b de re 2 spectat ad famam, mores i.q. inhonestus, turpis a de homine b de re
® **talaris** tunica i.e. tunica quae ad talos dependit Gertz S 20, 2
talentum, -i de mensura monetæ 1 c.gen. 2 nude; Gertz S talentum fortasse = marca (denariorum) vide **libra**
*__talis__, -e *de alicuius rei vel personæ natura (fere i.q*. hic: 197, 5) I solum ponitur A strictius 1 subst. a m. b n. 2 adi. a de homine b de re 3 c.pron. B *latiore sensu vi propria imminuta i.q*. hic II respondet qualis
taliter i.q. tali modo 1 spectat ad iam descripta, præfata 2 spectat ad sequentia a *sequitur oratio directa* b *sequitur* ut
talus, -i m. de posteriore pedis parte i.q. calx; Gertz S articulus pedis
*__tam__ de gradu 1 solum ponitur a ante adi. b ante adv. 2 *sequitur* quam a ante subst. <u>iuncturæ</u>: non tam... quam i.q. non modo ...sed etiam b *ante adi.* c *ante adv.* d *ante particip.* e *ante præp.* f *ante inf.* 3 *sequitur enunt.sec.consecutivum* a ut *consec.* b quod *consec.* 4 *sequitur* ut *comparativum* 57, 14 5 *sequitur sententia relativa* 6 *sequitur* quin
<u>iuncturæ</u>: tam diu....donec, tam diu....quousque, tam diu....quoad; Gertz M: tam....sicut = æque ...atque; tam quam = cum...tum/et...et *__tamen__ *particula adversativa (secundo loco ponitur) tertio loco ponitur* e.g. 81, 2 1 *antecedit* quamquam 2 *antecedit* licet 3 *antecedit* etsi 4 *antecedit* tametsi 5 *antecedit* cum 6 *antecedit enunt.prim. coniunctivum* : esto, fugam finxerint ; *ante* tamen...*incident* 45, 24 7 *antecedit particip.* 8 *cum particip*. 245, 16: spe tamen dubia...metum vincente 9 i.q. ceterum
<u>iuncturæ</u>: nec..tamen, si tamen, nullo tamen, ne tamen; et tamen...no...modo, sed etiam; verum tamen
*__tametsi__ *coniunctio concessiva* I *cum forma verbali* A c. coni. 1 præs. 250, 34 (=etiamsi) 2 imperf. (241, 33 = etiamsi) 3 perf. (*nisi fut.exact. ind*.) 4 plusqu. (509, 13 =etiamsi) B c.indic. II *cum forma nominali* A *c. part.perf*. B c.adi
*__tamquam__ I *vi comparativa* A nomina iunguntur i.q. ut B c.particip. 1 præs. 2 perf. 3 fut. C c. coni. i.q. tamquam si (167, 5 plusqu.perf. pro imperf.) D alternat part.et coni. 56, 30 II *vi comparativa vanescente*

i.q. pæne, fere III *vi causali* 26, 1 e.g., IV *abundat* (nisi sensu causali accipiendum est 102, 30)
*__tandem__ particula temporalis (*primo, secundo, tertio loco ponitur*) 1 i.q. denique (additur diu 380, 37, sero 536, 4) 2 i.q. deinde 3 i.q. aliquando
tango, -tetigi, -tactum, -tangere 1 i.q. mano tracto 2 i.q. attingo, adiacio de locis 3 i.q. propinquus sum, de affinitate 4 i.q. commoveo 5 commemoro, perstringo 6 i.q. ico
tantopere i.q. adeo
tantulus, -a, -um i.q. tam parvus
*__tantus__, -a, -um de quantitate i.q. tam magnus, de qualitate i.q.tam præclarus sim. (435, 34 i.q. tam bonus, 57, 1 i.q. tot) I *respondet* quantus A *sequitur* quantus 1 m. 2 f. 3 n. a acc. (tantum...quantum) b abl. (tanto...quanto) B *antecedit* quantus 1 quantum...tantum 2 quanto...tanta 3 quanta...tantum 4 quantum...tantam 5 quanto...tanto II *omittitur* quantus A subst.(n.) 1 pro subiecto 2 pro obiecto 3 accus. (gradum indicat) 4 gen.pretii 5 abl. 6 *antecedit* in ; i.q. adeo in tantum....abundabat B adi. 1 *sequitur* ut *enunt.sec.consecutivum* 2 *sequitur* quod 3 *sequitur enunt. sec relativum cum negatione* 99, 3 C adv i.q. solum ; non tantum..sed etiam, nec tantum..sed etiam, non tantum ...verum; Gertz M tanti = tot;tantum ut = æque ac
tarditas, -tis i.q. cunctatio, mora 1 c.gen. 2 abs.
tardo, -avi i.q. moror
tardus, -a, -um i.q. lentus, segnis 1 de hominibus 2 de rebus 3 de incorporalibus
  tarde i.q. lente, segniter(nonnisi comparativo.)
Tartara, -orum n.pl., **Tartarus**, -i m. < græce
tartareus, -a, -um i.q. inferus
taurinus, -a, -umi.q. ad taurum spectans, tauri
taurus, -i nomen animalis (bestiæ)
® **tavillæ** (vide **taenia**) Gertz S 242, 11
® **taxilli = tali/tesseræ :**ludere ad taxillos Gertz M
taxo, -avi i.q. considero, decerno, redimo; Gertz M = æstimare quanti pretii sit
® **tecna** < gr.techna = versutia/calliditas
tegimen, -inis i.q. umbraculum navis (nostra lingua \`solsejl´, teutonice \`Sonnensegel´)
tegmen, -inis i.q. tegimen 1 de vestitu diversi generis 2 de armis varii generis 3 de instrumento lecti i.q. pallium 4 i.q. umbracula navis5 i.q. involucrum 6 i.q. tectum
*__tego__, -xi, -ctum, -gere i.q. defendo, occulto, turpem rem honesta specie tego 1 de armis 2 de vestitu simulato, falso 3 i.q. occulto 4 de mortuis 5 de incorporalibus 6 de exornatione templorum 7 translate
  tectus, -a, -um i.q. defensus, munitus, occultatus 1 adi. a de deo in animal marinum mutato b de homine armis defenso, munito c de rebus d de incorporalibus 2 substantive n. i.q. domus vel superior pars domus, fastigium a proprie fastigium, exterior pars tecti, tectum stramineum b interior pars tecti c i. q. domus
tela, -æ i.e. textura, opus textile 1 actio texendi 2 de eo quod textum est a de araneo (in similitudine) b de opere textili
tellus, -ris f. i.q. terra 1 i.q. orbis telluris 2 terra, continens (opp. mare) 3 i.q. solum, interior pars terræ 4 i.q. regio, patria
*__telum__, -i i.q. instrumentum bellicum 1 proprie 2 translate
<u>iuncturæ</u> verbales 1 pro subi.:cadere, madere, stridere 2 pro obi.:abicere, congerere, conicere, contorquere, cudere, destituere, emittere, evitare, excipere, excutere, hebetare, iacere, iaculari, inicere,

inserere, librare, mandare, pellere, rotare, temnere, tentare 3 ponitur in dat. cedere 4 ponitur in abl. appetere, concurrere, configere, incessere, perire, perstringere, petere, traicere
temerarius, -a, -um i.q. inconsideratus, audax 1 adi. 2 subst.
temeratio, -nis i.q. violatio
***temere** i.q. audacter, impudenter, inconsulte
***temeritas**, -tis inconsiderantia, audacia
temero, -avi i.q. constupro, violo 1 de amoribus 2de sacrilegio
temno, -psi, -ptum, -nere i.q.contemno, sperno, non afficior
temo, -nis m. i. pars currus qua trahitur [danice `vognstang´, teutonice `Deichsel´)
temperamentum, -i de eo quod mixtum est 1 proprie de compositione potionum vel ciborum a de potione medicata b de philtro c de cerevisia d de esca artificiose apparata 2 metonym.de machinis 3 translate a de legibus i.q. mediocritas, clementia, lenitas b i.q moderatio, continentia
temperantia, -æ i.q. abstinentia, continentia, constantia
temperies, -ei 1 proprie de tempestate 2 translate de animi moderatione, constantia
tempero, -avi i.q. apparo, lenio, guberno 1 trans. a de cibo b i.q. moderor, lenio c i.q. coerceo, guberno 2 intrans. a c.dat. b c.dat et ab c *sequitur* ne d *sequitur* quo minus e *omisso dat., sequitur* quo minus f i.q. abstineo g i.q. parco
  temperatus, -a, -um i.q. moderatus
  temperanter i.q. decenter
***tempesta**, -tis 1 i.q. tempus 2 i.q. vis ventorum, procella 3 translate a de bello b de aliis
tempestivus, -a, -um i.q. opportunus 1 de iis rebus quæ in tempore fiunt i.q. aptus (c.dat.)
  tempestive i.q. opportune
templum, -i i.q. ædificium sacris usibus destinatum I de ecclesiis Christianis A generatim B speciatim de singulis templis 1 adi. locum indicat: 266, 10 templum in fundo Sleswicensi 2 nude II de delubris paganorum
® **temporalis** (opp. eternus) Gertz S 81, 23; temporalia (neutr.plur.) = bona ad tempus Gertz S 15, 11 RH
temporaneus, -a, -um i.q. tempestivus
® **temptatio** (= temptamen/temptamentum) ab Augustino; Gertz S 315, 1 = res adversae
1***tempus**, -oris 1 c.gen. 2 nude; Gertz S 103, 13 = opportunitas RH (Gertz = dilatio); Gertz M primo tempore = prima vice;temporis vice = temporum processu/successu
2 **tempus**, -oris n. de superiore capitis parte
temulentia, -æ i.q. ebrietas
temulentus, -a, -um i.q. ebriosus
  temulenter i.q. ebrie
tenaculum, -i i.q. retinaculum, vinculum quo aliquid tenetur
tenax, -cis de eo qui vel quod firmiter hæret, constanter retinet I proprie A c.gen. B c.abl. C nude II translate A generatim 1 c.gen. 2 nude B speciatim i.q. parcus, avarus
  tenaciter i.q. cum tenacitate, arte, firmiter
® **tenêre** = *etiam* ratum habere Gertz M aliquid /parum de promissione tenere = observare;teneri = debere *vide subtus*
tendo, -tetendi, -tensum, -tendere I proprie A i.q. extendo, exsero, explico 1 de homine 2 de rebus B i.q. iter dirigo, pergo 1 c.acc. 2 *additur terminus* C i.q. porrigo D i.q. tenaculum tendo II translate i.q.

compono
® **teneritudo** = teneritas/mollitia *vide etiam subtus*
tensus, -a, -um i.q. extentus
tenebræ, -arum 1 proprie i.q. privatio luminis a de nocte b de vi magica c de carcere 2 translate
teneo, -ui, -ere I c.singulis obiectis A pro obi. animantia 1 homines a proprie i.q. amplector, deprehendo b translate c.abl. et gen (nonnisi passive) i.q. afficior ; pro subiecto incorporea : 58, 8: Theutonum familias æqua servitus teneret; obligatus sum:: dicta factis æquare tenetur; sepulchro servo: corpus tenere [*documentatione incorrecta* RH] 2 bestias i.q. suspensum teneo B pro obi.res 1 corporeas a i.q. manu teneo b i.q. possideo c i.q. contineo, consto ex d i.q. suspensum teneo e i.q. revinctum teneo f i.q. obtineo, occupo (generatim) g i.q. pervenio ad (de certamine equestri) 2 incorporeas a i.q. obtineo, occupo b i.q. habeo c periphrastice d i.q. capio, traho e i.q. persto in f de fato g de navigatione II c. duobus acc. (vel nom.) A c.adi. B c.part.perf. c c.part præs.; Gertz S teneri = esse 82, 13, = debere 191, 10
tener, -a, -um I adi. A de animantibus 1 de prima ætate a hominum b bestiarum 2 de humani corporis partibus i.q. mollis, gracilis (in bonam partem) 3 de moribus delicati hominis i.q. mollis, enervis B de rebus 1 corporeis i.q. debilis, tenuis 2 incorporeis II substantive A m.sg. b n.pl.
teneritudo, -inis i.q. teneritas, mollities 1 de ætate i.q. iuventus 2 i.q. mollities
tenor, -is 1 i.q. ordo, series, continuatio a in re militari b de consecutione rerum 2 i.q. argumentum 3 i.q. institutum; Gertz S 145, 22 = observatio (iustitiæ), 408, 15 = continentia (orationis), 423, 4 textus (? RH)
tentamentum, -i i.q. sollicitatio, tentatio 1 c.gen. 2 sine gen.
tentatio, -nis i.q. experimentum
tento, -avi i.q. experior, periculum facio, aggredior I proprie A pro obi. homines 1 c.abl. 2 sine abl. B pro obi. res 1 corporeas a i.q. invado b i.q. aggredior c i.q. infesto d i.q. molior, movere conor e i.q. scrutor f i.q. appeto g i.q. experior h i.q. tracto 2 incorporeas a i.q. appeto b i.q. gero c i.q. experior, sollicito d i.q. conor aa c.acc. bb c.inf. II translate i.q. experior, exanimo, sollicito A c.acc. et abl. B sine abl.
tentorium, -i 1 i.q. tabernaculum 2 i.q. umbraculum
tenuis, -e I proprie A i.q. tener, gracilis 1 de hominibus 2 de rebus B i.q. exiguus, parvus C i.q. liquidus (*opp.*crassus) D i.q. rarus II translate A i.q. exiguus, parvus B i.q. hebes, tardus C i.q. levis D i.q. vilis, parvi pretii E i.q. humilis, inops, pauper
tenuiter i.q. parum
tenuitas, -tis i.q. debilitas
tenus (*ante subst. ponitur*) 1 i.q. usque ad : c.abl. 2 i.q. per (?) 368, 2; Gertz S 83, 13 nomine tenus = verbo; Gertz M solo tenus urbem prosternere;verbo tenus = ad verbum;corde tenus = memoriâ tenere; fine tenus = postremo
tepens i.q. tepidus
tepidus, -a, -um i.q. teporem habens
ter 1 sensu strictiore i.q. tribus vicibus 2 latiore sensu e.g. ter valide (i. validius vel validissime)
terebrum, -i i.q. terebra, instrumentum quo ligna perforantur
teres, -tis i.q. oblongus simul et rotundus
tergeo, -si, -sum, -gere i.q. abstergeo
® **tergiversatio** = retractatio/recusatio(Gertz M excusatio) ; teutonice Wendehals = lynx
tergum, -i I de parte corporis humani vel animalis A sensu strictiore B sensu proprio evanescente 1 c.

gen. 2 abs C periphrastice de fugientibus D translate E in proverbio 115, 1 nudum habere tergum fraternitatis inopem II de acie vel exercitus vel classis A generatim B speciatim de novissima acie

tergus, -oris n. i.q. corium, pellis, cutis

® **terminare** = **diiudicare** Gertz S 142, 29; Gertz M controversiam terminare

terminus, -i 1 proprie i.q. limes, de terræ vel maris fine a c. gen. b sine gen. 2 translate i.q. finis cuiusque rei a c. gen. b sine gen.; Gertz S termini = fines cf. Danorum termini = Danemarck 235, I, 8, = norma 315, 20; Gertz M terminum imponere causæ

ternus, -a, -um 1 pl. a distributive b vi distributiva amissa i.q. tres 2 sg. i.q. triplex

tero, -trivi, -tritum, -terere 1 proprie a i.q. contero, frango b i.q. sæpius manibus tracto c i.q. calco, frequenter tracto d i.q. lacero, dilacero e i.q. obscene: nates 118, 19 2 translate a i.q. carpo, vitupero, contumelia afficio; Gertz S 109, 17 = paenitentia affligere b de tempore i.q. traduco, dego, ago

® **tertio** = tertia vice; tertius nobilior = tertius qui nobilissimus est Gertz M/RH *vide etiam subtus*

tritus, -a, -um i.q. contribus, vulgatus, solitus

*__terra__, -æ 1 de superficie terræ i.q. solum, humus 2 de interiore terræ parte 3 opp. mare sim. 4opp. aer, 5opp cælum 6 i.q. regio a sg. b pl.; Gertz S 91, 10 terra mater (= haec terra, quam matrem appellamus Liv.)

® **terrefacere =terrêre**

terrenus, -a, -um I proprie A de eo quod est e terra, terreus B de eo quod in terra fit, i.q. terrester II translate de hominibus vel humanis rebus dis vel rebus divinis oppositis A subst. B adi.

terreo, -ui, -itum, -ere i.q.terrorem inicio 1 act. a c.acc. b c.acc. et abl. 2 pass. c.abl.

territus, -a, -um i.q. terrore affectus (c.abl.)

terrester, -ris, -re i.q. ad terram pertinet I proprie A adi. B subst. II translate A adi. B subst.

terreus, -a, -um de eo quod e terra est i.q. terrenus

terribilis, -e i. qui timetur, formidabilis

terriculamentum, -i i.q. spectrum terrorem incutiens, terricula

® **terrifice** = terribiliter (late) = quod metuendum est RH.

® **terrigena**-ae = terra ortus/natus Gertz S 81, 2(Augustin.de civ.dei) aliter Lucr.et Val.Flacc.

territo, -avi i.q. terreo

territorium, -i i.q. ager qui oppidum cicumdat

terror, -is i.q. magnus timor 1 c.gen. 2 sine gen.

*__tertius__, -a, -um i. numerale ordinis de eo qui post secundum venit

tertium i.q. tertia vice

tertio i.q. tertia vice

® **tescua/tesqua**, -orum *sc.*loca = loca deserta Gertz M/RH *cf. russ.* datscha = country house, na datsche = in campis

tessera, -æ i.q. cubus osseus vel ligneus punctis distinctus quo in alveolum iacto luditur

testa, -æ i.q. catinus

® **testamentarius**, -a, -um = ad testamentum pertinens ;*subst.* testamentarius = 1 scriba testamenti, 2 qui testamenta falsa scribit (>< falsarius = qui testamenta commutat) Gertz M/RH

testamentum, -i i.q. declaratio ultimæ voluntatis 1 c.gen. 2 sine gen.

testimonium, -i i.q. testatio, testificatio 1 sensu strictiore de testatione ore prolata a c.gen. b sine gen. 2 sensu latiore a c.gen. b sine gen.;**testimonialis =** testimonia continens GertzM

testis, -is I proprie de eo qui testimonium dicit II translate A speciatim de testimonio litterarum 10, 13

testis est Beda, Paulo [Diacono] teste 238, 7, [Dudo rerum Aquitanicarum scriptor 10, 4 (addidit RH)] B generatim 1 c.gen. 2 sine gen.
*__testor__, -atus sum, -ati 1 i.q. testis sum, ostendo, testimonio sum a pro subi. animalia b pro subi corporalia 2 i.q. affirmo, profiteor 3 i.q. testes invoco, adhibeo
testudo, -inis 1 in re militari a de militibus conglobatis et scuta scutis arte iungentibus b de machina lignea subiectis rotis 2 in architectura; Gertz M **testudinatus** = testudine praeditus
testula, -æ i.q. parva testa
® **tetramenon** Gertz S 165, V, 3 proposuit: = quadriennium; RH = vis quadruplex
tetras, -dis f. i.q. numerus quaternarius, quaternio
texo, -ui, -tum, -ere I proprie i.q. filum filo conserendo conficio, connecto II translate A i.q. formando facio 1 corporea 2 incorporea B i.q. dolose aliquid facio, machinor
textilis, -e i.q. texendo factus
thalamus, -i m. 1 proprie i.q. cubiculum a sponsæ b sponsorum 2 translate a i.q. nuptiæ b i.q. pelicatus [pelex = concubina RH]
theatrum, -i i.q. ædificium ad ludos scenicos spectandos factum
® **theca** (ossium) = arca/scrinium (< capsula scortea RH)
® **theoloneum** = portorium Gertz M/RH *alia*: **teloneum**/**toloneum** (tolonearius = pôrtitor) > tonolêum > gallice: tonlieu, teutonice Zoll Gertz M/RH
® **theorema** = consideratio Gertz M
thesaurus, -i m. 1 proprie acervus vel collectio rerum pretiosarum quarumcumque 2 translate
® **thimiama-**atis (thymiama) ad turificationem adhibitum RH Gertz S 244, 17
thorax, -cis m. 1 de toto illo corporis spatio quod duodecim costis utrimque circumscribitur 2 de munimento pectus tegente
® **thronus** = tronus
® **thuribulum** = **turibulum**
tibia, -æ (tybia) 1 i.q. os cruris exterius 2 i.q. crus 3 i.q. instrumentum musicum teres et foraminosum ligula inflatum
tibicen, -inis m. de eo qui tibia canit
tignum, -i i.q. trabs, asser;RH vide et **vectis**
tigris, -is f. i. nomen animalis felini generis, pro fera ponitur
timeo, -ui, -ere i.q. timorem habeo, metuo 1 c.acc. 2 c.inf. 3 c.acc.c.inf 4 c.acc.c.gerund. 5 abs.; Gertz S 327, 24 timere ab aliquo = aliquem timere
timesco, -ere i.q. timeo
timiditas, -tis i.q. proclivitas ad timorem
timidus, -a, -um i.q. pavidus I subst. A sing. 1 m. 2 n. B plur. II adi.
timide i.q. pavide
*__timor__, -is i.q. metus, pavor
® **timoratus** = timore dei plenus Gertz S 384, 26
tingo, -xi, -ctum, -gere i.q. madefacio, inficio
® **tirannus** vide **tyrannus**
tiro, -nis i. q. miles novus et rudis militiæ; Gertz S =adulescens 90, 7, = miles, satelles 112, 10
tirocinium, -i 1 proprie i.q. tempus militiæ, stipendia 2i.q. ipsi tirones 3 i.q. regnum 42, 8;447, 28; Gertz M : militaris exercitatio

titubo, -avi i.q. instabilis sum, trepido, vacillo (translate)

ti(y)tulus, -i 1 i.q. dignitas, fama, honor a c.gen. b c.adi 2 i.q. appellatio, nomen, subscriptio 3 i.q. causa, prætextus 4 periphrastice; Gertz M *etiam* = nobilitas

titulo (sub titulo 201, 11 eius titulo, 340, 12 titulo regis, 370, 8 libertatis titulo) 1 i.q. loco ut 2 i.q. pro, propter 3 i.q. prætextu, causâ

toga, -æ i.q. vestimentum I virile A generatim 1 c.adi. 2 sine adi. B speciatim de indumento episcopali II muliebre 194, 35

tolerabilis, -e de eo quod facile ferri et tolerari potest 1 adiective 2 substantive

tolerabiliter i.q. cum tolerantia, patienter, facile

‡**tolerabundus**, -a, -um i.q. tolerans, patiens

tolerantia, -æ i.q. actio tolerandi, patientia

tolero, -avi i.q. patienter fero, perfero, sustineo 1 pro obi. corporalia 2 pro obi. incorporalia 3 c.acc. c. inf.

tollo, -sustuli, -sublatum, -tollere I i.q. sursum erigo, elevo, extollo II translate A i.q. procreo, gigno B i. q. aufero, removeo 1 pro obi. corporalia 2 pro obi. incorporalia

tonans > 21, 30 **Tonans** *sc* deus

tondeo, -totondi, -tonsum, -tondere i.q. abscido, amputo, reseco

tonsus, -a, -um de eo cui coma vel barba resecta est

tonitrus, -us m. vel tonitruum, -i n. i.q. sonus qui fulmen sequitur, de fragore quolibet

tonsa, -æ i.q. remus [< tondeo (sicut tonsilla) ? RH]

tonsorius, -a, -um ad tonsorem et ad tondendum pertinens

® **tonsura < tonsu(o)rare** < tondêre = tonsuram dare = aliquem imbuere

tormentum, -i i. machina qua tela, sagittæ etc.torquentur sive iaciuntur

® **tornator** = qui supellectilem facit < torno

torpedo, -inis f. i.q. torpor, stupor

torpeo, -ui, -ere i.q. sensum aut motum amitto, stupore et tarditate corripior 1 de rebus animalibus 2 de rebus inanimis

torpesco, -ui, -escere i.q. torpere incipio, languesco

torpidus, -a, -um de eo qui non sentit, torpens

torpide i.q. languide, tarde

torpor, -is i.q. stupor ex defectu sensus, languor, tarditas

torqueo, -torsi, -tortum, -ere I proprie A i.q. flecto B i.q. emitto, iaculor, vibro C i.q. humi aliquem fundo E exerceo II translate i.q. ango, confundo, vexo A c.acc. et abl. B sine abl.

torquendus, -a, -um substantive m.pl.

torquis, -is m. 1 i.q. circulus aureus vel argenteus a collo ad pectus usque pendens 2 i.q. ornamentum quod in brachiis geritur anuli formam præbens, armilla

torrefactus, -a, -um i.q. torridus factus

torrens, -tis m. 1 proprie i.q. fluvius subito obortus et rapidus 2 translate

torreo, -torrui, -tostum, -torrere 1 i.q. igne uro 2 i.q. liquefacio

tostus, -a, -um (subst.n.pl. de cibo 173, 21)

torridus, -a, -um [< torreo Georges RH] i.q. aridus e nimio calore, umore carens

torris, -is m. i.q. lignum semiustum

tortuosus, -a, -um i.q. multis flexibus sinuosus, flexuosus

torus, -i 1 i.q. lectus a c.adi b sine adi 2 metonymice fere i.q. coniugium a c. adi. b nude
torvus, -a, -um 1 i.q. aspectu terribilis 2 de voce i.q. asper, terribilis
torvum i.q. torviter
tot i.q. tam multi, tanti I *respondet* quot II *sine responsione* A subst. B adi. 1 c. corporalibus a hominibus b aliis 2 c. incorporalibus
‡**totalis**, -e i.q. omnis, integer;**totaliter =** plane, perfecte Gertz S 245, 4
***totidem** i.q. æquemulti 1 subst. 2 adi.
***toties** i.q. tot vicibus 1 *respondet* quoties 2 *sine responsione i.q*. sæpe
***totus**, -a, -um I de quantitate integra A subst. B adi. 1 de hominibus singulis 2 de aliis II de quantitate discreta i.q. omnis; Gertz M *etiam dat.*toto ; toti = omnes
® **toxica** = venenum Gertz S Appendix 5, 2
trabs, -is f. 1 i.q. asser, tabula, tignum 2 i.q. scutula
tractabilis, -e 1 de eo quod tractari vel flecti facile potest 2 translate i.q. mitis, flexibilis, placidus
® **tractatus** = scriptum
tracto, -avi 1 proprie i.q. manibus attingo, contrecto 2 translate a pro obi. homines i.q. ago cum b pro obi. res; tractare = celebrare Gertz S 309, 6
tractus, -us 1 proprie i.q. actio trahendi a c.gen. b c.adi 2 translate de spatio vel parte terræ
traditio, -nis i.q. actio tradendi
traditor, -is i.qui tradit; Gertz M *etiam* = proditor
trado, -didi, -ditum, -dere I proprie A i.q. de manu in manum transfero, do, porrigo B i.q. in matrimonium do C reflexive D i.q.dedo II translate A i.q. concedo B i.q.committo 1 c. acc. et dat 2 c. acc. et in C i.q. præcipio, doceo D i.q. narro, refero 1 c.acc. 2 c. (acc.et) inf. 3 c. sententia interrogativa 4 c. quod E i.q. propago
traditus, -a, -um n.pl.i.q. quæ traduntur
traduco, -xi, -ctum, -ere i.q. transfero
traho, -xi, -ctum, -here 1 proprie i.q. vi duco, rapio 2 translate a de tempore i.q. in longum duco b de affectibus i.q. duco c i.q. rapio d i.q. capio e i.q. contraho, concipio f i.q. percipio g i.q. sustineo, ago, dego; Gertz M exercitum trahere = ducere; moram trahere = morari *vel* manêre
***traicio**, -ieci, -iectum, -icere I proprie A i.q. transfodio, transfigo 1 c.acc. et abl. 2 sine abl. B i.q. transveho, navibus trans flumen aut mare duco 1 c.acc. rei quæ transvehitur 2 c. acc. rei per quam aliquid transvehitur 3 i.q. transeo 4 c duobus acc. II translate A i.q. aufero, transfero B i.q. contraho C i. q. converto D i.q. obicio, expono E i.q. furtim intueor
traiectio, -nis i.q. actio traiciendi, transitio
traiectus, -us i.q. actio traiciendi, transitio 1 c.gen. a obi b subst. 2 c.adi 3 nude
trames, -itis m. i.q. callis, semita; Gertz S 322, 16 translate = via (vitæ agendæ)
tranquillitas, -tis 1 proprie de quiete maris tempestatis expertis 2 translate de quavis quiete a c.gen. b nude
tranquillus, -a, -um 1 adiective a proprie de mari i.q. quietus, sedatus b translate 2 substantive n.pl.
tranquille i.q. leniter, placide
trans i.q. ultra
® **transcriptum** = copia
transcurro, -i, -sum, -rere i.q. percurro, celeriter permetior; Gertz M *etiam* = pertractare
transeo, -ii, -itum, -ire I proprie A i.q. transgredior, traicio 1 c.acc. 2 *sequitur* in 3 nude B de transfugis i.

q. transfugio II translate A i.q. pervenio B i.q. evenio, exitum habeo; Gertz S 67, 10 transire in affectum cordis = se affectui omni dedere; transire ad dominum = mori 340, 14
‡**transequito**, -avi i.q. equo transgredior, transvehor
transfero, -tuli, -latum, -ferre i.q. ex uno in alium locum fero 1 proprie a i.q. transporto b i.q. mihi sumo, arrogo c i.q. transveho 2 translate a i.q dirigo, in partem aliquam converto b i.q. in ampliorem gradum promoveo c i.q. converto d i.q. verto e i.q. defero f i.q. attribuo, assigno g i.q. transpono h i.q. muto i i.q. propono; Gertz S transferre (sanctum, ossa, reliquias sancti) = super altare ponere 16, 15 vide **translatio**
transfigo, -xi, -ctum, -gere i.q. transfodio, traicio, transigo
® **transfigurare** = mutare
transfodio, -di, -ssum, -dere i.q. transfigo
transformo, -avi i.q.transfiguro, formam muto
transfreto, -avi i.q. fretum transeo; Gertz M *etiam* mare transfretare
transfuga, -æ m. de eo qui hostis partes amplectur app. defector/desertor
transfugium, -i i.q. defectio ad hostes
transfundo, -di, -sum, -ndere 1 i.q. transfero 2 i.q. devoro
transgredior, -ssus sum, -di 1 c. acc. a i.q. transeo, traicio b i.q. permetior 2 abs.; Gertz M = culpam committere (*passive*)
transgressio, -nis i.q. actio transgrediendi de delinquentibus; Gertz S 329, 4 transgressor ordinis (regulæ);
® **transgressus-**us 1 = transgressio 2 = violatio divini precepti Gertz S 87, 6
transigo, -egi, -actum, -igere 1 i.q. transfodio 2 de tempore i.q. perago
transitio, -nis i.q. actio transeundi 1 proprie a i.q. transitus b de transfugis i.q. transfugium, defectio ad hostes 2 translate
® **transiectio** *vide* **traiectio**
® **transitorius** i.e. qui transitum habet;*translate* brevis/caducus (*opp.* eternus)
transitus, -us I proprie A i.q. actio transeundi, transitio 1 c.gen. a subi (vel pron.poss.) b obi. 2 c.adi. 3 nude B de loco, qua transiri potest II translate ; Gertz S 190, 6 = mors
translatio, -nis i.q. actio transferendi, de libris ex una in alium linguam vertendis : nonnisi hic locus 4, 27 tenoremque veris translationis passibus æmulatus;RH **translatio**: e.g. ducem nobilem ad sepulchrum maiorum transferre sive sanctum ad sepulchrum quod sibi elegit, *vide et* **brandeum**
transmeo, -avi i.q. permeo, transeo
transmitto, -si, -ssum, -ttere 1 de loco ad locum mitto, transveho, traicio 2 i.q. trado 3 i.q. committo 4 i.q. admitto
transmuto, -avi i.q. muto; Gertz M = transfigurare
transno, -avi i.q. nando transeo
transpono, -sui, -situm, -nere i.q. transfero, converto
transscendo, -di, -sum, -dere 1 sensu locali i.q. transgredior, transvolo 2 translate i.q. supero, excedo a c. acc. et abl. b sine abl.
transscensus, -us i.q. actio transscendi
transscribo, -psi, -ptum, -bere i.q.aliis verbis exprimo
transsilio, -ui, -ire i.q. saltu transeo
transtrum, -i n. [plur.tant. legitur] de sedibus remigum
transveho, -xi, -ctum, -here i.q. ultra veho, transfero, transduco

transverbero, -avi 1 i.q. transfigo, traicio a c.acc. et abl. b sine abl. 2 i.q. contundo
transverto, -ti, -sum, -tere i.q. converto
transversus, -a, -um 1 proprie i.q. obliquus, conversus 2 in imagine 3 translate i.q. perversus, pravus
transversum, -i subst. n. 466, 40 binæ (hastæ) e transverso iunctæ [teutonice schräg RH]
transvolo, -avi i.q. celeriter transcurro
trecenti, -æ, -a i. numerus
tremefacio, -feci, -factum, -facere i.q. tremere facio, tremorem induco
tremulus, -a, -um i.q. tremens
trepidatio, -nis 1 proprie i.q. tremor 2 translate i.q. timor, festinatio sollicita a c.gen. b sine gen.
trepido, -avi 1 i.q. tremulo motu concutior, palpito 2 i.q. tremo, timeo a c.inf. b abs.
trepidus, -a, -um i.q. tremebundus 1 de hominibus 2 de rebus
trepide i.q. tremebunde
*__tres__, -ia i numerale 1 adi. 2 solum ponitur
® **treuga** = indutiae
tribunal, -is n. 1 i.q. locus excelsus in quo residet qui ius dicit 2 de sede pontificali
® **tribulare =** torquere, vexare Gertz S 358, 4
® **tribulatio** i.q. molestia
® **tribulus** Gertz S 230, 11 i.q. stimulus/murex Georges, Gertz S = tribulus terrestris (Linné)
*__tribuo__, -i, -tum, -ere I i.q. do, præbeo A c.acc. et dat. B c. duobus acc. et dat. II i.q. do, permitto A c. acc. 1 c.dat. 2 sine dat. B c.duobus acc. C c.inf. III i.q. defero, rationem *vel* respectum alicuius rei habeo IV i.q. assigno, imputo V de tempore i.q. impendo
tributum, -i n. i.q. pensio, vectigal
tributarius, -a, -um i.q. ad tributum pertinens
triceni, -æ, -a i.q. triginta
triclinium, -i 1 i.q. cenatio (nostra lingua `hal´) 2 i.q. podium
tricorpor, -is i.q. tria corpora habens
triduanus, -a, -um i.q. tres dies durans
triduum, -i i. trium dierum spatium
triennium, -i i.q. trium annorum spatium
trifariam [adv. sc. partem RH] i.q. tribus partibus aut locis
triginta i. numerale quod ter decem significat
trimestris, -e i.q. trium mensium
trinitas [> Trinitatis ædes Roskildiæ 293, 8 nonnisi cognomen RH]
® **trinus** = triplex Gertz S
tripertitus, -a, -um i.q.in tres partes divisus; Gertz M :**tripartire** = in tres dividere
triplex, -icis de eo quod tribus rebus vel partibus constat : triplex genus mathematicorum 20, 9 >scholastice
® **triplicare** < triplex, *opp*.simplicare
tripudio, -avi i.q. salto, pedibus terram pulso
tripudium, -i i.q. gaudium
® **tristari** = contristari: late
tristis, -e i.q. lugubris, mærens I de hominibus II de rebus A subst. n.pl. B adi. 1 strictiore sensu i.q. mæstus, speciatim ad mortem vel funus pertinens 2 latiore sensu a i.q. infelix, infaustus b i.q. severus c

de eo quod tristem facit aspectu vel visu vel gustatu vel olfactu iniucundum
tristitia, -æ i.q. mæror, ægritudo 1 c.gen. 2 sine gen.
trisulcus, -a, -um i.q. trifidus 36, 19 lingua serpentis
® **tritura** (< tero) i.q. frumentum tribulo terere
® **tritus** *vide supra*
triumphalis, -e i.q. ad triumphum pertinens
triumphator, -is i.qui triumphat
triumpho, -avi i.q. debell*o*, , pervinco, subdo
  triumphans, -tis i.q. triumphator
triumphus, -i de victoria ex hoste parta 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude
trivium, -i n. de loco in quem tres viæ conveniunt vel de quocumque loco frequenti quo homines convenire solent
trophæum, -i metonymice i.q. victoria et spolia quæ e victoria parantur 1 c.gen. vel pron.poss. 2 c.adi 3 nude; Gertz M *etiam* = victoria
*__trucido__, -avi i.q. occido, obtrunco 1 bestias 2 homines a c.abl. b sine abl.; Gertz M = vehementer trudere (= molestum esse alicui)
truculentus, -a, -um 1 proprie de visu i.q. trux, asper, terribilis 2 translate i.q. sævus, crudelis, ferus
  truculente i.q.atrociter
® **truculenter** i.q. crudeliter Gertz S 429, 12
trudo, -si, -sum, -ere 1 i.q. vi expello, eicio 2 de avibus rapacibus pascendis
trunco, -avi i.q. amputo, mutilo
1 truncus, -i 1 proprie i.q. arbor sine ramis vel radici insistens vel cæsa a: generatim b speciatim de utensilibus, armis sim. e trunco factis vel faciendis 2 translate i.q. corpus hominis sine brachiis vel capite; Gertz M = caudex *cf.* crux
2 truncus, -a, -um i.q. mutilus, truncatus 1 de arboribus 2 de abscissis animalium partibus a c.abl. b sine abl.
® **trustes** = **antrustiones** *quod vide*; *vide et* **vassus** RH
trux, -cis adi.[RH] i.q. aspectu terribilis, truculentus, ferox I subst. II adi. A de hominibus B de bestiis C de monstris vel inferis D de rebus corporeis E de incorporalibus
***tu** 1 nom. prædicandi vel extollendi causâ 2 alii casus
tuber, -is i. nomen herbæ tumidæ et esculente app. fungi
tueor, -itus sum, -eri 1 i.q. servo, custodio, tutor a pro obi. homines b pro obi. res 2 i.q. defendo 3 i.q. tego 4 i.q. præsum 5 i.q. foveo 6 de pecoribus pascendis
tugurium, -i 1 i.q. casa rustica 2 de ædiculis paganorum
tuitio, -nis (tuicio) i.q. actio tuendi, defensio, custodia
*__tum__ 1 i.q. eo tempore 2 i.q. deinde (*sæpissime omisso verbo orationem directam inducit*) 3 i.q. præterea 4 tum....tum i.q. et...et 5 tum....tum etiam i.q. et....et 6 tum...tum etiam ....ac 335, 25; Gertz M = partim....partim
® **tumba** = sepulcrum Gertz S 243, 17
tumidus, -a, -um 1 proprie i.q.tumens, tumefactus 2 translate a i.q. superbus b de inflato dicendi genere
  tumide i.q. inflate, superbe
tumor, -is 1 proprie i.q. tumulus, colliculus 2 translate i.q. superbia, elatio
tumulo, -avi i.q. sepelio, intumulo condo

tumultuatio, -nis 1 speciatim i.q. pugnæ tumultus 2 generatim i.q. tumultus
® **tumultuator** Gertz S 164, III, 9 *nonnisi coniectura* RH
tumultuosus, -a, -um i.q. tumultu plenus, tumultuarius
tumultus, -us 1 i.q. turba 2 i.q. perturbatio 3 i.q. strepitus 4 i.q. contentio 5 i.q. bellum 6 i.q. seditio, bellum civile 7 i.q. rebellio
tumulus, -i 1 de rebus in unum confusis et congestis 2 de terra coacervata ad hominem sepeliendum a abs. b c.gen. 3 translate i.q. sepulcrum, bustum 4 in imagine
*__tunc__ 1 abs. i.q. eo tempore 2 c. gen. i.q. eo loco; Gertz M = ea condicione;tunc...tunc = partim...partim; tunc temporis = eo tempore
tunica, -æ i.q. vestis interior vel corpori ad hærens vel loricum tegens
® **tunna =** dolium RH
tunsio, -nis i.q. actio tundendi, percussio, ictus
turba, -æ i.q. incondita multitudo 1 hominum a c.gen. b c.adi c nude 2 monstrorum 3 rerum
turbatio, -nis i.q. actio turbandi, confusio; Gertz M:turbator veritatis
turbido, -avi 1 proprie i.q. turbidum facio 2 translate i.q. turbo, conturbo
1.turbo, -inis m. vel **turben**, -inis [*n*.turben nusquam ponitur RH] 1 proprie i.q. ventus vorticosus et validissimus 2 translate de turba
2.turbo, -avi i.q. confundo, perturbo 1 trans. a pro obi. res b pro obi. incorporalia 2 intrans. i.q. strepo, tumultuor
  turbatus, -a, -um i.q. perturbatus, commotus
turbulentus, -a, -um i.q. valde turbatus, turbidus 1 proprie de rebus 2 translate de incorporalibus
turgidus, -a, -um i.q. elatus, superbus; Gertz M **turgiditas** = superbia RH
turgor, -is i.q. extensio
® **turibulum** (thuribulum) i.e. sartago e quo odores diffunduntur RH
turma, -æ 1 de parte exercitus a c.gen. b c.adi c nude 2 de ea armatorum caterva qua stipatur rex, episcopus sim., comitatus; Gertz S 283, 99 = plebs, contio;RH: multitudo fidelium.; Gertz M **turmatim =** in turba Gertz M/RH
® **turmula** = turba Gertz S 159, 15
turpis, -e i.q. flagitiosus, indecens, inhonestus I subst. A de hominibus B de rebus 1 sing. 2 plur. II adi. A de hominibus B de rebus
  turpiter i.q. cum dedecore, deformiter, fæde
turpitudo, -inis 1 i.q. dedecus, infamia a c.gen. b nude 2 i.q. impudicitia
turpo, -avi 1 i.q. turpem facio 2 i.q. turpiter subverto
turris, -is f. i.q. urbis propugnaculum, munimentum in summo vallo vel aggere vel supra portam defendendi causa exstructum
tus, -ris n. [sing. non legitur] de lacrima arboris quæ siccata adoletur in sacris, = incensum n.(lusus verborum causa opp. iura 536, 28)
tussis, -is f. de vehementissima quadam afflatione quâ plurimus simul celerrimeque foras spiritus agitur 224, 37
tutamentum, -i i.q. munimentum, defensio 1 proprie a c.gen. b nude 2 translate; Gertz M **tutamen**
tutator, -is i.q. is qui tutatur, defensor
tutela, -æ I generatim i.q. defensio, præsidium A c.gen. 1 subi. 2 obi. B c.adi. C nude II speciatim in iure civili de pupillis A c.gen. 1 eius qui tutelam exercet 2 eius qui sub tutela est B nude

® **tutius** vide **tutus**
1 tutor, -atus sum, -ari i.q. tueor, defendo 1 homines 2 res corporeas 3 incorporalia
2 tutor, -is generatim i.q. defensor 2 speciatim sensu iuridicali de eo qui pupilli pueritiæ usque ad pubertatem regendæ præponitur
tutorius, -a, -um i.q. ad tutorem pertinens
tutus, -a, -um I i.q. tectus, munitus, incolumis A de hominibus 1 c.abl. instr. 2 c.abl. et ab 3 nude B de rebus 1 c.abl.instr. 2 c.abl. et ab 3 nude II vergit in notionem securitatis, tranquillitatis i.q. securus, tranquillus; **tutius =** nimis secure Gertz S 195, 7, = securius 303, 17III de eo quod tutos præstat A n. sing. fere i.q. cautus, prudens, sanus (cum verbis sentiendi et declarandi constructum) B in appositione
***tuto** vel tute[pos. nonnisi tuto legitur] i.q. secure, sine periculo vel damno 1 pos. 2 comp.
***tuus**, -a, -um pron.poss. secundæ personæ 1 adi. 2 subst. a m.plur. b gen.sing.n. (i.q. tuus 113, 25 e.g.)
® **tybia** vide **tibia**
® **tympanum** teutonice: Pauke/Handpauke *vide etiam* **cymbalum**
tyrannicidium, -i i.q. occisio tyranni
tyrannicus, -a, -um i.q. ad tyrannum pertinens
tyrannis, -idis f. 1 generatim i.q. regnum 2 speciatim i.q. imperium tyranni, dominatio tyrannica
tyrannus, -i 1 generatim i.q. regulus, præfectus (nostra lingua `jarl´ vel `høvding´) 2 speciatim sensu peiorativo de eo qui alienum regnum usurpat; Gertz S = dominus Appendix 6, 3; Gertz M = persecutor Christianorum
® **tyro** vide **tiro**.

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

U

1 uber, -is n. i.q. mamma feminæ, pectus femineum
2 uber, -is adi. I proprie i.q. frugifer, fertilis, copiosus II translate i.q. abundans, permagnus A de rebus 1 c.gen. 2 sine gen. B de incorporalibus
uberiter [*pos. non legitur*] i.q. copiose
ubertas, -tis I proprie A i.q. fertilitas 1 c.gen. 2 sine gen. B i.q. abundantia, copia II translate
***ubi** I *sensu interrogativo* A in oratione directa B in oratione indirecta II *sensu relativo* A de tempore 1 c. perf.ind. (*sæpissime* at ubi; ubi primum 394, 35) 2 c.præs. 3 c.imperf. 4 c. fut. 5 c. plusqpf. 6 *c. particip. omissa copula* B de loco 1 c.ind. a in oratione directa b in oratione obliqua 2 c. coni. in oratione indirecta C *sensu locali imminuta fere i.q*. si D *sensu relativo imminuto seriem sententiarum connectit* 1 solum 2 *sequitur* cum *temporale* 3 *sequitur* dum 4 i.q. ea occasione
ubicumque i.q. quocumque in loco 1 c. verbo in coni. 2 c. part.perf. (adv.)
ubinam i.q. ubi, in quonam loco (sensu interrogativo)
ubique 1 sensu distributivo 2 sensu distributivo vanescente i.q. ubilibet, ubicumque, in omni loco
ulcero, -avi i.q. ulcerosum facio

ulciscor, -ultus sum, -ulcisci i.q. pænam repeto ob illatam iniuriam I pro subi. animalia A homines 1 c. acc. personæ 2 c.acc. rei a c.abl. b sine abl. 3 *sequitur* in c.acc. B bestiæ II pro subi. res 62, 6 fortunæ sævitia
® **ullatenus** = ullo modo Gertz M
*ullus, -a, -um pron. indefintum I adi. A in negatione, interrogatione, condicione B sine negatione II subst. A m. sg. i.q. quisquam B n. sg. i.q. quisquam vel ulla res
ulterior, ius i. qui ultra est 1 de loco 2 de tempore
***ulterius** 1 de loco i.q. longius 2 de tempore i.q. in posterum
***ultimus**, -a, -um I subst. A de loco m. sg. B de tempore m.sg. 2 n. sg. C de gradu n. pl.. II adi. A de loco B de tempore, sæpe ad extremum vitæ tempus vel ad mortem sim. refertur C de gradu i.q. summus, maximus, (interdum in malam partem i.q. vilissimus *sim.*)
***ultio**, -nis i.q. iniuriæ aut sceleris punitio, vindicta 1 c.gen. a subi. b obi. 2 c.adi. 3 nude
ultor, -is i.qui iniuriam illatam ulciscitur 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude
ultra 1 adv. i.q. amplius, longius a *sequitur* ac b nude 2 præp c.acc.
ultrix, -cis f. ea quæ ulciscitur
***ultro** i.q. sponte
ultroneus, -a, -um i.q. spontaneus, voluntarius
ululo, -avi i.q. flebilem mæstumque sonum edo
umbilicus, -i i.q. regio media abdominis in corpore animalis
umbo, -nis 1 proprie a speciatim i.q. media pars clipei eminentior b generatim i.q. clipeus 2 translate
umbra, -æ I sing. A proprie i.q. aer sole carens ex obiectu alicuius corporis B in imagine C translate i.q. tenuis species, vestigium alicuius rei 1 c.gen. 2 nude II *plur. i.q.* manes defunctorum; Gertz S umbrae = tenebrae 115, 10
umbraculum, -i i.q. (parva) umbra, tegumentum (*vi propria vanescente*) 1 abs. 2 c.gen.; = obumbratio Gertz S 380, 4 (umbraculum non admisit = celari non potuit)
umquam i. ullo tempore 1 post negationem 2 in interrogatione 3 aliter
una vide **unus**
unanimis, -e 1 adi. i.q. concors, de iis qui eiusdem sententiæ sunt 2 subst. i.q. specialis(amicus); de iis qui unanimes / una voce instituunt Gertz S 105, 4; Gertz M unanimiter = una voce/communi consensu RH
uncia, -æ de parvo nummo (an de ortuga quæ dicitur affirmare non ausim)
unctio, -nis i. actio unguendi; Gertz S 271, 12 unctionis sacramentum ante transitum ad Dominum
uncus, -i i. baculus incurvatus sive ligneus sive ferreus
***unda, -**æ i.q. fluctus 1 de mari vel sinibus maritimis a plur. b sing. 2 de fluviis, paludibus, fontibus a plur. b sing. 3 de aqua maris; vide et **vena** aequoris; Gertz S 121, 5 unda sanguinis
***unde** I prævalente sensu locali i.q. ex quo loco/de quo A interrogative B relative (sensu locali vanescente 105, 14) 1 solum ponitur 2 inde...unde 3 eo loci...unde II *vergit in notionem causalem* A interrogative i.q. cur B relative i.q. ideo, quamobrem C fere i.q. igitur
undecim i. numerale
® **undecumque** = undelibet:ubivis RH Gertz S 101, 13, undique RH Gertz S 107, 19
undeni, -æ, -a i.q. undecim (vi distributiva vanescente)
‡**undesco**, -ere [e coni.] i.q. undo, fluctuo
***undique** i.q. ex omni parte, passim

undiquesecus i.q. undique

unguen, -inis n. de succo pingui oleoso [Georges : nicht succus;sucus (<sugo) RH]

unguentum, -i i.q. succus pinguis quo ungimur odoris præcipue gratia

unguis, -is m. de corneo illo quod in extremis digitis vel in manibus vel in pedibus animalium enascitur 1 de hominibus 2 de manibus vel inferis 3 de bestiis

ungula, -æ de ea parte pedis quæ cornu tegitur 1 equorum a proprie b de herba in lusu verborum i.q. Petasites [danice `hestehov´ ; teutonice `Pferdehuf´ ;79, 31 (lusus de coitu:et herba) Interrogatus..quo rem loco egerit quove pulvino usus fuerit ungulæ iumenti(forma floris =membrum virile), cristæ galli (=clitoris), laqearibus quoque tecti innixum se dixit; (tecta significatio in laqueum)] 2 pecudum

unicus, -a, -um i.q. unus, solus 1 de animalibus 2 de rebus

unice i.q. singulariter, valde, admodum

uniformis, -e i.q. simplex

uniformiter i.q. simpliciter

® **unigenitus** = unicus/primus genitus/maior natu Gertz M/RH

unio, -vi, -tum, -re i.q. in unum redigo, unum facio, colligo

unitas, -tis i.q. unio, unus numerus

® **universalis = universus; universaliter** = universi Gertz S Appendix 5, 7

universitas, -tis i.q. mundus; = universa caro, omnes homines Gertz S 85, 11, vestra universitas = vos omnes 247, 14 ; Gertz M universitas = omnes homines totaliter; universitas fidelium = cuncti fideles

*__universus__, -a, -um i.q. omnis, cunctus 1 adi. 2 subst. a solum ponitur b *opp*. pauci c *opp*. singuli d *opp*. partes e *opp*. unus f *opp*. quidam g *opp*. solus

*__unus__, -a, -um I numerale A adi. (nota vim distributivam 133, 29)
<u>iuncturæ</u>: sequitur alter ; alius; reliquus...tertius; *appositione antecedit geminus* ; unus...alter B solum ponitur (fere i.q. quidam : e.g. 25, 13) 1 c.gen. 2 c. præp. ex 3 nude a m. b n.
<u>iuncturæ</u>: *respondet* alius; *respondet* ceteri II i.q. unicus III i.q. unus (idemque) IV i.q. solus A adi. B subst. ; Gertz S 349, 14 unus post alium = omnes deinceps; Gertz M unus = aliquis;simul in unum = ad unum omnes RH ;unus post alium = deinceps

una i.q. simul, pariter 1 *sequitur* cum 2 nude; Gertz M :unâ dierum = quadam die

unusquisque, -unaquæque, -unumquidque (unumquodque) 1 subst. a c.gen. b nude 2 adi.

urbanitas, -tis 1 de moribus i.q. comitas, humanitas de sermone i.q. lepos

urbanus, -a, -um i.q. lepidus

***urbs**, -is f. 1 generatim i.q. oppidum muro cinctum a c.nomine urbis b c.gen. c c.adi. d nude 2 speciatim de sede episcopali

urceus, -i m. i.q. vas

urgeo, -si, -gere I proprie A sensu hostili i.q. insto, premo 1 c.acc. 2 c.acc. et abl. 3 abs. B i.q. cogo, impello, incito C i.q. illicio D i.q. accelero E de igne II translate

urgens, -tis i. qui urget, instans 1 subst. 2 adi.

urna, -æ 1 de hiatu glaciei 2 i.q. urna sepulcralis qua conduntur mortuorum ossa et ceneres 3 i.q. urna sortilega in quam immittuntur sortes extrahendæ

uro, -ussi, -ustum, -urere I proprie A sensu stricto i.q. aduro, comburo B sensu latiore 1 de eo quod instar incendii absumit 2 de pulice i.q. pungo II translate i.q. stimulo, ango

ursus, -i m. nomen animalis

usitatus, -a, -um i.q. consuetus, solitus

uspiam i.q. usquam, in aliquo loco**;** Gertz M **=** quoquam
usquam i.q. ullo in loco, alicubi, uspiam
***usque** 1 de loco a *antecedit præp. e.g*. in cubiculum usque 124, 36 b sine præp. c. acc. 2 de tempore : adhuc usque, eo usque, hucusque, ad id usque tempus; Gertz S: usque ad hoc tempus, sub hoc usque tempus, in noctem usque 3 de fine vel termino cuiuscumque rei vel actionis ad summam usque desperationem 4 de gradu: eo usque ...ut; Gertz S usque dum 64, 9 = usque / quoad (donec);nunc usque =usque ad hoc tempus; Gertz M usque = usque ad;usque modo = usque ad hunc diem/usque hodie;usque quo = donec;usquequaque = omnino
® **usualis** = vulgaris Gertz S 194, 17
usurpatio, -nis i.q. actio usurpandi, usus 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude
usurpator, -is i. qui usurpat
usurpo, -avi 1 i.q. utor, in frequenti usu habeo a c.acc. b c.acc. et abl. 2 i.q. assumo, contra ius vindico a c.acc. b c.acc.et abl.
***usus**, -us m. 1 i.q. actio utendi, exercitatio a c.gen. b c.adi. 2 i.q. utilitas, fructus 1 c.gen. vel pron. poss. 2 nude 3 i.q. consuetudo, mos 4 i.q. consuetudo Venerea
***ut** (vide et **uti**) I *sensu comparativo, inducit vel enunt.sec. vel singula membra* A *solum ponitur* (*syn*. tamquam 474, 21) ; ut si quis...insecutus fuisset *i.q.* veluti, exempli gratia. ; æque ..ut *i.q.* æque.. ac B *respondet adverbiis* 1 ita (*c.acc. c.inf. in oratione obliqua* 345, 39) a *duo membra inter se opponuntur* [confer ita 10, 27] b *duo membra congruunt* (fere i.q. et...et, non modo ....sed etiam 2 sic 60, 19 II *sensu causali* A *inducit enunt, sec*. 1 *c.coni, (in oratione indirecta*) 2 *c. indic.* B *adverbialiter* III *sensu temporali* (ut primum 519, 23 ; statim.....ut 112, 22) A c. indic. 1 c. præs. 2 c.imperf. 3 c. perf. B c. coniunc. (in oratione indir.) 1 c.perf. 2 c. plusqpf. IV *sensu interrogativo* (ut quid c. indic. i.q. cur) c. coniunc. V *sensu consecutivo* A *antecedit* adeo (adeo usque 496, 31 [vide adeo RH] 1 *c.adi. sive adv. : i. q.* tam...ut 7, 8 /125, 2 2 *c. verbis* a adeo...ut b adeo ut (i. ita ut cf. adeo quod *apud quosdam medii ævi scriptores*) 3 *c.subst.* autumnale vero adeo pluvium fuit ut 330, 24 B *antecedit* eo c.gen. eo se temeritatis effudit ut 107, 33 C *antecedit* huc *c.gen.* D *antecedit* ita 1 ita....ut (*speciatim i.q*. ea condicione 540, 10) a *c.adi* b *c.verbis* 2 ita ut E *antecedit* nisi F *antecedit* quam G *antecedit* sic. H *antecedit* talis I *antecedit* taliter K *antecedit* tam L *antecedit* tantopere M *antecedit* tantus N *antecedit* dignus O *antecedit* indignus P *solum ponitur* VI *sensu finali* (non quod....sed ut 95, 20) 8, 34, ob hoc maxime...ut 130, 8; non ob hoc ....ut ...sed ut ;cf. quasi ad hoc tantum...ut; ideo ....ut VII *sensu effectivo* A *antecedunt verba voluntatis* B *antecedunt alia verba* VIII *sensu explicativo* A *antecedit pron. demonstrativum* B *antecedit adi. vel adv*. (pro acc. c.inf.) C *antecedunt verba*; Gertz S 196, 23 iurare ut in illum insurgerent *pro* iurare se in illum insurrecturos esse ; Gertz S ut non *pro* ne, ut nihil = ne quid, ut nullus = ne quis, *vide* ne
utcumque i.q. quomodocumque, quocumque modo 1 *inducit enunt.sec. (c. coni. orationis obliquæ*) 2 c. particip.
uter, -ra, -rum interrog. et relat. I interrog. A subst. 1 solum ponitur 2 sequitur an B adi. C utrum particula interrog. 1 *solum ponitur i.q*. num 2 *sequitur* an II relat.
uterinus, -a, -um i. qui ex eodem utero prodiit, qui matrem eandem, non tamen eundem patrem habuit
uterlibet, -utralibet, -utrumlibet i.q. alter ex duobus, quem tibi capere libet 1 subst. 2 adi.
uterque, -utraque, -utrumque i.q. utervis *ex duobus*, ambo I *substantive* A sing. 1 c.gen. 2 nude B plur. 1 *de duabus partibus* a *c.gen.* b *nude* 2 *de duobus i.q*. ambo II *adiective*
uti i.q. ut 1 *sensu comparativo* a *inducit enunt. sec. (c. indic.)* b *adverbialiter* uti....ita i.q. et...et, non

modo...sed etiam 2 *sensu finali* (c.coni.) 3 *sensu effectivo* (c.coni.)
utilis, -e i. qui usui est, proficuus 1 subst. a *n. sing*. b *n. plur*. 2 adi.
utiliter i.q. ex usu, commode
utilitas, -tis i.q. commodum, fructus 1 abs. 2 c.gen. Gertz M :utilitatis actus = effectus;ut res prospere gerantur RH
utinam i. *particula optantis*
utique i.q. certe, quidem; Gertz S = in omnibus rebus, ab omni parte 320, 26, 326, 9
*__utor__, -usus sum, -uti I i.q. adhibeo, usurpo A de animantibus 1 c.duobus abl. 2 c. singulis abl. B de rebus 1 corporeis a c.duobus abl. b c.singulis abl. c nude 2 incorporeis II i.q. consuetudinem habeo A c. duobus abl. B c. singulis abl. III i.q. tracto
utpote i.q. quippe, scilicet 1 c. pron. rel. a *sequitur coni*. b *sequitur indic.* 2 c. particip. 3 c. adi.vel subst.; Gertz M = ut, utpote cum + *abl.absoluto*
® **utquid** = quare Gertz S 209, b, 15
utrimque 1 i.q. ab utraque parte 2 i.q. in utramque partem
utrimquesecus i.q. utrimque
utrobique i.q. utrimque
® **utrum** = num, utrum...vel = utrum....an, utrumnam....aut = utrum ...an Gertz M
uxor, -is i.q. coniunx [uxor sc. mulier nupta Georges;coniunx sensu latiore Gertz M/RH.] 1 c.gen. vel pron.poss. 2 sine gen.
® **uxoratus** = uxorem habens
uxorius, -a, -um i.q. ad uxorem pertinens 1 subst. 2 adi.

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

V

vacatio, -nis 1 i.q. actio cessandi 2 de magistratu qui vacat
vacillo, -avi 1 proprie i.q. nuto, titubo 2 translate i.q. inconstans sum
vaco, -avi 1 i.q. sine aliqua re sum (c.abl.) 2 i.q. tempus habeo ad aliquid faciendum a c.dat. b c.gen. 3 i.q. dominum non habeo 4 i.q. otiosus sum
vacuefacio, -feci, -factum, -facere i.q. vacuum facio, vacuo, absolvo;(Gertz M vacuare = vacuum reddere) 1 c.acc.et abl. 2 c.aac.
vacuitas, -tis i.q. inanitas
*__vacuus__, -a, -um I subst. II adi. A i.q. expers, carens, liber 1 de animantibus a c.abl. b c.gen. 2 de rebus a c.abl. b c.gen. B i.q. inanis D de eo qui surdis auris canit, surdo fabulam narrat E de eo qui alicuius rei compos non fuit
‡**vadabilis**, -e de loco maris qui transiri pedibus potest
® **vadare** = per vadum ire Gertz M
vadimonium, -i i.q. sponsio, iusiurandum

vadosus, -a, -um de mari aut flumine vada frequentia habente
*__vadum__, -i locus maris aut fluminis ubi aqua transiri pedibus potest 1 c.adi. 2 nude
vafer, -ra, -rum i.q. astutus, callidus, subtilis
vafre i.q. astute, callide, subtiliter
vaframentum, -i i.q. calliditas
® **vafritia =** calliditas Gertz M/RH, *etiam* vafritasRH
vagabundus, -a, -um i. qui sedem stabilem nullam habet sed modo huc modo illuc aberrat, vagus 1 proprie de animantibus 2 translate de voluptate
vagatio, -nis i. actio vagandi
vagina, -æ i.q. theca gladii
vagio, -vi, -tum, -re i.q. fletum emitto, de infantibus plorantibus
vagor, -atus sum, -ari i.q. huc atque illuc feror, oberro
vagus, -a, -um i.q. vagans, oberrans, huc illuc discurrens 1 de animantibus 2 de rebus
valde i.q. multum, perquam
® **valefacere** = **valedicere** Gertz S 196, 18
® **valentia** = **valor** Gertz S 102, 21
valeo, -ui, -ere i.q. possum, validus sum, vires habeo a c. inf. b c.acc. adiectivi vel c.adv. c c.acc. et abl. 2 i.q. auctoritatem vel pondus habeo 3 i.q. salveo (in salutationibus); Gertz S 66, 14 sanum(salvum) esse; saepe = posse [præcipue in particip.præs.] 81, 11
valens, -tis i.q. fortis, robustus, validus 1 de homine 2 de rebus
valenter i.q. fortiter, valide, robuste
valetudo, -inis 1 proprie i.q. habitudo corporis sive bona sive mala 2 translate de sanitate mentis = potestas Gertz M
validus, -a, -um i.q. firmus, gravis, valens 1 de hominibus 2 de rebus
valide i.q. valde, vehementer
vallis, -is i.q. planities duobus lateribus inclusa; Gertz S 221, ant.1, 10: vallis miseriæ, vallis peregrina 158, seq.17
vallo, -avi 1 proprie a sensu strictiore i.q. vallo vel muro sim. circumdo b sensu latiore i.q. munio, firmo 2 translate i.q. protego;vallatio Gertz M
*__vallum__, -i 1 i.q. munitio militaris qua includuntur castra aut oppida obsessa, agger 2 i.q. castra navalia 3 i.q. moles ad vim fluctuum infringendam constructa
valvæ, -arum i.q. ligneæ plerumque fores ex duabus aut tribus aut pluribus tabulis factæ quibus ianua clauditur 1 c.gen. 2 sine gen.
vanitas, -tis i.q. futilitas, inanitas, levitas
vanus, -a, -um 1 i.q. futilis, inanis, levis a homines b res 2 i.q. falsus, irritus; Gertz S 235 b, 1, 4 vana = in vanum = fr. en vain
® **vaniloquium**-i n. Gertz S 329, 18 = ineptiae.
vapidus, -a, -um i.qui vaporem emittit 1 adi. 2 adverbialiter n.sing. 57, 22 venis vapidum spumantibus
vapor, -is 1 i. q. humor extenuatus et in altum sublatus, exhalatio 2 i.q. nubes vel nebula 3 i.q. calor, fumus
vaporo, -avi i.q. vaporem emitto
vapulo, -avi 1 proprie i.q. verberor 2 in imagine
variatio, -nis i.q. actio variandi

varicatus vide **variatus**
varietas, -tis 1 i.q. mutatio, vicissitudo 2 i.q. differentia, diversitas 3 i.q. inconstantia, levitas, mutabilitas 4 abstractum pro concreto
vario, -avi 1 transitive i.q. diversum facio, muto 2 intransitive i.q. mutor
  variatus, -a, -um 1 i.q. mutatus 2 i.q. distinctus, ornatus
*__varius__, -a, -um 1 i.q. diversi coloris, versicolor 2 i.q. anceps, diversus, multiplex 3 i.q. oppositus 4 i.q. in varias partes conversus 5 de qualibet vicissitudine, alternus, mutuus 6 i.q. mutabilis 7 i.q. complures
  varie 1 sensu modali i.q. variis modis 2 sensu locali i.q. in diversas partes, in compluribus locis
1 vas, -dis m. 1 speciatim de eo qui pro aliquo promittit, vadimonium dicit 2 generatim i.q. præs, pignus, obses
2 vas, -is n. instrumentum idoneum ad aliquid recipiendum; Gertz S 314, 6 vas electionis, vasa misericordiae 384, 5 (ex usu Vulgatæ)
vasculum, -i i.q. parvum vas
® **vasallus** Gertz M II, 255, 32 = unus e **comitatu** (RH) *quod vide*
® **vassus** (nomen Gallicum) = unus e cohorte regis/ducis > *vide* **vasallus** RH
vastatio, -nis i.q. actio vastandi
vastitas, -tis 1 i.q. solitudo a c.gen. b sine gen. 2 i.q. vastatio
vasto, -avi i.q. vastum reddo, diripio, populor
vastus, -a, -um 1 i.q. amplus, ingens, permagnus a generatim b speciatim de sono 2 i.q. inanis, incultus, vacuus
vasum, -i i.q. vas (i. instrumentum) 516, 30 (i. scyphus argenteus)
vates, -is 1 i.q. homo divinus, fatidicus 2 i.q. poeta divino instinctu afflatus (nostra lingua `skjald´)
vaticinium, -i i.q. divinatio, prædictio futuri
vaticinor, -atus sum, -ari i.q. prædico
*__ve__ particula disiunctiva (vi disiunctionis vanescente e.g. 153, 23) iis vocibus postponenda quæ præcedentibus disiunguntur (nota collocationem metri causa mutatam 205, 19) I *in sententia negativa* A disiungit duo membra 1 complures voces complexa 2 singulas voces complexa B in enumeratione II *in sententia positiva* A disiungit duo membra singulas voces complexa B in enumeratione III *in sententia interrogativa*
vecordia, -æ i.q. furor, vesania
vecors, -dis i.q. vesanus, demens
vectigal, -is n. i.q. pecunia quæ solvitur ærario, publicus redditus, tributum 1 c.adi. 2 nude
vectigalis, -e de eo qui vectigal pendit
® **vectis = tignum transversum** (portae) Gertz S Appendix 6, 7
vector, -is i. qui vehit
vegeto, -avi i.q. crescere facio, roboro
vegetus, -a, -um 1 proprie i.q. agilis, vividus, incolumis a de animantibus b de rebus 2 de animo i.q. acer, integer, vivus a homines b res
  vegete i.q. prompte, celeriter
vehemens, -tis i. q. acer, permagnus, gravis 1 de facultatibus vel affectibus animi 2 de rerum vi afficiendi
  vehementer i.q. acriter, valde 1 proprie 2 translate
vehementia, -æ i.q. impetus, violentia

vehiculum, -i 1 i.q. plaustrum, currus a c.adi. b nude 2 i.q. duæ lubricæ tabulæ plantis adaptæ (nostra lingua `ski ´) 3 i.q. feretrum
veho, -xi, -ctum, -here i.q. fero, transporto, traho I active A pro subi. homo 1 i.q. mecum fero 2 i.q. transporto 3 i.q. traho B pro subi. besta C pro subi. res II passive, pro subi. homo
***vel** *particula disiunctiva* I *vi disiunctiva retenta* A *disiunguntur duo membra i.q.* aut 1 semel ponitur a *in sententia positiva* b *in sententia negativa* 2 *bis ponitur* a *in sententia positiva* b *in sententia negativa* B *disiunguntur complura membra* 1 *ultimum membrum aliis (dis)iungitur* 2 *in enumeratione c. aliis particulis* II *vi disiunctiva vanescente* A *solum ponitur, verba eadem notione coniungit i.q.* et B *bis ponitur, seriem sententiarum vel vocum coniungit (i.q.* et...et) C *in enumeratione* (vel...vel...sive) D *c. pron., adi. vel adv. emphatice i.q.* etiam, modo, , saltem :vel ipsi 72, 18 vel tenuis 77, 29 vel modicum 78, 29; Gertz S 70, 9 vel = vel potius
velamen, -inis n. i.q. tegumen, cortina 1 i.q.pilleus 2 i.q. tegimen/tegumen, umbraculum navis (*nostra lingua `solsejl´*) 3 *i.q.* aulæa [< aulaeum RH] pensilis templi, cortina; Gertz S = velum 64, 14
‡**velificator**, -is i. qui velificatur;navigator
velificor, -atus sum, -ari i.q. velifico, navigo usu velorum
® **velificare** = navigare Gertz S 441, 3
  velificatus, -a, -um i.q. transnavigatus
® **velle** *pro* voluntatas Gertz S 202, 22
vellus, -eris n. i.q. lana ex ove dempta et conglobata
velo, -avi i.q. velo tego, operio
  velatus, -a, -um de nave velis aptata, prædita
velocitas, -tis i.q. celeritas 1 c.gen. 2 sine gen.
velox, -cis i.q. celer 1 de hominibus 2 de rebus
* **velum**, -i I proprie A i.q. linteum in malo navis quod ventos excipiens navem impellit 1 c.adi 2 nude B i.q. navis (pars pro toto) II translate
velut particula comparativa 1 i.q. tamquam, quasi 2 i.q.sicut
veluti 1 de comparatione a c.enunt.sec i.q. tamquam si b c. part. 2 de similitudine i.q. ut, velut a generatim b *additur* quidam c *additur* aliquis 3 de causa i.q. utpote 4 i.q. quasi, pæne
vena, -æ 1 i.q. vas in corpore animalis quo continetur sanguis ; Gertz S 91, 15 vena equoris insidiantis = cursus/ vortex maris 2 translate de meatibus metallorum
venabulum, -i i.q. telum quo venantes utuntur
venalis, -e i.q. vendibilis, qui emi potest, empticius 1 proprie 2 translate
venaticus, -a, -um i.q. ad venationem spectat
venatio, -nis i.q. actio venandi, ferarum persecutio
venator, -is i. qui venatur, qui feras persequitur
venatus, -us m. i.q. præda
® **vendicare** *vide* **vindicare**
venditio, -nis i.q. actio vendendi
vendito, -avi i.q. vendo [Georges :intensive < vendo RH] 1 c. acc. a pro obi. corporalia b pro obi. incorporalia: patriæ fortunam 345, 1 2 c. acc. et abl. :sororem pretio 230, 16 ; patriæ libertatem...... nominibus 534, 1 [peiorative teutonice :feilbieten, preisgeben RH]
venditor, -is i. qui vendit
vendo, -didi, -ditum, -ere i.q. rem alteri pretio accepto trado, alieno

venifica, -æ i.q. maga 235, 4
veneficium, -i i.q. crimen quo quis veneno vel incantationibus aliquem necat, ars magica
veneficus, -i i.q. magus
venenatus, -a, -um i.q. veneno imbutus, infectus
venenum, -i i.q. sucus vel medicamentum noxium 1 proprie 2 translate
veneo, -ii, -ire i.q. vendor [Georges: veneo verbum passivum pro "vendor" RH] 1 c.gen. pretii 2 c. abl. pretii 3 nude
venerabilis, -e i. qui cultu et veneratione dignus est 1 de hominibus a c.abl. b sequitur in c.acc. 2 de rebus a c.abl. b sine abl.
  venerabiliter i.q. cum veneratione
veneranter i.q. cum veneratione
veneratio, -nis i.q. actio venerandi, cultus, honor 1c.gen.obi. vel pron.poss. 2 sine gen.
venerator, -is i. qui veneratur, cultor 1 c.gen.obi. 2 sine gen.
venereus, -a, -um de Venere : Venereæ res 78, 30
veneror, -atus sum, -ari i.q. colo, honoro, cultu et observantia prosequor 1 c.obi. A pro obi. homines 1 c. acc.et abl. 2 sine abl. B pro obi. res II abs.veneratu dignum 521, 13 ;*etiam passive* Gertz M
  venerandus, -a, -um i.q. venerabilis
  venerabundus, -a, -um i.q. cum veneratione aliquid faciens
*__venia__, -æ i.q. remissio, condonatio, gratia 1 c-gen. 2 sine gen.; Gertz S 329, 14 = pænitentia, veniam sumere = genu flectere 316, 13
*__venio__, -i, -tum, -ire i.q adeo, accedo, advenio I proprie A pro subi. animalia 1 nude 2 c.abl. 3 c.adv. 4 ad homines a c.dat. b c.inter c c.ad 5 ad res, loca sim. a c.acc. b c. ad c c.in d c. prope e c.eo 6 ab aliqua re, alquibus locis vel via aliqua 7 de relatione finali a *sequitur* ut b c.inf. c *c.supin*. d c.fut.part. e *c*.in f *c*. ad B pro subi. res II translate ad Kanutum (in narratione)
venor, -atus sum, -ari 1 proprie i.q. feras sector, feris insidior 2 translate a i.q. excipio, intercipio b de fabro ferrario
venter, -ris m. 1 proprie i.q. alvus seu cavum illud in medio corpore animalis in quo sunt ventriculus et intestina a de exteriore parte b de interiore parte i.q. stomachus, ventriculus 2 translate i.q. edacitas, fames, gula
® **ventilare** = circumagere Gertz M
ventilatio, -nis i.q. actio ventilandi
ventilo, -avi 1 proprie i.q. vibro 2 translate i.q. exagito
® **ventositas** *i.q.* quod ventosum est (< ventus)
*__ventus__, -i i.q. aeris concitati motus 1 c.adi. 2 nude
venundo, -dedi, -datum, -dare i.q. venum do, vendo
venus, -eris (semper Venus; nonnumquam = amor)
venustas, -tis i.q. pulchritudo
venusto, -avi i.q. venustum reddo, orno, honoro
venustus, -a, -um i.q. pulcher, formosus
vepres, -is genus commune i.q. rubus, dumus, sentis(nonnisi plur.)
ver, -is n. i.q. ea anni pars quæ hiemem sequitur
‡**veracitas**, -tis i.q. veritas
veranus-a-um i.q. vetus

verax, -cis i. qui vera dicit, verus;veratius = veracius Gertz M
  veraciter i.q. vere
verber, -is n. 1 proprie a i.q. ictus, plaga b i.q. instrumentum verberandi, fustis *sim.* 2 translate de maledictis
verbositas, -tis i.q. verborum affluentia, loquacitas
verbosus, -a, -um i. qui verbis abundat, multiloquus, garrulus
® **verbotenus** = eisdem verbis Gertz M/RH
*__verbum__, -i i.q. dictio, vox 1 c.gen. 2 c.adi
® **vercundari** (< **verecundus**) 1 + ne 2 + *inf.*
***verecundia**, -æ i.q. pudor, modestia 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude
verecundus, -a, -um i.qui verecundia tenetur, pudens
  verecunde i.q. pudenter, modeste
*__vereor__, -itus sum, -eri 1 i.q. colo, veneror 2 i.q. dubito 3 i.q. metuo, timorem habeo a c.acc. (nonnisi rei b c.acc. (c.inf.) c *sequitur* ne
vergo, -ere i.q. inclino, propendeo
veridicus, -a, -um i.qui vera dicit, verus; Gertz M *n.*veridicum = 1 verbum verum 2 vera sententia
veriloqium, -i i.q. vera locutio
verisimiliter i.q. cum alqua similitudine veritatis
veritas, -tis i.q. vera ratio, res vera, verum; = bonitas Gertz S 111, 8
vermiculatus, -a, -um i.q. quandam habens vermiculorum similitudinem
vermiculus, -i m. i.q. parv*us* vermis
verna, -æ gen. comm. i.q. servus
vernaculus, -i m. i.q. verna, servus
vernalis, -e i.q. ad ver pertinens, vernus
verno, -avi 1 proprie i.q. verno tempore floreo, pullulo 2 translate i.q. fulgeo, splendeo; Gertz M floreo, vigeo
vernula, -æ genus commune de subditis 1 f. (in lingua nostra `skjoldmø´) 2 m. i.q. verna ; Gertz M vernula = servus modestus RH
vernus, -a, -um i.q. vernalis, ad ver pertinens
vero vide **verus**
® **werra** = guerra
verres, -is m. i. nomen animalis
verro, -ri, -sum, -rere 1 i.q. traho, rapio 2 i.q. everro, purgo, tergeo 3 i.q. undas percurro
verruca, -æ i.q. tuberculum durum e cute erumpens
versatilis, -e i. qui versari facile potest, mobilis
versatio, -nis i.q. actio versandi
® **versavice = viceversa** 1 = inversus 2 remunerando (benevolentiam) Gertz M/RH
versiculus, -i i.q. parvus versus
® **versificator** = poeta Gertz M/RH
versiformis, -e i.qui formam suam versat
versilis, -e i.q. facilis advertendum, versatilis
‡**versilitas**, -tis de nictatione, palpebratione
® **versipellis**-e qui pellem vertit Gertz S 198, 12 = dissimulator

verso, -avi 1 active i.q. sæpe verto, circumago, moveo 2 mediopassive a de hominibus i.q. frequens alicubi sum, dego, vivo b i.q. manifestus fio
1 versus, **-**us de linea quam in scribendo ducimus et speciatim in carmine scribendo; Gertz M *etiam* circumversiones
2 versus adv (semper postponitur);Gertx S præpos. (ante subst.) = erga/adversus; = ad
versutia, -æ i.q. astutia, calliditas
versutus, -a, -um i.q. ingeniosus, sagax
vertex, -icis m. 1 i.q. vertigo 2 i.q. gurges 3 i.q. cacumen, culmen montis 4 i.q. cardo cæli [nonnisi 176, 26 : poli vertex = `nordpol´ RH] 5 de capite hominis a generatim i.q. caput b speciatim de summa capitis parte 6 i.q. capilli capitis
***verto**, -ti, -sum, -tere I proprie i.q. contrariam partem verto A corporalia B incorporalia II translate A i. q. converto 1 res corporeas a c.in b c.dat 2 res incorporeas a c.dat. b c.in B i.q. muto 1 res corporeas 2 res incorporeas a *c*. in b nude; Gertz M :verti *etiam* = esse
***verus**, -a, -um I i.q. sincerus, non simulatus, non adumbratus A adi. 1 de hominibus 2 de rebus corporeis 3 de rebus incorporeis B subst. i.q. veritas, res vera 1 sing. 2 plur. II i.q. veridicus, verax A de hominibus 531, 31 interpretes B de rebus
vere i.q. cum veritate 1 compar. verius an iocosius 83, 26 2 superlat. quam verissime potui 238, 32
***verum** particula adversativa 1 solum ponitur (*semper primo loco*) 2 *antecedit* non...modo a *sequitur* etiam ; Gertz S verum *sine* etiam 78, 7 b *sequitur* et c nude 3 *antecedit* non solum (nec solum, neque enim solum) a *sequitur* etiam b *sequitur* et 4 *antecedit* non....tantum
***vero** particula adversativa (vide **si** vero 417, 25) 1 *secundo loco ponitur* 2 *tertio loco ponitur*
vesania, -æ i.q. amentia, furor, vecordia
vesanus, -a, -um i.q. insanus, demens, furiosus
vescor, -i i.q. cibo utor, comedo, pascor 1 c.abl. 2 sine abl.
vesper, -is m. i.q. extrema diei pars
vespera, -æ i.q. vesper; Gertz S 402, 8 vesperae (plur.) cantantur (in ecclesia)= vespertinæ laudes cf. vesperae primae = festi initium, vesperae secundae = festi finis;vespertinalis synaxis = conventus ad vesperas cantandas RH
vespillo, -nis m. de iis qui pauperiorum cadavera efferunt
***vester**, -ra, -rum pron. poss. secundæ personæ pl.
® **vestiarius** qui in monasteriis vestium monachalium curam habet Gertz M;**vestiarium** ubi vestes servantur Gertz M
vestibulum, -i i.q. locus ante ianuam ædium 1 profanarum 2 sacrarum = vestiarium, sacristia Gertz S 308, 7
vestigium, -i I proprie A i.q. pedis impressio 1 c.gen. vel pron. poss. 2 c.adi. 3 nude B metonymice i.q. ima pars pedis C i.q. pes 1 c.adi. vel pron.poss. 2 nude II translate i.q. indicium, signum A c.gen. B c. adi. ; Gertz S 161, 19 vestigia = eundi facultas
<u>iunctura</u> e vestigio i. extemplo, subito
vestio, -vi, -tum, -re 1 proprie i.q (veste) induo;(Gertz M vestire se bonis ecclesiæ) 2 translate i.q. contego, obduco
***vestis**, -is de eo quo corpus vestitur, vestitus tam virilis quam muliebris 1 c.gen. qualitatis 2 c.adiu. 3 nude
® **veterana** senectus = extrema aetas Gertz M/RH

® **veternus** = antiquus Gertz S 109, 22 exuviae veternae = peccata
veto, -ui, -itum, -are I i.q. impero ne quid fiat A pro subi. homines 1 c.acc.(c.inf.) 2 c. gerund. 3 *sequitur* ne 4 *sequitur* quo minus (post negationem) 5 abs. B pro subi. res 1 c.acc. c.inf. 2 abs. II i.q. arceo, prohibeo A c.acc. et abl. B sine abl.
vetitum, -i i.q. res vetita (< **veto**)
vetulus, -a, -um i. qui senium et vetustatem ingressus est, senex 1 substantive 2 adi.
vetus, -eris I de eo qui aliquod tempus duravit, multi temporis est, pristinus (*opp.sæpe*: novus, aliquando: recens) II i.q. antiquus, priscus A subst. 1 m.pl. i.q. maiores 2 n.pl. B adi.
vetustas, -tis 1 i.q. longinquitas temporis præteriti, diuturnitas a c.gen. b sine gen. 2 i.q.ad ætatem maiorem spectans, antiquitas 3 i.q. senectus; Gertz S 222, ant.4, 8 vetus homo
vetustus, -a, -um 1 i.q. vetus, antiquus a adi. b subst. 2 i.q. pristinus
vexatio, -nis 1 i.q. actio vexandi a c.gen. b sine gen. 2 i.q. disciplina, correctio
vexillum, -i 1 proprie i.q. signum militare 2 metonymice de manu militum sub uno vexillo; Gertz M vexilliferæ puellæ = *danice* skjoldmøer; vexillum crucis = signum crucis RH
vexo, -avi 1 generatim i.q. agito 2 speciatim a proprie i.q lædo, infesto b translate i.q. molesto, fatigo, afficio
via, -æ I sensu locali A proprie de loco per quem sive vehiculo sive pedibus sive alia ratione ire licet 1 c. gen. vel pron. poss. 2 c.adi 3 nude B translate II *sensu locali vanescente i.q.* facultas, copia A abs. B c. gen.; Gertz S via morum = norma, forma;exemplar RH;via iniquitatis = vestigia iniquitatisRH; via universitatis = universæ carnis via = mors Gertz S 85, 11
viaticum, -i de quavis re sive cibo sive pecunia quæ iter agendi causâ necessaria est; Gertz M viaticum = sacramentum mortis RH
‡**viatim** i.q. per viam
viator, -is i. qui iter facit ; Gertz M = perigrinus
vibratus, -us m. i.q. actio vibrandi, vibratio
vibro, -avi i.q. tremulum splendorem emitto, mico, corusco
® **vicariatus**, -us = munus vicarius Gertz M II, 323, 20
vicarius, -a, -um i. ad eum qui vicem alicuius gerit pertinens; Gertz M vicarius (generalis et provincialis apud fratres minores conventuales et de observantia II, 311, 2, 22...312, 2... 318, 31
vicenarius, -a, -um i. ad numerum viginti pertinens
® **viceversa** *vide* **versavice**
viceni, -æ, -a i.q. viginti 1 sensu distributivo 2 sine sensu distributivo
vicinia, -æ 1 de loco propinquo, vicinitas a c.gen. b sine gen. 2 de hominibus 3 i.q. propinquitas
vicinitas, -tis i.q. propinquitas
vicinor, -atus sum, -ari i.q. vicinus sum
vicinus, -a, -um I i.q. propinquus, proximus A subst. 1 m. pl. 2 n.a sg. b pl. B adi. 1 c.dat. 2 nude II i.q. instans, imminens III i.q. similis; Gertz M *comp.*vicinior = in propinquo
vicis gen. sing. f. 1 i.q. vicissitudo, alternatio a c.gen. b sine gen. 2 i.q. iteratio 3 i.q. condicio, casus 4 i.q. ministerium, munus, officium 5 i.q. repensatio; Gertz S vice conversa = vice versa;vice sive vicibus = adverbia numeralia (e.g.semel, bis, ter, quater, quinquies etc.)RH
vicissim 1 i.q. per vices, alternatim 2 i.q. separatis temporibus 3 i.q. sigillatim, separatim
vicissitudo, -inis 1 i.q. alternatio, commutatio 2 i.q. remuneratio
victima, -æ i.q. animal sacrificio destinatum > ut laudes gratesque, vide et hostia /piaculum

® **victimare** Gertz S hostiam dominicam decollando victimare 427, 16
victimarius, -i i.q. sacrorum minister
***victor**, -is I proprie de eo qui e certamine superior evasit A subst. 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude B adi. II translate ; Gertz S victor = martyr 153, 78
***victoria** i.q. hostium superatio, actio vincendi I c.gen. A subi et pron.poss. B obi. II c.adi. III nude; Gertz S 62, 4 = martyrium
® **victoriosus** = victor triumphatorRH Gertz S 203, 21; Gertz M *comp.*victoriosior
victrix, -cis i.q. ad victoriam pertinens 1 f. 2 n.
victualia, -um n. i.q. res victui inservientes
victus, -us de eo quo vivimus
vicus, -i 1 de qualibet communitate civium i.q. civitas (*interdum de eodem loco et* vici *et* urbis *et* oppidi *vocabulum usurpatur* 2 de incolis
videlicet particula affirmativa i.q. scilicet, nempe
***video**, -di, -sum, -dere I active A i.q. oculorum sensu percipio, cerno, perspicio 1 c.acc. 2 c.duobus acc. 3 c.acc.c.inf. 4 *sequitur enunt.sec.interrog.* 5 abs. B i.q. viso, convenio C i.q. intellego, cognosco, scio 1 c. duobus acc. 2 c.acc. c.inf. D i.q. animadverto, considero, cogito II passive A i.q. appareo, speciem habeo 1 personaliter a c.inf. b c. nom. c c.gen. qui dicitur qualitatis 2 *impersonaliter* a *pro subi*. inf. b *pro subi.*: acc.c.inf. c *pro subi.*: *enunt. sec cum* ut d *sequitur enunt. sec. cum* quod B de somniantibus C de firmo animi iudicio i.q. censeo, statuo
visa, -orum n.pl. i. quæ videntur
videndus, -a, -um 1 m. 2 n.
viduitas, -tis i.q. vita cælebs cum mulieris tum viri
viduo, -avi i.q. viduum facio, privo
viduus, -a, -um 1 speciatim de coniuge qui tori socio est orbatus 2 generatim i.q. privatus, spoliatus, aliqua re carens
® **viella** (fr. vielle) mlat. = viola > gamba; **viellator** qui ad viellam canit voluptatis causâ RH
vigeo, -ui, -ere i.q. vigorem habeo, valeo, polleo 1 c.abl. 2 nude
vigil, -is 1 generatim i.q. vigilans 2 spciatim i.q. excubitores, excubiæ, nocturni custodes
vigilans, -tis i.qui vigilat
vigilia, -æ 1 i.q. vigilatio, insomnia 2 in re militari de ipsis custodibus qui vigilant 3 in re sacra de nocturnis sacris in honorem eius factis cuius festum celebratur sequenti die, Gertz S 15, 16 ad res divinas pertinentes (a vesperis per nocturnos usque ad Laudes) vide nox = vigilia; vigiliæ mortuorum = officium quod pro defunctis canitur Gertz M
viginti i. bis decem (numerale) 1 addito alio numero : viginti quinque (c.gen.) 2 nude
vigor, -is i.q. vis illa qua aliquis vivit vigetque, robur, vires 1 de animalibus 2 de rebus a corporeis b incorporeis; Gertz M vigores = confirmationes animiRH
® **vilipendere** = minimi pendere Gertz S 102, 20
vilesco, -ere i.q. vilis fio
vilis, -e i.q. vulgaris, contemptus, humilis 1 de animalibus 2 de rebus a corporeis b incorporeis
vilitas, -tis de statu eius qui vilis vel humilis vel vulgaris est
villa, -æ 1 i.q. prædium rusticum 2 i.q. oppidum vel vicus
® **villanus** = incola villæ Gertz S 358, 13
® **villicatio** = villici officium GertzM

villicus, -i i.q. præfectus villæ, procurator rei rusticæ (nostra lingua `bryde´ [significat virum qui servis cibum dat :bryde = dissecareRH])
villosus, -a, -um i.q. villis plenus, hirsutus, hirtus
vimen, -inis i.q. virgultum lentum, molle et flexile
vincio, -xi, -ctum, -cire i.q. ligo, constringo 1 proprie a sensu strictiore b sensu latiore i.q. in custodia habeo 2 translate
vinclum vide **vinculum**
*__vinco, -__vici, -victum, -ncere 1 proprie i.q. in bello vel certamine supero, victoriam reporto a c.acc. b c. abl. c c.acc.et abl. d abs. 2 translate vel sensu latiore i.q. quocumque modo superior sum, compello a c. acc. b c.abl. c c.acc. et abl.
® **vinculare** = in vincula conicere Gertz S 427, 26
vinculatus, -a, -um i.q. vinculis constrictus, vinctus
vinculum, -i I proprie A generatim de eo quod connectit, adstringit ligamen 1 c.gen. 2 c.adi. 3 nude B speciatim 1 i.q. laqueus 2 i.q. nodus 3 i.q. instrumentum coercitionis, catenæ, carcer a c.adi. vel pron. poss. b nude II translate de qualibet consertione, nexus, obligatio A c.gen. B c.adi. C nude
vindex, -icis m. de eo qui vindicat, punit, ultor 1 adiective 2 subst. a c.gen. b sine gen.
vindico, -avi 1 i.q. ulciscor 2 i.q. punio 3 i.q. defendo 4 i.q. mihi assumo 5 passive i.q. obvenio 6 i.q. servo, retineo
***vindicta**, -æ I i.q. ultio vel animadversio pro delicto A c.gen. 1 obi. 2 subi. B c.adi. c nude II i.q. defensio, assertio
vinum, -i i.q. liquor ex uvis confectus
violatio, -nis i.q. actio violandi
violator, -is de eo qui violat
‡**violatus**, -us m. i.q. violatio
violens, -tis i.q. violentus
violenter i.q. per vim, iniuriose
violentia, -æ 1 de rebus i.q. vis maior, vehementia a c.gen. b sine gen. 2 de hominibus i.q. actio hostiliter aggrediendi, impetus a c.gen. b sine gen.
violentus, -a, -um 1 de hominibus i. qui vim adhibet, iniuriosus, ferox 2 de rebus a i.q. vehemens b i.q. vi coactus, invitus
*__violo__, -avi i.q. vi illata quæ integra sunt corrumpo, lædo 1 pro obi. homines a generatim i.q. vulnere afficio b speciatim i.q. stupro violo 2 pro obi. res a corporeæ b incorporeæ
vipera, -æ nomen animalis, serpentis venenati genus; Gertz M : vippera *danice* øgle
vipereus, -a, -um i.q. ad viperam pertinens
*__vir__, -i I de hominibus sexus masculini A generatim 1 c.adi. 2 c.gen. a qualitatis b tempus vel locum originis indicantis 3 c.abl. qualitatis 4 nude B speciatim i.q. maritus; Gertz S 15, 3, 17 vir dei (de sancto) vide homo dei
vireo, -ui, -ere i.q. viridus sum
virga, -æ 1 i.q.tenuis ramulus, vimen 2 i.q. baculus, bacillus a quo cæcus vel senex nititur b i.q. fustis ad verberandum c i.q. sceptrum antistitis d i.q. sceptrum imperatoris
virginalis, -e i.q. ad virginem pertinens
virgineus, -a, -um i.q. virginalis
virginitas, -tis i.q. castitas, integritas virginis

***virgo**, -inis i.q. femina integra, virum non experta 1 c.adi. 2 nude
virgula, -æ i.q. nota librarii
virgultum, -i i.q. multitudo virgarum pullulantium
® viridarium/viridiarium = hortus Gertz M/RH
viridis, -e semper localiter Viridis sinus/portus (danice apud Falstriam `Grønsund´)
virilis, -e i.q. ad virum pertinens 1 subst. n.pl.i.q. pudenda, partes verendæ viri 2 adi.
viriliter 1 i.q. more virili 2 i.q. fortiter
virilitas, -tis de viribus et robore viri
viritim distributive i.q. singillatim
® **virtuosus** = homo virtute mirabilis Gertz S 67, 16, ad virtutem augendam aptus 141, 8, =virtus 407, 9
*__virtus__, -tis I generatim A proprie 1 de viribus et robore viri proprio i.q. virilitas 2 i.q. sollertia a c.gen. eius rei in qua excellit aliquis b c.gen. personæ vel pron. poss. B translate de rebus II speciatim A sensu morali i.q. pudor, magnitudo animi, continentia sim. 1 c.gen.vel pron. poss. 2 c.adi 3 nude B i.q. fortitudo 1 c.gen. vel pron.poss. 2 c.adi. 3 nude C de rebus præclare gestis 1 pl. 2 sing. D i.q. gloria, laus E i.q. vis, robur; Gertz S virtus = vis 17, 10, virtus dei vel sanctorum 64, 9., virtuum dominus = deus 119, 16, virtutes (fortes) = signa, miracula 78, 23
virulentus, -a, -um i.q. plenus veneni, acer, vehemens
virus, -i n. (nonnisi sing.num.) i.q. sucus noxius et venenatus serpentis
*__vis__, -m, -res f. [gen. vis nusquam legitur] I sing. i.q. facultas seu virtus naturæ cuiuscumque rei indita, potentia, nervi A c.gen. 1 hominum 2 rerum physicarum 3 aliarum rerum B c.adi. C nude II pl. A proprie 1 generatim i.q. nervi, robur: vel pron. poss. a c.gen. b c.adi. c nude 2 speciatim i.q. copiæ, milites a c. gen. b c.adi. c nude B translate i.q. potentia vel facultas animi 1 de homine 2 de dis 3 de rebus corporeis 4 de rebus incorporeis
® **viscera** (plur.) = cor, amor, misericordia 140, 21
viscus, -eris n. [nonnisi plurali numero] 1 proprie i.q. intestinum quodcumque animantium a de homine b de bestiis 2 metonymice de terra 3 translate 4 in imagine
visio, -nis i.q. visum in quiete oblatum, species per somnum oblata
visitatio, -nis i.q. actio visitandi;= visum i.e. revelatio Gertz S 330, 16
visito, -avi 1 proprie i.q. visum eo, inviso 2 translate i.q. curo, adiuvo, corrigo a de corporeis b de incorporeis
viso, -i, -um, -ere 1 io.q. video, specto a active [nonnisi part.præs.] b passive 2 i.q. venio ad videndum, inviso, visito 3 de eo qui ad ægrotum venit 4 i.q inspicio
visum vide **video**
visus, -us m. 1 proprie a sensu activo i.q. aspiciendi vel videndi actus sive facultas b passive 2 translate
*__vita__, -æ I generatim i.q. actio vivendi A c.gen. B sine gen. II speciatim A de ratione vivendi B de moribus 1 c, gen. 2 c.adi. 3 nude C sensu temporali vel de singulis momentis vitæ
vitalis, -e 1 adiective a de eo in quo vita consistit b de eo qui ad vitam pertinet 2 subst.n. plur. i.q. partes corporis in quibus præcipue vita consistit; vitalis vita = terrena vita Gertz S 64, 17, vitalis = vitam præstans 117, 16 (de eucharistiæ sacramento), vitale initium = initium veræ vitæ, vitalia receptacula (in quibus vita sedem habet)
vitio, -avi i.q. vitium infero, corrumpo
vitiosus, -a, -um i.q. vitiis plenus, corruptus 1 de homine 2 de rebus
*__vitium__, -i i.q. pravitas, corruptio cuiuscumque rei I proprie A de homine 1 de corpore 2 de animo B de

rebus II translate sensu morali
*__vito__, -avi i.q. effugio 1 pro obi. hominem 2 pro obi. res a corporeæ b incorporeæ
vitricus, -i m. i.q. matris maritus
vitta, -æ i.q. ligamentum capitis
vitulus, -i m. nomen animalis foetum/fetum masculinum in bubolo genere indicans
vituperium, -i n. i.q. vituperatio 1 c.gen 2 sine gen.
vivax, -cis i.q. vivdus, vegetus, validus
vividus, -a, -um 1 i.q. vita et vi præditus, validus 2 i.q. diu vivens, diuturnus; Gertz S = vivificus 148, 17, = vitalis (de eucharistia) quod vide
® **vivificus** i.e. qui vivificat RH *sc.* lignum crucis Gertz M
vivo, -xi, -ctum, -vere 1 i.q. in vita sum, vitam ago 2 de modo vivendi
vivens, -tis de eo qui vivit
*__vivus__, -a, -um 1 proprie de animalibus i.q. vita præditus, vivens 2 translate i.q. validus
*__vix__ 1 de actione i.q. ægre, difficulter 2 c.adi. 3 c.subst. 11, 23 conflictus gessit quorum vix spectator.... esse poterat 4 i.q. vixdum
vixdum i.q. usque ad hoc tempus vix
*__vocabulum__, -i i.q. appellatio, nuncupatio, nomen 1 c.gen. a poss. gen. b definitivus qui dicitur 2 c.adi. 3 abs.
vocabulo i.q. nomine
vocalis, -e de eo qui vocem habet 1 de homine 2 de rebus; Gertz M II, 312, 22 vocalis = monachus qui suffragii ferendi in capitulis ius habet Ducange
® **vocaliter =** invocando, acclamando Gertz S 138, 13
vocatio, -nis 1 i.q. reprehensio, vituperatio 2 i.q. exhortatio, invitatio
vociferor, -atus sum, -ari i.q. vehementer exclamo, magna voce clamo 1 sequitur ut 2 sequitur acc. c.inf. 3 sequitur acc. 4 abs.
vocito, -avi i.q. nomino 1 de homine 2 de rebus
voco, -avi I proprie i.q. appello, nomino 1 homines 2 res B i.q. advoco, accerso c i.q. convoco D i.q. evoco E i.q. invoco F i.q. a mortuis excito G i.q. invito H abs. i.q. vocem emitto II translate pro subi res
vocula, -æ i.q. parva vox
volatilis, -e i.qui volat
volatus, -us m. i.q. actio volandi, volatio
® **volitatio** < volito (*verbum intensivum*) < volare Gertz M I, 219, 18 = saxum per se ipsum movetur RH
*__volo__, -volui, -velle 1 i.q. cupio, studeo, opto a c.inf. b c.acc.c.inf. c abs. 2 i.q. significo (c.dat.) 3 vi voluntatis vanescente abundare videtur e.g.281, 26
volubilis, -e i. qui facile volvitur, circumagitur 1 proprie Gertz M pons volubilis *i.e.* pons trochleatim elevari potest(trochlea = *teutonice* die WindeRH 2 translate
volubilitas, -tis i.q. aptitudo ad volvendum, facilitas qua aliquid movetur 1 proprie 2 translate
volucer, -cris, -cre 1 proprie i.q. volans, volatilis (subst. f.) 2 translate
volucritas, -tis i.q. celeritas
volumen, -inis I proprie de eo qui in gyrum volvitur, flectitur A de bestiis B de rebus 1 de fluviis 2 de nubibus 551, 23 ingens nubium volumen (de tonitru) II metonymice de operibus scriptis III de tempore 344, 15 annuum temporum volumen
® **voluntarie** = sua sponte/ultro RH Gertz S 94, 8, 25

voluntarius, -a, -um 1 proprie de eo qui sponte agit 2 translate de rebus
voluntas, -tis i.q. intentio, propositum, sententia 1 c.gen. a subi vel pron.poss. b obi. 2 c.adi. 3 nude
volupe i.q. iucundum, gratum
voluptarius, -a, -um i. qui voluptatem affert
voluptas, -tis 1 generatim i.q. gaudium, lætitia, omne id quo gaudemus tam in bonam partem quam in malam 2 speciatim a c.indicatione sensuum quibus voluptatem percipimus b i.q. libido c de conviviis
volutuosus, -a, -um i.q. voluptate plenus
voluto, -avi 1 i.q. mente volvo, cogito 2 i.q. volvendo emitto, fero
volvo, -vi, -utum, -vere i.q. cogito, reputo 2 i.q. molior, instruo
vomer, -is i.q. ferramentum aratri quo sulci fiunt
vomitus, -us m. i.q. vomitio 1 i.q. actio vomendi 2 de eo ipso quod vomitur
voracitas, -tis i.q. edacitas, inexplebilis edendi aviditas
vorago, -inis 1 proprie a i.q. hiatus montis vel terræ glacie obductæ 2 i.q. palus vel terra limosa 2 translate
® **voratus**-us m.i.e. actio vorandi Gertz S 88, 14
vorax, -cis i. qui vorat 1 proprie a de homine b de ave 2 translate
vos vide **tu**
votivus, -a, -um i.q. optatus, secundum votum
voveo, -vi, -tum, -vere i.q. sollemniter promitto (c.acc.c.inf.)
****votum**, -i n. I proprie de precibus ad deum adhibitis cum sponsione II sensu latiore i.q. preces A c.gen. B c.adi. III i.q. promissum, fides A c.gen. 1 subi 2 obi. B c.adi. C nude IV i.q. voluntas, desiderium A c. gen. 1 subi. vel pron.poss. 2 obi. B c.adi. C nude V de eo ipso quod voto optatur ; Gertz S 158, seq.3 votum = mens, animus
****vox**, -cis I proprie i.q. sonus animantium ore aut alia collisione corporum expressus A hominum 1 c. gen. 2 c.adi. 3 nude B bestiarum C corporum II sensu latiore A de loquendi modis B de usu vel facultate vocis C i.q. dictum, oratio, verbum D i.q. carmen E i.q. clamor F i.q. tenor, sententia G i.q. suffragium H i.q. lingua I i.q. appellatio 1 i.q. actio appellandi, vocandi, nominandi 2 sensu iuridicali
vulgaris, -e 1 proprie ad vulgus pertinens a subst. m.pl. 388, 26 æqua vulgarium alloquia b adi. 2 i.q. humilis, simplex; Gertz M vulgare = vulgaris sermo
  vulgariter i.q.Danice :214, 4 opp. Latialiter;® Gertz S = ex vulgi loquendi usu 102, 20
vulgo, -avi 1 i.q. in vulgus enuntio, divulgo 2 i.q. palam facio, patefacio 3 i.q. notum facio, expono
  vulgatus, -a, -um 1 i.q. volgo notus 2 i.q. vulgaris, immundus
****vulgus**, -i n.(Gertz S *ter m.*) 1 i.q. plebs, populus, turba a c.gen. b c. adi. c nude 2 i.q. multitudo
  vulgo i.q. ab omnibus, passim
vulnero, -avi 1 proprie i.q. vulnus infligo, saucio 2 translate i.q. frango, vexo
vulnificus, -a, -um i. qui vulnus infligere potest
***vulnus**, -eris n. 1 proprie i.q. plaga a c.adi. b nude 2 in imagine 3 translate i.q. damnum, clades
vulpecula, -æ i.q. parva vulpes
vulpes, -is i. q. nomen animalis
vultus, -us m. 1 proprie i.q. habitus sive status faciei a c.gen. b c.adi. c nude 2 sensu latiore de forma vel specie totius corporis 3 translate de rebus
vulva, -æ i.q. membrum muliebre [teutonice `Gebärmutter´RH]

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

X

® **xenia =** dona hospitalia Gertz M/RH
® **xenodochium** = deversorium praecipue pro peregrinis Gertz M /RH

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

Y

® **ydeoma** =ideoma Gertz S 323, 9
® **ydolum =**idolum
® **ydropicus** = hydropicus i.e. qui aquam intercutem habet
® **ydus** = idus Gertz S 75, 30
® **ym(p)nus =** hymnus, himnus
® **ymago** = imago
® **ymber** = imber
® **ymmo** = immo
® **ypidumia** = epidemia

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997

Z

® **zelus** = studium, RH ardor Gertz S 60, 3, = invidia, odium 227, 19; Gertz M **zelare =** studio/ardore aliquem defendere; **zelator** = fautor RH
zephyrus i.q. 1 ventus qui ab occasu solis flat 2 i.q. ventus
® **zizanium** Georges **zizania-**orum Gertz S 230, 9 zizania = herba inutilis (bromus, causa superstitionis RH)

® **zenodochium = xenodochium**
zona, -æ 1 i.q. vinculum quo cingimur 2 i.q. vinculum dolii 3 de cæli et terræ regionibus

---

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K | L | M | N | O | P | Q | R | S | T | U | V | X | Y | Z |

Præfatio — Ad usum — Index abbreviationum — Tota editio 1996 — Tota editio 1997